

فهرست الجلد الاول

الجلد الاول من تفسير زبد الآثار

صاحب امتياز على وسليمان افنديلر

برنجى دفعه اوله رق

هر حقى صاحب امتيازه عائد اوله جغى

اشبو ممهور اولمديغى صورتده
سرقه نظريله باقيلور

معارف نظارت جليله سندن اعطا بيوريلان رخصت وامتياز اوزرينه بايزيدده كتبخانه تحتنده رضا افندى مطبعه سنده طبع وتمثيل اولنمشدر سنه ١٢٩٢ه

بسم الله الرحمن الرحيم

باى قوة ادرك ذات من تنزه عن سمات الحدوث والزوال ❀ وباى حاسة اترجم عن صفات من ابدع الموجودات وهو المتصف باوصاف الكمال كيف احصى ثناءه وقد استحق بذاته وان لم يحمده الحامدون طرا وانى يتهيأ الى القيام بحقوق شكره والتوفيق لشكره يستدعى شكرا وهلم جرا فليس لى الا الاعتراف والتقصير وطلب المدد انا فانا ممن انزل الكتاب على البشير النذير ❀ قرأنا عربيا غير ذى عوج مؤيدا بالبراهين وسواطع الحجج ❀ هاديا المسترشدين الى الطريق المستقيم ❀ موصلا المستمسكين به الى النعيم المقيم ❀ الجمت فصاحته كل فصيح من بنى عدنان واخرست بلاغته شقشقة كل بليغ حديد اللسان ❀ انوار حججه محت ظلام الكفر والنفاق ❀ وسيوف ادلته قطعت اصول اهل العناد والشقاق ❀ جعله تبصرة لطالبى الدولة السرمدية ❀ وتذكرة لمن اراد ان يحظى بالمواهب اللدنية صيره وسيلة للترقى فى معارج القرب ❀ ونورا مزيلا لما يعرض للسالكين من ظلمات الحجب ❀ فطوبى لمن صرف همته لتحصيل ما امكن من معانيه البديعة النظام ❀ والتزم العمل باوامره ونواهيه طلبا لمرضات الملك العليم العلام ❀ واتعظ بمواعظه البليغة الاسلوب واعتبر بقصصه وامثاله ففاز بالمطلوب واخلص فى اعتقاد ما افادت اياته توحيده ❀ واستبشر وعده وخاف من وعيده ❀ فيا من انزل القران رحمة للعالمين ونورا يهدى المتحيرين ❀ اسئلك ان تصلى على خاتم النبيين ❀ وسيد الاصفيا والمرسلين ❀ سيدنا محمد الذى دمغت بقدمه هام الشرك الاظلم ❀ وارسلته الى

كافة العرب والعجم والترك والديلم ❀ وعلى اله الذين حظوا بحظرات القدس واصحابه الذين نوروا بنور الايمان ممالك الروم والعجم ❀ وبعد فيقول المحتاج الى لطف ربه الخفى والجلى احمد بن عبد الله الناصح بجامع قطب العارفين ❀ سيدى عبد القادر الجيلى قدس الله سره وبحه ونور ضريحه ❀ مخفى بيورلميه كيم وزير روشن ضمير اصف تدبير مدبر امور انام ❀ حافظ ممالك اسلام ❀ صاحب عز واقبال ❀ خجسته راى همايون فال مربى علماء محب فقراء تدبير اموروده مشكل كشا حضرت الوزير ابراهيم پاشا لازالت ايام دولته مقرونة بالعز والشرف ولا برحت سدته السنية ❀ محفوفة بانواع الهدايا والتحف ❀ بوندن اسبق فرمان عاليلرى بو حقيره صادر اولديكيم مولينا يعقوب چرخينك تبارك وعم جزءلرينه دوشن تفسير زبان فارسيدن حالا دين اسلامك نصرتنه ❀ وحرمين ❀ محترمينك خدمتنه بيل بغلياز دولت عثمانيه ارسنده مستعمل لسان تركيه نقل ايده يم ❀ فقير بحمد الله تمام اولوب خطا پوش اولان نظر شريفلرى كا تعلق ايتدى محلى كوريله بيورمدن اوزرينه قبول صحن چكدى بعده همت عاليلرى آنى استدعا ايتديكيم جميع قرآن عظيم الشان او منوال اوزره تفسير وبيان اولنه تاكيم لسان عربيدن بى بهره اولان ابناء ترك قرآن واضح البرهانك معنالرندن حصه مند اوله لر ❀ وانك لغاتنى فهم ايمدكلرى اجلدن مستمند اولميه لر ❀ بناء على ذلك بو داعيلرى دامن درميان ايدوب تفاسيردن انوار التنزيلى ❀ ومواهب اللدنيه يى ومعالم التنزيلى ❀ وارشاد العقل السليمى ❀ وانوار التنزيل اوزره دوشن شهاب خفاجينك حاشيه سن وكتب لغاتدن عزيزينى ولخترينى ❀ واقنوميى ❀ وحلبيى ❀ وفن تفسيره متعلق نيچه كتب جمع ايدوب انلردن اقوى اقوالى وحضرت حفصك روايتيله امام عاصمك قرائتنى واحكامده حضرت امام اعظمك قولنى ومهما امكن اداء معناده قواعد نحويه يى ❀ واسرار بلاغتك بيانى التزام ايدوب شروع ايلدم بو تخمين ايله كه اكر عمر وفا ايدوب حوادث روزكاردن خاطر امين اولورسه اوج درت ييلده حصوله كلور ❀ ولله الحمد والمنه بر سنه شمسيه مدتنده وجوده كلدى پس حليه انصاف ودانش ايله متصف اولانلردن مسؤل ونقادان جواهر سخندن مأمولدركيم معناده بر خلل مشاهده ايتدكلرنده اصلاح ايله انى جبر ايليه وكر اداء مقاصدده بر قصوره واقف اولورلرسه دامن عفو ايله ستر ايده

(مثنوى)

(ديده انصاف چو بينا بود ❀ در نظرش كرچه كه مينا بود)

﴿ وانكه ندارد دل رحمت پذير ❀ تهمت پشمينه نهد بر حرير ﴾

﴿ كار بزركان بود انصاف كار ❀ كار خسان جز نبود خار خار ﴾

وازبس كه مدد بمزك چوغى موليا قاضى بيضاوينك انوار التنزيلندن ومولانا حسين كاشفينك مواهب العليه سندن ايدى بو كتابى ﴿ زبدة آثار المواهب والانوار ﴾ اسميله موسوم قلدم وبعون الله سبحانه وتعالى بوتسميه دن تاريخ سال تاليف استفاده اولندى بلكل ايدك الله جمهور علما بونك اوزره دركه قرآنه شروع اولندن استعاذه ايتمك مستحبدر وبعض علما كه ذاهب اولديكم انى اوقومسى واجبدر تفسير قرطبى ده كتور ديكه بر قولده قرآندن اول استعاذه كتورمك سيد الكونين اوزره با لكز فرض ايدى وسائر امته اوقومسنده سنت طريقيله اكا اقتدا ايتديلر وبهر حال نمازده اوقيان كسنه كركدركه انى اخفا ايليه ونمازك خارجنده اوچ وجه ديديلر بعضيلر ايات قرآنيه دن امتيازينى ملاحظه ايدوب اخفا اولنمسنه حكم ايتدى وبعضيسى قرآنك شعارى اولديغنه نظر ايدوب جهر اولنمسين سزا كوردى وبعضيسى اساس محاكمه نى طرح ايدوب ديديلر اوقيان كسنه تنهاده ايسه اخفا ايتمسى اولادر واكر مستمع حضورنده ايسه جهر ايتمسى انسبدر تاكه مستمع اولان استماع ايچون كند ونفسنى جمع ايده وكيفيت لفظنده اختلاف واقع اولدى اصح اقوال اوزره بودر ﴿ اعوذ بالله من الشيطان الرجيم ﴾ يعنى تكريه صيغنورم رحمتدن دور اولان ديولك شرندن ﴿ سورة فاتحة الكتاب ﴾ بو مذكور اوله چق بر مقدار سوز كلام مجيدك مبدأيدر ﴿ وهى سبع آيات ﴾ وبو سوره نك عدد آياتى يديدر ﴿ مكية ﴾ مكهء مكرمه ده نازل اولدى ﴿ بسم الله ﴾ عبادته مستحق اولان تكرينك اديله باشلرم ﴿ الرحمن ﴾ خلق اوزره وجود وحياتله انعام ايدن ﴿ الرحيم ﴾ انلرى بقا ايله اسركيوب آفاتدن حفظ ايدن (الحمد لله) جمله موجود ومعلوم اولمكلر وكوكچك صفتلرندن بده دلك حق سبحانه وتعالينك ذات باهر الصفاتنه مخصوصدر ❀ رب العالمين ﴾ انس وملائكه وجن واوزكه لرين پرورده ايدن ❀ الرحمن ❀ اولو نعمتلرله تفضل ايدن ﴿ الرحيم ﴾ نعمك كيزلوسين احسان ايدن ﴿ مالك يوم الدين ﴾ روز جزانك ايه سى كه اولكونده ايسندوكى نسنه يه تصرف ايدر ﴿ اياك نعبد ﴾ سكا اى خدا يالكز عبادت ايدرز زيرا سندن غيرى كمسنه عبادته مستحق دكلدر ﴿ واياك نستعين ﴾ دخى جميع امورمزده سندن ياردم ايسترز زيرا سندن غيرى بركسنه اموره تمشيت ويرمز ﴿ اهدنا الصراط المستقيم ﴾ اقوال وافعالمزده بزه طوغرى

يولى كوستر واو دين اسلام وسنت سيد الانام صلى الله عليه وسلمدر ﴿ صراط الذين انعمت عليهم ﴾ شول كسنه لرك يولنى كوستركه اوزرلرينه نبوت ورسالت وولايت وشهادتله انعام ايتدك ﴿ غير المغضوب عليهم ﴾ نه انلرك يولنى كه اوزرلرينه خشم اولندى وانلر يهود كروهيدر ﴿ ولا الضالين ﴾ ونه ازغونلرك يولنى كه آنلر نصارى قسميدر آمين ايديكز دعانى قبول ايت بيلمك كركدركيم آمين قرآندن دكلدر ليكن فاتحه اوقوندقده اخرنده آمين سويلنمسى سنتدر حضرت ابى هريره رضى الله عنهدن مرويدركيم حضرت محمد المصطفى صلى الله عليه وسلم ابى بن كعب رضى الله عنه يه بيوردى سكا بر سوره دن خبر ويرمييمى كه انك كبى نه توراتده ونه انجيلده بر سوره نازل اولمدى ابى ايتدى بلى يا رسول الله حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردى كه اول فاتحة الكتابدر دخى بيوردى كه تحقيقا بكا ويرلن سبع المثانى وقرآن عظيم الشان اودر اسباب النزولده كتورديكه حضرت صلى الله عليه وسلم مرسل اولمدن اول قچن صحرايه چيقاردى مبارك قولاغنه بر صدا كلوردى كه يا محمد حضرت انى ايشيدنجك قچردى بو حالدن ورقه بن نوفله آكاه ايتدى اول حضرته سويلديكه قچن اول بر صدا ايشيدرسن قچمه برنده طورتاكه ايشيده سن نه سويلر پس حضرت بر دخى صحرايه چيقدى ينه اول صدا قولاغنه كلديكه يا محمد همان حضرت بيوردى لبيك درعقب اول صدا صاحبى سويلدى اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا رسول الله وديدى قل الحمد لله رب العالمين سوره نك اخرينه دك وبو روايت اوزره اول اينان سوره بودر وبو حضرت على نك قوليدر رضى الله عنه وكرم الله وجهه والله تعالى اعلم واحكم

سورة البقرة مدنية وهى مائتان وسبع وثمانون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

الم ❀ بلكل ايدك الله بعض سورك اوائلنده دوشن حروف مقطعه اصح اقوال اوزره اسرار الهيه دربركمسه انك حقيقتنه مطلع اولمدى علما انلرك معنالرين توجيه ايتديلر نه كيم بو مقام الم معناسين بو كونا ديديلر انا الله اعلم يعنى بن كه تكريم دانا ترم ﴿ ذلك ﴾ اول كتابكه حق تعالى كتب متقدمهء سماويه ده آنى ايندرمسنه وعد ايتمش ايدى ﴿ الكتاب ﴾ رتبهء كماله ايرشن كتابدر واول قرآن عظيم الشاندر ﴿ لا ريب فيه ﴾ ايچنده شك وشبهه يوقدر ﴿ هدى للمتقين ﴾ شركدن صاقننلره طوغرو يول كوستريجيدر ﴿ الذين يؤمنون بالغيب ﴾ شول ارباب تقواكه پوشيده اولان شيئه تصديق كتورلر يعنى پيغمبرك اخبارينه اعتماد ايدوب كندولره نمايان اولميان

خدانك وجودی وقیامتك وقوعی كبی اشیایه ایمان كتورورلر ﴿ وَيُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ ﴾ ونمازی ایقلندررلر یعنی نمازی
شرائط وادابیله قیلادرلر ﴿ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴾ وكندولره احسان ایتدیكمز اشیادن اهل وعیال واقربا وارباب
استحقاقه ویررلر ﴿ وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ ﴾ وشول اهل تقوی كه قرآنده سكا ایندرلن نسنه یه ایمان كتورورلر
﴿ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ ﴾ وسندن اسبق پیغمبرلره اوزره ایندرلن نسنه لر تورات وانجیل كبی كتب سماویه یه دخی ایمان
كتوررلر ﴿ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ﴾ واوبرسرایه یعنی دار آخرتك اولمسنه كندولر بلاشك اینانورلر ﴿ أُولٰئِكَ
اولكروه كه مزبور اولان صفاتله موصوفدرلر ﴿ عَلٰى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ ﴾ پروردكارلرینك توفیقندن طوغریلق اوزره درلر
﴿ وَأُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴾ وانلر كندولر در اشكنجه نك زحمتلرندن قورتلانلر ﴿ بیت ﴾ چو ایشان از طریق
راستكاریست ❊ سزای راست كاری رستكاریست ❊ چون كچمش ایتلرده ابتدا ایمانه كلانلرك حالنی
واهل كتاب اولوب صكره حضرت صلی الله علیه وسلمك نبوتنه عن صمیم القلب تصدیق ایدوب عبدالله بن سلام
وانك كبی اولانلرك حالنی بیان ایتدی اهل كفرك وارباب نفاقك دخی احوالنی بو ایتلرده بیان ایدوب بیوردی ﴿ إِنَّ الَّذِينَ
كَفَرُوا ﴾ تحقیقا شول كیمسه لر كه عناد جهتندن نور ایمانی ظلام شركله اورتدیلر ﴿ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ﴾
اوزرلرینه یكساندر ﴿ أَأَنْذَرْتَهُمْ ﴾ كندولره قورقوتمك ﴿ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ ﴾ یا كندولره قورقوتمامك
﴿ لَا يُؤْمِنُونَ ﴾ ایمانه كلمزلر ﴿ خَتَمَ اللّٰهُ عَلٰى قُلُوبِهِمْ ﴾ حق جل وعلا كوكللری اوزره مهر اوردی تا كه هیچ حقی
فهم ایتمیه لر ﴿ وَعَلٰى سَمْعِهِمْ ﴾ وقولاقلری اوزره دخی تا كه طوغری سوزی ایشتمیه لر ﴿ وَعَلٰى أَبْصَارِهِمْ
غِشَاوَةٌ ﴾ وكوزلری اوزره پرده وار تا كه معتدل یولی كورمیه لر ﴿ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴾ وانلره بر اولو
اشكنجه وار بو ایكی ایت كریمه مشركلرك حقنده در ومذكور اولمجق ایات اهل نفاقك حقنده در ﴿ وَمِنَ النَّاسِ
مَنْ يَقُولُ ﴾ وادمیلردن شول كروه وار كه دیر ﴿ آمَنَّا بِاللّٰهِ ﴾ تكری تعالی یه ایمان كتوردك ﴿ وَبِالْيَوْمِ
الْآخِرِ ﴾ وصوك كونه دخی یعنی قیامت كوننه ﴿ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ ﴾ وحال بو كه نفس الامرده انلر ایمانه
كلمشلردر ﴿ يُخَادِعُونَ اللّٰهَ ﴾ زعم فاسدلریله خدایی الدادرلر ﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا ﴾ وایمانه كلانلری دخی
یعنی صحابۀ كرامه دیرلر دیكم بز ایمانه كلمشوز ولیكن قلوبلری كفرله مالامال ایدی ﴿ وَمَا يَخْدَعُونَ
إِلَّا أَنْفُسَهُمْ ﴾ وهیچ بر كیمسه یی الدتمزلر الا كندو جانلرین زیرا اول الدتمك وبالی كندولره چكر
﴿ وَمَا يَشْعُرُونَ ﴾ ونهایت غفلتلرندن بیلمزلر كه حقیقتده انك ضرری نفسلری اوزره مترتب اولور ﴿ فِي قُلُوبِهِمْ
مَرَضٌ ﴾ كوكللرنده برخسته لك وار اول دینك شك ایتملری ومؤمنلره اولان حقد وحسدلریدر
﴿ فَزَادَهُمُ اللّٰهُ مَرَضًا ﴾ پس حق سبحانه تعالی انلره برخسته لك ارتردی تكالیفك ازدیادیله ومؤمنلره اولان
نصرت سببیله ﴿ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴾ وانلره دردلی اشكنجه وار ﴿ بِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ ﴾ اهل ایمانه

ایتدكلری یلان سببیله ﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ﴾ وقچن كندولره سویلنور ﴿ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ ﴾ كفر ومعصیتله
ومؤمنلرالدتمسیله یریوزنده فساد ایتمكز ﴿ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ ﴾ دیرلر بز اصلاحدن
اوزكه برشیئله متصف دكلز ❊ أَلَا ❊ بیلك ای ایشیدنلر كیم ﴿ إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ ﴾
علی التحقیق اهل نفاق كندولردر فتنه قارشدرمسیله عالمده یرامازلق ایدنلر ﴿ وَلٰكِنْ لَا يَشْعُرُونَ ﴾
ولیكن بیلمزلر كیم كندولردر مفسد اولانلر ﴿ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا ﴾ واول وقتكیم اهل نفاقه دینلور
قلبله ایمان كتورك ﴿ كَمَا آمَنَ النَّاسُ ﴾ نته كیم مهاجرین وانصار ایمان كتوردیلر ﴿ قَالُوا ﴾ انلر
دیدیلر ﴿ أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ ﴾ ایمان كتوررمیوز نته كیم بیخرد اولانلر ایمان كتوردی چون اهل
نفاق زعملرنجه مؤمنلردن اعلم واحق اولدقلرین كمان ایدرلردی سفاهتی انلره نسبت ایتدیلر
پس حق جل وعلا اهل ایمانه نسبت ایتدكلری سوزی اوزرلرینه رد ایدوب بیوردی ❊ أَلَا ❊
بیلك ای اهل ایمان ﴿ إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ ﴾ علی التحقیق كیم اهل نفاق كندولردر عقلسز اولانلر
﴿ وَلٰكِنْ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ ولیكن غایت جهللرندن عقلسز اولدقلرین بیلمزلر اسباب النزولده كتوردیكه
عبدالله ابن ابی منافق یارانیله بركون صحابه كرامك بركروهنه تصادف ایتدی دونوب یارانه دیدی
بقك بو سفهانی سزدن نیجه دوندررم پس حضرت ابی بكر رضی الله عنهك دست شریفنه
یاپشوب دیدی مرحبا ای حضرت صدیق ای بنی تیمك سروری واسلامك پیری وغارده حضرت
پیغمبر صلی الله علیه وسلمك یولداشی نفس ومالك حضرتك یولنده بذل ایدن صكره حضرت عمر
الفاروق رضی الله عنهك مبارك الن طوتوب سویلدی مرحبا ای بنی عدیك سیدی تكرینك
دیننده قوت صاحبی اولان جان ومالن حضرت حبیب كرمك یولنده نثار ایلیان بعده حضرت علی
المرتضی رضی الله عنهك دست شریفلرینه یاپشوب دیدی مرحبا ای حضرت محمد المصطفانك
عمزاده سی وداماد ی وپیغمبردن ماعدا بنی هاشمك سروری بو سوزلری ایراد ایتدكدنصكره
ایرلدیلر عبدالله بن ابی یولداشلرینه دیدی كوردیكز نیجه ایشلدم سزدخی انلری كوردیكك
اویله ایدك صحابۀ كرام حضرت صلی الله علیه وسلمك منور مجلسنه واروب مزبورك ایتدوكی
معامله یی حضرتنه سویلدیلر حق سبحانه وتعالی انلرك حقیقتنی بیلمك ایچون بو ایتلری منزل
ایدوب بیوردی ﴿ وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا ﴾ وقچن اهل نفاق ایمان كتورنلره راست كلورلر ﴿ قَالُوا آمَنَّا ﴾
دیرلر ایمان كتوردك ﴿ وَإِذَا خَلَوْا إِلٰى شَيَاطِينِهِمْ ﴾ وشیطان صفت یولداشلریله تنها اولدقلرنده
﴿ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ ﴾ دیرلر بی شبهه بز سزكله یوز ودینكز اوزره یوز ﴿ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ ﴾ بز بر نسنه دكلز

الا اهل ایمانه استهزا ایدیجیلرز ﴿اللّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ﴾ تکری تعالی انلره ایندکلری استهزانك
مکافاتن ایدر ﴿وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ﴾ واسراف وسرکشلکلرنده حق تعالی انلره مهلت ویرر ﴿يَعْمَهُونَ﴾
متحیر اولدقلری حالده ﴿أُولَئِكَ﴾ اول صفاتك ایه لری ﴿الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَى﴾
شول کیمسه لردرکه ازغونلغی طوغریلغله صاتون الدیلر یعنی ایمانی کفرله وعلمی جهل ایله واخلاصی
نفاق ایله تبدیل ایتدیلر ﴿فَمَا رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ﴾ پس اول صاتملری فرنج ایتمدی ﴿وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ﴾
واولکروه تجارت ونفعك طریقك بولمشلر ایدی ﴿مَثَلُهُمْ﴾ بونلرك صفتی ﴿كَمَثَلِ الَّذِي﴾
اول بلوکك صفتی کبیدرکه ﴿اسْتَوْقَدَ نَارًا﴾ یولی کورمك ایچون براتش یاندردی ﴿فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ﴾
پس اولوقتکه اول اتش چوره سن ایشغلندردی ﴿ذَهَبَ اللّهُ بِنُورِهِمْ﴾ تکری تعالی اول بلوکك ایشغنی
نابود قیلدی ﴿وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ﴾ وانلری بر قرنلغلرده قیلدیکیم ﴿لَا يُبْصِرُونَ﴾ چوره لرین کورزلر
﴿صُمٌّ﴾ انلر صاغردرلر یعنی حق سوزه قولاق اصمد قلرندن اوتری صاغر کبی اولمشلردر ﴿بُكْمٌ﴾
لالدرلر یعنی شهادت کلمه سنده قلبلری لسانلرینه موافق اولمدیغی اجلدن لاله شبیه اولدیلر ﴿عُمْيٌ﴾
کوردرلر یعنی هیچ حق کورمزلر نته که کور برنسنه کورمز ﴿فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ﴾ پس انلر اولدقلری حالدن
دونمزلر وانك اوزره حشر اولنورلر بومذکور اولان مثال منافقلره اولجهله مثال اولدیکه منافقلر
ضلالتك قرنلغنده مسلمانلرك قلبی خوفندن کلمهٔ شهادتی لسانلری اوزره لجرا ایتمکله انك نوریله
ایشغلندردیلر اول مقدارکه قتلدن امین اولوب عمرلرین بحردیلر اما اولومدنصکره نور اقرارلری منطفی
اولوب ندامت وحسرت وسخط وعقوبت ظلماتنده قالورلر ﴿أَوْ كَصَيِّبٍ مِّنَ السَّمَاءِ﴾ یا اول منافقلر
کوکدن اینمش قیاطامله لی یغموره صاتشنلرك حالی کبیدر ﴿فِيهِ ظُلُمَاتٌ﴾ که اول یغمورك ایچنده
بولتك وانك قات قات اولمسنك وکیجه نك قرنلقلری وار ﴿وَرَعْدٌ﴾ وکوك کورلتسی دخی ﴿وَبَرْقٌ﴾
وشمشك دخی ﴿يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِم مِّنَ الصَّوَاعِقِ﴾ اول یغموره صاتشنلر یلدرملرین
صداسی قورقوسندن برمقلرین قولاقلرینه طیقرلر ﴿حَذَرَ الْمَوْتِ﴾ اولمك قورقوسندن صاقنمق
ایچون ﴿وَاللّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ﴾ وایمانه کلمیانلرك افعال واقواللرین خدای لایزالك علمی قابلمشدر
﴿يَكَادُ الْبَرْقُ﴾ یقلشورکه شمشکك ایشغی ﴿يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ﴾ کوزلرین قپه ﴿كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُم﴾
هرکاه که کندولره ایشغ ویرر ﴿مَشَوْا فِيهِ﴾ اول ایشغده یوررلر ﴿وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا﴾
وقچن اوزرلرینه قرنلق اولور متحیر طوررلر ﴿وَلَوْ شَاءَ اللّهُ﴾ واکر حق سبحانه وتعالی انلرك سمع
وبصرلرینك کیتمسنی ایستسیدی ﴿لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ﴾ البته ایشتمکلرین

وکوزلرین نابود قیلاردی ﴿إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ تحقیقا که تکری تعالی هرنسنهٔ اوزره
توانادر بلکل حق جل وعلی منافقلرك حالنی شول کیمسه لرك حالنه تشبیه ایتدیکه برقرنلو کیجه ده
برشدتلی یغموره صتاشنلرکه انك ایچنده قرنلقلر ورعد وبرق اولوب یلدرمك صداسی
قورقوسندن برمقلرین قولاقلرینه طیقرلرتاکه مونك قورقوسندن صاقنه لر هرکاه که شمشك
ایشغ ایدیوررلر وقچن قرانلقلو اولور متحیر طوررلر بوتشبیه انلره اول مناسبتله اولدیکی
دین اسلام رحمت اولدیغیچون یغموره بکزر واهل نفاق اوزره مشقتلو اولان تکالیف شرعیه وترك
ریاست وادیان قدیمه کبی اشیا یغمور ایچنده اولان ظلماته وبونلر اوزره منافقلرك زعمنه کوره
ظلمات اطلاق اولندی والا فی الحقیقة انلر نور محضدرلر وانلرك قورقولری رعده تشبیه اولندی
واهل اسلامه اولان ظفر وغنائم برقه وارباب کفر ونفاقه اولان وعید وتهدید لرصواعقه کهانلری
ایشتمه مك ایچون برمقلرین قولاقلرینه قیلارلرزیرا ایچنده اولان انلره موت قورقوسن ویرر
وهرکاه که فتوحك وغنائمك حصولی انلره ایشغ ویرر ردین اسلامی پسند ایدرلر وقچن
جهادك وریاضاتك زحمتلرینه کوره قرنلقلر تخیلاتلرینه کلوردین مستقیمك سلوکندن منحرف
اولورلر ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ﴾ ای ادم اوغللری پروردکارکزه قوللق ایدك ﴿الَّذِي خَلَقَكُمْ﴾
شول پروردکارکه سزی یرادی ﴿وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ﴾ وسزدن اول اولانلری دخی ﴿لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾
شاید سز اول عبادت سببیله اهل تقوی زمره سندن اوله سز ﴿الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا﴾
شول پروردکارکه سزه زمینی دوشنمش دوشه کبی قیلدی تاکه ایچنده ارام ایدوب اوزرینه
حرکت ایده سز ﴿وَالسَّمَاءَ بِنَاءً﴾ وکوکی برقالدرلمش سقف قیلدی ﴿وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً﴾ وکوکدن
چوق فائده لو صو ایندردی ﴿فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ﴾ دعقب اول صونك سببیله یمشلرك
ونباتاتك انواعن چیقاردی ﴿رِزْقًا لَّكُمْ﴾ سز کچون برکچینجك نسنه ﴿فَلَا تَجْعَلُوا لِلّهِ أَندَادًا﴾
پس خدای ذوالجلاله قدرت وتصرفده مانندلر قیلمکز وذات پاکنه لایق اولمیان اشیادن منزه
ایدوب نامعقول نسنه لری حقنده اعتقاد ایتمکز ﴿وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ وحالبوکه سز بیلورسزکیم
متصرف اولان کندو سیدر اصلا برکیمسه نك ایجاد وتصرفده علاقه سی یوقدر ﴿وَإِن كُنتُمْ فِي
رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَى عَبْدِنَا﴾ واکر قولمز محمد المصطفی اوزره ایندردیکمز نسنه دن برشك وشبهه ده
ایدیکز ﴿فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِ﴾ قرآنك مشابهندن برمقدار سوز کتورك ﴿وَادْعُوا شُهَدَاءَكُم﴾
ومحافل ومجالسکزده شعرا وخطبادن حاضر اولانلری معارضه ایتمك ایچون چاغرك

مِنْ دُونِ اللّٰهِ) تكرى تعالیدن غيرى (اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اكر كرچك سويليانلردن ايديكوكيم قولمز
اوزره ايندرديكمز كلام قول بشردر (فَاِنْ لَمْ تَفْعَلُوا) پس اكر معارضه ايتمزسز (وَلَنْ تَفْعَلُوا) وهركز
آنى ايتمزسز (فَاتَّقُوا النَّارَ) پس جهنم آتشندن نفسكزى صاقندرك (الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ)
شول آتش كه يانجق نسنه سى انسك كفره سى وكبريت طاشيدر (اُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ) ايمانسز اولانلر
ايچون اماده قيلندى (وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) وايمانه كلوب كوزل عمل ايشليانلره
مژده لندركيم (اَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ) على التحقيق كندولره دركونا كون ميوه لى باغلر (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْاَنْهَارُ) اول باغلرك اشجارى التندن ايرمقلر اقر (كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا) هركاه كه بهشتيلر اول اشجاردن رزق
ويريلورلر (مِنْ ثَمَرَةٍ) ميوه مقوله سندن (رِزْقًا) بر يجينجك نسنه (قَالُوا هٰذَا الَّذِي رُزِقْنَا
مِنْ قَبْلُ) ديرلر بو شول ميوه دركه بوندن اسبقده دنياده بزه رزق ويرلدى (وَاُتُوا بِهِ) واول ميوه
ملائكۀ كرام بهشتيلره كتورديلر (مُتَشَابِهًا) لون وصورتده دنيا ميوه لرينه مانند اولديغى حالده
اما چاشنيده مختلفدر زيرا جنت ميوه سنك هر بر فردنده جميع ميوه لرك لذتى بولنور (وَلَهُمْ فِيهَا
اَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ) وانلره بهشتده جميع عيوبدن پاكيزه اولمش خاتونلر وار (وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) وانلر آنك
ايچنده على الدوام اقامت ايتمشلر (اِنَّ اللّٰهَ لَا يَسْتَحْيِي) تحقيقا كه تكرى تعالى ترك ايتمز وقيلدى بوقدر
اَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَا) بيان ايده بر از مثل كتورديلر كه يهود عنكبوت وسنكك ذكر اولنمسين قرآنده ايشيدجك
استهزا ايدوب ديديلر بو سوزلر نندركه خدانك سوزى اوله پس حق سبحانه وتعالى بو ايتى منزل ايتديكيم
تكرى تعالى الضرب مثلى ترك ايتمز وكرمثل به هرنه اولور (بَعُوضَةً) سورى سنك (فَمَا فَوْقَهَا) پس اندن
يوقارو سنك وعنكبوت كبى (فَاَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا) پس هچ كلام مجيدده بر مثل كلورسه شول كيمسه لركه
ايمانه كلديلر (فَيَعْلَمُونَ اَنَّهُ الْحَقُّ) بيلورلركيم على التحقيق اول مثل درسندر (مِنْ رَبِّهِمْ) پروردكارلرندن
صادر اولمشدر (وَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا) واما شول كيمسه لركه حقى پوشيده قيلديلر (فَيَقُولُونَ مَاذَا اَرَادَ
اللّٰهُ) ديرلر تكرى تعالى نه ايستدى (بِهٰذَا مَثَلًا) بونكله مثل اولديغى حالده اما بيلمديلركيم حق
سبحانه وتعالى عدليله (يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا) كفار ومنافقلردن چوق كيمسه انكله آزغون قيلار (وَيَهْدِي
بِهِ كَثِيرًا) وفضل وكرميله مؤمنلردن چوق كسنه يه انكله طوغرى يول كوسترر (وَمَا يُضِلُّ بِهِ اِلَّا الْفَاسِقِينَ)
وهيچ بر كيمسه اول مثل سببيله آزغون ايتمز الا اول كروهى كه حدودنى تجاوز ايتديلر (الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللّٰهِ)
شول حدودى تجاوز ايدنلركه تكرينك پيماننى بوزارلر (مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ) انى محكم ايتدكدنصكره واول
عهد بنى اسرائيل اوزره توراتده الناننعهد دركه آخر زمان پيغمبرينه ايمان كتوره لر پس فاسقيلدن

مراد يهود دركه عهدلرين بوزوب وفا ايتمديلر (وَيَقْطَعُونَ مَا اَمَرَ اللّٰهُ بِهِ اَنْ يُوصَلَ) دخى كسرلر شول نسنه كه حق تعالى
انك بغلنمسنه فرمان ايتدى واوصله رحمدر ومؤمنلره بولداشلق ايتمكدر وبونلره منشا اولان اشيا
تكرى تعالى انلرك ايشلمسين انلره فرمان ايتدى وكندولر فرمانه مخالفت ايدوب انلرى برينه كتورمديلر
(وَيُفْسِدُونَ فِي الْاَرْضِ) وير يوزنده حقك مخالفه سيله هواى نفسك متابعه سيله فساد ايدرلر (اُولٰئِكَ هُمُ
الْخَاسِرُونَ) اولكروه كندولر دردنياده وعقباده اوتوزنلر (كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللّٰهِ) نيجه خدانك وحدانيتنى
انكار ايدرسز (وَكُنْتُمْ اَمْوَاتًا) وحالبوكه سز اولمشلر ايديكز يعنى حياتسز بر اجسام ايديكز علقه
ونطفه كبى (فَاَحْيَاكُمْ) پس سزى زنده قيلدى (ثُمَّ يُمِيتُكُمْ) صكره سزى اولدرر (ثُمَّ يُحْيِيكُمْ) صكره
نفخۀ ثانيه ايله بردخى سزى زنده قيلار (ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) بعده جزا ايچون كندو طرفنه دوندر
قيلنورسز (هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ) اودر اول خداى ذو الجلال كه محض قدرتله سزكچون براتدى (مَا فِي الْاَرْضِ
جَمِيعًا) يرده هرنه كه وار طاغلر ومعادن ونباتات وحيوانلردن (ثُمَّ اسْتَوٰى اِلَى السَّمَاءِ) صكره كوك سمتنه
قصد ايتدى (فَسَوّٰيهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ) پس آنلرى بى فطور واعوجاج يدى كوك براتدى (وَهُوَ بِكُلِّ
شَيْءٍ عَلِيمٌ) وكندوسى هرنسنه كمال اوزره بيليجيدر (وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ) وياد ايت اول وقتكه
پروردكارك يرده ساكن اولان فرشته لره ديديكه (اِنِّي جَاعِلٌ فِي الْاَرْضِ) تحقيقا بن بر يوزنده قيلجيم (خَلِيفَةً)
بر قائممقامكه احكاممى تنفيذ ايدوب ناقصلرى ولا تكسنه لرى تكميل ايده وبو قائممقام قيلمسى نه انكه عجزدن
ناشى اولديكيدر بلكه امت بلا واسطه فيضك قبولندن قاصر اولدقلرى ايچون كندولره خليفه تعيين
قيلندى تاكه انك توسطيله فيض الهى كندولره يتشه (قَالُوا اَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا) فرشته لر
ديديلر يرده قيلارميسن شول كسنه ئى كه ايچنده فساد ايدر (وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ) وقانلرى دوكر بلكه كيم ملائكۀ
كرام تكرى تعالى اوزره اعتراض يوزندن بو سوزلرى ايراد ايتمديلر بلكه حقيقة الحالى فهم ايتمك ايچون انلرى
سويلديلر وبيلديلركيم بو كونه نوعدن بو احوال صادر اولور يا لوح محفوظدن يا الهام الهى ايله حاصل اولدى
يا خود انس مقوله سن اجنه يه قياس ايدوب ديديلركيم يرده بر نوع قيلارميسن كه آنك ايچنده فساد
ايدوب قانلرى دوكرلر (وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ) وحالبوكه بز حمدكه مقارن اولديغى حالده سنى تنزيه ايدرز
(وَنُقَدِّسُ لَكَ) وفرمانكه امتثال ايتمك ايچون نفسمزى پاك قيلارز حاصل كلام بوكه بر مفسد كروهى خليفه
ايدرميسن والحالة هذه بز بر معصوم كروهز واو كونا ايشه بزلحق واولا يوز (قَالَ اِنِّي اَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ) حق جل
وعلا ملائكۀ كرامه جواب ويروب ديديكه على التحقيق بن بيلورم اول نسنه كه سز بيلمزسز (وَعَلَّمَ آدَمَ الْاَسْمَاءَ كُلَّهَا)
وحق سبحانه وتعالى آدم عليه السلامه كه خليفه اندن عبارتدر جمله مخلوقاتك آدينى اوكرتدى (ثُمَّ عَرَضَهُمْ

علی الملائکة) صکره اول اسمانك مسمیاتنی اول سوزلری ایراد ایدن فرشته لر اوزره عرض ایتدی (فقال
انبئونی) پس دیدیکه خبر ویرك (باسماء هؤلاء) بونلرك آدلرندن (ان کنتم صادقین) اکر کرچك سویلر ایدیکز
بو سوزکزده کیم نوع بشردن خلافته بز احق واولایوز (قالوا) ملائکهٔ کرام اول اسمای بیلمیجك علی طریق
الاعتذار دیدیلر (سبحانك) سنی نقصاندن تنزیه ایدرز (لا علم لنا) بزده هیچ بیلکی یوقدر (الا ما علمتنا)
مکر اول شیٔ که سن بزه اوکرتدك (انك انت العلیم) تحقیقا که سن کندك هر نسنه یی کما هو حقه بیلن
الحکیم) بیشك کما ینبغی ایشلیان (قال یا آدم انبئهم باسمائهم) حق سبحانه وتعالی حضرت آدمه
دیدی بونلره بو مسمیاتك آدلرندن خبر ویر (فلما انبأهم باسمائهم) پس وقتا که آدم علیه السلام
ملائکهٔ کرامه انلرك آدلرندن خبر ویردی (قال الم اقل لکم) حق سبحانه وتعالی ملائکه یه عتاب
یوزندن دیدی بن سزه دیمدیمیکیم (انی اعلم غیب السموات والارض) بی شبهه بن کوکلرك ویرك پوشیده
امورك بیلورم (واعلم ما تبدون) واشکار ایدیککز شیٔی بیلورم (وما کنتم تکتمون) وکیزلی قیلدیغکز
نسنه یی دخی (واذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم) ومذکور قیل اول وقتیکه فرشته لره دیدك آدم
علیه السلامه تحیت وتعظیم ایچون تواضع ایدك (فسجدوا الا ابلیس) پس جمله ملائکه تواضع
ایتدیلر الا عزازیل واواصح اقوال اوزره جان طائفه سندن ایدی فرمانی قبول ایتمدوکی جهتندن حق
سبحانه وتعالی آنی ابلیس ایله ملقب قیلدی وآنك معناسی خدانك رحمتندن امیدسز اولمقدر
ابی واستکبر) سجده کتورمکدن ممتنع اولوب کندویی بیوك طوتدی (وکان من الکافرین) وحق
تعالینك علم قدیمنده ابلیس ایمانه کلمیانلرك زمره سندن ایدی (وقلنا یا آدم) ومحض کرمدن سویلدك ای آدم
اسکن انت وزوجك الجنة) سن جفتکله که حوادر بهشتده اقامت ایت (وکلا منها رغدا) وجنتك
میوه سندن نیجوق ییك (حیث شئتما) قنده که ایسترسز (ولا تقربا هذه الشجرة) وبو اغجه یعنی
بغدای اغجنه یقلشمیکز (فتکونا من الظالمین) که اکا یقلشمکز سببیله ستمکارلردن اولورسز
فازلهما الشیطان عنها) پس ابلیس لعین حضرت آدم وحوایی بهشتدن سورچیدردی (فاخرجهما
مما کانا فیه) که اولدقلری نعیم وکرامتدن انلری طشره ایتدی اسناد اخراج شیطانه مجازدر زیرا حقیقتده
انلری اخراج ایدن ایزد ذو الجلالدر (وقلنا اهبطوا) وآدم وحوایه وابلیسه دیدك جنتدن یره
اینوك (بعضکم لبعض عدو) والحال که بریلو ککز بریلو ککزه دشمندر (ولکم فی الارض مستقر) ویر یوزنده
سزه بر قرارکاه وار (ومتاع الی حین) وموت محلنه دك سزه بر کچینجك نسنه دخی وار (فتلقی آدم من ربه کلمات)
پس حضرت آدم علیه السلام پروردکارندن سوزلر الوب انکله عمل ایتدی واو سوزلر اشهر اقوال اوزره

بودرکه ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین (فتاب علیه) پس حق تعالی
حضرت آدم اوزره توبه ایتدی یعنی آنك توبه سن قبول ایتدی (انه هو التواب الرحیم) که بی شبهه تکری
تعالی کندو درکولری اوزره مغفرت ایدوب مبالغه ایله دونن کندولرین زیاده اسرکیان (قلنا اهبطوا
منها جمیعا) ینه انلره دیدك جنتدن یا سمواتدن جمله آشاغه اینوك (فاما یأتینکم منی هدی)
پس اکر بنم طرفمدن ارسال رسل وانزال کتب سببیله سزه بر دلالت وبیان کلور (فمن تبع هدای)
پس هر کیم دلالت وبیانمه اویدی (فلا خوف علیهم) انلر اوزره نه بر قورقو وار (ولا هم یحزنون) ونه انلر
غمناك اولورلر (والذین کفروا وکذبوا بآیاتنا) وشول کسنه لرکه دلائل وحدانیتمزه قلبله ایمان کتورمیوب
لسانا دخی انلری یلان طوتدیلر (اولئك اصحاب النار) اول کروه جهنم آتشنك ایلریدر (هم فیها خالدون)
کندولر دائما انده علی الدوام اقامت ایدیجیلر (یا بنی اسرائیل) ای حضرت یعقوب اوشاقلری
اذکروا نعمتی) خاطره کتورك ایولکمی (التی انعمت علیکم) شول ایولك که اوزریکزه انعام ایتدم
واوفوا بعهدی) وتوراتده حضرت پیغمبر شاننده سزکله بغلدیغم پیمانی یرینه کتورك (اوف بعهدکم)
پیمانکزه وفا ایدرم یعنی اعمالکزه کوزل جزا ویررم (وایای فارهبون) وهر نه اولمیسه بندن خوف ایدك
وآمنوا بما انزلت) وقرآنده ایندردیکم نسنه یه ایمان کتورك (مصدقا لما معکم) سزکله اولان نسنه یه
مصدق اولدیغی حالده یعنی توحیدده ووعد ووعیدده قرآن عظیم الشان سزکله اولان کتب الهیه یه موافقدر
پس سزه لازمدرکه اکا ایمان کتوره سز (ولا تکونوا اول کافر به) واکا کفر ایدنلرك ایلروسی اولمك (ولا
تشتروا بآیاتی ثمنا قلیلا) وکتابمك آیاتنی یعنی توراتی براز بهایه تبدیل ایتمك بو مقامده خطاب علماء یهودهدرکه
رشوت الوب توراتك احکامنی تحریف ایدرلردی ومحمد المصطفی صلی الله علیه وسلمك وصافنی پوشیده
قیلارلردی (وایای فاتقون) والبته بنم عذابمدن صاقنك (ولا تلبسوا الحق بالباطل) وطوغریلغی
اصلی اولمیان نسنه ایله قارشدرمك یعنی توراتده یازیلان درست احکامی قنکزدن پیدا ایتدیککز
یلانلرله خلط ایتمکز (وتکتموا الحق) وطوغریلغی دخی صاقلمکز (وانتم تعلمون) وحال بوکه سز قارشدیریجی
وصاقلیجی اولدیغکزی بیلورسز (واقیموا الصلوة) ونمازی ایقلندرك یعنی اهل اسلام قیلدیغی نمازی
قیلك (وآتوا الزکوة) وانلر ویردیکی زکاتی ویرك (وارکعوا مع الراکعین) ونماز قیلانلرله قیلك یعنی مسلمانلرك
جماعتیله قیلك (أتأمرون الناس بالبر) نیچون خلقه ایولك ایتمکی امر ایدرسز (وتنسون انفسکم) وکندو
جانلرکزی ایولك ایشلمسندن اونودلمش نسنه کبی ترك ایدرسز (وانتم تتلون الکتاب) وحال بوکه سز توراتی
اوقورسز (افلا تعقلون) پس نیچون بو قبحی ایشکزه تأمل ایتمزسز حضرت عبدالله بن عباس رضی الله

عهندن مرویدرکه بو آیت مدینه ده اولان جهودلرین خاخاملری حقنده نازل اولدی اول محلکه حضرت پیغمبر صلی الله
علیه وسلمه ایمان کتورنلره کیزلجه دیرلردیکیم اولدیغکز حال اوزره مداومت ایدک کوزل طریقدر وکندولر ایمانه
کلمزلر ایدی (واستعینوا بالصبر والصلوة) وطاعتک اداسی اوزره اوروج ونماز ایله استعانت ایدک (وانها
لکبیرة) وتحقیقا که نماز بیوک ودشوار ایشدر (الا علی الخاشعین) الا قورقنلر اوزره وانلر اهل ایماندرلر
عبادت ایتمک اوزرلرینه کوچ دکلدر (الذین یظنون انهم ملاقوا ربهم) شول قورقنلر که بیلورلرکیم علی التحقیق
کندولر پروردکارلرین کوریجیلردر (وانهم الیه راجعون) دخی بیلورلرکیم بلا شبهه کندولر پروردکارلرینک
جزاسنه دونجیلردر (یا بنی اسرائیل اذکروا نعمتی التی انعمت علیکم) تاکید ایچون مکرر قیلندی (وانی فضلتکم
علی العالمین) وبونی دخی یاده کتورک کیم علی التحقیق بن اجدادکزی عصرلرنده اولان انس وجن اوزره تفضیل ایتدم
بلکه کیم بو آیتلرده مخاطب اولان حضرتک عصرنده موجود اولان یهود طائفه سیدر ونظم کریمده مذکور اولان
احسانلر اجدادلرینه اولمشدی لکن انلر بونلرک وجودلرینه سبب اولمغله حق سبحانه وتعالی اول نعمتلرله بونلرک
اوزرینه امتنان ایلدی (واتقوا یوما) وبر کونک عقاب وحسابندن خوف ایدک که (لا تجزی نفس عن نفس شیئا)
برایمانه کلمش جان برکفر ایتمش جاندن بر ازنسنه اودمز (ولا یقبل منها شفاعة) ونه اول کافر جاندن بر دیلک
قبول اولنور (ولا یؤخذ منها عدل) ونه اندن بر عوض آلنور (ولا هم ینصرون) ونه اول کونده کفار
تکرینک عذابندن منع اولنورلر (واذ نجیناکم) ویاد ایدک ای بنی اسرائیل اول وقتیکیم اجدادکزی قورتردق
(من آل فرعون) اقلیم مصر پادشاهنک توابعندن (یسومونکم سوء العذاب) اشکنجه نک یمانی
سزه ایسترلرکه (یذبحون ابناءکم) اوغللرکزی بوغازلرلر (ویستحیون نساءکم) وقیزلرکزی خدمت
ایچون صاغ قورلر (وفی ذلکم) وسزه بو اوغلانلرک بوغازلنمسنده وقیزلرک خدمت ایچون صاغ
قالملرنده (بلاء من ربکم عظیم) پروردکارکزدن بر اولو محنتدر (واذ فرقنا بکم البحر) واول دخی
یاده کتورک که قلزم دریاسنی سببکزله یاردق اولدمکه فرعوندن قچدیغکزده اوککزه دریا کلوب
اردیکزه دشمان عسکری دوشمشدی (فانجیناکم) درعقب اول عسکرک شرندن سزی قورتردق
(واغرقنا آل فرعون) وفرعونک توابعنی صوده بوغدق (وانتم تنظرون) وحال بوکه سز اکا بقردیکز
نیجه سز قورتلوب انلر صوده بوغلدیلر مرویدرکه حق سبحانه وتعالی حضرت موسی علیه السلامه فرمان
ایتدیکه بنی اسرائیلی دیار مصردن قالدروب کوتوردکدنصکره فرعون آکاه اولدی همان
عسکر بیشمار ایله آردلرینه دوشوب دریا کنارنده آنلره یتشجک محل حق سبحانه وتعالی حضرت موسیا
فرمان ایتدیکیم دریایه دکنکله اور حضرت موسی علیه السلام دریایی دکنکله اورنجه دریا اون ایکی

قوری یول آچلدی همان بنی اسرائیل اول یوللرده یوردیلر بعده حضرت موسیا دیدیلرکیم قورقرز بر مقداریمز
بو یوللرده هلاک اولوب اندن خبریمز اولمیه حق سبحانه وتعالی کمال کرمندن یوللر اراسنده حجاب اولان
صولرده پنجره لر آچدی تاکه بری بریله سویلشوب کورشه لر بعده فرعون لشکریله محل معهوده کلیجک
دریاده آچلمش یوللر کوردی بلا توقف عسکریله اول یوللره سلوک ایتدیکچن بنی اسرائیل اوبر طرفه
عبور ایتدیلر وفرعون لشکریله دریانک اورته سنده بولندی دریا کما کان اولوب فرعون واتباعی غرق
اولدی بنی اسرائیل بو معجزه باهره مشاهده ایتدکلرندن صکره حضرت موسی طور طاغنه توراتی
کتورمکه کیدیجک سامرینک اغواسیله بوزاغویه عبادت ایتدیلرینه که حق تعالی اندن خبر ویروب
بیوردی (واذ واعدنا موسی) دخی یاده کتورک اول وقتیکه توراتی ویرمک ایچون حضرت موسایه وعده
ایتدک واو طور طاغنه کلمکه بزه وعده ایتدی (اربعین لیلة) قرق کیجه یعنی بو مدت منقضی اولدقدن
صکره توراتک ویرمسنی کندویه وعده ایتدک (ثم اتخذتم العجل من بعده) پس موسی علیه السلام طور طاغنه
کتدکدنصکره بوزاغویی معبود ایدندکز (وانتم ظالمون) وحال بوکه بو ایشده سز ستمکارسز (ثم عفونا
عنکم من بعد ذلک) پس اول باطل عبادتی ایتدککزدنصکره توبه کزی قبول ایدوب کناهکزدن واز کچدک
(لعلکم تشکرون) تاکه سزه اولنان عفوک نعمتنه سز شکر ایدهسز (واذ آتینا موسی الکتاب) دخی
یاده کتورک اول وقتیکه حضرت موسی علیه السلامه توراتی ویردک (والفرقان) وحقی باطلدن آیرنجی
دخی (لعلکم تهتدون) تاکه سز طوغری یوله بوله سز (واذ قال موسی لقومه) دخی اول وقتی مذکور قیلک
حضرت موسی عجله عبادت ایدن طائفه سنه سویلدی (یا قوم) ای بنم قومم (انکم ظلمتم انفسکم)
تحقیقا سز کندو جانلریکزه ستم ایتدکز (باتخاذکم العجل) بوزاغویی معبود ایدنمککز سببیله (فتوبوا
الی بارئکم) پس عدمدن وجوده سزی کتورن خدایه تضرع ایله دونک (فاقتلوا انفسکم) اندنصکره جانلرکزی
قطع شهوات ایله اولدرک (ذلکم) اول اولدرمک نفسکزی (خیر لکم) سزه یکرکدر (عند بارئکم) سزی یارادن
قتنده (فتاب علیکم) بو ایشی اکر ایشلرسز حق تعالی اوزریکزه مغفرت ایله دونر (انه هو التواب) تحقیقا
تکری تعالی کندودر قوللر اوزره مغفرت ایله رجوع ایدن (الرحیم) توبه کارلره زیاده مهربانلق ایدن (واذ قلتم
دخی خاطره کتورک اول وقتیکه دیدیکز یعنی اختیارکزدن حضرت موسی ایله طور طاغنه کیدن یتمش
کسنه خدانک کلامن ایشتمکه ایشتدکلرندنصکره سویلدیلر (یا موسی لن نؤمن لک) ای موسی بز سنی کا
تصدیق ایتمزز کیم حجاب آردندن ایشتدیکمز سوز بزد ذو الجلالک سوزیدر (حتی نری الله جهرة) تکرییی
کوزیمزله آشکارا کورمینجه (فاخذتکم الصاعقة) پس کوکدن اینان اتش اول اختیار اولان یتمش کسنه‌یی

الدی (وَاَنْتُمْ تَنْظُرُونَ) وحالبوکه کاسز بقر سز منقولدرکیم اول صاعقه کوکدن کلمش بر مهیب صدا
ایدی کچن جماعت مزبوره آنی ایشتدیلر بردن هلاك اولدیلر حضرت موسی علیه السلام انلره بقوب
دیدیکه یا الهی بنی اسرائیله نه جواب ویررم که جمله اخیارلری قیرلدی حق سبحانه وتعالی لطف وکرمندن انلری احیا
ایتدی نته کیم بیوردی (ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ) صکره سزی زنده قلدق (مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ) صاعقه ایله
اولدیککزدنصکره (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) تاکه سز حق سبحانه وتعالینك نعمتلرینه اعتراف ایدوب بیله سز
بعد الموت سزی احیا ایدوب لطف وکرمنه مظهر قیلدی (وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ) واوزریکزه بولتی
سایبان قیلدق تاکه آفتابك زحمتن چکمیه سز وبو نعمت انلره اول زمان واقع اولدیکه تیه صحراسنده
قرق ییل قالوب کندولرله نه خیمه ونه سایبان واریدی (وَاَنْزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوٰى) واوزریکزه
ترنجبینی وبلدرچین قوشنی ایندردك عند البعض سلوی بلدرچین قوشیدر (كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ)
سزه روزی قیلدیغمز پاکیزه نسنه لردن ییکز (وَمَا ظَلَمُونَا) وبو نعمتلرین شکرك ادا ایتمه مکلریله بزه
ستم ایتمدیلر (وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) ولکن کندو جانلرینه ستم ایدرلردی (وَاِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هٰذِهِ
الْقَرْيَةَ) ویادکتورك اولوقتیکه سزه دیدك بو کویه یعنی بیت المقدسه کیرك (فَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ)
پس آنك میوه سندن وطعامندن ییك قنغی یرده که ایستدیککز (رَغَدًا) بر قانمش یمك (وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا)
وانك قپوسندن سجود ایدیجیکز حالده کیرك (وَقُولُوا حِطَّةٌ) وسویلیکز مطلوبمز حطه در یعنی کناهلرمز
صالنمسی (نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ) کناهلرکزی سزه باغیشلارز (وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ) وبی شبهه ایولك
ایشلیانلره ثوابی آرتررز (فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ) پس جانلرینه ستم ایدنلر کندولره
سویلیان سوزدن اوزکه بر سوز کتوردیلر یعنی حق جل وعلا انلره فرمان ایتدیکیم حطه سویلیکز انلر
حطا سمقاثا دیدیلر یعنی مطلوبمز قزل بغدایدر (فَاَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا) پس ستم ایدنلر اوزرلرینه
ایندردك (رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ) کوکدن بر اشکنجه (بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ) حدی کچدکلری سببیله واول
اشکنجه طاعون ایدیکه مرویدرکه بر ساعتده انلردن یکرمی درت بیك آدم قیرلدی (وَاِذِ اسْتَسْقٰى
مُوسٰى لِقَوْمِهِ) ویادکتورك اولوقتیکیم موسی علیه السلام قبیله سیچون صو ایستدی اول دمکه
تیه صحراسنده صوسز قالدیلر (فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ) پس کندویه دیدك ای موسی دکنککله
طاشی اور واول طاش بر مربع طاش ایدی جرمی انسان باشی قدر کلوردی حق سبحانه وتعالی اذن
جنذن موسی علیه السلامه کوندردی (فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا) پس دکنکیله آنی اوردی اندن
اون ایکی کوز صو بنی اسرائیلك اسباطی صایسنجه آچلدی (قَدْ عَلِمَ كُلُّ اُنَاسٍ مَشْرَبَهُمْ) تحقیقا که

هر سبط ایچجك برینی بیلدی (كُلُوا وَاشْرَبُوا مِنْ رِزْقِ اللّٰهِ) انلره سویلدك تکری تعالی سزه روزی
قیلدیغی من وسلوایی ییك وکوزلرك صویندن ایچك (وَلَا تَعْثَوْا فِي الْاَرْضِ) ویر یوزنده
حدودی تجاوز ایتمك (مُفْسِدِينَ) برماز ایشلیجیلر اولدیغکز حالده (وَاِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسٰى)
ویاد ایدك اولوقتیکه دیدیکز ای موسی (لَنْ نَصْبِرَ عَلٰى طَعَامٍ وَاحِدٍ) بردرلو ییجك اوزره
قالنمزز ویدیکلری اکرچه من وسلوی ایدی وا ومتعدد درلکن مکرر اولدیغیچون آنی طعام واحد
عد ایتدیلر (فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ) پس پروردکارکه بزم ایچون دعا ایت (يُخْرِجْ لَنَا) قدرتیله
بزم ایچون چیقارسون (مِمَّا تُنْبِتُ الْاَرْضُ) یر بتوردیکی اشیادن (مِنْ بَقْلِهَا) یرك تره سندن (وَقِثَّائِهَا)
وخیارندن (وَفُومِهَا) وبغدایندن یاصارمصاغندن (وَعَدَسِهَا) ومرجمکندن
(وَبَصَلِهَا) وصوغانندن (قَالَ) حضرت موسی سویلدی (اَتَسْتَبْدِلُونَ الَّذِي هُوَ اَدْنٰى بِالَّذِي
هُوَ خَيْرٌ) نیچون واقعه ده الچق اولان نسنه ئی اعلی اولان نسنه نك برینه ایسترسز یعنی نیچون
من وسلوایی مذکور اولان نباتاته تبدیل ایتمکه طالب اولورسز (اِهْبِطُوا مِصْرًا) ارض
مقدسه دن بر شهره اینوك (فَاِنَّ لَكُمْ مَا سَاَلْتُمْ) که بی شبهه طلب ایتدیککز شی سزه
حاصلدر (وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَالْمَسْكَنَةُ) وخوارلق ویوقسللق اوزرلرینه اورلدی
یعنی کندولره ملازم اولدی (وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ) وحق تعالینك خشمنه مستحق
اولدیلر (ذٰلِكَ) مذکور اولان خوارلق وبیچاره لك وخشم (بِاَنَّهُمْ) اول سببله درکه انلر
(كَانُوا يَكْفُرُونَ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) خدانك ایندردیکی تورانك ایتلرینه کفر ایدرلردی (وَيَقْتُلُونَ
النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ الْحَقِّ) ونا حق یره پیغمبرلری اولدررلردی زیرا حضرت یحیی وزکریا وشعیایی
وغیرلرین بر کناهلری ثابت اولمامش ایکن قتل ایتدیلر (ذٰلِكَ) مذکور اولان کفر وقتل (بِمَا عَصَوْا)
ایتدکلری عصیان سببیله (وَكَانُوا يَعْتَدُونَ) وحدود شرعیه تجاوز ایتمکلریله انلردن
صادر اولدی (اِنَّ الَّذِينَ اٰمَنُوا) تحقیقا شول کمسه لرکه لسانله تصدیق کتوردیلر یعنی
محمد المصطفانك دینیله تدین ایدنلر انلردن مخلص اولنلر واهل نفاق اولانلر (وَالَّذِينَ هَادُوا)
وشول کیمسه لرکه دین یهود یله تدین ایتدیلر (وَالنَّصَارٰى) وحضرت عیسانك ملتی اوزره
اولانلر (وَالصَّابِئِينَ) ونصارانك ومجوسك اراسنده اولان کیمسه لر (مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ
وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا) مزبور اولان طوائفدن هر کیم وجه لائق اوزره خدایه وروز
جزانك وقوعنه تصدیق کتوردی وکوزل عمل ایشلدی (فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ) انلره اجرلری

حاصلدر پروردكارلری قتنده (وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) ونه اوزرلرینه قورقو اولور (وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ)
ونه جزا محلنده مانلر غمناك اولورلر (وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ) وياده كتورك اول وقتيكه حضرت موسی‌یه
اتباع ایتمكه وتوراتك احكامن قبول ایتمكه عهد وپیمانكزی الدق (وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ) وطاغی
اوستكزه قالدردق تاكه عهد وپیمانی ویره‌سكز مرویدركه چونكه حضرت موسی بنی اسرائیله توراتی
كتوردی انك ایچنده اولان تكالیف شاقه‌یی قوتیلر اوزرلرینه اغر كلوب قبولندن ممتنع
اولدیلر حق جل وعلا حضرت جبرائیله فرمان ایتدیكیم طور طاغنی اوستلرینه قالدره چونكه
اوزرلرینه انی قالدروب سایبان كبی قیلدی توراتك احكامنی قبول ایتدیلر حق سبحانه وتعالی
انلره بیوردی (خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ) سزه ویردیكمز احكامی جد وجهد ایله الك (وَاذْكُرُوا مَا فِيهِ)
والچنده اولان ثواب وعقابی خاطره كتورك (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) تاكه سز معاصیدن صاقنه‌سز
(ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ) پس اول عهد وپیمانی ویردیككزدنصكره فرمانمزدن یوز چوردیكز
(فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ) پس تكری تعالینك احسانی واسركسی اوزریكزه اولمسیدی
(لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ) البته اوتوزنلردن اولوردیكز (وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا) وتحقیقا
بیلدیكز شول كیمسه‌لركیم داود علیه السلامك عصرنده فرمان الهی‌یه مخالفت ایتدیلر (مِنْكُمْ)
سزك جماعتكزدن (فِي السَّبْتِ) جمعه ایرتسنده كه انلره فرمان اولنمشدیكیم بالوصید ایتمیه‌لر
بعده فرمانه مخالفت ایدوب صید ایتدیلر (فَقُلْنَا لَهُمْ) پس انلره دیدك (كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ)
خوار وحقیر میمونلر اولك (فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا) پس بز اول مسخ وعقوبتی بر منع ایدر عبرت
قیلدق (لِمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا) انلرك عصرنده حاضر اولانلره وانلردنصكره كلانلره
(وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ) وپرهیزكار اولانلره برپند ونصیحت وبو قصه‌نك بیانی سوره اعرافده
كلور ان شاء الله تعالی (وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ) ویادكزه كتورك اول وقتیكیم موسی علیه السلام
قبیله‌سنه دیدی (إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُوا بَقَرَةً) علی التحقیق ایزد ذو الجلال سزه فرمان
ایدركه براینك بوغازلیه‌سز بلكه‌ كل بو حكایتك مبدائی كلجك آیندركه واذ قتلتم نفسا آیتیدر
لكن بو آیتلرده انلرك مساویلری مبین اولدیغیچون تقدیم اولندی مرویدركیم بنی اسرائیلده
بر دولتمند پیر واریدی انك قرنداشی اوشاقلری میراثنه طمع ایتدكلری جهتدن آنك اوغلنی اولدرب
شهرك قپوسنده آتی صالدیلر ودر عقب خلقدن قاتلی دعوا ایتمكه باشلدیلر حق سبحانه وتعالی
بنی اسرائیله فرمان ایتدیكه براینك بوغازلیوب آنك برمقداریله آنی اوروه‌لر كه زنده اولوب

قاتلندن خبر ویره حضرت موسی فرمانی انلره تبلیغ ایدیجك (قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُوًا) دیدیلر
یامسن بزی مسخره لكه‌ آلورسن بز سندن قاتلك خبرین سؤال ایدرز بزه دیرسن كه اینك بوغازلكز
(قَالَ أَعُوذُ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ) حضرت موسی دیدی تكری تعالی‌یه صیغنورمكه ناداناردن
سندن اوله‌یم (قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ) دیدیلر ای موسی پروردكاركدن بزم ایچون طلب ایت
(يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ) بزه بیان ایتسونكیم اول اینك نه اصل نسنه‌دركه بو خاصیت انده بولنور (قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ)
حضرت موسی علیه السلام دیدی تحقیقاكه حق سبحانه وتعالی سویلر (إِنَّهَا بَقَرَةٌ) بی شبهه
اول اینك دركه (لَا فَارِضٌ) نه قوجه دركه عملدن قالمش اوله (وَلَا بِكْرٌ) ونه یتشمش ربكردر
(عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ) بیرلك وجوانلق اراسنده اورته‌دردر (فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ) پس فرمان اولدیكز
نسنه‌یی ایشله‌كز (قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ) دیدیلر بزم ایچون پروردكاركه دعا ایت (يُبَيِّنْ لَنَا
مَا لَوْنُهَا) انك رنكی نه اولدیغین بزه بیان ایتسون (قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ) حضرت موسی دیدی
علی التحقیق كه خدا عز وجل دیر (إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءُ) بی شبهه اول اینك بر صاری اینكدر (فَاقِعٌ
لَوْنُهَا) رنكی غایتله صاریدر (تَسُرُّ النَّاظِرِينَ) كوزل رنكندن كندویه بقانلری فرحناك
قیلار (قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ) بردخی دیدیلر پروردكاركه بزم ایچون دعا ایت (يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ)
اول اینك نه اولدیغین بزه بیان ایتسون (إِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَا) تحقیقاكه اینكلر اوزریمزه
مشتبه اولدی زیرا صاری الغله واورته یاشلغله متصف اولان اینك چوقدر (وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ
لَمُهْتَدُونَ) وبی شبهه تكری تعالی ایسترسه بز بوغازلنجق اینكه یول بولیجیلرز مرویدركیم
حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم بیوردیكه بنی اسرائیل ان شاء الله دیمسیدیلر
بوغازلنجق اینكه قیامته دك یول بولمازلردی (قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ) حضرت موسی دیدی بی شبهه خدای
متعال دیر (إِنَّهَا بَقَرَةٌ) علی التحقیق اول بر اینكدر (لَا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ) نه رام اولنمش كه چفت
سورمسیله یری قاریشدرر (وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ) ونه اكینی صولادر (مُسَلَّمَةٌ) جمله عیوبدن بری اولمش
(لَا شِيَةَ فِيهَا) رنكنه مخالف ایچنده بر رنك یوقدر چونكه بنی اسرائیل بو نشانلری دكلدیلر (قَالُوا الْآنَ
جِئْتَ بِالْحَقِّ) دیدیلر شمدی اینكك حقیقی وصفنی كتوردك (فَذَبَحُوهَا) پس اینكی بولدیلر وبوغازلدیلر
(وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ) ویقلشدیكه اینكك بهاسی آغر اولدیغیچون مأمور اولدقلری ایشی ایشلمیه‌لر
مرویدركه بنی اسرائیلدن بر صالح پیرك بر كوچك اوغلی وبر اینكی واریدی اینكی بر سبزه زاره كوتوروب
دیدی یا الهی بو اینكی بن سكا امانت ویردم اوغلوم بیوك اولنجه بعده اول اینك اولكانده بیودی وصفات

مزبوره ایله متفرد اولمشدی چونکه بنی اسرائیل قتنده اول اینکك بوغازلنمسی متعین اولدی اول بیرك اوغلندن وقاریسندن آنی بوستی طولیسی آلتونله صاتون آلدیلر (واذ قتلتم نفسا) ویاد کره کتورك اولوقتکیم بر آدمی اولدردیکز بو کلام مرقوم اولان قصه نك ابتداسیدرنته که سابقده اکا اشارت اولندی (فادارأتم فیها) پس اول مقتولك شاننده مخاصمه ایتدیکز (والله مخرج) وحق سبحانه وتعالی ظاهر ایدیجیدر (ما کنتم تکتمون) صاقلدیغکز نسنه‌یی (فقلنا اضربوه ببعضها) صکره دیدك اول مقتولی اینکك بر پاره سیله اورك واول پاره لسان یا قولاق ایدی یا اوزکه‌لری وهر تقدیر اوزره چونکه انی اوردیلر کردنندن قان آقدرق زنده اولوب کتدی وبی اولدرهنی سویلدی ینه میت دوشدی (کذلك یحیی الله الموتی) نته کیم تکری تعالی اول میتی احیا ایلدی جمله اولمشلری احیا ایدر (ویریکم آیاته) وکمال قدرتنك دلیللرین سزه کوستررر (لعلکم تعقلون) تاکه عقولکز کامل اولوب بیله‌سزکیم بر نفسك احیاسنه قادر اولان جمله نفوسك احیاسنه قادردر (ثم قست قلوبکم من بعد ذلك) پس عظیم دلیلی مشاهده ایتدیکزدنصکره کوکللریکز پك اولدی (فهی کالحجارة) پس انلر سختلکده طاش کبیدر (او اشد قسوة) یاخود پکلك جهتندن طاشدن زیاده پکدر (وان من الحجارة لما یتفجر منه الانهار) وتحقیقا طاشدن شول نوع وارکه آندن ایرمقلر آقر (وان منها لما یشقق فیخرج منه الماء) وبی شبهه طاشلردن شول قسم وارکه یاریلوب آندن صو چیقار بکارلر کبی (وان منها لما یهبط من خشیة الله) ❀ وعلی التحقیق کیم آندن شول قسم وارکه حق تعالینك قورقوسندن یوقارودن اشغه اینر (وما الله بغافل عما تعملون) وحق سبحانه وتعالی هیچ غافل دکلدر سزلرك ای یهود ایشلدیککز ایشدن (افتطمعون ان یؤمنوا لکم) پس طمع ایدرمیسز ای رسول وای اهل ایمانکه یهود سزی تصدیق ایده‌لر (وقد کان فریق منهم) وحالبوکه انلرك اسلافندن بر کروه وار ایدیکه (یسمعون کلام الله) خدانك سوزین ایشیدرلر (ثم یحرفونه) صکره اول سوزی دوندررلر (من بعد ما عقلوه) آنی فهم ایتدکلرندنصکره (وهم یعلمون) والحال هذه آنلر بیلورلرکه ایتدکلری ایشده افترا ایدیورلر (واذا لقوا الذین آمنوا) وچونکه یهود طائفه‌سندن منافق اولانلر اهل ایمانه ملاقی اولورلر (قالوا آمنا) دیرلر بز تصدیق ایتدك که سز حق اوزره سز وپیغمبریکز اول پیغمبردرکه توراتده انکله مژده ویرلدی (واذا خلا بعضهم الی بعض) وچون بری بریله تنها اولورلر

قالوا) یهودیت اوزره قلانلر عتاب یوزندن منافق اولانلره دیرلر (اتحدثونهم بما فتح الله علیکم) نیچون کیم اهل ایمانه خبر ایدرسز اول نسنه‌دن یعنی محمد المصطفانك نعتندنکه تکری تعالی سزه توراتده بیان ایتدی (لیحاجوکم به عند ربکم) تاکه انکله پروردکارکز قتنده اوزریکزه احتجاج ایدرلر یعنی انلری آندن آکاه ایتدیکز تاکه خدادن اوزریکزه ایمان کتابك قولیله سزی الزام ایدرلر (افلا تعقلون) پس نیچون فهم ایتمزسزکه انلر انکله سزه خصومت ایدرلر (اولا یعلمون) ایا یهود تفکر ایدوب بیلمزلرکیم (ان الله یعلم ما یسرون وما یعلنون) بلاشبهه حق جل وعلا کیزلی واشکارا ایتدکلری نسنه‌یی بیلور ایکن نیچون کفری اخفا ایدوب اسلامی اشکارا ایدرلر (ومنهم امیون) ویهوددن نه اوقومش ونه یازمش جماعت وار (لا یعلمون الکتاب) توراتی بیلمزلر نه ایچنده اولان نسنه‌لرده معرفتلری وار (الا امانی) لکن آرزولر یعنی توراتی تحریف ایدن بطاللردن الدقلری یالانلری ایچون اعتقاد ایدرلر (وان هم الا یظنون) وانلر بر نسنه دکلدرلر الا که کمان ایدرلر وهدرلر هیچ علملری یوقدر (فویل للذین) پس عذاب ومحنت اولسون شول کسنه‌لرکه (یکتبون الکتاب بایدیهم) محرف اولان نسنه‌لری الریله یازرلر (ثم یقولون هذا من عند الله) صکره دیرلر بو یازلمش شیء خدانك قتندندر بو ایشی ایشلرلر (لیشتروا به ثمنا قلیلا) تاکه انکله براز بها پیدا ایده‌لر یعنی توراتك احکامنی تحریف ایدرلر تاکه انك سببیله دنیای دنیه‌نك متاعندن برشیء حاصل ایده‌لر واول شیء اکرچه ذاتنده چوق شیدرلکن کندولره اماده اولنان عذابه نسبت اولنجه غایتله براز نسنه عد اولنور (فویل لهم مما کتبت ایدیهم) پس جهنم دره‌سی انلره اولسون اول نسنه‌دن اوتریکه الری یازدی (وویل لهم مما یکسبون) واشکنجه‌نك اشدی انلره اولسون قزاندقلری شیئك جهتندن یعنی الدقلری رشوتلردن (وقالوا لن تمسنا النار الا ایاما معدودة) دخی یهود دیدیلر جهنم آتشی بزه دکمز الا صایلمش کونلر مقداری دیرلرکیم بعض یهود دیدی بز قرق کون معذب اولورز بوزاغویه عبادت ایتدیککز کونلرك صایسنجه وبعضیلری دیدی دنیانك مدتی یدی بیك ییلدر هر بیك ییل برینه برکون معذب اولورز (قل اتخذتم عند الله عهدا) سویله یا محمد ایا بو دیدیککز سوزه تکرینك قتندن بر وعد الدیکزمی که اکر بویله ایسه بر وعد الدیکز (فلن یخلف الله عهده) حق جل وعلا وعده‌سنه خلاف ایتمز باوجود که حق تعالیدن بویله عهد صادر اولمدی (ام تقولون علی الله ما لا تعلمون) بلکه بیلمدیککز شیئی تکری تعالی اوزره افترا ایدوب سویلرسز (بلی من کسب سیئة) لفظ بلی نفی ایتدیککز نسنه که جهنمده چوق زمان مکث ایتمکدر وجه اعم اوزره اثبات ایدر تاکه قوللرین ابطال ایتمسنه دلیل کبی اوله یعنی انلر جهنمده دائما مقیمدرلر زیرا هر کیم بریدلك قزاندی (واحاطت به خطیئته)

وكناهی اوزرینه مسئولی ولدیكی (فَأُولٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ) پس انلر جهنمك آیه لریدر (هُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ) كندولر آنك ایچنده على الدوام اقامت ایدیجیلردر (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ)
وشول كیمسه لر كه ایمانه كلوب كوزل عمل ایشلدیلر (أُولٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ) انلر بهشتك اربابیدر
(هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) كندولر انك ایچنده على الدوام اقامت ایدیجیلردر (وَلَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي
إِسْرَائِيلَ) ومذكور قیل اولوقتیكه یعقوبك اولادندن عهد وپیمان الوب انلره سویلدك ❀ .
(لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ) تكریدن اوزكه برشیئه عبادت ایتمك (وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا) وانلیه وآتایه
چوق ایولك ایدك (وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ) وسزه خصملق آیه سی ولانلره واوكسزلره
وبوقسللره دخی (وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا . وكافه اهل ایمانه كوزل سوز سویلك (وَأَقِيمُوا
الصَّلَاةَ) واوزریكزه فرض اولان نمازی ادا ایدك (وَآتُوا الزَّكَاةَ) واوزریكزه فرض ولان
زكوتی ویرك (ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ) پس اول عهد وپیمانلری سزدن الدقدنصكره یوز چویردكز (إِلَّا قَلِيلًا مِنْكُمْ
الا سزدن از كسنه كه اول عهد اوزره طوردیلر (وَأَنْتُمْ مُعْرِضُونَ) وسز بر قومسزكه ذاتكز طاعت
ووفادن اعراض ایتمكدر (وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ) ویادكزه كتورك ای یهود طائفه سی اولوقتیكه
اجدادكزك پیمانی الوب كندولره سویلدك (لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ) برى بریكزك قانی دوكمك ❀
(وَلَا تُخْرِجُونَ أَنْفُسَكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ) وجانلریكز یاسنده اولان اقاربكزی وطنكزدن چیقرتمك
(ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ) صكره اول عهده اقرار ایدوب آنی قبول ایدكز (وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ) وحالبوكه
سز شهادت ایدرسزكه اسلافكز بو عهدی ویردیلر (ثُمَّ أَنْتُمْ هَٰؤُلَاءِ) اول عهددنصكره سز اول
كروهسزكه (تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ) برى بریكزی اولدررسز (وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا مِنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ)
وسزدن بربلوكی وطنلرندن چیقاررسز (تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ) كناه وخشمله
اوزرلرینه ارقه لشورسز مرویدركه مدینه ده یهوددن ایكی قبیله وار ایدی بری قریظه وبری بنی النضیر
وهجرتدن اول انده ایكی مشرك قبیله دخی وار ایدی بری اوس وبری خزرج قریظه اوسله اتفاق
ایتمشلردی وبنی النضیر خزرجله پس اوس خزرجله جنك ایدرلردی قریظه وبنی النضیر هر بری
اتفاق ایتدوكی قبیله یه معاونت ایدرلردی لكن یهودك ایكی قبیله سندن بركیمسه اسیر
اولدقده آنی قورترمغیچون انلرنده برمقدار شیء جمع ایدوب فكاك ایدرلردی نته كیم حق سبحانه
وتعالى بیوردی (وَإِنْ يَأْتُوكُمْ أُسَارَىٰ تُفَادُوهُمْ) واكر دینداشلریكز اسیر اولدقلری حالده
سزه كلورلر مال جمع ایدوب انلری خلاص ایدرسز (وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ) بو كلام

ماقبلنده اولان كلامه متعلقدر یعنی عشیرتكزدن اولان كیمسه لری دیارلرندن چیقرتدررسز وشان
بودركه چیقرتمقلری اوزریكزه محكم میثاق ایله حرام اولمشدر (أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ) پس
توراتك برمقدارینه یعنی اسیرلری فدا ایتمه سنه ایمان كتورمیسز (وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ) وبرمقدارینه
یعنی قتل واخراجه كافر اولورمیسیز بوكونا ایش اصلا مستحسن دكلدر (فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَٰلِكَ مِنْكُمْ
پس سزدن آنی ایشلیان كیمسه نك سزاسی برنسنه دكلدر (إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) الا بقین صاغلقده
برخوارلق ورسوالق (وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ) وروزجزاده اشكنجه نك اشدینه
دونمش قیلنورلر (وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) وحق سبحانه وتعالى ایشلدیكز ایشدن اصلا غافل دكلدر (أُولٰئِكَ
الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ) اولكروه شول كیمسه لردركه جنتك نعمیله حیوة دنیویه صاتون
الدیلر (فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ) پس اشكنجه انلردن یونكللنمز (وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ) ونه انلره یاردم
اولنورلر (وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ) وتحقیقا كه بز حضرت موسى یه توراتی ویردك (وَقَفَّيْنَا مِنْ
بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ) وموسادنصكره پیغمبرلری اندری كوندردك یوشع وداود وسلیمان علیهم السلام كبی
سرورلری (وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ) واشكارا معجزاتی مریم اوغلی عیسى علیه السلامه ویردك
(وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ) وآكا جبرائیل علیه السلام ایله تقویه ویردك (أَفَكُلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ) ایا پس
هركاه كه سزه بر پیغمبر كلور (بِمَا لَا تَهْوَىٰ أَنْفُسُكُمُ) طبیعتلریكز ایستمدیكی نسنه ایله (اسْتَكْبَرْتُمْ)
تعظیم ایدوب سركشلك ایدرسز (فَفَرِيقًا كَذَّبْتُمْ) صكره اول پیغمبرلردن بربلوك محمد وعیسى علیهما
السلام كبی سرورلری تكذیب ایدیكز (وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ) وانلردن بربلوك یحیى وزكریا علیهما السلام
كبی اعزه یی اولدردیكز (وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ) دخی یهود دیدیلركه كوكللریمز غلاف ایچنده در پس كتوردكی
سوزی فهم ایتمزز چون محمد المصطفى صلی الله علیه وسلمه ایمان كتورمكلرندن امیدسز قیلمق ایچون
بوكلامی دیدیلر حق سبحانه وتعالى سوزلرین رد ایدوب بیوردی (بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ) یعنی
قلوبلری اول سوزی تعقل ایدوب فهم ایتمكه خلقت اولنمشدر لكن كفرلری سببیله حق تعالى
كندولرین دركاه عزتندن دور قیلدی (فَقَلِيلًا مَا يُؤْمِنُونَ) پس غایتله از ایمان كتورورلر یعنی
توراتك جزئی احكامنه تصدیق ایدرلر (وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ) واولوقتكه تكری
قندن كندولره بریارلمش شیء یعنی قرآن كلدی (مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ) كه اول كتاب كندولرله اولان
توراتك احكامنه تصدیق ایدیجیدر (وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا) وحالبوكه
قرآن نازل اولمدن اول كفر ایدن كسنه لر اوزره یعنی عربك مشركلری اوزره فتح ونصرتی طلب

ایدوب دیرلردی اللهم انصرنا بنبی آخر الزمان المنعوت فی التوریة (فلما جاءهم ما عرفوا) پس اولوقتکه
کندولره بیلدکلری نسنه کلدی (کفروا به) آنی تصدیق ایتمدیلر یعنی یهود طائفه‌سی سابقده محمد
المصطفی صلی الله علیه وسلمك پیغمبرلکنی حق بیلمشلردی لکن مرسل اولدقده عناد یوزندن آنی تصدیق
ایتمدیلر (فلعنة الله علی الکافرین) پس خدانك رحمتندن دور اولمق دخی تصدیق ایتمیانلر اوزره
اولسون (بئسما اشتروا به انفسهم) غایتله یمان نسنه در اول شیئکه جانلرینی انکله صاتدیلر
واول شیء (ان یکفروا بما انزل الله) کفر ایتملریدر تکری تعالی ایندردیکی نسنه‌یه (بغیا
حسد جهتندن (ان ینزل الله) تکری تعالی ایندردیکیچون (من فضله) کندو کرمندن (علی
من یشاء من عباده) کندو قوللرندن ایستدوکی کمسنه اوزره یعنی یهود حسد ایدیلرکیمچون
محمد المصطفی اوزره وحی وقرآن ایندی بزم اوزریمزه اینمدی (فباءوا بغضب) پس یهود
خدانك خشمنه دوندیلر (علی غضب) برخشم اوزره ایدکلری کفر وحسد جهتندن
(وللکافرین عذاب مهین) وخوار ایدیجی اشکنجه ایمانسزلره در (واذا قیل لهم آمنوا بما انزل الله)
وقچن یهوده سویلنور حق سبحانه وتعالی ایندردیکی نسنه‌یه ایمان کتورك (قالوا نؤمن
بما انزل علینا) دیرلر اوزریمزه ایندرلن نسنه‌یه ایمان کتوررز (ویکفرون بما وراءه)
وتوراتدن صکره کلانه یعنی قرآنه کفر ایدرلر (وهو الحق) وحالبوکه قرآن درستلك وطوغریلقدر
(مصدقا لما معهم) کندولرله اولان کتابی تصدیق ایتمش ایکن (قل) سویله یا محمد توراته
ایمان کتوررز سویلیانلرك جوابنده (فلم تقتلون انبیاء الله من قبل ان کنتم مؤمنین)
پس نیچون بوندن اسبق خدانك پیغمبرلرین اولدردیکز اکر توراته ایمان کتورمش اولسیدیکز زیرا
توراته ایمان کتورن کمسنه پیغمبرلرك قتلی اوزره جرأت ایتمز وبو ایش اجدادلرندن صادر اولمغله
وکندولر اکا راضی اولوب فعلی اوزره ایدکلریچون کندولره اسناد اولندی (ولقد جاءکم موسی
بالبینات) وتحقیقا کیم حضرت موسی علیه السلام آشکار معجزه‌لرله سزه کلدی (ثم اتخذتم
العجل) صکره بوزاغویی معبود ایدندکز (من بعده) حضرت موسی طور طاغنه کتدکدن صکره
(وانتم ظالمون) وحالبوکه سز بوزاغویی معبود ایدنمکله ستمکارلرسز (واذ اخذنا میثاقکم)
ویاده کتورك اول وقتیکه عهدکزی آلدق (ورفعنا فوقکم الطور) واوستکزه طور طاغنی
قالدروب دیدك (خذوا ما آتیناکم بقوة) سزه ویردیکمز نسنه‌یی یعنی توراتی اهتمام تام
ایله آلك (واسمعوا) وفرمانلرك ایشتمسین ایشیدك (قالوا سمعنا) دیدیلر قولاقله

سوزکی ایشتدك (وعصینا) وقلبکله فرمانکی قبول ایتمدك (واشربوا فی قلوبهم العجل)
وبوزاغونك محبتی کوکللرنده رسوخ ایتمش قیلندی (بکفرهم) جحود وانکارلری سببیله (قل بئسما
یأمرکم به ایمانکم) سویله یا محمد یمان ایشدر اول شیکه ایمانکز انکله سزه فرمان ایدر (ان کنتم
مؤمنین) اکر توراته ایمان کتوریجیلردکز زیرا مؤمن اولان کمسنه‌نك ایمانی کندویه کفرله امر ایتمز
وجهودلر بونا معقول وصفا ایله موصوف اولمشلر ایکن دیرلردی بهشت جاودان بزه اولسه کرك
غیر کمسه اکا داخل اولماز پس حق جل وعلا انلری تبکیت ایتمك ایچون بیوردی (قل) یهودك
دعوسی مقابلکه سنده سویله یا محمد (ان کانت لکم الدار الآخرة عند الله خالصة من دون الناس)
اکر صونکی سرای سزه یالکز اولور تکری تعالی قتنده سائر اصحاب مللدن ماعدا (فتمنوا الموت)
پس اولمی آرزو ایدك (ان کنتم صادقین) اکر کرچك سویلیجیلرسز بو سوزکزده کیم بهشت
جاودان سزه در زیرا هرکیم علی التحقیق بیلورکه کندوسی اهل جنتدندر البته جنتی آرزو ایدر
پس لازم کلورکه سز دخی مونی آرزو ایده سز انکچونکه موت اولمینجه جنته وصول ممکن دکل
(ولن یتمنوه ابدا) وهرکز مونی آرزو ایتمزلر (بما قدمت ایدیهم) اللری ایلرو کوندردیکی
نسنه سببیله واو قتل انبیا وتحریف توریة وتکذیب محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم ونیجه
نیجه قبایحدر (والله علیم بالظالمین) وایزد ذوالجلال ستمکارلرك احوالنه دانادر
(ولتجدنهم احرص الناس علی حیوة) وبی شبهه کیم طائفه یهودی صاغلق اوزره آدمیلردن
حرصلو بولورسین (ومن الذین اشرکوا) واهل شرکدن دخی (یود احدهم) برلری سورکه
(لو یعمر الف سنة) بیك ییل یاشمغی (وما هو بمزحزحه من العذاب ان یعمر) وشان بوکه
چوق یاشمق جهنم اشکنجه‌سندن انلرك برینی اوزاقلایجی دکلدر (والله بصیر بما یعملون)
وحق جل وعلا ایشلدکلری نسنه‌یه بینادر پس اکا کوره سزالرین ویرر مرویدرکه عبدالله بن
صوریا یهودی حضرت رسول اکرمدن سؤال ایتدیکیم قرآنله اوزریکه کیم ایندر حضرت رسول صلی الله
علیه وسلم بیوردیکه جبرائیل علیه السلام یهودی مز بودر سویلدیکیم او بزم دشمنمزدر قلیچ کرك
بزمله دشمنلق ایتدی وانك بیوك دشمنلکی بودرکه بزم پیغمبریمز اوزره منزل اولوب اکا خبر
ویردیکیم بیت المقدسی بخت النصر خراب ایده‌جکدر پس بز آنی اولدرمسنه برکسنه‌یی تدارك
ایدوب کوندردك بابل شهرنده آنی بولدی قچن قتلنه مباشرت ایتمك ایستدی جبرائیل اندن
مدافعه ایدوب دیدیکی اوزریکزه بونك مسلط اولمسی من عند الله ایسه اکا ضرر یتشدرمکه

قادر اولمازسز واکر اوزریکزه مسلط دکلدر نه سببیله اولدر درسز بعده حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب
بیوردی (قل من کان عدوا لجبریل) سویله یا محمد هر کیم تکرینک قولنه دشمن ایدی اول کمسه مانصافدن طشره بر
حرکت ایتدی (فانه نزله علی قلبک باذن الله) که بی شبهه حضرت جبرائیل قرآنی کوکلک اوزره خدانک فرمانیله
ایندردی (مصدقا لما بین یدیه) اول حالده که قرآن کندوسندن ایلرو اولنان کتب سماویه‌یه تصدیق ایدیجیدر
(وهدی وبشری للمؤمنین) وایمانه کلان کمسنه‌لره طوغری یول کوستریجی وبهشت جاودانله مژده ویریجی *
(من کان عدوا لله وملائکته ورسله وجبریل ومیکال) هر کیم تکری‌یه وفرشته‌لرینه وپیغمبرلرینه وبو ایکی مقرب
فرشته‌یه دشمن ایدی حق سبحانه وتعالی اکا معادات ایدر (فان الله عدو للکافرین) که علی التحقیق تکری تعالی
ایمانسزلره دشمندر رسل وملائکه‌یه دشمنلک ایتدکلری ایچون (ولقد انزلنا الیک آیات بینات) دخی تحقیقا که
روشن نشانلر یعنی قرآن عظیم الشانی سکا ایندردک (وما یکفر بها الا الفاسقون) وانلری بر کمسنه
انکار ایدوب پوشیده قیلماز الا اول کمسنه‌لرکه خدانک فرمانک قبولا ایتمیوب حدودینی تجاوز ایتدیلر (او کلما
عاهدوا عهدا) ایا دخی یهود قسمی هر کاه که بر پیمان بغلرلر (نبذه فریق منهم) کندولردن بر کروه آنی پوزر (بل
اکثرهم لا یؤمنون) بلکه چوقلری توراته ایمان کتورمزلر (ولما جاءهم رسول من عند الله) واول حالکه خدانک
قتندن کندولره بر کوندرلمش نبی کلدیکه (مصدق لما معهم) کندولرله اولان نسنه‌یه یعنی توراته
تصدیق ایدیجی (نبذ فریق من الذین اوتوا الکتاب) کتابی ویرلان کمسنه‌لردن بر کروه صالدی ❀
(کتاب الله وراء ظهورهم) تکرینک کتابین ارقه‌لری اردنده یعنی توراته نظر ایتمدیلر (کأنهم لا یعلمون)
کویا کندولر بیلمزلرکه او تکرینک کتابیدر (واتبعوا ما تتلوا الشیاطین) واویدیلر شول نسنه‌یه که
دیولر آنی اوقور (علی ملک سلیمان) حضرت سلیمان علیه السلامک پادشاهلغی عصرنده
مرید رجیم لجنه عالم بالادن بعض مغیباتی استماع ایدوب نیجه یلانلر اکا قارشدروب منجملره تلقین
ایدرلردی آنلر دخی آنی جمع ایدوب خلقه تعلیم ایدرلردی بو ایش حضرت سلیمان علیه السلامک
عصرنده اشتهار بولدی بر حده دک خلق لجنه‌نک غیبک بیلمسنه نسبت ایتدیلر وحضرت سلیمانک
پادشاهلغی بو ایش ایله قیام بولمشدر بو سوبیلدیلر انس وجن ویلی انکله تسخیر ایدوب کمان ایدرلردی
پس حق سبحانه وتعالی حضرت سلیمانک عرضنی اوکونه ایشدن مبرا قیلوب بیوردی (وما کفر سلیمان)
وحضرت سلیمان علیه السلام کفر ایتمدی یعنی سحری تعاطی ایتمدی (ولکن الشیاطین کفروا) ولکن
شیطانلر کفر ایتدیلرکه (یعلمون الناس السحر) بشر مقوله‌سنه جادولغی اوکرندردیلر (وما انزل
علی الملکین ببابل) دخی یهود اویدیلر بابل شهرنده ایکی فرشته اوزره ایندان شیئه (هاروت وماروت)

بو ایکی فرشته‌نک ادی هاروت وماروت ایدی واخبارده کلمشدرکه بو ایکی ملک آدمیلرک کنهکارلرینه طعن
ایدرلردی حق سبحانه وتعالی آنلره بیوردیکه بشر مقوله‌سنده نفس وهوا وار سزده دخی آنلر اولسه‌یدی
انلردن صادر اولان افعال کبی سزدن دخی ممکن ایدیکه صدور ایده انلر بونی استبعاد ایدرلردی پس حق
سبحانه وتعالی انلرک وجودنده نفس بشریتی ترکیب ایدوب حکومت ایچون کندولرین یره ایندردی بعده
زهره نام بر خاتونه عاشق اولدیلر انک اغواسیله شرب خمر وقتل نفسه وشرکه اقدام ایتدیلر حق سبحانه
وتعالی کندولری آسمانه چیقمقدن منع ایدوب دنیاده عذابلرین بو کونا مقرر ایتدیکه بابل شهرنده بر قویو
ایچنده باش آشغه قیامته دک آصلمش اوله‌لر وعلم سحری اول جهتله بیلورلردیکه زمان حکومتلرنده
بعض جادولر نبوتی دعوی ایلدی آنلرک دعواسنی ابطال ایتمک ایچون حق تعالی کندولره اول علمی معلوم
قیلدی (وما یعلمان من احد) واول ایکی ملک هیچ بر کمسنه‌یه سحری اوکرتمزلر (حتی یقولا انما نحن فتنة)
اکا پند ونصیحت ایدوب سویلمینجه کیم بز بر نسنه دکلز الا بر تجربه یوز هر کیم بزدن اوکرنوب اوکرندیکنه
عمل ایدرسه کافر اولور (فلا تکفر) پس سن کافر اولمه (فیتعلمون منهما ما یفرقون به بین المرء وزوجه)
اول نصیحتدن صکره بعض نابکارلر آنلردن اوکرنورلر شول نسنه‌که کشینک عورتک ارسین انکله آیررلر
(وما هم بضارین به من احد) وجادولر هیچ بر کیمسه‌یه انکله ضرر ایتشترمزلر (الا باذن الله) مکر تکری تعالینک
قضا وقدریله (ویتعلمون ما یضرهم ولا ینفعهم) وشول نسنه‌یی اوکرنورلرکه کندولره ضرر ایدوب
نفع ایتمز (ولقد علموا لمن اشتراه) وعلی التحقیق یهود قسمی بیلدیلر شول کمسنه‌که کتاب الهی سحره دکشدردی
(ما له فی الآخرة من خلاق) آخرتده اکا اصلا نصیب یوقدر (ولبئس ما شروا به انفسهم) ویمان نسنه‌در
اول شیکه جانلرک انکله صاتدیلر یعنی سحری تعلیم ایتمکلری سببیکه جانلرین نعیم اخرویدن محروم قیلدیلر
(لو کانوا یعلمون) بو ایشک قبحن بیلور اولسیدیلر اکا مباشرت ایتمزلردی (ولو انهم آمنوا) واکر یهود محمد
المصطفی صلی الله علیه وسلمک نبوتنه تصدیق کتورسیدیلر (واتقوا) وسحردن پرهیزکارلق ایتسیدیلر
(لمثوبة من عند الله خیر) البته بر آز مکافات تکری تعالینک قتنده کندولره غیری نسنه‌دن یکرکدر
(لو کانوا یعلمون) بیلور اولسیدیلرکه تکرینک جزاسی خیرلودر اوکونه شیدن (یا ایها الذین آمنوا لا تقولوا راعنا
وقولوا انظرنا) ای ایمانه کلان کمسنه‌لر حضرت محمد المصطفایی مخاطب ایتدیککزده دیمکز راعنا وسویلیکز
انظرنا مرویدرکه صحابهٔ کرام حضرتله سویلشدکلرنده دیرلردی یا رسول الله راعنا یعنی بزی سوزده کوزت
تاکه سویلدیکک کلامی فهم ایده‌لم یهود دخی حضرتله سویلشدکلرنده بو سوزی ایراد ایدرلردی اول قصدله
بو سوز لغتلرنده بر شتمدر پس حق جل وعلا مؤمنلری راعنا لفظک دیمسندن نهی ایدوب وانظرنا

يعني بزه بوق لفظيله خطاب ايتمكه مأمور قلدك زيرا بو سوز تلبيسه قبول ايتمز (واسمعوا) وكوزل دكلمك
دكله كز (وللكافرين عذاب اليم) وكافر اولانلره بردردناك اشكنجه وار (ما يود الذين كفروا) سومز
شول كيمسنه لركه حقي پوشيده قيلديلر (من اهل الكتاب) كتاب أهلرندن يعني يهود طائفه سي سومز
(ولا المشركين) واهل شرك دخي سومزلركه (ان ينزل عليكم من خير من ربكم) اوزريكزه ايندرلمش
قلنه بر بولك ربكزدن (والله يختص برحمته من يشاء) وايزد ذو الجلال كرم واحسانيله
ايسدوكي كسنه يي مخصوص قيلار (والله ذو الفضل العظيم) وخداى متعال اولو نعمتك ايه سيدر
اوزكه سي دكلدر مرويدركه يهود يا اهل شرك سويلديلركه كورمزميسز محمد بولداشلرينه برنسنه فرمان ايدر
صكره آنك خلافيله امر ايدر حق جل وعلا اول ايشك حكمتني بيان ايدوب بيوردي (ما ننسخ من آية) آيت مقوله
سندن هرنسنه كه نسخ ايدرز يعني انجنده عمل ايتمسنك حكمني قالدررز (او ننسها) ياآني اونتدررز يعني
كوكللردن آني محو ايدرز. نأت بخير منها او مثلها. عبادت ايدنلره اول منسوخ اولان آيتدن خيرلو
ياآنك كبي برآيت كتوررز (ألم تعلم ان الله على كل شئ قدير) بيلمزميسز اى نسخه منكر اولان كيم تكري تعالى
هرنسنه اوزره توانادر پس كا دخي قادردركه برآيتي نسخ ايدوب اندن ايو ياانك كبي برآيت كتوره (الم تعلم)
خطاب سرور كائناته در ومراد كندوسي وامتي يعني بيلمزميسن يا محمد سن وامتك كيم (ان الله له ملك
السموات والارض) على التحقيق ايزد ذو الجلال كوكلر وير پادشاهلغي كندويه مخصوصدر پس هرنه
ايستر ايشلر (وما لكم من دون الله من ولي) وتكرى تعالى دن اوزكه سزه هيچ بردوست يوقدركه اندن
سزه برنفع يتشه (ولا نصير) ونه بريارديجى كه سزدن بر ضرر دفع ايده (ام تريدون ان تسئلوا رسولكم كما
سئل موسى من قبل) بلكه ايسترسز پيغمبريكزدن سؤال ايتمكه نته كيم بوندن اسبق حضرت موسى سؤال
اولندي بو آيت نازل اولدي قچنكيم يهود ديديلر كركدركه محمد المصطفى بزه بركتاب كتوره نته كه موسى عليه السلام
كتوردي (ومن يتبدل الكفر بالايمان) وهركيم كفري ايمان يرينه الوركه آيات خداونديه شك ايدوب غيريسن
طلب ايدر (فقد ضل سواء السبيل) بي شبهه كيم اول كسنه يولك اورته سن آزدردي يعني طريق حقدن
منحرف اولوب آزغون اولدي (ود كثير من اهل الكتاب) كتاب أهلرندن چوق كسنه يعني احبار يهود محبتله
ايسديلركه (لو يردونكم) سزي قيله لر (من بعد ايمانكم كفارا) ايمان كتورديككزدنصكره كافرلر
(حسدا من عند انفسهم) جانلرندن پيدا اولان حسددن اوتري (من بعد ما تبين لهم الحق)
دين اسلامك وقرآنك حق اولدقلري كندولره آشكاره اولدقدنصكره (فاعفوا واصفحوا) پس اى اهل ايمان
انلرك قتالندن واوكيك وتعنيفلرندن يوز دوندرك (حتى يأتي الله بامره) تكرى تعالى فرماني

كتورنه دك واوجنكلرينه اذن ويرلمسيدر واوزرلرينه جزيه نك ولمسيدر (ان الله على كل شئ قدير)
تحقيقا كه خداى لايزال هرنسنه اوزره توانادر پس آنلردن انتقام الغه قادردر (واقيموا الصلوة) ونمازك
اداسنه محافظه ايدك (وآتوا الزكوة) ومالكزك زكوتنك ويرك (وما تقدموا لانفسكم من خير) ونماز
وصدقه كبي ايولكدن جانلريكز ايچون هرنه ايلرو كوندررسز (تجدوه عند الله) آنك ثوابني خدانك
قتنده بولورسز (ان الله بما تعملون بصير) بي شبهه كيم حق جل وعلا ايشلديككز اشيايه بينادر
يانده برعمل ضايع اولماز (وقالوا) واهل كتابدن اولان يهود ونصارى ديديلر (لن يدخل الجنة الا من كان
هودا او نصارى) بهشته هيچ بركيمسه كيرمز الا اول كيمسه كه يهود ايده يا نصراني يعني يهود ديديلر
يهود قسمندن اوزكه بركيمسه جنته كيرمز ونصارى ديديلر نصارى طائفه سندن اوزكه بر فرد بهشته كيرمز (تلك
امانيهم) اول دعوى انلرك آرزولريدر (قل هاتوا برهانكم) سويله بو ايديككز دعوايه دليلكزي
كتورك (ان كنتم صادقين) اكر دعوا كزده كرچك سويليجيلر دكز (بلى) يهود ونصارى نفي ايتدوكي شيئي
اثبات ايدر يعني بو مذكور اوله جق صفاتله متصف اولانلر جنته كيررلر نه يهوديت ونصرانيتله متصف
اولانلر (من اسلم وجهه لله) هركيمكه خدانك طاعتنه نفس تسليم ايتدي (وهو محسن) وحالبوكه
كندوسي كوزل عملدر (فله اجره عند ربه) كندويه ثوابي پروردكارى قتنده مقرردر (ولا خوف
عليهم) ونه اوزرلرينه قورقو وار (ولا هم يحزنون) ونه انلر غمناك اولورلر مرويدركه نجران نصاراسندن
بركروه مدينه يه كلوب رؤساء يهودله مناظره ايتديلر هرطائفه دلائل عظام ايله اوبر
طائفه نك دينك ابطال ايتمكه سعي ايتدي بعده حق جل وعلا بو آيتله انلرك احوالني بيان ايدوب بيوردي
(وقالت اليهود ليست النصارى على شئ) ويهود قسمي ديديلر ترسالر كوهيچ بردرست نسنه اوزره
دكلدرلر (وقالت النصارى ليست اليهود على شئ) وترسالر ديديلر يهود طائفه سي بر حقيق نسنه
اوزره دكلدر (وهم يتلون الكتاب) وحالبوكه توريه وانجيلي اوقورلر (كذلك) نته كه بونلر
سويلديلر (قال الذين لا يعلمون) كتابي بيلميانلر يعني مجوس ومشركلر كبي اشخاص ديديلر
(مثل قولهم) انلرك سوزي كبي كه سويلديلر يهود ونصارى حق اوزره دكلدرلر (فالله يحكم بينهم
يوم القيمة) پس حق سبحانه وتعالى انلرك روز قيامتده داورلك ايدر (فيما كانوا فيه يختلفون)
اول نسنه ده كه انجنده اختلاف ايدرلردي (ومن اظلم ممن منع مساجد الله ان يذكر فيها اسمه)
دخي كيمدر زياده ستملو شول كيمسه دنكه خدانك مسجدلرين منع ايده يكه خدانك آدي انلر انجنده
ذكر اولنه يعني بر كيمسنه قومديكه خدانك مسجدلرنده خداى يادايدوب عبادت ايليه (وسعى في خرابها

ویرانه اولمسنه چالشدی (اُولٰئِكَ) مذكور اولان كسنه لر (مَا كَانَ لَهُمْ) انلره لایق اولمازدی (اَنْ يَدْخُلُوهَا)
اول مسجدلره كیره لر (اِلَّا خَائِفِينَ) مكر قورقش اولدقلری حالده مرویدركه چون روم بیت المقدسه
سفر ایدوب اهلنی قتل و مسجدین ویرانه ایتدیلر بو آیت كریمه نازل اولدی صكره حق تعالی انلره سزاوار
كوردیكی نسنه یی تحقیق ایلدیكه دولت اسلامیه ده هر ترسا كه بیت المقدسه كیدر البته قورقیله
اكا داخل اولور (لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ) مسجدلری خراب ایدنلره بو جهانده جزیه یی ویرمك سببیله ذلت
وخوارلك وار (وَلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ) واو بر جهانده انلره بر اولو اشكنجه وار مرویدركه
بر جماعت اوزره صحراده قبله نك جهتی مشتبه اولمغله اجتهاد ایدوب نماز قیلدیلر بعده كندولره
خطالری ظاهر اولوب قیلدقلری نمازی قضا ایتمك ایستدیلر حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب سوردی
(وَلِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ) وكونشك طوغدیغی یری وباتدیغی یری تكری تعالی یه مخصوص ومملوكدر (فَاَيْنَمَا تُوَلُّوا)
پس قنغی جهته كه یوز دوندررسز (فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ) انده در خدانك جهت طاعتی (اِنَّ اللّٰهَ وَاسِعٌ)
بی شبهه حق جل وعلا چوق عطالو واولو مغفرتلودر (عَلِيمٌ) مسلمانلرك احوال ومصالحنه دانادر ؞
(وَقَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا) ویهود ونصاری دیدیلر تكری تعالی اوغول ایدندی یعنی یهود قسمندن
بر كروه دیدیلر تكری تعالی حضرت عزیری اوغول ایدندی ونصاری طائفه سندن بر بلوك دیدیلر
تكری تعالی حضرت مسیحی اوغول ایدندی (سُبْحَانَهُ) اوغول ایدنمسندن ذاتی پاكی منزهدر (بَلْ لَهُ
مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) بلكه كوكلرده ویرده اولان قو اشیا كندویه مخلوق ومملوكدرلر پس اهل زمین
زمره سندن اولان عزیر وعیسی علیهما السلام آنك مخلوقلریدر ومخلوق خالقه اوغول اولمازلر چونكه
بدرله اوغول ارسنده مجانست لازمدر وشتان ما بين الخالق والمخلوق (كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ) دوكلی مخلوقات
فرمانه مطیع ومنقاددرلر (بَدِيعُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) كوكلر ویری ابتدا ایجاد ایدن كندودر (وَاِذَا
قَضٰى اَمْرًا) وچون بر ایشك اولمسنه حكم ایدر (فَاِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ) بوندن غرض بر نسنه یاتمزكه
اكا در حاصل ولد عقبا ول شیء وجوده كلور (وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ) وبیلمكی آیه سی اولمیانلر یعنی
مشركلر جهلندن دیدیلر (لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللّٰهُ) نیچون تكری تعالی بزمله سویلشمز (اَوْ تَاْتِينَا اٰيَةٌ) یا نیچون صدقكه
اوزره دلالت ایدر بر دلیل بزه كلمز بو كلامی تكبر وعنادیوزندن سویلدیلر والا حقیقتده آنلره چوق
دلیلر كلمشدر (كَذٰلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) بو مشركلرك دیدیكی كبی كندولردن اسبق اولانلر دیدیلر
(مِثْلَ قَوْلِهِمْ) بونلرك سوزینه ماننده كه دیدیلر ارنا الله جهرة (تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ) بو مشركلرك
كوكلری وكندولردن اسبق اولان معاندلرین كوكلری كورلكده متشابه اولدیلر (قَدْ بَيَّنَّا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ

يُوقِنُونَ) تحقیقا كیم دلائل قدرتی یقینه طالب اولان جماعته بیلدردك (اِنَّا اَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ)
بی شبهه كیم سنی یا محمد قرآنه مقارن كوندردك (بَشِيرًا) مؤمنلره مژده ویریجی اولدیغك حالده (وَنَذِيرًا)
وكافره قورقو ویریجی (وَلَا تُسْئَلُ عَنْ اَصْحَابِ الْجَحِيمِ) وایمانه كلمش اهل جحیمك احوالندن صورلمزسن
(وَلَنْ تَرْضٰى عَنْكَ الْيَهُودُ) وهركز یهود طائفه سی سندن خشنود اولمازلر (وَلَا النَّصَارٰى) ونه عیسیو
طائفه سی دخی (حَتّٰى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ) سن دینلرینه اویمینجه (قُلْ) اول وقتكه هر كس ملتنی مدح ایدرسن
سویله (اِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدٰى) تحقیقا كه تكرینك یول كوسترمسی كندو در یول كوسترمك وركه
نكل (وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ اَهْوَاءَهُمْ) دخی قسم اولسونكیم اكر یهود ونصارانك آرزولرینه ییروك ایدرسن
(بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ) بیلكیدن یعنی وحیدن سكا كلان شیئدن صكره (مَا لَكَ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا
نَصِيرٍ) تكرینك عذابندن سكا هیچ بر قورتریجی دوست بولنمز ونه بر یاردمجی دخی بو آیتده صورتا خطاب
سرور كائناته در لكن مراد امتدر (اَلَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ) شول كسنه لر كه كندولره كتابی یعنی انجیلی
ویردك (يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ) آنی اوقورلر درست اوقومق كه الفاظنك تحریفندن حفظ ایدوب ومعناسن
تدبر ایدرلر وانلر مقتضاسیله ایشلرلر (اُولٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ) انلر اكا ایمان كتورورلر بو آیت اصحاب نجاشی
شاننده نازل اولدیكه حضرت جعفر بن ابی طالب ایله كمیده یولداش اولوب مدینۀ منوریه كلدیلر
(وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ) وشول كیمسه لر كه اول كتابه كفر ایدوب احكامنی مغیر قیلادرلر (فَاُولٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ)
اولكروه كندولردر اوتوزنلر (يَا بَنِي اِسْرَائِيلَ) ای یعقوب اوشاقلری (اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ) بنم نعمتمی یاده كتورك
(الَّتِي اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ) شول نعمت كه اوزریكزه واسلافكز اوزره آنی انعام ایتدم (وَاَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ)
وآنی یاده كتورككیم علی التحقیق اجدادكزی هم عصرلری اولان كسنه لر اوزره ایلرو طوتدم (وَاتَّقُوا يَوْمًا)
وقوركك عذابندن صاقنك كه (لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا) بر جان بر جاندن اوتری بر نسنه اودمز
(وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ) ونه آندن بر بدل قبول اولنور كه عذابی چكمسنه برینه كچه (وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ)
ونه بر دیلك اكا نفع ویرر دیلكچی بولنه یعنی تقدیرده (وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ) ونه كفاره یاردم اولنورلر (وَاِذِ
ابْتَلٰى اِبْرٰهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ) ومذكور قیل اول وقتیكه حضرت ابراهیمی پروردكاری سوزلرله یعنی اوامر ونواهیله
تكلیف ایلدی ❀ (فَاَتَمَّهُنَّ) ❀ پس حضرت ابراهیم علیه السلام اول سوزلری برینه كتوردی (قَالَ) حق سبحانه
وتعالی حضرت ابراهیمه دیدی (اِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ اِمَامًا) علی التحقیق بن سنی آدم اوغللرینه امام قیلیجیم كه
قولری سكا اقتدا ایده لر (قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي) حضرت ابراهیم دیدی نسلمدن دخی امام قیل (قَالَ)
حق سبحانه وتعالی اكا جواب ویروب دیدی (لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ) امامت ورسالتم ستمكارلره

ذکر یعنی اولادندن متقی اولانلره امامت ورسالت ذکر وآنلردن ظالم اولان کسنه‌لره ذکر (واذ جعلنا البیت مثابة للناس وامنا) ویاد که کتور اول وقتیکم کعبه‌یی آدمیلر ایچون ثواب وامنیت یری قیلدق کندولره سویلدک (واتخذوا من مقام ابراهیم مصلی) دخی حضرت ابراهیم علیه السلامه منسوب اولان مکانده نماز قیلنجق یر ایدک (وعهدنا الی ابراهیم واسمعیل) وحضرت ابراهیم واسمعیله فرمان بیوردقکه (ان طهرا بیتی) خانه‌می بتلردن ومعاصیدن پاک قیلک (للطائفین) آنک چوره‌سنده طولنانلر ایچون (والعاکفین) وعبادت ایتمکه اقامت ایدنلر ایچون (والرکع السجود) ونماز قیلانلر ایچون (واذ قال ابراهیم رب اجعل هذا بلدا امنا) ویاد ایت اول وقتیکه حضرت ابراهیم علیه السلام دیدیکه ای پروردکار بو شهری بر امین شهر قیل (وارزق اهله من الثمرات) وایچنده ساکن اولانلره میوه‌لردن روزی ویر (من امن منهم بالله والیوم الاخر) انلردن شول کسنه‌یه روزی ویرکه خدانک وحدانیتنه وروز قیامتک اولمسنه ایمان کتوردی (قال) حق تعالی دیدی (ومن کفر) وشول کیمسه‌که کافر اولدی (فامتعه قلیلا) آنی برآز مدت برخوردار ایدرم (ثم اضطره الی عذاب النار) صکره آنی دوزخک اشکنجه‌سنه ملازم قیلارم (وبئس المصیر) ونه یمان دونجک یردر جهنمک اشکنجه‌سی (واذ یرفع ابراهیم القواعد من البیت) ومذکور قیل اول وقتیکه ابراهیم علیه السلام کعبه خانه‌سندن تملری قالدردی (واسمعیل) چونکه حضرت اسمعیل علیه السلامک بناده دخلی وار ایدی ابراهیم اوزره عطف اولندی زیرا اسمعیل علیه السلام بنا محلنه حضرت ابراهیم علیه السلامه طاشی اوزادردی وبر قولده هر بری بر سمتدن یاپردی وعلی کل تقدیر چون بنادن فارغ اولدیلر دست تضرعی قالدروب دیدیلر (ربنا تقبل منا) ای پروردکارمز بزدن عملمزی قبول ایت (انک انت السمیع) بی شبهه سن کندک دعامزی ایشیدیجی (العلیم) نیتلریمزی کما هو حقه بیلن. (ربنا) ای خداوندمز (واجعلنا مسلمین لک) دخی بزی سکا مطیع ومنقاد قیل یعنی اولدیغمز حال اوزره بزه ثبات واخلاص ویر (ومن ذریتنا امة مسلمة لک) واولادمزدن دخی بر کروهی سکا مطیع ومنقاد قیل (وارنا مناسکنا) وحجده عبادت ایده‌جک یرلریمزی بزه کوستر (وتب علینا) وعملده تقصیرمز واقع اولدیسه اوزریمزه عفو ایله رجوع ایت (انک انت التواب) بی کمان سن کندک مقصرلرک توبه‌سن قبول ایدن (الرحیم) کنهکارلره چوق مرحمت ایدن (ربنا) ای پروردکاریمز (وابعث فیهم) وذریتمزدن اولان امت مسلمه اراسنده کوندر (رسولا منهم) کندولردن بر پیغمبرکه (یتلوا علیهم ایاتک) اوزرلرینه آیاتکی اوقور یعنی دلائل توحیدک ونبوتی کندولره بیان ایدر (ویعلمهم الکتاب) وقرانی کندولره اوکردر (والحکمة) ومعارف واحکامدن نفوسلرین تکمیل ایدن شیئی دخی اوکردر (ویزکیهم) وکندولرین شرائع واحکام

ایله پاک قیلار (انک انت العزیز) تحقیقا که سن کندک ایستدیکک نسنه اوزره مقهور ومغلوب اولمیان (الحکیم) ایشی کما ینبغی محکم ایدن بلکل حق سبحانه وتعالی ابراهیم واسمعیل علیهما السلامک دعالرین قبول ایدوب حضرت محمد المصطفی‌یی که حضرت اسمعیلک اولادندن ایدی رسالت عامه ایله مرسل قیلدی پس حضرت صلی الله علیه وسلمک کلامیکه انا دعوة ابی ابراهیم بوکا اشارتدر (ومن یرغب عن ملة ابراهیم) وکیمدرکه حضرت ابراهیم علیه السلامک ملتندن یوز دوندرر بو کلام انکار واستبعاددر یعنی هیچ بر کیمسه اندن یوز دوندرمز (الا من سفه نفسه) مکر شول کیمسه‌که جانن خور وذلیل قیلدی (ولقد اصطفیناه فی الدنیا) وبلا شبهه حضرت ابراهیمی دنیاده عالم اراسندن خالیک ایله برکزیده قیلدق (وانه فی الاخرة لمن الصالحین) وتحقیقا که حضرت ابراهیم اوبر جهانده کوزل عملولرک زمره‌سندندر (اذ قال له ربه اسلم) یاد ایت اول وقتیکه حضرت ابراهیمه پروردکاری سویلدیکه قضا وقدریمه مطیع ومنقاد اول (قال اسلمت لرب العالمین) حضرت ابراهیم سویلدیکه عالملرک پروردکارینه مطیع ومنقاد اولدم (ووصی بها ابراهیم بنیه) وابراهیم علیه السلام ملت اسلامله عمل ایتمکه اوغللرینه اصمرلدی (ویعقوب) وحضرت یعقوب علیه السلام دخی اوغللرینه انکله وصیت ایتدی ومضمون وصیتلری بو ایدیکه (یا بنی ان الله اصطفی لکم الدین) ای اوغللریمز علی التحقیق تکری تعالی دین اسلامی سزکچون برکزیده قیلدی (فلا تموتن الا وانتم مسلمون) پس اولمک الا والحالده که سز مسلمانلرسز یعنی اسلام اوزره بولیله مدام ومتا ایدک که سزه موت کلدکده دین اسلام اوزره بولنه‌سز مرویدرکه یهود حضرت پیغمبره دیدیلر بیلمزمیسین کیم حضرت یعقوب اوله‌جک کون اولادینه یهودیتله اصمرلدی بو کلامی ایراد ایتدکلرندنصکره حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (ام کنتم شهداء اذ حضر یعقوب الموت) بلکه حاضرمی ایدیکز قچن حضرت یعقوب علیه السلامه موتک اسبابی کلدی یعنی حاضر دکل ایدیکز (اذ قال لبنیه ما تعبدون من بعدی) اولدمکه اوغللرینه سویلدی بندنصکره قنقی نسنه‌یه عبادت ایدرسز (قالوا نعبد الهک) دیدیلرکه تکریکه عبادت ایدرز (واله ابائک) وپدرلریکک تکریسنه (ابراهیم واسمعیل واسحق) بلکل ایدک الله کیم حضرت یعقوب علیه السلامک پدری اسحقدر واز بس که اعمام پدر حکمنده‌در وعرب قسمی عمه‌یه پدر دیو حرمتی پدر حرمتی کبی طوترلر حضرت ابراهیم واسمعیل پدرلک عنوانیله مذکور اولدیلر (الها واحدا) عبادتده بریکانه معبودی تخصیص قیلارز (ونحن له مسلمون) وبز اکا مطیع ومنقادز (تلک) اول جماعت یعنی ابراهیم ویعقوب اولادلری (امة قد خلت) بر کروهدرلرکه کچدیلر (لها ما کسبت) قزاندقلری نسنه‌نک ثوابی

کندولره در (ولکم ما کسبتم) وقزاندیغکز شیئك ثوابی سزه در (ولا تسئلون) وسز صورلمزسز
(عما کانوا یعملون) ایشلدکلری نسنه دن (وقالوا کونوا هودا او نصاری) واهل کتاب اولانلر دیدیلر
جهود اولك یا ترسا یعنی یهود طائفه سی دیدیلر جهود اولك ونصاری قسمی دیدیلر ترسا اولك (تهتدوا)
طوغری یولی بولورسز (قل بل ملة ابراهیم) سویله نه یهود ونه ترسا اولورز بلکه حضرت ابراهیم
علیه السلامك دیننه متابعت ایدرز (حنیفا) اول حالده که حضرت ابراهیم جمله کج مذهبلردن
مستقیمه میل ایتمشدی (وما کان من المشرکین) وحضرت ابراهیم تکری یه اورتاق قیلانلردن دکل ایدی
(قولوا) ای حضرت ابراهیم علیه السلامه متابعت ایدنلر سویلکز اول کیمسنه لره که سزی جهودلغه
وترسالغه دعوت ایدرلر (آمنا بالله) تکری یه ایمان کتوردك (وما انزل الینا) وبزه ایندریلن
نسنه یه یعنی قرآنه دخی ایمان کتوردك (وما انزل الی ابراهیم) وحضرت ابراهیم علیه السلامه
ایندریلن شیئه دخی واو یکرمی صحیفه در (واسمعیل واسحق) وحضرت ابراهیمك اوغوللرینه
ایندریلن نسنه یه دخی (ویعقوب) وآنك اوغلنك اوغلنه منزل اولان شیئه دخی (والاسباط)
ویعقوبك اوشاقلرینه ایندریلن شیئه دخی بلکه مسطور اولان پیغمبرلردن حضرت ابراهیم
علیه السلامه فقط صحف منزل اولدی ماعداسنه بر نسنه منزل اولمدی انجق اول صحفك احکامنه
تعبد ایتدکلری ایچون منزل الیه پایه سنده قیلندیلر (وما اوتی موسی وعیسی) دخی ایمان کتوردك
شول نسنه یه که حضرت موسی وعیسی علیهما السلامه ویرلدی اول توریة وانجیلدر وسائر دلائل نبوت
(وما اوتی النبیون من ربهم) دخی ایمان کتوردك شول شیئه که پیغمبرلره پروردکارلرندن ویرلدی
کتب ومعجزاتدن (لا نفرق بین احد منهم) انلردن بریسنك وبریسنك ارالرین آیرمزز جمله سنه
تصدیق ایدرز یهود کبی دکلزکه کیمسنی تصدیق ایده وکیمسنی تکذیب ایده رز (ونحن له مسلمون) وبز
خدانك فرماننه مطیع ومنقاد اولمشوز (فان آمنوا بمثل ما آمنتم به) پس اکر تکری یه ایمان کتوردیلرسه که سز
اکا ایمان کتوردیکز (فقد اهتدوا) بی شبهه که طوغری یولی بولدیلر (وان تولوا) واکر ایماندن یوز
چویردیلر (فانما هم فی شقاق) بونلر غیری بر نسنه یوقدرکه آنلر خلاف عداوت مقامنده طورمشلردر
(فسیکفیکهم الله) پس یا محمد المرحکمه که علی التحقیق تکری تعالی انلرك شرندن سنی محفوظ قیلار (وهو
السمیع) وکندو در موحدلرك وکافرلرك سوزین ایشیدن (العلیم) هر کروهك اعتقادینی درست
بیلن حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنهمادن مرویدرکه نصاری طائفه سی نسنه ایچون اوشاق
کلوردیکی کون عمری ویجق معمودیه نام صاری صوده باتررلردی تا که انکله پاك اوله ودیرلر بو بر پاکلکدرکه

سنت

سنت یرین طوتر ایچون بو ایشی اکا ایشلرلر دیرلر شمدی درست نصرانی اولدی حق جل وعلا بو آیتی منزل
ایدوب بیوردی (صبغة الله) ای اهل ایمان سویلکز تکری تعالی بزی بویا ایله بویادی یعنی دین
اسلام ایله بزی پاك قیلدی (ومن احسن من الله صبغة) وکیمدر تکری تعالیدن یکرك پاك ایتمکلك
جهتندن (ونحن له عابدون) وحالبوکه بز اکا پرستش ایدرز مرویدرکیم اهل کتاب پیغمبره دیدیلرکه
جمله پیغمبرلر بزدن قوبدیلر سن دخی پیغمبر اولسیدك بزدن مبعوث اولوردك پس حق جل وعلا
بو آیتی منزل قیلوب بیوردی (قل) انلرك جوابنده سویله (اتحاجوننا) بزمله خصومت ایدرمیسز
(فی الله) خدانك شاننده که نیچون عربدن پیغمبر رسالت اختیار ایتدی (وهو ربنا وربکم) وحالبوکه
او بزم پروردکاریمز وسزك پروردکارکزدر بر طائفه یه مخصوص دکلدر (ولنا اعمالنا) وایشلریمزك
جزاسی بزه در (ولکم اعمالکم) وایشلرکزك جزاسی سزه در پس بزه اکرام ایتسه مستبعد دکلدر
(ونحن له مخلصون) واعتقاد وعملده بز اکا اخلاص ایتمشوز (ام تقولون ان ابراهیم واسمعیل
واسحق ویعقوب والاسباط) یاخود دیرمیسز که مذکور اولان پیغمبرلر (کانوا هودا) آیین
یهودیت اوزره ایدیلر (او نصاری) یا نصرانیت اوزره ایدیلر (قل أأنتم اعلم ام الله) سویله آیا
انلرك حالنه سزك علمکز زیاده در یا خدانك علمی که کندولرین یرادوب مبعوث قیلدی وحالبوکه حق تعالی
حضرت ابراهیمدن یهودیت ونصرانیتی نفی ایتدی نته که بیوردی ماکان ابراهیم یهودیا ولا نصرانیا واوغللری
کندو یه تابع ایدیلر (ومن اظلم ممن کتم شهادة عنده من الله) وکیمدر زیاده ستمکار شول کیمسه دنکه
قتنده تکری طرفندن بر حق شهادت اولوب صاقلدی یعنی اهل کتابدن ظالم بر کیمسه یوقدر زیرا حضرت ابراهیمك
براءتی یهود ونصارانك دیننددن قتلرنده ثابت ایکن آنی صاقلیوب انکار ایتدیلر (وما الله بغافل
عما تعملون) وحق سبحانه وتعالی ایشلدیکز نسنه دن بیخبر دکلدر (تلك امة قد خلت) اول
مذکور اولان جماعت بر کروه در که کچدیلر (لها ما کسبت) قزاندقلری نسنه نك فائده سی کندولرهدر
(ولکم ما کسبتم) وقزاندیغکز شیئك حاصلی سزه در (ولا تسئلون عما کانوا یعملون) وصورلمزسز اول
نسنه دنکه آنلر ایشلرلردی (سیقول السفهاء من الناس) یقین زمانده آدمیلردن بی عقل اولانلر دیرلر
(ما ولیهم عن قبلتهم) قنقی شئ اهل ایمانی قبله لری سمتندن دوندردی (التی کانوا علیها) شول قبله که
اوزرینه نماز قیلارلردی بو آیت نازل اولدیغی ایچون سرور کائناته فرمان اولندیکه نمازده کعبهٔ مکرمه
سمتنه توجه ایده وبو فرمان نازل اولمدن اول نمازده بیت المقدسه توجه ایدردی (قل لله المشرق والمغرب)
سفیهانك جوابنده سویله تکری یه در کون طوغدیغی یر که کعبه آنك طرفنده در وباتدیغی یر که بیت المقدس

انك جهتنده در (يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) ايستدوكى كسنه يه طوغرى يولى يعنى دين اسلامى
وقبلهٔ ابراهيم عليه السلامى كوستررر (وَكَذَٰلِكَ) ونته كه قبله لرك اى اهل اسلام قبله لرك افضلى
قيلدق (جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا) سزى علم وعمل ايله پاك اولمش عدالتله موصوف بر كروه قيلدق
(لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ) تاكه خلق اوزره پيغمبرلر ايچون طانقلر اوله سز (وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ
شَهِيدًا) وپيغمبر اوزكزه طانق اوله مرويدركه روز قيامتده اولدقده سائر امم پيغمبرلرك اداء رسالت
ايتدكلرينى انكار ايدرلر حق سبحانه وتعالى حالاتلرينه عليم ايكن پيغمبرلردن اداء رسالت ايتدكلرينه
شهود ايسترانبياء عظام امت محمدى شهادته تاتمكه دعوت ايدرلر امت محمد اداء شهادت ايدرلر
بومضمونله كه انبيا امتلرينه احكامى تبليغ ايتديلر امم سالفه انلره ديرلركه سز بزدن صكره كلديكزندن
بيلورسزكه پيغمبرلر بزه احكامى تبليغ ايتديلر امت محمد ديرلركه بز آنى مشاهده ايتمدك لكن حق تعالى
پيغمبريمزك لسانى اوزره كوندردوكى كتابده آنى بيان ايتدى واو حق اولديغنه شبهه بوقدر پس اكا
بناء بز شهادت ايتدك بعده سرور كائنات عليه اكمل التحيات احضار اولنوب امتنك كيفيت احوالرى
كندوسندن سؤال اولنور حضرت صلى الله عليه وسلم امتنى عدل ومقبول الشهاده اولدقلرينه
شهادت ايدر (وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ) وبز قبلهٔ قيلمدق (الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا) شول قبله كه سن اوزرينه نماز
قيلاردك (إِلَّا لِنَعْلَمَ) الا تمييز ايتمك ايچون (مَنْ يَتَّبِعُ الرَّسُولَ) شول كسنه كه پيغمبره پيرولك ايدر (مِمَّنْ
يَنْقَلِبُ عَلَىٰ عَقِبَيْهِ) شول كسنه دنكه ايكى اوكچه سى اوزره دونر (وَإِنْ كَانَتْ لَكَبِيرَةً) وتحقيقا كه تحويل
قبله خلق اوزره براغر وبيوك ايش ايدى (إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ) الا شول كيمسنه لر اوزره كه تكرى تعالى
كندولرينى ارشاد ايتديكه قبله نك تحويلنى بيلديلر مرويدركه چون قبله بيت المقدسدن كعبه يه تحويل
اولندى مؤمنلر ديديلر قبله دونمدن اول دار الآخرة انتقال ايدن مؤمن قرنداشلريمزك نمازى نيجه اولور
حق جل وعلا بو آيتى منزل قيلدى (وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ) واولمازديكه حق جل وعلا نمازكزى ايتره
(إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ) بى شبهه حق جل وعلا آدم اوغلانلرينه (لَرَءُوفٌ) چوق مهربانلق ايدر (رَحِيمٌ) چوق
رحمت ايتسترر پس صالح عمللرين ترك ايدوب ثوابلرين ضايع قيلمز (قَدْ نَرَىٰ تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ)
تحقيقا كه بز كوكك جهتنه انتظار وحى ايچون يوزكك دوندرلديكك مشاهده ايدرز چونكه حضرت
صلى الله عليه وسلمك طبع شريفنه كلور ايدى كه پروردكارندن هميشه توقع ايدرديكه قبله
كعبهٔ مكرمه يه دونه اول جهتدنكه كعبه حضرت ابراهيم عليه السلامك قبله سيدر وانك
دونمسى سببيله عرب طائفه سى ايمانه كلمكه رغبت ايدرلر حق تعالى انك خواهشنه كوره احسان

ايلدى شنه كه بيوردى (فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا) پس البته سنى بر قبله يه موجه قيلارزكه سن انكله خشنود
اوله سن (فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) پس محترم اولان مسجدك سمتنه يوزكى دوندر مرويدركه حضرت
صلى الله عليه وسلم هجرت تاريخندن اون التى آى كچنجيه دك مدينهٔ منوره ده نمازى قيلدقده بيت المقدسه
توجه ايدردى صكره ماه رجبده بعد الزوال حضرت صلى الله عليه وسلم مسجد بنى سلمه ده اويله نمازنك
ايكى ركعتى قيلمش ايكن بو حكم نازل اولدى همان اول نمازده حضرت صلى الله عليه وسلم يوزين كعبه سمتنه
دوندردى واول مسجد مسجد القبلتين ايله تسميه اولندى چونكه حق عز وجل اول حضرتى خطابله
مخصوص قيلدى سائر امت حضرتك متابعتنه سعى ايتمك ايچون خطابى كندولره موجه ايدوب بيوردى
(وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ) وقنقى يرده كه اولورسز يوزلريكزى آنك سمتنه دوندرك
(وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) وبى شبهه كيم توراة ويريلن كسنه لر (لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ) على التحقيق
بيلورلركيم بلاشك بو قبله نك تحويلى پروردكارلرندن صادر اولمش بر درستلكدر (وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ
عَمَّا يَعْمَلُونَ) وحق جل وعلا بى خبر دكلدر يهودك ايشلديكندن (وَلَئِنْ أَتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ)
وتحقيقا اكر كتابى ويريلن كسنه لره يعنى يهود ونصارايه هر معجزه ايله كلورسن (مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ) سنك
قبلكه تابع اولمزلر (وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبْلَتَهُمْ) وسن انلرك قبله سنه تبعيت ايديجى دكلسن (وَمَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ
قِبْلَةَ بَعْضٍ) واهل كتابك بربلوكى بربلوكك قبله سنه تبعيت ايديجى دكلدر (وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ بَعْدِ
مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ) وعلى التحقيق اكر انلرك خواهشلرينه پيرولك ايدرسن سكا كلان دانشدن صكره (إِنَّكَ
إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ) بى شبهه سن اول زمان ستمكارلرك زمره سندن اولورسن بو خطاب ظاهرده پيغمبره در
لكن مراد امتدر (الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ) شول كيمسه لركه توراتى كندولره ويردك (يَعْرِفُونَهُ) پيغمبر
حق اولديغنى بيلورلر (كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ) نته كه اوغللرين بيلورلر (وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ) و
تحقيقا انلردن بر كروه واركه طوغريلغى صاقلرلر (وَهُمْ يَعْلَمُونَ) وحال بو كه كندولر بيلورلركه حق صاقلدقلرى
(الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ) درستلك وطوغريلق پروردكارندندر (فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ) پس قبله نك شأننده
شك ايدنلردن اولمه بو نده دخى خطاب صورتا حضرت صلى الله عليه وسلمه در لكن مراد امتدر
(وَلِكُلٍّ وِجْهَةٌ) وهر كروهه بر جهت وقبله وار (هُوَ مُوَلِّيهَا) حق سبحانه وتعالى ول كروهى اول جهته
موجه قيلجيدر (فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ) پس اى اهل اسلام ايولكلرى تحصيل ايتمكه ايلرو وارك
واول ايولكلرك برسى بو كه كعبه سمتنه توجه ايده سز (أَيْنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمُ اللَّهُ جَمِيعًا) قنقى
يرده اولورسز حق تعالى روز قيامتده جزا ايچون سزى توپلر (إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) بى شبهه كه

حق جل وعلا هر نسنه‌یه اوزره توانادر پس قادردر زمیتا اولدیغکزدن صکره سزی تعیا ایدوب جمع ایدر
(ومن حيث خرجت) وقتی بردنکه سفره چیقارسز (فول وجهك شطر المسجد الحرام) نمازی قیلدیغك
وقتده یوزکی کعبه سمتنه دوندر (وانه للحق من ربك) وبی شبهه کیم تحویل قبله پروردکاردندر نصدر
ایتمش درست حکمدر (وما الله بغافل عما تعملون) وخداء عز وجل ایشلدیککز ایشلردن بیخبر دکلدر ∴
(ومن حيث خرجت) وقتی بردنکه سفره چیقارسز (فول وجهك شطر المسجد الحرام) یوزکی محترم
اولان مسجدك سمتنه دوندر (وحيث ما كنتم) وقتی مکانده اولورسز ای امت محمد (فولوا وجوهكم
شطره) نمازی قیلدیغکزده یوزلرکزی بیت الحرامك سمتنه دوندرك (لئلا يكون للناس عليكم
حجة) تاکه اوزریکزه یهود ومشرکلر ایچون جدال وخصومت اولمیه زیرا یهود دیرلردیکه توراتده موصوف
اولان نبی آخر الزمانك قبله‌سی کعبه‌در دخی برلردی محمد دینمز انکار ایدرو قبله‌مزه تابع اولور
ومشرکلر دیرلردی محمد حضرت ابراهیم علیه السلامك تبعیتنی دعوی ایدرو نمازی بیت المقدس
سمتنه قیلار (الا الذين ظلموا منهم) مکر یهود ومشرکلردن نفسلرینه ستم ایدن کسنه‌لر
یعنی سزکله برکیمسه‌نك جدال وخصومتی قالمز انجق یهود ومشرکلرك معاندلری که انلر جدال
وخصومتی کسمزلر زیرا یهودك اشقیاسی قبله تحویل اولندقدن صکره دیمکه باشلدیلر که محمد قوم
وقبیله سمتنه میل ایدوب کعبه‌یه یوزین دوندردی ومشرکلرك معاندلری لسان طعنی بوکونا اوزاتدیلر
محمد دینمزك حق اولدیغن بیلکله یوزین قبله‌مزه دوندردی (فلا تخشوهم) پس سز طعن ایدنلردن
قورقه‌کز زیرا طعنلری سزه ضرر ویشترمز (واخشوني) وبندن قورقك تاکه بن سزی انلرك شرندن
صاقلرم (ولاتم نعمتي عليكم) وتاکه نعمتی اوزرکزه تمام ایدرم حدیث شریفده وارد اولمشدر که نعمتك
تمامی جنته کیرمکدر حضرت علی رضی الله عنهدن مرویدر که بیوردی نعمتك تمامی اسلام اوزره
اولمکدر (ولعلكم تهتدون) وتاکه سز طوغری یولی بوله‌سز (كما ارسلنا فيكم رسولا منكم)
بوکلام ماقبلنه متصلدر یعنی آخرتده اوزریکزه نعمتی تمام ایدرم نته که دنیاده اراکزده سزدن
بر پیغمبر کوندرمسیله احسانی اتمام ایتدك (يتلوا عليكم آياتنا) که اول پیغمبر آیتمزی یعنی قرآنی اوزریکزه
اوقور (ويزكيكم) وسزکچون استغفار ایدر تاکه کناهلردن پاك اوله‌سز (ويعلمكم الكتاب) وقرآنی
سزه اوکردر (والحكمة) وشرائع واحکامی دخی (ويعلمكم ما لم تكونوا تعلمون) وسزه بیلدردر
شول نسنه‌یی که سز بیلمزدیکز (فاذكروني) پس بکا اطاعت ایتمکله بنی خاطره کتورك (اذكركم)
سزی مغفرتله ذکر ایدرم (واشكروا لي) واوزریکزه انعام ایتدیکیم شیلره شکر ومعترف اولك

(ولا تكفرون) ونعمتلریمی انکار ایتمکله وفرمانمه عصیان ایتمك سببیله بکا کفران ایتمك (يا ايها الذين آمنوا)
ای ایمانه کلان کسنه‌لر (استعينوا بالصبر) معصیتلری وحظوظ نفسیه‌یی ترك ایتمکله مدد طلب ایدك
(والصلوة) ونمازله دخی مدد ایسته‌کز زیرا نماز عباداتك مجمعی ودینك درکیدر (ان الله
مع الصابرين) بی شبهه ایزد متعال صبر ایدنلرله درکه کندولرین منصور وقلوب دعالرین
مستجاب ایدر (ولا تقولوا لمن يقتل في سبيل الله) وتکری یولنده یعنی جهادده اولن
کسنه‌لردن اولری دیمکز (اموات) انلر اولمشلردر مرویدرکه صحابهٔ کرام بدر جنکندن صکره انده
اولن شهدانك مذاکره‌سن ایدرلردی بعضسی تحسر یوزندن دیردی فلانه حیف اولدیکه حیوتك
نعمتندن برخوردار اولمیوب دنیانك نعمتندن بهره‌مند اولمدی پس حق تعالی بیوردیکیم انلری اولمشلر
صانمکز (بل احياء) بلکه انلر صاغدرلر (ولكن لا تشعرون) ولیکن اول حیاتك کیفیتنی
بیلمزسز انکچونکه عقوللرك آنی تصور ایده‌مز (ولنبلونكم بشيء من الخوف) والبته سزی قورقو
مقوله‌سندن برنسنه ایله صنارز یعنی تجربه ایدنك معامله‌سی کبی سزکله برمعامله
ایدرز زیرا حق تعالینك علمی قتنده هر کیزلی آشکاره‌در پس تجربه ایتمکه احتیاجی یوقدر (والجوع)
واجلغدن دخی برنسنه ایله مبتلا قیلارز واو صوم رمضاندر (ونقص من الاموال) دخی
اموالدن برمقدار اکسلتمکله سزی صنارز واو زکوة مالدر (والانفس) وجانلرك اکسلتمسیله
دخی واو خسته‌لکدر (والثمرات) ومیوه‌لردن اکسلتمکله واو اولادك اولمسیدر زیرا اولاد
قلب باغنك میوه‌سیدر (وبشر الصابرين) وصبر ایدنلری مژده‌لتدر (الذين اذا اصابتهم
مصيبة) شول صبر ایدنلرکه چون کندولره برزحمت دکر (قالوا انا لله وانا اليه راجعون)
عن صميم القلب دیرلر على التحقيق بز خدای لایزالك حکمنده یوزوبی شبهه بز انك جراسی سمتنه
دونجیلرز (اولئك) اولکروهکه مصیبت دمنده کلمهٔ استرجاعی دیرلر (عليهم صلوات
من ربهم) پروردکارلرندن اوزرلرینه رحمتلر وار (ورحمة) ولطف واحسان دخی (واولئك
واول جماعت (هم المهتدون) کندولردر طوغری یولی بولانلر اوزکه‌لری (ان الصفا والمروة)
تحقیق صفا ومروه نام طاغلر (من شعائر الله) تکری تعالی خانه‌سنك حجی علامتیدر (فمن
حج البيت) پس هرکیمکه خدانك خانه‌سن قصد ایده اداء فرض ایچون (او اعتمر) یا آنی زیارت ایلدی
(فلا جناح عليه ان يطوف بهما) اوزرینه برکناه مترتب اولمزکه انلری طواف ایده وارالرنده سعی ایده
مرویدرکه جاهلیه زماننده اساف نام بتی صفا اوزره ونائله نام بتی مروه اوزره وضع ایتمشلردی

بحن خلق صفا و مروه اراسنده سعی ایدرلردی انلری اللریله مسح ایدرلردی و المحل که دولت اسلامیه
ظهور ایدوب بتلری قروب نابدید ایندیلر اهل اسلام انلری طواف ایتمکدن اجتناب ایندیلر حق جل
وعلا بو آیت مزبوره‌یی منزل قیلدی (ومن تطوع خيرا) وهر کیم بر کوزل عمل ایشلدی (فان الله شاكر) بی
شبهه که تکری تعالی طاعتی ایدنه جزا ویرر (عليم) قوللرینک طاعتی اوزرینه پوشیده اولماز (ان الذين
يكتمون) تحقیقا شول کیسنه‌لر که صاقلرلر (ما انزلنا) ایندردیکمز نسنه‌یی (من البينات) محمد
المصطفى صلى الله عليه وسلمك نبوتی اوزره دلالت ایدن آشکار دلائلدن (والهدى) وانک وجوب اتباعنه دلالت
ایلدن نشیدن (من بعد ما بيناه) آنی بیان ایتدیکمزدن صکره (للناس في الكتاب) خلق ایچون توراتده
(اولئك) اولکروه که حقی صاقلرلر (يلعنهم الله) حق جل وعلا انلری رحمتندن دور قیلار (ويلعنهم
اللاعنون) وهر کیمکه لعنت ایتمکه لیاقتی وار انلره لعنت اوقورلر ایچون که کیم اول صفاتله موصوف ولانلر لعنت
اولنمغه مستحقدرلر (الا الذين تابوا) الا شول کیمسه‌لر که حقی صاقلمقدن توبه ایتدیلر (واصلحوا
و ایمان ایشلرک کوزل قیلدیلر (وبينوا) وحضرتك صفاتندن پوشیده قیلدقلری اشیایی بیان
ایتدیلر (فاولئك اتوب عليهم) پس اولکروه اوزره رحمت ومغفرتله دونرم (وانا التواب) وبن
کنهکارلرک توبه‌سن زیاده قبول ایدن (الرحيم) غایتله انلره مهربانلق ایدن (ان الذين كفروا) تحقیقا
شول کیمسه‌لر که کفر ایتدیلر یعنی محمد المصطفانك نبوتنی انکار ایتمکدن توبه ایتمیانلر (وماتوا وهم كفار)
و اولدیلر وحال بو که کندولر نبوت محمدیه‌نك شانی صاقلمغله کفر ایتمشلر (اولئك) اولکروه که حاللری
اویله یمان بر حالدر (عليهم لعنة الله) خدانك ایندوکی لعنت اوزرلرینه اولسون (والملائكة) وفرشته‌لرک
دخی (والناس اجمعين) وقوم آدمیلرک دخی (خالدين فيها) لعنت ایچنده یا دوزخده همیشه اقامت
ایتمشلر (لا يخفف عنهم العذاب) نه کندولردن اشکنجه یونکل اولور (ولا هم ينظرون) ونه کندولره مهل ویریلور که
برعذر کتوره‌لر (والهكم اله واحد) وعبادته مستحق اولان معبودکز بالکز بر معبوددر (لا اله الا هو)
اندن اوزکه عبادته مستحق بر معبود یوقدر (الرحمن الرحيم) ماقبلنده اولان کلامه دلیل پاینده‌در
یعنی عبادته مستحق اولان کندوسیدر انکچونکه ابدانی تربیتله اسرکیوب ارواحه قوت ویرمکله مهربانلق
ایدر پس اندن اوزکه عبادته مستحق بر کیمسه یوقدر (ان في خلق السموات) تحقیقا که کوکلرک یراتمسنده که
بی ستون بر خیمه‌در (والارض) ویرک یراتمسنده که بر دوشنمش بساطدر (واختلاف الليل والنهار)
وکیجه وکوندزک بری برینک اردنده کلمه‌ده (والفلك التي تجري في البحر بما ينفع الناس) ودریاده آدمیلرک
منفعتی سببیله آقان کمیلرده (وما انزل الله من السماء) وتکری تعالی کوک سمتندن ایندردیکی

شیشه‌ده (من ماء) صو مقوله سندن (فاحيا به الارض) پس یری انکله زنده قیلدی (بعد موتها) یر اولدکدن
صکره (وبث فيها) وآنك ایچنده براکنده قیلدی (من كل دابة) هر حرکت ایدیجی حیوان جنسندن (وتصريف
الرياح) و یللرک دوندرمسنده (والسحاب المسخر بين السماء والارض) وکوک ایله یر اراسنده رام
اولمش بولتده (لايات لقوم يعقلون) اولونشانلر وار بر کروهه که خرد اولان اشیاده تأمل ایدوب
آنلره نظر ایدرلر سرور کائناتدن مرویدر که بیوردی ویل لمن قرأ هذه الاية فمج بها یعنی هلاک اولسون
اول کیسنه‌یه که بو آیتی اوقیوب ایچنده تفکر ایتمیه وانکله اعتبار ایتمیه (ومن الناس من يتخذ من دون الله
اندادا) و آدمیلردن شول قسم وار که تکریدن اوزکه عبادت ایچون همتالر یعنی بتلر ایدنورلر (يحبونهم
كحب الله) آنلره اطاعت وتعظیم ایدرلر تکری‌نک اطاعت وتعظیمی ولمسی کبی یعنی خدانک محبت وتعظیمی وانلرک محبت
وتعظیمی برابر قیلارلر (والذين آمنوا اشد حبا لله) وایمانه کلان کسنه‌لر خدایه محبتلری ارتقدر
(ولو يرى الذين ظلموا) واکر ستم ایدن کروه بیلسیدیلر (اذ يرون العذاب) اشکنجه مشاهده ایتدکلری
(ان القوة لله جميعا) کیم على التحقيق قوت مقوله‌سی تکری تعالی‌یه مخصوصدر (وان الله شديد العذاب)
دخی بیلسیدیلر که تکری تعالی پرک اشکنجه صاحبیدر البته بتلری انداد ایدنمکلرندن پشیمان اولورلردی
(اذ تبرأ الذين اتبعوا) بدلدر اذ یرون لفظندن یعنی ستم ایدنلر بیلسیدیلر قچن مقتدا اولانلر بیزار
اولدیلر (من الذين اتبعوا) پیرولك ایدنلردن (ورأوا العذاب) وحال بو که اشکنجه‌یی مشاهده
ایتدیلر (وتقطعت بهم الاسباب) وارالرندن رابطه کسلدی (وقال الذين اتبعوا) واقتدا
ایدن کسنه‌لر دیدی (لو ان لنا كرة) اکر دنیایه بزه بر دونش اولسیدی (فنتبرأ منهم) که انلردن
وازکچردک (كما تبرؤوا منا) نته کیم بزدن وازکچدیلر (كذلك) اول کوستردیکی (يريهم الله اعمالهم
حسرات عليهم) تکری تعالی انلره ایتدکلری ایشلری اوزرلرینه پشیمانلقلر کوسترر یعنی اول عمالکه
حسنات دیو ایشلرلردی قیامت کوننده انلری ندامت وپشیمانلق کورورلر (وما هم بخارجين
من النار) وتابع ومتبوعلر دوزخدن چیقیجی دکلدرلر (يا ايها الناس) ای آدم اوغللری (كلوا مما في الارض)
یرده اولان اشیادن یییک (حلالا طيبا) پاك وپاکیزه اولدیغی حالده بو آیت نازل اولدی بر قومک
حقنده که کوزل طعمه وفاخر لباسی اوزرلرینه حرام ایتدیلر (ولا تتبعوا خطوات الشيطان)
وابلیس لعینک آدملرینه تابع اولمکز یعنی آنك وسوسه‌سنه اویوب حلالی حرام ایتمکز (انه لكم
عدو مبين) که بی شبهه شیطان سزه بر آشکار دشمندر (انما يأمركم بالسوء والفحشاء)
شیطان شقی سزلره فرمان ایتمز بر نسنه ایله انجق بیورماز و نامعقول ایشلرک ایشلمسنه

(وَاَنْ تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ) دخی سزه انکله فرمان ایدرکه بیلدیککز نسنهٔ تکری تعالی اوزره
افترا ایده سز (وَاِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ) واولوقتکیم اهل شرکه دینلور تکری ایندردوکی
شیئه یعنی قرآنه پیرولك ایدك (قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا اَلْفَيْنَا عَلَيْهِ اٰبَاءَنَا) دیرلر قرآنه تابع اولمزز
بلکه تابع اولورز شول نسنه یه که پدرلریمزی اوزرینه بولدق بو آیت مشرکلرك حقنده
نازل اولدیکچون مأمور اولدیلر قرآنك اتباعنه صکره آنی طوتمیوب پدرلرینك آیینه متبع اولدیلر
(اَوَلَوْ كَانَ اٰبَاؤُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ) آیا پدرلرینه اتباع ایدرلرمی واکر پدرلری بر نسنه
فهم ایتمیوب طوغری یولی بولمسلر ده (وَمَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا) دخی کفر ایدنلره پند ویرمکك صفتی
(كَمَثَلِ الَّذِي) شول کسنه نك صفتی کبیدرکه (يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ) چاغرر بر حیوانه که اول
حیوان ایشتمز (اِلَّا دُعَاءً وَنِدَاءً) الا چاغرمق وصدا واندن برشی فهم ایتمز (صُمٌّ) بونلر صاغردرلر
حق سوزی ایشتمکدن (بُكْمٌ) لالدر حق سوز سویلمکدن (عُمْيٌ) کوردرلر طوغری یولی کورمکدن
(فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ) پس انلر پیغمبر دیدوکنی فهم ایتمزلر یعنی کفار مقولهسی عناد وتجبرلرندن ناصحك سوزینه
توجه ایتمدکلرندن اوتری صدادن اوزکه برشیء اندن قولاقلرینه دکمز پس انلر بو خصوصده بهائم مقولهسندن
اولدیلر (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ای ایمانه کلان کسنه لر (كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ) سزه روزی
قیلدیغمز اشیانك پاکیزه لرندن ییکز (وَاشْكُرُوا لِلّٰهِ) وتکری یه نعمتلری مقابله سنده مدح وثنا
ایدك (اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُونَ) اکر صدق یوزیدن کندوبی عبادته مخصوص قیلاردیکز (اِنَّمَا حَرَّمَ
عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ) بوندن اوزکه برنسنه یوقدرکیم اوزریکزه اولمشك یمسین حرام ایلدی واو برماکول
اللحم حیواندرکه بوغازلنمغله اولمش اولمیه (وَالدَّمَ) وقانك یمسنی دخی (وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ) وطکوز
اتنك یمسنی دخی چون حیواندن اکثر ماکول اولان اتدر آنی مخصوصا بالذکر ایلدی والا حرمت جمله
اجزاسنه شاملدر (وَمَا اُهِلَّ لِغَيْرِ اللّٰهِ بِهِ) دخی شول نسنهٔ اوزریکزه حرام قیلدیکه بوغازلندیغی
محل اوزرینه تکرینك اسمی ذکر اولنمیوب آخر کیمسه نك آدی ذکر اولنه (فَمَنِ اضْطُرَّ) پس بر کسنه که
ضرورت صاحبی اوله یعنی آج اولوب برنسنه یه الی یتشمیه (غَيْرَ بَاغٍ) بر حالده که ستمکار اولمیه
قطع طریق قیلیه یا باغیلکله (وَلَا عَادٍ) ونه یمکده سد رمقدن تجاوز ایتمش اوله (فَلَا اِثْمَ عَلَيْهِ)
اول حرام اولان اشیایی یمسندن اوتری اوزرینه برکناه اولماز (اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ) تحقیقا کیم حق
تعالی چوق مغفرتلودر شول کسنه یه که ضرورت محلنده محرم اولان اشیایی تناول ایدر (رَحِيمٌ)
قوللرینه چوق اسرکرکه کندولرینه بو رخصتی ویردی (اِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ الْكِتَابِ) بی شبهه

شول کیمسه لرکه توراتدن تکری ایندردیکی نسنه‌یی صاقلرلر (وَيَشْتَرُونَ بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا) واول صاقلمغه
آز عوض آلورلر (اُولٰئِكَ) اولکروه (مَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ اِلَّا النَّارَ) قارنلرنده برنسنه یمزلر الا آتش
(وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) وتکری تعالی انلرله روز قیامتده سویلشمز (وَلَا يُزَكِّيهِمْ) وکندولرین کناهلردن
پاك قیلمز یعنی آتشه کیرمکله کناهلردن پاك اولمازلر (وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) ودردلو اشکنجه کندولره در
(اُولٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدٰى) اولکروه شول کیمسه لردرکه طوغریلغله آزغونلغی صاتون الدیلر
(وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ) وکناهلرین محونه سبب اولان اشیا ایله اشکنجه یی صاتون الدیلر (فَمَا اَصْبَرَهُمْ
عَلَى النَّارِ) پس آتش اوزره صبر ایتمکلرندن عجبلنمك کرك یعنی آتشك دخولنه موجب اولان اشیایی
بی قید مباشرت ایتمکلرندن تعجب ایتملیدر (ذٰلِكَ بِاَنَّ اللّٰهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ) اول عذاب انلره اول
سببله اولدیکه حق جل وعلا توراتی طوغریلغله ایندردی وانلر آنك احکامیله عمل ایتمکی تکذیب
ایدوب آنی ترك ایتدیلر (وَاِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ) وتحقیقا شول کیمسه لرکه توراتده یا قرآنده
اختلاف ایتدیلرکه بعضسنه ایمان کتوروب بعضسنه کفر ایتدیلر (لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ) بر اوزاق خلاف وجدالده
درلر (لَيْسَ الْبِرَّ) ایولك بالکز اودکلدرکه (اَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ) یوزلرکزی کون
چیقچق یره وباتجق سمته دوندره سز (وَلٰكِنَّ الْبِرَّ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ) ولیکن ایولك شول کسنه نك
ایولکیدرکه تکرینك وحدانیتنه ایمان کتوردی (وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ) وروز قیامتك وقوعنه دخی
ایمان کتوردی (وَالْمَلٰئِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ) وفرشته لره وتکریدن منزل اولان کتابه وپیغمبرلره ایمان
کتوردی یعنی انلرك حق اولدقلرینه معترف اولدی (وَاٰتَى الْمَالَ عَلٰى حُبِّهِ) ومالی ویردی آکا محبتی وار ایکن
(ذَوِي الْقُرْبٰى) خصملرینه (وَالْيَتَامٰى) واوکسزلره (وَالْمَسَاكِينَ) وبوقسللره (وَابْنَ السَّبِيلِ) وتهی
دست اولان مسافره (وَالسَّائِلِينَ) وضرورتدن چوق سؤال ایدنلره (وَفِي الرِّقَابِ) ونفسك بر مقدار
اقچه ایله کسنشوب مکاتب اولان قوللرین بیونلرین قوللقدن قورترمقده اولانلره (وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ
وفرض اولان نمازی قیلدی (وَاٰتَى الزَّكٰوةَ) ومفروض اولان مال زکوتنی ادا ایتدی (وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ اِذَا
عَاهَدُوا) وایولك شول کسنه لرك ایولکیدرکیم قچن بر پیمان بغلرلر پیمانلرین برینه کتوررلر (وَالصَّابِرِينَ
فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ) وفقر وخسته لکدن وجنك محلنده صبر ایدنلره آفرین اولسون
فضیلت صبر بیلنمك ایچون لفظ صابرین بو محلده مدح اوزره نصب اولندی (اُولٰئِكَ) اولکروه که صفات
مزبوره ایله متصف اولدیلر (الَّذِينَ صَدَقُوا) شول کسنه لردرکه دین خصوصنده صدق کتوردیلر
(وَاُولٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ) واولکروه کندولردر اشیای قبیحه دن صاقننلر مرویدرکه جاهلیه عصرنده

ایکی قبیله آراسنده قانلر وار ایدی برینسنده قوت و غلبه قسم ایدیلرکه هر بر قولمز مقابله سنده او بر قبیله دن برحر کسنه یی قتل ایده رز و هر دیشیمز برینه برار کك قتل ایده رز بعده که دین اسلام ظاهر اولدی حضرت صلی الله علیه وسلمك حضور عزتنه رافعه یه کلدیلر حق سبحانه و تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردیکه (یا أیها الذین آمنوا) ای ایمانه کلانلر (کتب علیکم القصاص فی القتلی) اولمشلرك خصوصنده اوزریکزه مساوات فرض اولندی (الحر بالحر) قول اولمیان قول اولمیانك قتلی مقابله سیله قتل اولنور (والعبد بالعبد) وقول قولك مقابله سیله (والأنثی بالأنثی) و دیشی دیشینك عوضنه (فمن عفی له من أخیه شیء) پس هر کیمکه قرنداشندن برنسنه عفو اولندیکه یعنی هر قاتل اولان شخص که کندویه مقتولك قصاص اصحابندن قصاص اسقاطی خصوصنده بر آزنسنه عفو اولندی (فاتباع بالمعروف) بو یله اولمق کرك که قان صاحبی قان بهاسن ایولك ایله تحصیل ایده (وأداء إلیه بإحسان) و قاتلی اولان ایولکله قان بهاسنی ویره (ذلك) اول مذکور اولان حکم (تخفیف من ربکم) پروردکارکزدن بر یونکللتمکدر (ورحمة) و بر اسرکمکدر (فمن اعتدی بعد ذلك) پس هر کیمکه عفو ایدوب دیتی الدقدنصکره حدی کچرکه قاتلی یاغیری اولدرر (فله عذاب ألیم) اکا بر دردلی اشکنجه اولور (ولکم فی القصاص حیوة) و سزه قصاصك حکمی مشروع اولمقده صاغلق وار یعنی قصاص اوزریکزه مشروع اولدیغی اجلدن صاغلق سزه حاصل اولدی بو معنا ایله که بر آدم بر آدمك قتلنه قصد ایدیجك قصاصك مشروعیتی خاطرینه کلور پس آنی تصور ایتدوکی قصددن بلا شك فارغ اولور و بو اندیشه سببیله خلعت حیوة ایکیسنده حاصل اولمسی امر مقرردر (یا أولی الألباب) ای عقول ایه لری (لعلکم تتقون) شاید ناحق یره قتل ایتمکدن پرهیزکار اوله سز (کتب علیکم) اوزریکزه فرض اولندی (إذا حضر أحدکم الموت) کچن موتك علامتی بریکزه حاضر اولور (إن ترك خیرا) اکر بر مال قویر (الوصیة للوالدین) اتایه و اتایه اصمرلق یعنی بوت و قتنده پدر و مادره وصیت ایتمك اوزریکزه فرض اولندی (والأقربین) و خصملره دخی (بالمعروف) انصافله (حقا علی المتقین) بو اصمرلق بی شبهه درست اولدی پرهیزکارلر اوزره (فمن بدله) پس هر کیمکه وصیتك مقتضاسنی دکشدره (بعد ما سمعه) آنی اشیتدکدنصکره (فإنما إثمه علی الذین یبدلونه) بوندن اوزکه برنسنه یوقدرکه اول دکشدرمکك کناهی شول کیمسه لر اوزره درکه آنی دکشدررلر (إن الله سمیع) تحقیقا که تکری تعالی وصیت ایدنك سوزین و تبدیل ایدنك کلامن کما ینبغی ایشیدیجیدر (علیم) وصیت و تبدیل ایدنك نیتنه داناد و بو آیتك حکمی میراثك حکمن بیان ایدن آیتله منسوخ اولدی (فمن خاف من موص جنفا) پس هر کیمکه بر وصیت ایدیجیدن وصیت خصوصنده قصد سز و محابا ملاحظ ایتدی (أو إثما) یا قصدله بر میل و محابا وصیت ایدیجیدن بیلدی (فأصلح بینهم) پس ارباب

وصیت و لانلرك آراسنده صلح ایلدی (فلا إثم علیه) اول کسنه اوزره اصلا کناه اولماز (إن الله غفور رحیم) تحقیقا ایزد ذو الجلال بو کونا ایش ایشلیانه چوق مغفرت ایدوب اکا زیاده مهربانلق ایدر (یا أیها الذین آمنوا) ای ایمانه کلان کسنه لر (کتب علیکم الصیام) اوروج اوزریکزه فرض قیلندی (کما کتب علی الذین من قبلکم) نته که سزدن اسبق اولان کسنه لر اوزره فرض قیلندی (لعلکم تتقون) تا کسز اوروج سببیله کناهلردن پرهیزکار اوله سز زیرا اوروج انسانك قوت شهویه سین زبون قیلور (أیاما معدودات) اوروج طوتلك صانلمش کونلر در و رمضان آییدر (فمن کان منکم مریضا أو علی سفر) پس هر کیم سزدن خسته اولسه یا یول اوزره اولوب افطار ایتسه (فعدة من أیام أخر) اول خسته و سفرکه افطار ایدوکی کونلر صاییسنجه غیر کونلرده اوروج طوتمق اوزرلرینه فرضدر (وعلی الذین یطیقونه فدیة) و شول کیمسه لر اوزره که اوروج طوتمغه قدرتلری وار اکر افطار ایدرلر فدیه ویرملری واجبدر و اول فدیه (طعام مسکین) بو قسله بیجك ویرمکدر و آنك مقداری بغدایدن یارم صاع یا ارپه دن یا خرمادن بر صاع و صاعك مقداری بیك فرق درهمدر (فمن تطوع خیرا) پس هر کیمکه ارادتیله ایولکی آرتردی یعنی مسکینه ویردیکی فدیه یی چوق ایتدی (فهو خیر له) اول تطوع ایتمك اکا خیرلودر (وأن تصوموا خیر لکم) و اوروج طوتمغکز افطار ایدوب فدیه ویرمککزدن سزه اولادر (إن کنتم تعلمون) اکر اوروجك فضیلتنی بیلور اولور سکز بو حکم ابتدا اسلامده ایدی بعده منسوخ اولدی (شهر رمضان الذی أنزل فیه القرآن) رمضان آیی شول آیدرکه ایچنده کلام مجید لوح محفوظدن سماء دنیایه ایندرلدی (هدی للناس) آدمیلره یول کوستریجی اولدیغی حالده (وبینات من الهدی والفرقان) و یول کوسترمسندن و حقی باطلدن آیرن نسنه لردن آشکار دلیللر اولدیغنده (فمن شهد منکم الشهر) پس سزدن هر کسنه که رمضان آینده مسافر اولمیوب مقیم بولنه (فلیصمه) ایچنده اوروجی طوتسون (ومن کان مریضا أو علی سفر) و هر کیم خسته اولدی یا یول اوزره مسافر اولوب افطار ایتدی (فعدة من أیام أخر) افطار ایتدیکی کونلرك مقدارنجه غیر کونلرده قضا ایتمك اوزرینه واجبدر (یرید الله بکم الیسر) حق سبحانه و تعالی سزه آسانلغی ایستر (ولا یرید بکم العسر) و دشوارلغی سزه ایستمز پس اول جهتدن خسته یه و مسافره افطار ایتمکه رخصت ویردی (ولتکملوا العدة) و بو احکامی سزه مشروع قیلدی تاکه رمضان کونلرینی بالتمام اوروج طوته سز (ولتکبروا الله) و تاکه تکریی اولو ذکر ایده سز (علی ما هداکم) آنك اوزره که اوروج طوتمسنه سزه یول کوستردی (ولعلکم تشکرون)

وتاکه سزه میسر اولان نعمتلر اوزره خدایه حمد وثنا ایده سز مرویدرکه براعرابی سرور کائناته
سؤال ایتدیکه بزم رسول الله تکری تعالی بزه یقینمیدرکه انکله آهسته سویلشه لم یا اوزاقده
آنی چغیره لم حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (واذا سألك عبادی عنی) وقچن قوللرم دعالرك
محلنده ایتدیکم معامله‌یی سندن تصور درلر (فانی قریب) کندولره سویله علی التحقیق بن غایتله
یقینم یعنی قوللرمك اقوال وافعالنه مطلعم (اجیب دعوة الداع) دعا ایدنك دعوتنی اجابت ایدرم
(اذا دعان) قچن بکا دعا ایدر (فلیستجیبوا لی) پس کرکدرکه بکا اجابت ایده لر قچن ایمانه کندولرین دعوت ایدرم
نته که مهم ایشلرنده دعالرین اجابت ایتدم (ولیؤمنوا بی) وکرکدر بکا ایمان کتوره لر یعنی کتوردکلری
ایمان اوزره ثابت اولسونلر (لعلهم یرشدون) شاید کندولر طوغری یولی بولورلر مرویدرکه
قچن مسلمانلر اوزره اوروجك فرضیتی ثابت اولدی بو کونا اوروج طوترلردیکه کوندش باتدقدنصکره
یمك وایچمك وجماع کندولره حلال ایدی واول وقته دك که یاتسو نمازین قیلارلر یاترلر بعده حز بولر
اوزرینه حرام اولورلر ایدی ایرته کوندش باتنه دك اتفاقا بر کیجه حضرت عمر رضی الله عنه عشا
نمازین قیلدقدنصکره خاتوننه مباشرت ایلدی بعده پشیمان اولوب حضرتك حضورینه کلوب
اعتذار ایتدی اول مجلسده برقاچ کشی دخی عشادنصکره قاریلرینه مباشرت ایتدکلرینه اعتراف
ایتدیلر اول اثناده بو آیت نازل اولدیکه (احل لکم لیلة الصیام الرفث الی نسائکم) سزه اوروج
کیجه‌سی قاریلریکزه ایرشمك حلال قیلندی (هن لباس لکم) زیرا انلر سزه کیلجك نسنه‌درلر (وانتم لباس لهن)
وسز انلره کیلجك نسنه‌سز یعنی قاریلریکزله کثرت اختلاطکزدن اوتری هر بریکز بولداشنه کیلجك
شی یا به سنك دریا خود هر بریکز بولداشنی ایمان فعلندن حفظ ایدرسنه کیم لباس صاحبنی ستر ایدر
(علم الله انکم کنتم تختانون انفسکم) تکری تعالی بیلدیکیم علی التحقیق سز جانلریکزه خیانت ایدردیکز
(فتاب علیکم) درعقب اوزریکزه رحمتله دوندیکه اوروج کیجه‌لرنده مفطرات اولان اشیایی سزه
مباح قیلدی (وعفا عنکم) وایتدیککزی سزدن محو ایتدی (فالآن باشروهن) پس شمدی قاریلریکزه
مباشرت ایدك مباشرت جماعدن کنایتدر (وابتغوا ما کتب الله لکم) وتکری تعالی سزه یازدیغی
نسنه‌یی ایسته‌کز یعنی جماع ایتدیککزده تکری تعالی سزه لوح محفوظده یازدیغی ولدی طلب
ایدك یالکز لذتنه طالب اولمك زیرا حق تعالی انسانده شهوتی اول مصلحت ایچون خلق
ایتدیکه اندن ذریت پیدا اوله (وکلوا واشربوا حتی یتبین لکم الخیط الابیض من الخیط
الاسود من الفجر) ویبکك وایچك اول وقته دك که بیاض ایپلك که ذاتدر سیاه ایپلکدنکه

کیجه

کیجه آخرینك قرنلغیدر اشکاره اولور (ثم اتموا الصیام الی اللیل) صکره اوروجی کیجه‌یه تمام ایدك
(ولا تباشروهن) وقاریلره مباشرت ایتمك (وانتم عاکفون فی المساجد) اول حالده که سز مسجدلرده
عبادت ایچون اقامت ایتمش سز (تلك حدود الله) مذکور اولان احکام تکرینك صنورلریدر (فلا تقربوها)
پس انلره یقلشمك بو کلام حدودك تجاوز ایتمدن نکال منعی افاده ایدر زیرا هر کاه که حدودك
یقلشمسندن منع اولندیلر اوته سندن منع اولنمر بالطریق الاولی ثابت اولور (کذلك) بو مذکور اولان
احکامك تبیینی کبی (یبین الله آیاته للناس) ایزد عز وجل نشانلرین امر ونهیدن و وعد و وعیددن
خلق ایچون بیان ایدر (لعلهم یتقون) تاکه حدودك تجاوز ایتمکدن کندولر پرهیزکار اوله لر (ولا تأکلوا
اموالکم بینکم بالباطل) واموالکزی آراکزده ناحق یره یمکز یعنی بریکز بریکزك مالنی باطل ایله
یمك (وتدلوا بها الی الحکام) وحکم ایدنلرك سمتنه اول اموالك حکومتنی صالمك (لتأکلوا
فریقا من اموال الناس) تاکه حکومتلری سببیله خلقك اموالندن برمقدار اکل ایده سز (بالاثم)
ظلم وستمله یا یالان یمینله یا شهادت زورله (وانتم تعلمون) وحالبوکه سز مبطل اولدیغکزی بیلورسز
(یسئلونك عن الاهلة) سندن یا محمد یکی آیلردن اوتری صورورلر مرویدرکه حضرت معاذ بن
جبل وثعلبه رضی الله عنهما خواجهٔ عالم صلی الله علیه وسلمدن سؤال ایتدیلر که نیچون آی ابتدا
کورندکده اینجه کورینور صکره آرتمغه باشلر کامل بولنجه بعده اکسلمکه شروع ایدر تاکه
اسکی قرارین بولور حق تعالی آنك حکمتنی بیان ایدوب بیوردی (قل هی مواقیت للناس والحج)
سویله یا محمد هلاللرك بو کونا اولمسی خلق ایچون وحج ایچون نشانلردر یعنی بورجك وعدتلر
وقاریلرك عده‌لری ورضاعك مدتی وحجك موسمی و بونلره مانند اولان اشیا انلرله معلوم
اولور (ولیس البر بان تأتوا البیوت من ظهورها) وایولك اودکلدرکه اولره آردلرندن کله‌سز
مرویدرکیم انصار قچن حجه احرام بغلرلردی هیچ بر اوك وبر چادرك قپوسندن کیرمزلردی کیرودن
چیقمغلر ایچون اولری اردندن بر پنجره وچادرلری اکسه سندن بر یارق اچرلردی وبو فعلی
ایولك صایرلردی حق تعالی بو اینده اول ایش ایولك اولمدیغنی آنلره بیان ایتدی وایولك نه اولدیغنی
بیان ایدوب بیوردی (ولکن البر من اتقی) ولکن ایولك شول کیمسه‌نك ایولکیدرکه تکرینك خشمنه
موجب اولان نسنه‌لردن پرهیز اولدی (وأتوا البیوت من ابوابها) واولره قپولرندن کلك (واتقوا الله)
وخدادن قورقوچك (لعلکم تفلحون) تاکه ایولکه وطوغری یوله ظفر بوله‌سز (وقاتلوا فی سبیل الله)
وتکرینك یولنده جنك ایدك (الذین یقاتلونکم) شول کیمسه‌لرله که سزکله جنك ایدرلر

(ولا تعتدوا ان الله لا يحب المعتدين) وحد آشمكز كه بی شبهه حق تعالی حد آشانلری سومز
مرويدركه حضرت صلى الله عليه وسلم صحابهٔ كرامله برمقدار ايله عمره ايتمك نيتيله مكهٔ مكرمه يه
وارديلر سفهای عرب وكفرهٔ بی ادب مكه يه كيرمكدن انلری منع ايتديلر بعده آنك اوزره صلح
واقع اولديكه كلجك سنه كلندولر ايچون مكهٔ مكرمه اوچ كون بوش ايدوب تاكه عمره نك مراسم
طاعتنی يرينه كتوره لر كلجك سنه كه صحابهٔ كرام مكه يه وارمق ايستديلر خاطرلرينه بو كلديكه
مبادا كفار وعده لرينه وفا ايتميه لر پس اقتضا ايدركه مكهٔ معظمه ده شهر حرامده انلرله جنك
ايده لر بو ايش كندولره دشوار كلدی حق تعالی آيت سابقه منزل قيلدی دخی بيوردی (واقتلوهم حيث ثقفتموهم)
وسزكله جنك ايدنلری اولدرك قنغی يرده كندولرين بولورسز (واخرجوهم من حيث اخرجوكم) وانلری
چيقارك اول يردن يعنی مكه دنكه سزی اندن چيقارديلر (والفتنة اشد من القتل) و وطنكزدن سزی
چيقارمقلری انلری حرمده اولدرمكزدن زياده شدتلودر (ولا تقاتلوهم عند المسجد الحرام) وكفارله
حرمتلو مسجدك يانندهٔ ابتدا جنك ايتمك (حتى يقاتلوكم فيه) آنك ايچنده سزكله جنك اولنجه (فان
قاتلوكم فاقتلوهم) پس اكر سزكله جنك ايتمكه باشلرلر انلری سز اولدرك زيرا حرم محترمك حرمتنی اول
كندولر هتك ايتديلر وجنك قپوسن كندولر اچديلر (كذلك جزاء الكافرين) بونك كبيدر ايمانسزلرك
مكافاتی (فان انتهوا) پس اكر كفار جنك ايتمكدن وكفردن واز كچرلرسه (فان الله غفور رحيم) بی شبهه
حق سبحانه وتعالى كناهلرين ستر ايدوب رحمتيله دار السلامه كندولرين داخل قيلار (وقاتلوهم حتى
لا تكون فتنة) وكفارله جنك ايدك تاكه فتنه يعنی شرك اولميه (ويكون الدين لله) وعبادت
وطاعت تكريه مخصوص اوله (فان انتهوا) پس اكر شركدن واز كچرلر (فلا عدوان الا على الظالمين) اصلا
بركيمسه اوزره تعدی اولماز الا ستم ايدنلر اوزره يعنی شركدن منتهی اولانلره تعدی ايتمكز زيرا ظلم
ايتمك يخشی دكلدر الا ظالملر اولانه (الشهر الحرام) بو حرمتلو آی يعنی بو سنه نك ماه ذی القعده سی
كه سز ايچنده عمره نك قضاسنه كيديورسز (بالشهر الحرام) اول حرمتلو آيك مقابله سنده در
يعنی كچن سنه نك ماه ذی القعده سی مقابله سنده دركه ايچنده سزی عمره ايتمسندن منع ايتديلر
حاصل كلام بوكه اكر سزكله بو آيده جنك ايدرلرسه دخی انلرله جنك ايدك زيرا بو آيك حرمتی اول كچن آيك حرمتی كبيدر
وانك هتك حرمتی بونك هتك حرمتنه مشابهدر پس ايچنده جنك ايتمك اقتضا ايدرسه
جنك ايدك كه اوزريكزه اندن برنسنه لازم كلمز (والحرمات قصاص) وحرمتلو اولان اشيا
برابردر يعنی سزدن بو آيك حرمتی ترك ايتمك انلردن اولان هتك حرمتك ترك ايتمكلرينه بدلدر

(فمن اعتدى عليكم) پس هر كيمكه اوزريكزه ستم ايدرسه (فاعتدوا عليه) سز دخی اوزرينه ستم ايدك
يعنی اندن انتقام آلك (بمثل ما اعتدى عليكم) اوزريكزه ايتدوكی ستم كبی برستمله (واتقوا الله) وتكريدن
خوف ايدك پس سزه اذن ويرلميان نسنه ايله تعدی ايتمك (واعلموا ان الله مع المتقين) وبيلك على
التحقيق كيم خدا عز وجل اهل تقوی ايله در انلری محروس ايدوب احواللرين اصلاح ايدر (وانفقوا في سبيل الله)
وتكری تعالى يولنده يعنی جهادده مالی بذل ايدك (ولا تلقوا بايديكم الى التهلكة) واللركزله جانلركزی ورطهٔ
هلاكه صالمك يعنی مالی غزا ايچون انفاق ايتمدوكه بخل ايتمكز زيرا بخل ايتمك دشمنك تسلطنه موجبدر وآنك تسلطی هلاككزه
باعث اولور (واحسنوا ان الله يحب المحسنين) وايولك ايدك كه بی شبهه خدای لايزال ايولك ايدنلری سور
(واتموا الحج والعمرة لله) وحج وعمرهٔ ايزد متعال ايچون اتمام ايدك يعنی انلرك فرائض وسننلرين يرينه كتورك
(فان احصرتم) پس اكر دشمن يا خسته لك سببيله حج وعمره كتورمكدن منع اولنديكز (فما استيسر
من الهدى) قرباندن ميسر اولان شیء اوزريكزه واجبدر تاكه احرامدن چيقوب طونلركز كيمسه سز مباح
اوله (ولا تحلقوا رؤوسكم حتى يبلغ الهدى محله) وباشلركزی تراش ايتمك يعنی احرامدن چيقمكز قربان مكاننه
يعنی مناسنه ايرشمينجه (فمن كان منكم مريضا) پس سزدن بركيمسه كه خسته اوله (او به اذى من رأسه) يا باشنده
كندويه برالم اوله (ففدية من صيام او صدقة او نسك) پس فدا ويرمك اوزرينه واجبدركه اول فدا اوچ كون
اوروج طوتمق يا التی فقيره هر برينه يارم صاع بغدای يا غيريدن برصاع صدقه ويرمك يا برقيون قربان
ايتمكدر (فاذا امنتم) پس قچن آمين حالنده اولورسز (فمن تمتع بالعمرة الى الحج) هر كيمكه عمره ايله حجی
جمع ايدوب انلرله منتفع اولديكه اشهر حجده اول عمره ايله احرام ايدوب آنك افعالنی ادا ايتدكدنصكره
احرامدن چيقه بعده حج ايچون احرام بغليوب فرائض وادابنی يرينه كتوره وبو صورته تمتع ديرلر ياخود
احرامی بغليجق ايكيسين بردن نيت ايده وايكيسنك افعالنی معا كتوره وبوكا قران ديرلر پس بركيمسه كه بو ايكی
صورتك برييسن ايشلر (فما استيسر من الهدى) قربان مقوله سندن كندويه ميسر اولان نسنه
اوزرينه واجب اولور (فمن لم يجد) پس بركيمسه كه قربان بولميه (فصيام ثلاثة ايام في الحج) حج كونلرنده
اوچ كون اوروج طوتمسی اوزرينه لازمدر (وسبعة اذا رجعتم) ويدی كون اوروج طوتمسی دخی حجك
افعالندن فارغ اولوب دونرسز (تلك عشرة كاملة) بو اوچ ويدی تمام اون عدددر بو كلامك
ذكر اولنمسی تاكيد ايچوندر تاكه بركيمسه فهم ايتميه كيم بو مقامده واو او معناسنه دركه اقتضا ايدركيم
انسان او جمله يكدر ارسنده مخير اوله (ذلك) تمتع ايتمك يا هدی يا صيام كه وجوبی (لمن لم يكن اهله
حاضری المسجد الحرام) شول كمسنه يه دركه مسجد الحرامده اهلی مقيم اولميه لر (واتقوا الله) وتكريدن خوف

ایدك (واعلموا ان الله شدید العقاب) وبیلككیم علی التحقیق ایزد جل جلاله برك اشكنجه لودر اول كیمسنه كه
كنده وسندن قورقز (الحج اشهر معلومات) حجك وقتی بیلنمش آیلردر واوشوال وذی القعده درده
ذی الحجه نك اولكی اونكه آخر قربان بیرامنك ابتدا كوننیدر (فمن فرض فیهن الحج) پس هركیمكه ایچلرنده
قربانك سورمكله حجی اوزرینه لازم قیلدی (فلا رفث) پس نخش سوز (ولا فسوق) ونه شرع شریفك
حدودندن چیقمق (ولا جدال) ونه یولداشلرله جنك (فی الحج) حجك كونلرنده اولور یعنی حج ایتمك
ایستیان كركدركه بو اشیای مزبوره دن اجتناب بلیه (وما تفعلوا من خیر) واو ایلكدن هرنه ایشلر
(یعلمه الله) حق تعالی آنی بیلور مرویدركه یمن خلقندن برجماعت ازوغه سز حجه توجه ایدوب دیرلردیكه بز ارباب
توكلز وبو ضعلری اقتضا ایدردیكه خلق اوزره بار كران اوله لر پس حق تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(وتزودوا) وازوغه بیله كتورك (فان خیر الزاد التقوی) كه بی شبهه ازوغه نك ایوسی خلقك مالندن
پرهیز ایتمكدر (واتقون یا اولی الالباب) وبندن خوف ایدك ای ارباب عقول والالباب (لیس علیكم
جناح) وزر وبكره بركناه یوقدركه (ان تبتغوا فضلا من ربكم) موسم حجده پروردكاركزدن رزق
ایستیه سز مرویدركه جاهلیه عصرنده كه حج موسمنده عربك بر بازاری قوریلوب ایچلرنده بیع وشرا
ایدرلردی پس شرف اسلامله مشرف اولدیلر اندن اجتناب ایتدیلر حق سبحانه وتعالی اول آیتله
بیع وشرانی كندولره مباح قیلدی اما حجده (فاذا افضتم من عرفات) پس چون عرفات طاغندن
دونرسز واول بریردركه حضرت آدم وحوا جنتدن هبوط ایتدكلرندن نصكره انده كورشدیلر
(فاذكروا الله عند المشعر الحرام) تكری تعالایی تلبیه وتهلیل ایله مشعر الحرام یاننده ذكر ایدك مشعر الحرام
برمعین یردر وقفه ده امام اولان كسنه انده طوردر (واذكروه كما هدیكم) وانی یاده كتورك سزه یولی
كوستردیكیچون (وان كنتم من قبله لمن الضالین) وتحقیقا كه سز حقك هدایتندن اسبق ازغونلردن
ایدیكز (ثم افیضوا من حیث افاض الناس) صكره عرفاتدن دونك اول یردنكه خلق دونرلر بو خطاب
قریش قبیله سنه در زیرا انلرك دابی بوایدیكه خلق عرفاتده طوردقلرنده كندولر مزدلفه ده طورلردی
وه دوندكلرنده خلق دوندكی یردن دونمزلردی وبو وضعی كندولره برعالی مرتبه عد ایدرلردی پس خلقه مساوی
اولمغه امر اولندیلر (واستغفروا الله) وایزد ذوالجلالدن مغفرت طلب ایدك (ان الله غفور
رحیم) تحقیقا كیم حق جل وعلا استغفار ایدنلرك كناهلرین غفران ایدوب اوزرلرینه انعام ایدر
(فاذا قضیتم مناسككم) پس اولوقتكه حجكزك لوازمنی ادا ایدرسز (فاذكروا الله) تكری تعالایی
حمد وثنا ایله یاده كتورك (كذكركم اباءكم) نیته كیم پدرلركزی ذكر ایدردیكز جاهلیه زماننده عربك

آیینی بوایدیكه حجك مناسكندن فارغ اولدقلرنده مسجد الحرامله جبل الرحمه آراسنده طوروب
آبا واجدادلرینك مفاخر ومحاسنلرك ذكر ایدرلردی پس اسلامله مشرف اولدیلر اكا مأمور اولدیلركم خدای
ذوالجلالی حمد وثنا ایله تبجیل وتعظیم ایدهلر (او اشد ذكرا) بلكه پدرلریكزی ذكردن زیاده تكری حمد
وثنا ایله مذكور قیلك (فمن الناس من یقول) پس ذكر ایدن آدمیلردن بر كروه واركه دعاسنده سویلر
(ربنا اتنا فی الدنیا) ای پروردكارمز دنیاده بزه فلان كوزل نسنه ویر (وما له فی الاخرة من خلاق)
واكا آخرتده هیچ برنصیب اولماز (ومنهم من یقول) وانلردن بر بلوك واركه دعاسنده سویلر (ربنا
اتنا فی الدنیا حسنة) ای پروردكارمز بزه بو جهانده برایولك ویر یعنی صحت وكفاف معیشته
وطاعته بزی موفق قیل (وفی الاخرة حسنة) واوبر جهانده برایولك یعنی انده ثواب ورحمت ویر
(وقنا عذاب النار) ودوزخ اشكنجه سندن بزی محفوظ قیل حضرت علی المرتضی رضی الله عنهدن
مرویدركه بیوردی بوجهانك حسنه سی خاتون صالحه در واوبر جهانك حسنه سی حوردر پسندیده
وعذاب النار نامعقول ـــــ خاتوندر

(نظم)

زن بد در سرای مرد نكو * هم درین عالمست دوزخ او * زینهار از قرین بد زنهار

وقنا ربنا عذاب النار (اولئك) اولكروه كه دنیا واخرتك خیرین ایستدیلر (لهم نصیب
مما كسبوا) انلره ایتدكلری عملدن بربهره وار (والله سریع الحساب) وتكری تعالی غایتله تیز
حسابلودركه بودكلو قوللرك حسابن طرفة العینده كورر (واذكروا الله) وایزد ذوالجلالی یاده
كتورك (فی ایام معدودات) صایلمش كونلرده واولكونلر حضرت امام اعظم قتنده عرفه كوننك
صباح نمازندن قربان بیرامنك اولكی كوننك ایكندی نمازینه دكدر وامامین قتنده عرفه نك
صباح نمازندن آخر ایام تشریقك ایكندیسنه دكدر (فمن تعجل) پس بركیمسنه كه منادن دونمه یی
تیز لرجمره لر رجمها الدقدنصكره (فی یومین) ایكی كونده وانلر ذی الحجه نك اونبرنجی واون ایكنجی
كونیدر (فلا اثم علیه) استعجالی سبیله اوزرینه بركناه اولماز (ومن تأخر) وبركیمسه
كیروه قالدی تاكه اوچنجی كون جمره لر طاشلادی (فلا اثم علیه) اوزرینه كناه اولماز
(لمن اتقی) شول كسنه كه پرهیزكارلق ایتدی یعنی بومذكور اولان احكام تقوی صاحبنه در
زیرا حقیقتده حاجی اولوب حجله منتفع اولان اودر (واتقوا الله) وتكریدن خوف ایدك
(واعلموا انكم الیه تحشرون) وبیلك علی التحقیق سز مكافات ایچون آنك طرفنه جمع اولنورسز
(ومن الناس من یعجبك قوله) وآدمیلردن شول كسنه واركه سوزی سكا خوش كلور

(في الحيوة الدنيا) يقين اولان صاغلغك امور مصالحنده (ويشهد الله على ما في قلبه) وكوكلنده
اولان شيئه اوزره تكري تعالايي شاهد قيلار يعني انديجوب تكريي شاهد قيلاركه كوكلي لساننه
موافقدر (وهو الد الخصام) وحالبوكه كندو دراهل اسلامه زياده عداوت وخصومت
ايدن مرويدركه روايت اخنس بن شريق ثقفي حقنده نازل اولدى واو خوب صورتلي شيرين سوزلي
بركشي ايدي سرور كائنات صلى الله عليه وسلمه كمال اخلاصي اظهار ايدوب اسلامي ادعا ايدرايدي
(واذا تولى) وفخر محمد المصطفانك مجلسندن اكسه چويروب كيدر (سعى في الارض) زمينده شتاب ايلر
(ليفسد فيها) تاكه آنك ايچنده بدلك ايليه (ويهلك الحرث والنسل) واكين وطوارلري نابود قيله نته كيم
اخنس مزبور ايلدي مرويدركه اول بدذات فخر حضرتنك حضورندن ايرلديكي مدينهء منوره نك
اكينك ياندروب طوارلرى اهلاك ايتدى (والله لا يحب الفساد) وايزد متعال بماناتلغي سومز
پس فساد ايشلمنسى اوزره اولان غضبندن حذر ايدك (واذا قيل له اتق الله) وفخر اول
منافقه ديلورلكه تكريدن قورق (اخذته العزة بالاثم) حميتء جاهليه كندويى كناه ايتمكه حمل
ايدر (فحسبه جهنم) پس جهنم عذابى اكا كافيدر (ولبئس المهاد) وبمان دوشكدر
جهنم آتشي (ومن الناس من يشرى نفسه ابتغاء مرضات الله) وادميلردن شول كيمسه واركه
جاننى صاتون الور تكرينك رضاسنى تحصيل ايتمك ايچون مرويدركه روايت صهيب رومي حقنده
نازل اولدى زيرا اولعزيز الوجودى مشركلر اسير ايدوب مرتد اولمغه كندويه كوناكون ستم ايدرلر
بعده انلره بوكونه جواب ويرديكه بن بربير ناتوانم سزه بر نسنه ده منفعت ايتمكه قادر دكلم هماز
سزه اولى وانفع اولان بودركه مالمي الوب بني ازاد ايده سز انلر دخي بوسوزى قبول ايدوب ازاد
ايتديلر (والله رؤف بالعباد) وخداي لايزال قوللرينه مهربانلق ايديجيدركه بوكونه ايشلر ايتمكه انلري
موفق قيلدى (يا ايها الذين آمنوا ادخلوا في السلم كافة) اي ايمانه كلان كمسنه لر قموكز اسلامه
كيرك يعني جمله كز تكريه مطيع ومنقاد اولك (ولا تتبعوا خطوات الشيطان) وابليس لعينك
آدملرينه اويمك (انه لكم عدو مبين) كه بي شبهه شيطان شقي سزه براشكار دشمندر (فان
زللتم) پس اكر طريق شرعدن سورچرسز (من بعد ما جاءتكم البينات) سزه حلال وحرامي فرق
ايدن دلائل كلدكدن صكره (فاعلموا ان الله) پس بيلك على التحقيق كيم خداي عزوجل (عزيز) مخالفت
ايدنك عقوبتنه قادردر (حكيم) انتقام المز الاحقله (هل ينظرون الا ان يأتيهم الله)
بقمزلر الاكه تكرينك عذابى كندولره كلور (في ظلل من الغمام) بولتدن سايبانلرده

والملائكة

(والملائكة) وفرشته لر دخي كلور زيرا عذابه موكل اولان انلردر (وقضي الامر) وايش تمام قيلندى
يعني هركسك جزاسى كندويه ديكدى (والى الله ترجع الامور) وخداى لايزالك فرمانه قمو
ايشلر دونمش قيلنور (سل بني اسرائيل) يا محمد مدينه نك يهودندن صوركه (كم آتيناهم من آية
بينة) بدرلرينه نيجه اشكاره نشانلر ويردك وانلر محمد المصطفانك اوصافنى ديدر بو سؤالدن
مراد انلره توبيخ ايتمكدر (ومن يبدل نعمة الله) وهركيم تكري تعالانك آياتنى يعني محمد المصطفى نك
اوصاف حميده سنى تبديل ايدر (من بعد ما جاءته) كندويه كلدكدنصكره خداعز وجل اكا
عقوبت ايدر (فان الله شديد العقاب) زيرا على التحقيق تكري تعالى برك عقوبتلودر
(زين للذين كفروا الحيوة الدنيا) كفر ايدن كمسنه لره يقين صاغلق بزنمش قيلندى (ويسخرون
من الذين آمنوا) وايمانه كلانلردن عجيلنوب كولرلر مرويدركيم اغنياء قريش صحابهء كرامك
فقراسى اوزره كولوب ديرلردى محمد المصطفى بوديلنجيلرله دنيانك ايشني يابوب اشراف
عربك آيينك محو ايتمك ايستر آنك ايشى حق اولمش اولسيدى سادات عرب واشراف قبائل
اكا تابع اولورلردى پس حق سبحانه وتعالى بوآيتى منزل ايلدى واول فقرايه اولان اعزاز
واكرامي دخي ايچنده بيان ايدوب بيوردى (والذين اتقوا) وشول كيمسه لركه كفرو معصيتدن
پرهيز ايديلر (فوقهم يوم القيمة) روز قيامتده مستهزى اولنلرك اوستنده اولورلر زيرا اولكون
مؤمنلر فردوس اعلاده وكفار اسفل السافلينده اولورلر (والله يرزق من يشاء بغير حساب)
وتكري تعالى ايستدوكي كمسنه يه اندازه سز رزق ويرر (كان الناس امة واحدة) آدميلر حضرت
آدم ايله ادريس اراسنده بركروه ايديلر يعني اول عصرده قمولري حق اوزره اتفاق ايتمشلردى
صكره ارالرنده اختلاف واقع اولدى (فبعث الله النبيين) پس حق سبحانه وتعالى پيغمبرلر كوندردى
(مبشرين) اهل طاعته مژده ويريجيلر (ومنذرين) واهل معصيته قورقو ويريجيلر (وانزل
معهم الكتاب) وانلرله كتابى ايندردى (بالحق) درستلك وطوغريلغه ملازم اولديغى حالده
(ليحكم بين الناس) تاكه پيغمبر اولان كمسنه خلق اراسنده حكم ايده (فيما اختلفوا فيه) اول نسنه ده كه
ايچنده اختلاف ايتديلر (وما اختلف فيه) وكتابده بركيمسه اختلاف ايتمدى (الا الذين اوتوه)
مكر شول كيمسه لركه كتاب كندولره ويرلدى يعني خلافى قالدرن كتابده بركيمسه اختلاف ايتمدى الا
كندولره منزل اولان كمسنه لركه خلافى رفع ايدن شيئ آنك استحكامنه سبب قيلديلر (من بعد
ما جاءتهم البينات) اشكاره معجزه لر كندولره كلدكدنصكره (بغيا بينهم) ارالرنده اولان حسد

جهندن (فَهَدَى اللّٰهُ الَّذِينَ آمَنُوا) پس حق تعالى ايمانه كلانلره طوغرى يولى كوستردى (لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ)
ايچنده اختلاف ايتدكلرى شيدنده (مِنَ الْحَقِّ) درستلكدن يعنى حق تعالى مؤمنلرى مختلف فيه
اولان حقه ارشاد ايتدى (بِإِذْنِهِ) امر و ارادتيله (وَاللّٰهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ)
وايزد ذو الجلال استدوكى كمسنه‌يه طوغرو يوله هدايت ايدر (أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ) بلكه
كمان ايتديكزميكه جنته كيره سز (وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ) وحال بوكه سزدن اسبق
كنشته اولانلرك صفتى سزه كلمدى يعنى انلره كلن محنت كبى سزه كلمدى و انلرك محنتى بو ايديكه
(مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ) انلره فقر و فاقه وخسته‌لك دكدى (وَزُلْزِلُوا) و بلالرين كثرتندن
مكانلرندن ناز عاج اولنديلر (حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ) برحده دككه پيغمبر و ايمانه
كلانلركند وسيله بالاتفاق سويلرلر (مَتَى نَصْرُ اللّٰهِ) تكرينك ياردمى نه زمان اولور (أَلَا إِنَّ
نَصْرَ اللّٰهِ قَرِيبٌ) اكاه اولك كيم على التحقيق تكرينك ياردمى يقيندر منقولدركه عمرو بن الجموح بر مالدار
كسنه ايدى سرور كائنات صلى الله عليه وسلمدن سؤال ايتديكه يا رسول الله اموالمزدن
قنغى جهته فى سبيل الله صرف ايده‌لم وكيمه آنى ويره‌لم حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى
(يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ) سندن صوررلركه نه اصل شى انفاق ايدرلر (قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ)
سويله شول جهته كه مال مقوله‌سندن صرف ايدرسز (فَلِلْوَالِدَيْنِ) اتابه و انايعنى انلره و ير
اولادر (وَالْأَقْرَبِينَ) وخصملره (وَالْيَتَامَى) واوكسزلره (وَالْمَسَاكِينِ) ودرويشلره كه معيشتلك
تحصيلنه چاره‌لرى يوقدر (وَابْنِ السَّبِيلِ) ومالى شهرنده اولوب اكا الى يتشميان غريبه (وَمَا
تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ) وا بولك مقوله‌سندن هر نه ايشلرسز (فَإِنَّ اللّٰهَ بِهِ عَلِيمٌ) بى شبهه حق سبحانه وتعالى
اكا داناندر يعنى آنك كنهنى وحقيقتنى بيلور و آنك ثوابنى يتشرر (كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ) اوزريكزه
جنك ايتمك فرض اولدى (وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ) وحال بودركه اول طبعكزه كريه كلور (وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا)
وشايدكيم طبعكز بر نسنه‌دن نفرت ايدر (وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) واول سزه خيرلودر (وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا)
وشايد بر نسنه‌يى سورسز (وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ) واول سزه يمانلقدر (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ) وحق سبحانه وتعالى
سزه نفع ايده‌نى بيلور (وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) وسز آنى بيلمزسز (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ)
سندن صوررلر حرمتلو ايدن اوترى (قِتَالٍ فِيهِ) ايچنده اولان جنككدن اوترى صوررلر
كوردبلركه حضرت صلى الله عليه وسلم عبد الله ابن جحشى صحابه‌يه كرامك بر بلوكنه سردار ايدوب
جمادى الآخره‌ده بطن النخله نام مكانه كندولرين كوندردى تاكه قريشك بر مقداردوه سن غارت ايده‌لر

اول اثناده

اول اثناده عمرو حضرميله قريشك بر كاربانى طائف سمتندن كلوردى عبد الله انلره صوتوب
كاربانى يغما ايدوب عمرو حضرمى قتل ايتديلر و بو ايش صحابه كرامك رجبك غره‌سنده واقع اولدى
اما كندولر اول كماندي ايديلركيم اولكون جمادى الآخره‌نك سلخى كونيدر فقين كندولره محقق
اولديكه اولكون رجبك غره‌سيدر جنك ايدن صحابه كرام ايتدكلرينه پشيمان اولديلر وكفار
قريش لسان طعنى اوزاتديلركه محمد المصطفى صلى الله عليه وسلم ماه رجبك حرمتنى هتك ايدوب
ايچنده قتل ونهب ايتدى وطعن يوزندن كوندروب حضرت صلى الله عليه وسلمدن سؤال
ايتديلركه اشهر حرامده جنك ايتمك جائزميدر حق سبحانه وتعالى جوابنده بيوردى (قُلْ قِتَالٌ
فِيهِ كَبِيرٌ) سويله يا محمد شهر حرامده جنك ايتمك بيوك كناهدر (وَصَدٌّ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) واسلامدن
خلقى منع ايتمكدر (وَكُفْرٌ بِهِ) وتكريه كفر ايتمكدر (وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) ومسجد الحرامدن خلقى
منع ايتمكدر (وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ) ومسجد الحرامك اهلرين اندن چيقارمق (أَكْبَرُ عِنْدَ اللّٰهِ) تكرى
قتنده چوق بيوكدر يعنى صحابه كرامدن ماه رجبده اكرچه خطا و بوكونه بر تقصير واقع اولدى
لكن حضرت پيغمبرى و مؤمنلرى وطنلرندن چيقارمق صحابه كرامك ايتدوكى جنكدن
بيوك كناهدر تكرى قتنده (وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ) ومؤمنلرى وطنلرندن چيقارمغله
امتحان ايتمك وتكريه شريك قاتمق عمرو حضرمى اولدرمكدن زياده بيوكدر (وَلَا يَزَالُونَ
يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ) وهميشه سزكله جنك ايتمكى ترك ايتمزلر تاكه سزى
دينكزدن دوندره‌لر (إِنِ اسْتَطَاعُوا) اكر قادر اولورلرسه (وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ
كَافِرٌ) وهركيم سزدن دينندن دونوب ولمش اوله اول حالده كه كندوسى بى دين ايدر (فَأُولَٰئِكَ
حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ) اولكروه عمللرى باطل اولدى (فِي الدُّنْيَا) بو جهانده كه جانلرندن و اموالندن
عصمت قالمز (وَالْآخِرَةِ) واوبر جهانده كه ثوابه استحقاقلرى قالماز (وَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ)
واولكروه دوزخه ملازمدرلر (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) كندولر ايچنده دوام اوزره مقيمدرلر
(إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) محققا كيم ايمانه كلان كمسنه‌لر (وَالَّذِينَ هَاجَرُوا) وشول كمسنه‌لركه اوطانلرن
ترك ايتديلر (وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) وتكرينك يولنده جهاد ايتديلر (أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ
اللّٰهِ) اولكروه تكرينك رحمتنه اميدطوترلر (وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) وحق سبحانه وتعالى
مؤمنلرك ومجاهدلرك كناهن عفو ايدوب كندولرين اسركر (يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ)
شرابدن وقماردن اوترى سندن صوررلر مرويدركه عمر ومعاذ رضى الله عنهما

رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه دیدیلر بزه شراب وقمارک فتواسنی سویله زیرا آنلر عقلی فاسد
ومالی نابود قیلارلر حق سبحانه وتعالی حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمه خطاب ایدوب بیوردی
(قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ) سویله ایکسنک استعمالنده بیوک کناه وار (وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ) وآدمیلره منفعتلر
وار وانلرک منافعی بودرکه خمر حرارت طبعیه یه نشوونما ویرر وبخیلی جومرد قیلار ولکه اولانه
جرأت ویرر وقمار تحصیل مالی ونسلی غلبه محلنده تلذذی افاده ایدر (وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا)
وانلرک استعمالندن حاصل اولان کناه نفعلرندن بیوکدر زیرا نده کلوعان اشیا واراسیه
انلردن پیدا اولور بیلنمک کرککیم اسلامده شرب خمر مباح ایکن بو آیت کریمه نازل اولدقده صحابه
کرامک برکروهی آنک نفعک ملاحظه ایدوب استعمال ایتدیلر وبعضیسی آنک اثمندن وهم چکوب
ترک ایتدیلر بعده ایچنلرک بریلوکی نماز قیلمغه شروع ایدوب اما مکرقل یا ایها الکافرون اعبد ما تعبدون
اوقودی پس حق جل وعلا یا ایها الذین امنوا لا تقربوا الصلوة وانتم سکارا آیتنی منزل قیلدی
بوند نصکره اوقات نمازدن ماعدا اوقاتده ایچنلر آز اولدی برکون ایچنلر اراسنده غوغای
مستان واقع اولوب حضرت عمر رضی الله عنه جناب رب الاربابدن نیاز ایدوب دیدیکه یا الهی خمر
خصوصنده بزه برشافی بیان ایت حق سبحانه وتعالی لطف وکرمیله انما الخمر والمیسر والانصاب والازلام
رجس من عمل الشیطان آیتنی منزل قیلوب جمله لری آنک استعمالندن منتهی اولدیلر
(وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ) دخی سندن صورورلرکه قنغی نسنه انفاق ایدرلر سابقده
کچمشدیکه عمرو بن الجموح صوردیکه اموالمزدن قنغی شیئی انفاق ایده لم جواب تعیین مصارفه
نازل اولمشدی بعده حضرتدن صوردیکه یا رسول الله وریله جک نسنه لری بیلدک اما
وره جک نسنه بیلمدک حق جل وعلا حبیبنه بیوردی (قُلِ الْعَفْوَ) سویله نفقه کزدن وعیالکزک
نفقه سندن ارتق اولانی ویرک (كَذَلِكَ) نته کیم حکم انفاقی سزه بیلدردی (يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ)
تکری تعالی سزکچون نشانلری بیان ایدر (لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) تا که سز دنیا وآخرتک
امورنده تأمل ایده سز (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى) دخی اوکسزلرک احوالندن سکا صورورلر
مروید رکیم قچن ان الذین یأکلون اموال الیتامی ظلما آیتی نازل اولدی وصی ولانلر اوکسزلرله مخالطه
ایتمکدن وامورلرنده قیام ایتمکدن وانلرله بیوب ایچمکدن اجتناب ایتدیلر صورت حال سرور کائنات
عرض اولنجق حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ) سویله اوکسزلرله
اصلاح ایچون مداخله ایتمک کندولردن اجتناب ایتمکدن خیرلودر (وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ)

واکر انلرله بیوب ایچرسز اوزدیکزه باس یوقدر زیرا انلر دینده قرنداشکزدرلر وقرنداش کرکدرکه
قرنداشیله مخالطه ایده (وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ) وایزد جل وعلا انلرله یرمازلق ایچون
مداخله ایدنی یولک ایچون مخالطه ایدندن تمییز ایدر (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْنَتَكُمْ) واکر حق سبحانه
وتعالی مشقتکزی ایسته سیدی مشقتلو ایشلر سزه تکلیف ایدردیکه انلرله خلطا ایتمکدن سزی منع
ایدردی (إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ) بی شبهه کیم حق جل وعلا سزه مشقتلو ایشلری تکلیفا ایتمکه قادردر
(حَكِيمٌ) مصلحتک اقتضاسنه کوره ایش ایشلرمر ویدرکه سرور انبیا صلی الله علیه وسلم مرثد
غنوی مکه مکرمه یه کوندردیکه اندن فلان مسلمانلری چیقره ده قچن آنده بولندی عصر جاهلیه ده
دوستی اولان عناق نام خاتون کندو سیله کورشوب کذشته اولان معامله یه کندوبی دعوت ایتدی
مرثد حضرتلری کاسی ایلدی دین اسلام اول معامله دن مانعدر عناق ایتدیکه اولنمکله اولسون مرثد سویلدی
اودخی حضرتک اذننه موقوفدر بعده حضرتدن بو خصوصده استیذان ایدیجک حق سبحانه وتعالی
بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ) ونکریه ورتاق قیلان قاریلرا ولنمکز (حَتَّى يُؤْمِنَّ)
انلر ایمانه کلینجه (وَلَأَمَةٌ مُؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ) وتحقیقا کیم بر ایمانه کلمش قروش ایمانسز خاتوندن
یکدر (وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ) واکر مال وجمالی ایچون خوشکزه کلدی (وَلَا تُنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا) ومؤمن
اولان خاتونلری مشرک اولانلره اولندرمکز انلر ایمان کتورمینجه (وَلَعَبْدٌ مُؤْمِنٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكٍ) وبی
شبهه ایمانه کلمش برقول بر ایمانسز حردن یکرکدر (وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ) واکر آنی بکندیکز (أُولَئِكَ) اول مشرکات ومشرکین
(يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ) دوزخه چاغررلر یعنی جهنمک کیرمسنه سبب اولان نسنه یه خلقی دعوت ایدرلر
(وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ) وحق تعالی بهشته وکناهلرین یارلغمسنه لسان رسل ایله دعوت ایدر
(بِإِذْنِهِ) توفیق وتیسیر ایله (وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ) وآدمیلره نشانلرین اشکاره قیلار (لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ)
تاکه آنلر پند ونصیحت اله لر (وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ) دخی قاریلرک حیضندن اوتری سندن صوورلر
مرویدرکیم اهل جاهلیه نک دأبی بو ایدیکیم قاری حیضده اولیجق انکله بیوب ایچمزلردی ومخالطه سندن
اجتناب ایدرلردی نته که یهود ومجوس ایشلرلردی واول وقتکه اهل جاهلیه شرف اسلامله مشرف
اولدیلر اوحال اوزره قالدیلر تا که حضرت ابو الدحداح صحابه نک بر بلوکیله حضرتدن سؤال ایتدیکر
جناب رب الاربابدن بو جواب کلدیکه (قُلْ هُوَ أَذًى) سویله یا محمد حیض بر پدنسنه در (فَاعْتَزِلُوا
النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ) پس قاریلردن اوزاق اولک حیضده اولدقلرنده یعنی انلرله مخالطه ایدک انجق
جماع ایتمک نته که یهود ومجوس کبی ایشلیه سز که انلری اولردن طشره ایده سز ونه نصاری کبی که

انلرله بردن مخالطه ایدوب جماع ایده سز وبو حال یهودك افراطی ونصارانك تفریطی آراسنده
متوسطدر (وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ) وانلره یقلشمك یعنی انلره جماع ایتمکز قانلری مدتنك اکثرینه کسیلینجه
وانك اکثر مدتی اون کوناله تقدیر اولنمشدر (فَإِذَا تَطَهَّرْنَ) پس قچنکه غسل ایدوب پاك اولورلر
(فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ) انلره کلك اول یردنکه تکری تعالی سزه انکا کلمکی فرمان ایدوب آنی سزه حلال
قیلدی (إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ) که بی شبهه حق جل وعلا کناهلردن توبه ایدنلری سوور (وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ)
وپاك اولانلری سوور یعنی حائضدن ونامشروع اولان یردن اجتناب ایدنلری سوور مرویدرکه
یهود دیرلردی هر کیم قاریسنه مباح اولان سمتدن مباشرت ایدر اول کیفیتله که قاریننك ارقسی
قوجاغنده اوله اوشاغی شهلا کلور حق جل وعلا انلرك کلامنی رد ایتمك ایچون بو آیتی منزل ایدوب
بیوردی (نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ) قاریلرکز سزه اکین یری کبیدر (فَأْتُوا حَرْثَكُمْ) پس اکینکزه کلك یعنی
قاریلریکزه کلك نه که اکینلرکزك یرلرینه کلورسز (أَنَّىٰ شِئْتُمْ) نیجه که ایسترسز خواه ارقه لری
اوزره یاتارك خواه یورکا وزره خواه یانکی اما بو شرطله که اکین یری اولمیان محله دکمیه زیرا
انکا واران کسنه حضرت لعنت ایتمشدر قال صلی الله علیه وسلم ملعون من اتی امرأة فی دبرها (وَقَدِّمُوا
لِأَنْفُسِكُمْ) وجانلریکز ایچون ایلرو کوندرك یعنی قاریلرکزه کلدیککزده عمل اوشاق طلب ایتمك نیتیله
انلره وارك (وَاتَّقُوا اللَّهَ) وایزد ذو الجلالدن خوف ایدك معاصیدن اجتناب ایتمکله (وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ
مُلَاقُوهُ) وبیلك کیم علی التحقیق سز انکا بولشیجق سز (وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ) ومؤمنلره جنتله ودیدارك
مشاهده سیله مژده ویر منقولدرکه ابن رواحه خدانك نامنه اند ایچدیکه همشیره سنك قوجه سی
بشیر بن النعمانله سویلشمیه وانکا اخسانلکیه وهمشیره سیله کندو بی بارشدرمیه حق سبحانه وتعالی
بو آیتی منزل قیلوب بیوردی (وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ) وتکرینك آدین اندلریکزه سپر قیلمك
(أَنْ تَبَرُّوا) اندنکه ایولك ایتمیه سز (وَتَتَّقُوا) واندنکه مروتدن پرهیزکارلق ایدوب سویلشمیه سز
(وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ) وآدمیلر آراسنده صلح ایتمیه سز (وَاللَّهُ سَمِيعٌ) وتکری تعالی اندلرکزی
کمال اوزره ایشیدیر (عَلِيمٌ) ضمیرلرکزده اولان معنایه داناءدر (لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ)
ایزد ذو الجلال سزی بیهوده لکله دوشن اندلرکزده مؤاخذه ایتمز یعنی آنك سببیله سزه عقاب
ایتمز یمین لغو امام اعظم رضی الله عنه قتنده اودرکه انسان بر نسنه اوزره آند ایچه اول کمانله که
اول شئ درستدر صکره خلافی چقاره وامام شافعی قتنده یمین لغو سوز آراسنده انسانك لسانی
اوزره جاری اولان قسملردر لا والله بلی والله وهر تقدیر اوزره یمین لغوده کفارة واجب اولماز وحق

سبحانه وتعالی انکله مؤاخذه ایتمز (وَلَٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ قُلُوبُكُمْ) ولکن اول آندلرله سزی مؤاخذه
ایدرکه کوکللریکز آنی قصد ایتمش اولدی یعنی بر انسانکه کچمش نسنه اوزره آند ایچوب دیر اول
شئ واقع اولدی وحال بو که علی التحقیق بیلور کیم دیدوکی سوز خلاف واقعدر اوکونا شخص
بو بله یمین ایتمك سببیله آخرتده مؤاخذه اولور وبوکا یمین غموس دیرلر وبر آدمی که کلجك شئ اوزره
آند ایچه مثلا دیسه والله فلان کسنه ایله سویلشمم صکره سویلشسه اول آدمیه کفارة لازم
کلور (وَاللَّهُ غَفُورٌ) وحق سبحانه وتعالی قوللرینه چوق مغفرت ایدرکه یمین لغودن اوتری
کندولرین مؤاخذه ایتمز (حَلِيمٌ) هر ایشده عقوبتی تعجیل ایتمز (لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ)
شول کسنه لرکه قاریلرندن اجتناب ایتمکه آند ایچرلر (تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ) درت آی انتظار
ایتمك (فَإِنْ فَاءُوا) پس اکر آند ایچنلر درت آیك اثناسنده رجوع ایدیلر مباشرت ایتمکله کندولری
ممکن ایسه یاخود سوزله (فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) بی شبهه بوکونا یمینی بوزوب کفارتك
ویرنه تکری مغفرت ایدوب انکا زیاده مرحمت ایدر (وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ) واکر قاریلرندن اجتناب
ایتمکه آند ایچنلر بوشمغی قصد ایتدیلرکه مدت مزبوره ده رجوع ایتمدیلر (فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ) علی التحقیق
خدا عز وجل انلرین سوزین کمال اوزره ایشیدر (عَلِيمٌ) نیتلرینی زیاده بیلیجیدر (وَالْمُطَلَّقَاتُ
يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ) وبوشنمش قاریلر جانلرینه اوچ قان کورمسنك کچمسین انتظار
چکدررلر (وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ) وانلره حلال اولماز (أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ) کیم صاقلیه لر
شول نسنه که تکری تعالی رحملرنده خلق ایتدی اوشاقدن وحیضدن (إِنْ كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ) اکر تکریه وروز جزایه ایمان کتوررلر (وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ) وقوجه لری دوندرمکه
اولرکه دن احقدرلر (فِي ذَٰلِكَ) انتظار چکدکلری مدتده (إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا) قوجه لر قاریلرین
ایولکن ایسترلرسه نه ایذا ایتمك ایچون دوندررلر (وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ) وقاریلر اوزره
اولان کسنه لرك حقوقی کبی کندولرینك کسنه لر اوزره حقوقلری وار (بِالْمَعْرُوفِ) حسن معیشتله
وکوزل عشرتله (وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ) وکسنه لرك قاریلر اوزره حقده زیاده لری وار (وَاللَّهُ
عَزِيزٌ) وحق سبحانه وتعالی احکامنه مخالفت ایدنلردن انتقام المغه قادردر (حَكِيمٌ) مصلح وحکمتلر ایچون احکامی قوردی
(الطَّلَاقُ مَرَّتَانِ) شرعی بوشمق که اندن رجعت اولور ایکی بوشمقدر (فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ) اندن صکره مراجعت
ایدوب ایولکله طوتمقدر (أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ) یا ایولکله قویب ویرمکدرکه مراجعت ایدوب دوندرمیه
(وَلَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا) سزه جائز کلدرکه انلره ویردیککز نسنه دن بر زاد آله سز

(إلّا أن يخافا ألّا يقيما حدود الله) مكر اولوقتكه قوجه وقارى قورقه لركيم تكرينك احكامن برينه
كتورميه لر مرويدركه جميله نام خاتون قوجه سن ثابت بن قيسى سومزدى پس حضرتك حضورينه
كلوب ديدى يا رسول الله شمدنصكره قوجم ثابت ايله عشرت ايدوب بر يرده جمع اولنمغم محالدر والله
بن آنى نه دينده ونه طبيعتنده عيب ايدرم انجق ايستمم كه اسلامده كفر ايدهيم آنى سومديكم لجلدن
كندويى تحمل ايدهمم ومحبت ايتمديكمك سببى بودركه بركون چادرك اتكنى قالدروب آنى برجماعتله
كلور كوردم بقدمكه انلرك انجق بويلوسى وقره يوزلوسى وبدچهره لوسى كندوسيدر حق جل وعلا
بو آيتى منزل ايتدكدن بعده جميله ثابتدن مهر ايچون الديغى باغى كندويه ويردى وندروب خلع اولدى (فإن خفتم)
پس اى حاكملر اولان كسنه لر اكر قورقرسزكه (ألّا يقيما حدود الله) قوجه وقارى تكرينك احكامن
برينه كتورميه لر (فلا جناح عليهما فيما افتدت به) كشى اوزره قارئ بوشنمق ايچون الديغى نسنه ده
وبال اولماز وقارى اوزره جاننى قورترمق ايچون فدايه ويردوكى نسنه ده دخى كناه اولماز (تلك
حدود الله) بو مذكور اولان احكام تكرينك صنورلريدر (فلا تعتدوها) پس انلرى تجاوز
ايتمكز (ومن يتعدّ حدود الله) وهركيم تكرينك صنورلرين كچر (فأولئك هم الظالمون) اولكروه
كندولردر ستمكار اولانلر (فإن طلّقها) پس اكر اول ايكى بوشنمقدنصكره كشى قاريسن بردخى
بوشادرسه (فلا تحلّ له من بعد) قارى كشيه بو اوچنجى بوشنمقدنصكره حلال اولماز
(حتى تنكح زوجا غيره) اولوقته دككه اندن اوزكه بر قوجه اولنه (فإن طلّقها) پس اكر ايكنجى
قوجه قارئ بوشادر (فلا جناح عليهما) اولكى قوجه اوزره وبو مطلقه اولان قارى اوزره
وبال اولمازكه (أن يتراجعا) عدّه سى منقضى اولدقدنصكره نكاح جديد له برى برينه دونه
(إن ظنّا أن يقيما حدود الله) كمان ايدرلرسه كه تكرينك احكامك برينه كتورمكه قدرتلرى وار
(وتلك) بو مذكور اولان تحليل وتحريم (حدود الله) خدانك صنورلريدر (يبيّنها لقوم يعلمون)
انلرى آشكار ايدر بر كروه ايچونكه فهم ايدوب مقتضاى علمله عمل ايدرلر (وإذا طلّقتم النساء)
وقچن قاريلرى بوشادرسز (فبلغن أجلهنّ) پس عدّه لرينك آخرينه ايرشرلر (فأمسكوهنّ
بمعروف) ايولك ايتمك قصديله انلره مراجعت ايدك (أو سرّحوهنّ بمعروف) يا ايولكله انلرى
قويى ويرك (ولا تمسكوهنّ ضرارا) وانلرى طوتدرمك كندولره ضرر قصديله (لتعتدوا)
تاكه كندولره ضرر ايله سز عدّه نك اوزاتمسيله زيرا بعض كسنه لر قاريلرين بوكونا بوشادرلردى
اول بر بوشنمقله بوشادرلردى عدّه لرى منقضى اولمغه يقلشدقده مراجعت ايدرلردى براكى كون كچدن

بر بوشنمق دخى بوشادرلردى ينه منوال سابق اوزره حركت ايدرلردى اوچ طلاق تمام اولنجه
وبوندن مقصدلرى همان قارى يه ايذا ايتمكدى حق تعالى انلرى اول فعلدن بو آيتله نهى ايدى
وآنى ارتكاب ايدنه اوله جق نسنه بيان ايدوب بيوردى (ومن يفعل ذلك) وهركيم اول ايشى
ايشلر (فقد ظلم نفسه) بى شبهه كه جاننه ستم ايتمش اولدى كه آنى مستحق عقاب قلدى (ولا تتّخذوا
آيات الله هزوا) وتكرى تعالى نك احكامنى مسخره لك ايدنمكز بو آيت بر قومك حقنده نازل
اولديكه طلاق ونكاح وعتاق ايدوب ديرلردى كه بز اوينوردق (واذكروا نعمت الله عليكم)
واوزريكزه اولان تكرينك نعمتنى ياده كتورك (وما أنزل عليكم) واوزريكزه ايندرديكى نسنه يى دخى
ذكر ايدك (من الكتاب) قرآن عظيم الشاندن (والحكمة) وسنت نبويه دن (يعظكم به) انكله
سزه پند ونصيحت ايدر (واتّقوا الله) واحكامك مخالفنده تكريدن خوف ايدك (واعلموا أنّ الله
بكلّ شيء عليم) وبيلك على التحقيق كيم حق تعالى هرشيئك اوزره بيليجيدر (وإذا طلّقتم النساء) وقچن
قاريلرى بوشادرسز (فبلغن أجلهنّ) پس مدّتلرينك انتهاسنه ايرشديلر يعنى عدّه لرى منقضى
اولنجق (فلا تعضلوهنّ أن ينكحن أزواجهنّ) كندولرين منع ايتمك كه كندو قوجه لرينه نكاحيله
واره لر بو خطاب جميع خلقه در يعنى كركدركه اراكزده بو منع هيچ اولميه مرويدركه معقل بن
يسار رضى الله عنه همشيره سن منع ايدرديكه كندويى تطليق ايدن قوجه يه واره حق تعالى
اول آيتى منزل قلديكه اوكونا ايشه مانع اولمكز (إذا تراضوا بينهم) قچن ارالرنده رضا واقع اوله
(بالمعروف) حلال نكاحله وحسن زندكانيلكله (ذلك يوعظ به) بو حكم كه مذكور اولدى انكله
وعظ اولنور (من كان منكم يؤمن بالله واليوم الآخر) سزدن شول كمسه يه كه خدانك وحدانيتنه
وروز جزانك اولمسنه ايمان كتورمش اوله (ذلكم أزكى لكم وأطهر) بو مذكور اولان
حكمله عمل ايتمك سزه پاكيزه وپاكيزه تردر (والله يعلم) وايزد متعال سزه نافع اولان شيئى
بيلور (وأنتم لا تعلمون) وسز بيلمزسز علمكز قاصر اولديغيچون (والوالدات يرضعن أولادهنّ
حولين كاملين) وانالر اوشاقلرينه ايكى ييل كامل سود ويررلر (لمن أراد أن يتمّ الرضاعة)
شول كمسه يه كه سود ويرمكك مدتنى تمام ايتمك ايستر (وعلى المولود له) وكندويه اوشاق طوغريلن
كسنه اوزره يعنى اوشاغك پدرى اوزره (رزقهنّ) سود ويرنلرك ايچنجك شيئلرى يعنى يكلرى
(وكسوتهنّ) والبسه لرى (بالمعروف) انصاف وعدالت ايله (لا تكلّف نفس إلّا وسعها) بر جان
برشيئله تكليف اولنمز الا طاقتى كتوردوكى نسنه ايله (لا تضارّ والدة بولدها) بر انا اوشاغنه

ضرر یتشرمسونکه کند وسنك آرتق پدرینه ویرن (ولا مولود له بولده) وپدردخی اوشاغنه
ضرر یتشرمسونکه نفقه سنده قصور ایده (وعلى الوارث مثل ذلك) وپدرك وارثی اوزره
آنك کبی یعنی اوشاغك پدری متوفی اولسه نفقه سی پدرك وارثی اوزره اولور (فان ارادا فصالا)
پس اکر آنا وآتا ایکی سنه تمام اولمدن اول اوشاغی سوتدن آیرمق ایستدیلر (عن تراض منهما) که اول
آیرمق ایکیسنك رضاسندن اوله (وتشاور) وارالرنده واقع اولان مشاوره جهتندن صادر
اوله (فلا جناح عليهما) پس اول ایشی ایتمکه اوزرلرینه وبال اولمز (وان اردتم ان تسترضعوا اولادكم)
ایسترسنزکه اوشاقلرکزی طایه لره امزیره سز (فلا جناح عليكم) اوزریکزه آندن برکناه اولماز
(اذا سلمتم ما آتيتم) چون ویرمك ایستدیککز نسنه یی طایه لره تسلیم ایدرسز (بالمعروف) شرعا مستحسن
اولان وجهله (واتقوا الله) وتکریدن قورقك اطفال خصوصنده (واعلموا ان الله بما تعملون بصير)
وبیلك على التحقيق کیم خداعز وجل ایشلدیککز ایشلرك حقیقتنی کما ینبغی بیلور (والذين يتوفون
منكم ويذرون ازواجا) دخی سزدن شول کیمسه لرکه دار آخرته انتقال ایدوب قاریلر براقورلر
(يتربصن بانفسهن اربعة اشهر وعشرا) اول متوفی اولانلرك قاریلری درت آی اون کون جانلرینه
انتظار چکدررلر (فاذا بلغن اجلهن) پس چون مدتلرینك آخرینه ایرشورلر یعنی درت آی اون کون
تمام اولدقدنصکره (فلا جناح عليكم) اوزریکزه ای اهل ایمان بر وبال اولماز (فيما فعلن
في انفسهن) اول قاریلر جانلرنده ایشلدکلری نسنه ده (بالمعروف) ایوکله یعنی شرعه موافق
برایش ایشلسه لر آندن اوزریکزه برکناه مترتب اولماز (والله بما تعملون خبير) وحق جل
وعلا ایشلدیککز نسنه یه غایتله مطلعدر (ولا جناح عليكم) واوزریکزه ای نکاحه
رغبت ایدنلر برباس یوقدر (فيما عرضتم به من خطبة النساء) شول نسنه ده که انکله تعریض
ایدربکز قاریلرك ایستمسندن یعنی اکر بر بوشانمش قارینك عده سی ایامنده کنایت طریقیله
نکاحك طلب ایدرسنز اوزریکزه برنسنه لازم کلمز وکنایه بونك کبیکه کشی سویلیه
بنم نکاحه رغبتم واردر ایو خاتون ایسترم وسن برایو خاتونسن (او اكننتم في انفسكم)
یا ضمیرلرکزده ایستمکلرین صاقلدکز یعنی بوندن دخی اوزریکزه بروبال اولماز (علم الله
انكم ستذكرونهن) حق جل وعلا علم قدیمله بیلدیکه سز البته انلری آکرسز (ولكن لا تواعدوهن
سرا) وانلری اکلك لکن کیزلو اولان شیئ یعنی چوق جماع ایتمککزی انلره وعد ایتمککز (الا ان
تقولوا قولا معروفا) مکر برایو سوز سویلیه سز رمز ایله واشارتله (ولا تعزموا عقدة

النكاح

النكاح) وبونلرك عقد نکاحنه قصد ایتمك (حتى يبلغ الكتاب اجله) تاکه تکری تعالی یازدیغی مدت
انتهایه ایرشور یعنی عده لری منقضی اولنجه دك (واعلموا ان الله يعلم ما في انفسكم) وبیلك کیم
بلاشبهه خداعز وجل قلوبکزده اولان شیئ بیلور (فاحذروه) پس عقابندن کندوکزی
صاقنك (واعلموا ان الله غفور) وبیلك على التحقيق خداعز وجل چوق مغفرت ایدر عقابندن
خوف ایدنه (حليم) عذابکزی تعجیل ایتمز (لا جناح عليكم) اوزریکزه برنسنه لازم کلمز
(ان طلقتم النساء ما لم تمسوهن) اکر قاریلری بوش ایدرسکز کندولرین دکدن اول (او تفرضوا لهن فريضة)
یا بوشادرسکز کندولره مهر تقدیر ایتمکزدن اسبق یعنی برکیمسه که برقاری ولندی امانکله
تنها کورشمدی ونه کابر مهر تعیین ایلدی اکر آنی بوشادر اوزرینه مهر وبرمسی لازم کلمز
انجق حاللرینه کوره اکا برنسنه ویرمسی لازمدر نته کیم حق جل وعلا بیوردی (ومتعوهن) ولکن
برنسنه ایله بهره مند ایدك (على الموسع قدره) دولتمند اوزره دولتنه کوره (وعلى المقتر
قدره) ویوقسل اوزره فقرینه کوره (متاعا بالمعروف) بر بهره مندلك که شرعده وعرفده مستحسن
اوله وآنی ائمه حنفیه بر معجر وبرچارشف وبرکوملك ایله تقدیر ایتمشلر (حقا على المحسنين) اول
تمتیع ایتمك ایولك ایدنلر اوزره درست حق اولدی (وان طلقتموهن من قبل ان تمسوهن) واکر
انلری بوشادرسکز کندولرین دکدن اول (وقد فرضتم لهن فريضة) وحالبوکه کندولره برمهر تعیین
ایتمش یکز (فنصف ما فرضتم) تعیین ایتدیککز نسنه نك یاریسی انلره ویرمککز لازمدر
(الا ان يعفون) مکر قاریلر حسن رضالریله وازکچه لر (او يعفو الذي بيده عقدة النكاح) یا
اول کیمسه عفو ایده که آنك الندهدر نکاحك امری یعنی نکاحك عقد وحلنه مالك اولان قوجه عفو ایده که
قارینك مهرین بالتمام ویره (وان تعفوا اقرب للتقوى) وسزدن ای کشیلر وازکچمك ومهر ویرمك
پرهیزکارلغه غایتله یقیندر مرویدرکه جبیر بن مطعم برقاری الندی کا داخل اولمدن بوش
ایلدی بعده مهرین بالتمام ویروب دیدیکه عفوه بن احقم (ولا تنسوا الفضل بينكم) واکرده
بری بریکزه ایولك ایتمسین اونتمك (ان الله بما تعملون بصير) بی شبهه کیم ایزد متعال ایشلدیککز
اشیایی زیاده کوریجیدر (حافظوا على الصلوات) فرض اولان نمازلر اوزره محافظه ایدك
یعنی انلری وقتلرنده قیلك واوزرلرینه مداومت ایدك (والصلوة الوسطى) وعلى الخصوص
اورته نمازی اوزره وبش وقت نمازدن صلوة وسطی قنقی نماز اولدیغنده اقوال متعدده
وار اصح اولان ایکندی نمازیدر (وقوموا لله) ونمازده الله ایچون طورك (قانتين) مذللین

اولدیغکز حالده (فَاِنْ خِفْتُمْ) پس اکر نمازی قلق ایستدیککزده دشمندن قورقدیکز (فَرِجَالاً اَوْ
رُكْبَانًا) نمازی قیلك بیان اولدیغکزده طورمق ممکن دکل ایسه یایمش اولدیغکز حالده (فَاِذَا
اَمِنْتُمْ) پس اول وقتکه امنیت پیدا ایدوب قورقوکز قالمیه (فَاذْكُرُوا اللّٰهَ) تکرینی یاده کتورك
یعنی امینك نمازین قیلك (كَمَا عَلَّمَكُمْ) نته‌که سزه اوکرتدی نمازك شرائط وادابندن. (مَا لَمْ تَكُونُوا
تَعْلَمُونَ) شول نسنه‌که سزآنی بیلمزدکز (وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ) وسزدن وفات اولان کسنه‌لر
(وَيَذَرُونَ اَزْوَاجًا) وقاریلری براقورلر (وَصِيَّةً لِاَزْوَاجِهِمْ) قاریلرینه اصمرلمق اصمرلسونلر
(مَتَاعًا) یکجینجك شئ یعنی متروکاتلرندن قاریلرینه نفقه ومسکن ویرلسین اصمرلسونلر
(اِلَى الْحَوْلِ) بر ییله دك (غَيْرَ اِخْرَاجٍ) اول مسکندن کیمسه کندولرین چیقرمیه حاصل کلام بوکه
اولکیمسه‌لرکه وجودلرنده موتك علاماتن مشاهده ایدرلرکدرکه ورثه‌لرینه سپارش ایده‌لرکیم
قاریلرینه بریللق نفقه ومسکن ویره‌لر وبوحکم اسلامك اوائلنده‌ایدی صکره بریللق مدّت
اربعة اشهر وعشرًا آیتیله منسوخ اولدی ونفقه وسکنی وصیتی کندولره میراثی ایجاب ایدن
آیتله منسوخ اولدی (فَاِنْ خَرَجْنَ) پس اکر قاریلر قوجه‌لرك منزلندن ارادتلریله چیقارلر
(فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) اوزریکزه برکناه اولمازای حاکملر (فِيمَا فَعَلْنَ فِي اَنْفُسِهِنَّ) جانلرینه ایشلدکلری
نسنه‌ده (مِنْ مَعْرُوفٍ) شرعه موافق اولان شیدن (وَاللّٰهُ عَزِيزٌ) وحق سبحانه وتعالی هرکس
اوزره غالبدرکه حکمنه مخالفت ایدندن انتقام آلور (حَكِيمٌ) مصلحته کوره ایشی ایشلدر
(وَلِلْمُطَلَّقَاتِ) وبوشانمش اولان قاریلره (مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ) وجه معقول اوزره بربهره‌مند
ایده‌جك شئ کندولره ویرلمسی لازمدر (حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ) پرهیزکارلر اوزره درست ثابت اولدی
(كَذٰلِكَ) نته‌که بو حکامی سزه بیان ایتدی (يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ آيَاتِهِ) ایزد جل وعلا احکامك سزه بیان ایدر
(لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) شاید سز اول احکامی تعقل ایدوب فهم ایده‌سز (اَلَمْ تَرَ) ایا تعجب ایدوب بقمزمیسین
ای نبی (اِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ) شول کسنه‌لره‌که منزللرندن چیقدیلر (وَهُمْ اُلُوفٌ)
وحالبوکه انلر بیکلر ایدیلر امام سدی رحمه الله نقل ایتدیکه واسط قربنده واقع اولان داوردان
کوینه برطاعون دوشدی خلقندن برمقدار صحرایه چیقدیلر چیقنلرك اکثری صاغ وسالم قالدی
کوی ایچنده قلانلرك اغلبی هلاك اولدی ایکنجی سنه دخی طاعون کندولره کلدی همان اول
کوی خلقی جمله قرق بیك یا سکز بیك ایدیلر بردن صحرایه چیقدیلر (حَذَرَ الْمَوْتِ) اولمدن
احترازایتمك ایچون (فَقَالَ لَهُمُ اللّٰهُ مُوتُوا) پس حق جل وعلا انلره دیدی میت اولك بلاتوقف

ارحقله

ارحقله قولری اولدیلر وبر روایتده اوزرلرینه برملك چاغردی آنك صوتندن جمله‌سی هلاك
اولدیلر (ثُمَّ اَحْيَاهُمْ) صکره کندولرین حق سبحانه وتعالی دیری قیلدی مرویدرکه حضرت خزقیل علیه
السلام انلرك اوستنه کچوب کوردی انلرك بدنلری چوریوب کموکلری قالمشدر اندن تعجب ایدوب
حق سبحانه وتعالادن اکا خطاب کلدیکه کندولرین چیغر کیم تکرینك فرمانیله قالقك
حضرت خزقیل انلری چیغردی قمولری یاق اوزره قالقوب دیمکه باشلدیلر سبحانك اللهم
وبحمدك لا اله الا انت وبوقصه‌نك ایرادندن مراد بودرکه اهل اسلام جهاد اوزره جرأت
پیدا ایدوب قضایه رضا کوستره‌لر (اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ) تحقیقا کیم خدا عزوجل
خلق اوزره اولو احسان ایه‌سیدر (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ) ولکن ادمیلرك چوغی نعمته
اعتراف ایتمزلر چون حق سبحانه وتعالی بیان ایتدیکیم فرار ایتمك موتدن قورترمز ومقدر
اولان البته واقع اولمیدر اهل اسلامه جهادی امر ایدوب بیوردی (وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) وخدانك
یولنده جنك ایدك (وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ) وبیلك علی التحقیق کیم خدا عز وجل جنکندن تخلف
ایدنك سوزینی وکاوارانك کلامنی ایشیدر (عَلِيمٌ) ضمیرلرنده اولان اشیایی بوبیلور
(مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللّٰهَ) کیمدر اولکیمسه‌که تکرینك رضاسن تحصیل ایتمك ایچون صدقه ویرر
(قَرْضًا حَسَنًا) برکوزل صدقه بیلکیم صدقه قرض‌له تعبیر اولندی بومناسبتله‌که حق سبحانه وتعالی
انك عوضنی ویررنته کیم قرض الان کسنه بورجنی ادا ایدر (فَيُضَاعِفَهُ لَهُ) حق سبحانه وتعالی
اول صدقه‌نك عوضنی آخرتده اکا قات قات ایدر (اَضْعَافًا كَثِيرَةً) چوق قاتلر (وَاللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ)
وتکری تعالی بعض کسنه‌لر اوزره رزقی تقتیر ایدر وبعض کسنه‌لر اوزره توسعه ایدر مصلحتك
اقتضاسنه کوره (وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ) وآنك جزاسی سمتنه دونمش قیلنورسز پس عملکز موافق
سزه جزا ویرر (اَلَمْ تَرَ اِلَى الْمَلَاِ مِنْ بَنِي اِسْرَائِيلَ) بقمزمیسز حضرت یعقوبك اوشاقلرندن مشورت
ایچون وتورن کروهه (مِنْ بَعْدِ مُوسٰى) حضرت موسانك وفاتندن صکره (اِذْ قَالُوا لِنَبِيٍّ لَهُمْ)
فچن کندولره مرسل اولان پیغمبره سویلدیلر واوصح اقوال اوزره اشموئیل علیه السلام ایدی
(ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا) بزه برپادشاه کوندر یعنی ارامزدن برشخصی پادشاهلغه تعیین ایت (نُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ)
تاکه آنك رأی ومعونتیله تکرینك یولنده جنك ایده‌لم (قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ اِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ اَلَّا تُقَاتِلُوا)
پیغمبرلری دیدی شاید سزجنك ایده‌مزسز اکر اوزریکزه جنك متعین اولور (قَالُوا وَمَا لَنَا
اَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) اول جماعت دیدیلر بزه قنغی مصلحت حاصل اولورخدانك یولنده جنکی

نزل ایتمکدن (وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَائِنَا) وحالبوکی بزه بو ایش اولدیکیم منزللریمزدن و اوغللریمزدن
طشره قیلندق یعنی جالوت و اتباعی بزی مکانلریمزدن و اولادلریمزدن آیردیلر و اول ایش اوکونه اولمشیدیکه
جالوت وکندو سبیله اولان عمالقه طائفه‌سی روم دریاسنک ساحلنده مسکن ایدرلردی قوت
و تجبرلری مقتضاسیله بنی اسرائیلی مکانلرندن چیقاروب اوشاقلرین اسیر قیلدیلر (فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ
الْقِتَالُ) پس اول حلکه اوزرلرینه جنک متعین اولدی (تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ) یوز دوندردیلر انجق
انلردن از کیمسنه که بو زحوبرمیوب جنکه واردیلر و آنلرک عددی اوچیوز اون اوچ ایدی اهل بدر
صاییسنجه (وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ) وحق سبحانه وتعالی جهادی ترک ایدن ستمکارلره داناد ر
(وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ) وکندولره پیغمبرلری سویلدی (إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا) علی التحقیق تکری
تعالی سزه طالوت نام شخصی پادشاه کوندردی (قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا) دیدیلرکه قندن اولور
اوزریمزه پادشاهلق ایتمسی (وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ) وحالبودرکه بز پادشاهلغه اندن زیاده
استحقاقیه‌سی بوزز زیرا پادشاهلق اجدادمزده ایدی (وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ) دخی دنیا مالندن
کندویه بر وسعت ویرلمدیکه انکله پادشاهلغنه تمشیت ویره (قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ)
پیغمبرلری کندولره دیدی علی التحقیق خدای عز وجل اوزرکزه برکزیده قیلدی (وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ
وَالْجِسْمِ) دخی دانش و هیکلده اکا برکشاده‌لک ارتردی چون حضرت طالوت بیت الملکدن اولمیوب
فقیر اولمغین بنی اسرائیل پادشاهلغنی استغراب ایتدیلر حق سبحانه وتعالی انلرک سوزلرین
برقاچ کره رد ایتدی بری بوکه حق تعالی آنی بو ایشه مستحق کوروب کندو اصطفا ایتدی و بری بوکه
پادشاه اولانه زیاده بیلکی لازمدرکه انکله جنک و رعایانک تدبیرک ایده روانی دخی حق سبحانه
وتعالی اکا احسان ایتمشدر و بری بوکه هیکلی عظیم اوله تاکه قلوبده هیبتی مستقر اوله و آنی
دخی خدای لایزال اکا برمرتبه‌ده ویردیکیم بلند قامتلو انسان برابرنده طوروب الن اوزاتسه الی
انجق آنک باشنه ایرشردی (وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ) وتکری تعالی ایستدوکی کسنه‌یه
ملکنی ویرر (وَاللَّهُ وَاسِعٌ) وحق سبحانه وتعالی چوق احسان صاحبیدر ایستدوکی کسنه‌یی
دولتمند ایدر (عَلِيمٌ) استحقاق صاحبنی بو بیلور چون بنی اسرائیله خبر ویرلدیکیم طالوت
اوزرکزه برکزیده اولندی آنک برکزیده اولمسنه پیغمبرلرندن بر دلیل ایستدیلر اندن دخی کندولره
خبر ویردیکنه که حق سبحانه وتعالی بیوردی (وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ) و پیغمبرلری کندولره سویلدی
(إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ) تحقیقا کیم پادشاهلغنک نشانه‌سی بودرکه (أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ) سزه

صندق کله (فِيهِ سَكِينَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ) ایچنده پروردکارکزدن قلبکزه تسکین
ایلاجک نسنه وار (وَبَقِيَّةٌ مِمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَى وَآلُ هَارُونَ) دخی حضرت موسی
وهرون علیهما السلامک متروکاتلرندن برقالمش شیء وار و او الواحک قریقلری
وحضرت موسانک عصاسی وطونلری وحضرت هرونک عمامه‌سیدر واول بومقامده نفس معناسنه‌در
و بوتابوتی عمالقه بنی اسرائیلدن الوب شهرلرینه کتوردیلر خدای عز وجلک امریله قنقی مکانده
قویدیلر اول مکانک اهلنه برآفت ایرشدی آخر الامر آنی برمزبله‌ده دفن ایتدیلر قچن طالوت
اوزرلرینه ملک تعیین اولندی ایزد جل وعلا فرشته‌لره امر ایدوب تابوتی مکان معهوددن
چیقروب بنی اسرائیلک دیارینه آنی یتشتردیلر نته که حق تعالی بیوردی (تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ) فرشته‌لر
اول تابوتی قالدرر (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَكُمْ) بی شبهه تابوتک کلمسنده پیغمبرکزک صدق مقالنه
سزه بربیوک معجزه وار (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) اکر تکریکزک وحدانیتنه تصدیق کتوریجیلر ایدیکز
(فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ) پس اول وقتکیم طالوت لشکریله عمالقه جنکیچون شهردن
ایرلدی مرویدرکه طالوت بنی اسرائیله سویلدیکیم بنمله بو جنکه کلمسونلر الا کنج توانا بکتلر
بعده ایستدوکی کیمسه‌لردن سکسان بیک بکت جمع اولوب سفره توجه ایتدیلر اتفاقا یوللری
برحرارتلی فصلده برصوسز صحرایه دوشدی طالوتدن ایستدیلرکه تکری تعالی کندولک ایچون
برایرمق آقیده (قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ) طالوت دیدی علی التحقیق تکری تعالی ایستدیکه سزی
برایرمق سبیله سزی برایرمقله مبتلا ایتمک ایستر یعنی تجربه ایده‌نک معامله‌سی کبی سزکله برمعامله
ایدر (فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي) پس هرکیم اندن ایچر او بنم اتباعمدن اولماز (وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ
فَإِنَّهُ مِنِّي) وهرکیم آنی داتمز او بنم اتباعمدندر (إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ) مکر ایچنلردن اول
کیمسه که بر اوچ صوالیله قالدردیکه او بنم اتباعمدندر کتوردیلرکه تکری تعالی اول لشکرک
یولنده قدرت کامله سیله برایرمق آقتدردی قچن لشکر اول هوانک حرارتندن اکا صوسز کلدیلر
(فَشَرِبُوا مِنْهُ) بر اوجدن زیاده آندن ایچدیلر (إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ) انجق انلردن از کیمسه‌لرکه
ایچدیلر یا بر اوچ صوایله اکتفا ایتدیلر مرویدرکیم اول کیمسه‌لرکه بر اوچ صوایله قناعت
ایتدیلرکیم ایچملرینه و مطهرلرینه کفایت ایتدی وانکله قناعت ایتمیوب زیاده ایچنلرک
طوداقلری سیاه اولوب غزایه کیتمکه طاقتلری قالمدی بلکه ایدک الله کیم آخرت قصدنده
اولان دنیانک الایشی بو ایرمق کبیدرکه انلردن هرکیم دنیاده بر جزئی شیء ایله اکتفا

ایتدی انکله بیخ روزه عمری کچیروب مقصد اعلایه واصل اولدی و هر کیم دنیانك زیب وزینتك
صویندن قانمق ایستدی درمانده قالدی (بیت مستزاد) ای قدد وتا کچدك ابرو هوسندن
ایل منزله ایردی ٭ کج تیر کبی دست کمانداردە قالدك ٭ ای کندوبه دشمن
(فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ) پس اول وقتکه طالوت وکندو سیله ایمان کتورنلر اول
ایرمغی عبور ایتدیلر (قَالُوا) بری برینه دیدیلر (لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ) قوت
بزه بو قدر یوقدر کونکی جالوت ولشکریله مقاومت ایتمکه (قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللَّهِ)
دیدی شول کیمسه لرکه تکرینك جزاسین کورمسین اعتقاد ایدرلر (كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ) نیجه
از کروه (غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً) چوقلق ایه سی کروهه غالب اولدی (بِإِذْنِ اللَّهِ) تکری تعالینك
فرمانیله (وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ) وخدا عز وجل صبر ایدنلرله در یعنی کندولری منصور
ایدوب قوت ویرر (وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ) وقچنکیم اهل ایمان جالوت ولشکرینه
ظهور ایدوب جنکه صف باغلدیلر (قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا) دیدیلر ای پروردکاریمز
اوزریمزه براولو قلنمق دون یعنی بزه چوق صبر ویر (وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا) وجنکده ایاقلرمزی
برکشدر (وَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ) وایمانسز اولان کروه اوزره بزه یاردم ایت (فَهَزَمُوهُمْ
بِإِذْنِ اللَّهِ) پس مؤمنلر کروه کفاری تکری تعالینك توفیق وعنایتیله قچردیلر (وَقَتَلَ دَاوُدُ
جَالُوتَ) وحضرت داود علیه السلام جالوتی اولدردی مرویدرکه حضرت داودك پدری
ایشانك یدی اوغلی وار ایدی یدیسیله طالوتك عسکرنده ایدی وحضرت داود انلرك کوچکی
ایدی حق جل وعلی پیغمبرلرینه خبر ویردیکه جالوتی داود اولدرر پیغمبرلری طالوتی بو معنادن
اکاه ایدیجك طالوت حضرت داودك احضارینه فرمان ایتدی یولده کلورکن کندو اوچ
طاش خطاب ایتدیکیم بزی ال تاکه جالوتی بزمله قتل ایده سن اول اوچ طاشی الوب توبره سنده
وضع ایتدی صف قتال باغلندقده حضرت داود مزبور طاشلری فلاخنه قویوب جالوتك
طوغری انلری آتدی باذن الله تعالی جالوتك دماغی انلرله برباد اولدی بلا توقف قلان
لشکر شکست اولدی بعده طالوت کندو قزینی حضرت داوده اولندردی و پادشاهلق
کندوبه راجع اولدی (وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ) وحق تعالی حضرت داوده پادشاهلغی ویردی (وَالْحِكْمَةَ
و پیغمبرلکی دخی (وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ) وایستدوکی نسنه دن اکا اوکرتدی یعنی زره ایشلمه
وحیوانانك لسانینی فهم ایتمك کبی اشیانی اکا تعلیم ایلدی (وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ

بِبَعْضٍ) واکر تکری تعالی آدمیلرك برمقداریني برمقدارلریله صاوشدرمسیدی (لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ
یر یوزی بوزیلوردی یعنی نوع انسانك بقاسنه موجب اولان امور و مصالح معطل اولوب زمینده
حاصل اولان منافع نابود اولوردی (وَلَكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ) ولیکن ایزد جل وعلا
خلق اوزره احسان صاحبیدر (تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ) مزبور اولان حکایت تکرینك قدرتی نشانلریدر
(نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ) انلری اوزریکه طوغریلغله اوقورز (وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ) وبی شبهه سن
پیغمبرلکله مشرف اولانلردنسن (تِلْكَ الرُّسُلُ) سنده معلوم اولان جماعت پیغمبرلردر (فَضَّلْنَا
بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ) انلرك برمقداریني برمقداری اوزره ایلرو طوتدق مخصوص اولدقلری فضائل
سببیله (مِنْهُمْ مَنْ كَلَّمَ اللَّهُ) اول پیغمبرلردن برکیمسه وارکه تکری انکله سویلشدی واو حضرت
موسی علیه السلامدر (وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ) وبرلرینك درجه سنی بوجهه قالدردیکه
وجوه متعدده ایله وبلند مرتبه لرله قلانلر اوزره آنی تفضیل ایتدی واو محمد المصطفی
صلى الله عليه وسلمدر (وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ) وحضرت مریم اوغلی مسیح علیه
السلامه آشکاره معجزه لر ویردك (وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ) وآنی جبریل علیه السلام ایله
مؤید قیلدق (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ) واکر تکری تعالی ایستسیدی پیغمبرلر
دنصکره اولانلر دیننده اختلاف ایدوب جنك ایتمزلردی (مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ) اشکاره
معجزه لر کندولره کلدکدنصکره (وَلَكِنِ اخْتَلَفُوا) ولیکن اختلاف ایتدیلر (فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ) پس
انلردن برکروه خدانك توفیقیله معجزاتی تصدیق ایتدیلر (وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ) وانلردن برکروه
معجزاتدن یوز دوندروب کفر ایتدیلر (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا اقْتَتَلُوا) واکر خدا عز وجل ایستسیدی
دیننده اختلاف ایدوب صاوشمزلردی (وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ) ولیکن تکری تعالی ایستدوکی
نسنه ایشلر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلانکسنه لر (أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ) سزه روزی
قیلدیغمز نسنه دن ارباب استحقاقه ویرك یعنی اوزریکزه واجب اولان مال زکوتنی ویرك
(مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ) برکون کلمدن اول که (لَا بَيْعٌ فِيهِ) نه ایچنده الم صاتم وارکه تدارك مافات
ممکن اوله (وَلَا خُلَّةٌ) ونه ایچنده دوستلق وارکه بر دوست بر دوستنه یاردم ایده (وَلَا شَفَاعَةٌ)
ونه دیلك ایتمك وارکه انك سببیله برکیمسنه نك قورتلسی ممکن اوله (وَالْكَافِرُونَ هُمُ الظَّالِمُونَ) ولیما
کلیانلر کندولرده ستم ایدنلر یعنی مال زکوتنی ادا ایتمیانلر ستمکارلق کندولره محصوردر انیچونکه مالی
محلنده وضع ایتمدیلر پس بو مقامده کافرندن مراد زکوتی منع ایدنلردر و تغلیظ و تهدید ایچون

کفر عنوانیله مذکور اولندیلر (اَللّٰهُ) صفات کماله جامع اولان ذات پاکدر (لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) وجودده
بر درست معبود یوقدر الا کندوسی (اَلْحَیُّ) علی الدوام صاغلغله متصف اولان (اَلْقَیُّومُ)
عالمك تدبیر و محافظه سنده همیشه قائم اولان (لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ) نه اویقلق
کندوبی الور ونه اویقو (لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) کوکلرده هرنه وار و یرده هرنه وار کندویه مخلوق و مملوکدر
(مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ) کیمدر اول کیمسه که قتنده دیلك ایدر (اِلَّا بِاِذْنِهِ) مکر فرمانیله شفاعت ایده
(يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ) اهل سمواتی و زمینك امورین بو جهانده و اوبر جهانده بیلور (وَلَا
يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ) وانلر معلوماتندن بر آز نسنه یه بیلکی یتشترمزلر (اِلَّا بِمَا شَاءَ) مکر اول
نسنه که ایستدیکیم انلرك علمی اکا محیط اوله (وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ) اسکلیسی کوکلر
و یری صیغدی بو کلام حق تعالینك کمال عظمتنه مثالدر (وَلَا يَؤُدُهُ حِفْظُهُمَا) و کوکلر و یرك
صاقلیسی کندویه زحمت ویرمز (وَهُوَ الْعَلِيُّ) و کندو رحد و دوهامدن بو جهه اولان (اَلْعَظِيمُ)
غایتله اولو اولانکه ماسواسی جنابی قتنده برابر مستحقردر بلکل ایدك الله بو آیت کریمه آیت
الکرسی عنوانیله شهرت بولمشدر حقنده فخر عالم صلی الله علیه وسلم بیورردی هر کیم بش وقت
نمازك عقبنده بو آیت کریمه اوقورجنته کیرمکه کندویه مونتدن غیری بر نسنه مانع اولمازلا
صدیق یا عابد و هر کیم یاتجق محلده آنی اوقورتکری تعالی آنی وقومشوسنی وقومشوسنك قومشوسین و چوره سنده
اولانلری اولکیجه امین قیلار مرویدرکه انصاردن بر کیمسه نك ایکی اوغلی حضرتك بعثتندن اسبق
ترسالر اولوب شامه کتمشلر ایدی فخر دولت اسلامیه ظهوره کلدی فخر بورلك اوغللری شامدن
مدینه یه قدوم ایتدیلر پدر مشفق انلره یاپشوب که البته دین اسلامه کلك حق سبحانه و تعالی
بو آیتی منزل قیلدی (لَا اِكْرَاهَ فِي الدِّينِ) دین قبول ایتمده اکراه اولماز (قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ)
بی شبهه که طوغری یولی بولمق ازغونلقدن منفصل اولدی یعنی اسلام مدن کفر وحق باطلدن
آیرلدی (فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ) پس هر کیمکه تکریدن اوزکه معبود اولانلره کفر ایدر (وَيُؤْمِنْ
بِاللّٰهِ) و تکرینك وحدانیتنه تصدیق کتورر (فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى) لاشك که محکم
قلپه یاپشمش اولدی (لَا انْفِصَامَ لَهَا) که اکا قیرلمق و ایرلمق یوقدر (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ) و تکری تعالی عروة الوثقایه مستمسك
اولانلرك سوزین کمال اوزره ایشیدیجیدر (عَلِيمٌ) نیتلرینه داناندر (اَللّٰهُ وَلِيُّ الَّذِينَ اٰمَنُوا) ایزد ذوالجلال
ایمانه کلانلرك امورینه متولیدر (يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ) کفرك قرنلقلرندن ایمانك نورینه کندولرین چیقاردر
(وَالَّذِينَ كَفَرُوا اَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّاغُوتُ) و کفر ایدنلرك امورینه حقله معبود اولمیان شیاطین و اصنام متولیدر (يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ

اِلَى الظُّلُمَاتِ) ایشغدن قرنلقلره کندولرین چیقارلر یعنی روز الستده اولان ایمانلرین کندولردن
سلب ایدوب کفره داخل قیلارلر (اُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ) اول طائفه جهنم اهلیدر (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ)
کندولر انده همیشه اقامت ایدیجیلردر (اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِي حَاجَّ اِبْرَاهِيمَ) تعجب ایدوب بقمزمیسن
شول کسنه یه یعنی نمروده که ابراهیم علیه السلام ایله مجادله ایتدی (فِي رَبِّهِ) پروردکارینك
وحدانیتی اثباتنده (اَنْ اٰتٰيهُ اللّٰهُ الْمُلْكَ) تکری تعالی کندویه پادشاهلغی ویردوکیچون یعنی پادشاهلغه
کندویه ویرلمسی کندوبی مغرور ایدوب خدانك شاننده محاجه ایتمسنه باعث اولدی (اِذْ قَالَ اِبْرٰهِيمُ)
مجادله ایتدی اولوقتکه خلیل الله سویلدی (رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ) پروردکارم اول وجود
پاکدرکه اجسامده حیوتی و موتی خلق ایدر (قَالَ اَنَا اُحْيِي وَاُمِيتُ) نمرود سویلدی بن صاغلدرم
واولدررم یعنی قتله مستحق اولاندن عفو ایدرم و بیکناه اولانی اولدررم (قَالَ اِبْرٰهِيمُ) حضرت ابراهیم
سویلدی (فَاِنَّ اللّٰهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ) پس ایزد عز وجل کونشی حالا چیقمق یردن چیقارر
(فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ) پس سن ایدیکك دعواده صادق ایسك انی حالا بتجق یردن چیقر تدر (فَبُهِتَ الَّذِي
كَفَرَ) بو کلامدن صکره کفر ایدن کسنه یعنی نمرود مبهوت اولوب حجتی منقطع اولدی (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) و تکری تعالی ستمکار اولان جماعته طوغرو یولی کوسترمز (اَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلٰى قَرْيَةٍ)
بو کلام سبقت ایدن آیت اولی اوزره معطوفدر پس تقدیر کلام بویله اولورکه حضرت ابراهیمله واقع
اولان مجادله یه بقمزمیسن یا بر کوی اوزره کچن کسنه کبی بقمدکمی (وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا) وحال بوکه
اول کوی ویرانه اولوب دیوارلر طاملر اوزره دوشمشدر اشهر بودرکه بو واقعه صاحبی
حضرت عزیر علیه السلامدرکه بخت النصر بیت المقدسی خراب ایتدکدنصکره حضرت عزیری اسیر
ایدوب بابل شهرینه کوتوردی بعده حق تعالی آنی انلرك شرندن قورتردی همان بلا توقف
بیت المقدس سمتنه توجه ایتدی اکا یقین اولدقده بو ویرانه کوبده آرام ایتمکه نزول ایدوب بندوکی
اشکی فارشوسنه بغلیوب آنك بقیة اشجارندن بر مقدار انجیر و اوزم دوشروب انجیردن
برازیدی و اوزمی صیقوب شیره سندن بر آز ایچدی وبقیه لرینی صاقلدی وازپس اولکوبی غایتله
خراب کوردی (قَالَ اَنّٰى يُحْيِي هٰذِهِ اللّٰهُ) دیدی تکری تعالی نیجه بونی احیا ایدر یعنی معمور و ابادان
ایدر (بَعْدَ مَوْتِهَا) ایچنده مسکن ایدنلر اولدکدنصکره (فَاَمَاتَهُ اللّٰهُ) پس تکری تعالی آنی اولدردی (مِائَةَ عَامٍ) یوز ییل
(ثُمَّ بَعَثَهُ) صکره آنی شکل و هیئتده زنده قیلدی (قَالَ كَمْ لَبِثْتَ) حق تعالی اکا دیدی بو مکانده نه قدر اقامت ایتدك
(قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا اَوْ بَعْضَ يَوْمٍ) حضرت عزیر دیدی بونده اقامت ایتدم بر کون یا بر کونك بر مقداری (قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ

حق سبحانه وتعالی کا دیدی کمان ایتدیکک کبی کلدیلکه سن بونده یوز ییل اقامت ایتدک (فانظر
الی طعامک وشرابک لم یتسنه) پس بق ییجککه وایججککه اصلا متغیر اولمدی بودکلو مدت
اوزرینه کچمش ایکن (وانظر الی حمارک) واشککه بق نیجه چورودی (ولنجعلک آیة للناس)
وبو ایشی ایشلدک تاکه سنی حشردن برنشانه وخلقه برعبرت قیلارز (وانظر الی العظام)
وحمارک کمیکلرینه بق (کیف ننشزها) نیجه اکا حرکت ویروب بری بری اوستنده ترکیب ایدرز
(ثم نکسوها لحما) صکره انلره ات کیدررز (فلما تبین له) پس اولدمکه احیای موتادمنکرینک انار
قدرتی حضرت عزیره آشکاره اولدی (قال اعلم) دیدی حالا مشاهده ایله بیلدم نته که بوندن اسبق
استدلال ایله بیلوردمکه (ان الله علی کل شیء قدیر) علی التحقیق تکری تعالی هر نسنه نک ایجادی اوزره
توانادر (واذ قال ابراهیم) دخی یاده کتوراولوقتکه خلیل الله سویلدی (رب ارنی کیف تحیی الموتی)
ای پروردکارم بکا کوستر نیجه اولمشلری زنده قیلارسن حضرت ابراهیم علیه السلام بو سؤالی
ایتدی تاکه کندویه علم معاینه حاصل اوله (قال اولم تؤمن) ایزد عزوجل حضرت ابراهیمه
دیدی استدلال ایدوب تصدیق ایتمدکمی که بن اولمشلری زنده قیلمغه قادرم (قال بلی) حضرت
ابراهیم دیدی بلی اکا تصدیق کتوردشم (ولکن لیطمئن قلبی) ولیکن اول سؤالی ایتدم تاکه
کوکلم آرام بیدا ایده (قال فخذ اربعة من الطیر) حق تعالی حضرت ابراهیمه دیدی پس قوش
نوعندن درت نسنه ال کوکرجین وطاوس وقرغه وخروس (فصرهن الیک) پس انلری
بانکه ال وبرخوش تأمل ایله تاکه ماهیتلرین برخوش بیله سن (ثم اجعل علی کل جبل منهن جزءا)
صکره یاننده اولان طاغلردن هر طاغ اوزره انلردن برپاره قیل (ثم ادعهن) بعده اول قوشلره
سویله خدانک اذن شریفیله کلک (یأتینک سعیا) شتاب ایدرک سکا کلورلر (واعلم ان الله
عزیز حکیم) وعین الیقینله بیلکیم علی التحقیق تکری تعالی طلب ایتدیکک نسنه نک ایجادنده غالب
دکلدر ایشی محکم ایدر منقولدرکه حضرت ابراهیمه امر اولندیکه اول قوشلرک بوغازلیوب
باشلرین یاننده بشقه قویه بعده جمیع بدنلرین پاره پاره ایدوب قارشدرد قدنصکره هاونده دوکه
اندنصکره انلری درت حصه ایدوب هر برحصه سن برطاغ اوزره وضع ایده بعده باشلری
یاننه الوب هر قوشی آدیله چاغره حضرت ابراهیم بومنوال اوزره ایشی ترتیب ایلدی خدای
ذوالجلالک فرمانیله هر برقوشک اجزاسی طاغلرباشنده وضع اولنان اجزادن آیریلوب بربره
کلدیلر پس صورت اصلیه لرینه کیروب باشلری سمتنه یورودیلر (مثل الذین ینفقون

اموالهم فی سبیل الله) شول کمسنه لرک صفتی که تکری یولندهماللرین بذل ایدرلر (کمثل حبة) بردانه
نک صفتی کبیدرکه (انبتت سبع سنابل) یدی خوشه بردیبده بتوردی (فی کل سنبلة مائة حبة)
هر برخوشه یوز دانه وار (والله یضاعف لمن یشاء) وتکری تعالی ایستدوکی کمسنه یه ثوابک مقداردینی
قات قات ایدر (والله واسع) وحق جل وعلا چوق عطالودرکه برحسنه نک مقابله سنده یدی
یوز ایولک وزیاده ویرر (علیم) انفاق ایدنلرک نیتلرین بیلور (الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله)
شول کمسنه لرکه تکرینک یولنده ماللرین ویررلر (ثم لا یتبعون ما انفقوا منا ولا اذی) صکره ویردکلری
نسنه یه منت وانجتمک یتشترمزلر یعنی فقیره برنسنه احسان ایدرلر آنی نه سوز ایله ونه فعل ایله
انجیدرلر بوآیت حضرت عثمان رضی الله عنه حقنده نازل اولدی که جیش العسره یی بیک دوه ایله ولوازمیله
تجهیز ایتدی وعبد الرحمن بن عوف حقنده دخی که اول سفرده حضرتک حضورینه درت بیک درهم کتوردی
(لهم اجرهم عند ربهم) اول طائفه نک ثوابی کندولره مقرردر پروردکارلری قتنده (ولا خوف علیهم)
ونه قورقو اوزرلرینه وار (ولا هم یحزنون) ونه کندولر غمناک اولورلر (قول معروف) کوزل سوز له
دیلنجی یی دوندرمک (ومغفرة) ودیلنجینک ابتدوکی الحاحی عفو ایتمک (خیر من صدقة) برصدقه
ویرمسندن یکرکدرکه (یتبعها اذی) آنک کسنه سنده انجتمک اوله (والله غنی) وحق سبحانه وتعالی
بایدر اول کمسنه لرک ویرملرندنکه صدقه لرینک ابرمغنی منت واذیتک خاشاکیله مکدر قیلالر
(حلیم) صدقه سنده منت ایدنک عقوبتنی تعجیل ایتمز (یا ایها الذین آمنوا لا تبطلوا صدقاتکم
بالمن والاذی) ای ایمانه کلان کسنه لر ویردیککز صدقه لرک ثوابنی منت وانجتمکله ابطال ایتمکز
(کالذی ینفق ماله رئاء الناس) شول کمسنه کبیکه مالنی خلقه کوسترمک ایچون عطا ایدر (ولا
یؤمن بالله) وتکرینک وحدانیتنه تصدیق کتورمز (والیوم الآخر) وروز قیامتک وقوعنه
دخی (فمثله) پس اول کمسنه نک حالی انفاقده (کمثل صفوان) برهموار طاشک حالی کبیدرکه (علیه تراب)
اوزرینه طپراق وار (فاصابه وابل) پس کابری طامله لی یغمور دکدی (فترکه صلدا) درعقب
آنی طپراقدن پاک وهموار قیلدی (لا یقدرون علی شیء مما کسبوا) اول مرائیلر قزاندقلری شیدن برذره نسنه
اوزره کوجلری اولماز یعنی ریا ایله انفاق ایتدکلری نسنه دن برشی ایله انتفاع ایتمزلر نته که اول طاش
اوستنده که اولان غباردن منتفع اولمدی (والله لا یهدی القوم الکافرین) وحق تعالی کافرلری
کروهنی بولی ایتمکه ارشاد ایتمز (ومثل الذین ینفقون اموالهم ابتغاء مرضات الله وتثبیتا من انفسهم)
وشول کمسنه لرک صفتی که تکرینک رضالرین ایستمک ایچون ونفسلرندن صادر اولان یقینی

يكشترمك ايچون ماللرين انفاق ايدرلر (كَمَثَلِ جَنَّةٍ بِرَبْوَةٍ) برباغك صفتى كبيدركه بو كسكده وشمش
(أَصَابَهَا وَابِلٌ) اكا بر عظيم طامله لى يغمور دكدى (فَآتَتْ أُكُلَهَا ضِعْفَيْنِ) درعقب ميوه سن ايكى قات
ويردى (فَإِنْ لَمْ يُصِبْهَا وَابِلٌ فَطَلٌّ) پس اكا بر عظيم يغمور دكمز ايسه كوچك طامله لى يغمور اكا كفايت
ايدر زمينى ايو اولديغيچون يعنى بو مقوله آدميلرك هر نفقه سن حق تعالى ضايع ايتمز واكر
احواللرى حسبيله تفاوت ايدر (وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) وحق سبحانه وتعالى ايشلديككز ايشلرى
كما ينبغى كورر پس اهل اخلاصه واهل ريايه ايشلرينه كوره جزالرين ويرر پس ريا ايله صدقه ويرنلره
برمثال ذكر ايدوب بيوردى (أَيَوَدُّ أَحَدُكُمْ) ايا بريكز سورمى همزه انكار ايچوندر يعنى هيچ سومزكه (أَنْ تَكُونَ
لَهُ جَنَّةٌ) كندويه برباغ اوله (مِنْ نَخِيلٍ وَأَعْنَابٍ) خرمادن واوزمدن (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) اشجارى
آلتندن ايرمقلر آقر (لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) كندويه آنك ايچنده هر ميوه لردن اوله خرما واوزم
شرفلريچون بالكز ذكر اولنديلر والا لفظ ثمرات آنلره شاملدر (وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ) وحالبوكه
اول باغ صاحبنه پيرلك دكمش اوله (وَلَهُ ذُرِّيَّةٌ ضُعَفَاءُ) واكا كسبدن عاجز اوشاقلر اوله
(فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ) پس اول باغه بر شدتلو يل كه ايچنده آتش دكه درعقب
اندن يانه يعنى بر كمسنه نك حالى كه دنياده مرائيلك ايدوب صدقه ويره وروز جزا اولنجق ويردوكى صدقه دن
برمدد ايسنيجه آنى نابود بوله شول كمسنه نك حالنه بكزركه اوكونه باغ صاحبى اولوب صكره باشنه
اول حال كله (كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ) نته كه صدقه خصوصنده سزه بيان اولندى حق
تعالى سزكيچون نشانلر بيان ايدر (لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ) تاكه سز آنلرده تأمل ايدوب اعتبار ايده سز (يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ) اى ايمانه كلان كمسنه لر قزانديغكز اشيانك پاكيزه لرندن
تصدق ايدك (وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ) وسزكيچون يردن چقارديغمز دانه وميوه نك پاكيزه
لرندن دخى انفاق ايدك (وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ) وايمان شيئى آندن قصد ايتمك يعنى كسب ايتديككز
شيئك ايمانى يا يردن سزه چيقارديغمز نسنه نك كوتيسن قصد ايتمك (تُنْفِقُونَ) ويرمكى تقدير
ايتديككز حالده (وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ) وحالبوكه حقوقكزده سزه ويريلورسه سز آنى آليجى دكلسز كوتى
اولديغيچون (إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ) مكر آلمسنده مسامحه ايده سز حضرت عبد الله بن عباسدن مرويدركه
اهل اسلام خرمانك يمانيله تصدق ايدرلردى پس حق تعالى بو آيتده اول فعلدن كندولرين نهى ايلدى
(وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ) وبيلك كيم على التحقيق ايزد عز وجل انفاقكزه محتاج دكلدر انجق نفعكز ايچون
انفاق ايتمكى سزه فرمان ايلدى (حَمِيدٌ) مالندن پاكيزه نسنه ويرنك صدقه سن قبول ايدوب

مكافا

مكافاتك ايدر (الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ) ابليس لعين سزه فقرى وعده ايدر يعنى انفاق ايتديككز
محل سزى فقرله قورقندرر (وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ) وسزه بخل ايتمكه امر ايدر (وَاللَّهُ يَعِدُكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ)
وحق تعالى انفاقكزده سزه كندو كرمندن كناهلركزك عفوين وعده ايدر (وَفَضْلًا) دخى سزه
وعده ايدر انفاقكزدن افضل بر عوض دنياده يا آخرتده (وَاللَّهُ وَاسِعٌ) وحق سبحانه وتعالى اهل تقوايه
چوق عطا ايدر (عَلِيمٌ) استحقاقلرينه داناندر (يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ) علمك تحقيقك وعملك
اتقاننى ايستدوكى كمسنه يه ويرر (وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ) وهر كيم كه حكمت ويريلور (فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا
كَثِيرًا) بى شبهه اول كمسنه يه چوق خير ويرلدى (وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ) وآيات مزبوره ايله بر كمسنه
متعظ اولوب پند آلمز الا ارباب عقول اولان كمسنه لر (وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ نَفَقَةٍ) ونفقه مقوله سندن هر نسنه كه صرف قيلديكز
آز يا چوق اخلاصله يا ريا ايله (أَوْ نَذَرْتُمْ مِنْ نَذْرٍ) يا اوزريكزه واجب قيلديغكز نذر قسمندن
طاعتده يا معصيتده (فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ) بى شبهه حق سبحانه وتعالى آنى بيلور پس اكا كوره سزه
جزا ويرر (وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ) ومعصيتده ماللرين تبذير ايدن ستمكارلره اصلا يارديجيلر
اولماز (إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ) اكر ويرديككز صدقه لرى آشكار ايدرسز (فَنِعِمَّا هِيَ) كوزلدر نسنه
آنك آشكار اولنمسى (وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ) واكر آنلرى كيزليوب فقرايه ويررسز
(فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) آنك كيزلى ويرلمسى سزه يكركدر (وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِنْ سَيِّئَاتِكُمْ) وحق تعالى سزدن
كناهلركزك برمقدارينى محو ايدر (وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) وتكرى تعالى ايشلديككز شيئه
دانادر كتورديلركه طائفه انصار اسلامه كلمدن اول يهودله ارالرنده اولان رضاع ومصاهرهم
سببيله اوزرلرينه انفاق ايدرلردى چون اسلام ايله مشرف اولديلر يهود اوزره انفاق ايتمكلرين
مكروه كورديلر بو صورت حضرت پيغمبره عرض اولنجق بو آيت كريمه نازل اولدى (لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ)
يهودك طوغرى يول بولملرى اوزوكه لازم دكلدر (وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ) وليكن حق تعالى
ايستدوكى كمسنه يى طوغرى يول بولمغه موفق قيلار (وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ) واوزريكزه واجب
اولميان مالدن هر نه ويررسز (فَلِأَنْفُسِكُمْ) جانلريكزه دونر ايسترسه منفق عليه مؤمن
اولسون ايسترسه كافر (وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ) وسز اى اهل ايمان صدقه
ويرمزسز الا تكرينك رضاسن طلب ايتمك ايچون (وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ)
وما لكزدن هر نسنه كه صرف قيلارسز ثوابى مع الزيادة سزه واصل اولور (وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ)
وحالبوكه سز ستم كورمش قيلنمزسز يعنى اعماللكزك ثوابندن بر شيء سزدن نقصان اولماز

(لِلْفُقَرَاۤءِ) صدقه‌لریکزی بو قسمله ویرك (اَلَّذِينَ اُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) شول بو قسملر که تکری‌نك
یولنده جهاد ایتمکه آلی قونلدیلر (لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْاَرْضِ) جهاد ایله مشغول اولدقلرندن
یر یوزنده تجارت ایچون سفر ایتمکه قدرتلری یوقدر (يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ اَغْنِيَاۤءَ) حاللرینی بیلمیان
کمسنه کندولرینی دولتلیلر کمان ایدر (مِنَ التَّعَفُّفِ) ایتدکلری عفتدن اوتری (تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ)
انلری علامتلریله بیلورسن یعنی آنلری چهره‌لرینك صارمسندن و بدنلرینك زبونلغندن وکوزلرینك
یاشندن و قامتلرینك انحناسندن بیلورسن (لَا يَسْـَٔلُونَ النَّاسَ) خلقدن برشی طلب ایتمزلر
(اِلْحَافًا) الحاح و ابرام یوزندن و الحاصل دخی سؤال ایتمزلر (وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ) و مالکزدن
هر نسنه که فقرایه صرف ایدرسز (فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِيمٌ) بی شبهه حق جل وعلا انی کمال اوزره بیلور
(اَلَّذِينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً) شول کمسنه‌لرکه کیجه و کوندز کیزلی و اشکارا
ماللرینی حق یولنده بذل ایدرلر بو آیت حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنهك شاننده نازل
اولدی ایچون مالك اولدیغی قرق بیك آلتونك اون بیکنی کوندوز و اون بیکنی کیجه و اون بیکنی کیزلی
و اون بیکنی اشکارا رضاء الله ایچون انفاق ایتدی (فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ) کندولره ثوابلری
مقرردر پروردکارلری قتنده (وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) و نه اوزرلرینه قورقو اولور
و نه انلر غمناك اولورلر (اَلَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبٰوا) شول کمسنه‌لرکه معامله ایتدکلرنده ربا یرلر
(لَا يَقُومُونَ) قبردن قالقمزلر (اِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ) الا اول کیمسنه‌نك
قالقسی کبیکه جنوندن اوتری جن کندوبی برم چالر (ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوا) اول عذاب انلره اول
سببله اولدیکه دیدیلر (اِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبٰوا) بوندن اوزکه بر نسنه یوقدرکه خرید
و فروخت رباکبیدر (وَاَحَلَّ اللّٰهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا) و حالبوکه ایزد عز وجل الم صاتمی حلال
ایدوب ربایی حرام قیلدی (فَمَنْ جَاۤءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهٖ) پس هر کیمکه پروردکارندن
کندویه ربادن نهی اولنمغه برپند کلدی (فَانْتَهٰى) پس آنی قبول ایتمکله ربا آلمسین ترك ایتدی
(فَلَهُ مَا سَلَفَ) ربا تحریم اولنمدن اول آلدیغی نسنه کندویه در (وَاَمْرُهُ اِلَى اللّٰهِ) وانك ایشی خدایه
مفوضدر دیلرسه عفو ایدر دیلرسه مؤاخذه ایدر (وَمَنْ عَادَ) و هر کیم ربانك تحلیلنه
دوندی (فَاُولٰۤئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ) اولکروه ربانی حلال کوردیلر جهنملیلردر (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ)
کندولر آنك ایچنده اقامت ایدیجیلردر (يَمْحَقُ اللّٰهُ الرِّبٰوا) حق سبحانه و تعالی ربا مالنی نابود قیلار
(وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ) و صدقه‌لرین ثوابنی آرتروب ایچندن چیقدیغی ماله برکت صالر (وَاللّٰهُ

لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ اَثِيمٍ) و تکری تعالی سومز حرامی حلال ایتمکه مصر اولان کافر کنهکاری (اِنَّ الَّذِينَ
اٰمَنُوا) تحقیقا شول کیمسنه‌لرکه ایمانه کلدیلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) و کوزل ایشلر ایشلدیلر
(وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ) و نمازی قلدیلر (وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ) و واجب اولان صدقه ویردیلر (لَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ
رَبِّهِمْ) کندولره پروردکارلری قتنده جزالری ثابتدر (وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) و نه اوزرلرینه قورقو وار
(وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) و نه انلر غمناك اولورلر مرویدرکه قریش طائفه‌سنك ثقیف طائفه‌سنه
ربالی بورجلری وار ایدی ایچون بورجك وعده‌سی حلول ایتدی بورجی و ربایی مطالبه ایتدیلر
حق تعالی بو آیتی منزل قلوب بیوردی (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ) ای ایمان کتورن کمسنه‌لر
تکریدن خوف ایدك (وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبٰوا) و خلق اوزره شرط ایتدیککز ربانك بقایاسنی
ترك ایدك (اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) اکر ایمان کتورمش ایدیکز (فَاِنْ لَمْ تَفْعَلُوا) پس اکر ربانك المسین
ترك ایتمزسکز (فَاْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهٖ) بیلك که تکریدن و پیغمبرندن سزه بر جنك اولور
ایچون ثقیف طائفه‌سی بو آیت کریمه‌یی ایشتدیلر دیدیلر تکرینك و پیغمبرینك جنکنه طاقت
کتورمزز (وَاِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُسُ اَمْوَالِكُمْ) و اکر ربا یمسندن توبه ایدوب وازکچرسکز سرمایه‌کز
سزه‌در (لَا تَظْلِمُونَ) نه ارتق المغله ستم ایدرسز (وَلَا تُظْلَمُونَ) و نه رأس مالکزدن اکسلتمکله
ستم کورمش قیلنورسز (وَاِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ) و اکر بو قسملق ایه‌سی بورجلی بولنورسه
(فَنَظِرَةٌ اِلٰى مَيْسَرَةٍ) مهلت اولسون بایلق اولنجیه دك (وَاَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَكُمْ) و بورجلی اوزره
صدقه ایتمککز یعنی ذمتنی بورجدن ابرا ایتمککز یکرکدر سزه اکا مهلت ویرمکدن (اِنْ
كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) اکر بیلوردیکز انك ایچنده حاصل اولان ذکر جمیلی و اجر جزیلی (وَاتَّقُوا يَوْمًا) و بر کوندن
عذابندن خوف ایدك (تُرْجَعُونَ فِيهِ اِلَى اللّٰهِ) که آنك ایچنده خدانك مکافاتنه دونرسز (ثُمَّ
تُوَفّٰى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ) صکره هر جان قزاندیغی نسنه‌نك مکافاتی کندویه ویریلور (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ)
و حالبوکه کندولر ستم کورمش قیلنمازلر (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ای ایمانه کلان کسنه‌لر (اِذَا
تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ) ایچون بریکز بریکزه بر بورج ویررسز (اِلٰى اَجَلٍ مُسَمًّى) بر معین مدته دك (فَاكْتُبُوهُ)
آنی بر صحیفه‌ده یازك (وَلْيَكْتُبْ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ) و اراکزده بر یازیجی طوغریلغله یازسون
یعنی مال و مدتده زیاده و نقصان ایتمسون (وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ اَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللّٰهُ) و بر یازیجی
امتناع ایتمسون یازمقدن تکری تعالی کندویه اوکرتدوکی کبی یعنی شرعه موافق یازسون
(فَلْيَكْتُبْ) پس یازدوکی کبی یازسون (وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ) و شول کیمسنه‌که بورج

اوزرینه دریمسنك مضموننی کاتبه سویلیسون (وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ) و پروردکاری اولان
تکریدن خوف ایلسون (وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ شَيْئًا) واندن برآز نسنه اکسك ایتمسون (فَاِنْ كَانَ الَّذِى عَلَيْهِ الْحَقُّ
سَفِيهًا) پس اوزرینه بورج اولان کمسنه بی عقل ومبذر اولسه (اَوْ ضَعِيفًا) یاصغیر بی تمیز اولسه
(اَوْ لَا يَسْتَطِيعُ اَنْ يُمِلَّ هُوَ) یاتقریر ایتمکه لیاقتی اولمیه (فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ) مزبورلره نیابت ایدن
کمسنه انصاف ایله تقریر ایتسون (وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ) وایدیککز معامله اوزره
مسلمانلرك کیشیلرندن ایکی طانوق طانقلق ایتمکه طلب ایدك (فَاِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ) پس طانقلر ایکی
کیشی اولمزایسه (فَرَجُلٌ وَامْرَاَتَانِ) برکیشی وایکی قاری طانقلق ایتسونلر (مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ)
طانقلردن پسند ایتدیککز کمسنه لردن چونکه قاریلرك شهادتنده تعددی شرط ایتدیکی آنك
علتنی بیان ایدوب بیوردی (اَنْ تَضِلَّ اِحْدٰيهُمَا فَتُذَكِّرَ اِحْدٰيهُمَا الْاُخْرٰى) یعنی قاریلرك تعددی
اول مصلحت ایچوندرکه برشهادتی اونودرسه اوبری آنی یادینه کتورر (وَلَا يَاْبَ الشُّهَدَاءُ اِذَا
مَا دُعُوا) وامتناع ایتمسون طانقلر قچن شهادت ایتمکه دعوت اولنور (وَلَا تَسْئَمُوا اَنْ تَكْتُبُوهُ
) وبورجی یازمقده مساهله ایتمکز (صَغِيرًا اَوْ كَبِيرًا) بورج کوچك اولمش یا بیوك (اِلٰى اَجَلِهِ) معین
وقتنه دك که مدیون اولان کمسنه آنی تعیین ایتمشدر (ذٰلِكُمْ اَقْسَطُ عِنْدَ اللّٰهِ) اول یازمغکز
زیاده عدالتدر تکری قتنده (وَاَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ) وطانقلق ایتمکه زیاده طوغریلقدر (وَاَدْنٰى
اَلَّا تَرْتَابُوا) وبورجك مقدارنده وشهودك صحتنده شك ایتممککزه زیاده یقیندر (اِلَّا اَنْ تَكُونَ
تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ) مکر اوتجارت آماده اولمش برتجارت اوله که آنی آراکزده کزدررسز
یعنی دست بدست ونقد بنقد معامله ایدرسز (فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَلَّا تَكْتُبُوهَا) اوزریکزه
برکناه اولماز اکر آنی یازمزسز (وَاَشْهِدُوا اِذَا تَبَايَعْتُمْ) وشاهدلر طوتك قچن خرید وفروخت ایدرسز
بوآیتلرده مذکور اولان صیغهٔ امور اغلب ائمه قتنده استحباب ایچوندر (وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا
شَهِيدٌ) ویازیجی وطانوق ضرر چکمسون یعنی یازیجی یازمقده اکراه اولنمیه وشاهد شهادت ایتمکه
جبر اولنمیه (وَاِنْ تَفْعَلُوا) واکر ضرری ونهی اولندیغکز نسنهٔ ایشلرسز (فَاِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ) بی شبهه
نهی اولندیغکز شیئك ایشلنمسی فرمانبرلکدن چیقمقدر ضرری سزه ایرشور (وَاتَّقُوا اللّٰهَ)
وتکریدن خوف ایدك (وَيُعَلِّمُكُمُ اللّٰهُ) وحق سبحانه وتعالی سزه احکامی اوکردر (وَاللّٰهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) وایزد عز وجل هر نسنهٔ ایو بیلور (وَاِنْ كُنْتُمْ عَلٰى سَفَرٍ) واکر سفر اوزره اولورسز
(وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا) وبر یازیجی بولمدیکز تا که سزه تمسك یازه (فَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ) قبض اولنمش

برکرو التسونلر (فَاِنْ اَمِنَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا) پس اکر بریکز بریکزی امین طوتر (فَلْيُؤَدِّ الَّذِى اؤْتُمِنَ اَمَانَتَهُ)
امانت ویرلن کمسنه امانتی ویرسون یعنی مدیون بورجنی ویرسون (وَلْيَتَّقِ اللّٰهَ رَبَّهُ) و پروردکاری
اولان تکریدن خوف ایتسون امانته خیانت ایتمیه (وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ) ویانکزده اولان درست
طانقلغی صاقلمکز (وَمَنْ يَكْتُمْهَا) وهرکیم آنی انکار ایدوب صاقلر (فَاِنَّهُ اٰثِمٌ قَلْبُهُ) بی شبهه کیم
آنك کوکلی کنهکار اولور (وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ) وخدای لایزال ایشلدیککز نسنه یه داناد ر
(لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِ) کوکلرده ویرده اولان مخلوقات تکری تعالینك قبضهٔ تصرفنده در
(وَاِنْ تُبْدُوا مَا فِى اَنْفُسِكُمْ) واکر قلوبکزده اولان اشیایی آشکار ایدرسز (اَوْ تُخْفُوهُ) یاآنی کیزلی ایدرسز
(يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللّٰهُ) حق سبحانه وتعالی سزی انکله محاسبه ایدر (فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ) پس ایستدوکی کمسنه نك کناهنی
فضل وکرمیله مغفرت ایدر (وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ) وایستدوکی کمسنهٔ اشکنجه ایدر (وَاللّٰهُ
عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وایزد ذو الجلال هر نسنه اوزره توانادر کتوردیلر که قچن بوآیت کریمه نازل
اولدی صحابهٔ کرام اضطرابه دوشوب سرور کائنات صلی الله علیه وسلمك حضور عزتنه کلوب
دیدیلر یا رسول الله طاقتمزده اولمیان نسنه ایله تکلیف اولندق حضرت انلرك استفسار
ایدیجك دیدیلر یا رسول الله قلوبمزده خطور ایدن معاصینك ارتکابی بزدفعی ممکن میدرکه
حضرت ذی الجلال والاکرام بزدن آنك محاسبه سن آلمق ایسترحضرت صلی الله علیه وسلم آنلره
بیوردی سزهمان بنی اسرائیل کبی اولمق ایسترمسز که دیدیلر سمعنا وعصینا تاکه آنك سببیله اوزرلرینه
نیجه بلالر مسلط اولدی سزه لائق اولان بودرکه دیه سز سمعنا واطعنا پس صحابهٔ کرام سیدالانامك
کلامیله اطمینان پیدا ایدوب دیدیلر سمعنا قوله واطعنا امره حق تعالی بوسوزلك برکاتیله
مشکل صاندقلری ایشی تخفیف وکندولرین مدح ایدوب بیوردی (اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِ
مِنْ رَبِّهِ) پیغمبر صلی الله علیه وسلم پروردکارندن کندویه ایندیکی نسنه یه ایمان کتوردی
(وَالْمُؤْمِنُونَ) وایمانه کلانلر دخی کا ایمان کتوردیلر (كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ)
قوللری تکرینك وحدانیتنه وفرشته لرك موجود اولملرینه وکتابلرینك وپیغمبرلرینك حق
اولدقلرینه ایمان کتوروب دیدیلر (لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ) پیغمبرلرندن برکمسه آراسین
ایرمزیز یعنی جمله پیغمبرلره تصدیق ایدرز یهود ونصاری کبی که کمسنه کفر ایدوب کیمسنه یی
تصدیق ایدرز (وَقَالُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا) واهل ایمان دیدیلر خدانك فرماننی ایشتدك و
قبول ایلدك (غُفْرَانَكَ رَبَّنَا) ای پروردکاریمز مغفرتکی طلب ایدرز (وَاِلَيْكَ الْمَصِيرُ)

ودوغك سنك طرفكدر (لا يكلف الله نفسا الا وسعها) حق تعالى فضل وكرمندن برجانى
برشيئله تكليف ايتمز الا آنك طاقتى اولان نسنه ايله (لها ما كسبت) حسناتدن قزانديغى
نسنه نك ثوابى كندويه در (وعليها ما اكتسبت) وسيئاتدن قزانديغى شيئك مكافاتى كندويه در
چونكه خدا عز وجل امت محمددن لطف وكرميله مشقتى تخفيف ايلدى كندولره تخفيفى طلب ايتمسنك
طريقنى بيان ايدوب بيوردى (ربنا لا تؤاخذنا ان نسينا او اخطأنا) اى پروردگاريمز بزى معذب ايتمه
اكر اونتمق طريقيله يا قصدسزلكله بزدن بر كناه صادر اولدى (ربنا ولا تحمل علينا اصرا)
اى پروردگاريمز دخى اوزريمزه بر بار كران يوكلتمه (كما حملته على الذين من قبلنا) نته كه بزدن اسبق
اولان كسنه لره اوزره يوكلتدك (ربنا ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به) اى پروردگاريمز دخى طاقتمزده اولميان
نسنه ئى بزه يوكلتمه (واعف عنا) وكناهلريمزى بزدن محو ايت (واغفر لنا) وذنوبمزى پوشيده
قيل (وارحمنا) وبزى احسانكله اسركه (انت مولينا) سن بزم امورمزه متوليسن (فانصرنا
على القوم الكافرين) پس بى دين اولان كروه اوزره بزه ياردم ايت زيرا مولانك شانى بودركه
قوللرينه ياردم ايده مرويدركه چون حضرت صلى الله عليه وسلم بو دعالرله دعا ايتدى حق تعالى كندويه ديدى كه ايستديكك
اشيايى اسكا ويردم دخى روايت اولنديكم حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردى هركيم سوره بقره نك
آخرنده اولان ايكى آيتى بركيجه ده اوقور اول ايكى ايت اكا كفايت ايدر يعنى هر زيان شيدن كندوى
حفظ ايدر دخى بيوردى اول سوره كى ايچنده بقره ذكر اولنور قرآنك چادريدر پس آنى اوكرهنك
زيرا آنك اوكرنمسى بركتدر وترك ايتمسى حسرتدر وساحرلر آنك اوكرنمسنه طاقت كتوره مزلر

سورة آل عمران مدنية وهى مائتان آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(الم) معناسى خدايه مفوضدر (الله لا اله الا هو) خدا عز وجل معبوددر والهيه سزاوار كندوسيدر
غيرى كمسنه عبادته سزاوار دكلدر (الحى) زنده لك صفتيله على الدوام متصف ولانكه جميع عالمك
حياتى اندن ظهور ايتدى (القيوم) دوام بقائله منعوتدر ولانكه قوام اشيانك بقاسى انكله در
(نزل عليك الكتاب بالحق) اوزريكه قرآنى درستلكله ايندردى (مصدقا لما بين يديه) اولدن اولان
كتب سماويه يه اصول دينده موافق اولديغى حالده (وانزل التورية والانجيل من قبل) وتوريه وانجيلى
قرآندن اسبق حضرت موسى وعيسى عليهما السلام اوزره ايندردى (هدى للناس) خلقه يول كوستريجى
اولديقلرى حالده (وانزل الفرقان) دخى حقى باطلدن آيرن كتب سماويه يى ايندردى (ان الذين كفروا بآيات الله) تحقيقا كيم

تكرينك وحدانيتنه دلالت ايدن نشانلره كفر ايدن كسنه لر (لهم عذاب شديد) كندولره برك
اشكنجه اولور (والله عزيز) وايزد متعال كفارا اوزره غالبدر بركمسه كفارى تعذيب ايتمكدن
كندويى منع ايتمز (ذو انتقام) مجرمه عقوبت ايتمككه سيدركه انك ايتدوكى عقوبتى كبى بر منتقم
ايتمكه قادر دكلدر (ان الله لا يخفى عليه شىء فى الارض ولا فى السماء) تحقيقا كه حق سبحانه وتعالى اوزرينه
يرده وكوكده اولمش بر نسنه پوشيده اولماز جمله سى كندويه نمايانددر (هو الذى يصوركم فى الارحام
كندودر انالر رحملرنده سزه قيلق ويرن (كيف يشاء) ايستدوكى كبى خواه اركك خواه ديشى خواه
سياه خواه بياض (لا اله الا هو) كندوسندن اوزكه حقله عبادت اولنمش بر معبود يوقدر (العزيز)
هركمسه اوزره غلبه ايدن (الحكيم) ايشى كما ينبغى ايشليان (هو الذى انزل عليك الكتاب)
كندودر اول پروردگاركه اوزريكه قرآنى ايندردى (منه آيات محكمات) اول كتابك بر مقداريدر
درست آيتلردركه معنالرينى فهم ايتمده صعوبت يوقدر (هن ام الكتاب) انلردر قرآنك اصل ومبناسى
(واخر متشابهات) وبر مقدارى متعدد معنالره محتملردركه انلردن معناى مقصود خلقه ظاهر
اولماز (فاما الذين فى قلوبهم زيغ) پس اما شول كيمسه لركه كوكللرنده براكريلك وار (فيتبعون
ما تشابه منه) اندن متشابه اولان نسنه يه تابع اولورلر (ابتغاء الفتنة) خلقى شك
وتلبيسه صالمق ايستدكلريچون (وابتغاء تأويله) وخواهشلرينه كوره آنى تاويل ايتمكه طالب
اولدقلريچون (وما يعلم تأويله الا الله) وآندن مراد اولان معنايى حق تعاليدن غيرى كمسنه
بيلمز (والراسخون فى العلم) ودانشده ثابت قدم اولانلر (يقولون آمنا به) ديرلر بز اكا ايمان
كتوردك (كل من عند ربنا) قموى محكم ومتشابه پروردگاريمزك قتندندر (وما يذكر الا اولو الالباب)
وپند ونصيحتى بركيمسه قبول ايتمز الا ارباب عقول اولانلر (ربنا لا تزغ قلوبنا) بو دخى سبحانه
كلامندندر يعنى ديرلر اى پروردگاريمز كوكللريمزى طوغرى يولدن منحرف قيلمه (بعد اذ هديتنا)
طوغرى يولى بزه كوستردكدنصكره (وهب لنا من لدنك رحمة) وكرمكدن قتندن بزه بر اسركمك
باغشله (انك انت الوهاب) تحقيقا سن كندك هر شيئى كما ينبغى باغشليان (ربنا انك جامع الناس)
اى خداوندمز على التحقيق سن خلقى جمع ايدجكسن (ليوم لا ريب فيه) بر كونك حسابيچونكه
وقوعنده هيچ شك يوقدر (ان الله لا يخلف الميعاد) تحقيقا كه حق سبحانه وتعالى حشر و
نشر شاننده ايتدوكى وعده يى خلاف ايتمز (ان الذين كفروا) بى شبهه كه كفر ايدن كسنه لر (لن تغنى
عنهم اموالهم) كندولردن امواللرى دفع ايتمز (ولا اولادهم) ونه اوغوللرى (من الله شيئا)

تكرينك عذابندن برازنسنه (وَاُولٰئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ) واولكروه كندولر دجهنم اتشنك يانجق
نسنه لر (كَدَأْبِ اٰلِ فِرْعَوْنَ) زمانكده اولان كفارك عادتى فرعون اتباعنك عادتى كبيدركفرده عذابده
(وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) وآل فرعوندن اسبق اولانلرك عادتى كبيدركه (كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا) پيغمبرلرمزك
معجزه لرين يلان طوتديلر (فَاَخَذَهُمُ اللّٰهُ بِذُنُوبِهِمْ) پس حق تعالى انلرى كناهلرى سببيله معذب ايتدى
(وَاللّٰهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ) وايزد متعال بيوك عقوبتلودر (قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا) سويله يا محمد كفرايدن
كمسنه لره يعنى مدينه ده ساكن اولان يهود طائفه سنه كه احد وقعه سنده شاد اولمشلر ايدى
(سَتُغْلَبُونَ) يقنده مغلوب اولورسز (وَتُحْشَرُونَ اِلٰى جَهَنَّمَ) ودوزخه جمع اولنورسز (وَبِئْسَ
الْمِهَادُ) وغايتله يمان آرام ايله جك مكاندر دوزخ (قَدْ كَانَ لَكُمْ اٰيَةٌ) تحقيقا سزه بردرست
علامت وار ايدى (فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا) ايكى كروهك شاننده كه بدر وقعه سنده بربرينه ملاقى
اولدى (فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) بركروه كه اوچيوز اون اوچ آدم ايديلر تكرى تعالى يولنده
جنك ايدرلر (وَاُخْرٰى كَافِرَةٌ) واوبركروه كه طقوزيوزاللى ايديلر ايمانسزلردر (يَرَوْنَهُمْ مِثْلَيْهِمْ)
اهل شرك كروهى اهل ايمانى ايكى اهل شركك صايسنجه كوررلر (رَأْيَ الْعَيْنِ) كوزلرين كورمسيله
يعنى اشكارا اهل ايمانى ايكى كندولرين عددنجه كوررلردى (وَاللّٰهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَنْ يَشَاءُ) وتكرى
تعالى ياردميله ايستدوكى كمسنه يه قوت ويرر (اِنَّ فِي ذٰلِكَ) بى شبهه اول ازكروهك غلبه سنده
(لَعِبْرَةً لِاُولِي الْاَبْصَارِ) بربند ونصيحت وار بصيرتلرارباينه (زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ) ارزو
اوله جق نسنه لر خلق ايچون بزنلدى (مِنَ النِّسَاءِ) بوومابعدنده اولان اشياء شهواته بياندر يعنى
ارزواوله جق اشيا قاريلردر (وَالْبَنِينَ) واوغللردر (وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ)
والتوندن وكومشدن جمع اولنمش چوق مال (وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ) وتمغلنمش آتلر (وَالْاَنْعَامِ) وقيون
وكچى ودوه وصغرلر (وَالْحَرْثِ) واكين (ذٰلِكَ) اول مذكور اولان اشيا (مَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) يقيز
اولان صاغلغك منفعتيدر (وَاللّٰهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَاٰبِ) وتكرى تعالى قتنده دركوزل دونجك بربس
انسانه لايق دكلدركه اول كوزل دونجك يرى دنيانك دنيه نك لذتيله دكشتره (قُلْ اَؤُنَبِّئُكُمْ بِخَيْرٍ
مِنْ ذٰلِكُمْ) سويله مذكور اولان شهوات دنيويه دن يكرك شيدن سزه خبر ايتميمى (لِلَّذِينَ اتَّقَوْا
عِنْدَ رَبِّهِمْ) ارتكاب فواحشدن پرهيز اولان كمسنه لره پروردكارلرى قتنده وار (جَنَّاتٌ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ) برباغلركه اشجارى التندن ايرمقلر آقر (خَالِدِينَ فِيهَا) ايچنده على الدوام اقامت
ايتمشلر (وَاَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ) دخى مستقذراتدن پاك قلنمش قاريلرانلره وار (وَرِضْوَانٌ مِنَ اللّٰهِ) دخى

نكرهدن

تكريدن صدور ايتمش برخشنودلق انلره وار (وَاللّٰهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ) وايزد جل جلاله اهل
تقوانك احوالنه داناد ركه كندولره اوكونا نعيمى اماده قيلدى (اَلَّذِينَ يَقُولُونَ) متقيلر شول كيمسه
دركه ديرلر (رَبَّنَا اِنَّنَا اٰمَنَّا) اى پروردكاريمز على التحقيق بزه فرمان ايتديكك شيئه ايمان كتوردك
(فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا) پس بزه كناهلريمزى پوشيده قيل (وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) وآتش اشكنجه سندن بزى
محفوظ قيل (اَلصَّابِرِينَ) بوومابعدنده مذكور اولانلر متقيلرك صفتلريدر يعنى اهل تقوى
فرائضك اداسنه ومحرماتك اجتنابى اوزره صبرايدنلردر (وَالصَّادِقِينَ) وسوزونيتده صدق
ايدنلر (وَالْقَانِتِينَ) وكيزلى واشكارا تكرينك فرماننه مطيع ومنقاد اولانلر (وَالْمُنْفِقِينَ) واربابِ
استحقاق اوزره تصدق ايدنلر (وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْاَسْحَارِ) وسحروقتلرنده مغفرت طلب ايدنلر
(شَهِدَ اللّٰهُ اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) دلائل قورمسيله تكرى تعالى بيان ايتديكه على التحقيق كندوسندن
اوزكه عبادته مستحق برمعبود يوقدر (وَالْمَلٰئِكَةُ) وفرشته لردخى كا اقرار كتورمكله اول شهادتى
كتورديلر (وَاُولُوا الْعِلْمِ) وبيلكى ايه لرى دخى آنك وحدانيتنه ايمان كتورمكله اول شهادتى ايتديلر
(قَائِمًا بِالْقِسْطِ) عدل ايله طورمش اولديغى حالده يعنى تكرى تعالى وحدانيتنى بيان ايتدى
اولحالده كه عدلى اقامت ايتمش ايدى (لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) وجودده كندوسندن اوزكه حقله
برمعبود يوقدر (اَلْعَزِيزُ) هركوجلى اوزره غلبه ايدن (اَلْحَكِيمُ) اشيئى كما ينبغى محكم ايدن
(اِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ) تحقيقا كه تكرى قتنده دين پسنديده دين اسلامدر نه يهوديت
ونصرانيت (وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ) وتوريه وانجيل كندولره ويريلن كمسنه لر مختلف
اولمديلر (اِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ) لانفس الامرلرى بيلمسى كندولره كلدكدنصكره (بَغْيًا بَيْنَهُمْ)
ارالرنده اولان حسد جهتندن نه انكه حقيقة الحالك بيلمسى اوزرلرينه خفى اولمشدى (وَمَنْ
يَكْفُرْ بِاٰيَاتِ اللّٰهِ) وهركيم خدانك نشانلرينه تصديق كتورمز (فَاِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ) بى
شك حق سبحانه وتعالى حسابى غايتله تيز ايدر پس اياتنه كفرايدنلرك على العجله حسابلرين
كوروب سقره يوللر (فَاِنْ حَاجُّوكَ) پس اكرده ليلكى اقامت ايتدكدنصكره سنكله مجادله
ايدرلر (فَقُلْ اَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلّٰهِ) سويله بن كندو جانمى خدايه تسليم ايتدم (وَمَنِ اتَّبَعَنِ)
وبكا پيرولك ايدنلردخى (وَقُلْ لِلَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ) وكندولره كتاب سماوى ويريلان كمسنه لره
سويله (وَالْاُمِّيِّينَ) وكتابلرى اولميان كمسنه لره يعنى عربك مشركلرينه دخى سويله (ءَاَسْلَمْتُمْ)
اسلامه كلدكزمى نته كه بن كلدم (فَاِنْ اَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا) پس اكراسلامه كلورلرايسه

طوغری یولی بولوب مقصده واصل اولدیلر ﴿وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ﴾ و اکر اندن یوز چویررلر
احکامی ایصال ایتمکدن غیری اوزریکه برنسنه لازم دکلدر ﴿وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ﴾ و ایزد جل و علا
قوللرك احوالنه مطلعدر ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ تحقیقا شول کیمسه لرکه خدانك وحدانیتنه
دلالت ایدن نشانلره کفر ایدرلر ﴿وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّينَ بِغَيْرِ حَقٍّ﴾ و پیغمبرلری ناحق یره اولدررلر ﴿وَيَقْتُلُونَ
الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ﴾ و عدل ایله امر ایدن کمسنه لری خلقدن اولدررلر ﴿فَبَشِّرْهُمْ
بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾ پس انلری بردردلی اشکنجه ایله مژده لتدر ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ﴾ ول کروه
شول کیمسه لردرکه عملری باطل اولدی ﴿فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ بو جهانده و اوبر جهانده ﴿وَمَا لَهُمْ مِنْ
نَاصِرِينَ﴾ و آنلره هیچ یاردمجیلر اولمازکه عذابی کندولردن دفع ایده لر ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ
الْكِتَابِ﴾ بقمز میسن شول کیمسه لره که کتابدن یعنی کتب سماویه دن بربهره و یرلدیلر ﴿يُدْعَوْنَ إِلَى
كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ﴾ خدانك کتابنه یعنی توراته دعوت اولنورلرتاکه ارالرده فصل خصومت ایده
و انلری دعوت ایدن حضرت صلی الله علیه و سلم ایدی مرویدرکه سرور کائنات علیه افضل
الصلوات برکون یهودك کینساسنه کیروب کندولرین اسلامه دعوت ایلدی انلردن نعیم
بن عمرو و حارث بن زید سرور کائناته بو نکله مخاطب ایتدیلرکه سن قنغی دین اوزره سن حضرت
ایتدیکه بن ابراهیم علیه السلامك دینی اوزره یم مزبوران دیدیلرکیم ابراهیم علیه السلام یهودی
ایدی حضرت صلی الله علیه و سلم انلره بیوردیکه کلك توراته مراجعه ایدلم که او ارامزده فصل
خصومت ایدر انلر ابا ایتدیلر بعده بو آیت نازل اولدی ﴿ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ﴾ توراته محاکمه ایچون دعوت
اولندقدنصکره انلردن برکروه یوز دوندرلر ﴿وَهُمْ مُعْرِضُونَ﴾ و آنلر برقوم درلرکیم اعراض ایتمك
دأبلریدر ﴿ذَلِكَ﴾ اول یوز دوندروب اعراض ایتمك ﴿بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ﴾
اول سببیله درکیم انلر دیدیلر بزه جهنم اتشی دکزالا صایلمش کونلرده که یدی یدر یا قرق ﴿وَغَرَّهُمْ
فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾ و کندولرین الدتدی شول نسنه که افترا ایدرلردی ﴿فَكَيْفَ إِذَا
جَمَعْنَاهُمْ﴾ پس حاللری نیجه اولور جمع کندولرین ییغرز ﴿لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ﴾ برکون ایچونکه وقوعنده
اصلا شك یوقدر ﴿وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ﴾ و هر جان قزاندیغی نسنه نك سزاسی کندویه
بالتمام و یریلور ﴿وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ و حال بوکه کندولره ستم کورمش قیلنمزلر کتوردیلرکه وقعهٔ احزابده
حضرت صلی الله علیه و سلم سلمان فارسینك رأییله مدینه نك چوره سنده خندق
قازلمسنه امر ایلدی و مهاجرین و انصارك هر اوننه قرق آرشون قازمسین تعیین ایلدی قازمق

اثناسنده کندولره برقیاطاش عارض اولدیکه کلنکلر اکا کار ایتمدی پس واروب حضرتك حضورینه
آنك کیفیتنی عرض ایتدیلر حضرت صلی الله علیه و سلم کلوب مبارك الینه کلنکی آلوب اول طاشه
براورمق اوردی آنك براولشنی اوچوردی واندن برایشغ بیدا اولدیکه مدینه نك ایکی طرفی انکله
ایشغلندی پس حضرت تکبیر ایدوب مسلمانلر دخی کندو سیله تکبیر ایتدیلر و بیوردیکه حیره شهرینك
کوشکلری ایتلرك دیشلری کبی بکا اول ایشغدن کوروندی صکره براورش دخی اوروب اول طاشك
براولشنی دخی نابود قیلدی واندن اول ایشغه ماند برایشغ پیدا اولدی پس حضرت بیوردیکه بو ایشغدن
روم زمیننده قرمزی کوشکلر بکا کورندی و براورش دخی اوردی اول طاشك بقیه سن هبا قیلدی
و بیوردیکه بو ایشغدن بکا صنعا شهرینك قصوری نمایان اولدی اهل ایمان سزه مژده اولسونکیم
حضرت جبریل بکا خبر و یردیکه امتم اول یرلره مالك اولورلر مؤمنلر بو کلامدن نظامدن مسرور
اولوب منافقلر استهزا طریقیله بوکونا طرح ایتدیلرکه عجب حالدر بوکنشی دشمن قورقوسندن
خندق قازوب شهردن طشره برآدم باصمیور و برآلای خلقه روم و فارسك الملرینه وعده
و یریور حق سبحانه و تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی ﴿قُلِ اللَّهُمَّ﴾ سویله ای خدای ذو الجلال
﴿مَالِكَ الْمُلْكِ﴾ ای پادشاهلق آیه سی ﴿تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ﴾ پادشاهلغی ایستدیکك کمسنه یه
و یررسن ﴿وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ﴾ و پادشاهلغی ایستدیکك کمسنه دن کیرو آلورسن
﴿وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ﴾ و ایستدیکك کمسنه یی ارجمند قیلارسن ﴿وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ﴾ و ایستدیکك
کمسنه یی خوار و حقیر قیلارسن ﴿بِيَدِكَ الْخَيْرُ﴾ ایولك قبضهٔ تصرفنده در پس ایولکی کیمه ایسترسن
و یررسن نه که خیرك ایصالی قبضهٔ تصرفنده در شرك ایصالی دخی قبضهٔ تصرفنده در
لکن بو مقامده خیر یالکز ذکر اولندی اولجهتدنکه کلام خیرك ایصالی بیانندهدر ﴿إِنَّكَ عَلَى
كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ تحقیقا که سن قو نسنه اوزره توانا سن ﴿تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ﴾ کیجه کوندزده
کیوررسن یعنی حق سبحانه و تعالی کیجه دن آلوب کوندزی آرتررر ﴿وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾ و کوندزی
کیجه ده کیوررسن یعنی کوندزی اکسك ایدوب کیجه یی آرترر ﴿وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ﴾ و صاغی اولیدن
چیقاررسن یعنی حیوانی نطفه دن اخراج ایدر ﴿وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ﴾ و اولمشی صاغدن اخراج
ایدرسن یعنی حیواندن نطفه یی اخراج ایدر ﴿وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ و ایستدیکك
کمسنه یه حسابسز رزق و یررسن ﴿لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ﴾ مؤمنلر کافرلری
دوستلر ایدنمسونلر ﴿مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ مؤمنلرك دوستلقلرندن تجاوز ایتدکلری حالده

یعنی مؤمنه لایق اولان بودرکه کندو کبی بر مؤمنی دوست ایدینه نه آنك صحبتنی ترك ایدوب
بر کافری اسرارینه محرم قیلوب ایشن آکا اصمرلیه (وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ) وهر کیم کفاری دوستلر
ایدنور (فَلَيْسَ مِنَ اللّٰهِ فِي شَيْءٍ) تکرینك دیننده برنسنه ده دکلدر (اِلَّا اَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقٰيةً)
مکر کفارك ضررندن برقورقو ملاحظه ایدوب حذر ایده سز که اولزمان تقیه ایدوب انلرله
دوستلشمق جائز کورلشدر و بو حکم ابتداء اسلامده ایدی اما شمدیکی دار الحربدن ماعدا جمیع
ممالك اسلامیه ده تقیه ایدوب آنلره محبت کوسترمك جائز دکلدر (وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهُ)
وایزد عز وجل کندو عذابندن سزی قورقندرر (وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ) ودونمك تکری تعالینك
جزاسی سمتنه دربس عذابن اقتضا ایدن ایشه مباشرت ایتمکز (قُلْ اِنْ تُخْفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ
اَوْ تُبْدُوهُ) سویله سینه لریکزده اولان شیئی اکر کیزلی ایدرسز یا آنی اشکار قیلارسز
(يَعْلَمْهُ اللّٰهُ) حق تعالی آنی بیلور (وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) وبیلور شول شیئی که
کوکلرده در وشول نسنه که یرده در (وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وخدا عز وجل هر نسنه اوزره
توانادر غایتله کوجلودر پس نهی اولندیغکز نسنه دن منتهی اولمزسه کز سزی معاقب ایدر (يَوْمَ
تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا) مذکور قیل اول کونی که هر جان ایولکدن ایشلدوکی
نسنه نك ثوابن آماده بولور (وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ) ویمانلغدن ایشلدوکی نسنه نك
سزاسنی دخی حاضر بولور (تَوَدُّ لَوْ اَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ اَمَدًا بَعِيدًا) محبتله ایسترکه آنك اراسنده
وکندو اراسنده براوزاق مدت اوله یعنی هیج ایستمز اعمال قبیحه سن کوره (وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهُ)
وخدای لایزال کندو عذابندن سزی قورقندرر (وَاللّٰهُ رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ) وحق سبحانه
وتعالی قوللره مهربانلق ایدر که بودکلو عذابدن کندولرین تحذیر ایدر (قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ)
سویله اکر سز تکریی سوردیکز (فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ) بکا ایرولك ایدك تکری تعالی سزی
سور (وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ) وکناهلریکزی سزه پوشیده قیلار (وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) وحق
سبحانه وتعالی پیغمبرینه اطاعت ایدنه چوق مغفرت ایدوب زیاده اسرکر بو آیت نازل
اولدی اولدمکه وفد نجران دیدیلر بز خدانك محبتیچون مسیحه عبادت ایده رز (قُلْ اَطِيعُوا اللّٰهَ
وَالرَّسُولَ) سویله حق تعالینك وپیغمبرك فرماننی یرینه کتورك (فَاِنْ تَوَلَّوْا) پس اکر
یوز دوندررلر (فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ) بی شبهه حق سبحانه وتعالی ایمانسزاولانلری سومز
(اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى اٰدَمَ) تحقیقا که ایزد جل وعلا آدم علیه السلامی برکزیده قیلدی (وَنُوحًا)

وحضرت نوحی دخی (وَاٰلَ اِبْرٰهِيمَ) وحضرت ابراهیم اولادین دخی وآنلر اسمعیل واسحق واولادلری
وحضرت محمد المصطفی حضرت اسمعیلك اولادندندر ولمغله انلرله داخل اولور (وَاٰلَ عِمْرٰنَ) وعمرانك
اوشاقلرین یعنی حضرت موسی وهارونی دخی اصطفا ایتدی (عَلَى الْعَالَمِينَ) جمیع خلق اوزره
(ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ) بر نسل برکزیده قیلدیکه بری برندن منشعبدر (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) وحق
سبحانه وتعالی خلقك سوزین کمال اوزره ایشیدر احواللرین کماینبغی بیلور (اِذْ قَالَتِ امْرَاَتُ عِمْرٰنَ)
مذکور قیل اول وقتیکه عمران بن یصهرك قاریسی فاقوذا قزی حنه سویلدی (رَبِّ اِنِّي نَذَرْتُ لَكَ
مَا فِي بَطْنِي) ای پروردکارم علی التحقیق بن قارنمده اولان اوشاغی سکا نذر ایتدم (مُحَرَّرًا) دنیانك
تعلقاتندن ازاد اولدیغی حالده مرویدرکه خاتون قربوره برقصر عجوزه ایدی برکون براغاجك
کولکه سنده اوتورمش ایکن کوردی برقوش یاوروسنه یمك ویریور اندن کندوسنه بررقت
حاصل اولوب براوشاق تمنا ایلدی بعده سویلدی یا الهی اکر بکا براوشاق احسان ایدرسن آنی
بیت المقدسك خدمتنه نذر ایده یم واوشاغك نذر اولنمسی دینلرنده جائز ایدی (فَتَقَبَّلْ مِنِّي)
پس بو ایتدیکم نذری بندن قبول ایت (اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) بی شبهه که سن کندك سوزمی ایشیدن
نیتمی بحسن بیلن (فَلَمَّا وَضَعَتْهَا) پس جون حنه خاتون حملنی وضع ایتدی (قَالَتْ رَبِّ اِنِّي وَضَعْتُهَا اُنْثٰى)
تحسر یوزندن دیدیکه ای پروردکارم علی التحقیق قارنمده اولانی یوکی دیشی اولدیغی حالده وضع
ایتدم (وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ) وتکری تعالی حنه وضع ایتدوکی نسنه نك حقیقتنی یخشی
بیلور (وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْاُنْثٰى) دخی حنه سویلدیکه نذر خصوصنده ارکك دیشی کبی دکلدر
(وَاِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ) وتحقیقا بن آکا مریم ادی قودم (وَاِنِّي اُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا) وعلی التحقیق
بن آنی واولادینی یا الهی سکا صغندررم (مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) درکاه عزتندن سورلمش شیطانك
وسوسه سندن حدیث شریفده کلمشدرکه براوشاق طوغمز الا که ولادتی محلنده
شیطان شوقی آکا دکر واول محلده آنك چیغرمسی آندندر الحق مریم واوغلی که حق تعالی
بو استعاذه سببیله آنلری آندن محفوظ قیلدی (فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ) پس مریمی
پروردکاری برکوزل قبول ایله قبول ایتدیکه کندوبی ارکك یرینه کچردی (وَاَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا)
وآکا حق تعالی کوزل نشو ونما ویردی یعنی یخشی تربیت اولندیکه یاشی طقوز بیله یتشدکده
جمله احبار اوزره غلبه ایتدی (وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا) وحق تعالی حضرت مریمك تربیه سنه
حضرت زکریا علیه السلامی درعهده قیلدی مرویدر کیم چون حضرت مریمی والده سی

بیت المقدسه کتوردی آنك بسلیه سنده احبار نزاع ایتدیلر ایچونکه اماملرینك قیزیدر حضرت
زکریا علیه السلام سویلدیکه بن آنك بسلیه سنده قوکردن احقم زیرا آنك طایزه سی بنده در
بقیهٔ احبار بو سوزی قبول ایتمیوب دیدیلر قرعه صاله لم هر کیمه قرعه حکم ایدر اول آنی تربیت
ایتسون بو رأیه جمله سی راضی اولوب آنلردن هر کس توراتی یازدیغی قلمیله آلوب ایرمق
کنارینه کلدیکه اول ایرمق ایچنه قلملری صاله لر هر کیمك قلمی صو یوزنده قالوب باتمز اول
شخص آنك تربیه سنه مقید اولسون بعده جمله قلملری صویه صالدیلر جمله قلملر باتدی انجق
حضرت زکریانك قلمی باتمدی پس حضرت زکریا آنی یانه آلوب تربیه سنه مباشرت ایلدی واکا
بیت المقدس ایچنده بر مکان یاپوب آنك اقامتنه آنی تعیین ایلدی (کلما دخل علیها زکریا المحراب)
هرکاه که حضرت زکریا مریم اوزره کندوسیچون یاپلن یره کیردی (وجد عندها رزقا) یانلرنده ییجك
نسنه بولوردی مرویدر که حضرت زکریا مریم اوزره یدی قپو قپایوب کیدردی و هرکاه که کندوسی
یوقلاردی یانلرنده قیش فصلنده یاز میوه سی و یازده قیش میوه سی بولوردی (قال یا مریم انی
لك هذا) حضرت زکریا علیه السلام سویلدی ای مریم بو میوه سکا قندن حاصل اولور (قالت
هو من عند الله) حضرت مریم دیدی بو کوردیکك رزق تکری تعالینك قتندندر (ان الله
یرزق من یشاء بغیر حساب) که بی شبهه حق سبحانه وتعالی ایستدوکی کیسنه یه حسابسز
روزی ویرر (هنالك دعا زکریا ربه) اول زمان حضرت زکریا خداوندنه دعا ایتدیکه (قال رب
هب لی من لدنك ذریة طیبة) دیدی ای پروردکارم بکا سنك کرمندن کناهدن پاك اولمش بر اولاد
باغشله (انك سمیع الدعاء) تحقیقا سن دعایی ایو ایشیدرسن (فنادته الملائکة) پس کندویی
فرشته لر چاغردی و آنی چاغیرن فقط حضرت جبرائیل ایدی تعظیم اولنمق ایچون صیغهٔ جمع ایله ذکر
اولندی (وهو قائم یصلی فی المحراب) آنی چاغردیلر اول حالده که کندوسی محرابده نماز
قیلیور (ان الله یبشرك) بی شبهه کیم حق سبحانه وتعالی سکا مژده ویرر (بیحیی) بر اوغول
ایله که اسمی یحیادر (مصدقا بکلمة من الله) تصدیق ایدیجی اولدیغی حالده تکرینك طرفندن
کلان سوزه یعنی حضرت عیسانك نبوتن تصدیق ایدیجی (وسیدا) و علم و حلم و تقوی
ایله جماعتنه فائق (وحصورا) و نفسی آرزولردن منع ایدیجی (ونبیا من الصالحین) و کوزل
کیمسه لردن پیدا اولمش بر پیغمبر (قال رب انی یکون لی غلام) حضرت زکریا سویلدی ای
پروردکارم قندن بکا اوغول حاصل اولور (وقد بلغنی الکبر) و حالبوکه بکا پیرلك ایرشدی

(وامرأتی عاقر) و قاریم قصردر (قال کذلك) حضرت جبرائیل سویلدی پیر و قصردن اوغل پیدا ایتمسی
کبی (الله یفعل ما یشاء) ایزد عز و جل ایستدوکنی ایشلر (قال رب اجعل لی آیة) حضرت زکریا
سویلدی ای پروردکارم بو احسانی ایتدیککه بکا بر علامت قیلکه آنکله حملك وجودین بیله یم
(قال آیتك الا تکلم الناس ثلاثة ایام) حق تعالی سویلدی سنك علامتك بودرکه خلقله اوچ کون
سویلشمیه قدرتك اولمیه (الا رمزا) مکر کوزله یا باشله یا الله اشارت ایتمکله (واذکر ربك کثیرا)
و ربکی چوق حمد و ثنا ایت (وسبح بالعشی والابکار) و زوال وقتندن مغربه دك و طلوع فجردن قوشلق
وقتنه دك بهان اشیادن خداوندکی منزه قیل (واذ قالت الملائکة یا مریم) و مذکور قیل اول وقتیکه
فرشته لر دیدیلر ای مریم (ان الله اصطفاك) تحقیقا که ایزد ذو الجلال سنی برکزیده قیلدی (وطهرك)
و قاریلرده مکروه اولان خصال ذمیمه دن سنی پاك قلدی (واصطفاك علی نساء العالمین)
و جمیع خلقك قاریلری اوزره سنی برکزیده قیلدی (یا مریم اقنتی لربك) ای مریم پروردکارکه مطیع
و منقاد اول (واسجدی وارکعی مع الراکعین) دخی سجده کتور و رکوع ایدنلرله رکوع ایله یعنی نمازی
جماعتله قیل (ذلك) بو مذکور اولان اخبار (من انباء الغیب) پوشیده اولان امورك خبرلرندندر
(نوحیه الیك) آنلری لسان جبریل ایله سکا ارسال ایدرز تا که معجزاتك خلقه نمایان اوله
(وما کنت لدیهم) و سن یا محمد بیت المقدسك احبار یانلرنده دکل ایدك (اذ یلقون اقلامهم)
حین قرعه ایچون قلملرین صویه صالورلردی تا که ظاهر اوله (ایهم یکفل مریم) قنغیلری مریمك تربیتی
درعهده اولمغه لیاقتی وار (وما کنت لدیهم) و سن قتلرنده دکل ایدك (اذ یختصمون) حین بربریله
مریمك تربیتی خصوصنده خصومت ایدرلردی (اذ قالت الملائکة) یاد ایت اول وقتیکه فرشته لر یعنی
جبرائیل علیه السلام سویلدی (یا مریم ان الله یبشرك) ای مریم علی التحقیق خدای عز و جل سکا مژده ویرر
(بکلمة منه) بر سوز ایله که کندو سندن بی واسطه صدور ایتمشدر و اول لفظ کن درکه حضرت
عیسی آنکله وجوده کلدی و از بس که جمیع مخلوقات واسطه ایله وجوده کلدیلر و حضرت عیسی
واسطه سز وجوده کلدیکی بو لفظ ایله مخصوص اولدی والا جمیع مخلوقات آنکله وجوده کلدیلر (اسمه
المسیح عیسی ابن مریم) مسیح آنك لقبیدر و اسم شریفی عیسادر و لقب اسم اوزره تعظیم ایچون
تقدیم اولندی (وجیها فی الدنیا والآخرة) وجاهتی مقدر اولدیغی حالده بو جهانده نبوتله و او بر جهانده
شفاعتله (ومن المقربین) دخی کرامتله حضور عزته مقربلردن اولدیغی حالده (ویکلم الناس) دخی
آدملرله سویلشور (فی المهد وکهلا) بشکده و قرغل اولدیغنده (ومن الصالحین) و ایچنجی حالدر

کلمه‌دن یعنی کوزل علامتلو کسنه‌لردن اولدیغی حالده سکا آنکله مژده ویرر (قالت رب) حضرت
مریم تعجب واستبعاد طریقیله دیدی که ای پروردکارم (انی یکون لی ولد) نه یوزدن بکا اوغول اولور
(ولم یمسسنی بشر) وحالبوکه بنی ارکك دکمدی (قال کذلك) حضرت جبریل دیدی ارکك دکمدن
اوشاغك حصوله کلمسی کبی (الله یخلق ما یشاء) تکری تعالی ایستدوکنی یارادر (اذا قضی امرا)
قچن بر ایشك اولمسنه حکم ایدر (فانما یقول له کن) آکا دیمز الا که وجوده کل (فیکون) درعقب اول
ایش موجود اولور (ویعلمه الکتاب والحکمة) وحق سبحانه وتعالی آکا یازمغی وحلال وحرامك بیلمسنی
اوکردر (والتوریة والانجیل) وبو ایکی کتاب سماویه‌یی دخی اوکردر (ورسولا الی بنی اسرائیل) بو کلام
تقدیر قول ایله یکلم اوزره معطوفدر پس تقدیری بویله اولور که حضرت عیسی خلقله بشکده
و قرغل ولدیغنده سویلشور وسویلر بن یعقوب اوشاقلرینه بر مرسل پیغمبر قیلندم (انی قد جئتکم
بآیة من ربکم) انکله کیم علی التحقیق بن سزه ای بنی اسرائیل پروردکارکزدن بر علامتله کلمشم وعلامت
بودرکه (انی اخلق لکم من الطین کهیئة الطیر) بی شك بن سزکیچون قوش قیلغی کبی چاموردن بر شی یارادرم
(فانفخ فیه) درعقب آنك ایچنده اوفوررم (فیکون طیرا باذن الله) پس تکری‌نك فرمانیله اول
چاموردن مصور اولان شیء بر اوچر قوش اولور (وابرئ الاکمه والابرص) دخی انادن طوغمه
کوری و بدننده بر نشلق اولان شخصی صاغلدرم (واحیی الموتی باذن الله) و تکری‌نك فرمانیله
اولمشلری زنده قیلارم (وانبئکم بما تأکلون وما تدخرون فی بیوتکم) دخی سزه خبر ویررم
اول شیدنکه اولریکزده آنی ییرسز و اول شیدنکه آنی آنده ذخیره ایدرسز (ان فی ذلك لآیة
لکم) تحقیقا که بو مذکور اولان معجزه‌لرده دعوای نبوتمك صدقنه سزه بر اولو علامت وار (ان کنتم مؤمنین)
اکر نبوتمه تصدیق ایدیجیلر ایسکز (ومصدقا لما بین یدی من التوریة) دخی بندن اسبق کلان
نسخه‌یه که توراتدر تصدیق ایدیجی سزه کلدم (ولاحل لکم بعض الذی حرم علیکم) دخی اوزریکزه حرام
اولان شیئك بر مقدارینی سزه حلال ایتمك ایچون کلدم (وجئتکم بآیة من ربکم) و پروردکارکزدن
بر معجزه ایله سزه کلدم (فاتقوا الله واطیعون) پس تکری‌دن خوف ایدك و فرمانمی قبول ایدك (ان الله ربی
وربکم) تحقیقا که تکری بنم ربم وسزك ربکزدر (فاعبدوه هذا صراط مستقیم) پس آکا قوللق
ایدك طوغری یول بودر (فلما احس عیسی منهم الکفر) پس اولوقتکه حضرت عیسی علیه السلام
کفره دلالت ایدن حرکتی یهوددن طویدی و حضرت عیسانك قتلنه قصد ایتمکلر ایدر مرویدرکیم
قچن حضرت عیسی خلقی طریق حقه دعوت ایتمکه باشلدی یهود طائفه‌سی هلاکن قصد ایتدیلر

حضرت عیسی آندن آکاه اولیجق شام زمیننده‌ن مصر اقلیمنه توجه ایتدی اثناء طریقده دریانك کنارینه
کلدی بالق صیدینه مشغول بر جماعته ملاقی اولوب انلره سویلدی که کلك سز که انسان صیدینه ایده‌لم
دیدیلر سن کیمسنکه بویله ایشك عهده‌سندن کله‌بیلورسن بیوردیکیم بن مریم اوغلی عیسایم تکری
قولی و پیغمبریم پس انلر آکا ایمان کتوردیلر انده نصکره (قال من انصاری الی الله) حضرت عیسی دیدی
قنغی کیمسنه‌لر بکا یاردمجی اولورلر تکری‌یه التجا ایتدکده (قال الحواریون نحن انصار الله) صاف نیت
اولان جماعت یعنی اول صیادلر دیدیلر بز تکری‌نك دینی اجرا اولنمق ایچون یاردمجیلر اولورز (آمنا
بالله) خدانك وحدانیتنه ایمان کتوردك (واشهد بانا مسلمون) وسن طانق اول که بی شبهه
بز حقه مطیع ومنقاد اولمشوز (ربنا آمنا بما انزلت) ای پروردکار ایندردکك نسخه‌یه
ایمان کتوردك (واتبعنا الرسول) و پیغمبره یعنی حضرت عیسایه تابع اولدق (فاکتبنا مع الشاهدین)
پس وحدانیتکه کواهلق ایدنلرله بزی یاز (ومکروا) و اول کروه که حضرت عیسی انلردن کفری
احساس ایتدی حیله ایتدیلر مرویدرکه انواع مکر و حیله ایله حضرت عیسی‌یی اله کتوروب آنی
بر مکانده حبس ایتدیلر تا که علی الصباح کندوبی داره چکه‌لر حق جل وعلا آنی اول کیجه کوکه
چیقاروب صباح اولدقده یهود جمع اولوب حضرت عیسی‌یی قصد ایتدکلری شیئك اجراسنه
مباشرت ایتدیلر رئیسلری اولان یهودا نام شخص مکان معهوده کیروب حضرت عیسی‌یی چیقارمغه
اهتمام ایتدی بقدی انده هیچ بر متنفس یوق طشره اولدیغی همان اول دم حق تعالی آنك اوزره
حضرت عیسانك قیلغنی صالدی بلاتوقف جمع یهود رئیسلرین حضرت عیسی‌در دیو داره چکدیلر
(ومکر الله) و تکری تعالی انلره جزا ویردیکه رئیسلرین کندولرینه صلب ایتدردی (والله خیر
الماکرین) وحق سبحانه وتعالی جزا ویرنلرك یکرکیدر (اذ قال الله یا عیسی انی متوفیك ورافعك الی
بو ایش اولدم واقع اولدیکه تکری دیدی که ای عیسی علی التحقیق بن سنی یردن آلوب کرامتمك محلنه
وفرشته‌لرمك مقرینه قالدیریجی‌یم (ومطهرك من الذین کفروا) وایمانسز اولان کسنه‌لرك
سوء جوارندن سنی پاك قیلیجی‌یم (وجاعل الذین اتبعوك فوق الذین کفروا الی یوم القیمة)
و سکا پیرو اولمش ایدن کسنه‌لری یعنی مسلمانلردن و نصارادن نبوتکه تصدیق ایدنلری اوست
قیلیجی‌یم یهود اوزره روز جزایه دککه همیشه قلیچ ودلیل ایله اوزرلرینه غالب اوله‌لر و نفس
الامرده اویله درکه بوکونه دك یهود طائفه‌سنك نه بر غلبه‌سی اولدی ونه حکومت صاحبی اولدیلر
(ثم الی مرجعکم) صکره دونمککز مجازاتم طرفنه در (فاحکم بینکم فیما کنتم فیه تختلفون)

پس اراكزده محكم ايدرم اولنسنه ده كه ايچنده اختلاف ايدرديكز امور دينيه دن (فَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا) پس اما شول كيمسه لركه ايمان ايتمز اولديلر انلرى قتى اشكنجه ايله معذب قيلارم (فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) بوجهانده واوبرجهانده (وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ) وانلره هيچ ياردمجيلر اولماز (وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) واما شول كيمسه لركه ايمانه كلوب كوزل عملر ايشلديلر (فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ) حق تعالى آنلره اجرلرين كمال اوزره ويرر (وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ) وخداى ذوالجلال ستمكارلرى سومز (ذَلِكَ) مذكور اولان اخبار (نَتْلُوهُ عَلَيْكَ) انى اوزريكه اوقورز (مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ) علامت نبوتدن وخلل وصولندن محكم اولان قرآندن اولديغى حالده كه سوردبلركه حضرت عيسانك كيفيت احوالى قرآنده بيان اولندقده نصكره نجران شهرينه منسوب اولان نصارى لسان اعتراضى واچوب ديديلر اى محمد نيچون سن حضرت عيسى حقنده فنا سوز سويلرسن حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردى حاشا كه بن آنى يمان نسنه ايله اكمش اوله يم اول ذات تكرينك قوليدر وپيغمبريدر ومريم بتوله القا ايتدوكى كلمه در انلر بو سوزدن غضبناك اولوب ديديلر قوللق انسان مقوله سنه اولور وانسان مقوله سنك تولدنه پدر ومادر لازمدر وحضرت عيسى اول مقوله دن دكلدر پس حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (إِنَّ مَثَلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ) تحقيقا كه حضرت عيسانك صفتى تكرى قتنده (كَمَثَلِ آدَمَ) حضرت آدمك صفتى كبيدر (خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ) آنك قالبنى طپراقدن تصوير ايتدى (ثُمَّ قَالَ لَهُ) صكره اكا ديدى (كُنْ) روحله زنده اول (فَيَكُونُ) درعقب روحله زنده اولدى يعنى نته كه حضرت آدم تكرينك قدرتيله عادته مخالف بى پدر ومادر وجوده كلدى حضرت عيسى دخى محض قدرتله على خلاف العادة بى پدر تولد ايتدى (الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ) حضرت عيسانك احوالندن ويرلان درست خبر پروردكاركدن صادر اولمشدر (فَلَا تَكُنْ مِنَ الْمُمْتَرِينَ) پس ارباب شكدن اولمه يعنى اولديغك يقين اوزره ثابت اول (فَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ) پس هر كيم حضرت عيسانك خصوصنده سنكله مجادله ايدر (مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ) سكا كلان دانشدن نصكره عيسى عليه السلام قول وپيغمبردر (فَقُلْ تَعَالَوْا) انلره سويله كلك (نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ) اوغلانلريمزى واوغلانلريكزى چاغره لم (وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ) وقاريلريمزى وقاريلريكزى (وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ) وجانلريمزى وجانلريكزى (ثُمَّ نَبْتَهِلْ) صكره دعا ونيازده جهد ايده لم (فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ) پس تكرينك لعنتن يالانجيلر اوزره قيله لم مرويدركه قچن

بوآيت

بوآيت نازل اولدى حضرت صلى الله عليه وسلم وفد نجرانه ايستيوب بيوردى هرچند كه سزه دليل براز ايدرم عناد اوزره مصر اولورسز شمدى كلك سزكله مباهله ايله مشغول اوله لم تاكه صادق كاذبدن ومحق مبطلدن ممتاز اوله نصاراى نجران بو كلامه راضى اولوب بروقت ومكان تعيين ايلديلر اول وقت حلول ايديجك حضرت صلى الله عليه وسلم امام حسينى قوجاغنه الوب وامام حسنك الندن طوتوب چيقدى وحضرت فاطمة الزهرى رضى الله عنها اردينه دوشدى وحضرت على المرتضى رضى الله عنه انلرك عقبلرنده روان اولدى پس حضرت صلى الله عليه وسلم اولاد وانسابنه بيوردى قچن بن دعا ايدرم سز آمين سويليه كز اوبر سمتدن نصارى دخى محل مأموره توجه ايتديلر قچن حضرتى واهل بيتى كورديلر پاپازلر ديدى اى نصارى جماعتى بر يوزلرى مشاهده ايديورم كه تكريدن بو طاغلرى قالقسون ايسترلرسه بلاشك انلرك خواهشنى اجرا ايدر رهبان اولى بودركه مباهله يى ترك ايده لم وعلى التحقيق بيلورمكه اكر انلكله مباهله ايدرز بر ترسا بريوزنده قالمز پس نصارى آنك سوزينى قبول ايتديلر وحضرت صلى الله عليه وسلمه تسليم اولوب عقد صلح ايلدكلرى اوزره بغلديلر كه هر سنه كندويه ايكى بيك قرمزى حله واوتوز زره جزيه ويره لر پس حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردى والذى نفسى بيده وفد نجران بنمله مباهله ايتسيدى حق تعالى انلرى مسخ ايدردى واوزرلرينه بوديره آتش اولوردى وجمله نجران خلقى هلاك اولورلردى (إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ) تحقيقا كه بو سوز كندو در درست خبر (وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ) وعبادته مستحق تكريدن اوزكه هيچ بر معبود يوقدر (وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) وعلى التحقيق ايزد عز وجل كندودر هر نسنه اوزره غلبه ايدن ايشى كمال اوزره احكام ايدن (فَإِنْ تَوَلَّوْا) پس اكر ترسالر مباهله ايتمكدن يوز چويررلر (فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ) بى شك كيم حق تعالى برمازلق ايدنلرك حالنه دانادر (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) سويله اى كتاب اهلى بو آيه سى اولانلر بو مقابله ده خطاب ترسالره در وبر قولده مدينه نك يهودى دخى اكا داخلدر ومضمون خطاب بودركه (تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ) بر سوزك طرفنه كلك كه اول سوز (سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ) ارامزده واراكزده برابردر يعنى آنك ايچنده جمله پيغمبرلر اختلاف ايتمديلر واوسوز بودركه (أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ) تكريدن اوزكه بر كيمسنه يه عبادت ايتميه لم (وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا) وعبادتده اكا بر نسنه اورتاق قيلميه لم (وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ) وحق سبحانه وتعالى نك عبادتندن تجاوز ايدوب بربلوكمز بر بلوكى تكريدن ايدنميه لم بو سوز نصارانك ويهودلك

ایتدکلرینه تعریضدر زیرا نصاری بیوکلرینه سجود ایدوب دیرلردی کثرت ریاضتدن بونلرده
لاهوت حلول ایتدی و یهود احبارک احداث ایتدوکی تحلیل و تحریمه تابع اولدیلر (فَإِنْ تَوَلَّوْا)
پس اگر اهل کتاب بو سوزدن یوز چویررلر (فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ) آنلره سویلیکز شاهد
اولك کیم علی التحقیق بز مطیع و منقاد اولمشوز مروید رکیم حضرت ابراهیم شاننده یهود و نصاری
مباحثه ایتدیلرکه یهود دیدیلر ابراهیم علیه السلام بزدندر و نصاری ادعا ایتدیلرکیم
اوبزدندر پس حضرت پیغمبرك حضورینه مرافعه یه چیقدیلر حق جل و علی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(یَا أَهْلَ الْكِتَابِ) ای یهود و نصاری گروهی (لِمَ تُحَاجُّونَ فِي إِبْرَاهِيمَ) نیچون حضرت ابراهیمك خصوصنده
مجادله ایدرسز (وَمَا أُنْزِلَتِ التَّوْرَاةُ وَالْإِنْجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ) و حالبوکه توریة و انجیل که سزك
کتابکزدرلر اینمدیلر الا ابراهیمدن صکره (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) پس نیچون سویلدیککز سوزی تأمل
ایتمزسزکه محال اولان شیئی ادعا ایدرسز (هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ) آگاه اولك که سز اول گروه سزکیم ❀
(حَاجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ) خصومت ایتدیکز اول شیده که سزه آنکا بر دانش وار یعنی توریة و انجیلده سزه
ثابت اولان محمد المصطفانك اوصافنده عناد یوزندن مجادله ایتدیکز (فَلِمَ تُحَاجُّونَ فِيمَا لَيْسَ
لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ) پس نیچون مباحثه ایدرسز بر نسنه ده که سزه آنکا بر بیلکی یوقدر (وَاللَّهُ يَعْلَمُ) و حق
سبحانه و تعالی مجادله ایتدیککز شیئك حقیقتنی بیلور (وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) و سز حقیقه الحال بیلمزسز
(مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا) حضرت ابراهیم علیه السلام نه جهود و نه ترسا ایدی (وَلَكِنْ
كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا) ولکن عقائد ردیه دن منحرف پاك موحد مطیع و منقاد ایدی (وَمَا كَانَ مِنَ
الْمُشْرِكِينَ) و تکریه اورتاق قیلان کسنه لردن دکل ایدی (إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ) تحقیقا که
خلقك سزاوارتری حضرت ابراهیمه (لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ) آنك ملتنه یپرولك ایدنلردر (وَهَذَا النَّبِيُّ)
و بو پیغمبر دخی (وَالَّذِينَ آمَنُوا) و بو پیغمبره ایمان کتورنلر دخی (وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ) و ایزد جل
جلاله ایمانه کلانلرك امورینه متولیدر پس آنلره یاردم ایدوب کندولره احسانی دکر
(وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) یهوددن بر گروه محبتله ایستدیلرکه (لَوْ يُضِلُّونَكُمْ) سزی گمراه ایدهلر
خطاب حضرت حذیفه یه و عماره در زیرا یهودانلری دینلرینه دعوت ایدوب طریق حقدن آزدرمق
ایستدیلر (وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ) و جانلرندن اوزکه برکیمسه یی آزدرمزلر (وَمَا يَشْعُرُونَ)
و اول ضلالك کناهی کندولره اندن مخصوص اولان ضرری بیلمزلر (یَا أَهْلَ الْكِتَابِ) ای یهود
و نصاری جماعتی (لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ) نیچون تورات و انجیلده محمد المصطفی نك نبوتی اوزره

دلالت

دلالت ایدن خدانك آیاتنی بوشیده قیلارسز (وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ) و حالبوکه سز شهادت ایدرسز که
آنلر تکرینك آیاتیدر (یَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ) ای صاحب کتاب اولانلر نیچون درست
سوزی اصلی اولمیان سوزله قارشدررسز (وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ) و حضرت محمدك نبوت و نعتنی صاقلرسز
(وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ) و حالبوکی سز بیلورسزکه حق صاقلیورسز (وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ) و یهوددن
بر گروه دیدیلر و بو گروه اون کشی ایدیلر بوکا اتفاق ایدوب دیدیلر کوندزك اولنده دین اسلامه
داخل اوله لم و آخرنده اندن چیقوب دینمزه رجوع ایده لم بزدن سؤال اولنجه که نیچون بویله ایتدیکز
بو عذری کتوروب جواب ویره لم که بز دین اسلامه داخل اولدیغمزدن صکره احبار و رهبانمزله مجادله
و مناظره ایتدك عاقبت بزه روشن دلیللر ظاهر اولدیکه بزم دینمز حقدر و محمد صلی الله علیه و سلمك
دینی باطلدر و توراتده مذکور اولان آخر الزمان پیغمبری بو دکلدر حق سبحانه و تعالی مؤمنلری
بو آیتله آگاه ایتدیکه آنلردن بو گروه بویله سویلشوب دیدیلر (آمِنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا)
ایمانه کلانلر اوزره ایندریلن نسنه یه ایمان کتوردك یعنی قرآنه ایمانکزی اظهار ایدك (وَجْهَ النَّهَارِ)
کوندزك اولنده (وَاكْفُرُوا آخِرَهُ) و کوندزك صوکنده آکا کافر اولك (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) شاید اسلامه
کلوب دینمز سببیله مسلمانلر دینلرندن دونهلر (وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ) و کوردیککز ایمانی
برکیمسه یه اظهار ایتمکز مگر برکیمسه یه که دینکزه تابع ایدی (قُلْ إِنَّ الْهُدَى هُدَى اللَّهِ) بونلره یا محمد
سویله علی التحقیق رهنمالق تکرینك رهنمالغیدر بو جمله معترضه در و ما بعدنده اولان کلام
اولکروهك تتمه کلامیدرکه بری برینه وصیت ایلدی (أَنْ يُؤْتَى أَحَدٌ مِثْلَ مَا أُوتِيتُمْ) یعنی اظهار
ایتمکز که سزه ویریلان شیئی کبی برکیمسه یه ویریلور مگر سزکله دینداش اولانلرکه آنی انلره اظهار ایتمکده
باس یوقدر و آنی اهل اسلامه و مشرکلره افشا ایتمکز زیرا آنك افشاسی اهل اسلام اوزره ثبات
ویرر و مشرکلرك ایمانه کلمهلرینه باعث اولور (أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ) یا خود پروردکارکز قتنده
سزکله مخاصمه ایدرلر بونی دخی اتباعکزدن اولمیانلره اظهار ایتمکز (قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ) آنلرك
کمان ایتدوکی شیئی دلیل واضح ایله رد ایدوب سویله علی التحقیق علم و حکمتده ارتقلق خدانك دست
تصرفنده در (يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ) ایستدوکی کسنه یه آنی ویرر (وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ) و حق سبحانه
و تعالی چوق مرحمتلو در احسانه مستحق اولانه دانادر (يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ) اسر کسنه یی
ایستدوکی کمسنه یه مخصوص قیلار (وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ) و ایزد ذو الجلال اولو آرتقلو
ایه سیدر (وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِقِنْطَارٍ) و اهل کتابدن شول کیمسه وارکه اگر کندوی

برقنطاره که بوزبیکر می حقه در امین قیلاسن (يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ) انی سکا تسلیم ایدر عبدالله بن سلام
کبیکه قریشدن برشخص یانده برقنطار آلتون امانت قویدیغی حین صاحبی طاوب ایستدی بلا توقف
کندویه بالتمام تسلیم ایلدی (وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنْهُ بِدِينَارٍ) واهل کتابدن اول کیمسه وار که اکر
کندوبی برآلتونه امین ایدرسن (لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ) آنی سکا تسلیم ایتمز (إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا) مکر اول
مدتده که تقاضی ایتمکه باشی اوزره مداومت ایدوب طوررسن فنحاص بن عازورا کبیکه کندویه
برآلتون امانت ویردیلر انکار ایلدی (ذَٰلِكَ) بوخیانت انلردن اول جهتله صادر اولدیکه (بِأَنَّهُمْ
قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي الْأُمِّيِّينَ سَبِيلٌ) علی التحقیق آنلر دیدیلر اوزریمزه اومیان جماعتک خیانتندن
برکناه یوقدر زیرا معتقد اشقیاء یهود بوایدیکه توراتی اوقیمیان کیمسه لرک مالی بزه حلال در
دخی دیرلردی توراتده یازلمشدر کیم دینمزه مخالف اولانلره خیانت ایتمک جائزدر (وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ
الْكَذِبَ) و تکری تعالی اوزره یلانی سویلرلر (وَهُمْ يَعْلَمُونَ) وحالبوکه کندولر بیلورلرکه یلانی
سویلیورلر زیرا هیچ برملتده خیانت ایتمک جائز اولمشدر (بَلَىٰ) نفی ایتدکلری شیئه رد در یعنی
اعتقاد ایتدکلری کبی دکلدرکه اوزرلرینه امی طائفه سنه خیانت ایتمده کناه اولمازبلکه البته
اوزرلرینه انلردن کناه اولوروحکم بودرکه (مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ) هرکیم ایدوکی عهدی برینه
کتوروب پرهیزکارلق ایلدی (فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ) زیرا علی التحقیق خدا جل وعلا پرهیزکارلری سور
(إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ) تحقیقا شول کیمسه لرکه تکرینک پیماننی صاتارلر یعنی پیغمبره ایمان
کتورمکدن وامانته وفا ایتمکدن اوزرلرینه آلنان عهدی تبدیل ایدرلر (وَأَيْمَانِهِمْ) و
ایتدکلری آندلری دخی (ثَمَنًا قَلِيلًا) براز بهایه یعنی دنیای دنیه نک منفعتنه (أُولَٰئِكَ) اولکروه
اول وصفله متصف درلر (لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ) آنلره او برجهانده نصیب یوقدر (وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ)
ونه تکری تعالی انلرله سویلیشور (وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) ونه روز قیامتده انلره رحمت
نظریله بقر (وَلَا يُزَكِّيهِمْ) ونه انلری مدح ایدر (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) وکندولره بردردلی اشکنجه وار
(وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا) وتحقیقا که جهودلردن برکروه وار یعنی توراتی تحریف ایدنلر (يَلْوُونَ أَلْسِنَتَهُمْ
بِالْكِتَابِ) توراتک اوقومسیله دللرین طولاشدررلر یعنی ایتدکلری تحریفاتی توراتده درست
منزل اولان نسنه یه مشابه قیلارلر (لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ) تاکه کمان ایده سزکیم اوقودقلری
شیء توراتدندر (وَمَا هُوَ مِنَ الْكِتَابِ) وحالبوکه او توراتدن دکلدر (وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ)
ودیرلر اول سوز تکرینک قتندندر (وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ) وحالبوکه او تکرینک قتندن دکلدر

(وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ) وحق تعالی اوزره یلانی دیرلر آنی ادعا ایتمکلریله (وَهُمْ يَعْلَمُونَ) و
الحالة هذه کندولر بیلورلرکیم سوزلرنده یلانجیدرلر طائفهٔ یهودک تحریفنی بیان ایتدکدن
صکره نصاری طائفه سی حضرت عیسی علیه السلامک حقنده ایتدکلری افترایی رد وابطال
ایدوب بیوردی (مَا كَانَ لِبَشَرٍ) برانسانه صحیح وجائز دکل ایدیکه (أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ) حق
سبحانه وتعالی اکا کتاب سماوی ویره (وَالْحُكْمَ) وعالمک فصل خصومتی (وَالنُّبُوَّةَ) وپیغمبرلکی
(ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ) صکره خلقه سویلیه (كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ) تکرینک قوللغندن تجاوز
ایدوب بکا قوللر اولک (وَلَٰكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّينَ) ولکن سویلیه علم وعملده کامللر اولک (بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ
الْكِتَابَ) اول سببله که تکریدن اینان کتابی خلقه اوکردیر دکز (وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ) واول
سببله کیم آنی اوقوردکز زیرا تعلیم وتعلمک فائده سی حقک وخیرک معرفتیدر (وَلَا يَأْمُرَكُمْ
أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا) وپیغمبر اولان کیمسنه سزه فرمان ایتمزکه فرشته لری وپیغمبرلری
تکریلر ایدنه سز (أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ) یاحقی پوشیده قیلمسین سزه فرمان ایدر (بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ)
اول وقتدن صکره که سز مطیع ومنقاد اولمش سز (وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ) ویاد ایت اول وقتکه
ایزد عز وجل پیغمبرلرک عهد وپیمانک آلدیکه (لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ) هرنه سزه ویردم کتاب سماوی
مقوله سندن وآنک فهمندن (ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ) صکره سزکله اولان کتابی
تصدیق ایدیجی برپیغمبر سزه کلیجک (لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ) البته اکا ایمان کتوروب یاردم ایده سز
(قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي) حق سبحانه وتعالی آنلره میثاقی عرض ایتدکدن صکره بیوردی
بوکا اقرار ایدوب آنک اوزره عهدی آلدیکز می (قَالُوا أَقْرَرْنَا) سویلدیلر اکا مقر ومعترف اولدق
(قَالَ فَاشْهَدُوا) حق تعالی سویلدی پس بو اقرار اوزره برمقدارکز برمقداری اوزره شاهد اولسون
(وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ) وبن که تکری یم سزکله شاهدلردنم (فَمَنْ تَوَلَّىٰ بَعْدَ ذَٰلِكَ) پس
هرکیم اول عهد وپیماندن صکره یوز دوندررر (فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) اول کروه کندولردر عهد
پیمانک وفاسی دائره سندن چقانلر (أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ) آیا بوز چویروب خدانک دیننک
اوزکه بردین ایسترلر (وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) وحالبوکه کوکلرده ویرده اولانلر
کندویه مطیع ومنقاد اولدیلر (طَوْعًا وَكَرْهًا) ارادتله وقورقیله اولدقلری حالده (وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ)
وآنک جزاسی سمتنه دوندرلمش قیلنورسز (قُلْ) سویله یا محمد سن وتوابعک (آمَنَّا بِاللَّهِ) تکرینک
وحدانیتنه تصدیق کتوردک (وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا) واوزریمزه ایندریلن نسنه یه یعنی قرآن

عظیم الشانه دخی ایمان کتوردك (وَمَا أُنْزِلَ عَلَىٰ إِبْرٰهِيمَ وَإِسْمٰعِيلَ وَإِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ) وحضرت
ابراهیم اوزره واولادی واولادنك اولادی اوزره ایندریلن صحیفه دخی تصدیق کتوردك (وَمَا أُوتِيَ
مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ) وحضرت کلیم الله ومسیح علیهما السلام وسائر پیغمبرلر علیهم السلام
پروردکارلرندن ویرلدیکی اشیایه دخی ایمان کتوردك (لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ) انلردن برینك و
برینك واسن آیرمزکه کیمسین تصدیق ایدوب کیمسنی تکذیب ایده رز جمله لرینه ایمان کتوررز
(وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ) وبز خدای ذو الجلالك فرمانته مطیع ومنقاد اولمشوز (وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ
دِينًا) وهر کیمکه دین اسلامدن اوزکه بر دین ایستر (فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ) هرکز اندن اول دین قبول اولنماز
(وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ) وکندوسی اوبرجهانده اوتوزنلردندر (كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ
إِيمَانِهِمْ) نیجه حق سبحانه وتعالی برجماعته طوغرو یول کوستره ایمانه کلدکلرندنصکره کافر اولدیلر
(وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ) وپیغمبر حق اولدیغنی شهادت ایتدکلرندنصکره (وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ)
واشکارا اولان دلیللر کندولره کلدکدنصکره (وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) واﷲ عز وجل
ستمکارا اولان جماعته هدایت ایتمز بو آیتلر اول اون ایکی نفر حقنده نازل اولدیکه اول اسلامه کلوب
صکره مرتد اولوب مکه یه کیتدیلر (أُولٰئِكَ) اول مرتد اولان کروه (جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللَّهِ)
سزالری بودرکه اوزرلرینه تکرینك لعنت ایتمسی اولور یعنی علی التحقیق خدا عز وجل انلری رحمتندن
دور قیلار (وَالْمَلَائِكَةِ) وفرشته لرك لعنت ایتمسی انلرك اوزرینه در یعنی ملائکه انلردن
بیزار اولورلر (وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ) وجمیع آدمیلرك لعنت ایتمسی انلرك اوزرینه در یعنی آنلره
مذمت ایدرلر (خَالِدِينَ فِيهَا) اول لعنتك اثرنده که عقوبتدر همیشه اقامت ایتمشلر ❀
(لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ) کندولردن شکنجه یونکللنمز (وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ) ونه کندولر مهل ولنورلرکه
عذابلری تأخیر اولنوب براحت بوله لر (إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) مکرشول کیمسه لرکه ارتداددن
صکره توبه ایدوب ایمانه رجوع ایتدیلر (وَأَصْلَحُوا) وایتدکلری فسادی بولکه تبدیل ایتدیلر
(فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) بی شبهه کیم کناه ایدوب توبه ایدنلره حق تعالی مغفرت ایدوب کندولرین
اسرکر کتوردیلرکه حارث بن سویدکه اول مرتد اولان اون ایکی نفرین بریدی مسلمان اولان
قرنداشی جلاس کندویه بو آیتلری برامین کسنه نك الیله کوندردی حارث آیتلری اوقودقدن
صکره اول امینه سویلدیکه بن هرکز سندن یلان ایشتمدم وقرنداشمدن دخی ونیم قتمده
محققدرکه برادرم پیغمبر اوزرینه افترا ایتمز وپیغمبر حاشا که حق تعالی اوزره کذب سویلیه

یعنی

پس نیچون بن توبه دن ناامید اوله یم همان خلوص اوزره توبه ایدوب مدینهٔ منوره یه یوز طوتدی واول
اثناده قلان اون بر نفره بو آیتلری اوقودی آنلر دیدیلر بز بونده اقامت ایده رز اکر محمد صلی الله علیه
وسلم مغلوب اولور ایسه بز یولداشلریمزله بولنمش اولورز واکر غالب کلور توبه ایدوب اسلامی اظهار
ایده رز حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ) تحقیقا شول
کیمسه لرکه ایمان کتوردکلرندنصکره کفر ایتدیلر (ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا) صکره کفر اوزره ثابت اولدقلری
ایچون کفری آرتردیلر (لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ) هرکز توبه لری قبول اولنماز (وَأُولٰئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ)
واول کروه کندولر آزغونلر (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) تحقیقا شول کیمسه لرکه کفر ایتدیلر (وَمَاتُوا
وَهُمْ كُفَّارٌ) واولدیلر وحالبوکه کندولر ایمانسزدرلر (فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلْءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا)
هرکز برلرندن یر طولیسی آلتون قبول اولنماز (وَلَوِ افْتَدَىٰ بِهِ) واکر انکله جاننی عذابدن قورترمق
ایستدی یعنی کافر اولان شخص روز قیامتده اکر مشرقدن مغربه دك روی زمینی آلتونله
طولدروب ویره جهنم عذابندن جانته فدا اولمق ایچون کندوسندن مقبول اولمیوب قورتلمز
(أُولٰئِكَ) اول کروه که کفر اوزره مرتد اولدیلر (لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) کندولره بردردلی اشکنجه وار
(وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ) وانلره هیچ یاردمجیلر اولماز (لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ) هرکز ایولکه نائل اولمزسز
(حَتَّىٰ تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ) سودیککز اشیادن تصدق ایتمینجه دك مروید رکیم چون بو آیت نازل
اولدی ابو طلحه رضی الله عنه پیغمبرك حضورینه کلوب سویلدیکه یا رسول الله اموالمدن بکا
زیاده سوکلی اولان شی بیرحانام باغمدر پس ایستدیکك نسنه یه آنی صرف ایله حضرت صلی الله
علیه وسلم بیوردی نه کوزل کلام دیدك او برقزنجلو مالدر اولی واسب اودرکه آنی اقاربکه بذل
ایده سن وحضرت صلی الله علیه وسلم ابو طلحه یه اوجهتدن انکله فرمان ایتدی زیرا انلره
ویرمسی صدقه در وصلهٔ رحم (وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ) وزاد مقوله سندن هر نسنه که انفاق
ایدرسز ایستر آز ایستر چوق (فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ) بلاشك حق سبحانه وتعالی اکا داناد (كُلُّ الطَّعَامِ
كَانَ حِلًّا لِبَنِي إِسْرَائِيلَ) قو تیجك قسمنك یمسی یعقوب وشاقلرینه حلال ایدی (إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ
عَلَىٰ نَفْسِهِ) انجق اول نسنه که حضرت یعقوب کندوجانی اوزره آنی حرام قیلدی واو بوکونه
اولمشدیکه حضرت یعقوب علیه السلامه برخسته لك عارض اولوب سویلدی اکر حق تعالی
بکا بو خسته لکدن شفا ویرر ایسه بکا غایتله سوکلی اولان طعامی اوزریمه حرام ایده یم بعده
شفاخانهٔ الهیه دن اوزرینه نسیم لطف اسوب صحت بولدی پس دوه نك اتی وسودیکه کندویه

زیاده سوكلی ایدی اوزرینه تحریم ایلدی یهود دخی اكا متابعت ایدوب اوزرلرینه انی حرام ایتدیلر
و دیلركیم توراتده بونلرك تحریمی وارد اولمشدر حق سبحانه وتعالی اوزرلرینه بو سوزی رد ایدیكه
آنی حضرت یعقوب اوزرینه تحریم ایتدی (مِنْ قَبْلِ اَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرٰیةُ) تورات ایندرلمدن اشبو
پس بو سوزاوزره اصرار ایدرلرسه (قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرٰیةِ فَاتْلُوهَا) سویله پس تورانی كتورك
ایچنده اولان آیات تحریمی اوقویك (اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِینَ) اكر كرچك سویلیجیلر ایسه كز منقولدركیم
حضرت كندولره دیدكده تورانی كتورك حیران ومبهوت اولوب كتورمكه جرأت ایتمدیلر (فَمَنِ افْتَرٰی
عَلَی اللّٰهِ الْكَذِبَ) پس هركیم تكری تعالی اوزره یلان بغلدی (مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ) دلیل ایله الزام اولندقدن
صكره (فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ) اول مفتری جماعت كندولره ستمكار اولانلردر زیرا انلر انصافی
ترك ایتدیلر وانصافی ترك ایتمك چوق عظیم ستمدر (قُلْ صَدَقَ اللّٰهُ) سویله تحریمك خبرنده
حق تعالینك سوزی كرچك ایدی ویهودك سوزی یلان ایدی (فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ اِبْرٰهِیمَ) پس
حضرت خلیل اللهك ملتنه پیرولك ایدك (حَنِیفًا) حضرت ابراهیمك حالنه بیاندر یعنی
حضرت ابراهیم ادیان باطله دن مائل دین اسلام اوزره مستقیم ایدی (وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِینَ)
وتكریه اورتاق قاتانلردن دكل ایدی (اِنَّ اَوَّلَ بَیْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ) تحقیقا كیم روی زمینده اول
قویلان خانه خلقك عبادتیچون (لَلَّذِی بِبَكَّةَ) اول خانه كه مكه شهرنده در ونته كه مكه اول شهرك
آدیدر بكه دخی آنك اسمیدر (مُبَارَكًا) چوق خیرلو اولدیغنده (وَهُدًی لِلْعَالَمِینَ) وخلق
ایچون هدایت اولدیغی حالده زیرا قبله لری ومتعبدلری اودر (فِیهِ اٰیَاتٌ بَیِّنَاتٌ) ایچنده
آشكارا نشانلر وار (مَقَامُ اِبْرٰهِیمَ) اول نشانلرك بری حضرت خلیل اللهك طوردیغی بردر
واول برطاشدركه حضرت ابراهیم علیه السلامك ایاغنك اثری ایچنده در (وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ
اٰمِنًا) وهركیم اكا كیررقتل وغارتدن امین اولور یعنی بر كنهكار كه كعبهٔ مكرمه یه التجا ایدرما دامكه
بیت ایچنده در دست تعرض اندن كوتاه اولور (وَلِلّٰهِ عَلَی النَّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ) والله ایچون بیت
شریفك زیارتنی قصد ایتمك خلق اوزره واجبدر (مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَیْهِ سَبِیلًا) اول كیمسه
اوزره واجبدركه اكا یول بولمغه قدرتی اوله (وَمَنْ كَفَرَ) وهركیمكه كفر ایدر یعنی حج ایتمز
بیلمك كركدركیم حجی ترك ایدنك كناهی تعظیم ایتمك ایچون اندن كفر عنوانیله تعبیر اولندی (فَاِنَّ اللّٰهَ
غَنِیٌّ عَنِ الْعَالَمِینَ) بی شبهه كه تكری تعالی خلقك حجندن غنیدر (قُلْ یَا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ
بِاٰیَاتِ اللّٰهِ) سویله یا محمد ای كتابیلر اولان كروه نیچون تكرینك عقلی ونقلی نشانلرین

انكار ایدرسز (وَاللّٰهُ شَهِیدٌ عَلٰی مَا تَعْمَلُونَ) وایزد ذو الجلال ایشلدیككز ایشلره كمال
اوزره مطلعدر (قُلْ یَا اَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَنْ سَبِیلِ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ) سویله ای ارباب
كتاب اولانلر نیچون تكرینك یولندن ایمانه كلانلری منع ایدرسز (تَبْغُونَهَا عِوَجًا) اول حالده كیم
تكرینك یولنده اكریلك طلب ایدرسز (وَاَنْتُمْ شُهَدَاءُ) وسز اهل اطلاعسزكه اول تكرینك
یولیدر و آندن خلقی منع ایتمك ضلالت واضلالدر (وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ) وحق سبحانه وتعالی ایشلدیككز
ایشدن بیخبر دكلدر (یَا اَیُّهَا الَّذِینَ اٰمَنُوا اِنْ تُطِیعُوا فَرِیقًا مِنَ الَّذِینَ اُوتُوا الْكِتَابَ) ای ایمانه كلان
كمسنه لر اكر توریه ویریلان كمسنه لردن بربلوكه اطاعت ایدرسز (یَرُدُّوكُمْ بَعْدَ اِیمَانِكُمْ كَافِرِینَ)
ایمانه كلدیككزدن صكره سزی ایمانكزدن دوندررلر بو آیت اوس وخزرجك بركروهی حقنده نازل
اولدی كتوردیلركه ایكی طائفه دن بر قاچ كمسنه اوتوروب خلوص اوزره صحبت ایدیورلر ایدی شاس بن
قیس یهودی اوزرلرینه كچوب انلرك الفت ومودتلرین مشاهده ایدوب كندویه بر غیظ عظیم حاصل
اولدی پس بر یهودی اغلانه امر ایتدیكه واروب انلر ایله اوتوره اندن صكره بعاث وقعه سنك كوننی كه ایچنده اوس ایله
خزرجك عظیم جنكلری اولوب صكره غلبه اوس طائفه سنه اولدی كندولره سویلیه و آنك حقنده
سویلنان اشعاری اوقیه اول دخی كلوب اول خبیثك سپارشنی اجرا ایدوب اوسك مدحنده و
خزرجیلرین ذمنده سویلنان اشعاری اوقودی اول كلام خزرجیلرك اسماعنه ایرشجك انلر اوس
طائفه سن شتم ایتدیلر اوس آنی تحمل ایتمیوب خزرجیلری سوكدیلر ایكی طائفه نك اراسنده آتش
فتنه شعله لندی مفاخره یه باشلدیلر اندن مشاجره یه واصل اولدیلر ایكی طرفك دلاورلری سلاحه
یاپشوب جنكی استدعا ایتدیلر سرور كائنات صلی الله علیه وسلمه خبر اولندی همان معركه
لرینه یتشوب اتدكلری ایشدن اوتری كندولرین تعنیف ایتدی علی الفور كندولره نمایان اولدیكیم
اول ایش براغواء شیطان ایدی همان بری بریله قوجاقلشوب ایتدكلری ایشدن استغفار ایدوب
حضرتله دوندیلر پس اول آیت نازل اولدی دخی حق تعالی انلری تعنیف ایدوب بیوردی (وَكَیْفَ تَكْفُرُونَ)
ونیجه كافر اولورسز (وَاَنْتُمْ تُتْلٰی عَلَیْكُمْ اٰیَاتُ اللّٰهِ) وحالبوكه سزای كروه انصار اوزریكزه اوقنور
خدانك آیاتی (وَفِیكُمْ رَسُولُهُ) واراكزده در خدانك پیغمبری (وَمَنْ یَعْتَصِمْ بِاللّٰهِ) وهركیمكه تكرینك
دیننه یاپشوب التجا ایدر (فَقَدْ هُدِیَ اِلٰی صِرَاطٍ مُسْتَقِیمٍ) بی شبهه كیم بر طوغری یوله هدایت
اولندی (یَا اَیُّهَا الَّذِینَ اٰمَنُوا) ای ایمانه كلان كمسنه لر (اتَّقُوا اللّٰهَ) تكریدن خوف ایدك
(حَقَّ تُقَاتِهِ) اندن درست خوف ایتمككز یعنی طاقتكزی واجبانك قیامنده ومحرماتدن اجتناب

ایتمکه صرف ایدك (ولا تموتن الا وانتم مسلمون) واولمکز الا اول حالده که سز اهل ایمانسز یعنی اسلام اوزره
ثابت اولمق برحده دك که موت سزه کلدکده دین اسلام اوزره سزی بوله (واعتصموا بحبل الله جمیعا)
وخدانك کتابنه قموکز یاپشك (ولا تفرقوا) وحقدن ایرلمك (واذکروا نعمت الله علیکم)
واوزریکزه اولان تکرینك احسانینی یاده کتورك (اذ کنتم اعداء) قچن جاهلیه عصرنده دشمنلر
ایدیکز (فالف بین قلوبکم) پس کوکللریکزی اراسنده اسلام سببیله الفت صالدی (فاصبحتم بنعمته اخوانا)
درعقب آنك لطف وکرمیله قرنداشلر اولدیکز یعنی کویاد شمنلك ایله احشا ملمشدیکز بعده آنك
لطفیله قرنداشلر صباحلدکز (وکنتم علی شفا حفرة من النار) واتشدن برچقورك کناری
اوزره ایدیکز (فانقذکم منها) پس حق سبحانه وتعالی سزی اول اتشدن قورتردی (کذلك یبین الله
لکم آیاته) شنه که حق تعالی حالکزه بیان ایتدی دلائل وخدانیتی سزه اشکارا ایدر (لعلکم تهتدون)
تاکه سز طوغرو یول اوزره ثابت اولورسز (ولتکن منکم امة) وسزدن برجماعت اولسونکه (یدعون
الی الخیر) ایولك ایتمکه خلقی دعوت ایدرلر (ویأمرون بالمعروف) وشرعا مستحسن اولان ایشك
ایشلمسین خلقه فرمان ایدرلر (وینهون عن المنکر) وشرعا مستقبح اولان اشیادن خلقی منع
ایدرلر (واولئك) واول جماعتکه امر بالمعروف ایدوب منکردن نهی ایدرلر (هم المفلحون) کندولردر
محنتلردن کمال اوزره قورتلانلر (ولا تکونوا کالذین تفرقوا) واولمکز شول کسنه لر کبی که عداوت
سببیله پراکنده اولدیلر (واختلفوا من بعد ما جاءهم البینات) وروشن دلیللر کندولره
کلدکدنصکره مختلف اولدیلر (واولئك) واول کروه که پراکنده اولوب مختلف اولدیلر
(لهم عذاب عظیم) انلره برالو اشکنجه اولور (یوم تبیض وجوه وتسود وجوه) برکونده که بر مقدار یوزلر
آق اولور وبر مقدار یوزلر قره (فاما الذین اسودت وجوههم اکفرتم بعد ایمانکم) پس اما شول
کیمسه لرکه یوزی قره اولدی کندولره دینلور ایمان کتوردیککز دنصکره کافر اولدیکزمی
بو استفهام توبیخ ایچوندر یعنی نیچون ایماندنصکره کافر اولدیکز (فذوقوا العذاب) پس
اشکنجه نك چاشنیسن آلك (بما کنتم تکفرون) اول سببله که ایماندنصکره کفر ایدردیکز
(واما الذین ابیضت وجوههم) واما شول کیمسه لرکه یوزلری آق اولدی (ففی رحمة الله) تکرینك
رحمتنده یعنی بهشت برینده اولورلر (هم فیها خالدون) کندولر آنك ایچنده علی الدوام اقامت ایتمشلردر
(تلك آیات الله) بو سورده مذکور اولان اخبار خدانك آیاتیدر (نتلوها علیك)
وحیك وساطتیله اوزریکه اندیروز (بالحق) طوغریلغله (وما الله یرید ظلما للعالمین) وحق

سبحانه وتعالی انس وجنه ستم ایتمسین استمز وجرمسز عقوبت ایتمز (ولله ملك السموات) وکوکلرده اولان
فرشته لر واخترلر خدایه مملوکدرلر (وما فی الارض) ویرده اولان مخلوقات دخی (والی الله ترجع
الامور) وایشلر خدای عز وجلك فرمانینه دونمش قیلنور (کنتم خیر امة) سز بر کوزل کروه
ایدیکزکه (اخرجت للناس) خلوتخانه غیبدن خلق ایچون چقمش قلندیکز (تأمرون بالمعروف) شرعا
مستحسن اولان شیئك ایشلمسین خلقه فرمان ایدرسز (وتنهون عن المنکر) وشرعا مستقبح
اولان ایشك ایشلمسندن خلقی منع ایدرسز (وتؤمنون بالله) وتکرینك وحدانیتنه علی وجه
التحقیق ایمان کتوررسز (ولو آمن اهل الکتاب) واکر اهل کتاب حضرت محمد المصطفی نك نبوتن تصدیق
ایتسیدیلر (لکان خیرا لهم) البته کندولره ایو اولوردی (منهم المؤمنون) بعضیلر اهل ایماندندر
(واکثرهم الفاسقون) وچوقلری دینك دائره سندن طشره ولمشلردر (لن یضروکم الا اذی)
اهل کتاب سزه ضرر یتشترمزلر مکر اینجیتمك سوکمك وتهدید کبی (وان یقاتلوکم) واکر سزکله
جنك ایدرلر (یولوکم الادبار) اردلرین سزه دوندررلر یعنی جنك ایدرلرسه قارشو طورمزلر
(ثم لا ینصرون) صکره یاردم اولنمازلر (ضربت علیهم الذلة) یهود اوزره خوارلق وضع اولندی
(این ما ثقفوا) قنده بولنسه لر (الا بحبل من الله وحبل من الناس) اعم احوالدن استثنادر
یعنی قمو احواللرنده اوزرلرینه خوارلق وضع اولندی مکر اول حالده که خدانك عهدیله ومؤمنلرك
امانیله معتصم اوله لر (وباؤا بغضب من الله) وتکریدن برخشمله دوندیلر (وضربت علیهم المسکنة)
وحقیرلك جمیع وجودلرین قابلدی (ذلك) مذکور اولان خوارلق ومسکنت وتکرینك خشمی اوزرلرینه
اول سببله اولدیکه (بانهم کانوا یکفرون بآیات الله) بلا شبهه انلر تکرینك نشانلرینه کفر ایدرلردی
(ویقتلون الانبیاء بغیر حق) وپیغمبرلری ناحق یره اولدررلردی (ذلك بما عصوا وکانوا یعتدون)
بو کفر وقتل انلردن اول سببله صادر اولدیکه حقك فرمانینه مخالفت ایتدیلر وحدود شرعیه تجاوز
ایدرلردی (لیسوا سواء) ارباب کتاب اولانلر برابر دکلدرلر (من اهل الکتاب امة قائمة) اهل
کتابدن بر کروه وارکه دینلری اوزره طورمشلردر وانلر اول طائفه درکه محمد المصطفانك
نبوتنه اقرار ایدوب ایمانه کلدیلر (یتلون آیات الله آناء اللیل) تکرینك کلامك کیجه نك
ساعتلرنده اوقورلر (وهم یسجدون) وکندولر نماز قیلارلر (یؤمنون بالله والیوم الآخر) تکرینك
وحدانیتنه وروز جزانك اولمسنه تصدیق کتوررلر (ویأمرون بالمعروف) وخلقه محمد
المصطفانك متابعه سنه امر ایدرلر (وینهون عن المنکر) وخلقی حضرتك تکذیبندن منع

ايدرلر (وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ) وكوزل اعمالك ارتكابنده شتابله سعى ايدرلر (وَاُولٰئِكَ مِنَ
الصَّالِحِينَ) واولكروه كه بو صفاتله موصوفدرلر ابولرزمره سندن معدوددرلر (وَمَا يَفْعَلُوا
مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ) وكوزل ايشدن هرنه ايشلرلرسه ثوابى نقصان اولنماز بالتمام كندولره واصل
اولور (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ) وخداى لايزال پرهيزكارلرك ايشنه كمال اوزره دانادر (اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
تحقيقا كه محمد المصطفى صلى الله عليه وسلمك نبوتنه كفر ايدنلر (لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ اَمْوَالُهُمْ وَلَا اَوْلَادُهُمْ
مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا) اموالريكه قوت قلبلريدر واوشاقلريكه انلرله استظهار ايدرلردى تكرينك عذابندن
برازنسنه كندولردن دفع ايتمز (وَاُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ) واولكروه دوزخك اهليدر (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ)
كندولر دائك ايچنده هميشه اقامت ايديجيلر (مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هٰذِهِ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) يهود صرف
قيلدقلرى شيئك صفتى يقين اولان زندكانيلكده (كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ) بريلك صفتى كبيدر كه ايچنده
قتى صاوق (اَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ فَاَهْلَكَتْهُ) كفر ومعصيتله جانلرينه ستم ايتمش بربلوكك
اكيننه دكوب آنى نابود قيلدى مراد نفاق ايدنلرك شيئك تشبيهى ضايع اولمقلقده بركفارك اكيننه
صاوق يل آنى نابود ايدوب نه دنياده ونه آخرتده كندولره نفع ايتدى (وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ) وايزد متعال انلره
ستم ايتمدى (وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) ولكن كندولر جانلرينه ستم ايدرلردى (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ) اى ايمانه كلان كسنه لر مسلمانلردن اوزكه اولان اشخاصى محرم دوست
ايدنمكز (لَا يَاْلُونَكُمْ خَبَالًا) اول اشخاص سزه ضرر ايصال ايتمكده تقصير ايتمزلر (وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ) زحمت
ومشقتكزى آرزو ايتديلر (قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ) بى شبهه كيم آغزلرندن عداوت
اشكارا اولدى يعنى سزه شدت بغضلرندن نفسلرين ضبط ايده مزلر سوزلرندن سزه
ايتدكلرى دشمنلك فهم اولنور (وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ اَكْبَرُ) وسينه لرى صاقلديغى عداوت
آغزلرندن اشكارا اولان عداوتدن بيوكدر (قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْاٰيَاتِ) بى شبهه كيم سزه نشانلر ظاهر
قيلدق (اِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ) اكر سز بيان اولنان نسنه فهم ايدردكز (هَا اَنْتُمْ اُولَاۤءِ) آكاه اولك اى
بيكانه لر صحبتنده خطا ايدن جماعت سز اول كيمسه لرسزكه (تُحِبُّونَهُمْ) انلرى سوررسز (وَلَا يُحِبُّونَكُمْ)
وانلر سزى سومزلر (وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ) وتكريدن ايننان قمو كتاب قسمنه ايمان كتوررسز
وانلر بعض كتابلرى انكار ايدرلر پس انلره نيچون محبت ايدرسز (وَاِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا اٰمَنَّا) وقچن سزكله
بولشورلر نفاق بوزندن ديرلر كه بز ايمانه كلدك (وَاِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْاَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ)
وقچن تنها اولورلر اوزكزه آجغلرندن برمقلرينك اوجلرين اصررلر (قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ) بو منافقلره

سويله يا محمد آجغكزله اولك (اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ) كه بى شبهه حق جل وعلا سينه لرده مخفى اولان
اشيايه دانادر پس سينه لرنده اولان حقد وحسدك ايچنى بيلور (اِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ) اكر
سزه بر ايولك دكر اول ايولك كندولرين غمناك قيلار (وَاِنْ تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا) واكر سزه
بربدلك عارض اولور انكله دلشاد اولورلر (وَاِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا) واكر صبر ايدوب پرهيز
ايدرسز (لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا) مكر وحيله لرى سزه برنسنه زيان ايتمز (اِنَّ اللّٰهَ بِمَا يَعْمَلُونَ
مُحِيطٌ) تحقيقا كه ايزد ذو الجلالك علمى صبر وتقوادن ايشلديككز نسنه يى قابلمشدر كتورديكى
هجرتك اوچنجى سنه سنك ماه شوالك اون ايكنجى كوننده ابو سفيان برخيلى جمعيتله سرور كائنات ايله
جنك ايتمك ايچون مدينه اطرافنده احد نام طاغك قربنده قوندى حضرت صلى الله عليه وسلم
ايستديكه مدينهٔ منوره ده توقف ايدوب انلرله آنده جنك ايده اولكروه كه بدر وقعه سنده
حاضر دكل ايديلر چيقوب جنك ايتمكه حضرت اوزره مبالغه ايله ابرام ايتديلر حضرت صلى الله عليه
وسلم مهاجرين وانصاردن بيك شخصله جنك ايتمكه توجه ايتدى اثناء طريقده عبد الله ابن
ابى اوچيوز منافقله كيرو يه دوندى سرور كائنات يدى يوز كسنه ايله دشمنك مواجهه سنه
كلدى احد طاغنه ايرشجه عبد الله بن جبيرى اللى كماندار اوزره سردار ايدوب طاغ مزبورك
رخنه سنك محافظه سنه تعيين ايدوب كندولره غايتله سپارش ايتديكه اكر غالب واكر مغلوب
اولورسز مكانكزدن حركت ايتمكز پس حضرت صلى الله عليه وسلم نفس نفيسه سيله لشكر
همايونك صفوفنى تسويه ايتدى وبو ايش صباح وقتنده اولمشدى نته كه حق تعالى بيوردى
(وَاِذْ غَدَوْتَ مِنْ اَهْلِكَ) وياد ايت اول وقتيكه حضرت عايشه نك حجره سندن صباح وقتنه
واردك (تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ) ايمانه كلان كسنه لره جنك ايچون مكانلر تهيئه
ايدردك (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ) وايزد جل جلاله جنك ايچون چيقمق خصوصنده سويلديككز سوزى
كمال اوزره ايشيدر (عَلِيمٌ) نيتلركزى بو بيلور (اِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ اَنْ تَفْشَلَا) وقچن
سزدن ايكى جماعت يوزلمغه قصد ايتديلر وانلر خزرج قبيله سندن بنو سلمه واوسدن
بنو حارثه كه انلر عسكرك ايكى قناديكه قچن عبد الله بن ابى ارباب نفاقله دوندى دونمك
ايستديلر صكره حق سبحانه وتعالى كندولرين اول وسوسه يى شيطانيه دن حفظ ايدوب
پيغمبرله جنكه وارديلر (وَاللّٰهُ وَلِيُّهُمَا) وحق سبحانه وتعالى اول ايكى طائفه نك ناصريدر كه
كندولرين اول ايشدن حفظ ايتدى (وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) وايزد ذو الجلال اوزره

اهل ایمان اولانلر اعتماد ایتسونلر (وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ بِبَدْرٍ) و بی شك حق جل و علا سزه بدر وقعه سنده
یاردم ایتدی که دشمنلریکز اوزره غلبه ایتدیکز (وَاَنْتُمْ اَذِلَّةٌ) و حالبوکه سز خوار و حقیر ایدیکز
(فَاتَّقُوا اللّٰهَ) پس تکریدن خوف ایدك (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) تاکه نصرتك نعمتنه شکر ایده سز (اِذْ تَقُولُ
لِلْمُؤْمِنِينَ) نصر لفظنه متعلقدر یعنی سزه یاردم ایتدی اولدمکه مؤمنلره سویلر ایدك (اَلَنْ يَكْفِيَكُمْ
اَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ) سزه کفایت ایتمزمیکه پروردکارکز سزه مدد ایده (بِثَلٰثَةِ اٰلَافٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ) فرشته لردن
اوچبیك کسنه ایله (مُنْزَلِينَ) عالم بالادن ایندرلمشلر (بَلٰى) نفید نصکره واقع اولان کلامی
ایجاب ایدر یعنی حق تعالی نك امدادی اوچبیك ملك ایله سزه کفایت ایدر بو وعدی کندولره ایتدکدن
صکره صبر و تقوی اوزره مددی زیاده ایتمکه دخی وعد ایدوب بیوردی (اِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا) اکر
جنکده صبر ایدوب حضرتك سوزینه مخالفت ایتمکدن پرهیز ایدرسز (وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ
هٰذَا) و دشمنلریکز بو ساعتلرندن سزه کلورلر (يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ) پروردکارکز سزه مدد ایدر
(بِخَمْسَةِ اٰلَافٍ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ) فرشته لردن بشبیك ایله (مُسَوِّمِينَ) علامتلی اولدقلری حالده
(وَمَا جَعَلَهُ اللّٰهُ اِلَّا بُشْرٰى لَكُمْ) و حق سبحانه و تعالی بو مددی ایتمدی الا که سزه بر مژده اوله (وَ
لِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ) و تاکه کوکللریکز انکله آرام بولا ایده (وَمَا النَّصْرُ اِلَّا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ) و یاردم
هیچ برکیمسه نك قتندن دکلدر الا تکرینك قتندن (الْعَزِيزِ) هرکیمسه اوزره غالب اولان (الْحَكِيمِ)
ایشی کما ینبغی محکم ایدن (لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا) نصر لفظنه متعلقدر یعنی بدر وقعه سنده
سزه یاردم ایتدی تاکه کفر ایدن کسنه لرك برکروهك نابود قیله (اَوْ يَكْبِتَهُمْ) یا انلری خوار
و حقیر ایده (فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ) پس دونه لر بی بهره و نا امید اولدقلری حالده بلکه حق
تعالی احد وقعه سنی اراسنده بدرك وقعه سنی اوجهتله اکدی تاکه صحابهٔ کرام صبر له
شکر اراسنده اوله لر زیرا بدر جنکنده ظفر غنیمت وار ایدی و آنك مقتضاسی شکردر و احد جنکنده
قتل و مغلوبیت وار ایدی و آنك مقتضاسی صبردر و احد وقعه سی علی طریق الاجمال بو کونه اولدیکه
تسویهٔ صفین اولدقده محاربه یه باشلیوب لشکر قریش فراره یوز طوتدیلر حضرتك لشکری
نهب و غاراته دوشدی احد طاغنك رخنه سن بکلیان تیراندازلر بونی کوریجك نهب و غارته
سکرتدیلر سردارلری عبد اللّٰه بن جبیر هرچند که کندولرین منع ایتدی قبول ایتمدیلر انجق
کندوسی برقاچ نفرله انده توقف ایتدی لشکر منکوب رخنهٔ خالی بولیجق لشکر اسلام
اوزره دونوب عبد اللّٰه بن جبیری نفرلر ایله شهید ایتدیلر و بو وقعه ده حضرتك مبارك

دیش

سِنِ سعادتی شهید اولدی و عمیسی حضرت حمزه دخی شهید اولدی (لَيْسَ لَكَ مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ) ایشدن
سکا عائد برنسنه یوقدر زیرا عالمده هرنه صادر اولور حق سبحانه و تعالی نك ارادتیله در بو جمله معترضدر
(اَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ اَوْ يُعَذِّبَهُمْ) لیقطع اوزره معطوفدر و معنی بو یله اولور که حق تعالی سزه درت شیئك
بریسیله کفار اوزره نصرت ویرر یا اکابرلرینك قتلیله رکن دولتلرین منهدم قیلور یا جنك محلنده منهزم
اولوب خائب و خاسر دونرلر یا حق تعالی اوزرلرینه توبه ایدر اکر اسلامه کلورلر یا کندولرین جهنم
اتشنده معذب ایدر کفر اوزره اصرار ایدرلر ایسه (فَاِنَّهُمْ ظَالِمُونَ) که علی التحقیق انلر ستمکاردرلر
پس ستملری سببیله معذب اولورلر (وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) و کوکلرده و یرده اولان
مخلوقات خدای ذو الجلاله مملوکدرلر پس جمله ایش فرمانه راجعدر (يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ) ایستدوکی
کیمسه نك کناهن عفو ایدر (وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ) و ایستدوکی کسنه یی معذب قیلار (وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ)
و حق سبحانه و تعالی قوللرینك کناهن پوشیده ایدوب غایتله کندولرین اسیرکر (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا
لَا تَأْكُلُوا الرِّبٰوا اَضْعَافًا مُضَاعَفَةً) ای ایمانه کلان کسنه لر مال ربانی برقاچ قات یمکز مرویدرکه
جاهلیه عصرنده برشخص بر وقت معینه دك برشخصه دین ویردکده اول وقت حلول ایدوب
مدیون بورجنی ادا ایتمیجك دائن اولان کسنه مدتی و بهایی برقات دخی ایدردی بو منوال اوزره
هر وعده که حلول ایدوب اقچه سن المزسه اویله ایشلردیکه براز شیئله مدیونك جمیع مالنی
جلب ایدردی (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) و نهی اولندیغکز نسنه نك ارتکابنده تکریدن خوف ایدك (لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ) شاید سز خدانك غضبندن قورتلوب رضاسنه نائل اوله سز (وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي
اُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ) و کفار ایچون اماده اولنان آتشدن احتراز ایدك یعنی انلرك ایشلدکلری
ایشلردن احتراز ایتمکله انلره اماده قیلنان آتشدن کندوکزی صاقنك (وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ)
و خدایه و پیغمبره فرمان ایتدکلری اشیاده اطاعت ایدك (لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) شاید سز تکرینك
رحمتنه مظهر قیلنه سز (وَسَارِعُوا اِلٰى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ) و پروردکارکزدن صلور ایتمش
بر مغفرتك سببی سمتنه عجله ایله وارك (وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ) و بر بهشتك
طرفنه عجله ایله کیدك که آنك اینی کوکلر و یردر بو آیتك تفسیرنده حضرت عبد اللّٰه بن عباسدن
بو کونه روایت اولندیکه اکر یدی کوك و یدی یر بری برینه اولاشلور بهشت جاودانك مساحهٔ
عرضی آنك کبی اولور (اُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ) شرکدن پرهیزکار اولانلره اماده قیلندی بو ایت جنتك
موجود اولمسنه و بو عالمدن طشره اولدیغنه دلیلدر (اَلَّذِينَ يُنْفِقُونَ) ملح اوزره منصوبدر

يعنی شول کیمسه لره مدح اولسونکه ماللرینی فی سبیل الله صرف قیلارلر (فی السرّاء والضرّاء
بوللق حالنده وطارلق محلنده یا معنی بو اوله که ما ملکلرینی هر حال اوزره رضاء الله ایچون
انفاق ایدرلر زیرا انسانا بو ایکی حالدن خالی اولمز یا بوللقده در یا طارلقده (والکاظمین الغیظ
سبقت ایدن موصول اوزره معطوفدر یعنی آفرین اولسون شو کیمسه لره که خشملرینک قضاسین
منع ایدرلر باوجود که آنک اجراسنه قدرتلری وار (والعافین عن الناس) دخی مدح اولسون
شول کیمسه لره که خلقک کناهندن واز کچرلر (والله یحب المحسنین) وتکری تعالی ایولک
ایدنلری سور (والذین اذا فعلوا فاحشة) وشول کیمسه لره که چن بر بد ایش ایشلرلر
(او ظلموا انفسهم) یا ارتکاب صغائرله جانلرینه ستم ایدرلر (ذکروا الله) تکرینک انتقامک
خاطرلرینه کتوررلر (فاستغفروا لذنوبهم) پس پشیمان اولوب کناهلری ایچون پوشیده لک
طلب ایدیلر (ومن یغفر الذنوب الا الله) وتکریدن اوزکه کناهلری کیم پوشیده قیلار
یعنی آندن اوزکه بر کیمسه کناهلری پوشیده قیلمز (ولم یصروا علی ما فعلوا) وایشلدکلری
قبیح ایش اوزره استغفارسز طورمزلر (وهم یعلمون) اول حالده که ایشلدکلری ایشک کندولر
قبحن بیلورلر (اولئک) اول کروهک حالی اوکونادر (جزاؤهم مغفرة من ربهم) سزالری پروردکارلرندن
کناهلرین غفران ایتمکدر (وجنات تجری من تحتها الانهار) دخی سزالری بر باغلر که اشجارینک آلتندن
ایرمقلر آقر (خالدین فیها) ایچنده علی الدوام اقامتلرین تقدیر ایتمشلر (ونعم اجر العاملین) و
کوزل عمل ایشلیانلرک اجری بو اجرتدر واو مغفرت وبهشت بریندر (قد خلت من قبلکم
سنن) تحقیقا که سزدن اسبق عظیم وقعه لر کچدی (فسیروا فی الارض فانظروا کیف کان
عاقبة المکذبین) پس یریوزنده سیاحت ایدوب کورک پیغمبرلری تکذیب ایدنلرک صوکی نیجه اولدی
(هذا) بو کچمش واقعه لر بیان (للناس) عامهٔ خلق ایچون بیاندر (وهدی وموعظة للمتقین
وپرهیزکارلره بر بصیرت وپنددر (ولا تهنوا ولا تحزنوا) بو کلام احد وقعه سنده مؤمنلره اصابت
ایدن زحمتدن تسلیه در یعنی جهاد ایتمکده زبون اولمکز وسزدن اولن کسنه لر اوزره غمناک
اولمکز (وانتم الاعلون) وحالبو که سز انلردن اوست سز (ان کنتم مؤمنین) اکر تکرینک
ایتدوکی وعده‌ئی تصدیق ایدردکز زیرا حق جل وعلا بیورر وان جندنا لهم الغالبون (ان یمسسکم
قرح) اکر سزه بر جراحت وزحمت دکدی (فقد مس القوم قرح مثله) بی شبهه که کروه کفاره دخی
آنک کبی بر زحمت دکشدی یعنی احد جنکنده سزه بر شکست واقع اولدیسه کروه کفاره دخی

بدر وقعه سنده انک کبی بر شکست واقع اولدی صکره آنلر زبون وغمناک اولمدیلر پس سز حق
واولاسز که زبون وغمناک اولمیه سز زیرا تکریدن امید ایدکز امیدی انلر ایتمز (وتلک الایام
واولکونلر که حیات دنیویه نک اموری اوزرینه دائردر (نداولها بین الناس) خلق اراسنده
انلری چویررز تا که بر طائفه بر کون دولتمند وخوشحال اوله لر وبر کون منکوب وغمناک
(ولیعلم الله الذین آمنوا) وتا که تکری تعالی ایمانه کلانن کسنه لر بیله یعنی بو ایشی ایشلدی
تا که ایمان اوزره ثبات ایدن ایتمیاندن ممتاز اوله (ویتخذ منکم شهداء) وتا که سزدن کوهلر
ایدینه که شهادت ایده لر جنک محلنده فی سبیل الله کیم چالشدی کیم چالشمیه (والله لا یحب الظالمین
وحق جل وعلا ستم ایدنلری سومز یعنی حق تعالی مشرکلری سومز کندولرین کاه غالب
ایدررلیجو کندولرینه استدراج ایتمک ایچون واهل ایمانی مبتلا قیلمق ایچون غالب قیلار (ولیمحص الله
الذین آمنوا) وبو غالبیت کاه اهل کفره وکاه اهل ایمانه اولدی تا که ایزد جل جلاله ایمان کلانلرک
کناهن پاک قیله شکست اوزرلرینه واقع اولورسه (ویمحق الکافرین) وتا که کافرلری نابود
قیله شکست اوزرلرینه واقع اولیجق (ام حسبتم ان تدخلوا الجنة) یا خود کمان ایتدکزمی که
بهشته کیره سز (ولما یعلم الله الذین جاهدوا منکم) وحالبو که تکری تعالی سزدن جهاد ایدنلری
هیچ بیلمدی یعنی سزدن بر کیمسه جهاد ایتمدیکی تکری تعالی آنک جهادینی بیله (ویعلم الصابرین
وصبر ایدنلری دخی بیلمدی یعنی سزدن بر کیمسه محنته صبر ایتمدیکه آنک صبرین مشاهده ایده
والحاصل نتیجهٔ کلام بو که مجاهده نک زحمتی چکلمینجه مشاهده نک راحتنه ایرشمک اولماز
بیت ❁ بلبل کو ستم خار تحمل نکند ❁ بهتر آنست که دیکر سخن کل نکند ❁
(ولقد کنتم تمنون الموت) دخی قسم اولسونکه سز اولمکی آرزو ایدردیکز یعنی موتک اسبابندن اولان
جنکی تمنی ایدردیکز (من قبل ان تلقوه) اکا سز ملاقی اولمدن اول (فقد رأیتموه) پس آنی بی شبهه کوردیکز
(وانتم تنظرون) اول حالده که احد وقعه سنده سز مؤمن قرنداشلرکزک قتلن مشاهده ایدردکز بو
آیت خطاب بدر وقعه سنده حاضر اولمیان کسنه لره درکه احد وقعه سنده جنکی آرزو ایدوب مدینه دن
چیقوب جنک ایتمک ایچون حضرت اوزره الحاح ایدیلر مرویدر کیم چن احد جنکنده عبد الله بن قمئه حضرت
صلی الله علیه وسلمک دیشنی طاشله اوروب قرنجه شیطان لعین لشکر اراسنده ندا ایلدیکی
محمد المصطفی اولدردیلر اهل اسلامک زبونلری دیدیلر کلک واره لم عبد الله بن ابیه بزه ابو
سفیاندن امان آلسون ومنافقلر اولانلر سویلدیکیم محمد پیغمبر اولسیدی مقتول اولمازدی کلک قرنداشلرمزه

دونه لر انس بن النضر حضرتلری بیوردیکه ای قوم محمد اولدیسه محمدک تکریسی حی لا یموتدر ایا صاغلغی
اندن صکره نیلرسز بعده دیدی اللهم انی اعتذر الیک مما یقولون وابرأ منه وقلیجن قوشانوب جنک
ایلدی شهید اولنجه یه دک صکره حق تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وما محمد الا رسول) ومحمد
اسمیله مسمی اولان وجود شریف بر نسنه دکلدر الا انکریدن بر کوندرلمش پیغمبرکه (قد خلت من
قبله الرسل) کندوسندن اسبق اولان پیغمبرلر کذشته اولدیلر (أفإن مات أو قتل) ایا پس
اکر کچنور یا قتل اولنور (انقلبتم على أعقابکم) اوکچه لریکز اوزره دونرسز یعنی محمد المصطفی سائر
پیغمبرلر کبی بر پیغمبردر وانلرک اولمسی فکرکزده محقق در پس سزدن غایتله مستبعددر که محمد اولدوکی
تقدیرده یا قتل اولیجق دین اسلامک نصرتنی ترک ایده سز (ومن ینقلب على عقبیه) وهر کیم اکی
اوکچه سی اوزره دونرکه دین اسلامک نصرتنی ترک ایده (فلن یضر الله شیئا) حق سبحانه وتعالی
هیچ بر نسنه زیان ایتمز (وسیجزی الله الشاکرین) وبی شبهه تکری تعالی نعمتنه معترف
اولانلره حمد وثنا سپاس ایدنلره جزالرین ویرر (وما کان لنفس أن تموت إلا بإذن الله) وبر جانه ممکن
وصحیح دکل ایدیکه میت اوله الا تکرینک فرمانیله وآنک اوله جک وقتی لوح محفوظده یازلمشدر
(کتابا مؤجلا) بر موقت یازمق که نه تقدم ونه تأخر ایدر (ومن یرد ثواب الدنیا نؤته منها) و
هر کیم بو جهانک سزاسن ایستر اندن اکا ویررز (ومن یرد ثواب الآخرة) وهر کیم او بر جهانک
مکافاتن ایستر (نؤته منها) اکا اندن احسان ایدرز (وسنجزی الشاکرین) ویقینده جمادک
نعمتنه شکر ایدنلرک سزاسن ویررز (وکأین من نبی قاتل معه ربیون کثیر) ونیجه کمسه پیغمبر
مقوله سندن چوق علما وصلحا فی سبیل الله بیلسنجه جنک ایتدیلر (فما وهنوا لما أصابهم
فی سبیل الله) پس تکری یولنده کندولره دکن اشیادن اوتری سست اولمدیلر (وما ضعفوا)
ونه جنک شدتندن زبون اولدیلر (وما استکانوا) ونه دشمنه ذلیل اولدیلر (والله یحب
الصابرین) وحق سبحانه وتعالی جهاد اوزره صبر ایدنلری سور (وما کان قولهم إلا أن قالوا) ودیانی
اولان جماعتک سوزی بر نسنه دکل ایدی الا دیمللری (ربنا اغفر لنا ذنوبنا) ای پروردکاریمز
بزم ایچون کناهلرمزی یارلغه (وإسرافنا فی أمرنا) وایشمزده تعدی ایتدیکمزی عفو ایت (وثبت
أقدامنا) وجنک محلنده ایاقلریمزی بکشتر (وانصرنا على القوم الکافرین) وایمانه کلمیان اوزره بزه
یاردم ایله (فآتاهم الله ثواب الدنیا) پس ایزد عز وجل انلره بو جهانک جزاسن ویردی (وحسن
ثواب الآخرة) واو بر جهانک جزاسن ایوسن دخی انلره ویردی (والله یحب المحسنین) وایزد جل

جلاله ایولک ایشلیانلری سور (یا أیها الذین آمنوا) ای ایمانه کلان جماعت (إن تطیعوا
الذین کفروا) اکر حقی پوشیده قیلان کسنه لرین سوزین دکلرسز (یردوکم على أعقابکم)
اوکچه لریکز اوزره سزی دوندرورلر یعنی سزی کفره ارجاع ایدرلر (فتنقلبوا خاسرین) پس ایکی
جهانک خیرین اونودمش اولدیغکز حالده دونرسز بو آیت نازل اولدیکه چون منافقلر احد جنکنک
شکستنده لشکر اسلامه دیدیلر قرنداشلرکزه دونک محمد پیغمبر اولسیدی قتل اولنمزدی (بل الله
مولاکم) بلکه تکری تعالی سزک یاردمجیکزدر (وهو خیر الناصرین) وکندو در یاردمجیلرک یکرکی
(سنلقی فی قلوب الذین کفروا الرعب) یقینده کفر ایدن کسنه لرک کوکللرنده قورقو صالورز (بما
أشرکوا بالله) اول سببله که تکری یه اورتاق قیلدیلر (ما لم ینزل به سلطانا) شول نسنه که
آنک اتخاذنه حجت وبرهان ایندرمدک (ومأواهم النار) ودوزخ انلرک مکانیدر (وبئس مثوى
الظالمین) وغایتله یمان یردر ستمکارلرک آرامکاهی (ولقد صدقکم الله وعده) وبی کمان
ایزد جل جلاله سزه وعده سنی یعنی صبر وتقوی ایله مشروط اولان نصرتی یرینه کتوردی
وفی الحقیقه بویله اولمشدی زیرا احد وقعه سنده تیر اندازلر حضرتک سوزینه نهب وغارتله
مخالفت ایتدکلری ایچون اهل اسلامه شکست واقع اولدی والا وهله اولاده اهل اسلامه نصرت
اولمشدی (إذ تحسونهم بإذنه) چون سز ای اهل اسلام کفاری تکرینک فرمانیله قتل ایدردکز (حتى إذا
فشلتم) اول وقته دک که بی جرأت اولوب ذاتکز زبون اولدی (وتنازعتم فی الأمر) وایشده منازعه
ایتدیکز یعنی ایچکزدن احد رخنه سن بکلیان کمانداران منازعه ایتدیلر که کیمیسی دیدی نهب وغارات
ایده لم وکیمسی دیدی مکانمزده توقف ایدوب حضرتک فرمانینه مخالفت ایتمیه لم (وعصیتم
من بعد ما أراکم ما تحبون) وسودیککز شیئی یعنی غنیمتی سزه کوستردکدن صکره سردارکز
عبد الله بن جبیره مخالفت ایتدیکز جواب اذا محذوف در تقدیری امتحنکم پس حاصل کلام بو اولورکه
احد جنکنده غلبه سزه ایدی اول محله دک که سزدن افعال مزبوره صدور ایدیجک
حق سبحانه وتعالی سزی شکستلکله مبتلا قیلدی (منکم من یرید الدنیا) سزدن بر کروه وارکه
بو جهانک منفعتک ایسترلر وانلر مکانلرین ترک ایدوب یغمایه کیدنلردر (ومنکم من یرید الآخرة)
وسزدن بر جماعت وارکه او بر جهانک ثوابن ایسترلر وانلر مکانلرنده ثابت اولوب مقام شهادته
سعی ایدن کروهدر (ثم صرفکم عنهم) صکره حق تعالی آنلرک قلندن سزی آلیقودیکه
احوال متغیر اولوب سزه غلبه ایتدیلر (لیبتلیکم) تاکه تجربه ایده نک معامله سی کبی

سزکله برمعامله ایدیکه مصائب اوزره ثبات ایدنلر ایمانلردن ممتاز اوله (وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ)
وعلى التحقیق حق تعالى کناهلرکزدن واز کچدیکه مخالفتك شومیله جمله کزی قیردرمدی (وَاللّٰهُ ذُو فَضْلٍ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) وحق سبحانه وتعالى اهل ایمان اوزره ایولك صاحبیدر (اِذْ تُصْعِدُونَ) سزی اتلرك
قتلندن منع ایتدی اولوقتکه روی زمینه کیدوب اوزاقه اولدیکز (وَلَا تَلْوُونَ عَلٰى اَحَدٍ) وبر کیمسه
بر کیمسه‌یه انتظار ایتمز قالدی (وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي اُخْرٰيكُمْ) وسرور کائنات عقبکزده سزی چاغروب
دیر ایدی الی عباد الله الی عباد الله (فَاَثَابَكُمْ غَمًّا بِغَمٍّ) پس اول بی جرالکدن اوتری حق تعالى
سزه مکافات ایتدی برغم واو حضرتك قتلی خبریدر برغمیله متصل واو شهادت وجراحتدر
(لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلٰى مَا فَاتَكُمْ) تاکه سزدن فوت ایدن فتح وغنیمت اوزره اندوهناك اولمیه‌سز (وَلَا
مَا اَصَابَكُمْ) وتاکه سزه دکن قتل وجراحت اوزره ملول اولمیه‌سز (وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) و
ایزد جل وعلا ایشلدیککز اشیایه دانادر (ثُمَّ اَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ اَمَنَةً) پس اول ملوللکدن
صکره اوزریکزه برامنیت وارام ایندردی (نُعَاسًا) اول امنیت برخفیف اویقو ایدی (يَغْشٰى
طَائِفَةً مِنْكُمْ) سزدن بربلوکی قبلار تبیانده کوردیکه اول اویقولق یدی نفره واقع اولمشدی
مهاجریندن حضرت صدیق وفاروق وعلی المرتضى وطلحه وسعد بن ابی وقاص وانصاردن
حارث بن صمه وسهل بن حنیف رضوان الله تعالى علیهم اجمعین ونعاسك فائده‌سی بوایدیکه
اول اعزه‌نك قوتی یرینه کله وقساوتلری دفع اوله (وَطَائِفَةٌ قَدْ اَهَمَّتْهُمْ اَنْفُسُهُمْ) وبربلوك
یعنی ارباب نفاق بلاشك جانلری کندولرین اندوهلره صالدی (يَظُنُّونَ بِاللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ)
تکری تعالى‌یه جائز اولمیان شیئی کمان ایدرلر (ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ) اهل جاهلیه‌نك کمانی کبی برکمان
ایدرلر واهل جاهلیه‌نك ظنی بوایدیکه محمد المصطفانك یاپشدیغی ایش وجوده کلمز
(يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ مِنْ شَيْءٍ) دیرلر بزه وعد اولنان ظفر ونصرتدن هیچ برنصیب وارمی
(قُلْ اِنَّ الْاَمْرَ كُلَّهُ لِلّٰهِ) سویله ایش قوسی تکری تعالى‌یه مخصوصدر یعنی غلبهٔ حقیقی خدایه
ودوستلرینه‌در (يُخْفُونَ فِي اَنْفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ) یقولون لفظنده اولان ضمیردن
حالدر یعنی منافقلر اول سوزی دیرلر اوحالده که سکا اظهار ایتمدکلری نسنه‌یی نفسلرنده
کیزلی طوترلر (يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْاَمْرِ شَيْءٌ) اول کیزلی طوتدقلری شئ بودرکه تنها
اولدقلرنده برب برینه دیرلر ظفر ونصرتدن بزه برنسنه اولسیدی (مَا قُتِلْنَا هٰهُنَا) بومعرکه‌ده
بزدن قتل اولنان قتل اولنمازدی (قُلْ لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ) یا محمد بومنافقلره سویله اکرخانه‌لرکزده

اولسیدیکز (لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ اِلٰى مَضَاجِعِهِمْ) روز ازلده اوزرلرینه قتل یازیلان
کسنه‌لر البته اوله جك مکانلرینه چیقارلردی (وَلِيَبْتَلِيَ اللّٰهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ) بوجمله فعل
محذوفه علتدر یعنی حق سبحانه وتعالى بوایشی ایشلدی تاکه سینه‌لرکزده اولان اشیایی
امتحان ایدوب ایچنده پنهان اولان اخلاص ونفاقی اظهار ایلیه (وَلِيُمَحِّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ) وتاکه
کوکللرکزده اولان اعتقادی وسوسه‌دن پاك قیله (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ) وحق سبحانه
وتعالى سینه‌لرك ایه‌لرینه دانادر یعنی آنك ایچنده مخفی اولان اشیایه علیمدر انلری اظهار ایتمدن
اول بوکلامده وعد ووعید وار وایچنده آنك اوزره تنبیه وارکه حق سبحانه وتعالى ابتلا ایتمکدن
مستغنیدر انجق ابتلائی بومصلحت ایچون ایتدی تاکه اهل ایمان متمیز اوله‌لر وارباب نفاقك
حالنی اظهار ایلیه (اِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ) تحقیقا سزدن شول کیمسه‌لرکه یوز دوندروب قچدیلر
(يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ) اول کونکه جمع اهل اسلام وجمع کفره جنك ایچون بولشدیلر (اِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ
الشَّيْطَانُ) بوندن غیری برنسنه بوقدرکه ابلیس لعین کندولرین سورچمك ایستدی (بِبَعْضِ
مَا كَسَبُوا) قزاندقلری نسنه‌نك برمقداری سببیله احد جنکنده قچدیلر قچمسنه سبب بو اولدیکه شیطان
شوق سورچمکی طلب ایدوب آنلرکا اطاعت ایتدیلرکه حضرتك فرمانه مخالفت ایدوب مرکزلرین
ترك ایتدیلر پس کنهکار اولوب تأیید ربانیدن منع اولندیلر (وَلَقَدْ عَفَا اللّٰهُ عَنْهُمْ) وبی شبهه حق
سبحانه وتعالى ایتدکلری توبه جهتندن کناهلرندن وازکچدی (اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ) تحقیقا
کیم ایزد عز وجل کناهلری سترایدوب کنهکارلرین عقوبتنی تعجیل ایتمز (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ای
ایمان کتورن کسنه‌لر (لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا) اولمك شول کیمسه‌لر کبی که کفر ایتدیلر (وَقَالُوا
لِاِخْوَانِهِمْ) وقرنداشلرندن اوتری دیدیلر (اِذَا ضَرَبُوا فِي الْاَرْضِ) قچن تجارت ایتمکه سفر ایدوب
سفرلرنده بامر الله فوت اولدیلر (اَوْ كَانُوا غُزًّى) یاخود غازیلر اولوب غزالرنده شهید اولدیلر
(لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا) یانمزده اولسیدیلرنه اولورلردی ونه قیریلورلردی (لِيَجْعَلَ
اللّٰهُ ذٰلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ) بوکلام قالوا لفظنه متعلقدر یعنی کفر ایدن کسنه‌لر بوسوزی
دیدیلر تاکه تکری تعالى اول سوزك نتیجه‌سن کوکللرنده براندوه قیله (وَاللّٰهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ)
وخدای لایزال زنده قیلیجی احساندر ایدرنه تدبیر وحذر وکندوسی بدنی بی روح ایدرنه جنك وسفر
(وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) وحق سبحانه وتعالى ایشلدیککز اشیایه کمال اوزره بینادر (وَلَئِنْ قُتِلْتُمْ
فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اَوْ مُتُّمْ) دخی قتل اولسونکه اکرتکرینك یولنده کشته اولورسز یافوت اولورسز

لمغفرة من الله ورحمة خير مما يجمعون) بى شبهه كيم تكريدن صدور ايدن كناهى عفو ايتمك واسركمك حطام
دنيويدن بيغدقلرى شيدن بيكركدر (ولئن متم او قتلتم) دخى تحقيقا اكر تكرينك يولنده اولورسنز
يا قتل اولنورسنز (لالى الله تحشرون) بى كمان حق سبحانه وتعالينك سزاسى سمتنه جمع اولنورسنز
پس مكافاتكزى بالتمام ويروب ثوابكزى اولو قيلار (فبما رحمة من الله لنت لهم) پس تكريدن ناشى اولان
رحمت سببيله غزادن فرار ايدن طائفه يه ملائمتلك ايدك (ولو كنت فظا غليظ القلب) واكر بدخوى سخت
دل اولسيدك (لانفضوا من حولك) البته اصحابك چورك دن پراكنده اولورلردى (فاعف عنهم)
پس خدمتنده ايتدكلرى تقصيردن واز كچ (واستغفر لهم) وكندولر ايچون مغفرت طلب ايت خدانك
فرمانه تقصير ايتدكلرى ايشدن اوترى (وشاورهم فى الامر) وجنك خصوصنده كندولرله مشاوره
ايت (فاذا عزمت فتوكل على الله) مشاوره دنصكره بر ايشه قصد ايتديكنده تكرى تعالينك لطفنه اوزره
اعتماد ايت (ان الله يحب المتوكلين) كه بى شبهه حق جل وعلى ارباب توكلى سوور (ان ينصركم الله) اكر تكرى
تعالى سزه يار دم ايدرسه كه بدر جنكنده ايلدى (فلا غالب لكم) سزه بر كيمسه غلبه ايتمز (وان يخذلكم)
واكر يار دمكزى ترك ايدر (فمن ذا الذى ينصركم من بعده) كيمدر اول كيمسه كه اندنصكره سزه يار دم ايدر
(وعلى الله فليتوكل المؤمنون) وخداى لايزال اوزره مؤمنلر اعتماد ايتسونلر زيرا اندن اوزكه برنصرت ايدن
كيمسه يوقدر كوردبلركه بدركونى غنائمى قسمت ايتمك ايستدكلرنده ارالقده بر قرمزى قديفه نابود
اولدى منافقلردن بريح كيمسه ديديلر شايدآنى حضرت صلى الله عليه وسلم كندو وجناى ايچون فالدردى
حق سبحانه وتعالى كندو حبيبنى وسائر ابنيانك ساحة عرضلرين اوكونا ايشدن مبرا ايدوب بيوردى
(وما كان لنبى ان يغل) وبر پيغمبره مال غنيمتده خيانت ايتمك ممكن وصحيح دكل ايدى زيرا نبوتله خيانت بر يرده
جمع اولنملرى محالدر (ومن يغلل) وهركيم مال غنيمتده خيانت ايدر (يأت بما غل يوم القيمة) خيانت
ايتدوكى شيئى روز جزاده كتورر اخبارده كلمشدركه بركيمسه مال غنيمت قسمت اولنمدن اول بر كهنه پلاس
اندن فالدردى بعده كه قسمت اولندى حضرتك حضورينه آنى كتوردى حضرت اكا بيوردى بونى يانكده
صاقله كه قيامت كوننده آنى كتورر سن (ثم توفى كل نفس ما كسبت) صكره هرجان قزانديغى نسنه كندويه
بالتمام ويريلور (وهم لا يظلمون) وحالبوكه كندولره ستم كورمش قيلنمازلر (افمن اتبع رضوان الله)
پس ايا شول كيمسه كه ترك خياتندن اوترى تكرينك خشنودلغنه پيرولك ايتدى (كمن باء بسخط
من الله) شول كيمسه كبيدركه خيانت سببيله تكرينك برخشمله دوندى (ومأويه جهنم) وآنك ارامكاهى
دوزخدر (وبئس المصير) وغايتله يمان دونجك يردر دوزخ (هم درجات) تكرينك رضواننه

تابع

تابع اولانلر پايه لر اصحابيدر (عند الله) تكرى تعالى قتنده (والله بصير بما تعملون) وحق سبحانه وتعالى
ايشلدكلرى اشيايى بينادر (لقد من الله على المؤمنين) قسم اولسونكه حق جل وعلا اهل ايمان اوزره منت
قودى (اذ بعث فيهم رسولا من انفسهم) اول وقتكه ارالرنده كندو نوعلرندن بر پيغمبر كوندردى (يتلوا
عليهم آياته) قرآن مجيدى اوزرلرينه اوقور (ويزكيهم) وسوء عقائددن واد ناس معاصيدن كندولرين
پاك قيلار (ويعلمهم الكتاب والحكمة) وقرآنى وسنتى كندولره تعليم ايدر (وان كانوا من قبل لفى ضلال
مبين) وبى شبهه آنلر پيغمبر مرسل اولمدن اول بر آشكارا آزغونلر ايديلر (اولما اصابتكم مصيبة) همزه
توبيخ وتقرير ايچوندر وواو حرف عطفدر بو كلامى عطف ايتدى اول كلام اوزره كه احد وقعه سى ايچنده
مذكوردر ومعنى بويله اولور هركاه كه احد جنكنده سزه بر مصيبت دكدى (قد اصبتم مثليها) كه على التحقيق
سز آنك ايكى قاتنه نائل اولمشديكز زيرا احد جنكنده مسلمانلردن يتمش كيمسه شهيد اولدى وبدر
جنكنده كفار قريشدن يتمش كيمسه هلاك ويتمش كيمسه اسير اولدى (قلتم انى هذا) جزع يوزندن
سويلديكز بو حال بزه نه يردن دكدى باوجود كه نصرو فتحله وعدا ولنمشدق (قل هو من عند انفسكم)
جوابلرنده سويله او حال نفسلركزك قتنده نصادر اولدى زيرا نصرك وعده سى تقوى وطاعتله
مشروط ايدى فجن پيغمبرك فرمانه مخالفت ايتديكز باشكزه اول عقبه كلدى (ان الله على كل شئ
قدير) تحقيقا كه تكرى تعالى هر نسنه اوزره توانادر (وما اصابكم يوم التقى الجمعان) وهرنه سزه
دكدى اول كونده كه اسلامك جمعى وكفارك جمعى بولشدى يعنى احد وقعه سى كوننده هرنه سزه دكدى
(فباذن الله) خداى لايزالك فرمانيله اولدى (وليعلم المؤمنين وليعلم الذين نافقوا) وتاكه اهل ايمان
وارباب نفاق برى بريندن ممتاز اوله وبونلرك ايمانى وانلرك كفرى ظاهر اوله (وقيل لهم تعالوا قاتلوا
فى سبيل الله) وارباب نفاقه ديلديكه كلك حق تعالينك يولنده جنك ايدك (او ادفعوا) يا بيكانه لرك
شرينى دفع ايدك (قالوا لو نعلم قتالا لاتبعناكم) ديديلر جنك ولسين بيلسيدك سزه پيرولك
ايدردك يعنى سزك ايتديككزه جنك ديمنز بلكه تهلكه يه وارمقدر (هم للكفر يومئذ اقرب منهم للايمان)
منافقلر اول كونكه بو سوزى ديديلر كفره يقيندرلر كندو نفسلرندن ايمانه يعنى اول كونده انلرك
كفره اولان قربلرى ايمانه اولان قربلرندن زياده در (يقولون بافواههم ما ليس فى قلوبهم) اغزلريله ديرلر
اول نسنه كه كوكلرنده يوقدر (والله اعلم بما يكتمون) وحق سبحانه وتعالى هر كيمسه نك داناتر درشول
نسنه يه كه كوكلرنده صاقلرلر (الذين قالوا لاخوانهم) اول كيمسه لركه قوم وخصملرندن اوترى ديرلر
(وقعدوا) واول حالده كه كندولر جنكدن تقاعد ايتديلر (لو اطاعونا ما قتلوا) جنك خصوصنده

سوزمزی دکلسیدیلر قتل اولنمازلردی (قُلْ فَادْرَؤُا عَنْ اَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ) انلره سویله پس جانلركزدن
اولمی دفع ایدك (اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اكر كرچك سویلیجیلردكزكه بركیمسه اوزره موت مقدر اولنجق سزآنی
دفع ایتمكه قادرسز (وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًا) وكمان ایتمكزكیم تكری تعالی یولنده شهید
اولانلر اولمشلر (بَلْ اَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ) بلكه آنلر زنده درلر پروردكارلری قتنده (يُرْزَقُونَ) بهشت جاودانك
میوه‌لرندن رزق و بریلور (فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهِ) سونمشلر اولنعمتلرله كه تكری تعالی احساندن
كندولره ویردی (وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ) ومژده‌لنورلر شول كیمسه‌لرله كه كندولردن
صكره قالوب كندولره یتشمدیلر یعنی دنیاده كندولردن صكره فلان قرنداشلرینك آخرتده اولان كیفیت
احواللرندن مسرور اولورلركه (اَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) كبروده فلان قرنداشلر فوت اولدقلرندن
صكره اوزرلرینه قورقو وارونه كندولر غمناك اولورلر (يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ) ایزد ذو النعمدن
صادر اولان رحمتله واول رحمت اوزره اولان زیاده ایله مژده‌لنوب خوشحال اولورلر (وَاَنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ
اَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ) دخی انكله مژده‌لنورلركه علی التحقیق خدای عز وجل اهل ایمانك ثوابن ایترمز (اَلَّذِينَ اسْتَجَابُوا
لِلّٰهِ وَالرَّسُولِ) شول كیمسه‌لركه تكرینك و پیغمبرك فرمانه مطیع ومنقاد اولدیلر (مِنْ بَعْدِ مَا اَصَابَهُمُ
الْقَرْحُ) كندولره جراحت دكدكدنصكره (لِلَّذِينَ اَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا) انلردن ایولك و پرهیز ایدنلر ایچون
(اَجْرٌ عَظِيمٌ) اولو ثواب واروار بهشت بریندركو ردیلركه اولدم ابوسفیان احد جنكندن دوندی بعده
دونمسنه نادم اولوب اهل ایمانك استیصالنه عزم ایتدی بوسوز حضرتك سمع شریفنه دیكجك
صحابۂ كرامی جنكه دعوت ایدوب اندنصكره فرمان ایتدیكیم دون جنكنده هركیم بزمله حاضر ایدی بوكون
اوچقسون پس حضرت صحابه‌نك بر كروهیله چقدی باوجودكه احد جنكنده چوغی یاره‌لیدی لكن ثواب
فوت اولمسین دیو كندوكندولرین كوتوروب حمراء الاسد نام مكانه یتشدیلر ابوسفیانه بوخبر ایریشجك
قلبنه خوف وشوب همان فراره عزیمت ایتدی بعده حق تعالی ول آیتی منزل قیلدی مرویدركه ابوسفیان
احد جنكندن دوندكده چاغروب یا محمد ایسترسك بدر موسمنده جنكه وعده مز اولسون حضرت
صلی الله علیه وسلم بیوردیكه ان شاء الله محل معهوده حلول ایدیجك ابوسفیان مكه خلقیله چقدی
تاكه مر الظهران نام موضعه قوندی حق جل وعلا آنك كوكلنده برقورقو صالوب رجوعه عزیمت ایتدی
اول اثناده بر قافله یه صاتشدیكه ذخیره للق ایچون مدینه یه كیدیورلردی آنلره دیدیكه اكر محمدی وصحابی
اوزدیمزه كلمكدن آلیقورسكز سزه بردوه یوكی اوزم ویره‌یم پس انلر مدینه‌یه كلوب دیدیلر ابوسفیان
سزكله جنك ایتمك ایچون چوق كیمسه جمع ایتدی سزه لازمدر آنلردن احتراز ایتمك مؤمنلره بوخبر

كلدوكی

كلدوكی محل احواللرینه كوننا اولدیغن حق تعالی بیان ایدوب بیوردی (اَلَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ) شول كیمسه‌لركه
كندولره خلق دیدیلر یعنی قافلۂ مزبوره خلقی دیدیلر (اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ) تحقیقا كه خلق یعنی
ابوسفیان وبولداشلری سزكچون بیشمار لشكر یغدیلر (فَاخْشَوْهُمْ) پس انلردن كندوكزی صاقندرك
(فَزَادَهُمْ اِيمَانًا) پس اول سوز اهل ایمانه ایمان آرتردی یعنی اصلا انلرك سوزینه اعتنا ایدوب قولاق
اصمدیلر همان اخلاص نیتله حضرتله دشمن جنكنه توجه ایتدیلر (وَقَالُوا حَسْبُنَا اللّٰهُ) ودیدیلر
حق سبحانه وتعالی بزی آنلرك شرندن حفظ ایدوب كفایت ایدر (وَنِعْمَ الْوَكِيلُ) وكندو ودر ایو معتمد اولنجق
(فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ) پس تكرینك فضلندن حاصل بر عافیت و بر قزانجله دوندیلر زیرا بدره
كلدكلرنده برقورلمش بازار كوردیلر انده بیع وشرا ایدوب خیلی شی قزاندیلر (لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ) والحالده كه
اصلا كندولره بر یمانلق دكمدی (وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللّٰهِ) وتكرینك رضاسنه تابع اولدیلر (وَاللّٰهُ ذُو
فَضْلٍ عَظِيمٍ) وایزد ذو الجلال اولو احسان ایه سیدركه اهل ایمانی مشركلرك شرندن حفظ ایتدوكیچه
نعمتلرله اوزرلرینه تفضل ایتدی (اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطَانُ) بوندن اوزكه بردكلدر بوقدركه تخویف
سوزین سزه القا ایتدرن شیطاندر یعنی ابوسفیان (يُخَوِّفُ اَوْلِيَاءَهُ) دوستلریله سزی
قورقتدرر (فَلَا تَخَافُوهُمْ) پس انلردن قورقمكز (وَخَافُونِ) وبنم فرمانمه مخالفت ایتمكدن قورقك
(اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) اكر خدانك وحدانیتنه و پیغمبرك حق اولدیغنه تصدیق ایدردیكز (وَلَا يَحْزُنْكَ)
وضرر یتشدرمكدن اوتری سنی غمناك ایتمسون (اَلَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ) شول كیمسه‌لركه كفر
ایچنده دوشمكه شتاب ایدرلر (اِنَّهُمْ لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ شَيْئًا) زیرا علی التحقیق آنلر تكرییه بر نسنه ضرر
ایده مزلر (يُرِيدُ اللّٰهُ اَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حَظًّا فِي الْآخِرَةِ) حق سبحانه وتعالی ایستركه آنلره اوبرجهانده نصیب
قیلمیه (وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) وكندولره دراولو اشكنجه (اِنَّ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْكُفْرَ بِالْاِيمَانِ) تحقیقا كه
كفری ایمانله صاتون آلان كیمسه‌لر (لَنْ يَضُرُّوا اللّٰهَ شَيْئًا) ایزد ذو الجلاله بر آز نسنه زیان ایده مزلر
(وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) وكندولره دردرلی اشكنجه (وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اَنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ خَيْرٌ لِاَنْفُسِهِمْ)
وكفر ایدنلر كسنه كمان ایتمسونلركه كندولره ویردیكمز مهلت جانلرینه برایولكدر (اِنَّمَا نُمْلِي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا اِثْمًا)
بی‌شبهه انلره مهلت ویررزكناهی كندولره آرترمق ایستدیكمز ایچون (وَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ) وكندولره در
خوار ایدیجی اشكنجه (مَا كَانَ اللّٰهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ) ممكن وصحیح دكل ایدیكه حق تعالی اهل ایمانی
قویه (عَلٰى مَا اَنْتُمْ عَلَيْهِ) اول نسنه اوزره كه سز آنك اوزره سز یعنی ممكن دكل ایدیكه حق تعالی اهل
ایمانی ومنافقلری قرشمش قویه (حَتّٰى يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ) تاكه ایمانی ایودن آیروب اخلاص اوزره

اولان ونفاقی اوزره اولان معلوم اوله واوف سبیل الله بذل اموال وانفس کبی تکالیف شاقه ایله حاصل
اولور (وما كان الله ليطلعكم على الغيب) واولمزدیکه حق سبحانه وتعالی سزی پوشیده اولان اموره اوزره مطلع
قیله تاکه قلوبده اولان ایمان ونفاقی بیله سز (ولكن الله يجتبي من رسله من يشاء) ولکن حق سبحانه وتعالی
پیغمبرلرندن ایستدوکی کمسه‌یی برکزیده قیلوب وحیله یا نصب قرائنله امور مغیباته اوزره آنی مطلع قیلور
(فآمنوا بالله ورسله) پس تکری‌یه وپیغمبرلرینه صفت اخلاص ایله ایمان کتورك (وان تؤمنوا وتتقوا)
واکر وجه مزبور اوزره تصدیق ایدوب شرك ونفاقدن پرهیز اولورسز (فلكم اجر عظيم) سزه بر اولو
اجرت اولور کتوردیلر که حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردیکه امتم اوزریمه عرض اولنوب ایمان کتورن وکفر ایدن
کمسه‌لر بکا اعلام اولندی پس منافقلر دیدیلر نیجه بو دعوایی ایدر وبز اخشام وصباح کندو سیله یوز یوزه
بیلمز اولورز حق تعالی آیت مزبوره‌یی منزل قیلدی (ولا يحسبن الذين يبخلون بما آتاهم الله من فضله) وکان
ایمسونلر شول کمسه‌لر که تکری تعالی کندو کرمندن انلره ویردوکی شیئله بخل ایدرلر (هو خيرا لهم) اول بخل
ایتمدیکی کندولره بر ایو نسنه‌در (بل هو شر لهم) بلکه اول بخل ایتمدیکی کندولره بر یمان نسنه‌در (سيطوقون
ما بخلوا به) یقینده کردنلرنده طوق قیلنور شول شیئکه انکله بخل ایدیلر (يوم القيمة) روز جزاده
حدیث شریفده کلمشدر که هر کشیکه مالنك زکوتنی ویرمز حق جل وعلا اول مالی بر اژدرها قیلوب روز قیامتده
آنك کردننده آنی طوق قیلار (ولله ميراث السموات والارض) وکوکلر ویرك میراث اوله جق اشیاسی
حق تعالی‌یه مملوك ومخصوصدر نیچون طائفهٔ بخلاء کندولره اولمیان ماله بخیل اولورلر (والله بما تعملون
خبير) وایزد عز وجل ایشلدیککز نسنه‌لری کما اوزره بیلجیدر ذکر ایتدیلر که حضرت صلی الله علیه
وسلم حضرت ابی بکر رضی الله عنه‌یی بنی قینقاع یهودیه کوندردیکه اسلامه کلمکه ونماز قیلمغه
وزکوة ویرمکه وتکری‌یه قرض حسن یعنی فقرایه صدقه ویرمکه کندولرین دعوت ایده پس کندولره
ایرشوب حضرتك سپارشن ایتدوکی اشیایی سویلدی فنحاص بن عازورا دیدی پس معلوم اولدیکه تکری
تعالی فقیردر که بزدن بورج ایستیور حضرت صدیق رضی الله عنه حرارته کلوب اول خبیثك چهره‌سنه
بر طپانچه اوردی دیدی ارامزده عهد وپیمان اولمسیدی باشکی بدندن آیردیم بعده بو آیت کریمه نازل
اولدی (لقد سمع الله قول الذين) تحقیقا که تکری تعالی دکلدی شول کمسه‌لرك سوزینکه (قالوا ان الله
فقير ونحن اغنياء) دیدیلر علی التحقیق تکری تعالی وتقدس بو فقیردر وبز توانکرلرز (سنكتب ما قالوا)
بی شبهه دیدکلری کلامی یازرز یعنی حفظه کرام آنی یازرلر (وقتلهم الانبياء بغير حق) وپیغمبرلری
ناحق یره اولدردکلرینی دخی یازرز (ونقول ذوقوا عذاب الحريق) وانلره سویلرز یاندیرجی اشکنجه‌نك

طعمه ذادك (ذلك بما قدمت ايديكم) بو عذاب قتل انبیادن وسائر معاصیدن اللریکز ایلرو کوندردیکی
اشیا سببیله در و بو افعالی ایدن حقیقتده نفسلریدر لیکن بو کونه افعالك مباشرتی اغلب اللرله اولدیغیچون
انفس یرینه ایدی ذکر اولندی (وان الله ليس بظلام للعبيد) دخی سزه عذاب اول سببیله درکه ایزد
ذو الجلال قوللره ستم ایدیجی دکلدر پس سز عذابك مقتضاسیله عذابه مستحق اولدیغکز ایچون معذب
اولدیکز (الذين قالوا) ناسزا وصفی اولسونلر شول کمسه‌لر که دیدیلر (ان الله عهد الينا) علی التحقیق تکری
تعالی بزه بو کونه عهد ایتدی یعنی بزه فرمان ایلدیکه (الا نؤمن لرسول) بز پیغمبره ایمان کتورمیه‌لم
(حتى يأتينا بقربان) بزه بر قربان کتورمینجه (تأكله النار) که اول قربانی آتش یییه یعنی انی آتش کندو
طعمه‌سنه مستحیل قیله یهود طائفه‌سی بو کونه دیرلر دیکه تکری تعالی توراتده بزه بویله فرمان ایتدیکه
بر پیغمبره تصدیق ایتمکز سزه بو معجزه خاصه‌یی کتورمینجه که بر قربانی دعاسیله بر آتش سماویه کلوب
احراق ایده وبو کلام انلرك افترالریندندر زیرا اول ایش معجزه اولدیغیچون موجب تصدیق پیغمبر اولور
پس او کونه معجزه وسائر معجزات پیغمبرك تصدیقنده برابردرلر بعده حق سبحانه وتعالی انلری سوزلرینه
کوره الزام ایتمك ایچون بو کلام معجز نظامی منزل ایدوب بیوردی (قل قد جاءكم رسل من قبلي بالبينات وبالذي
قلتم) سویلیه بنم ظهورمدن اول تکریدن کوندرلمشلر سزه کلدیلر آشکارا معجزه‌لرله ودیدیککز نسنه
ایله یعنی قربان معهودله حضرت زکریا ویحیی وعیسی علیهم السلام کبی (فلم قتلتموهم) پس نیچون انلری
اولدردکز (ان كنتم صادقين) اکر کرچك سویلیجیلردکز که تکری تعالی سزه فرمان ایتدیکه قربان صاحبی
پیغمبره متابعت ایدك (فان كذبوك) پس اکر سنی یا محمد قومك مشرکلری ویهود تکذیب ایدرلرسه
ملول اولمه (فقد كذب رسل من قبلك) که علی التحقیق سندن اسبق پیغمبرلر تکذیب اولندیلر
(جاؤا بالبينات) ظاهر اولان معجزه‌لرله کلدیلر (والزبر) وزجر ایدن پندلرله دخی (والكتاب المنير)
وحلال وحرامی آشکارا قیلان کتابله دخی (كل نفس ذائقة الموت) هر جان اولمك چاشنیسن الیجیدر
وتفیدنه تکذیب ایدنلر آنك چاشنیسن الورلر (وانما توفون اجوركم يوم القيمة) وروز جزاده اعمالکزك
مکافاتندن اوزکه بر شی ویرلمز سزه (فمن زحزح عن النار وادخل الجنة) پس هر کیم جهنمدن دور قیلنوب بهشته
داخل قیلنه (فقد فاز) بی شك اول کمسه قورتلوب مراده ایرشدی (وما الحيوة الدنيا) وحیوة دنیا
صاغلق یعنی بو جهانك لذات وآرایشی هیچ بر نسنه دکلدر (الا متاع الغرور) مکر الدنمق متاعی بیلنمك
کرك کیم حیوة دنیویه‌یی بر متاعه تشبیه ایتدیکه مشتری اولان کمسنه بایعك تعریفیله وظاهرده اولان
نمایشیله الدانور اما حقیقتنه واقف اولمیجق بیلور که باشنه نه کلدی بو تشبیه اکا اول اعتبارله درکه

خلق شیطان ونفسك اغواسیله دنیانك زیب وزینتنه الدانورلر اما حقیقتنه اطلاع ایتدكلرنده
بیلورلركه هیچ برشی دكلمش وبو خیال اوكیمسنه دركه دنیایی آخرتا اوزره ترجیح ایده اما شول كیمسنه دنیا ایله
آخرتی طلب ایدر حیوة دنیا اكا متاع غرور اولمازبلكه مقصد اعلایه یتشدیریجی برمتاع اولور ❁
(لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ) قسم اولسونكه البته اموالكزده وجانلركزده تجربه اولنورسز (وَ
لَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ) والبته سزدن اسبق كند ولره كتاب ویریلان كسنه لردن
یعنی یهود ونصارادن ایشیدرسز (وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا) واهل شرك اولانلردن دخی ایشیدرسز
(أَذًى كَثِيرًا) چوق انجتمك یعنی فنا سوزلرندن خاطریكز متغیر اولوب دلتنك اولورسز (وَإِنْ تَصْبِرُوا)
واكر انجتمكلری اوزره صبر ایدرسز (وَتَتَّقُوا) وانلرك مكافاتندن پرهیز اولورسز (فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ
عَزْمِ الْأُمُورِ) بی شبهه اول صبر وتقوی دینك محكم ایشلرندن ودرست نشانلرندندر (وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ
مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ) ومذكور قیل اول وقتیكه حق جل وعلا كتاب ویریلن كسنه لرك پیمانن
آلدیكه (لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ) البته اول كتابی خلقه آشكارا ایدرسز (وَلَا تَكْتُمُونَهُ) وآنی كیزلی قیلمزسز
(فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ) پس اونودلمش نسنه كبی آنی ارقه لری ارد نده براقدیلر (وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا)
ودنیا حطامندن ازبها اكا بدل الدیلر (فَبِئْسَ مَا يَشْتَرُونَ) غایتله یمان نسنه در اول شیئكه آنلر آنی
صاتون الدیلركه كند وجانلرینه دنیانك فانی متاعن بهشت جاودانك نعیمی اوزره ترجیح ایتدیلر كمی ذكر
حضرت رسالتپناه صلى الله عليه وسلم نوراندن اولان احكامدن یهوددن برشی سؤال ایتدی آنلر
خلاف واقعی حضرتك حضورینه عرض ایتدیلر وبویله كوستردیلركه حقیقت الحالی سویلدیلر وبو فعللریله
فرحناك اولوب حمد وثنایی توقع ایتدیلر پس حق جل وعلا بو آیتی منزل قیلوب بیوردی (لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ
يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ) جمله فلا تحسبنهم
صدر آیتده اولان لا تحسبن نك جمله سنه تاكیددر وبمفازة ایكنجی مفعولدر پس تقدیر معنی بویله
اولوركه كتوردكلری روزبهتانله شاد اولانلری وایشلمدكلری شیئه مدح اولنمغه سویننلری
صانمه كیم اشكنجه دن قورتلشده اولورلر (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) وكند ولره برددلی اشكنجه وار
(وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) وخدایه مخصوصدر كوكلرك ویرك پادشاهلغی (وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)
وایزد جل وعلا هرنسنه اوزره تواناد ركتوردیلركه قریش یهود طائفه سندن صوردیلركیم حضرت
موسى عليه السلامك معجزه سی نه ایدی دیدیلر ید بیضا ایدی ونیچه معجزه لر دخی ذكر ایتدیلر
ونصارادن صوردیلركه حضرت عیسى عليه السلامك معجزه سی نه ایدی دیدیلر احیاء موتی وابراء

مرضی ایدی پس شنابله حضرتك حضورینه كلوب دیدیلر حضرت موسى وعیسانك معجزه لرك بیلدك
ایسترزسندخی تكریه دعا ایده سن كه بزمچون صفا طاغنی آلتون قیله تاكه وحدانیتك اثباتنه ایراد ایتدیككی
كلامی تصدیق ایده لم پس حق جل وعلا بو آیتلری منزل قیلدی بو مضمون اوزره كه وحدانیتك معرفتنه
طالب اولانه بو مذكور اوله جق دلائل كافیدر پس بیوردی (إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) تحقیقا
كوكلر ویرك یاردلمسنده (وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) وكیجه وكوندزك نقصان وزیاده لكنده
(لَآيَاتٍ لِأُولِي الْأَلْبَابِ) كدورتدن پاك اولمش عقول ارباب اولونشانلروار (الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ)
شول ارباب عقولكه خدای ذوالجلالی ذكر ایدرلر (قِيَامًا) طورمش اولدقلری حالده (وَقُعُودًا) و
اوتورمش اولدقلری دمده (وَعَلَى جُنُوبِهِمْ) ویانلولری اوزره یاتدقلری محلده یعنی هر حالده
تكریی یاده كتوررلر (وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) وكوكلر ویرك یاردلمسنده تأمل ایدوب
دیرلر (رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا) ای پروردكاریمزسن بو مخلوقی عبث یراتمدك بلكه انكچون
آنی یراتدك كه معرفتك اوزره دلیل اوله وطاعتك اولنمغه باعث اوله (سُبْحَانَكَ) برشیئی عبث ایجاد
ایتمكدن منزهسن (فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ) پس بزی جهنم اشكنجه سندن محفوظ قیل (رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ
النَّارَ) ای پروردكاریمز على التحقیق سن اول كیمسه كه دوزخه كیرمش قیلارسن (فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ)
بی شبهه انی خوار وحقیر ایدرسن (وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ) وشرك وكفر سببیله جهنمه
كیرن ستمكارلره هیچ یاردمجیلر اولمازكه كند ولردن عذابی دفع ایده بیلورلر (رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا
يُنَادِي لِلْإِيمَانِ) ای خداوندمز بلا شبهه كه بز برصدا ایدیجی یعنی قرآنی یا محمد المصطفى ئی
ایشتدك كه خلقی ایمانه دعوت ایدیور بو وجه اوزره كه (أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ) پروردكاركزك وحدانیتنه
ایمان كتورك (فَآمَنَّا) درعقب منادینك سوزین قبول ایدوب ایمانه كلدك (رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا)
پس ای پروردكارمز اولوكناهلرمزی پوشیده قیل (وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا) وصغائر اولان صوچلرمزی
مستور ایله (وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ) وایولرزمره سیله بزی متوفی قیل (رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى
رُسُلِكَ) ای خداوندمز دخی بزه احسان ایت شول شیئی كه پیغمبرلریكك لسانی اوزره بزه وعد
ایتدك (وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ) وایتدیكمز قبائح سببیله روز جزاده بزی خلقه راسنده
رسوا ایتمه (إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ) كه بی شبهه سن وعده نی اخلاف ایتمزسن بو آیتلرده دعاده
مبالغه اولمق ایچون ومطالبك استقلالنه وعلوشاننه دلالت اولنمق ایچون لفظ ربنا تكرار
اولندی اثارده كلمشدر هرشخصیكه برایش اندوهناك ایدوب بش كره ربنا لفظك سویلسه

حق سبحانه وتعالى آني اولايشدن خلاص ايدركنور ديلركه ام سلمه حضرتلري سرور كائناتدن سؤال
ايتديكه يا رسول الله بونه خالدر هر موضعده كه خداى عز وجل هجرتك ثوابني سويلدي كشيلره آني
تخصيص ايلدي هيچ بر موضعده خاتونلره اولان ثوابي ذكر ايتمدى بو آيت نازل اولدى (فاستجاب لهم ربهم)
پس پروردكارلري خواهشلرينه كوره جواب ويرديكه (انى لا اضيع عمل عامل منكم) على التحقيق
سزدن بر ايشجينك ايشن ايترمم (من ذكر او انثى) اركك مقوله سندن ياديشى قسمندن (بعضكم من
بعض) بريكز بريكزدندر يعنى جمله كز برى بريكزدن پيدا اولمش سز ديشى اركك دن واركك ديشيدن
ملخص كلام بوكه هر كيم سزدن بر عمل ايشلر جزاسنه نائل اولور ذكوريت وانوثيتك بونده دخلي يوقدر
ثوابده بر ابرسز (فالذين هاجروا) پس شول كيمسه لركه شركدن فرار ايدوب اوطانلرين ترك ايتديلر
(واخرجوا من ديارهم) وكوردكلري ايمان سببيله منازللريندن اخراج اولنديلر (واوذوا في سبيلي) وبنم
يولمده رنجيده قيلنديلر (وقاتلوا) وكفارله جنك ايتديلر (وقتلوا) وجهاد معركه سنده شهيد
قيلنديلر (لاكفرن عنهم سيئاتهم) البته محو ايدرم كنهكارلرندن ايماندن افعاللرين (ولادخلنهم
جنات تجري من تحتها الانهار) وبى شبهه كنديلرين داخل قيلارم بر باغلره كه اشجارى آلتندن
ايرمقلر آقر (ثوابا) اول نعمله كنديلره براولوم مكافات ايدرم (من عند الله) تكرى قتندن بو محل
اضمارى اقتضا ايدردى لكن ثوابي تعظيم ايتمك ايچون ظاهر كه لفظ جلالتدر مضمر يرينه وضع اولندى (والله
عنده حسن الثواب) وتكرى تعالى مكافاتك كوزلي قتنده در كنورديلركه مكه مكرمه ده ساكن اولان مشركلر اوقاتلرين
عشرتله كچيرلردى وفقراء اهل ايماندن عسرتله خاطرلرينه بوكلديكه نه دن اولديكيم بت پرستلر ناز ونعمتده
وخدا شناسلر تعب ومحنتده حق سبحانه وتعالى محض كرمندن انلره تسلي حاصل اولمغيچون پيغمبرينه خطاب
ايلدى وفي الحقيقه مراد امتدر ديو بيوردى (لا يغرنك تقلب الذين كفروا في البلاد) كفر ايدن كسنه لرك
شهرلرده كيدوب كلملري سنى الدتمسون بومقامك اقتضاسي بوايديكه عيش وعشرت ذكر اولنه لكن مبالغه
ايچون آنك سببى كه تجارتدر ذكر اولندى (متاع قليل) انلرك كيدوب كلمسي براز منفعتدر عن قريب
زائل اولور (ثم مأويهم جهنم) صكره دونجك مكانلري دوزخدر (وبئس المهاد) ويمان آرامكاهدر
دوزخ (لكن الذين اتقوا ربهم) لكن شول كيمسه لركه پروردكارلرينك عقابندن قورقديلر (لهم
جنات تجري من تحتها الانهار) كنديلره در باغلركه كوشكلرى آلتندن ايرمقلر آقر (خالدين فيها
ايچنده اقامتى على الدوام تقدير ايتمشلر (نزلا من عند الله) اولجنتلر تكرى قتندن مهيا اولمشلر
نزلا ولطعام وشرابدركه مسافرلك كلمسنه مهيا اولنور پس نجه كيم بهشت جاودان اهل ايمانك كلسنه

اماده قلنمش بر شيء اوله انلرك اكرامي ديدارك مشاهده سي اولسه محل ريب دكلدر (وما عند الله خير للابرار)
وتكرى تعالى قتنده اولان لطف واحسانلر ايولره غايتله يكدر دنيانك نعمتلرندن (وان من اهل الكتاب لمن يؤمن
بالله) وتحقيقا اهل كتابدن شول كيمسه واركه خدانك وحدانيتنه تصديق كتوردر (وما انزل اليكم)
وسزه ايندريلن نسنه يه يعنى قرآنه دخي ايمان ايدر (وما انزل اليهم) وكنديلره ايندريلان شيئه يعنى توراته دخي
تصديق كتوررر وبو آيت عبد الله بن سلام ويارانى حقنده نازل اولدى (خاشعين لله) ايمان كتورنلر ولكن الله
خدايه تواضع ايدوب قورقرلر (لا يشترون بآيات الله ثمنا قليلا) توراتك احكامني از بهايه تبديل ايتمزلر
نه كه اهل تحريف ايدرلر (اولئك لهم اجرهم عند ربهم) اولكروه كه اوصاف مزبوره ايله متصفدرلر مكافاتلري
كنديلره مقرردر پروردكارلري قتنده (ان الله سريع الحساب) تحقيقا كه تكرى تعالى محاسبه غايتله تيز كوردر
خلقك اعمالى اوزره مطلع اولديغيچون (يا ايها الذين آمنوا اصبروا) اى ايمانه كلان كسنه لر جهاد اوزره صبر
ايدك (وصابروا) وتكرينك دشمنلرينه صبر ايتمده غلبه ايدك (ورابطوا) وسرحدلرده جنك ايتمكه آماده
اولك (واتقوا الله لعلكم تفلحون) وتكريدن خوف ايدك تاكه زحمتلردن قورتلوب دولت دارينه نائل اوله سز

سورة النساء مدنية وهي مائة وست وسبعون آية
بسم الله الرحمن الرحيم

(يا ايها الناس) اى آدم اوغللرى (اتقوا ربكم) پروردكاركزدن خوف ايدك (الذي خلقكم من نفس واحدة) شول
پروردكاركه سزى برجاندن يعنى حضرت آدمدن ياراتدى (وخلق منها زوجها) وجفتني كندو سندن ياراتدى
يعنى حضرت حوايي آدم عليه السلامك صول قبورغه سندن ياراتدى (وبث منهما رجالا كثيرا ونساء) ويرويى زمينده
انلردن چوق كيشيلر وقاريلر پراكنده قيلدى (واتقوا الله) وتكريدن خوف ايدك (الذي تساءلون به) شول
تكرى كه انكله حاجاتكزى طلب ايدرسز يعنى بريكز بريكزدن برشيء ايستدكده سويلرسز الهي سوروسن بوني
بويله ايت والله ايچون اولسون بو ايشي بتور (والارحام) دخي صلة رحمك قطعندن پرهيز اولك (ان الله كان
عليكم رقيبا) كه بى شبهه حق سبحانه وتعالى اوزريكزه هميشه نكهبان ايدى (وآتوا اليتامى اموالهم) واى وصى
اولانلر اوكسزلره بالغ اولدقلرنده مالارين ويرك (ولا تتبدلوا الخبيث بالطيب) ويمان ايشى ايو ايشه بدل
ايتمكه طالب اولمك يعنى ايتام مالنك يمسين خدمتكزك مقتضاسنه يعنى آنك حفظنه بدل قيلمكز
(ولا تأكلوا اموالهم الى اموالكم) ومالكزى آنلرك مالنه ضم ايدوب يمكز (انه كان حوبا كبيرا) كه آنك يمسى
بريوك كناه ايدى بو آيت غطفان طائفه سندن بركيمسه نك حقنده نازل اولديكه برادرى فوت اولوب اوكسزينه
كندوسى وصي اولدى بعده اوكسز بالغ اولجق مالن طلب ايلدى عمسى ويرمسندن تعلل ايدوب محكمه

عليهٔ نبويه ده مراجعه اولديلر بو آيت كريمه نازل اولدى غطفانى انى ايشدنجه نعوذ بالله من الحوب الكبير ديوب مالى بالتمام يتيمه تسليم ايلدى كورديلركه چون حق سبحانه وتعالى ايتامك خصوصنده خلقه سپارش ايتدى خلق انلرك اموالندن غايتله احتراز ايدرلر اما قاريلرك كثرتندن احتراز ايتميوب ارالرنده عدالت ايتمزلردى حق تعالى انلرى اندن دخى منع ايدوب بيوردى (وان خفتم الا تقسطوا فى اليتامى فانكحوا ما طاب لكم من النساء) واكر اوكسزلرك حقنده عدالت ايتمكدن قورقوب انلرك مالندن اجتناب ايدر ايسكز كركدركه قاريلرك خصوصنده دخى عدالت ايتمكدن خوف ايده سز پس قاريلردن سزه خوش كلانى نكاح ايدك (مثنى) ايكيشر (وثلاث) اوچر (ورباع) دردر يعنى نكاح ايتمك ايستديكڭز كسنه بو اوچ عدد اراسنده مخيردر (فان خفتم الا تعدلوا) پس اكر قورقرسكز كه بو مذكور اولان عددلرده عدالت ايتميه سز (فواحدة) بر قارى نكاح ايدك (او ما ملكت ايمانكم) يا صاغ اللريكز مالك اولديغى نسنه نكاح ايدك يعنى دست تصرفكزده اولان جوارى مقوله سنه تسرى ايدك (ذلك) بر قارى نكاحنه اختيار ايدوب يا جوارى مقوله سنه تسرى ايتمك (ادنى الا تعولوا) جور ايتمككزه يقينركدر (وآتوا النساء صدقاتهن) وقيد نكاحه كوردككز قاريلره كبينلرين ويرك (نحلة) بردست ويرمك انلردن عوض توقع ايتميه سز (فان طبن لكم عن شيء منه نفسا) منه لفظ شريفنده اولان ضمير كابينه راجعدر ونفسا تميزدر ومعنى بويله اولوركه اكر قاريلر سزه كوكل خوشلغى جهتندن مهرلرندن برنسنه باغشلرلرسه (فكلوه هنيئا مريئا) كناهسز دردسز آنى ييكز (ولا تؤتوا السفهاء اموالكم) وبى رأى اولانلره يعنى اولادكزه وقاريلركزه ما ملككزى ويرمكز (التى جعل الله لكم قياما) شول مواله كه تكرى تعالى انلرى سزكچون سبب انتظام معيشت قيلدى (وارزقوهم فيها) واول مالده كفاف حاصل اوله جق مقدار آنلره بر مقرر وظيفه ايدك (واكسوهم) وعلى حسب الامكان اندن انلرى كيدرك (وقولوا لهم قولا معروفا) وشرعا يا عقلا مستحسن اولان سوزى انلره سويلكز مثلا آنلره سويلينه كه بو مال سزكدر خلق الكزده كوريجك سعى ايدرلركه آنى سزدن بر وجهله كيدرلر وجلب ايده لر ولكن تصرفنده قالسه سزه محفوظ قالور (وابتلوا اليتامى) واوكسزلرى بيع وشرا ايله واموالك حفظيله تجربه ايدك (حتى اذا بلغوا النكاح) بو مقامده نكاح بلوغدن كنايه‌در يعنى اوكسزلرى تجربه ايدك اول وقته دككه بلوغه واصل اولورلركه احتلام اوله لر يا اون سكز ييل ياشلرى اوله (فان آنستم منهم رشدا) پس انلردن طوغرو يوله سلوك ايتمسين كوررسكز (فادفعوا اليهم اموالهم) كندولره اموالرين تسليم ايدك (ولا تأكلوها اسرافا) واى وصى ولانلر اوكسزلرك اموالك مسرف اولديغكز حالده يميكز

وبدارا

(وبدارا ان يكبروا) دخى بيوك اولمقلرينه عجله ايده يككز حالده انلرى يمك يعنى ايتامك اموالك يمكده شتاب ايتمكز اوجهتدنكه قورقرسز ناكاه بيوك اولوب ماللرين سزدن الورلر (ومن كان غنيا فليستعفف) ووصى ولانلردن هركيم دولتمند ايدى مال يتيمك اكلندن نفسك منع ايتمكه طالب اولسون (ومن كان فقيرا فليأكل بالمعروف) وانلردن هركيم فقير ايدى وجه مشروع اوزره اندن يسون (فاذا دفعتم اليهم اموالهم) پس قچن اموالرين كندولره تسليم ايدرسز (فاشهدوا عليهم) ماللرين قبض ايتدكلرينه اوزرلرينه شاهدلر طوتك (وكفى بالله حسيبا) ومحاسبه جهتندن تكرى تعالى كافيدر پس آنك امرينه مخالفت ايدوب تعيين ايتدوكى حدودى تجاوز ايتمكز (للرجال نصيب مما ترك الوالدان والاقربون) انا واتا ويقين خصملر ميراث قودقلرى مالدن كشيلره بر بهره واردر (وللنساء نصيب مما ترك الوالدان والاقربون) وپدر ومادر وقريب خصملر ميراث براقدقلرى مالدن قاريلره برحصه واردر (مما قل منه او كثر) مما ترك لفظندن بدلدر يعنى مزبورلر ميراث براقدقلرى شيئك آزندن وچوغندن كشيلره وقاريلره برحصه واردر (نصيبا مفروضا) بر معين حصه اولديغى حالده كورديلركه اوس بن الصامت انصارى دار آخرته انتقال ايديجك عمزاده‌لرى اولان سويد وعرفطه جمله مالن الوب اوچ قيزنى وزوجه سى ام كحه‌يى اندن محروم ايتديلر نته كه جاهليت عصرنده ايدرلردى اول زعمله كه ميراثه مستحق اولماز الا اول كيمسه جنكه قادر اولوب دشمنى دفع ايلر پس ام كحه حضرتك حضور عزتنه كلوب صورت حالى عرض ايتدى حضرت صلى الله عليه وسلم اكا بيورديكه مكانكه واركيت تاكيم باقيم حق جل وعلا نه بيان ايدر بعده بو آيت نازل اولدى حضرت صلى الله عليه وسلم مزبورك عمزادلرينه خبر صالديكه اوسك مالندن برشيئه تصرف ايتمكز زيرا حق تعالى خبر ويرديكه قاريلرك برحصه وار و آنى بيان ايتمدى پس بيان ايدنجه دك صبر ايدك صكره حق جل وعلا يوصيكم الله فى اولادكم آيتيله حصه‌لرينك مقادرين بيان ايتدى (واذا حضر القسمة اولوا القربى واليتامى والمساكين) وقچن ميراثك قسمتى محلنده يقين خصملق اصحابى ولانلر واوكسزلر ويوقسللر بولنورلر (فارزقوهم منه) مقسوم اولان شيئدن آنلره برزاد ويرك (وقولوا لهم قولا معروفا) وانلره بر مستحسن سوز سويلكز موجب سرورلرى اوله بو امر ندب ايچوندر وبرقولده وجوب ايچوندر لكن منسوخ اولدى (وليخش الذين) وقورقسونلر شول كيمسه لركه حاللرى بودركه (لو تركوا من خلفهم ذرية ضعافا) اكر اكسه لرندن عاجز اوشاقلر براقورلر (خافوا عليهم) ضايع اولمقلقدن اوزرلرينه قورقرلر يعنى ورثه اولانلر كركدركه قسمت محلنده حاضر اولان اقاربك زبونلريله وايتامله وفقراء ايله مراسم مرحمتى

کوزده لری بونی تخییل ایده لرکه اکر بزم ابنامز بو مجلسده حاضر اولوب محروم کتسیدیلر معقول اولورمیدی
البتده عقللری حکم ایدر معقول دکلدر پس کورکدرکه جانلری ایستدکلری نسنه خلقه ایشلیه لر (فلیتقوا الله و
لیقولوا قولا سدیدا) پس کرکدرکه تکرینک عقابندن قورقوب قسمتده حاضر اولانلره بر شفقتلو سوز
سویلیسونلرکه اولادلرینه شفقتلو سوز سویلنمسنی ایسترلر (ان الذین یاکلون اموال الیتامی ظلما
تحقیقا شول کیمسه لرکه ستم جهتندن اوکسزلرک اموالک ییرلر (انما یاکلون فی بطونهم نارا) برنسنه ییرلر
الا قارنلری طولیسی آتش ییرلر حدیث شریفده وارد اولمشدرکه حق تعالی روز قیامتده بر طائفه
کورلرندن بو کونه کوندررکه آغزلرندن آتش علوی چیقار حاضر اولانلر سؤال ایتدیلرکه یا رسول
الله انلر کیملردر حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردی ایشتمدیکزمی حق سبحانه وتعالی بیوررر والذین
یاکلون اموال الیتامی ظلما انما یاکلون فی بطونهم نارا (وسیصلون سعیرا) و یقینده بر علولی آتشه
داخل اولورلر (یوصیکم الله فی اولادکم) حق عز وجل سزه اوشاقلرکزک میراثی شاننده فرمان ایدر
تفصیلی بودر (للذکر مثل حظ الانثیین) ارککه ایکی دیشی حصه سی کبی ولور (فان کن نساء فوق
اثنتین) پس اوشاقلر ایکی یا ایکیدن یوقارو صاف قاریلر اولورسه (فلهن ثلثا ما ترک) انلره
اولور میت قودیغی شیئک ایکی ولشی (وان کانت واحدة فلها النصف) واکر اوشاق یالکز بر دیشی
اولسه میراثک یاریسی کا اولور (ولابویه لکل واحد منهما السدس مما ترک) ومیتک اتاسنه و
اناسنه هر برینه التیدن بر اولور میت میراث براقدیغی شیئدن (ان کان له ولد) اکر میته اوشاق
وار ایسه (فان لم یکن له ولد) پس کا اوشاق یوق ایسه (وورثه ابواه) وحالبوکه یالکز پدری
ومادری آنک میراثن آلدیلر (فلامه الثلث) میراثک اوچده بری اناسنه اولورچون وراثی پدر
ومادره محصور قیلدی وانانک حصه سن معین ایتدی مقرر اولدیکه باقی قالان پدرک حصه سیدر
(فان کان له اخوة فلامه السدس) پس اکر متوفی اولانک کیمسه برادرلر وار ایسه اناسنه
التیدن بر حصه آلور (من بعد وصیة یوصی بها او دین) بر اصمرلمقدنصکره که اصمرلمش اوله
یعنی متوفی جانبندن آنی اصمرلمش اوله یا بر بورج نصکره که متوفینک ذمتنده اوله حاصل کلام
بوکی وصیة و دین و یرلدکدنصکره ارباب استحقاق معین اولان حصه لرین آلورلر (آباؤکم وابناؤکم
لا تدرون ایهم اقرب لکم نفعا) پدرلریکز و اوغللریکز بیلمزسز نفع جهتندن قنغی سزه زیاده
یقیندر یعنی اصوللریکزدن و فروعکزدن دنیاده و آخرتده سزه نفع ایده نی بیلمزسز هان اولی
بودرکه حق تعالی بیوردیغی شیئه اوزره اقتصار ایده و ورثه کزی بری برینه اوزره تفضیل ایتمیه

(فریضة من الله) احکام مزبوره تکری قتندن معین حصه لر اولدیغی حالده مشروع اولدی (ان الله
کان علیما حکیما) بی شبهه کیم خدا عز وجل ورثه نک مراتبنه دانا سهامی تقدیر ایتمسنده درست
حکم ایدیجیدر (ولکم نصف ما ترک ازواجکم) وسزه ای کشیلر قاریلرکز میراث قودقلری شیئک
یاریسی اولور (ان لم یکن لهن ولد) اکر انلره اوشاق یوق ایدی (فان کان لهن ولد) پس اکر انلره
اوشاق وار ایسه (فلکم الربع مما ترکن) سزه ای قوجه لر انلرک میراثندن درتده بر اولور (من بعد وصیة
یوصین بها او دین) بر وصیتدنصکره که اکا قاریلر سپارش ایده لر یا بر بورج نصکره که متوفی
اولان قاریلرک ذمتنده اوله (ولهن الربع مما ترکتم) وسز میراث قودیغکز شیئدن قاریلریکزه
درتدن بر اولور ایستر قاری بر اولسون ایستر زیاده جمله لر ربعده علی التسویه مشترک اولورلر
(ان لم یکن لکم ولد) سزه اوشاق یوق ایسه (فان کان لکم ولد) پس اکر سزه بر اوشاق وار ایسه
(فلهن الثمن مما ترکتم) براقدیغکز مالدن سکزدن بر الور (من بعد وصیة توصون بها او دین)
بر اصمرلمقدنصکره که سز انکله اصمرلرسز یا بر دیندنصکره که ذمتکزده اوله
(وان کان رجل یورث کلالة) واکر میراثی آلنان کشی اوشاقسز و پدرسز اولسه (او امرأة) کشی
اوزره معطوفدر یعنی یا خود اوکونا بر قاری اولسه (وله اخ او اخت) وحالبوکه اول کشینک
انادن بر قرداش یا بر باجی اوله و قاری یه دخی بویله بر قرداش یا بر باجی اولیجق (فلکل واحد منهما
السدس) بو برادر و همشیره نک هر برینه یالکز اولیجه التیدن بر اولور (فان کانوا اکثر من ذلک
پس اکر انا اوشاقلر بردن زیاده اولورلر ایسه (فهم شرکاء فی الثلث) انلر اوچدن برده اورتاق
اولورلر ارککک و دیشیلری برابر الورلر (من بعد وصیة یوصی بها او دین) بو ایتلرده مذکور اولان
لفظ او تخییر ایچوندر زیرا ممکندرکه متوفی اوزره بورج اوله و وصیت ایده و قابلدرکه بریسی اوله
(غیر مضار) اول حالده که وصیت ایدن وصیتنده یا اقرارنده ورثه یه ضرر ایتمیه که ثلثدن زیاده
وصیت ایده یا اوزرینه بورجی اولمیانه بورجله اقرار ایلیه تا کیم ورثه سنه مالی دکمیه (و
صیة من الله) لفظ وصیة غیر مضارک مفعولیدر پس معنی بویله اولورکه تکریدن ثابت اولان
وصیتنه کا اوچدن بر دریا اندن اکسک ضرر ایتمیه (والله علیم حلیم) وحق سبحانه وتعالی ورثه سنه
ضرر قصد ایدنک نیتنه دانادر عقوبتنه تعجیل ایتمز (تلک) اوکسزلرک و وصایانک و میراثک
شاننده مذکور اولان احکام (حدود الله) تکرینک صنورلریدر (ومن یطع الله ورسوله
وهر کیم خدانک و رسولنک فرمانلرین قبول ایده و احکام مذکوره یی یرینه کتورر

يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) بر باغلره آنی کیردرکه اشجاری آلتندن ایرمقلر اقر (خَالِدِينَ فِيهَا) ایچنده اقامتی علی الدوام تقدیر ایتمشلر (وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) دخی بهشته خلود وصفی اوزره کیرمکی اولو قورتلمقدر (وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ) وهر کیم تکرینك ورسولنك فرماننه مطیع اولمیوب حلال وحرامدن تعیین ایتدوکی صنورلری علی طریق الاستحلال تجاوز ایدر (يُدْخِلْهُ نَارًا) آنی بر آتشه داخل قیلار (خَالِدًا فِيهَا) ایچنده اقامتی علی الدوام تقدیر ایتدوکی حالده (وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ) وکا بر خوار ایدیجی اشکنجه اولور (وَاللَّاتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ) وقاریلرکزدن شول قاریلرکه زنا فعلنه مرتکب اولورلر (فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ) پس سز ای حکام شریعت سزدن یعنی مؤمنلرك عدوللرندن درت کسنه اوزرلرینه شهادت ایتمکه طلب ایدك (فَإِنْ شَهِدُوا) پس بو درت کسنه انلرك زناسنه شهادت ایدرلرسه (فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ) انلری اوطه لرده آلیقویك (حَتَّى يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ) اول وقته دکین که ملك الموت ارواحلرین قبض ایدر (أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا) یا تکری تعالی انلره بر یول قیله که حبسدن خلاص ایدن حدّ کندولره تعیین ایلیه (وَاللَّذَانِ يَأْتِيَانِهَا مِنْكُمْ) وسزدن ای کشیلر کروهی محصن اولمیان شخص زنایه که ارتکاب ایدرلر (فَآذُوهُمَا) انلری تعنیف ایله رنجیده قیلك (فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرِضُوا عَنْهُمَا) پس اکر ایتدکلری ایشدن رجوع ایدوب احواللرین اصلاح ایدرلرسه تعنیفلرندن واز کچك بو ایکی حکم زنانك حدیله منسوخ اولدیلر (إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا) بی شبهه کیم حق سبحانه وتعالی قوللرینك توبه سین همیشه ایو قبول ایدوب کندولرین چوق اسیرکر (إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ) بوندن اوزکه بر نسنه یوقدر که توبه نك قبول اولنمسی تکری تعالی اوزره وعده مقتضاسیله امر محتوم کبیدر (لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ) شول کیمسه لره کیم قباحتی بیلمزلکله ایشلرلر (ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ) صکره یقین زماندن یعنی موت حاضر اولمدن پشیمان اولوب رجوع ایدرلر (فَأُولَئِكَ) پس اولکروه (يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) تکری تعالی اوزرلرینه مرحمتله رجوع ایدوب کناهلرین ستر ایدر (وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا) وایزد ذو الجلال توبه ایدنلرك اخلاصنه دانا ایدی اشیای محللرنده وضع ایدنه عقاب ایتمز (وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ) وقبول توبه اولماز شول کیمسه لره که یرمازلقلر ایشلرلر (حَتَّى إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ) تاکیم اولم برلرینه مهیا اولدقده (قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ) سویلر علی التحقیق ایتدیکیم قباحتدن شمدی رجوع ایتدم (وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ) ونه شول کیمسه لرك توبه سی مقبول اولورکه اولورلر وحالبوکه کندولر کفر اوزره مستمر اولمشلر (أُولَئِكَ) اولکروه که نفاق وکفر اوزره مصر اولدیلر (أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

آخرتك انلره بر دردلی اشکنجه اماده قیلدق کوردیلرکه رسم جاهلیه بویله ایدیکیم بر کسنه کچندکده ورثه سندن بر شخص کوملکی میتك قاریسی اوزره صالردی بوکا بن احق واولایم اندن صکره ایسته مهر سابقله اکا تصرف ایدردی یاخود آنی بر غیر کسنه یه اوکلندروب کبیننی کندوسی آلوردی یاخود زوجدن آنی منع ایدردی تاکه نفسنی اقچه ایله آندن ازاد ایده قچن اسلامله مشرف اولدیلر حق تعالی کندولرین اول فعلدن نهی ایدوب بیوردی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلان کسنه لر (لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا) سزه جائز دکلدرکه قاریلری زور ایله میراث ایدرسز بو محله دك خطاب میتك اولیاسنه در اندن صکره ازواجه خطاب ایدوب بیوردی (وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ) وسز ای ازواج مقوله سی هر حالده قاریلری سوء عشرتله انجیتمکز تاکه کندولره ویردیککز نسنه نك بر مقدارین الهسز (إِلَّا أَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ) مکر اول وقتکه قبحی اشکارا ایدیجی بر بد فعل کتوره لر یعنی نشوز یا سوء عشرت یا الباس عفتی خلع ایتمك کبی اشیای ایشلیه لر (وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ) وایولکله انلرله زندکانلك ایدك (فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ) پس اکر انلردن اغرلندیکز (فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا) شاید که بر نسنه دن اغرلنورسز (وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا) وحق سبحانه وتعالی آنك ایچنده چوق ایولك قیلار یعنی قاریلردن اغرلنمق سببیله آیرلمکز زیرا کاه اولورکه نفس کندونه خیرلو اولان شیئه کراهت ایدر (وَإِنْ أَرَدْتُمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ) واکر بر قاری تطلیق ایدوب یرینه بر قاری اولنمك استرسز (وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنْطَارًا) وحالبوکه تطلیقلری مراد ایتدیککز قاریلرك بریسنه چوق مال ویردیکز (فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا) اندن بر آز نسنه المکز (أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا) ایا ستم واشکارا کناه ایتدیککز حالده آنی آلورسز بو مقامده استفهام توبیخ ایچوندر یعنی آنی المق کرکسز (وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ) ونیجه آنی آلورسز وحالبوکه بریکز بریکزه یتشمشدر افضی بونده جماعدن کنایه در (وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا) دخی سزدن بر محکم عهد آلدیلر واو عقد محلنده واقع اولان ایجاب وقبولدر کوردیلرکه زمان جاهلیه ده بعض جهلا پدرلرینك عورتلرین اولنورلردی حق تعالی انلری اندن نهی ایدوب بیوردی (وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ) وقاریلردن اولنمکز شول قاریلرکه پدرلریکز انلری اولنمشدر (إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ) نهیدن لازم اولان معنادن استثنادر پس معنی بویله اولورکه بوکونا نکاح سببیله عقابه مستحق اولورسز مکر بر نکاح کچمش اوله کیم آنك کناهی سزدن عفو اولنمشدر (إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا) بی شبهه کیم اول نکاح بر زشت عمل واهل مروت قتنده مبغوض فعل ایدی زیرا هیچ

برملتده مباح اولدی واول نکاحدن تولد ایدن اوشا اشراف عرب مقتی دیرلردی (وَسَاءَ سَبِيلًا) وانی ایشلیانك
یولی غایتله بربد یول ایدی (حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ) انالریکز اوزریکزه حرام اولدی (وَبَنَاتُكُمْ) و قیزلریکز
(وَأَخَوَاتُكُمْ) وباجیلریکز (وَعَمَّاتُكُمْ) وپدرلرك همشیره لری (وَخَالَاتُكُمْ) وانالریکزك همشیره لری (وَبَنَاتُ الْأَخِ)
وقرنداشلریکزك قیزلری (وَبَنَاتُ الْأُخْتِ) وباجیلریکزك قیزلری (وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ)
وسزه سود ویرن انالریکز (وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ) وسودلداش اولان همشیره لریکز (وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ)
وقاریلریکزك انالری (وَرَبَائِبُكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ) وقوجاقلریکزده یعنی تربیتکزده اولان قاریلریکزك
قیزلری (مِنْ نِسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ) اول قاریلردنکه سز آنلره دخول ایتدیکز یعنی بویله اولان قاریلرك
نکاحی اوزریکزه حرام اولدی ودخول ایتدیککز قاریلرك قیزلرینه نکاح ایتمککز دخی اوزریکزه حرام اولدی
(فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ) پس اول قاریلره دخولکز واقع اولمدیسه انجق عقد نکاح حاصل اولمشسه
(فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) اوزریکزه کناه اولماز اکر انلری اولنورسز (وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ) دخی
ارقه لریکزدن اولان اوغلریکزك قاریلری اوزریکزه حرام اولدی (وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ) دخی ایکی
باجی راسنی نکاحده جمع ایتمك اوزریکزه حرام اولدی (إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ) مکر اول نکاح که زمان سابقده
کچدی یعنی ایکی باجی راسنك جمعك تحریمی نازل اولمدن اول واقع اولان جمع عفو اولندی (إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا)
بی شك کیم حق تعالی چوق مغفرت ایدیجی جاهلیه عصرنده بو ایشی ایدنه مغفرت ایتدی (رَحِيمًا) اسلامده بو قوم
بربیننه غایتله اسرکر حضرت ابو سعید الخدری رضی الله عنه نقل ایتدیکه اوس طائفه سن یغما ایتدیکزده
غازیلره خیلی مال حاصل اولدی وانك جمله سندن برمقدار محصن قاریلر وار ایدی انلرله جماع ایتمکدن
اجتناب ایدوب حضرته سؤال ایلدك حق تعالی بو آیتی منزل قیلدی (وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ) وقاریلردن قوجه
اولانلر دخی اوزریکزه حرام اولدیلر (إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) مکر اول محصن قاریلرکه صاغ اللریکز مالك اولدی
یعنی قوجه لی اولان قاریلرك نکاحی سزه جائز دکلدر الا اول قوجه لی قاریلرکه کفاردن یغما ایتدیکز زیرا
انلر سزه ملك یمین اولمشلر (كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ) حق جل وعلا بو مذکور اولان اصنافك نکاحك
تحریمنی اوزریکزه یازمق یازدی بیلمك کرك کیم بو اصنافدن ماعدا برقاچ صنفك حرمتی حدیث
شریفله ثابت اولمشدر برسی بو که بر قاری قرنداشی قزیله یا باجیسی قزیله نکاحله بر یره جمع
اولنمیه و قلانلرك تفصیلی کتب فقهیه ده مسطوردر (وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكُمْ) و بونده
منصوص اولانلرك ماعداسی سزه حلال قیلندی (أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ) تا که
اموالکزله قاریلری ایسته یه سز او حالده کیم اول تزوج ایله تعفف ایده وب زنا ایدیجیلر اولمیه سز

(فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ) پس شول شیء که انکله انلردن استمتاع ایتدیکز یعنی ای کیشیلر قاریلردنکه
جماعله یا عقد نکاحله انتفاع ایده سز (فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ) مهرلرین کندولره ویرك زیرا مهر
استمتاع مقابله سنده در (فَرِيضَةً) مقرر و معین اولدیغی حالده (وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ
بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ) و اوزریکزه ای اهل ایمان کناه اولماز اول نسنه ده که تقدیر اولنان مهردن
صکره بری بریکزله رضا اولشدیکز یعنی مهر تعیین اولندقدنصکره اکر کشی مهر اوزره بر شیء
زیاده ایده رسه یا قاری مهرندن بر مقدار شیء هبه ایده رسه اوزرلرینه اندن بر کناه مترتب اولماز
(إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا) بی شك کیم حق سبحانه وتعالی مصالحی کمال اوزره بیلیجیدر (حَكِيمًا) احکامی
محلنده بخششی وضع ایدیجیدر (وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا) وسزدن هر کیمسه که زیاده
ماله الی یتشمز (أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ) تا که ایمانه کلمش خاتونلری آلنه (فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ)
صاغ اللریکز مالك اولدیغی قاریلری آلسون (مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ) ایمانه کلمش جاریه لریکزدن
اولدقلری حالده (وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ) وایزد جل جلاله ایمانکزه داناتردر یعنی ایمان سبیله ارکزده
اولان تفاوتی حق سبحانه وتعالی یخشی بیلور پس سزه لائق اولان اولدرکه ایمانك فضیلتن
ملاحظه ایده سز زیرا چوق اولمشدرکه بر قرواش ایمان سبیله ایمانسز خاتوندن یکرك اولدی
(بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ) بریکز بریکزدندر یعنی سز و قوللریکز متناسبسز زیرا جمله کز حضرت آدم
وحوادن حصوله کلدیکز (فَانْكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ) پس اول قرواشلری آیه لرینك دستوریله
اولنوك (وَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ) ومهرلرین مالکلری اذنیله کندولره تسلیم ایدك (بِالْمَعْرُوفِ)
ایولکله نه اکسك و یره سز و نه مماطله ایده سز (مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ) قرواشلری نکاح ایدك
او حالتده که ارباب عفت اوله لر اشکار زنا ایدیجی اولمیه لر (وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ) دخی و حالتده که
کیزلیده یاران ایدنمش اولمیه لر (فَإِذَا أُحْصِنَّ) پس چون تزوجله محصن قیلنورلر (فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ)
اکر بر بد فعل ایله کلورلر یعنی زنا ایدرلرسه (فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ)
اوزرلرینه در خاتونلر اوزره معین اولان شیئك یاریسی اشکنجه دن یعنی حددن (ذَلِكَ)
قرواشلری اولنمك (لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ) سزدن اول کیمسه درکه قورقر زنایه دوشه ارکن
قالورسه (وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ) وقرواشلرك اولنمسندن صبر ایتمککز سزه خیرلودر
حدیث شریفده کلمشدرکه خاتونلر اولك صلاحیدر و قرواشلر آنك هلاکی (وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَحِيمٌ) وتکری تعالی صبر ایتمیانك قصورین چوق عفو ایدر قوللرین زیاده اسرکر که قرواشلری

اولنمكه كندولره رخصت ويرر (يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ) خداعز وجل ايستركه سزه حلال وحرامك
احكامنى بيان ايده (وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ) وايستركه سزدن اسبق اولان كسنه لرك
يوللرينه سزى هدايت ايليه (وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ) وايستركه كناهلريكزه مغفرت ايده (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ) وحق جل وعلا مصالحى بيلور هرشيئى كما ينبغى محلنه وضع ايدر (وَاللّٰهُ يُرِيدُ اَنْ يَتُوبَ
عَلَيْكُمْ) بو جمله تاكيد ومبالغه ايچون مكرر اولدى (وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ اَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا
عَظِيمًا) وشول كيمسه لركه نفسلرينك آرزوسنه پيرولك ايدرلر ايسترلركه سز طريق حقدن
براولو صاپمقله صاپه سز (يُرِيدُ اللّٰهُ اَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ) ايزد عز وجل ايستركه سزدن احكامى يونكل
ايله كه امم ماضيه اوزره اولان تكاليفى اوزريكزه مشروع قيلدى (وَخُلِقَ الْاِنْسَانُ ضَعِيفًا)
وآدم اوغلى زبونلغه ملازم اولديغى حالده يرادلدى پس لاجرم احكام اوزرينه سبك قيلندى
(يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمان كتورن كسنه لر (لَا تَأْكُلُوا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ) اموالكزى اراكزده
غصب وربا وقمارله يمكز (اِلَّا اَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ) مكر شروط صحته جامع
بربيع وشرا اوله تاكيم بايع ومشترينك خشنودلغندن صادر اوله كه اوسزه مباحدر (وَلَا
تَقْتُلُوا اَنْفُسَكُمْ) ونامعقول ايشلرك ارتكابى سببيله جانلريكزى اولدرمك (اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا)
بى شبهه كيم سزه اى امت محمد تكرى تعالى چوق مرحمتلو ايديكه بنى اسرائيل اوزره اولان تكاليفله سزى
مكلف ايتمدى (وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا) وهركيم تعدى وستم جهتندن منهى اولان
امورى ايشلر (فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا) يقينده آنى برآتشه يعنى دوزخه داخل قيلارز (وَكَانَ ذٰلِكَ
عَلَى اللّٰهِ يَسِيرًا) وآنك جهنمه داخل اولمسى ايزد ذو الجلال اوزره برآسان ايشدر (اِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ
مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ) اكر منع اولنديغكز اشيانك اولو كناهلرندن اجتناب ايدرسز (نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ)
اوفاق صوچلريكزى سزدن تجاوز ايدرز وانلرى محو ايدرز (وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا كَرِيمًا) وسزى
برشريف مكانه يعنى بهشت جاودانه كيرمش قيلارز بيلنمك كركدر كيم كناهلرين كبائر قنغى اولديغنده
علما اختلاف ايتمشلر اقرب اقوال بودركه كبيره شول كناهدركه آنى ايشليان اوزره شارع
برحد تعيين ايتمش اوله يا آنى ايشليانك حقنده برصريح وعيد وتهديد وارد اولمش اوله
(وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللّٰهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ) وآرزو ايتمكز شول شيئه كه تكرى تعالى آنك
سببيله بريكزى بريكز اوزره ايلرو طوتدى (لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا) كشيلره قزاندقلرى
شيدن كندولرينه بربهره وار (وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ) وقاديلره قزاندقلرى نسنه نك

اجرندن برحصه واريعنى كشيلر وقاديلر ايتدكلرى اعمال سببيله كندولره براجر حاصل اولور
پس اجر جزيله عمل ايله طالب اولك نه حسد وتمنيله (وَاسْأَلُوا اللّٰهَ) وتكريدن طلب ايدك
(مِنْ فَضْلِهِ) كندو كرم واحسانندن (اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا) بى شبهه كيم خداعز وجل هرشيئه
عالم ايله دانا ايدى (وَلِكُلٍّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ) وهرمال مقوله سنه معين وارثلر قيلدق (مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ
وَالْاَقْرَبُونَ) لفظ كل بياندر يعنى اول مال مقوله سى اتا وانا ويقين خصملر بعد الموت براقدقلرى
مالدر كتورديلركه سابقده رسم بويله ايديكه بركيمسه بركيمسه ايله بو وجه اوزره عهد وكفت
بغلرديكه دشمنك دشمنمدر واوزريكه ديت ويرلمسى لازم كلورسه بن آنى ادا ايدرم واوزريمه
لازم كلورسه سن آنى ادا ايله وسن بنم ميراثمى الورسين وبن سنك ميراثكى الورم وبويله مقرر
اولمشديكه بوكونه عهد بغليان كسنه ورثه ايله ميراثدن التيده برالوردى چون ميراث آيتلرى نازل اولدى
صحابه كرامك بريسى سويلدى يا رسول الله ارامزده بعض كسنه لر واركه ارالرنده عهد وكفت واقع
اولمشدى حق سبحانه وتعالى آنلره هيچ برحصه تعيين ايتمدى بو آيت نازل اولدى (وَالَّذِينَ عَقَدَتْ
اَيْمَانُكُمْ) وشول كيمسه لركه صاغ اللريكز كندولريله پيمان بغلدى چون عهد وكفت ايدنلرك
اكثرى معاهده محلنده صاغ اللريله طوتشرلر عقد آنلره نسبت اولندى والا فى الحقيقه
عقدى ايدن ايكى شخصدر (فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ) پس اول عهد وكفت ايدنلره حصه لرين كه آلتيده
بردر ويرك بو آيت اولوا الارحام آيتيله منسوخ اولدى (اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا) بى شبهه كيم
حق تعالى هرنسنه اوزره مطلع ايدى مرويدركه سعد بن الربيعك زوجه سى حبيبه خاتون
نشوز ايتدى زوجى حضرت سعد رضى الله عنه آنك چهره سنه برطپانچه اوردى حبيبه پدرى
ثابت بن قيسه شكايت ايتدى اولدخى قزينى الوب حضرتك حضور عزتنه كلوب احوالنى عرض ايلدى
حضرت صلى الله عليه وسلم فرمان ايتديكه سعددن قصاص اله حبيبه قصاص المسنه مهيا اولديغو
حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (اَلرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ) كشيلر قاديلر اوزره تسلط
ايدوب طورمشلر (بِمَا فَضَّلَ اللّٰهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ) اول نسنه ايله كه تكرى تعالى برلرين برلرى
اوزره ايلرو طوتدى يعنى تكرى تعالى كشيلرى قاديلر اوزره مستولى قيلدى اول سببله كه
كشيلرى قاديلر اوزره كمال عقل وعمله وكمال الصوم وصلوة ايله وامامت وپيغمبرلكله ونيجه مزايا ايله
تفضيل ايتدى (وَبِمَا اَنْفَقُوا مِنْ اَمْوَالِهِمْ) وقاديلرك نكاحنده ونفقه لرنده اموالكردن بذل
ايتدكلرى شئ سببيله قاديلر اوزره مستولى اولديلر مرويدركه نجن بو آيت نازل اولدى حضرت صلى الله

عليه وسلم بيوردیكه بز برشیٔ ابتداءٔ وحق جل وعلا برشیٔ ایستدی حق جل وعلانك ایستدوكی شیٔ
یكركدر (فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ) پس كوزل عمللو خاتونلر قوجه لرینك حقوقنده طورمشلر (حَافِظَاتٌ
لِلْغَيْبِ) مشاهده اولمیانلرنسنه صاقلیجیلر یعنی قوجه لرینك غیبتنده نفس ومالندن حفظی لازم
اولان اشیائی حفظ ایدرلر (بِمَا حَفِظَ اللهُ) تكری تعالی كندولره صاقلدیغی شیٔ سببیله یعنی
حق تعالی قاریلر ایچون مهر ونفقه وسائر حقوقی قوجه لر اوزره ایجاب ایتدوكی مقابله سنده حفظی
لازم اولان اشیائی قوجه لرینه صاقلرلر (وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ) وشول قاریلركه عصیانلرین
ملاحظه ایدرسز (فَعِظُوهُنَّ) انلره پند ونصیحت ویرك (وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ) ویاقلرده
انلری مهجور ایدك یعنی كندولرله بر یورغانده یاتمیكز (وَاضْرِبُوهُنَّ) وانلری اورك بعض علما بیوردیكه
وعظ انلره اول زمان اولوركه عصیانلری متوقع اوله وهجر آنلره اول وقت اقتضا ایدركه عصیانلری
ظاهر اوله واورمق اول محل مستحسن اولوركه عصیانلری مكرر اوله (فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ) پس اگر سزه
فرمانبرلك ایدوب خواهشكزه كوره حركت ایتدیلر (فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا) بیناز قصدیله اوزرلرینه
بر یول طلب ایتمیكز (إِنَّ اللهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا) بی شبهه كیم ایزد عز وجل علی الدوام بو صفت بزركلكله
متصف ایدی پس اندن احتراز ایدوب عورتلریكزه بی سبب ستم ایتمیكز (وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا) واگر
كشیله عورت اراسنده خلاف ملاحظه ایتدیكز (فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ) قوجه نك اقاربندن
حكومت ایتمكه بر كیمسه كوندرك (وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا) وقارینك اقاربندن دخی داورلك ایتمكه بر
كیمسه كوندرك (إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللهُ بَيْنَهُمَا) اگر اول ایكی حكم زوجینك اصلاح حاللرینه
سعی ایدرلرسه حق تعالی كشیله عورت اراسنده توفیق ایدر (إِنَّ اللهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا) تحقیقا ایزد جل
جلاله زوجینك احوالنه داناحكمینك مقاصدندن بخشی اگاه ایدی (وَاعْبُدُوا اللهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ
شَيْئًا) وتكری یه پرستش ایدك واكا برنسنه اورتاق قیلمك (وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا) وپدر ومادره
چوق ایولك ایدك (وَبِذِي الْقُرْبَى) ویقین خصملق آیه سی اولانه دخی (وَالْيَتَامَى) واوكسز
اولانلره دخی (وَالْمَسَاكِينِ) وبوخسللره دخی (وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى) ویقینلق آیه سی قومشویه
دخی (وَالْجَارِ الْجُنُبِ) واوزاق همسایه دخی (وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ) وطلب علم كبی كوزل ایشده
یولداش اولانه دخی (وَابْنِ السَّبِيلِ) وقوناغه دخی (وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) وصاغ اللریكز مالك
اولدیغی كسنه لره یعنی دست تصرفكزده اولان قوللر وقراواشلره دخی ایولك ایدك (إِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ
مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا) بی شبهه كیم خدا عز وجل سومز اول كیمسه یی كه متكبر اولان اصنافك آشنالقلرندن

استنكاف ایدوب انلر اوزره نازلنلك ایدردی (الَّذِينَ يَبْخَلُونَ) خلعت مدحله اندامری مشرف
اولمیون شول كیمسه لرك كه اموالرین طریق حقده انفاق ایتمكدن امساك ایدرلر (وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ
بِالْبُخْلِ) وخلقه دخی امساك ایتمكه امر ایدرلر (وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ) وتكری تعالی نعمتندن
كندولره ویردوكی نسنه یی صاقلرلر (وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا) ویهود طائفه سی ایچون بو خوار ایدیجی
اشكنجه اماده قیلدق بو آیت یهودك بر طائفه سی حقنده نازل اولدی چون انصار جماعتنه نصیحت
طریقیله دیرلردی اموالكزی انفاق ایتمكز زیرا یوقسللقدن اوزریكزه قورقرز (وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ
رِئَاءَ النَّاسِ) دخی جهنم اشكنجه سن اماده قیلدق شول كیمسه لره كه خلقه ریا ایتمك ایچون
اموالرین بذل ایدرلر (وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ) ونه تكرینك وحدانیتنه ونه روز جزانك
اولمسنه تصدیق ایدرلر وآنلر مكه ده ساكن اولان مشركلردركه حضرتك عداوتنده لشكر جمع
ایدوب اموالرین تبذیر ایدرلردی (وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا) وهر كیم كه ابلیس اكا یار دمساز
اولور كوزل عمللردن دور اولور (فَسَاءَ قَرِينًا) كه ابلیس شقی غایتله یمان دمسازدر (وَمَاذَا عَلَيْهِمْ
لَوْ آمَنُوا بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) وكفار اوزره قنغی شیٔ مترتب اولوردی اگر تكرینك وحدانیتنه
وروز جزانك وقوعنه ایمان كتورسیدیلر (وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللهُ) وایزد جل وعلا كندولره
ویردوكی شیٔدن یولنده صرف ایتسیدیلر (وَكَانَ اللهُ بِهِمْ عَلِيمًا) وحق تبارك انلرك اقوال وافعالنه
دانا ایدی پس آنلرك سزالرین ویرر (إِنَّ اللهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ) بی شك كیم تكری تعالی بر كوچك
قریجه وزنی قدر ستم ایتمز (وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا) واگر اول مثقال ذره دكلو ایش بر كوزل
ایش ایدی ثوابنی قات قات ایدر (وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا) وفضل رحمتیله مستحق اولان
جزادن بشقه كندو قتندن بی اندازه احسان ایدر (فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ) پس
كفارك مآلی نیجه اولور چون هر كمسه امتندن بر كواه كتوررز واول هر امتك پیغمبریدر (وَجِئْنَا بِكَ
عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا) وسنی بو پیغمبرلر اوزره كواه كتوررز كه انلرك صدق مقالنه شهادت ایدرسز
(يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا الرَّسُولَ) اول كونكه انبیانك شهادتی ایچنده واقع اولور كفر
ایدنلر وپیغمبره مطیع اولمیانلر آرزو ایدرلركه (لَوْ تُسَوَّى بِهِمُ الْأَرْضُ) زمین كندولرله راست
قیلنه یعنی میتلر كبی دفن اولنه لر یا طپراق اولمقدن كنایت اوله نته كه حق تعالی بیورر ویقول
الكافر یالیتنی كنت ترابا والحاصل شدت هول وحسابدن معدوم اولملرینی تمنی ایدرلر (وَلَا
يَكْتُمُونَ اللهَ حَدِيثًا) وقدرتلری اولمازكه تكریدن بر سوز صاقلیه لر زیرا اعضالری اوزرلرینه

شهادت ایدر (یا ایها الذین آمنوا) ای ایمانه کلان کسنه‌لر (لا تقربوا الصلوة وانتم سکاری) نمازه
یقلشمکز سرخوش اولدیغکز حالده (حتی تعلموا ما تقولون) اولوقته دك که ایقلنوب نمازده قرائت
ایتدیککز شیئ بیله سز (ولا جنبا) دخی جنابتله اولدیغکزده نمازه یقلشمکز (الا عابری سبیل)
مکر یولده کیدیجیلر اوله سز یعنی هر وقت جنب ایکن نمازه یقلشمکز مکر اولوقتده که مسافر اولوب
یانکزده صو بولنمیه کیم اول محل تیمم ایدوب نماز قیلسه‌کز جائزدر اما غیر وقتده جائز دکلدر (حتی تغتسلوا)
ییقنمق سزدن واقع اولمینجه وبو امام شافعی قتنده در اما امام اعظم قتنده هر محلکه عذر بولنور
تیمم جنابتی دفع ایدر (وان کنتم مرضی) واکر خسته‌لر اولور سزکه قورقرسز صوییك استعمالندن
سزه برضرر ایریشه (او علی سفر) یا بریوله وزره اولسه‌کزکه ایچنده صو بولنمیه (او جاء احد منکم
من الغائط) یا سزدن برکیمسه خلادن کلوب احد السبیلیندن اذیه کندودن برحدث چیقمسیله حدث
ایتمش اولسه (او لامستم النساء) یا قاریلره مباشرهٔ فاحشه ایتمش اولسه‌کزکه ایکی فرج
ملاقات ایدوب آلت منتشر اوله (فلم تجدوا ماء) بو احوالده نصکره صو بولمزسه‌کز (فتیمموا صعیدا
طیبا) بریوزندن برپاك نسنه قصد ایدك (فامسحوا بوجوهکم وایدیکم) پس الکزله بریوزینه
اوروب یوزلرکزی والکرکزی درسکلره دك سلك (ان الله کان عفوا غفورا) بی شبهه کیم خدا جل
وعلا همیشه بو ایکی صفتله متصف ایدیکه ایشی سزه بویله قولای ایدوب سزه رخصت ویردی
(الم تر الی الذین اوتوا نصیبا من الکتاب) بقمزمیسن شول کیمسه‌لره که توراتك معرفتندن بر بهره
کندولره ویرلدی (یشترون الضلالة) کمراهلغی صاتون آلورلر یعنی هدایتی ضلالته تبدیل ایدرلر
(ویریدون ان تضلوا السبیل) واسترلرکه سز ای اهل ایمان طوغری یولی ایتره‌سز (والله اعلم باعدائکم)
وحق سبحانه وتعالی دشمنلرکزی سزدن ایو بیلور (وکفی بالله ولیا) وامورکزه تمشیت ویروب حولکزه
مستولی اولمغه تکری تعالی کافیدر (وکفی بالله نصیرا) ودشمنلرکز اوزره سزه یاردم ایتمکه تکری
تعالی بسدر (من الذین هادوا) دین یهودیتله تدین ایدنلردن برکروه (یحرفون الکلم عن مواضعه)
سوزی یرلرندن تغییر ایدرلر یعنی توراتده ثابت اولان محمد المصطفانك نعتنی صاقلرلر (ویقولون
سمعنا) ودیرلر سوزکی ایشتدك (وعصینا) وفرمانکه مطیع اولمدق (واسمع غیر مسمع) دخی
دیرلر ایشتدرلمش اولمدیغك حالده ایشت بو سوز ذم ومدحه محتملدر ذم اولدیغنده معناسی
بو اولورکه کوزل سوز ایشتدرلمش اولمدیغك حالده ایشت ومدح اولدیغی محل معناسی بو اولورکه
یمان سوز ایشتدرلمش اولمدیغك حالده ایشت (وراعنا) دخی دیرلر بزه مهلت ویرتاکه کلامکی

فهم ایده‌لم بو سوز دخی مدح وذمه محتملدر وجه مدح مذکور اولاندر وجه ذم بوکه
بو سوز لغت عبرانیده شتم معناسنه دا ایدر (لیا بالسنتهم وطعنا فی الدین) دللرین بوردقلری
محل ودین اسلامه طعن ایتدکلرنده اول سوزلری دیرلر یعنی بو باطل مقصدلر ایچون بو مبهم
سوزلری استعمال ایدرلر (ولو انهم قالوا سمعنا واطعنا) واکر انلر دیسیدیلر سوزکی ایشتدك
وفرمانکه منقاد اولدق (واسمع) وسوزمزی دکله (وانظرنا) وبزم حالمزه باق (لکان
خیرا لهم واقوم) البته بو کلام مزبور اولان ناشایسته کلامدن کندولره یکرك وزیاده طوغریلق
ایدی (ولکن لعنهم الله بکفرهم) ولکن ایمانسزلقلری سببیله حق تعالی کندولرین رحمتندن دور
قیلدی (فلا یؤمنون الا قلیلا) پس بونلر حقه تصدیق ایتمزلر الا برآز یعنی برایمان کتورلرکه
او معتد به ومعتبر دکلدر (یا ایها الذین اوتوا الکتاب) ای شول کیمسه‌لرکه توریة کندولره
ویرلدی (آمنوا بما نزلنا) ایندردیکمز نسنه‌یه یعنی قرآنه ایمان کتورك (مصدقا لما معکم) سزکله اولان
کتابه تصدیق ایدیجی اولدیغی حالده یعنی اصول دینده قرآن توراته موافقدر پس انکا ایمان کتورك
(من قبل ان نطمس وجوها فنردها علی ادبارها) اولوقتدن اسبق که یوزلرده اولان آثار محاسنی
محو ایدوب اکسه‌لرینك هیئتی اوزره دوندررز (او نلعنهم کما لعنا اصحاب السبت) یاخود کندولرین
رحمتمزدن دور قیلالم نته که شنبه‌لیلرین رحمتمزدن دور قیلدقکه کندولرین مسخ ایدوب
میمون قلغنده ایتدك (وکان امر الله مفعولا) وتکرینك فرمانی وتملیکی یعنی یمانه کلمزسه‌کز
موعود اولدیغکز شیئ لا محالة واقع اولور (ان الله لا یغفر ان یشرك به) بی شبهه کیم خدا
عز وجل غفران ایتمز بونی که عبادتده کندویه اورتاق قیلنه زیرا وبرکناهدرکیم عفو وقبول
ایتمز (ویغفر ما دون ذلك لمن یشاء) وشرکدن اوزکه کناهی ایستدوکی کسنه‌یه غفران
ایدر (ومن یشرك بالله) وهرکیم تکری‌یه اورتاق قیلار (فقد افتری اثما عظیما) بلا شك کیم
براولو کناه ارتکاب ایلدی کتوردیلرکه یهود طائفه‌سندن برقاچ کیمسه اطفاللرین حضرت صلی الله
علیه وسلمك حضورینه کتوروب دیدیلر یا رسول الله بو اوشاقلرك هیچ کناهی ولوری حضرت
صلی الله علیه وسلم بیوردی بونلرك اوستنه هنوز کناه یازلمدی پس دیدیلر خدایه قسم که بز بونلر
کبی بی کناهز زیرا کوندزك کناهلری کیجه بزدن محو اولور وکیجه‌نك کناهی کوندز بزدن محو اولور حق سبحانه
وتعالی بونلرك سوزینی بو آیتله رد ایدوب بیوردی (الم تر الی الذین یزکون انفسهم) بقمزمیسن شول
کیمسه‌لره که کناهدن جانلرین پاك طوترلر (بل الله یزکی من یشاء) دیدکلری سوز برنده دکلدر

بلكه حق سبحانه وتعالى ايستدوكنى پاك قيلار (ولا يظلمون فتيلا) واول كروه عذاب خصوصنده
خرما دانه سى اراسنده اولان رشته قدر ستم اولنمازلر جزالرى عدل ايله كوريلور (انظر كيف يفترون
على الله الكذب) بق نيجه يهود طائفه سى تكرى تعالى اوزره يلانى پيدا ايدرلركه ديرلر كوندزك
كناهى كيجه بزدن محو اولور وكيجه نك كناهى كوندز بزدن محو اولور (وكفى به اثما مبينا) وبو يلان
سائر كناهلرى اراسنده براشكار كناه اولمغه بسدر كفور ديلركه يهود طائفه سنك حيى بن
اخطب وكعب بن الاشرف بر جماعله مكه يه كتديلركه قريشله بو منوال اوزره عهد وكفت ايده لر
كيم محمد المصطفى ايله جنك ايده لر چون اول مكانه وصوللرى اولدى مطلبلرين رؤساء قريشه
عرض ايتديلر انلر كندولره ديديلر سز اهل كتابسز ومحمد المصطفى دخى كتاب صاحبيدر محملدركه
اكا رجوع ايده سز سوزكزده صادق ايسه كز بتلريمزه سجده ايدك تاكه سوزكزه اعتماد
ايده لم بلا توقف بتلره سجده ايتديلر بعده كعب قريشه ديدى سزدن اوتوز نفر وبزدن اوتوز
شخص كلسون كعبه ديوارينه سينه لرين ياپشدروب محمدك جنكنه عهد وكفت ايده لم سوزين
قبول ايدوب اول ايشى ايتديلر صكره ابو سفيان انلردن سؤال ايدوب ديدى بز براممى قومز وسز اهل
كتابسز ايا آباء واجدادمزك آيينى حقدر يا خود محمدك دينى انلر جواب ويروب ديديلر اينيكز حقدر
وسز طوغرى يول اوزره سز پس حق تعالى بو واقعه دن خبر ايدوب بيوردى (الم تر الى الذين اوتوا نصيبا
من الكتاب) بقمزميسن شول كيمسه لره كه توراتدن بر بهره ويرلديلر (يؤمنون بالجبت والطاغوت)
تكريدن اوزكه معبود اولانه وباطل شيئه تصديق ايدرلر (ويقولون للذين كفروا) وكفر ايدن
كروهدن اوترى ديرلر (هؤلاء اهدى من الذين آمنوا سبيلا) بونلر يعنى كفار قريش طوغرى يول بولمق
جهتندن ايمان كتورنلردن يكدرلر (اولئك الذين لعنهم الله) اول متعصب ومتعنت كروه شول
كيمسه لردركه تكرى تعالى كندولرين رحمتندن دور قيلدى (ومن يلعن الله) وهر كيمسه كه تكرى
تعالى رحمتندن دور قيلار (فلن تجد له نصيرا) هركز اكا ياردمجى بوله مزسزكه اندن عذابى
دفع ايده (ام لهم نصيب من الملك) يا خود يهوده پادشاهلقدن بر بهره مى وار استفهام بونده انكار
ايچوندر يعنى انلره اندن نصيب يوقدر يهود طائفه سنك زعم فاسدى بو ايديكه ملك ونبوته
مستحق كندولردر غير كيمسه اكا لايق دكلدر وبو سببدن عربدن مرسل اولان پيغمبره متابعت
ايتمزلردى پس حق سبحانه وتعالى بو زعم فاسدلرين رد ايتديكه ملكدن انلره بر بهره يوقدر
وعلى سبيل الفرض اولمش اولسيدى (فاذا لا يؤتون الناس نقيرا) خرما دانه سنك ارقه سنده اولان
چقور قدر خلقه برشى ويرمزلردى (ام يحسدون الناس على ما آتاهم الله من فضله) بلكه

يهود طائفه سى پيغمبر واصحابنه حسد ايدرلر اول نسنه اوزره كه ايزد ذو الجلال انلره فضل وكرمندن
ويردى (فقد آتينا آل ابراهيم) پس بى شبهه كيم حضرت ابراهيمك اولادنه يعنى حضرت موسى وعيسى
وداوده ويردك (الكتاب) كتاب سماوى مقوله سن يعنى توريه وانجيل وزبورى (والحكمة) وحلال
وحرامك معرفتى (وآتيناهم ملكا عظيما) دخى آل ابراهيمه اولو پادشاهلق ويردك نته كه حضرت
يوسفه وداوده وسليمانه ويرلدى پس محمد المصطفايه واصحابنه انلر كبى ويرلسه استبعاد
اولنمامق كرك (فمنهم من آمن به) پس يهود طائفه سندن بربلوك واركه ابراهيمك شاننده مذكور
اولان سوزه ايمان كتوردى (ومنهم من صد عنه) وانلردن بربلوك واركه آندن اعراض ايتدى (وكفى
بجهنم سعيرا) وكفارك تعذيبيچون برعلولى آتش دوزخ بسدر (ان الذين كفروا بآياتنا) تحقيقا كه
وحدانيتمزك دلائلنه كفر ايدن كيمسه لر (سوف نصليهم نارا) يقيندر انلرى برآتشه داخل قيلارز
(كلما نضجت جلودهم) هر كاه كه دريلرى پشه (بدلناهم جلودا غيرها) انلردن اوزكه دريلر انلره
دكشديررز (ليذوقوا العذاب) تاكه اشكنجه نك آجيسين الهلر (ان الله كان عزيزا) بى شبهه
حق تعالى على الدوام هر نسنه اوزره غلبه ايله متصف ايدى بر كيمسه كندوني كفارك تعذيبندن
منع ايتمز (حكيما) هر شيئك حقيقتنى كما ينبغى بيلمك ايله موصوف ايديكه حكمتك اقتضاسنه كوره
ايشى ايشلر (والذين آمنوا وعملوا الصالحات) وشول كيمسه لركه ايمانه كلوب كوزل عمل ايشلديلر
(سندخلهم جنات تجرى من تحتها الانهار) يقيندر انلرى برباغلره داخل قيلارزكه انلرك اشجارى
آلتندن ايرمقلر اقر (خالدين فيها ابدا) اول حالده كيم ايچنده منقطع اولميان مدتده اقامتى على الدوام
تقدير ايتمشلر (لهم فيها ازواج مطهرة) انلره اول باغلر ايچنده كدورتدن پاك قلنمش خاتونلر وار
(وندخلهم ظلا ظليلا) وانلرى داخل قيلارز بر پاينده كولكه ده كه آنى آفتاب زائل قيلمز يعنى تكرى
داخل قيلارز بر مكانه كه ايچنده كمال راحت واروچون عربستان بر حرارتلى مملكتدر روانده قالن
كولكه دن ايو برشى يوقدر كمال راحت وار ظل ظليل ايله تعبير اولندى (ان الله يأمركم ان تؤدوا
الامانات الى اهلها) تحقيقا كه حق جل وعلا سزه فرمان ايدر كيم امانتلرى اربابنه تسليم ايده سز
بو آيت كرچه بيت شريفك كليد دارى شاننده نازل اولدى لكن حكمى هر امانه شاملدر كتوردكلركه
چون حضرت صلى الله عليه وسلم مكه مكرمه فتح ايلدى كعبه نك مفتاحنى عثمان بن طلحه دن
طلب ايدوب عثمان ويرمسندن امتناع ايلدى حضرت على المرتضى رضى الله عنه عزبورك النى
بوروب انخترى كندوسنه دن آلوب كعبه نك قپوسن آچدى اداء ما لزم ايتدكلرندن صكره حضرت

محمد المختارك عمنيسي حضرت عباس رضي الله عنه سويلدي يا رسول الله سنه كه زمزم شريفك سقالغني بكا
احسان ايلدك بيت شريفك كليددارلغني دخي بكا ارزاني قيل ديدم حق جل وعلا بو آيتي منزل قيلدي پس
سرور كائنات عثمان بن طلحه‌يي چاغروب مفتاحي كندويه ويروب بيوردي خذوها يا بني طلحة خالدة تالدة لا ينزعها
منكم الا ظالم و بو آيت عثمانك ايمانته سبب اولدي (وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ) دخي سزه فرمان
ايدرم كه چون خلق اراسنده حكومت ايدرسكز جورسز حكومت ايده سز (إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ) بو شيئه
ايزد جل وعلى شول شيء كه سزه انكله پند ويرر كوزل نسنه در (إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا) تحقيقا كيم
خدا عز وجل سوزكزي ايشيديجي افعالكزي كوريجيدر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اي ايمانه كلمش كمسنه‌لر
(أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ) خدانك فرماننه مطيع اولك و پيغمبرك سوزينه انقياد ايدك (وَأُولِي
الْأَمْرِ مِنْكُمْ) دخي سزدن فرمان اصحابي اولانلره مطيع اولك ولي الامردن مراد حضرتك زمان سعادتلرنده
سردارلردر وانلردن صكره اولان امراء و وكيللري و قضاة وامراء لشكر انلره مندرجدرلر بيلكيم
حق سبحانه وتعالى ولاة امره عدل ايله حكومت ايتمكي فرمان ايلدي اندن صكره سائر خلقي اطاعتلرينه
مأمور قيلدي تا معلوم اوله كيم حكام معقوله‌سي مادامكه حقه تابعدرلر اطاعتلري هر كمسنه
اوستنه فرضدر (فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ) پس اكر بر نسنه‌ده خصومتكز واقع اولورسه (فَرُدُّوهُ
إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ) اني خدانك كتابنه و پيغمبره حال حياتنده و وفاتندن صكره سنتنه راجع قيلك كيم
انلر آنك حقيقتني سزه بيان ايدرلر (إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) اكر تكرينك وحدانيتنه
و روز جزانك اولمسنه ايمان كتورمش ايديكز (ذَلِكَ) تكرينك كتابنه و پيغمبرك قولنه رجوع ايتمك
(خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا) سزه يكركدر و عاقبت جهتندن غايتله ايودر كتورديلر كه بر يهودي بر منافقله
خصومتي واقع اولوب بحسب الاقتضا مرافعه اولمق ايستديلر يهودي سيد الانامك حكمنه خصمن
دعوت ايلدي منافق كعب بن الاشرف يهودينك محكمه‌سنه آني دعوت ايلدي بعده محكمهٔ عليهٔ نبويه‌يه
مرافعه‌يه چقديلر حضرت صلى الله عليه وسلم شرعك مقتضاسنجه كوره يهوديه حكم ايلدي منافق اول
حكمه راضي اولميوب خصمنه سويلديكه حضرت عمر رضي الله عنه يانه وارالم اول حكم قيله‌لم پس
حضرت عمر رضي الله عنهك حضورينه كلديلر يهودي ديدي يا ابن الخطاب بو آدم ايله بنم خصومتم
وار ايدي حضرتك حضورينه چقدق حضرت بكا حكم ايلدي بو اول حكمه راضي اولميوب سنك حكمكي
ايستدي حضرت عمر رضي الله عنه منافقه ايتديكه يهودينك سوزي واقعه مطابقميدر سويلدي
بلي سوزي درستدر پس حضرت عمر رضي الله عنه بيورديكه مكانكزده طورك بن سزه كلنجه

همان خانه‌سنه واروب قليجن قوشانوب كلدي منافقك كله‌سن تنندن زائل قيلوب بيوردي پيغمبرك
حكومتنه راضي اولميانه بويلجه ايدرم و اول كوندن حضرت عمر رضي الله عنه فاروق ايله تلقب اولندي
بعده حق سبحانه وتعالى بو آيتي منزل ايدوب بيوردي (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ) بقمزميسن شول كيمسنه‌لره كه
كمان ايدرلر كيم (أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ) على التحقيق كندولر سكا ايندريلان كتابه
وسندن اسبق ايندريلان كتاب مقوله‌سنه ايمان كتوردرلر (يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ)
ايسترلركه باطل ايله حكومت ايدنه يعني كعب بن الاشرفك قتنه مرافعه‌يه چيقه‌لر (وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ
يَكْفُرُوا بِهِ) وحال بوكه اكا كفر ايتمكه امر اولنديلر (وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا)
وابليس ايستركيم انلري بر اوزاق آزغونلق آزديره (وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ)
وقتاكه كندولره دينلور تكري تعالى كتابنه ايندردوكي حكمه و پيغمبرك حكمنه كلك (رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ
عَنْكَ صُدُودًا) اهل نفاقي كوررسن سنك حكمكدن دونمك دونرلر (فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ
بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ) پس حاللري نيجه اولور اولدمكه ايتدكلري اشيا سببيله كندولره بر عقوبت ديكر
نته كه حضرت فاروق رضي الله عنه يولداشلرينك بوينني اوردي (ثُمَّ جَاءُوكَ) صكره سكا كلورلر
(يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا) تكريه اند ايچرلركه سنك حكمكدن بر عدول ايدوب ايستمدك الا ايولك
(وَتَوْفِيقًا) وايكي خصمك اراسنده صلح اولمق (أُولَئِكَ) اول كروه كه يمينلرنده كاذبدرلر (الَّذِينَ
يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ) شول كيمسه‌لردركه تكري تعالى نفاقدن كوكللرنده اولان شيئي بيلور
صاقلق ويلان آند ايچمك كندولرين عقابدن قورترمز (فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ) پس انلردن يوز دوندر
(وَعِظْهُمْ) وانلره پند و نصيحت وير (وَقُلْ لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا) وانلره ناپاك اولان نفسلري
شاننده بر مؤثر سوز سويله (وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ) و هيچ بر پيغمبر كوندرمدك
الا كه تكرينك امريله فرماني مقبول اوله (وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ) و بي
شبهه انلر جانلرينه ستم ايتدكلري دمده سكا كلوب تكريدن مغفرت طلب ايتسيدلر
(وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ) وانلره رسول اكرم غفران طلب ايتسيدي (لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا)
البته تكري تعالىٰيي بولورلردي كنهكارلرك توبه‌سن غايتله قبول ايديجي اكا طالب اولانه زياده اسيركيجي
(فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ) پس پروردكارك قسم كيم ايمانه كلمزلر سني حكم
قيلمينجه ارالرنده واقع اولان اختلافده (ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ) صكره ايتديكك
حكمدن جانلرنده بر طارلق بولميه‌لر (وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا) و ظاهرده و باطنده درست منقاد اوله‌لر

وَلَوْ اَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ) وعلى التحقيق بز ايمانى ادعا ايدنلر اوزره يازمش اولسيد قكه (اَنِ اقْتُلُوا اَنْفُسَكُمْ
جانلركزى اولدرك (اَوِ اخْرُجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ) ياوطنلركزدن چيقك (مَا فَعَلُوهُ اِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ) اول
مدعيلر آنى ايشلمزلردى مكر انلردن از كمسنه لر (وَلَوْ اَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهِ) وتحقيقا انلر
نصيحت اولندقلرى شيئله عمل ايتسيدلر (لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ) بى شبهه كندولره ييكرك اولوردى
وَاَشَدَّ تَثْبِيتًا) وايمانك تحقيق وتصديقى اوزره كندولره زياده ثباته باعث اولوردى (وَاِذًا لَاٰتَيْنَاهُمْ
مِنْ لَدُنَّا اَجْرًا عَظِيمًا) واكر ايمان اوزره ثابت اولسيدلر البته انلره قتمزدن براولو ثواب احسان ايدردك
وَلَهَدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا) وعلى التحقيق انلره برطوغرو يول كوسترردك كتورديلركه سرور
كائنات صلى الله عليه وسلمك عتقاسندن اولان حضرت ثوبان رضى الله عنه بركون رنكى
متغير زار و زبون حضرتك حضور عزتنه كلدى حضرت صلى الله عليه وسلم اندن
استفسار ايتديكى اى ثوبان نه كونه درده كرفتار اولمش سن كه رنكك بويله متغير اولدى ثوبان
رضى الله عنه ايتدى يا رسول الله بنم حالم بوكونه دركه برلحظه مبارك جمالكى مشاهده ايتمديكمده
بر آنى زندكانيلكدن عذابيم (بيت) بى تو اى آرام جانم زندكانى مشكلست بى تماشاى جمالت شادمانى مشكلست
حالا اول انديشه يه دوشمشم كه آخرتده بنم حالم نيجه اولور اكر بن خالى دكل يا اهل جنتدن اولورم يا جهنميلر
زمره سندن پس اهل جهنمدن اولورسم جمالكك مشاهده سندن بالكليه محروم اولدغم مقرردر واكر
ارباب نعيمدن قيلنورم انده دخى ديدار شريفكه نظر ايتمكدن دور اولورم زيرا قيامده محققدركيم سنك
مكانك فردوس اعلاده در و بنم محلم معلوم در حق تعالى بو آيت كريمه نى نازل ايدوب بيوردى (وَمَنْ يُطِعِ
اللّٰهَ وَالرَّسُولَ) وهركيم خدايه ورسولنه فرمانبر اولور (فَاُولٰئِكَ) اول فرمانبركروه (مَعَ الَّذِينَ اَنْعَمَ اللّٰهُ
عَلَيْهِمْ) بهشتده جاودانه تكرى تعالى اوزرلرينه انعام ايتدوكى كمسنه لرله اولورلر (مِنَ النَّبِيِّينَ
وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ) موصولك بياندر يعنى اوزرلرينه انعام اولنان كمسنه لر بو
اولان كروهلردر (وَحَسُنَ اُولٰئِكَ رَفِيقًا) و بوكروهلر نه كوزل يولداشلردر (ذٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللّٰهِ)
ولكروهلرله اولمق تكريدن تصدور ايتمش بر زياده عطادر (وَكَفٰى بِاللّٰهِ عَلِيمًا) و بس در ايزد جل
جلاله مقاصد ونيتلرى بيلجى (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) اى ايمانه كلان كمسنه لر (خُذُوا حِذْرَكُمْ)
آكاه اولوب دشمنلر ايچون مستعد اولك (فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ) پس دشمنك جنكنه بلوك بلوك چيقك
اَوِ انْفِرُوا جَمِيعًا) يا خود بيغلش اولديغكز حالده دشمنك قتالنه چيقك (وَاِنَّ مِنْكُمْ لَمَنْ لَيُبَطِّئَنَّ) و
تحقيقا سزدن بر كمسنه واركه غزايه كيتمكدن آغر لنوب تخلف ايدر خطابى حضرت پيغمبرك لشكرينه درو تخلف

ايدنلردن مراد ابن ابى منافق و يولداشلرى (فَاِنْ اَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ) پس اكر سزه قتل وهزيمت كبى
بر ايش دكر (قَالَ قَدْ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَىَّ اِذْ لَمْ اَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا) سويلر تحقيقا تكرى تعالى اوزريمه انعام
ايتديكه انلرله حاضر اولمدم (وَلَئِنْ اَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللّٰهِ) و بى شبهه اكر سزه خدانك كرمندن
بر احسان دكر (لَيَقُولَنَّ كَاَنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ) البته سويلر اول حالده كه كويا آرا كزده
و آراسنده بر محبت يوق ايدى (يَا لَيْتَنِى كُنْتُ مَعَهُمْ فَاَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا) اى كاشكى بن انلرله
بولنسيدم تاكه بر اولو فيروزلكه نائل اولوردم يعنى انلرله اولسيدم مال غنيمتدن بكا خيلى شى
حاصل اولوردى (فَلْيُقَاتِلْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْاٰخِرَةِ) پس تكرى يولنده
جهاد ايتسونلر شول كمسنه لركه يقين صاغلغى و بر جهانك نعيمنه تبديل ايدرلر (وَمَنْ يُقَاتِلْ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ
فَيُقْتَلْ اَوْ يَغْلِبْ) وهركيم خدانك يولنده جنك ايدوب درعقب شهيد اولور يا غالب كلور (فَسَوْفَ
نُؤْتِيهِ اَجْرًا عَظِيمًا) بى شبهه كيم اكا بر اولو ثواب احسان ايده رز (وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ)
و سزه نه اولدى اى اهل اسلام كه تكرينك يولنده جهاد ايتمزسز (وَالْمُسْتَضْعَفِينَ) و زبونلرك
يولنده دخى زبونلر بر جماعتدركه مكه مكرمه ده كفارك النده كرفتار ايديلر (مِنَ الرِّجَالِ وَ
النِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ) كشيلردن و قاريلردن و اوشاقلردن (الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اَخْرِجْنَا مِنْ هٰذِهِ
الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ اَهْلُهَا) موصولك صله سيله مستضعفينك صفتيدر يعنى مستضعفين
شول كمسنه لردركه ديرلر اى پروردكار مزايه لر ستمكار اولان كويدن بزى چيقرتدر (وَاجْعَلْ لَنَا
مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا) و بزه سنك طرفندن بر دوست قيل كه احوالمزه تمشيت ويره (وَاجْعَلْ لَنَا
مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا) و بزه سنك سمتندن بر يارديجى قيل كه دشمنلر اوزره بزه ياردم ايليه (اَلَّذِينَ
اٰمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ) شول كمسنه لركه ايمان كلديلر خدانك يولنده جنك ايدرلر (وَالَّذِينَ
كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِى سَبِيلِ الطَّاغُوتِ) و شول كمسنه لركه كفر ايتديلر شيطانك يولنده جنك ايدرلر
فَقَاتِلُوا اَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ) پس شيطانك دوستلريله جنك ايدك (اِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا)
بى شبهه كيم شيطانك حيله سى بر زبون و سست حيله ايدى (اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا اَيْدِيَكُمْ
بقمزميسن شول كمسنه لره كه كندولره ديلدى جنكدن اللركزى كوتاه ايدك (وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ
و نماز قيلك و زكوتى ويرك (فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ) پس اول وقتكه اوزرلرينه جنك ايتمك يازلدى يعنى
واجب اولدى (اِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللّٰهِ) همان انلردن بر بلوك بولنديكه تكريدن
خوف ايتدكلرى كبى خلقدن خوف ايدرلر (اَوْ اَشَدَّ خَشْيَةً) بلكه برقورقمقله تكريدن

چكدكلرى قورقودن زياده در (وَقَالُوا رَبَّنَا) وديديلر اى پروردكارمز (لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ) نيچون
اوزريمزه جنك ايتمكى يازدك (لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ) بزى بر يقين مدته تأخير ايتسيدك بو سوزلر اهل
نفاقدن صادر اولديسه عجب دكلدر واكر آنى اهل ايمان سويلديلر اقتضاء بشريت حسبيله انلردن صادر اولدى
واحتمال واركه بو سوزلرى خاطرلرنده تصور ايتديلر عالم السر والخفيات آنى ظاهر قيلدى (قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا
قَلِيلٌ) سويله يا محمد بو جهانك منفعتى آزدر (وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَىٰ) واو بر جهان پرهيزكار اولانه
يكركدر (وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا) وخرما دانه سنده اولان رشته قدر ستم كورمش قيلنمزسز (أَيْنَمَا تَكُونُوا
يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ) فنقى مكانده اولسه اوله سزى بولور (وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ) واكر يوكسك قالدرلمش
كوشكلرده اولورسز (وَإِنْ تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ) واكر كندولره وافر نعمت كبى بر [ابولك]
حاصل اولور ديرلر بو تكرينك قتندندر (وَإِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَٰذِهِ مِنْ عِنْدِكَ) واكر كندولره
قحط وهزيمت كبى بر يمانلق دكه ديرلر بو سنك قتندندر (قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ) سويله قمو نعمت وغنيمت
وقحط وهزيمت تكرينك قتندندر (فَمَالِ هَٰؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا) پس بو كروهه
نه اولديكه سوز آكلمغه يقلشمزلرنه كيم بهايم مقوله سى هيچ برشئ فهم ايتمزلر (مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ
فَمِنَ اللَّهِ) سكا اى آدم اوغلى نعمت مقوله سندن هرنه دكدى خدانك محض كرمندندر (وَمَا أَصَابَكَ
مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ) وسكا يمانلق قسمندن هرنه دكدى كندو نفسندندر زيرا آكا سبب اولاز
كندو سيدر بو كلام قل كل من عند الله كلامنه منافى دكلدر زيرا قمو اشيا ايجاد جهتندن تكريدن
صادر اولدى انجق حسنه محض لطفندن احسان وامتحاندر وسيئه انسانك يمان عملنه مجازات
وانتقامدر (وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا) وسنى خلق ايچون احكامى تبليغ ايدجى اولديغك حالده
كوندردك (وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا) وبسدر تكرى درست شاهد نبى مرسل اولديغكه مرويدركه
حضرت صلى الله عليه وسلم بيوردى هركيم بنى سوو تكريى سومش اولدى وهركيم بكا مطيع اولدى
تكريه اطاعت ايتمش اولدى منافقلر بو كلامى ايشديجك ديديلر محمد شركه مخالطه ايتدى وحالبوكه
خلقى اندن نهى ايدر بو ايستركه خلق كندوى اله ايده لر نته كه نصارى حضرت عيسايى اله ايدنديلر
حق جل وعلى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ) هركيم پيغمبرك فرماننى
قبول ايدر بلاشك تكرينك فرماننى قبول ايتمش اولدى (وَمَنْ تَوَلَّىٰ) وهركيم فرماننددن اعراض
ايدرسه اندن اعراض ايت (فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا) كه سنى اوزرلرينه نكهبان كوندرمدك
احكامى تبليغ ايتمكدن اوزكه برشئ اوزريكه يوقدر وآنلرك حسابى اوزريمزه در (وَيَقُولُونَ

طَاعَةٌ) وچون منافقلره بر ايش فرمان ايدرسن ديرلر ايشيدك فرمانبرلكدر (فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ
پس اول محلكه يانندن چيقوب كيدرلر (بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ) انلردن بر كروه سويلديكى
سوزك خلافنى تدبير ايدرلر (وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ) وحفظه اولان فرشته لر خدانك فرمانيله
تدبير ايتدكلرى كلامى يازرلر (فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ) پس انلردن يوز دوندر (وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ) وهر ايشده
تكرى تعالى اوزره اعتماد ايت (وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا) وقوللرك امورنده تصرف ايتمكه ايزد جل وعلا
بسدر (أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ) پس نيچون كلام مجيدى تأمل ايتمزلر تاكه الفاظنك بلاغتندن
ومعانيسنك استقامتندن استدلال ايده لركيم كندوسى تكرينك كلاميدر (وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ
غَيْرِ اللَّهِ) واكر تكريدن اوزكه بر كيمسه نك قتندن اولسيدى (لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا) البته ارباب
خرد اونلر تناقض معاندن وتفاوت نظمدن انده چوق شئ بولورلردى زيرا كلام مخلوق خالدن خالى اولمز
(وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ) وچون مسلمانلردن ارباب حزم اولميانلره امنيته باعث شيدن
يا قورقويه سبب اولان نسنه دن بر ايشك خبرى كلور (أَذَاعُوا بِهِ) هنوز تحقيق اولمدن آنى
افشا ايدرلر با وجود كه آنك افشاسى باعث ضرردر زيرا ايكنجى خبر فتنه نك تهييجنه سببدر
ويمان خبر اسلامك ضعفنه موجبدر (وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ) واكر اول خبرى رسول اكرمه
راجع قيلسيديلر (وَإِلَىٰ أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ) وانلردن ايش ارباب اولانلره دوندرسيديلر (لَعَلِمَهُ الَّذِينَ
يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ) البته آنى بيلورلردى انلردن شول كيمسه لركه اول خبرك حقيقتنى استخراج ايتمكه
قادر اولورلر يعنى ارباب حزم اولميان مسلمانلر ايشتدكلرى اخبارى افشا ايتمدن اول پيغمبره يا خود
صحابهٔ كرامك كبارنه القا ايتسيديلر بى شبهه انلر تجربه لريله وفكرلريله قنقى وجه اوزره ابراد
اولنمسين كندولره بيان ايدرلردى (وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ) واكر خدانك فضل ورحمتى
اوزريكزه اولمسيدى يعنى ايزد جل وعلى محض كرمندن پيغمبرلرى كتبله كوندرمسيدى (لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ)
البته ابليسه پيرو اولك ايدردكز (إِلَّا قَلِيلًا) مكر سزدن از كيمسه حقك مددى ايله كه بر عقل كامل حاصل
اولوب انكله طريق حق طرق باطلدن ايروب طريق حقه تابع اولدى ورقه بن نوفل وقيس بن
ساعده وزيد بن عمرو كبى مرويدركيم حضرت صلى الله عليه وسلم بدر الصغرى غزاسنه
خلقى دعوت ايلدى بعض كسنه لره اول ايش كريه كلدى سرور كائنات بيوردى بنمله هيچ بر كيمسه
چيقمزسه يالكز بن چيقارم صكره يتمش نفرله آكا چيقدى بعده حق سبحانه وتعالى بو آيتى
منزل ايدوب بيوردى (فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) پس تكرينك طاعت ورضاسى يولنده جنك

ايت (لَا تُكَلَّفُ اِلَّا نَفْسَكَ) جانندن اوزکه برکیمسه ایله ملزم قیلنمزسن پس سائر خلقك تخلفندن
غمناك اولمه (وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ) ومؤمنلری جهاد اوزره اقدام ایتمکه ترغیب ایلهدر زیرا اوزریکه
لازم اولان آنلری ترغیب ایلهمکدر (عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَكُفَّ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا) شاید حق سبحانه
وتعالی کفر ایدنلرك جنکنده اولان شدتلرین سزدن دفع ایده وفی الحقیقه بویله اولدی زیرا ابوسفیان
حضرت صلی الله علیه وسلمك جنکنه تصمیم ایدوب چقمش ایکن هنوز بدر نام مکانه یتشمدن
قلبنه خوف وشوب کیرو یه دوندی وحضرت صلی الله علیه وسلم مکان مزبوره کلوب انده
عربك برپازارین قورلمش کوردی بیلسنجه اولان صحابهٔ کرام خرید وفروخت ایدوب خیلی شی قزاندیلر وبو وقعه‌یه
بدر الصغری دیرلر (وَاللّٰهُ اَشَدُّ بَأْسًا) وایزد جل وعلانك هیبت وصولتی قریشك هیبت وصولتندن
قتیدر (وَاَشَدُّ تَنْكِيلًا) دخی عذابی انلرك عذابندن برکدر (مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً) هرکیم
برکوزل دیلك ایله دیلك ایدر (يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا) آنك ثوابندن اکا بربهره اولور
(وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا) وهرکیم بریمان دیلك ایله دیلك ایدر آنك وبالندن اکا
برحصه اولور (وَكَانَ اللّٰهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا) وایزد جل وعلی هرنسنه اوزره توانا ایدی (وَاِذَا حُيِّيتُمْ
بِتَحِيَّةٍ) وقچن بردعا ایله سزه دعا اولنور (فَحَيُّوا بِاَحْسَنَ مِنْهَا) اندن یکرك بردعا ایله سز دعا ایدك
(اَوْ رُدُّوهَا) یا آنی دوندرك جمهور علما بونك اوزره درکه تحیتدن مراد سلامدر پس معنی بویله
اولورکه قچن سزه بربندهٔ مسلمان السلام علیکم دیرسز وعلیکم السلام ورحمة الله وبرکاته سویلکز
واکر ابتداده السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته سویلرسه وعلیکم سویلکز زیرا بونهایتدر مافوقی
اولماز پس انك مثلنی رد ایتمك کرك ولفظ وعلیکم آنی افاده ایدر وبیلمك کرککیم سلامك
ورمسی سنتدر اما دوندرمسی فرض کفایه‌در (اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا) بی شبهه کیم تکری
تعالی هرنسنه اوزره حساب ایدیجیدر پس سلامکزی وجوابنی حساب ایدوب سزه مکافاتن ویرر
(اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) ایزد جل جلاله کندوسندن اوزکه عبادته مستحق برکیمسه یوقدر (لَيَجْمَعَنَّكُمْ
اِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ) البته قیامت کوننده سزی بیغر (لَا رَيْبَ فِيهِ) اول کونك اولمسنده هیچ شبهه یوقدر
(وَمَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدِيثًا) وکیمك سوزی تکرینك سوزندن زیاده صادقدر یعنی آنك سوزنده
کذب متصور اولماز انکچونکه کذب برناقص خصلتدر وواجب الوجودك ذات پاکی نقصاندن
منزهدر کتوردیلرکه اهل هجرتدن برکروه مدینهٔ منوره‌نك عفونت هواسن بهانه ایدوب
سرور کائناتدن صحرایه چیقمغه اذن الوب چیقدیلر بعده طی مراحل ایدرك مشرکلره پیوسته اولدیلر

صحابهٔ کرامدن برکروه انلرك اسلامك سویلردی وبرکروه انلرك نفاقنه حکم ایدردی حق جل وعلا
بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ) پس سزه نه اولدیکه منافقلرك شاننده ایکی
فرقه اولوب کفرلرینه ونفاقلرینه اتفاق ایتمدیکز (وَاللّٰهُ اَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا) وحال بوکه قزاندقلری شی
سببیله ایزد جل وعلا کفارك حکمنه کندولرین دوندردیکه ارواح واموالری اهل اسلامه مباح
اولدی (اَتُرِيدُونَ اَنْ تَهْدُوا مَنْ اَضَلَّ اللّٰهُ) ایا ایسترسز طوغری یوله قومغه شول کیمسه‌که تکری
انی کمراه ایتدی (وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا) وهرکیمی که تکری تعالی کمراه ایدر هرکز
اکا یول بوله مزسن (وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا) محبتلر آرزو ایدیلرکه کافر اوله سز نته که کافر
اولدیلر (فَتَكُونُونَ سَوَاءً) که ضلالتده کندولرله برابر اوله سز (فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ اَوْلِيَاءَ) پس
انلردن دوستلر ایدنمك (حَتّٰى يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ) تکرینك رضاسی یولنده اوطانلرك ترك
ایتمینجه یعنی هجرت ایتمکله ایمانلرك تحقیق ایتمینجه آنلرله دوستلشمکز (فَاِنْ تَوَلَّوْا) پس اکر ایماندن
وهجرتدن اعراض ایدرلر (فَخُذُوهُمْ) انلری اسیر ایدك (وَاقْتُلُوهُمْ) وانلری اولدرك (حَيْثُ
وَجَدْتُمُوهُمْ) قنده که کندولرین بولورسز (وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا) وانلردن بردوست الملك
ونه بریاردمجی (اِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ اِلٰى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ) بو کلام فخذوهم واقتلوهم
کلامندن مستثنادر یعنی مرتد اولانلری سائر کفره کبی اسیر ایدك واولدرك الا اول کیمسه‌لریکه بر
طائفه‌یه ایرشورلرکه ارکزده واول طائفه‌نك اراسنده برعهد وپیمان وار (اَوْ جَاۤءُوكُمْ حَصِرَتْ
صُدُورُهُمْ اَنْ يُقَاتِلُوكُمْ اَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ) یاخود کلمش اوله‌لر او حالده‌که سزکله یا عشیرتلریله جنك ایتمکدن
سینه‌لری تنك اولدی وبونلر بنی مدلج طائفه‌سیدرکه حضرته کلوب پیمان بغلدیلرکیم سزکله
مقاتله ایتمزز وقریشه معاونت ایتمزز (وَلَوْ شَاۤءَ اللّٰهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتَلُوكُمْ) واکر تکری تعالی
استسیدی انلری اوزریکزه مسلط قیلوب البته سزکله جنك ایدرلردی (فَاِنِ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ)
پس اکر سزدن برکناره چکلوب سزکله جنك ایتمزلر (وَاَلْقَوْا اِلَيْكُمُ السَّلَمَ) وسزه انقیاد واستسلام
صالورلر یعنی سزدن امانی طلب ایدرلرسه (فَمَا جَعَلَ اللّٰهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا) حق جل وعلی سزه
اوزرلرینه بریول قیلمدیکه جانلرین قتل ایدوب ماللرین نهب ایده سز (سَتَجِدُونَ اٰخَرِينَ) یقیندر
برعشیرتی دخی بولورسزکیم (يُرِيدُونَ اَنْ يَاْمَنُوكُمْ وَيَاْمَنُوا قَوْمَهُمْ) ایسترلرکه سزدن امین اوله‌لر
وقبیله‌لرندن دخی امین اوله‌لر وبونلر اسد وغطفان عشیرتلریدر (كُلَّمَا رُدُّوا اِلَى الْفِتْنَةِ اُرْكِسُوا فِيهَا)
هرکاه که کفره یا اهل اسلامك قتالنه دعوت اولنورلر ایچنده دونوب یا رمز لقده برقصور

قوم‌لر (فَإِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ) پس اكر قتالكزدن بركنار چكلمزلر (وَيُلْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلَمَ) وسزه انقياد ايچون صالحزلر
يعنى سزكله ايتدكلرى عهدى پوزرلر (وَيَكُفُّوا أَيْدِيَهُمْ) وقتالكزدن اللرين منع ايتمزلر (فَخُذُوهُمْ)
انلرى اسير ايدك (وَاقْتُلُوهُمْ) وانلرى اولدرك (حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ) قنده كه كندولرى اللريكزه كچرشور (وَأُولَئِكُمْ)
واولكروه كه عهد وپيمانى پوزديلر (جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا) سزه اوزرلرينه بر آشكارا
دليل قيلدق كه انلرى قتل ونهب ايتسه كز اوزريكزه اندن برشئ لازم كلمز كتوردديلر كه ابوجهلك
انادن اولان قرنداشى عياش نام كسنه هجرتدن اول مسلمان اولوب اسلامنى اقاربندن پنهان ايدردى
بعده مكه دن قچوب مدينه يه هجرت ايتدكده اناسى زاروكريان اولوب اوغلى بنه حكم ايتديكيم كندوسنى
دوندره‌لر پس ابوجهل وقرنداشى حارث اردينه دوشوب مدينه يه يقين برده اكا يتشوب دوندرديلر
مكه يه كلدكده اللرين وآياقلرين بغليوب كونشده صالديلر تاكه مرتد اوله الحاصل كوناكون ستمدن
صكره آيين سلفه دوندى حارث بن زيد كندويه بركون ملاقى اولوب سويلدى اى عياش نيچون
دينكدن دوندك اكر حق ايدى دين حقى ترك ايتمش اولدك واكر باطل ايدى دين باطله رغبت ايتمش اولدك
عياش بو كلامدن غمناك اولوب آنده ايچديكيم فرصتكى بولورسم سنى قتل ايده‌يم بعده عياش مدينه يه
هجرت ايدوب دين اسلامه دوندى غيبتنده حارث مزبور دخى كلوب اسلامه داخل اولدى بركون حارث
قبا محله سنده كشت وكذار ايدردى عياش اكا راست كلوب اسلامندن آكاه اولمغله اوزرينه
حمله ايدوب اولدردى اهل اسلام اكا ملامت ايتديلر كه ناحق يره بر مسلمانى اولدردك عياش هلندن
پشيمان اولوب حضرتك حضورينه كلدى حق تعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ
أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا) وهرحالده بر مؤمنه لائق وروا دكلدر كه بر مؤمنى ناحق يره قتل ايده (إِلَّا خَطَأً)
مكر اول حالده كه اولدرمسى خطا واقع اوله نته كه عياش حارثى كافر ديو كمان ايدوب اولدردى
(وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً) وهركيم بر اهل ايمانى بيلمزلكله اولدرر (فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ) ايمانه كلمش
بر قولك يا بر جاريه نك ازاد ايتمسى اوزرينه لازم اولور (وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ) دخى مقتولك
ورثه سنه تسليم اولنمش بر ديتك وبرمسى لازم اولور (إِلَّا أَنْ يَصَّدَّقُوا) مكر مقتولك ورثه سى
ديت المسندن قاتل اوزره تصدق ايدوب عفو ايده‌لر (فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ) پس اكر مقتول
سزه دشمن بر قبيله دن يعنى كفاردن ايدى (وَهُوَ مُؤْمِنٌ) وحالبوكه كندوسى اهل ايماندندر
(فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ) بر ايمانه كلمش قولك يا جاريه نك ازاد ايتمسى قاتل اوزره واجب اولور وبونده
ديت وبرلمسى لازم دكلدر زيرا مقتول ايله ورثه سى اراسنده توارث يوقدر (وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ

بينكم

بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ) واكر مقتول بر طائفه دن ايديكه اراكزده واراريكزده بر پيمان بغلنمش اوله يا ذمى‌لردن
اوله (فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ) ديت وبرمسى مقتولك ورثه سنه لازم اولور (وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ)
وايمانه كلمش بر رقيقك كردنندن طوق رقيتدن ازاد ايتمسى قاتل اوزره لازم اولور (فَمَنْ لَمْ يَجِدْ) پس شول
كيمسه كه ازاد ايتمكه قول يا جاريه بولميه يا صاتون المغه قدرتى اولميه (فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ)
ايكى آى اورج طوتمسى چاندرپى اوزرينه لازم اولور (تَوْبَةً) علت اوزره نصب اولندى يعنى توبه ايتمكز
ايچون حق سبحانه وتعالى بو حكمى مشروع قيلدى (مِنَ اللَّهِ) لفظ توبه يه صفتدر يعنى بر توبه كه تكريك
توفيقندن صادر اولمشدر (وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا) وابزد جل جلاله قاتل ومقتولك احوالنه دانا ايدى
(حَكِيمًا) ديت وكفارة شاننده كما ينبغى حكم ايديجى كتورديلر كه مقيس بن ضبابه كندو قرنداشى
هشامى بنى النجار محله سنده قتيل بولوب صورت حالى حضرتك حضورينه عرض ايتدى حضرت
صلى الله عليه وسلم بنى النجاره سويلدى هشامك قاتلك بيلورسه كز مقيسك النه تسليم
ايدك بولمسه ديه سن كندويه تسليم ايدك بنى النجاره بوفرمان صادر اولنجق مقيسه قرنداشنك
ديه سن يوز دوه وير ديلر بعده مقيس برادرينك حيف الموق ايچون بر بنده مسلمانى اولدردى
ابزد جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا) وهركيم بر بنده مسلمانى قصد
ايدوب اولدرر (فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ) آنك مكافاتى دوزخه كيرمسيدر (خَالِدًا فِيهَا) آنك ايچنده
اقامتى على الدوام تقدير ايتمش بو حكم انى استحلال ايدوب كافر اولانه در زيرا مؤمن اولان
كسنه جهنمده مخلد اولماز باخلود دن مراد مكث مديددر (وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ) وحق تعالى
آنك اوزره خشم ايتدى (وَلَعَنَهُ) وانى رحمتندن دور قيلدى (وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا) واكابر
اولواشكنجه اماده قيلدى اسباب النزولده كتورديلر حضرت اسامه رضى الله عنه بيورديكه
حضرت صلى الله عليه وسلم بزى جهينه قبيله سنك بر طائفه سى غزا ايتمك ايچون كوندردى
طائفه مزبوره يه صباح وقتنده كلدك بزدن آكاه اولدقلرنده فرار ايتديلر بن وانصاردن
بر كشى برلرينه يتشدك فى الحال كلمهٔ شهادتى كتوردى انصارى اورمسندن ممتنع اولوب
بن آنى اوروب اولدردم ومالكنى غنيمت ايلدم مدينه يه كلديكمزده بو خبر حضرتك سمع شريفنه
واصل اولوب بكا ديدى يا اسامه لا اله الا الله سويلدكدنصكره آنى اولدررسن ديدم يا رسول الله
صغنمق ايچون آنى سويلدى بنه حضرت سويلدى كلمهٔ توحيدى ديدكدنصكره انى اولدررسن
بو سوزى اول قدر تكرار ايتديكيم ارزو ايتدم كه بوندن اسبق اسلامه كلمسيدم بعده حق سبحانه

وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يا ايها الذين آمنوا) اى ايمانه كلانلر (اذا ضربتم فى سبيل الله)
قچن غزا ايچون سفر ايدوب كيدرسز (فتبينوا) مهم اولان ايشك حقيقتن بيلكه طالب اولك
(ولا تقولوا لمن القى اليكم السلام) وسزه كلمهٔ توحيدله انقيادى القا ايدنه ديمكز (لست مؤمنا)
سن ايمانه كلمدك وبو كلمه‌ى لسانك اوزره اجرا ايتمك الآن قورتلمق ايچون (تبتغون عرض الحيوة الدنيا)
اول حالده كه يقين اولان صاغلغك مالن طلب ايدرسز واكرا كا طالب اولورسز (فعند الله
مغانم كثيرة) تكرينك قتنده چوق غنيمتلر وار (كذلك كنتم من قبل) بوندن اسبق سزدخى بويله
ايديكز يعنى اسلامه داخل اولديغكزده لسانكزه قلبكزك موافقتنى بيلمش دكل ايكن شهادت
كلمه سن كتورمكله جانكزى ومالكزى محصن قيلديكز (فمن الله عليكم) پس ازد جل وعلا
اوزريكزه منت ايتديكه كلمهٔ شهادت اوزره استقامت ايدوب ايمانله شهرت بولديكز
(فتبينوا) پس مهم ايشده غايتله تفحص ايدوب كنهنى برخوش بيلك زيرا تكرى قتنده بيك
كافرك صاغ قالمسى برمسلمانك قتل اولنمسندن اساندر (ان الله كان بما تعملون خبيرا)
بى شبهه كيم حق تعالى ايشلديككز اشيادن آكاه ايدى پس قتل خصوصنده غايتله احتياط ايتمك
كركسز (لا يستوى القاعدون من المؤمنين غير اولى الضرر والمجاهدون فى سبيل الله باموالهم
وانفسهم) ارباب عذردن ماعدا مؤمنلردن خانه لرنده اوتورن كمسنه لر ماللريله وجانلريله تكرى
يولنده جهاد ايدنلر برابر اولمازلر ونيجه برابر اولسونلر اول كمسنه كه خانه سنده تن پروه لكله مشغول
اوله بر كمسنه ايله كه غزا اميدنده جان عزيزك ومالن بذل ايده زيد بن ثابت بيورديكه بو آيت
نازل اولدقده غير اولى الضرر ايچنده يوق ايدى ابن ام مكتوم ديدى يا رسول الله حالم نيجه اولور
بن بر اعمى آدمم اعداء دينله قتال ايتمكدن محرومم همان اول محل سرور كائنات اوزره آثار وحى ظاهر
اولدى بعده قچنكيم وحيك آثارى كندوسندن منكشف اولدى بيورديكه يازلا يستوى القاعدون
من المؤمنين غير اولى الضرر (فضل الله المجاهدين باموالهم وانفسهم على القاعدين درجة)
حق سبحانه وتعالى ماللريله وجانلريله فى سبيل الله چالشنلرى عذرسز خانه لرنده اوتورنلر
اوزره بر پايه ايلرو طوتدى واو پايه ظفر وغنيمت وكوزل نامدر (وكلا وعد الله الحسنى) وعذرسز
اوتورنلردن ونفسلريله جهاده مباشرت ايدنلردن هر برفرده تكرى تعالى كوزل مكافات وعد
ايتدى (وفضل الله المجاهدين على القاعدين اجرا عظيما) وازد جل جلاله جهاد ايدنلرى اندن
اوتورنلر اوزره مفضل قيلوب اولو اجرت زياده ويردى (درجات منه ومغفرة ورحمة) هر بى

اجردن بدلدر يعنى اول اولو اجرت آخرتده خدانك كرمندن حاصل اولمش پايه لرو كناهلرك پوشيده
لكى واسركمكدر (وكان الله غفورا رحيما) وحق سبحانه وتعالى انلردن صادر اولان كناهى غايتله پوشيده
قليجى كندولره ايتدوكى وعده ايله چوق رحمت ايديجى اخبارده كلمشدركه مسلمانلردن برجماعت هجرت
ايتمكه قدرتلرى وار ايكن مكه ده قالوب هجرت ايتمديلر رؤساء قريش بدر جنكنه توجه ايتدكلرنده
كندولرله چيقديلر حق سبحانه وتعالى ظفر ونصرتى اهل اسلامه ايديجك كفارى قيرديلر انلر
دخى اهل اسلامك شمشيريله قتل اولنديلر عند الموت انلرك باشلرينه كلان احوالى حق سبحانه
وتعالى بيان ايدوب بيوردى (ان الذين توفيهم الملائكة) تحقيقا شول كمسنه لركه فرشته لر
جانلرك قبض ايدرلر (ظالمى انفسهم) هجرتك تركى سببيله جانلرينه ستم ايتدكلرى حالده
(قالوا) ملائكهٔ كرام آنلره ملامت يوزندن ديديلر (فيم كنتم) قنقى نسنه ده ايديكز دينكزك شانلى
(قالوا كنا مستضعفين فى الارض) جواب ويروب ديديلر روى زمينده زبون قلنمشلر ايدك (قالوا
فرشته لر انلرى تكذيب ايتمك ايچون ديديلر (الم تكن ارض الله واسعة فتهاجروا فيها) ايا تكرينك
يولى بول دكلى ايديكه ايچنده هجرت ايده سز نته كه سائر مسلمانلر حبشه يه ومدينه يه هجرت ايتديلر
(فاولئك مأويهم جهنم) پس اول كروه كه هجرتك تركن اختيار ايتديلر مكانلرى دوزخدر (وساءت
مصيرا) وغايتله يمان دونه جك يردر جهنم (الا المستضعفين من الرجال والنساء والولدان)
انجق كشيلردن وقاريلردن واوشاقلردن زبون قيلنان كمسنه لر (لا يستطيعون حيلة ولا يهتدون
سبيلا) نه برچاره ايتمكه قدرتلرى اولوروننه هجرت ايتمكه بريول بوله بيلورلر (فاولئك) پس اول كروهك
(عسى الله ان يعفو عنهم) شايد خداى لايزال كناهلرندن تجاوز ايده (وكان الله عفوا غفورا)
وحق سبحانه وتعالى ارباب عذردن هميشه تجاوز ايديجى كناهلرين پوشيده قليجى (ومن
يهاجر فى سبيل الله) وهركيم تكرينك طاعتى يولنده وطنك ترك ايدوب چيقر (يجد فى الارض مراغما
كثيرا) روى زمينده چوق يرلر بولور (وسعة) ورزقده ودينك اظهارنده بوللق بولور عمرو دينار
عكرمه دن روايت ايتديكه مكه ده چوق كمسنه لر ايمانه كلوب هجرته استطاعتلرى يوق ايدى قچن
هجرتى ترك ايدنلرك حقنده نازل اولان آيات تهديد اسماعلرينه ايرشدى جندع بن ضمره اولادنه
سويلدى اكرچه خسته لكم سببيله اهل عذردن عد اولنورم اما قورقرمكه ناكاه وعده يوشوب
ترك هجرت سببيله ايمانه برخلل كله همان كلك بويانديغم سرير اوزره بنى مدينه يه كوتورك اولادى
سوزينه منقاد اولوب مدينهٔ منوره سمتنه كندوينى قالدروب كوتورديلر قچن تنعيم نام مكانه واصل

اولدی سکرات موت اوستنه ظاهر اولدی صاغ الن صول ال اوزره قویوب دیدی یا الهی
بو ال سکا و بو ال رسولکه مبایعت ایدرم اول شی اوزره که رسولک خلقه آنک اوزره متابعت
ایلدی بعده مرغ روحی بهشت جاودانه پرواز ایلدی بو خبر مدینه یه کلیجک بعض کمسنه لر
دیدیلر مدینه یه کلسیدی ایمانی کمالک نهایتنه ایرشردی حق جل و علا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللّٰهِ وَرَسُولِهِ) و هر کیم خانه سندن چیقار او حالده که خدانک
و رسولنک رضاسن قصد ایدوب وطنک ترک ایتمش اوله (ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ) صکره کا اولم
اثناء طریقده ایرشور (فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللّٰهِ) بی شبهه کیم تکری تعالینک قتنده انک ثوابی
ثابت اولدی (وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا) وایزد ذوالجلال هجرتی عذر له تأخیر ایدنلرک کناهن
غفران ایدوب کوزل نیتلری سببیله کندولره رحمت ایدیجیدی (وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ)
و قچن زمینده سفر ایدرسز (فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلٰوةِ) اوزریکزه برکناه
مترتب اولماز نمازدن قصر ایتمککزکه رباعی اولان نمازی ایکیشر قیله سز ظاهر نص انی اقتضا
ایدرکه مسافر اولان کمسنه نمازی قصر و اتمام ایتمکده مخیردر امام شافعی بوکا ذاهب اولدی و امام
اعظم قتنده قصر ایتمک واجبدر زیرا که احادیث شریفه ده ثابت اولدی و آیت کریمه بو وجه اوزره
تاویل ایتدیکه صحابهٔ کرامه نمازک تمامی مألوف اولغین قصر ایتمده شاید کندولره بر اثم حاصل اوله
دیو وهم ایدرلر اول وهمی دفع ایتمک ایچون اوزرلرینه کناهن ترتبنی نفی ایتدی (إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ
كَفَرُوا) قصر ایتمک جائزدر اکر قورقرسکزکه کفر ایدنلر سزکله جنک ایده لر بو شرط اغلبه کوره در
زیرا امنیت حالتنده رباعی نمازلر ایکیشر رکعه قیلنور و بو حضرتدن ورود ایدن سنتلر له ثابت
اولمشدر (إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا) بی شبهه کیم کفار سزه اشکارا دشمن ایدیلر
(وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ) و قچن سن یا محمد یا قائم مقاملرک سفرده دشمندن خوف ایدن جماعت اراسنده
اولورسن (فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلٰوةَ) پس نمازی انلر ایچون اقامت ایتمک ایسته سک (فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ
مَعَكَ) انلری ایکی بلوک ایت بر بلوک سنکله نمازده طورسونلر (وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ) و احتیاط
ایچون نماز قیلانلر سلاحلرین بیله آلسونلر بو امر ندب ایچوندر (فَإِذَا سَجَدُوا) پس قچن بو طائفه
سجده یه واردلر (فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَائِكُمْ) نمازه شروع ایتمیان بلوک آردکزدن اولسونلر تاکه
دشمندن سزه محافظه ایده لر (وَلْتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا) و او بر بلوک نماز قیلمدیلر
کلسونلر و بر رکعه نمازی قیلانلر دشمن مواجهه سنده طورسونلر (فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ) پس

طائفهٔ اخری سنکله او بر رکعه نمازی قیلسونلر (وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ) و کندولرین
صاقنجق آلتلرین و سلاحلرین آلسونلر و بوندن صکره هر بر بلوک بر رکعه یالکز قیلادرلر
و بونلرک تفصیل و تحقیقی کتب فقهده مسطوردر (وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ
وَأَمْتِعَتِكُمْ) کفر ایدن کمسنه لر آرزو ایتدیلر که سلاحلرکزدن و اسبابکزدن غفلت ایده سز
(فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً) تا اوزریکزه بردن حمله ایده لر منقولدر که حضرت صلی الله علیه
و سلم بر غزایه کتمش ایدی عسفان نام مکانه ایرشیجک مشرکلری جنک صفن بغلمش کوردی
حضرت دخی لشکرین جنکه مهیا قیلدی اول اثناده اویله نمازی وقتی اولوب همان نمازی ادا
ایتمکه شروع ایتدیلر خلاص اولدقلرندنصکره اهل شرک حیف ایتدیلر که نیچون بونلر نمازده
ایکن اوزرلرینه بردن هجوم ایتمدک مشرکلرک بریسی دیدی غم چکمک که بونلرک بر ساعتدن
صکره بر نمازلری دخی وار مطلبمزی اول محلده اجرا ایده لم هنوز ایکندی نمازی اولمدن حضرت
جبرائیل نازل اولوب صلوة الخوفک کیفیتن حضرته تعلیم ایلدی (وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ) و اوزریکزه
هیچ وبال اولماز (إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ) اکر سزه یغموردن بر المحاصل اولدیسه (أَوْ كُنْتُمْ
مَرْضَى) یا خسته لر اولدیکز سه که (أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ) سلاحلریکزی براقه سز (وَخُذُوا
حِذْرَكُمْ) و کاهلغکزی آلک (إِنَّ اللّٰهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا) بی کمانکیم حق سبحانه و تعالی
کفار ایچون خوار ایدیجی اشکنجه اماده قیلدی (فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ) پس قچنکیم خوف نمازین
ادا ایدوب فارغ اولورسز (فَاذْكُرُوا اللّٰهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِكُمْ) خدایی ذکر ایدک طورمشلر
واوتورمشلر و یانلریکز اوزره یاتمشلر اولدیغکز حالده یعنی هر حالده خدایی ونمک (فَإِذَا
اطْمَأْنَنْتُمْ) پس قچنکه کوکللریکز قورقودن ساکن اولور (فَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ) نمازی شرائط و ادبیله
قیلک (إِنَّ الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا) بی شبهه کیم نماز اهل ایمان اوزره بر وقتی
معین فرض ایدی (وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ) و کفارک طلبنده سست اولمک (إِنْ تَكُونُوا
تَأْلَمُونَ) اکر سز ای اهل ایمان جنکک جراحتلرندن دردصاحبی اولورسز (فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ)
علی التحقیق کیم کفار دخی جنکک زحمتلرندن دردناک اولورلر نته کیم سز دردناک اولورسز
(وَتَرْجُونَ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا يَرْجُونَ) و تکریدن امید ایدرسز اول شیئی که کفار انی تندن امید ایتمزلر یعنی
ایتدیککز جهادک مقابله سنده تکریدن ثواب جزیلی رجا ایدرسز وانلر هیچ بر شیئک امیدنده
دکلدرلر پس کرکدر که سعی انلردن زیاده ایده سز زیرا عادت بونک اوزره جاری اولمشدر که

امید وار اولان کیمسه سعینده تقصیر ایتمز (وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا) وحق سبحانه وتعالی ضمائرده
اولان اشیایه کما لا وزره دانا امر ونهیده کما ینبغی حکم ایدیجیدی کوردیلر که طعمه بن ابیرق قومشیسی
قتادة بن النعماندن اون دغارجغنده وضع اولنمش بر زره چالدی اتفاقا اول دغارجغک بردلوکی اولوب
طعمه نک خانه سنه دک اندن اون صاچلدی بعده طعمه آنی زید بن السمین نام یهودیه امانت قودی
صباح وقتنده قتاده اونک اثریله طعمه نک خانه سنه واروب زرهن اندن ایستدی طعمه خدایه
اند ایچدی که هرگز بو ایشدن خبرم یوقدر قتاده آنی ترک ایدوب اول ایز اوزره کندی تاکه یهودی
مزبورک خانه سنه یتشدی زرهنی اندن طلب ایتدی یهودی سویلدی سنک زرهن بنده
بو قدر انجق بونی بیلورم که طعمه دون کیجه بکا زره امانت ویردی و بو ایش اوزره یهودیدن آکا
بر جماعت شهادت ایتدی صورت حالی محکمهٔ نبویه یه رفع ایتدیلر بنو ظفر که طعمه نک عشیرتی
ایدی رسول الله قورقوسندن ایستمدیلر که طعمه سرقت تهمتیله ملوث اولوب یهودینک ساحتهٔ
عرضی پاک اوله جدال وخصومته آغاز ایتدیلر و سید الکونیندن ایستدیلر که بو لداشلرندن
مدافعه ایده حضرت ایستدیکه یهودینک قطع یدینه حکم ایده جناب رب الاربابدن بو خطاب
مستطاب کلدیکه (إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ) تحقیقا که بز سکا قرآنی طوغریلغه مقارن اولدیغی
حالده ایندردک (لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللّٰهُ) تاکه خلق آراسنده حکومت ایدهسن اول شیله که
تکری تعالی سکا انی بیلدردی (وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا) وخیانت ایدنلر ایچون بیگناه اولانلر اوزره
معاونت ایدیجی اولمه (وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ) وتکریدن مغفرت طلب ایله (إِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا)
که بی شبهه حق جل وعلا مغفرت طلب ایدنلره غایتله غفران ایدوب مرحمت ایدیجیدر (وَلَا تُجَادِلْ عَنِ
الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ) وخصومت ایتمه شول کیمسه لردن وترکه نفسلرینه خیانت ایدرلر وجود
ایدکلری خیانتک وبالی نفسلرینه چکر نفسلرینه خیانت ایتمش قلندیلر (إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا)
بیکمان حق سبحانه وتعالی سومز شول کیمسه یی که خیانت اوزره اصرار ایدوب کناهلره مستغرق
اوله (يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ) خلقدن حیا ایدوب قباحتلرین صاقلمق ایسترلر (وَلَا يَسْتَخْفُونَ
مِنَ اللّٰهِ) وقباحتلرین تکریدن صاقلمغه طالب اولمازلر (وَهُوَ مَعَهُمْ) وحال بوکه تکری تعالی
کندولرله درکه هیچ بر کیزلی ایشلری اوزرینه خفی اولماز پس کرکدیکیم اندن حیا ایدهلر لکن ایتمزلر
(إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ) اول دمکه سوزدن راضی اولمدیغی شیئی کیجه تدبیر ایدوب تزویر ایدرلر (وَكَانَ اللّٰهُ
بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا) وحق جل وعلانک علمی ایشلدکلری ایشه احاطه ایتمشدیکه هیچ بر شی اوزرینه نوت

اولماز (هَا أَنْتُمْ هٰؤُلَاءِ) متنبه اولک سزای بنی ظفر جماعتی (جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) خیانت ایدنلردن
اوتری مدافعه ایتدیکز یقین زندکانلکده (فَمَنْ يُجَادِلُ اللّٰهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) پس تکری ایله انلردن اوتری
روز جزاده کیم مجادله ایدر (أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا) یاخود اوزرلرینه کیم حمایتجی اولور که کندولردن
عذابی مدافعه ایدر (وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ) وهر کیم بر بدلك ایدرکه ضرری غیره کیتمشه
ایرشر یا کندو نفسنه بر ستم ایدر (ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللّٰهَ) صکره توبت وانابتله تکریدن مغفرت ایستر
(يَجِدِ اللّٰهَ غَفُورًا رَحِيمًا) ایزد ذو الجلالی بولور که کناهی چوق مغفرت ایدیجی زیاده مرحمت ایدیجی (وَمَنْ
يَكْسِبْ إِثْمًا) وهر کیم بر کناه قزانور (فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ) قزانمز آنی الا کندو جانی اوزره زیرا آنک
ضرری نفسنه عائد اولور (وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا) وحق سبحانه وتعالی انک ایشنه دانا مکافاتنده
درست حکم ایدیجیدر (وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا) وهر کیم بر صغیره یا کبیره ایشلر یاخود خطیئه دن
مراد قصدسز کناه واثمدن مقصود عمدا اولان کناهدر (ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا) صکره اول کناهدن
مبرا بر شخصی انکله صالورسه که طعمه زرهی چالمسیله یهودیی صالدی (فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا) بی شبهه کیم
او بر حیرت ایدیجی یلان قالدرمش اولدی (وَإِثْمًا مُبِينًا) و بر آشکارا کناه دخی (وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ
عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ) واکر تکرینک احسانی وبخشایشی اوزریکه اولمسیدیکه علی الفور سکا وحی
کوندروب سنی حقیقة الحاله مطلع قیلدی (لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضِلُّوكَ) بنی ظفردن بر کروه
سنی طوغری یولدن آزغون قیلمغه قصد ایتدیلر (وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ) و حالبوکه اندن اوزکه
بر کیمسه یی آزغون ایتمکه قادر اولمازلر (وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ) و سکا هیچ بر نسنه ایله زیان ایتمزلر
زیرا سن تکرینک پناهنده سن (وَأَنْزَلَ اللّٰهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ) وایزد ذو الجلال اوزریکه قرآنی
واحکامک بیانن ایندردی (وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ) و سکا بیلدردی اول شیئی که سن آنی بیلمز ایدک
(وَكَانَ فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا) وحق تعالینک ایولکی اوزریکه غایتله اولو ایدی (لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ
مِنْ نَجْوَاهُمْ) اسراره متعلق اولان سوزلرینک چوغنده ایولك یوقدر (إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ
مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ) لکن اول کمسنه که صدقه ویرمسنه یا ایولك ایتمسنه یا خلقك
آراسنده کدورتی دفع ایتمکه امر ایلدی آنک نجواسنده ایولك وار (وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ ابْتِغَاءَ
مَرْضَاتِ اللّٰهِ) وهر کیم آنی ایشلر تکرینک خشنودلقلرین طلب ایتمك ایچون (فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا
عَظِيمًا) البته آکا بر اولو مکافات ویررز (وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ) وهر کیم خدانک رسولنه
مخالفت ایدر (مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَى) طوغرو یول کندویه آشکارا اولدقدن صکره

(وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ) واهل ايمانك يولندن اوزكه بر يوله سلوك ايدر (نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّى) محبت
ايتدوكى شيئه آنى والى قيلارز يعنى اختيار ايتدوكى ضلالتك ارسنده بر مانع قيلمزز (وَنُصْلِهِ
جَهَنَّمَ) ودوزخه آنى داخل قيلارز (وَسَاءَتْ مَصِيرًا) وغايتله يمان دونجك يردر دوزخ بو آيت
هم سالف الذكر طعمه نك حقنده نازل اولدى زيرا اولوقتكه يهوديك براءتنه حكم اولندى مكه يه
فرار ايدوب مرتد اولدى بعده معتاد قديمى اوزره بر ديوارك دلسنه مباشرت ايدوب ديوار
كهنه اولمغله اوزرينه دوشوب كندوني هلاك قيلدى كورديلركه بر پير حضرتك حضورينه
كلوب ديدى يا رسول الله بن كناهلره غرق اولمش بر بنده يم انجق بو قدر علم واركه تكرى يه اورتاق قيلمامشم
وكندوسندن اوزكه بر دوست ايدنمدم ومعصيتلرى بى باكلك وجرأت يوزندن ايشلمدم وهركز
خاطريمه خطور ايتمديكه بن قچمغله تكرى يى عاجز قيله بيلورم وحالا ايتديكمه پشيمان اولوب
حضوركه كلمشم احوالم نه كونه اولور بكا بيان ايت حق تعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (إِنَّ اللَّهَ
لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ) تحقيقا كه ايزد جل وعلا مغفرت ايتمزكه كندويه اورتاق قيلنه (وَيَغْفِرُ مَا دُونَ
ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ) وشركدن اشغه اولان كناهى ايستدوكى كسنه يه مغفرت ايدر (وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ)
وهركيم تكرى يه اورتاق طوتر (فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا) بى شبهه كيم حقدن اوزاق براز غونلق آزدى
(إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنَاثًا) تكريدن اوزكه عبادت ايتمزلر الا ديشيلره يعنى بتلره وآنلر ديشيلك
ايله ذكر اولنملرينك سببى بوكى هر قبيله نك بر بتى اولوب آكا عبادت ايدرلردى وآكا انثى بنى فلان
تسميه ايدرلردى اول اعتبارله كه آدلرى مؤنث ايدى لات وعزى ومنات كبى (وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا
شَيْطَانًا مَرِيدًا) وبتلره عبادت ايتدكلرى اجلدن عبادت ايتمزلر الا بر يخير ديوه يعنى ابليسه (لَعَنَهُ اللَّهُ)
حق سبحانه وتعالى آنى رحمتندن دور قيلدى (وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا) وابليس
ديديكه قسم اولسونكه البته قوللرندن مقرر ومعين بهره ايدنورم (وَلَأُضِلَّنَّهُمْ) وبى شبهه تكرى يولندن آزغورن
قيلارم (وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ) وهر وجهله انلرى باطل آرزولره صالرم (وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ)
والبته انلره فرمان ايدرم پس طوارلرين قولاقلرين قطع ايتسونلر وبو بحيره يه وسائبه يه
ووصيله يه ايشلدكلرى ايشدن عبارتدركه سوره مائده ده بيانى كلور ان شاء الله
الملك العزيز (وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ) وبى شبهه انلره بيورورم در عقب بيوروغى
قبول ايدوب تكرينك برانمسنك صورتنى وصفنى تبديل ايدرلر وبوكا مندرج اولور حامى
دوه نك كوزين چيقارمق وانسانك خايه سين چيقارمق ولواطه ومساحقه وال وسائر

اعضا اوزره رقم ايتمك وهر فعلكه اصل خلقتنى تغيير ايدر (وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ)
وهركيم تكرينك دوستلغندن تجاوز ايدوب ابليسى دوست ايدنور (فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا)
بى شبهه كيم بر آشكارا اوتوزمق اوتوزدى زيرا سرمايه سى اولان عمر عزيزى آنك دوستلغنده تلف
ايتدى (يَعِدُهُمْ) ايفا ايتمدوكى شيئله انلره وعده ويرر (وَيُمَنِّيهِمْ) ونائل اولمدقلرى شيئك
آرزوسنه كندولرين صالر (وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا) وابليس شى الدتمقدن اوزكه بر شيئله
انلره وعده ويرمز (أُولَئِكَ) اول كروه كه شيطانه تابع اولديلر (مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ) مكانلرى دوزخدر
(وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا) واندن بر قچه جق يربولمزلر (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) وايمانه
كلوب كوزل عمللر ايشليانلرى (سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) يقين زمانده انلرى بر باغلره
داخل قيلارزكه انلرك كوشكلرى التندن ايرمقلر آقر (خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا) ايچنده اقامتى على الدوام
هميشه تقدير ايتدكلرى حالده (وَعْدَ اللَّهِ) تكرى تعالى آنى طوغرو وعد ايتديكه هيچ تخلفى قبول
ايتمز (حَقًّا) درست حق اولدى (وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا) وكيمك سوزى تكرينك سوزندن
زياده كرچكدر كورديلركه اهل اسلامدن بر كروه واهل كتابدن بر كروه بر يرده جمع اولديلر اهل
كتاب مفاخره يه آغاز ايدوب ديديلر بزم كتابمز سزك كتابكزدن اقدمدر وبزم پيغمبريمز سزك پيغمبريكزدن
اول مبعوث اولدى پس جنتك دخولنه بز سزدن اولايوز اهل اسلام ديديلر بزم پيغمبريمز خاتم الانبيادر
وكتابمز احكامى سزك كتابكزك احكامنه ناسخدر پس بهشت جاودانك نعمته بز سزدن احقز حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل
ايدوب بيوردى (لَيْسَ بِأَمَانِيِّكُمْ وَلَا أَمَانِيِّ أَهْلِ الْكِتَابِ) موعود اولان ثواب جزيل نه آرزولركزله در
اى مسلمانلر ونه اصحاب كتابك آرزولريله يعنى بر شيدركه آرزولرله وجوده كلمز بلكه ايمانله وعمل
صالحله ومشقتله حاصل اولور (بيت) .. با آرزو وهوس بر نيايد اين معنى ❀
بآب ديده وخون جكر توان بود (مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ) هركيم بر بدلك ايشلر انكله مكافات اولنور
مرويدركيم چون بو آيت نازل اولدى حضرت ابى بكر الصديق رضى الله عنه سويلدى يا رسول الله بو حكمه
كوره عذابدن كيم قورتلور حضرت صلى الله عليه وسلم آكا بيوردى غمناك اولمزميسن خسته لك سكا
عارض اولمزمى ديدى بلى يا رسول الله پس حضرت بيوردى هو ذاك يعنى بو كونه عوارض آنك جزاسيدر
وبو روايته كوره جزادن مراد دنياده وآخرتده انسانك كورديكى زحمتلردر (وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا
وَلَا نَصِيرًا) دخى يمانلق ايدن كيمسه كندويه تكريدن اوزكه نه بر دوست ونه بر يارديمجى بولوركه كندوني
عذابدن قورترمغه قادر اولور (وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ) وهركيم كوزل عمللرك بر مقدارين ايشلر

مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى) اركك‌دن يا ديشيدن (وَهُوَ مُؤْمِنٌ) وحالبوكه اونكرينك وحدانيتنه ايمان كتورمشدر
فَاُولٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ) پس اولكروه بهشت جاودانه كيررلر (وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا) و برجزئى شيئله
ستم كورمش قيلنمازلر (وَمَنْ اَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ اَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلّٰهِ) وكيمك دينى يكركدر اول كيمسه‌نك
دينندنكه جانى تكرينك عبادتنه منقاد قيلدى (وَهُوَ مُحْسِنٌ) وحالبوكه او كيمسه حسناتى
وجوده كتورمكه سعى ايدوب سيئاتدن اجتناب ايتمشدر (وَاتَّبَعَ مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا) وحضرت
ابراهيمك دينته اويدى اوحالده كه اديان باطله‌دن منحرف اولدى (وَاتَّخَذَ اللّٰهُ اِبْرٰهِيمَ خَلِيلًا)
وايزد جل وعلا حضرت ابراهيمى دوست ايدندى يعنى انى بوكونه بركزيده قيلديكه دوست دوستنه
ايتدوكى اكرامه مشابه براكرام ايله آنى مخصوص قيلدى كورديلركه حضرت ابراهيم عليه السلام
عصرنده بر قيتلق اولدى وازبسكه خلق موائد خليليه‌يه هميشه ملازم ايديلر اول اثناده
زياده اولديلر پس بحسب الاقتضا بر قطار دوه ديار مصره بر معتمد دوستنه كوندردى
تاكه كندويه انلرى طعام يوكلدوب ارسال ايده‌جكى خدام دوه‌لرله مكان معهوده واصل اولديلر
مصرى دوستنك جوابى بو اولديكه ابراهيم عليه السلام كندوجانيچون آنى ايستمش اولسيدى
ايتدوكى فرمانى اجرا ايدردم ليكن بيلورم كيم آنى قوناقلريچون ايستر وبزم ديارمزده دخى قلتك
آثارى ظهور ايلمشدر بعده خدام مأيوس اولوب دونديلر بطحالنه نام موضعه ايرشدكلرنده
خلقدن خجالتلرين دفع ايتمك ايچون خرارلرى قومله طولدروب شهره كيرديلر حضرت ابراهيم عليه
السلامى صورت حالدن آكاه ايديجك غمناك اولوب باندن خوابه واردى حضرت ساره خاتون كيفيت
حالدن خبرى اولمامغله قالقوب خرارلرك برين اچدى آنده بربياض اون كوردى اندن چقاروب
اتمك بايدى حضرت ابراهيم عليه السلام عالم خوابدن قالقنجه اتمك قوقوسن الوب سويلديكه
قندن سزه بو حضرت ساره سويلديكه مصرى دوستندن كلان اوندن اتمك بايدق حضرت
ابراهيم عليه السلام بيوردى بو مصريده وستمدن كلمديدر وستم خداعز وجلك ياندن كلدى
بوكلامدنصكره حق تعالى انى خليل ايله تلقيب ايلدى (وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) و
كوكلرده ويرده اولان اشيا خداى ذوالجلاله مخلوق ومملوكدر پس اندن ايستدوكى كيمسنه‌يه و
ايستدوكى نسنه‌يى بركزيده قيلار (وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطًا) وايزد جل وعلانك علمى هرنسنه‌يه
قابلمشدر (وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ) دخى قاريلرك ميراثى خصوصنده سندن بيان طلب ايدرلر بو آيت
نازل اولدى اولدمكه عيينه ابن حصين حضرتك حضورينه كلوب ديدى يا رسول الله بزه بوكونه

خبر اولنديكه قيزه وهمشيره‌يه ميراثك نصفنى ويررسن وبز ميراثى ويرمزدك الا اول كيمسه‌يه كه جنكه
حاضر اولوب مال غنيمه‌يه حائز اولوردى (قُلِ اللّٰهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ) سويله يا محمد حق جل وعلا قاريلرك
ميراثنده اولان حكمى سزه بيان ايدر (وَمَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ) وقرآن عظيم الشانده اوقنان شئ
دخى سزه بيان ايدر (فِي يَتَامَى النِّسَاءِ) قاريلرك اوكسزلرنده اولان حكمى (اللّٰتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ
مَا كُتِبَ لَهُنَّ) شول قاريلركه تكرى يازديغى شيئى كندولره ويرمزسز (وَتَرْغَبُونَ اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ)
دخى انلرى اولنمكه ميل ايدرسز كوزل اولورلرسه (وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ) دخى اوشاقلردن
زبون وبيچاره قيلنانلرك شاننده تكرى تعالى وقرآن اوقنان كلام سزه فتوى ويرر زيرا عربلر
دخى ميراث ويرمزلردى نته‌كه قاريلره ويرمزلردى (وَاَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامٰى بِالْقِسْطِ) دخى سزه فتوى
ويرركه اوكسزلر ايچون عدل ايله طوره‌سز (وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ) واييلكدن هرنه ايشلرسز
فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا) بى شبهه كه حق سبحانه وتعالى اكا درست دانا ايدى اسباب النزولده
كتورديكه رافع بن خديج قاريسن كه محمد بن سلمه قيزيدى طلاق ايتمك ايستدى بعده قارى
كندويه ديدى بنى بوش ايتمه وبن نوبتمى اوبر زوجكه باغشلرم حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب
بيوردى (وَاِنِ امْرَاَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا اَوْ اِعْرَاضًا) واكر بر قارى قوجه‌سندن حقوقنك
منعنى يا صحبت وعشرتندن تغافلن توقع ايتدى (فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا اَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا)
اوزرلرينه بركناه مترتب اولمازاندنكه ارالرنده بربارشمق بارشه‌لركه قارى مهرندن وازكچه
يانوبتنى بكى قاريه باغشليه وكشى دخى حقوق قديمه‌يى كوزدوب آنى كندوسندن آيرميه
وَالصُّلْحُ خَيْرٌ) وبارشمق خصومت ومفارقتدن يكدر (وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَّ) ونفوس بخله حاضر قلنديلر
يعنى انسانك نفسى بخل اوزره مجبولدر پس كشى قارينك عشرتنده مروته بخل ايدرسه وقارى كسيد نصادر اولان
اعراضى باغشلمزسه عجب دكلدر (وَاِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا) واكر قاريلرك عشرتنده ايولك ايدوب
انجمللرندن پرهيز ايدرسز حق تعالى سزه مكافات ايدر (فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا) كه
بى شبهه ايزد جل جلاله خصومت واحساندن ايشلديككز اشيايه دانا ايدى (وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا
اَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ) وهركز قادر تكز بوقدركه قاريلر ارسنده عدالت ايده‌سز (وَلَوْ حَرَصْتُمْ
واكر عدل اوزره حريص اولورسز (فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ) پس ميلك قموسن برطرفه قيلكزكه مرغوبكز اولان
قاريه توجه تام ايدوب اوبريسندن بالكليه اعراض ايده‌سز (فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ) پس مهجور
اولان قاريى قويه‌سز شول قارى كبيكه نه قوجه صاحبيدر ونه بوشانمش (وَاِنْ تُصْلِحُوا

واكر قاريلرك احواللرندن كچمش زمانده افساد ايتديككز امورى حالا اصلاح ايدرسز (وَتَتَّقُوا)
وكلجك زمانده بوكونه افعالدن كندوكزى صاقندررسز (فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا) بلاشك
حق جل وعلا كچمشده اولان تقصيراتكزى ستر ايدوب سزه مهربانلق ايدجيدى (وَاِنْ يَتَفَرَّقَا
يُغْنِ اللّٰهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ) واكر كيشى وقارى آيريلورسه حق سبحانه وتعالى كندو لطف وكرمندن
هر برين بولداشندن بى نياز ايدر (وَكَانَ اللّٰهُ وَاسِعًا حَكِيمًا) وايزد جل وعلا قوللرينه عطاء فراوان
ايدوب افعالنى اتقان ايتمكله متصف ايدى (وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) وايزد ذو الجلاله
مملوكدركوكلرده اولان اشيا ويرده اولان مخلوقات پس على الدوام چوق عطا ايتسه محل
ريب دكلدر (وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ) دخى تحقيقا كيم سزدن اسبق
كندولره كتاب ويريلان كمسنه لره اصمرلدق (وَاِيَّاكُمْ) وسزه دخى اصمرلدقكه (اَنِ اتَّقُوا اللّٰهَ)
تكريه شرك ايتمكدن نفسكزى صاقندرك (وَاِنْ تَكْفُرُوا) وانلره وسزه ديدك اكر كافر اولورسز (فَاِنَّ
لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ) بى شبهه كيم كوكلرده ويرده اولان اشيا خدايه مخلوق ومملوكدر پس
كفر ومعصيتكزله متضرر اولمازنته كه ايمان وطاعتكزله منتفع اولماز (وَكَانَ اللّٰهُ غَنِيًّا) وايزد
جل جلاله خلقدن بى نياز ايدى (حَمِيدًا) كندو ذاتنده ايولك ايله متصف ايدى (وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ
وَمَا فِي الْاَرْضِ) وكوكلرده اولان ملائكه ونجوم وغيرلرى ويرده اولان انواع واجناس تكريه درغير
كيمسنه نك انده دخلى يوقدر (وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا) ومعتمد اولمغه تكرى تعالى بسدر (اِنْ يَشَاْ يُذْهِبْكُمْ اَيُّهَا النَّاسُ)
تكرى تعالى ايسترسه سزى اى موجود اولان آدميلر نابود قيلار (وَيَاْتِ بِآخَرِينَ) ويريكزه بر بشقه كروه
ايجاد ايدركه فرمانبر اوله لر (وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى ذٰلِكَ قَدِيرًا) وحق جل وعلا آنك اوزره توانا ايدى (مَنْ كَانَ
يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا) هركيم بو جهانك جزاسن ايسترنته كه بر غازى بالكز غنيمت ايچون جهاده كيدر
(فَعِنْدَ اللّٰهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) خدانك قتنده در بو جهانك واو بر جهانك جزاسى پس نيچون انسان
ايكيسن ايستيوب الچق ايله اكتفا ايدر (وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيعًا بَصِيرًا) وايزد جل جلاله هركسك اقوالن
ايشيدبجى افعالن كوريجيدى (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمانه كلان كمسنه لر (كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ)
عدل ايله طورمشلر اولك (شُهَدَاءَ لِلّٰهِ) تكرى ايچون طانقلر اولديغكزده يعنى شهادتى حقله ادا ايدك
(وَلَوْ عَلٰى اَنْفُسِكُمْ) واكر شهادت ايتمك جانلريكز اوزره اولسه كه ذمتكزده حق اولديغى اقرار ايده سز
(اَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِينَ) يا آنا وآتا ويقين خصملر اوزره اولسه (اِنْ يَكُنْ غَنِيًّا اَوْ فَقِيرًا) مشهود
عليه اولان كمسنه دولتمند يا يوقسل اولورسه (فَاللّٰهُ اَوْلٰى بِهِمَا) حق سبحانه وتعالى اولغنى

وفقيرك احوالنه نظر ايتمكه سزدن احقدر (فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوٰى اَنْ تَعْدِلُوا) پس حقدن عدول ايتمك ايچون
هواى نفسه پيرولك ايتمكز (وَاِنْ تَلْوُوا اَوْ تُعْرِضُوا) واكر دللريكزى طوغرو شهادتدن بورر سز
ياادا سندن اعراض ايدرسز (فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا) بى شك كيم حق سبحانه وتعالى ايشلديككز
اشيائى كمال اوزره بليجيدى پس انلره كوره مكافات ايدر (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمانه كلان كمسنه لر
(آمِنُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلٰى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي اَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ) ايمان كتورك
خدايه ورسولنه ورسولى اوزره اينان كتابه يعنى قرآنه وقرآندن اسبق اينان كتاب مقوله سنه
يعنى انلره كتورديككز ايمان اوزره ثابت قدم اولك (وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) وهركيم تكريه وفرشته لرينه وكتابلرينه وپيغمبرلرينه وروز قيامته تصديق ايتمز
وپيغمبرلرينه وروز قيامته تصديق ايتمز (فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا) بى شبهه كيم براوزاق ازغونلق
آزدى (اِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا) تحقيقا شول كيمسه لركه ايمانه كلديلر بونلردن مراد يهوددركه حضرت
موسايه تصديق كتورديلر (ثُمَّ كَفَرُوا) صكره عجلك عبادتى سببيله كافر اولديلر (ثُمَّ آمَنُوا)
صكره حضرت موسى طوردن دوندكده ايمانه كلديلر (ثُمَّ كَفَرُوا) بعده حضرت عيسانك نبوتنى انكار
ايتديلر (ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا) صكره محمد المصطفانك نبوتن انكار ايتمكله كفرى آرترديلر (لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ)
حق جل وعلا اراده ايتمش دكل ايديكيم انلره مغفرت ايده (وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا) ونه اراده ايتمش ايديكه
انلره بر طوغرو يول كوستره زيرا علم قديمله بيلمشدركه انلر مونه دك بو حال اوزره قالوب توبه ايتمزلر
(بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِاَنَّ لَهُمْ عَذَابًا اَلِيمًا) اهل نفاقه مژده ويركيم على التحقيق كندولره بر دردلى اشكنجه وار
(الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ اَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ) شول منافقلركه اهل ايمانك دوستلقلرندن
تجاوز ايدوب كفره دوستلر ايدنورلر (اَيَبْتَغُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ) ايا كفار قتنده عزتى طلب ايدرلر
واو لائق دكلدر (فَاِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا) زيرا بلاشك قمو عزت تكريه مخصوصدر هركيمى عزيز ايدر
البته او عزيز اولور پس كفارك انده دخلى يوقدر (وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ) وحالبوكه حق جل
وعلا قرآنده اوزريكزه ايندرديكه (اَنْ اِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللّٰهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَاُ بِهَا) على التحقيق شان
بوكه چن ايشيدرسزكه تكرينك آياتنه كفر اولنوب استهزا اولنور (فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتّٰى يَخُوضُوا
فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ) كفر واستهزا ايدنلرله اوتورمك اندن اوزكه بر سوزه شروع ايدرلر اولمجه (اِنَّكُمْ
اِذًا مِثْلُهُمْ) بى شبهه سز اولدمكه انلرله همنشين اولورسز انلر كبى اولورسز زيرا انلرك صحبتندن
احتراز ايتمكه قادرسز (اِنَّ اللّٰهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا) تحقيقا كه ايزد جل

وعلا منافقلری وکفره‌یی قمو دوزخده بیغیجیدر (اَلَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ) شول کیمسه‌لرکه سزه
برایشك وقوعنی انتظار ایدرلر (فَاِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللّٰهِ) پس اکر خدانك فضل وکرمندن سزه بر
ظفر ونصرت اولدیسه (قَالُوا اَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ) دیرلر سزکله دکلمی ایدك پس غنیمتدن بزه برحصه ویرك
(وَاِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ) واکر کفاره بر بهره اولورسه که اهل ایمان اوزره غلبه ایدرلر (قَالُوا
اَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ) کفره‌یه دیرلر اوزریکزه غلبه ایدوب سزدن وازکجمدکمی (وَنَمْنَعْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ)
ومؤمنلردن سزی صاقلمدقمی یعنی مددلرندن سستلك ایدوب بوزغونلقلرینه باعث اولدق
پس الدیغکز غنیمه‌دن بزی بهره‌مند ایدك (فَاللّٰهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) پس ایزد جل جلاله
ارا کزده ای اهل ایمان وای منافقلر حکومت ایدر روز قیامتده (وَلَنْ يَجْعَلَ اللّٰهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ
سَبِيلًا) وحق سبحانه وتعالی کفار ایچون اهل ایمان اوزره برحجت قیلمزکه انکله اهل ایمانی الزام ایدرلر
(اِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللّٰهَ) تحقیقا که اهل نفاق تکری‌یه مکر وحیله ایدرلر (وَهُوَ خَادِعُهُمْ)
وتکری تعالی ایتدکلری مکر وحیله‌نك سزاسن کندولره ویریجیدر (وَاِذَا قَامُوا اِلَى الصَّلٰوةِ)
وقچن نمازی قیلمغه قالقرلر (قَامُوا كُسَالٰى) کاهل اولدقلری حالده قالقرلر (يُرَاۤؤُنَ النَّاسَ)
خلقه کندولرین کوستررلرتاکه مؤمن اولدقلرین خلق کمان ایتسون (وَلَا يَذْكُرُونَ اللّٰهَ اِلَّا قَلِيلًا)
وایزد ذو الجلالی یاد ایتمزلر الا آز (مُذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذٰلِكَ) کفرله ایمان اراسنده متردد ومتحیر
اولمشلر (لَا اِلٰى هٰۤؤُلَاۤءِ) نه اهل ایمانه منسوبدرلر (وَلَا اِلٰى هٰۤؤُلَاۤءِ) ونه اهل کفره (وَمَنْ يُضْلِلِ
اللّٰهُ) وهرکیمی تکری تعالی کمراه ایدر (فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا) البته اکا بر یول بوله مزسن
(يَاۤ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ای ایمان کتورن کسنه‌لر (لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ اَوْلِيَاۤءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ)
اهل ایمانك دوستلقلرندن تجاوز ایدوب کفره‌یی دوستلر ایدنمك (اَتُرِيدُونَ اَنْ تَجْعَلُوا لِلّٰهِ عَلَيْكُمْ
سُلْطَانًا مُبِينًا) ایسترمیسنزکه تکری‌یه اوزریکزه براشکاره حجت قیله سز واوکفارك
موالاتیدرکه موجب عقوبت ونکبتلکدر (اِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارِ) تحقیقا که
اهل نفاق دوزخده الچقرك اولان طبقه‌ده اولورلر زیرا بوکروه قلبلرنده کفرلری وار ایکن
لسانلریله اهل اسلامه استهزا ایدرلردی پس عذابك اشدینه مستحق اولدیلر (وَلَنْ تَجِدَ
لَهُمْ نَصِيرًا) وهرکز انلره بریاردمجی بوله مزسن که کندولرین اول مکاندن اخراج ایده (اِلَّا الَّذِينَ
تَابُوا وَاَصْلَحُوا) الا اول کیمسه‌لرکه نفاقدن توبه ایدوب احواللرندن افساد ایتدکلری نسنه‌یی صلاح
ایتدیلر (وَاعْتَصَمُوا بِاللّٰهِ) وتکرینك دیننه یاپشدیلر (وَاَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلّٰهِ) ودینلرین الله

ایچون پاك قیلدیلر یعنی همان حقك رضاسن تحصیل ایتمك ایچون اطاعت ایدرلر (فَاُولٰۤئِكَ
پس اولکروه که اشیاء مزبوره‌یی ایشلدیلر (مَعَ الْمُؤْمِنِينَ) ایکی جهانده اهل ایمانله اولورلر
(وَسَوْفَ يُؤْتِ اللّٰهُ الْمُؤْمِنِينَ اَجْرًا عَظِيمًا) وبی شبهه حق جل وعلا مؤمنلره اولو اجرت ویرر
(مَا يَفْعَلُ اللّٰهُ بِعَذَابِكُمْ) ایزد جل وعلا اشکنجه کزی نیلر (اِنْ شَكَرْتُمْ وَاٰمَنْتُمْ) نعمتنه شکر ایدوب
ایمان کتورسه‌کز یعنی حق سبحانه وتعالی سزی تعذیب ایتمکله تشفی می ایدر یا کندوسندن برضرری
دفع ایدر یا نفعی حاصل قیلار وبونلرك بری یوقدر زیرا بوکونه اشیادن ذات پاکی مستغنیدر
پس سزی معذب قیلارسه عصیانکز سببیله معذب قیلار (وَكَانَ اللّٰهُ شَاكِرًا عَلِيمًا) وایزد
لایزال شکر ایدنلره ثواب ویریجی شکر وایمانك حقوقنه دانا ایدی مرویدرکه برکسنه برجماعته
قوناق اولوب اکا برنسنه یدیرمدیلر بعده انلردن شکایت ایلدی شکایتدن اوتری خلق کندویه عتاب ایلدیلر
حق جل وعلا اکا شکایتده رخصت اولمق ایچون بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ
بِالسُّوۤءِ مِنَ الْقَوْلِ) خدای ذو الجلال سومز سوز مقوله‌سندن یمان سوزیله جهر اولنه (اِلَّا
مَنْ ظُلِمَ) مکر شول کسنه‌نك جهر ایتمسی که اکا ستم اولندی (وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيعًا عَلِيمًا) وحق سبحانه
وتعالی مظلومك کلامنی ایشدیجی ظالمك ستمك بیلیجیدر (اِنْ تُبْدُوا خَيْرًا اَوْ تُخْفُوهُ) اکر
برایولك اظهار ایدرسز یا آنی کیزلی ایشلرسز (اَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوۤءٍ) یا بریدلکدن تجاوز ایدرسزکه
آنك سببیله ملامت اولنورسز (فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا) علی التحقیق خدای عز وجل کنهکارلردن
وازکچیجی انلردن انتقام المغه توانا ایدی بوآیت مظلوملری عفو ایتمکه تحریض ایدرتاکه اخلاق
ربانیه ایله متصف اوله‌لر (اِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ) تحقیقا شول کیمسه‌لرکه
خدایه وپیغمبرلرینه کفر ایدرلر (وَيُرِيدُونَ اَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللّٰهِ وَرُسُلِهِ) وایسترلرکه تکریله پیغمبرلری
اراسنده آیرلق صاله‌لرکه تکرینك وحدانیتنه تصدیق ایدوب پیغمبرلرین حق اولدقلرین
انکار ایده‌لر (وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ) ودیرلر پیغمبرلرین برمقدارینه ایمان
کتوررز وبرمقدارینه کفر ایده‌رز (وَيُرِيدُونَ اَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيلًا) وایسترلرکه
کفرله ایمان اراسنده بریول ایدنه‌لر وحال بوکه واسطه معدومدر زیرا ایمان تمام اولماز حق
سبحانه وتعالینك جمیع رسلنه تصدیق اولنمینجه پس برکیمسه که رسلك برمقدارینه تصدیق
ایدوب وبرمقدارینه تکذیب ایدر جمله‌سن تکذیب ایتمش اولور (اُولٰۤئِكَ) اولکروه که ایمانله کفر
اراسنده برطریق ایدنمك ایستدیلر (هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا) کندولردر درست کافر اولانلر

وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا) وكفار ايچون بر خوار ايديجى اشكنجه آماده قيلدق (وَالَّذِينَ آمَنُوا
بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ) وشول كيمسه لركه تكريه وپيغمبرلرينه ايمان كتورديلر (وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ) و
پيغمبرلردن اولان كيمسه لرك بر كيمسه نك آراسن آيرمديلر يعنى قوللرينه ايمان كتورديلر (أُولَئِكَ
اوجماعتكه على التحقيق ايمانه كلديلر (سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أُجُورَهُمْ) بلاشك حق تعالى انلره اجرتلرين
ويرر (وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا) وايزد جل وعلا هميشه اهل ايمانك كناهنى مغفرت ايدوب حسناتلر
تضعيف ايتمكله كندولره مرحمت ايديجيدر كتورديكلركيم احبار يهوددن بر فنج كيمسه خواجه علله
كلوب ديديلر ايديكك دعوده صادق ايسك عالم علويدن كوزلريمز مشاهده ايدركن بزه بر كتاب
كتورنه كه حضرت موسى عليه السلام كتوردى حق سبحانه وتعالى كند وحبيبنه تسليه ويروب
بيوردى (يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ) توريه ايه لرى سند تصور ورلركه
اوزرلرينه دفعة واحده بر كتاب سماوى ايندره سن (فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَى أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ) شرط
مقدره جوابدر يعنى اكر ايتدكلرى سؤالى بيوك طوتدك بى شبهه كه حضرت موسادن آندن بيوك برشى
سؤال ايتديلر اولوقتكه طور طاغنده ايزد ذو الجلالك سوزين ايشتديلر (فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ
جَهْرَةً) پس ديديلر بزه تكرى آشكارا كوستر (فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ) رعد كوكدن
اينان آتش كندولرين الدى ايتدكلرى ستم سببيله (ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ
پس بوزاغوبى معبود ايدنديلر كندولره آشكارا معجزه لر كلدكدنصكره (فَعَفَوْنَا عَنْ ذَلِكَ) بعده
ايتدكلرى توبه سببيله كناهلرندن وازكچدك (وَآتَيْنَا مُوسَى سُلْطَانًا مُبِينًا) وحضرت موسايه
بر آشكارا تسلط ويردككه انلره فرمان ايتديكيم كوساله پرستلرينى طعمه شمشير ايدك انلر
دخى فرمانى قبول ايدوب جمله لرين اقليم عدمه مسافر قيلديلر (وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ
وپيمانلرى سببيله اوستلرينه طور طاغن قالدردق تاكه ويردكلرى پيمانى قبول ايده لر
وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا) وحضرت موسانك لسانى اوزره كندولره ديدككه اريحا
شهرينك قپوسندن سجده ايده يجك حالده كيرك (وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ) وكندولره
ديدك شنبه كوننده سزه معين اولان حددن تجاوز ايتمكز (وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا) وبو حكملرك
هر برينه ايفا ايتمكلر ايچون كندولردن بر محكم پيمان آلدق (فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ) پس مخالفت ايدوب
پيمانلرين بوزدقلرى سببيله عقوبتك انواعنى كندولره ايتدك (وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ) دخى تكرينك
نشانلرينه كفر ايتدكلرندن اوترى (وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ) دخى پيغمبرلرى ناحق يره اولدردكلرى

اجلدن (وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ) دخى ديدكلرى اجلدنكيم كوكللريمز قينلرده درواويله كلدكه
كوكللر قيلرده اوله (بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ) بلكه تكرى تعالى كوكللرى اوزره مهر اوردى
كفرلرى سببيله (فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا) پس ايمان كتورمزلر الا براز واول معتدبه دكلدر
وَبِكُفْرِهِمْ) دخى حضرت عيسانك نبوتنى انكار ايتدكلرى سببيله اوزرلرينه بلالرك اقسامن مسلط
قيلدق (وَقَوْلِهِمْ عَلَى مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا) دخى حضرت مريم اوزره اولو يلان قصد ايدوب
سويلدكلرندن اوترى (وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ) دخى ديدكلرندن اوتريكيم
مسيح ايله ملقب اولان مريم اوغلى عيسايى اولدردك (رَسُولَ اللَّهِ) خدانك كوندرلمشى (وَمَا
قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ) ونه آنى اولدرديلر ونه آنى آصديلر ولكن اوزرلرينه
مشتبه اولدى اول محلكه حضرت عيسانك قيلغى بيوكلرى اوزره صالندى نته كه
تفصيلى سورهٔ آل عمرانده كچدى (وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ) وتحقيقا شول كيمسه لركه حضرت
عيسانك شاننده تردد ايتديلر (لَفِي شَكٍّ مِنْهُ) اندن بر كمان وتوقفده درلر زيرا اولوقتكه
بيوكلرين عيسا درديو آصديلر آنى آزاديلر بو ليمچوق بعضسى ديدى اكر اصلان شخص عيسى
ايدى بولداشمز نيجه اولدى وبعضسى ديدى يوزى عيسانك يوزينه بكزرو بدنى بولداشمزك
بدنينه مشابهدر (مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ) انلره آنك حقيقتيله هيچ بر بيلكى يوقدر (إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ
لكن كمانه پيرولك ايدرلر (وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا) وآنى بر محقق اولدرمك اولدرمديلر (بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ
إِلَيْهِ) بلكه على التحقيق تكرى تعالى آنى محل كرامتنه قالدردى (وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا) وحق
جل وعلا ايستدوكى ايشده مغلوب اولمازدى حضرت عيسايى تدبير ايتدوكى ايشده درست حكم ايديجيدر
وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ) واهل كتابدن هيچ بر كيمسه يوقدر الا كيم اولمدن
اول البته حضرت عيسايه ايمان كتورر يعنى هر يهودى ونصرانى جانى بدنندن خروج ايتمدن
اول حضرت عيسانك نبوتنى وحق اولديغن تصديق ايدر واوكونه ايمانك فائده سى يوقدر وبر قولده
مَوْتِهِ لفظنده اولان ضمير حضرت عيسايه راجعدر پس معنى بو ايله اولوركه حضرت عيسى عليه السلام
اولمدن اول قمو اهل ملل آكا ايمان كتوررلر مرويدركيم قچن آخر الزمان اولور دجال شقينك فتنه سى
روى زمينى قپلار خداى لايزالك فرمانيله حضرت عيسى على نبينا وعليه افضل الصلوة
والسلام كوكدن هبوط ايدوب دجال مفسدى قتل ايدر وجميع اهل كتاب آكا ايمان كتوررلر
پس ملت ودين بر اولور بعده روى زمينده اويله امنيت حاصل اولوركه كرك درنده يجاره

قوتله بولدشلولر وسائر حیوانات متضاده بزم عیشی قوردیلر واوشاقلر اسب چوبینلر بچون
ایلانلری تازیانه قیلاردلر بعده حضرت عیسانك مرغ روحی فردوس برینه طیران ایدوب اهل
اسلام جسد پاکین تغسیل وتکفین ایدوب نمازین قیلاردلر اندنصکره کندوبی دفن ایدرلر
(وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا) وروز قیامتده حضرت عیسی اهل کتاب اوزره کواه اولور یعنی
یهود اوزره شهادت ایدرکه کندوبی تکذیب ایتدیلر ونصارٰی اوزره شهادت ایدرکه کندویی
خدانك اوغلغنه نسبت ایتدیلر (فَبِظُلْمٍ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا) پس دین یهودیله تدین ایدنکسنه لردن
صادر اولان ستم سببیله (حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ) وزرلرینه حرام قیلدق بر پاکیزه
شیلرکه کندولره حلال قلنمش ایدی (وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا) دخی تکرینك یولندن
چوق کمسه‌یی منع ایتدکلری سببیله (وَأَخْذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ) دخی ربا مالنی آلمقلری اجلدن
وحالبوکه آنك المسندن منع اولندیلر (وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ) دخی خلقك اموالنی
نامشروع وجهله یدکلرندن اوتری (وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا) ویهود طائفه‌سندن
کفر ایدنلر ایچون بردردلی اشکنجه آماده قیلدق (لَكِنِ الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ) لیکن انلردن
بیلکیده ثابت اولانلر یعنی علملرینه عمل ایدن جماعت عبدالله بن سلام واصحابی کبی
(وَالْمُؤْمِنُونَ) وانلردن ایمانه کلانلر دخی (يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ) سکا
ایندرلن کتابه وسندن اسبق ایندرلن کتبه ایمان کتوررلر (وَالْمُقِيمِينَ الصَّلٰوةَ) ونمازی
قیلانلره آفرین اولسون (وَالْمُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ) واوزرلرینه واجب اولان مال زکوتی ویرنلر
دخی کتب الهیه‌یه ایمان کتوررلر (وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) وتکرینك وحدانیتنه وصوك
کونه یعنی قیامت کوننه ایمان کتورنلر دخی (أُولٰئِكَ) اولکروه که متصدق ومتصدقدرلر
(سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا) بی شبهه انلره براولو اجرت ویررز (إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ) تحقیقا که بز سکا
وحی ایتدك (كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ) نته که حضرت نوح علیه السلامه
وکندوسندنصکره اولان پیغمبرلره وحی ایلدك بوکلام اهل کتابك سوزی مقابله‌سندهدرکه
دیمشلردی بزه بردن برکتاب کوکدن ایندر (وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرٰهِيمَ وَإِسْمٰعِيلَ وَإِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَ
الْأَسْبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهٰرُونَ وَسُلَيْمٰنَ) ونته که بو پیغمبرلره وحی ایتدك بیلمك
کرکدرکه لفظ نبیین بو پیغمبرلره شامل در انجق تعظیم ایچون بونلری مخصوصا بالذکر قیلدی زیرا
حضرت ابراهیم وعیسی علیهما السلام اولو العزمدندرلر وباقیلری انبیانك اشرافندندر ❁

(وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا) وحضرت داود علیه السلامه زبور نام کتاب ویردك (وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ
عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ) دخی پیغمبرلر کوندردك که بوندن اسبق قرآنده خبرلرین اوزریکه اوقودق (وَرُسُلًا
لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ) دخی بررسل کوندردك که خبرلرین اوزریکه اوقومدق (وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ
تَكْلِيمًا) وتکری تعالی حضرت موسی ایله سویلشمك سویلشدی وبووحیك نهایت مرتبه‌سیدر
ومحمد المصطفانك غایتله مفصل قیلدیکه پیغمبرلره هر نه مرتبه‌لر احسان ایلدیکه کندویی اول
مرتبه‌لره نائل قیلدی (رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ) بر پیغمبرلر کوندردك که خلقی بهشت
جاودانله مژده لتدررلر وعذاب جهنمدن قورقتدررلر (لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ)
تاکه خلقه تکری تعالی اوزره بر بهانه اولمیه پیغمبرلر کوندردکدنصکره (وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا)
وحق جل وعلا ایستدوکی نسنه‌ده مغلوب اولماز امور نبوتده تدبیر ایتدوکی شیئی احکام اوزره
ایدیجیدر کتوردیلرکه کفاردن برکروه حضرت محمد المختارك مجلسنه کلوب دیدیلر یا محمد بز اهل
کتابدن سنك پیغمبرلکك حقیقتنی سؤال ایتدك دیدیلر بزانك حقا ولدیغن بیلمزز وکتابمزده
آنك ذکری یوقدر اتفاقا انلر بوکلامی ایراد ایدیجك یهوددن برجمع حضرتك مجلسنده حاضر
اولدیلر حضرت صلی الله علیه وسلم انلره دیدی اوزریکزه خدا ایله قسم ایدرمکه سز پیغمبر
اولدیغمه واوزریمه کتاب ایندیکنه شهادت ایتمزمیسز انلر دیدیلر نه پیغمبر اولدیغکی بیلورز ونه شهادت
ایدرز حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (لَكِنِ اللَّهُ يَشْهَدُ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ) سبب نزولدن
مفهوم اولان کلامدن استدراکدر یعنی انلر سکا شهادت ایتمزلر لیکن ایزد جل جلاله سکا ایندردیکی
شیئله شهادت ایدر (أَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ) آنی خاص علمنه متلبس اولدیغی حالده ایندردی (وَالْمَلٰئِكَةُ يَشْهَدُونَ)
دخی فرشته‌لر سنك پیغمبر اولدیغکه شهادت ایدرلر (وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا) وشهادت ایتمکه تکری
تعالی بسدر (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا) تحقیقا شول کمسه‌لرکه کفر ایتدیلر (وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) وخلقی
تکرینك یولندن منع ایتدیلر (قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا) تحقیقا که براوزاق آزغونلق آزدیلر (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا
وَظَلَمُوا) بی شبهه کفر ایدوب خلقه ستم ایدنلر (لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ) خدا عز وجل انلره مغفرت ایدیجی
دکل ایدی (وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا) ونه انلره بریول کوسترجك ایدی (إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ) مکر دوزخ
یولك انلره کوسترر (خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا) وحالدرکه همیشه دوزخ ایچنده اقامتی علی الدوام تقدیر ایتمشلر
(وَكَانَ ذٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا) وانلرك تعذیب اولنمسی حق تعالی اوزره برآسان ایش ایدی (يَا أَيُّهَا النَّاسُ
قَدْ جَاءَكُمُ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ) ای آدم اوغلانلری علی التحقیق کیم حضرت محمد المصطفی تکریدن سزه

طوغری بلغله کلدی (فَآمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ) پس ایمان کتورك که اکر ایمان کتوررسڭز سزه بر خیر ایش اولور (وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) واکر ایمانسز اولورسڭز بی شبهه که کوکلرده و یرده هرنه وار قادر مختارك مملوکیدر پس کفریکزدن ضرر چکمز بلکه ایمانکزله منتفع اولماز (وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا) وحق جل وعلا احوالکزه دانا ایدی خلقه تدبیر ایتدوکی اشیاده حکیم ایدی (يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ) ای ارباب کتاب اولانلر دینکزده افراط وتفریط ایتمکز خطا یهود ونصارایه دردر زیرا یهود حضرت عیسانك قدرین الچالتمده اودکلو مبالغه ایتدیلرکه کندوبی حاشا ولد الزنالغه نسبت ایتدیلر ونصاری انك شانی ارتفاعنده اولقدر مبالغه ایتدیلرکه کندوبی معاذ الله تکری ایدندیلر (وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ إِلَّا الْحَقَّ) وتکری تعالی اوزره طوغری یلقدن اوزکه برنسنه سویلمکز یعنی آنی اوغول وصاحبه دن تنزیه ایدك (إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللّٰهِ) بوندن اوزکه برنسنه یوقدرکه مسیح ایله ملقب اولان حضرت مریم اوغلی عیسی تکرینك کوندرلمشیدر (وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَىٰ مَرْيَمَ) وسوزیدرکه آنی حضرت مریمه القا ایتدی کلمه دن مراد کشی دکمدن اوشاغك وجوده کلمسنك بشارتیدر (وَرُوحٌ مِنْهُ) وبرجان صاحبیدرکه فرماندن بی واسطه صادر اولدی (فَآمِنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ) پس خدایه وپیغمبرلرینه ایمان کتورك (وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ) وسویلمك تکریلر اوچدر ایزد جل وعلا وعیسی ومریم (انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ) معبود اوچدر دیمسندن منتهی اولك سزه خیرلو اولان نسنه قصد ایدك (إِنَّمَا اللّٰهُ إِلٰهٌ وَاحِدٌ) بوندن اوزکه برشئ یوقدر درست معبود بر معبوددر هرکز تعددی قبول ایتمز (سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ) اکا درست تنزیه ایت اندنکه کندوبیه اوشاق مقوله سی اوله (لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) آسمانلرده و زمینده هرنه وارکندوبیك مخلوق ومملوکیدر انلرك بریسی کندوبیه مثنا دکلدرکه آنی اوغول ایدنه (وَكَفَىٰ بِاللّٰهِ وَكِيلًا) ومعتمد اولمغه تکری تعالی کافیدر (لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلّٰهِ) حضرت عیسی عار ایتمزکه تکری یه قول اوله (وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ) وبه حضرت قدسه مقرب اولان فرشته لر خدانك قوللغندن استنکاف ایدرلر (وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ) وهرکیم تکرینك قوللغندن عار چکوب کندوبی اولو عد ایدر (فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا) البته انلری جمله کندو حضرتنه یغر (فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) پس اما شول کیمسه لرکه ایمانه کلوب کوزل عملر ایشلدیلر (فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ) انلره اجرلرین بالتمام ایصال ایدر (وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ) وکرمندن آرتغندن انلره آرترر (وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا) واما شول کیمسنه لرکه اکا عبادت ایتمکدن عار ایدوب بزرکلکه طالب اولدیلر (فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا) انلری بر دردلی

اشکنجه ایله معذب قیلار (وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا) وتکریدن اوزکه کندولره نه بر دوست ونه بر یاردمجی بولورلر (يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ) ای آدم اوغللری علی التحقیق پروردکارکزدن سزه بر حجت ودلیل کلدی واو معجزاتدر (وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا) وسزه بر ظاهر نور کوندردك واندن مراد قرآندر (فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللّٰهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ) پس اما شول کیمسه لرکه تکری تعالی یه ایمان کتوروب شیطانك وسوسه سندن اکا التجا ایتدیلر (فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ) بی شبهه انلری کندو کرمندن صادر اولمش بر رحمته داخل قیلار (وَفَضْلٍ) وکندو لطفندن بر ارتق احسانه داخل قیلار (وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا) وکندو طرفنه انلره بر طوغری یول کوستررر واو دنیاده اسلام وطاعت یولیدر واخرتده بهشت جاودانك طریقیدر کتوردیلرکیم جابر بن عبد الله انصاری خسته اولوب حضرت صلی الله علیه وسلم حالن صورمغه کلدی جابر ایتدی یا رسول الله بنم مالم واروبن بر کلاله آدمم فقط بر فج همشیرم واریکا خبر وبرکه مالمی انلره نیجه قسمت ایده یم حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يَسْتَفْتُونَكَ) سندن بر حکمك بیانن طلب ایدرلر واو کلاله حکمیدر (قُلِ اللّٰهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ) سویله ایزد عز وجل سزه کلاله نك میراثی قسمتنده حکم ایدر (إِنِ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ) اکر برکشی وفات ایدوب کندوبیه اوشاق ولمیه (وَلَهُ أُخْتٌ) وکندوبیه لابوین یالاب بر باجی وله (فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ) اول باجی یه قرداشی میراث قودیغی مالك یاریسی اولور (وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ) واول کشی باجینك میراثنك الورا اکا اوشاق قسمی یوق ایسه (فَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ) پس اکر باجیلر ایکی اولورسه (فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ) قرداشلری میراث براقدیغی مالدن کندولره ایکی اولشی اولور (وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً) واکر کلاله نك وارثلری لابوین یالاب قرنداشلق ایله موصوف ایدیلر (رِجَالًا وَنِسَاءً) کشیلر وقاریلر (فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ) ارککه ایکی دیشینك حصه سی کبی اولور (يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا) ایزد جل جلاله سزه بو حکمی آشکارا ایدرتاکه کمراه اولمیه سز (وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) وحق جل وعلا هرنسنه یه دانادر پس خلقك مصالحن حال حیاتلرنده وحال مماتلرنده بخشی بیلور والله اعلم واحکم

سورة المائدة وهي مائة وعشرون آية مدنية

بسم الله الرحمن الرحيم

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمان کتورنکسنه لر (أَوْفُوا بِالْعُقُودِ) ارکزده بغلدیغکز پیمانلری یرینه کتورك

(أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ) درت ايا قلى حيوانات بى تميزى سزه حلال قيلندى واندن مراد دوه
وصغر وقيون وكچى دروجيران ويابانى صغرآنلره ملحق اولدى (إِلَّا مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ) سزه بهيمهٔ انعام
حلال قيلندى الا اول نسنه كه تحريمى اوزريكزه اوقنور (غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ) اوفوالعقدنده
واقع اولان واودن حالدر يعنى يمانلرى ايفا ايدك اولحالده كه آوى حلال اولمش ايتميه سز
(وَأَنْتُمْ حُرُمٌ) حجله ياعمره ايله احرام بغلدبغكزده (إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ) تحقيقا كيم حق سبحانه
وتعالى تحليل وتحريم خصوصنده ايستدوكى شيئ حكم ايدر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحِلُّوا شَعَائِرَ اللَّهِ)
اى ايمانه كلانلر حج مناسككڭ حرمتنى هتك ايدوب حلال قيلمك يعنى ايام حجده محترم اولان اشيانك
فعلندن اجتناب ايدك (وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ) ونه محترم اولان ماهى دخى يعنى ايچنده جنك ايتمكله
حرمتنى هتك ايتمك (وَلَا الْهَدْيَ) ونه كعبهٔ مكرمه يه سوريلان قربانى دخى (وَلَا الْقَلَائِدَ)
ونه هديدن خلطه لى اولان قربانلرى دخى قلائد جمع قلاده در واودر يدن باغج قبوغندن بر
خلطه دركه دوه دن وصغردن سوريلان قوربانلرڭ بوينينه اصارلردى تاكه هدى اولدقلرى معلوم
اولوب انلره بركيمسه تعرض ايلميه (وَلَا آمِّينَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ) ونه محترم اولان خانه‌يه قصد ايدنلرى
يعنى انلرى نهب وغارت ايتمكز (يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًا) اولحالده كه پروردكار
لرندن بار تقلق وخشنودلق ايسترلر بو آيت نازل اولدى اولدمكه مسلمانلر حجه احرام بغلمشلر
ايكن ايستديلر كه يمامه نام قصبه نڭ حجاجنك نهب وغارت ايده‌لر اول جهتدن كه اول رنده مدينهٔ
منوره نڭ ناخرين سوروب آلان شريح بن ضبيعه نام شقى وار ايدى (وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا)
وقتى كه احرامدن چيقوب حلال اولورسز آو ايدك بو امر اباحت ايچوندر (وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ
أَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) وبر كروهك عداوتى كه عام حديبيه ده بيت الحرامك زيارتندن
سزى منع ايتديلر آنك اوزره سزى حمل ايتمسونكم (أَنْ تَعْتَدُوا) حدود شرعيه دن تجاوز ايده سز
(وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ) وايولك وپرهيزكارلق اوزره بريبريكزه ياردم ايدك (وَلَا تَعَاوَنُوا
عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ) ويمانلق وستمكارلق اوزره بريبريكزه ياردم ايتمك (وَاتَّقُوا اللَّهَ) وايزد
ذو الجلالدن خوف ايدك (إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) تحقيقا كه حق سبحانه وتعالى قتى عقوبتلودر
(حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ) بوغازلنميوب اولن حيوانك يكلسى اوزريكزه حرام قيلندى (وَالدَّمُ) واقان قانك
اكلى دخى (وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ) وطوڭوزانك اكلى دخى وجميع اجزاسى الى حكمنده در (وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ) دخى
اول حيوانكه بوغازلنمسى محلنده تكريدن اوزكه ذكر اولندى مراد كفارك بوغازلديغيدركه لات

وعزانك

وعزانك ديله بوغازلرلردى كيم انلر اهل ايمانك اوزره تحريم اولنديلر (وَالْمُنْخَنِقَةُ) وبوغلان حيوانك
اكلى اوزريكزه حرام اولدى (وَالْمَوْقُوذَةُ) وطاش ياد كنكله اولن حيوانك اكلى دخى (وَالْمُتَرَدِّيَةُ) ويوكسكدن
بردن يابر قويويه دوشوب هلاك اولان حيوانك اكلى دخى (وَالنَّطِيحَةُ) وبر حيوانك بوينوزيله اوريلوب
اولن حيوانك اكلى دخى (وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ) واول نسنه دخى كه حيوان مفترس اندن ييدى (إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ)
الا اول حيوانكه جانى چيقمدن اكا ايرشوب بوغازلديكز (وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ) وبيت شريفك
اطرافنده وضع اولنان طاشلر اوزره بوغازلنان حيوانك اكلى دخى بو مقامده مذكور اولان حيواندن
مراد ماكول اللحم اولان حيواندر (وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ) دخى اوقلرله قسمتى طلب ايتمكز اوزريكزه
حرام قيلندى بيلنمك كرككيم عربك بلكسز بيكانسز اوچ اوقلرى وار ايدى انلره ازلام واقلاح ديرلردى
برينسنده يازلمش امرنى ربى وبرينسنده يازلمش نهانى ربى وبرينسنده برشئ يازلمامش وبونلر بركيسه ده
وضع اولنمش هبل نام بتك خادمى يانينده طورردى اولدمكه برمهملرى اولوردى انلره بو منوال اوزره
رجوع ايدرلردى كه هبلك خادمنه برهديه كتوروب اندن مهملرينك كيفيتنى بيلمكه طالب اولورلردى
اودخى وكيسه يه الن ازادوب براوق چيقاررى اكر اوزرينه امرنى ربى يازيلان اوق چيقاردى
اول مهمه توجه ايدرلردى واكر اوزرينه نهانى ربى يازيلان اوق چيقاردى بريل اول ايشدن فراغت
ايدرلردى واكر اوزرينه برشئ يازلميان اوق چيقاردى بردخى اوقلرى قارشدروب كالاول مراجعت
ايدرلردى بر يازلمش اوق چيقنجيه دك (ذَٰلِكُمْ فِسْقٌ) بو استقسا ايتمك دائرهٔ اسلامدن چيقمقدر زيرا انلر
اوزره يازيلان ربدن مراد تكريسه آنى ايشليانلر تكرى اوزره افترا ايتمش اولورلر واكر مراد اصنامدر تكريه
شرك ايتمش اولورلر (الْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ) بوكون كفار ايدنلر دينكزك ابطالندن نااميد
اولديلر حضرت عمر بن الخطاب رضى الله عنهدن مرويدركيم بو آيت جمعه كونى حجة الوداعك عرفه سى
كوننده نازل اولدى (فَلَا تَخْشَوْهُمْ) پس انلردن خوف ايتمكز (وَاخْشَوْنِ) وبندن خوف ايدك (الْيَوْمَ
أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ) بوكون شرايعك اصولنى وعقائدك قواعدنى اظهار ايتمكله دينكزى سزه كامل قيلدم
(وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي) واوزريكزه نعمتمى تمام قيلدم مكهٔ مكرمه نڭ فتحنى سزه ميسر قيلدم
(وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا) ودين اولرق اسلامى سزكچون اختيار ايتدم (فَمَنِ اضْطُرَّ
فِي مَخْمَصَةٍ) پس بركيمسه كه بر آجلغده مذكور اولان محرماتدن اكل ايتديسه (غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ)
اولحالده كه كناه سمتنه مائل اولميه يعنى انلرى تلذذ ايدوب يميه وسد رمقدن ارتق يميه (فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَحِيمٌ) بى شبهه حق جل وعلا آنك كناهنى بو خصوصده عفو ايدوب اكا مرحمت ايلديكه بو كونه شيئك

بیسنه ضرورت محلنده کند ویه رخصت وبردی کتوردیلرکه عدی بن حاتم و زید الخیل که حضرت صلی الله علیه
وسلم اکا زید الخیر نام تسمیه ایتدی سرور کائناتدن سؤال ایدوب دیدیلر یا رسول الله بز بر مکانده
اولورزکه آوجی قوشلرک وکوپکلرک معونتیله قوناقلریمزک ضیافتنی ادا ایتمکه قادر اولورز وگاه
اولورکه آنلر آوی آولیوب بزه کتیرنجه بوغازلرز وگاه اولورکه بزه کتیرنجه دن هلاک اولور وایزد
ذوالجلال بزی بوغازلنمیوب اولمشی یمسندن منع ایتدی حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(یسئلونک ماذا احل لهم) سندن یا محمد صورارلرکه ییلجک مقوله سندن قنقی شیء کندولره
حلال قیلندی (قل احل لکم الطیبات) سویله حیواناتدن وغیریسندن پاکیزه اولان شیلر سزه
حلال قلندی (وما علمتم من الجوارح) دخی شکاری ایدیجی حیواناتدن شکاری تعلیم ایتدیککز حیوانک
صیدی سزه حلال قیلندی (مکلبین) اولحالده که شکاری ایدیجی حیوانلری مؤدب ایتمش سز (تعلمونهن
مما علمکم الله) آنلری اوکردیررسز اول نسنه دنکه حق تعالی سزه آنی اوکرتدی یعنی حق تعالی سزه
الهام ایتدوکی طرق تأدیبی آنلره تعلیم ایدرک (فکلوا مما امسکن علیکم) پس اوجی حیواناتک سزک ایچون
طوتوب ییمدکلری شکاردن ییکز (واذکروا اسم الله علیه) وتعلیم ایتدیککز حیواناتی اوزره
تکرینک آدینی آکک یعنی اولحلکه آنلری آوه صالورسز بسم الله سویلیکز (واتقوا الله) وتکریدن
خوف ایدک محرماتک تناولنده (ان الله سریع الحساب) تحقیقا که تکری تعالی حسابی غایتله تیز ایدر
پس کناهک آزیله وچوغیله مؤاخذه ایدر (الیوم احل لکم الطیبات) بوکون یعنی بو آیت نازل
اولدیغی کون پاکیزه اشیانک کلی سزه حلال قیلندی (وطعام الذین اوتوا الکتاب حل لکم) ویهود
ونصارانک ییجکی بوغازلدقلری نسنه دن وغیریسندن سزه حلالدر (وطعامکم حل لهم)
وییجککز آنلره حلالدر پس اوزریکزه بر باس یوقدر اگر آنلره طعام ییدیررسز یا صاتارسز (والمحصنات
من المؤمنات) دخی اهل ایماندن عفت صاحبی اولان خاتونلرک آلنمسی سزه حلال اولدی بو قیدی
بیان ایدرکه بو مقوله خاتونک آلنمسی مسلمان قرواشدن وعفتسز خاتونلرک آلنمسندن اولادر
زیرا مؤمنه جاریه وعفتسز قاری آلنمق جائزدر (والمحصنات من الذین اوتوا الکتاب من قبلکم) دخی
سزدن اسبق کندولره کتاب ویریلانلردن اولان عفتلو خاتونلرک آلنمسی سزه حلال اولدی (اذا آتیتموهن
اجورهن) یعنی مهرلرین کندولره ویررسز (محصنین غیر مسافحین) اولحالده که سز نکاحله عفت
طلب ایدوب زنایی آشکار ایتمیه سز (ولا متخذی اخدان) وینه مخفی دوستلر ایدنه سز یعنی نکاحله
عفته طالب اولوب زنا فعلنه نه آشکارا ونه کیزلی ارتکاب ایتمکز (ومن یکفر بالایمان فقد حبط عمله

وهر کیم اسلامک احکامن انکار ایدرسه بی شبهه که عملی باطل اولور (وهو فی الآخرة من الخاسرین) وکندوسی
اوبرجهانده اوتوزنلرک زمره سنده ندر (یا ایها الذین آمنوا) ای ایمان کتورنلر (اذا قمتم الی الصلوة
یعنی حدثکز اولوب نماز قیلمغه قالقمق ایسترسز (فاغسلوا وجوهکم) یوزلرکزی باش توینک
نهایتندن چکه یه دک وقولاقدن قولاغه دک یویکز (وایدیکم الی المرافق) والرکزی دیرسکلره دک
(وامسحوا برؤسکم) وباشلرکزی صو ایله سلک حضرت امام اعظم رضی الله عنه قتنده باشک
دردده بربن سلمک فرضدر وحضرت امام شافعی رضی الله عنه بیوردیکیم اسم مسح اوزرینه اطلاق
اوله جق نسنه نک مسحی فرضدر (وارجلکم الی الکعبین) وایاقلرکزی طوپوقلره وارنجه غسل
ایدک (وان کنتم جنبا فاطهروا) واگر جنب اولوایدیکز جمیع بدنکزی یقکز (وان کنتم مرضی) واگر
خسته ایدیکز (او علی سفر) یا یول اوزره ایدیکز (او جاء احد منکم من الغائط) یا خود سزدن
برکیمسه مستراحدن کلدی یعنی اندن برحدث ایدوب کلدیسه (او لامستم النساء) قول جمهور
اوزره بو کلام جماعدن کنایه‌در یعنی قاریلری وطئ ایدوب (فلم تجدوا ماء) طهارت ایده جک صو بولمدیکز
ایسه (فتیمموا صعیدا طیبا) بر پاک یری یوزین قصد ایدک (فامسحوا بوجوهکم وایدیکم منه) پس
اندن یوزلرکزی والرکزی سلک (ما یرید الله لیجعل علیکم من حرج) یعنی سزه امر ولنمق وجهندن
اوتریدر کیم حق جل وعلا ایسترکه اوزریکزه بر طارلق قیله (ولکن یرید لیطهرکم) ولکن ایسترکه
سزی طهارتله پاک قیله یعنی صو یوغیکن استعماله قدرتکز اولمیه (ولیتم نعمته علیکم) وایسترکه ایتدوکی
احسانی اوزریکزه اتمام قیله (لعلکم تشکرون) تاکه نعمتلرینه مقر ومعترف اولوب حمد وثنا
ایده سز (واذکروا نعمة الله علیکم) واوزریکزه اولان ایزد ذوالجلالک نعمتنی یاده کتورک (ومیثاقه
وعهد وپیمانینی دخی (الذی واثقکم به) شول عهد وپیمانکه حق جل وعلا انکله سزی باغلدی (اذ قلتم
سمعنا واطعنا) یعنی دیدیکز سوزکی دکله دک وفرمانکه منقاد اولدق واندن مراد اول عهددرکه سرور
کائنات آنی مسلمانلردن بیعة الرضوانده الدیکه کندو به هر حالده اطاعت ایده‌لر (واتقوا الله) ونعمتلری
اونتمق وعهدی بوزمقده ایزد متعالدن خوف ایدک (ان الله علیم بذات الصدور) بی شک کیم
خدای ذوالجلال سینه لرک مخفیاتنه دانادر (یا ایها الذین آمنوا) ای اهل ایمان اولانلر (کونوا قوامین
لله) طوغریلغله طورمش اولک الله ایچون (شهداء بالقسط) عدل ایله طانقلر اولک (ولا یجرمنکم
شنآن قوم علی ان لا تعدلوا) وبرکروهک یعنی مشرکلرک عداوتی عدل ایتممککزه اوزره سزی حمل
ایتمسون (اعدلوا هو اقرب للتقوی) عدل ایتمک تقوایه یقینرکدر (واتقوا الله) وظلم ایتمده تکریدن

خوف ایدك (ان الله خبیر بما تعملون) بی شبهه كیم حق جل وعلا ایشلدیككز اشیایه غایتله دانادر
پس سزه اكا كوره سزا ویرر (وعد الله الذین آمنوا وعملوا الصالحات) حق جل وعلا وعد ایتدی شول
كیمسه لره كه ایمان كلوب كوزل عملر ایشلدیلر براولو احسان واول اولو احسان بو كه (لهم مغفرة واجر
عظیم) كندولره كناهلرك یارلغنمسی واولو اجرت وار (والذین كفروا وكذبوا بآیاتنا اولئك اصحاب الجحیم
دخی شول كیمسه لركه كفر ایدوب آیاتمزه تصدیق ایتمدیلر انلر دوزخك اهلیدر ركتوردیلركه عمرو ضمیری ایكی
مسلمی كافور دیو قتل ایتدی خطاسی ظاهر اولیجق دیتلری ویرملك لازم اولدی حضرت صلی الله علیه
وسلم برمقدار اقچه بورج المغیچون خلفاء راشدینله یهوددن قریظه طائفه سنه كتدی تاكه اول
كیمسه نك دیتنی ویره انلر حضرتك كلمسنی بو مطلب ایچون بیلیجك دیدیلر باش اوزره نه دكلو نقود
ایسترسن حاضردر انجق سندن ایسترزكه یانمزده برلحظه آرام ایدوب برما حضرمیزه سن
حضرت صلی الله علیه وسلم سوزلرین قبول ایدوب توقف ایلدی پس قتلنه مباشرت ایتمكه قصد
ایتدیلر انلردن عمرو بن جحاش شقی بردكرمن طاشنی آلوب طامدن حضرتك اوستنه صالمق ایستدكی
همان جبرائیل علیه السلام حضرتنه صورتحالی اعلام ایدوب حضرت اول مكاندن چیقوب كتدی
بعده حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (یا ایها الذین آمنوا) ای ایمانه كلانلر
(اذكروا نعمة الله علیكم) اوزریكزه اولان تكرینك نعمتنی خاطره كتورك (اذ هم قوم ان یبسطوا الیكم
ایدیهم) ولدمكه بر كروه قصد ایتدیلركیم اهلاك كزه الرین اچه لر (فكف ایدیهم عنكم) پس حق
سبحانه وتعالی الرین سزدن منع ایتدی (واتقوا الله) وحق تعالیدن خوف ایدك (وعلى الله فلیتوكل
المؤمنون) وایزد ذو الجلاله اوزره اهل ایمان اعتماد ایتسونلر زیرا ایولكی ایصال ایدن وشری دفع ایدن كندوسیدر
(ولقد اخذ الله میثاق بنی اسرائیل) وبی شبهه كیم حق جل وعلا یعقوب اوشاقلرینك عهد وپیمانلرك
الدیكه جبابره ایله جنك ایتمده حضرت موسایه موافقت ایده لر (وبعثنا منهم اثنی عشر نقیبا)
وانلردن اون ایكی شاهد كوندردك هر بری بر عشیره دن تاكه عشیره سنك احوالن تفتیش ایدوب
كوروب كوزه ده مریدركیم چون بنی اسرائیل فرعونك شرندن قورتلوب مصرده قرار طوتدیلر حق
سبحانه وتعالی انلره فرمان ایتدیكیم زمین شامدن اریحا نام شهره كیدك انده اولان جبابره ایله جنك
وجهاد ایدك انلری اندن نابود قیلدیغكزدنصكره اول مكانی كندوكزه مسكن ایدینك وحق جل وعلا
موسایه امر ایتدیكه هر بر عشیره دن بر كفیل الا بو منوال اوزره كه امر اولندقلری شیئی ایفا ایده لر
حضرت موسی علیه السلام كفیللرین الدقدنصكره بنی اسرائیل ایله مكان مزبوره توجه ایتدی چون

اكا

اكا یقلشدیلر نقبای چاشتلكه كوندروب اصمرلدی هر كوردیككز نسنه بی عشیره كزه سویلمكز
نقبا كیدوب احوالی تجسس ایتدكلرنده انلری برآلای بلند قامتلو مهیب الشكل اشخاص كوردیلر رجوع
ایتدكلرنده قمولری عشیره لرینه اول خبری سویلدیلر انجق یهوذا نسلندن كالب بن یوقنا وحضرت
یوسف ولادندن یوشع بن نون سویلمدی وبو قصه نك تتمه سی مواضع متعدده ده بیان اولنور
ان شاء الله الملك العزیز (وقال الله انی معكم) وایزد جل جلاله انلره دیدیكه على التحقیق سزنكز
اوزره یاردم ایتمكه بن سزكله یم (لئن اقمتم الصلوة) قسم اولسونكه اكر نمازی قیلارسز (وآتیتم
الزكوة) وارباب استحقاقه مالكزك زكوتك ویررسز (وآمنتم برسلی) وپیغمبرلریمه تصدیق ایدرسز
(وعزرتموهم) وانلره یاردم ایدوب فرمانلرین برینه كتوررسز (واقرضتم الله قرضا حسنا) وخدای
ذو الجلالك یولنده بر كوزل نفقه بذل ایدرسز (لاكفرن عنكم سیئاتكم) البته كناهكزی
سزدن محو ایدرم (ولادخلنكم جنات تجری من تحتها الانهار) وعلى التحقیق سزی داخل قیلام
برباغلره كه كوشكلری التندن ایرمقلر اقر (فمن كفر بعد ذلك منكم) پس بو مؤكد شرطدنصكره
هر كیم سزدن كفر ایدر (فقد ضل سواء السبیل) بی شبهه كه یولك اورته سن آزدردی (فبما
نقضهم میثاقهم لعناهم) پس عهد وپیمانلرین بوزدقلرندن اوتری كندولرین رحمتمزدن دور قیلدق
(وجعلنا قلوبهم قاسیة) وكوكللرین پك قیلدقكه آیاتك مشاهده سی واستماعی كندولره تأثیر
ایتمدی (یحرفون الكلم عن مواضعه) توراتك سوزین یرلرندن تبدیل ایدرلر بعنی حضرت صلی الله
علیه وسلمك وصفنده اولان سوزلری غیر سوزله تبدیل ایدرلر (ونسوا حظا مما ذكروا به)
وبر اولو بهره اونتدیلر اول نسنه دنكه انكله پند ویرلمشلردی (ولا تزال تطلع على خائنة منهم)
وطورمیوب انلردن صادر اولمش بر خیانته اوزره مطلع اولورسن (الا قلیلا منهم) مكر انلردن
آز كیمسه كه خیانت ایتمیه عبد الله بن سلام واصحابی كبی كیمسه لر (فاعف عنهم واصفح) پس ایمانه
كلورلرسه یاخود جزیه یی قبول ایدوب ویررلرسه انلردن واز كچ وتغافل ایله (ان الله یحب المحسنین)
كه بی شبهه حق جل وعلا ایولك ایدنلری سور (ومن الذین قالوا انا نصارى) وشول كیمسه لردنكه
دیدیلر على التحقیق بز ترسالرز (اخذنا میثاقهم) عهد وپیمانلرك الدق (فنسوا حظا مما ذكروا به)
پس بر اولو بهره اونتدیلر اول نسنه دنكه انكله پند ویرلدیلر (فاغرینا بینهم العداوة والبغضاء
الى یوم القیمة) درعقب پیمان شكنلكلری سببیله آشكارا وكیزلی دشمنلكی آرالرنده صالدق
روز جزایه دك انلر اوچ فرقه اولدیلر نسطوریه ویعقوبیه وملكانیه وبونلرك آراسنده عداوت

ودشمنلق اصلا اکسك اولماز (وَسَوْفَ يُنَبِّئُهُمُ اللّٰهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ) وبی شك حق تعالی انلری
اکاه ایدر اول نسنه دنکه کندولر ایشلرلردی یعنی اعماللرینه کوره سزالرین ویرر (يَا اَهْلَ الْكِتَابِ) ای
یهود ونصاری جماعتی (قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا) تحقیقا سزه پیغمبرمز کلدی (يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا) سزه چوق
چوق بیان ایدر (مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ) اول سنید نکه سز آنی صاقلردیکز (مِنَ الْكِتَابِ) سزده اولان
کتابدن نته که توراتدن محمد المصطفانك نعتنی ورجم آیتنی صاقلدیلر وانجیلدن حضرت عیسی
احمد المختار کلسنك مژده ویرمسین (وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ) وچوق سنیدن واز کچر یعنی حضرت محمد
المصطفی مخفی قیلدیغکز اشیانك چوغنی بوشیده قیلوب بیان ایتمز (قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللّٰهِ نُورٌ وَكِتَابٌ
مُبِينٌ) بی شبهه کیم جناب ذو الجلالدن سزه بر روشنلك واشیای اشکارا قیلیجی بر کتاب کلدی
واو قرآندر زیرا جهلك ظلامنی نابود قیلان واحکامی اشکارا ایدن کندوسیدر (يَهْدِي بِهِ اللّٰهُ مَنِ اتَّبَعَ
رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ) حق جل وعلا لطف وکرمیله عذابدن نجات ویرن یوللری انکله کوسترر
شول کیمسه یه که خشنودلغنه ییرولك ایتدی (وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ بِاِذْنِهِ) وشرکك
قرنلقلرندن ایمانك روشنلکنه انلری چیقارر ارادت وتوفیقیله (وَيَهْدِيهِمْ اِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ)
وبر طوغرو یوله انلری سالك قیلار که اول یول حقك سمتنه جمله یوللردن یقیندر (لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ
قَالُوا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ) قسم اولسونکه کفر ایتدی شول کیمسه لر که دیدیلر تکری کندودر
مریم اوغلی مسیح (قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا) سویله کیمدر شول کیمسه که تکری نك قدرت وارادتندن
بر نسنه یه مالك اولوب کندو بی منع ایلیه (اِنْ اَرَادَ اَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَاُمَّهُ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا)
اکر ایسترسه کیم مریم اوغلی مسیحی واناسن وعلی العموم یریوزنده اولانلری اهلاك ایلیه یعنی مسیح
واناسی سائر ممکنات کبی مقهور وقابل فنادرلر وبر کیمسه که مقهور اولوب فنایی قبول ایدر تکریلغه
لیاقتی اولماز (وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا) وخدای ذو الجلاله مخصوص ومملوکدر کوکلر
ویرك وانلرك اراسنده اولان اشیانك پادشاهلغی (يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ) ایستدوکی شیئی ایجاد
ایدر پس حضرت عیسی پدرسز تولد ایتدیکیچون نیچون شبهه یه واروب الوهیتی کندو یه نسبت ایدرلر
(وَاللّٰهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وحق سبحانه وتعالی هر نسنه نك ایجادی اوزره توانادر (وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى
نَحْنُ اَبْنَاءُ اللّٰهِ وَاَحِبَّاؤُهُ) ویهود وترسالر دیدیلر بز تکری نك اوغللری یوز ودوستلری یعنی آنك
حضور عزتنه مقربوزنه که اوغللر پدرلرینك مقربدرلر (قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ) سویله سوزکزده
صادقسه کز پس نیچون کناهلریکز سببیله سزه اشکنجه ایدر زیرا بو منصبده اولان کمسنه البته

برگناه ایشلمز که موجب تعذیب اوله والحالة هذه دنیاده سزی قتل واسر ومسخله معذب قیلدی
وآخرتده دخی مقر ومعترفسز که بر قاچ کون سزی تعذیب ایدر (بَلْ اَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ) بلکه سز برادمی
سزکه شول کیمسه لردنکه حق تعالی انلری یراتدی یعنی سائر خلقه ایتدوکی معامله یی سزکله ایدر
زیرا سائر خلق اوزره سزك برمزیتکز یوقدر (يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ) ایستدوکی کمسنه یه مغفرت ایدر
(وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ) وایستدیکی کسنه یی معذب ایدر (وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا) وایزد
ذو الجلاله مخصوصدر کوکلر ویرك وارالرنده اولان اشیانك تصرفی غیر کیمسه نك انده دخلی یوقدر
(وَاِلَيْهِ الْمَصِيرُ) ودونمك کندو طرفنه در (يَا اَهْلَ الْكِتَابِ) ای یهود ونصاری کروهی (قَدْ جَاءَكُمْ
رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ) علی التحقیق پیغمبرمز سزه کلدی وحالده که احکام شرعیه سزکچون بیان ایدر
(عَلَى فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ) بر وقت اوزره که پیغمبرلرك ارسالندن انقطاع حاصل اولمشدی (اَنْ تَقُولُوا مَا جَاءَنَا
مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ) تاکه دیمیه سز وعذر کتورمیه سزکه بزه نه بر مژده ویریجی ونه بر قورقوویریجی کلدی
(فَقَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ) کلام محذوفه متعلقدر یعنی بزه پیغمبر کلدی سوزیله عذر کتورمکز کیم
علی التحقیق مؤمنلره اعزاز واکرامله بر مژده ویریجی وکفاره عذابله بر قورقوویریجی سزه کلدی
(وَاللّٰهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وحق سبحانه وتعالی هر نسنه اوزره تواناد را ایسته سه پیغمبرلری پی اندر
پی یوللرینه که حضرت موسی وعیسی علیهما السلام ارالرنده بولندیلر وایسته سه فاصله ویرر
نته که حضرت عیسی ایله محمد المصطفی اراسنده قیلدی (وَاِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ) ومذکور قیل
اول وقتیکه حضرت موسی کندو قبیله سنه دیدی (يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ) ای بنم کروهم
اوزریکزه اولان تکری نك احسانینی خاطره کتورك (اِذْ جَعَلَ فِيكُمْ اَنْبِيَاءَ) که ارا کزدن پیغمبرلر قیلدیکیم
انلرك دلالتیله طریق حقی بولورسز (وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا) وسزدن پادشاهلر قیلدی (وَآتَاكُمْ مَا لَمْ
يُؤْتِ اَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ) وسزه شول نسنه ویردیکه خلقدن بر کیمسه یه آنی ویرمدی زیرا انلره دریانك
یارلمسی ومن وسلوائی ونیجه نعمتلر ویردیکه هیچ برامته آنلر ویرلمدی (يَا قَوْمِ ادْخُلُوا الْاَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ
الَّتِي كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ) ای بنم عشیرتم پاك قیلنان زمینه کیرك شول زمین که حق سبحانه وتعالی لوح
محفوظده سزه مسکن اولمغی یازدی بو شرطله که ایمان وطاعت ایده سز (وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَى اَدْبَارِكُمْ)
وجبابره قورقوسندن اکسه لریکز اوزره دونوب قچمکز (فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ) که دنیا واخرتك
ثوابن اوتورمش اولدیغکز حالده دونرسز (قَالُوا يَا مُوسَى اِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ) بنی اسرائیل دیدیلر
ای موسی علی التحقیق ارض مقدسه ده بر قوت وشوکت صاحبی متغلب کروه وار انلرله جنك ایتمکه

طاقتمز يوقدر (وَاِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا حَتّٰى يَخْرُجُوا مِنْهَا) وبى شبهه بز اول شهره هركز كيرمزز آنلر آندن چيقنجه
(فَاِنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا) پس اكر آنلر اندن چيقوب شهرى بزه تسليم ايدرلر (فَاِنَّا دَاخِلُونَ) بى شك بز اكا كيرهجكلرز
(قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ) تكريدن قورقنلردن ايكى كيشى ديدى (اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمَا) كه خداى ذو
الجلال انلر اوزره انعام ايتدى وانلر سالف الذكر اولان يوشع وكالبدر (ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ) جبارين
اوزره قپويه كيرك يعنى اوزرلرينه ناكهان شهر قپوسندن كيروب كند ولرين زقاقلرده صيقشدرك
(فَاِذَا دَخَلْتُمُوهُ) پس وجه مزبور اوزره شهره كيرديككزده (فَاِنَّكُمْ غَالِبُونَ) على التحقيق سز غلبه
ايديجيلرسز (وَعَلَى اللّٰهِ فَتَوَكَّلُوا) وايزد ذو الجلال اوزره اعتماد ايدك بو جنكده (اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)
اكر تكرينك وحدانيتنه تصديق ايديجيلر ديكز (قَالُوا يَا مُوسٰى اِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا اَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا) ديديلر
اى موسى بى شبهه بز اكا كيرمز مادامكه آنلر ايچنده درلر (فَاذْهَبْ اَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا) پس سن و پروردكارك
كيدك انلرله جنك ايدك (اِنَّا هٰهُنَا قَاعِدُونَ) كه بى شبهه بز بونده اوتورمشلرز بو سوزانلردن قتى بجادبانه
سوزدر بعضى ديديلر بدن مراد حضرت هروندر اول اعتبارله كه نعت عربيه ده بيوك اوزره اطلاق
اولنور وازبس كه حضرت هرون حضرت موسادن سنده بيوك ايدى رب عنوانيله مذكور اولدى
(قَالَ رَبِّ اِنِّى لَا اَمْلِكُ اِلَّا نَفْسِى وَاَخِى) حضرت موسى ديدى اى پروردكارم على التحقيق بن كندو جانمدن
وقرنداشمدن اوزكه بر كمسنه مالك دكلم (فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ) پس رامزى ودائره
فرمانبرلكدن تجاوز ايدن كروهك اراسن آير (قَالَ فَاِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ اَرْبَعِينَ سَنَةً) حق جل
وعلا ديدى پس على التحقيق كيم ارض مقدسه اوزرلرينه قرق ييل محرم اولدى (يَتِيهُونَ فِى الْاَرْضِ)
اول حالده كه روى زمينده سركردان ومتحير كزرلر حرويدركه قرق ييل التى فرسخلك يرده مكث ايتديلر
صباحدن اخشامه دك ايچنده يوررلر قوندقلرى محل ابتدا رحلت ايتدكلرى مكانده كندولرين
بولورلردى وكوندشدن بولت كندولره سايبان اولودى وكيجه اولنجه نوردن بر ديرك ظاهر اولور
آنكله ايشغلنورلردى وطعاملرى من وسلوى ايدى وصولرى حضرت موسى ايله اولان طاشدن
پيدا اولوردى منقولدركيم قچن بنى اسرائيل بو حاله مبتلا اولديلر حضرت موسى اوزرلرينه ايتدوكى
بد دعايه پشيمان اولدى جناب رب الارباب حضرت موسايه بيان ايتديكه انلر بو ابتلايه مستحقدرلر نته كه
بيوردى (فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ) پس قسقله متصف اولان كروه اوزره اندوهناك اولمه
(وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَىْ اٰدَمَ) واوزرلرينه اوقى حضرت آدمك ايكى اوغلنك خبرينى يعنى قابيل وهابيلك
احواللرين كندولره بيان ايت (بِالْحَقِّ) طوغرلغله وانلرك خبرى بو منوال اوزره اولمشديكه حضرت

حوا هر برحملى وضع ايتديكنده بر اوغلانله بر قيز كتوردكى بيوك اولدقلرنده حضرت آدم عليه السلام
خدانك فرمانيله بر قارندن بر اركك وبر قارندن بر ديشى آلوب تزويج ايدردى پس قابيل ايله طوغن
قيز كه غايتله جميله ايدى هابيله تزويج ايتمك ايستدى وهابيل ايله طوغن قيزى قابيله بويشه
قابيل راضى اولميوب ديدى بنمله طوغن قيزه بن احق واولايم نه ديو هابيل آنى الور حضرت ادم عليه السلام
اكا ديدى تكرينك فرمانى بو وجه اوزره صادر اولدى بنم المده نه وار قابيل بو كلامه تسليم ايتميوب
حضرت آدمه ديدى هابيلى زياده سوديكندن اوترى كوزل قيزى اكا ويرمك ايسترسن حضرت آدم
اكا بيوردى پس سن بنم سوزمى قبول ايتميجك هر بريكز قادر اولديغى شيدن بر قربانله تقرب ايتسون
هر كيمك قربانى قبول اولنور جميله اولان قيز اكا اولسون بعده قربانلريله تقرب ايتديلر نته كه حق تعالى
بيوردى (اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا) سبقت ايدن بناء الفظنه ظرفدر يعنى اوزرلرينه اوقى حضرت آدمك ايكى
اوغلنك خبرين قچن هر برى بر شيله جناب ذو الجلاله يقين اولمغه طالب اولدى مرويدركه هابيل
قيون صاحبيدى واروب سوريسندن بر سميز بره يى قربانلق كتوردى وقابيل اكين آيه سيكوار وب
خرمندن بر قنا بغداى قربانلق كتوردى (فَتُقُبِّلَ مِنْ اَحَدِهِمَا) پس بريلريندن يعنى هابيلدن قربانى قبول
اولنديكه بر آتش سما وتيه كلوب قربانى مستحيل قيلدى (وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْاٰخَرِ) واوبرندن يعنى قابيلدن
قبول اولنمديكه بعد اسى يرنده قالدى (قَالَ لَاَقْتُلَنَّكَ) قابيل قربانى قبول اولنمديغيچون هابيله ديدى
البته سنى اولدررم (قَالَ اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ) هابيل ديدى حق جل وعلا قربانى قبول ايتمز الا
اهل تقوادن يعنى تقواى ترك ايتديكندن اوترى قربانن قبول اولنمدى نه بنم صنعمله دركه بنى قتل ايله
تهديد ايدرسن (لَئِنْ بَسَطْتَ اِلَىَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِى) خدايه قسم كيم اكر الكى بنم طرفمه آچرسن تاكه بنى
اولدره سن (مَا اَنَا بِبَاسِطٍ يَدِىَ اِلَيْكَ لِاَقْتُلَكَ) بن سنك سمتكه المى اچيجى دكلم سنى اولدرمك
ايچون (اِنِّى اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ) زيرا على التحقيق بن خلقك پروردكارى خداى ذو الجلالدن
قورقرم (اِنِّى اُرِيدُ اَنْ تَبُوءَ بِاِثْمِى وَاِثْمِكَ) تحقيقا بن ايسترم كه سن بنم كناهمله وسنك كناهكله دونه سن
يعنى بن سكا تسليم ايدرم جنك ايتمم كه ايسترم كناهى سن يوكلنه سن (فَتَكُونَ مِنْ اَصْحَابِ النَّارِ) كه
جهنمك يارلرندن اوله سن (وَذٰلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ) ودوزخك يارى اولمق ستمكارلرك سزاسيدر (فَطَوَّعَتْ
لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ اَخِيهِ) پس جانى كندويه قرنداشنك اولدرمسين اسان قيلدى (فَقَتَلَهُ) در عقب آنى
اولدردى (فَاَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ) پس دين ودنيائى اوتوزمشلردن اولدى كوردىلركه قچن قابيل
هابيلى اولدردى كا نه ايشليجكن بيلميوب متحير اولدى وبر ييل كامل بوينى اوزره كزدردى زير آندن

اسیق آدم اوغلرندن برکیمسه اولمش ایدی (فَبَعَثَ اللّٰهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْاَرْضِ) پس حق تعالی بر قرغه
کوندردیکه برده منقاریله وایاقلریله قزر (لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُوَارِي سَوْأَةَ اَخِيهِ) تاکه اکا کوسترهکیم
قرنداشنك بدننی نیجه پوشیده قیلار کوردیلرکه حق تعالی ایکی زاغی قابیلك قتنه کوندردی
پس بری بریله جنك ایتدی بریسی مقتول اولدی صاغ اولان قرغه همان برچقور قزوب مقتولی
ایچنه براقوب دفن ایتدی (قَالَ يَا وَيْلَتٰى اَعَجَزْتُ اَنْ اَكُونَ مِثْلَ هٰذَا الْغُرَابِ) قابیل دیدی ای هلاکم
حاضر اولکه محلك بودرایا عاجز اولدمکه اوله یم بو قرغه کبی (فَاُوَارِيَ سَوْأَةَ اَخِي) که قرنداشمك
بدننی مخفی قیله یم ننه که بو قرغه قرنداشنك بدننی مخفی قلدی بعده قابیل قرنداشن طپراغه
کومدی (فَاَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ) صکره پشیمانلردن اولدی اول جهتدنکه آنی دفن ایدنجه چوق
حیرت چکدی وپدر مادرکندوسندن تبری ایتدیلر وجه سی سیاه اولدی (مِنْ اَجْلِ ذٰلِكَ) بو اولدرمکدن
اوتری (كَتَبْنَا عَلٰى بَنِي اِسْرَائِيلَ) یعقوبك اوشاقلری اوزره یازدقکه (اَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ)
علی التحقیق شان بودرکه هرکیم برجان اولدردی که اول جان نه برکیمسه اولدرمشدی (اَوْ فَسَادٍ
فِي الْاَرْضِ) ونه روی زمینده بریارماز لغله سعی ایتدی قطع طریق ومرتدلك کبی (فَكَاَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ
جَمِيعًا) کویاکه اوناحق برجان قتل ایدن کیمسه خلقی قمو اولدردی (وَمَنْ اَحْيَاهَا) وهرکیم آنك
صاغلغنه سبب اولدی (فَكَاَنَّمَا اَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا) کویاکه خلقی قمو صاغلتدردی (وَلَقَدْ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ) دخی قسم اولسونکه ای بنی اسرائیل پیغمبرلریمز اشکارا معجزهلرله کلدی
(ثُمَّ اِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ فِي الْاَرْضِ لَمُسْرِفُونَ) پس علی التحقیق اول معجزهلردن صکره انلردن چوق کیمسه
وارکه زمینده اولان حدود معینهنی تجاوز ایتمشلردر (اِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ
فِي الْاَرْضِ فَسَادًا) بوندن اوزکه برنسنه یوقدرکه تکرینك وپیغمبرینك دوستلریله جنك ایدنلرك
وروی زمینده یول کسمك ایله فساد ایتمکه سعی ایدنلرك سزاسی بوکه (اَنْ يُقَتَّلُوا) قتل اولنه اکر
بولدهکیدنلری اولدردیلرسه (اَوْ يُصَلَّبُوا) یا قتل اولنوب داره چکلهلر اکر مالی آلوب اولدردیلرسه
(اَوْ تُقَطَّعَ اَيْدِيهِمْ وَاَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ) یا اللری وایاقلری ایکی طرفدن کسیله یعنی صول اللری وصول
ایاقلری کسلمك کرکدر اکر یالکز اموالی آلدیلرسه (اَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْاَرْضِ) یا یریوزندن نفی اولنهلر
فقط خلقی قورقتسهلر بو آیت قطاع طریق حقنده نازل اولدی امام اعظم حضرتلری اوینفوا من الارض
سوزین حبس اوزره حمل ایتدی زیرا انکله یریوزندن شرلری دفع اولنور (ذٰلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا)
بو مذکور اولان عقوبتلر بو جهانده انلره برخوارلق ورسوالقدر (وَلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ) واوجهانده

انلره براولو اشکنجه وار (اِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ اَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ) مکرشول کیمسهلرکه پشیمان اولوب ایتدکلرندن
رجوع ایتدیلر اوزرلرینه سز قادر اولمدن اول انلردن حقوق الهیه ساقط اولور (فَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ
رَحِيمٌ) پس بیلك علی التحقیق کیم خدای عز وجل کناهی توبه ایله محو ایدوب توبه ایدنلری عنایتله اسرکر
(يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ) ای ایمانه کلانلر تکریدن خوف ایدك (وَابْتَغُوا اِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ) واکا
تقرب حاصل ایدهجك نسنه طلب ایدك یعنی اوامرین امتثال ایدوب مناهیندن اجتناب ایدك تاکه
ثوابجزیله نائل اولهسز (وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ) وظاهر وباطنده اولان اعداسیله جنك ایتمکله بولندقلری
مقدورکزی بذل ایدك (لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) شاید سز رحمتندن قورتلوب رحمتنه مظهر اولهسز (اِنَّ
الَّذِينَ كَفَرُوا) تحقیقا که کفر ایدن کیمسهلر (لَوْ اَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْاَرْضِ جَمِيعًا) اکر برده اولان امتعه واموال
قموکندولره اولیدی (وَمِثْلَهُ مَعَهُ) وآنك کبی بیلهسنجه اولسیدی (لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ) تاکه
انکله روز قیامتك عذابندن جانلرین قورترهلر (مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ) انلردن قبول اولنمزدی (وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ)
وانلره بردردلو اشکنجه وار (يُرِيدُونَ اَنْ يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ) ایسترلرکه دوزخك آتشندن چیقهلر
(وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنْهَا) وانلر اندن چیقجی دکلدرلر (وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ) وانلره برکسلمز عذاب وار (وَالسَّارِقُ
وَالسَّارِقَةُ) واوغری اولان کشی واوغری اولان قاری (فَاقْطَعُوا اَيْدِيَهُمَا) انلرك اللرین کسك حرام
صاغ اللریدر (جَزَاءً بِمَا كَسَبَا) تکری تعالی انلره بردرست مکافات ایتدی قزاندقلری شی سببیله
(نَكَالًا مِنَ اللّٰهِ) تکری تعالینك فرماننددن صدور ایتمش برعقوبت انلره اولدی (وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ) وایزد
جل جلاله ایسدوکی حکمنده غالب ایشی حکمته موافقدر (فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَاَصْلَحَ) پس اوغریلردن
برکیمسهکه اوغرلغندن صکره پشیمان اولوب عملنی کوزل قلدیکه اوزرینه لازم اولان اشیادن برنوعله
قورتلوب بردخی سرقت ایتمکه عزیمت ایلدی (فَاِنَّ اللّٰهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ) بی شبهه ایزد جل وعلا آنك اوزره
مغفرتله دونر (اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) تحقیقا که حق سبحانه وتعالی انلرك کناهك پوشیده قیلار
محشرده رسوا ایتمامکله کندولرین اسرکر (اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) ایا بیلمزسز
ای مخاطب اولان کیمسه علی التحقیق کیم تکری جل وعلا کندویه مخصوصدر کوکلرك ویرك پادشاهلغی
(يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ) ایستدوکنی معذب قیلار (وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ) وایستدوکی کمسنه مغفرت ایدر
(وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وایزد جل جلاله هر نسنه اوزره تواناد ر (يَا اَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ
فِي الْكُفْرِ) ای وحی ایله کوندرلمش اولان ذات پاك سنی غمناك قلمسون شول کیمسهلرکه کفره دوشمکه شتاب ایدرلر
(مِنَ الَّذِينَ قَالُوا اٰمَنَّا بِاَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ) شول کیمسهلردنکه اغزلریله ایمانه کلدك دیدیلر

وحالبوكه كوكللرى ايمانه كلمدى (وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا) ودين يهوديله تدين ايدنلردن بركروه واركه (سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ) اوزريكه يلان سويلمك ايچون سوزيكه قولاق طوترلر (سَمَّاعُونَ لِقَوْمٍ آخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ) مبالغيله سوزيكه قولاق طوترلر بربشقه كروه ايچونكه سنك مجلسكه كلمزلر يعنى مدينه ده اولان يهود خيبرده اولان اهل ملتلر ايچون سوزكى ايشيدرلرتاكه انلرى سوزكدن آكاه ايدرلر بوآيتك سبب نزولى بوايديكه اهل خيبرك اشرافندن بركيمسه برشريف صاحبى خاتونه زنا ايلدى محصن اولدقلرى ايچون اقتضا ايتديكيم انلرى رجم ايده لر لكن رجم اولنملرى كندولره معقول كورنمكله حضرتك جوارنده اولان بنى قريظه يه خبر صالديلر بووجهه اوزره كه سروركائناتدن زنانك حدين سؤال ايده لر وبوكا تصميم ايتمشلرديكه اكر زنانك حدى جلددر سويلرسه سوزين قبول ايتميه لر واكر بيوررركه حدى دكنك اورمق وبوزى قره ايتمكدر سوزين قبول ايدوب مقتضاسيله عمل ايده لر پس حضرت صلوات الله عليه رجم اولنملرينه حكم ايتدى يهود بونى قبول ايتميوب ديديلرديمزده زنايه بوكونا حد يوقدر بعده خواجهٔ عالم صلى الله عليه وسلم ابن صوريانى يهودك آراسنده وارايدى حكم نصب ايدوب آكا بيوردى سكا قسم ويررم سول خدا ايله كه كنديدن اوزكه برمعبود يوقدر ودريانى ياروب سزه نجات ويردى وال فرعونى غرق ايتدى واوزركزه طور طاغنى قالديردى وحضرت موسى اوزره توراتى ايندروب حلال وحرامى ايچنده بيان ايتديكه كتابكزده زنا ايدن محصنك حدى رجم دكلميدر ابن صوريا ديدى كه بلى بزمزده حدى رجمدر يهود طائفه سى بوكلامى ابن صوريادن ايشيدنجك اوزرينه قالقوب ديديلر نيچون حقيقة الحالى بيان ايتدك ابن صوريا انلره جواب ويروب ديدى قورقدمكه اوزرينه يلان سويلرسم اوزريزه برعذاب اينه حضرت صلى الله عليه وسلم رجم اولنملرينه حكم ايدوب مسجدك قپوسى يانندهٔ رجم اولنديلر (يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ) اول جماعت كه اوزريكه يلان سويلمك ايچون سوزكه قولاق طوترلر حاللرى بوكه سوزى مكانلرنده وضع اولندقدنصكره تغيير ايدرلرنته كه آيت رجمى جلد وتحميم ايله يعنى دكنك اورمسيله وبوزى قره ايتمكله تبديل ايتديلر (يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ) يهود خيبر بنى قريظه يه ديرلر بومحرف سوزك حكمى سزه ويرلديسه آنى قبول ايدك (وَإِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا) واكر محرف حكم سزه ويرلميوب محمد المصطفى آنك خلافنه حكم ايدرسه آنى قبول ايتمكدن كندوكزى صاقندرك (وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ) وهر كيمكه تكرى تعالى آنك ضلالتنى استر (فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا) تكرينك حكمندن آكا برنسنه يه قادر اولمزسن ضلالتى اندن دفع ايده سن (أُولَئِكَ) اول صفاتله متصف اولان كروه (الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرَ

قُلُوبَهُمْ) شول كيمسه لردركه تكرى تعالى ايستمديكه كوكللرين كفردن پاك قيله (لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ) انلره در بوجهانده خوارلق وحقيرلك كه هميشه اهل ايماندن خوف اوزره اولوب كندولره جزيه ويررلر (وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ) وانلره اوبر جهانده برا اولو اشكنجه وار (سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ) مزبورلر يلان بغلق ايچون سوزه پك دكلرلر (أَكَّالُونَ لِلسُّحْتِ) حرامى يعنى رشوتى چوق ييرلر (فَإِنْ جَاءُوكَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ) پس سكا كلورلرسه ارالرنده حكومت ايت ياانلردن يوز چوير (وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا) واكر انلردن يوز چويررسن هيچ برنسنه سكا زيان ايده مزلر (وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ) واكر ارالرنده حكومت ايدرسن حق سبحانه وتعالى بيورديغى شيئيله ارالرنده حكومت ايله (إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ) كه بى شبهه حق سبحانه وتعالى عدل ايدنلرى سور (وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ) ونيجه سنى حكم ايدرلر (وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَاةُ) وحالبوكه توريه يانلرندادر (فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ) تكرينك فرمانى ايچنده موجوددر (ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ) پس كتابلرينه موافق حكم ايتديكندنصكره اعراض ايدرلر (وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ) واول كروه كتابلرينه تصديق ايدنلردكلدر (إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَاةَ) تحقيقا كه بز توراتى ايندردك (فِيهَا هُدًى وَنُورٌ) اوحالده كه ايچنده طريق حقه يول كوسترمك وشبهه لرين ظلماتن ازاله ايدن ايشيغ وار (يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا) تكرينك حكمنه انقياد ايدن بنى اسرائيلك پيغمبرلرى انكله حكم ايدرلر (لِلَّذِينَ هَادُوا) دين يهوديله تدين ايدن كيمسه لره (وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ) وپيغمبرلرك طريقنه سلوك ايدن علما وزهاد دخى انكله حكم ايدرلر (بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ) اول سببله كه تكرى تعالى انلره فرمان ايتديكيم كتابنى تحريف وتضييعدن صاقليه لر (وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ) واول كتاب اوزره كواهلر ايديلركه طوغرلغله آنى بيان ايده لرنته كه ابن صوريا بيان ايتدى (فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ) پس اى حكام اولنلر حكومتكزده خلقدن خوف ايتمك وبندن خوف ايدك (وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا) وبنم احكامى ازبها ايله يعنى رشوتى اعتبارله وجاه نا پايدارله تبديل ايتمك (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ) وهر كيم تكرى ايندردوكى شيئله حكم ايتمز (فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ) اولكروه كه حكمده تكرينك كتابنه مخالفت ايدرلر كندولردر كافر اولنلر (وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا) وبنى اسرائيل اوزره توراتده يازدق يعنى فرض ايتدك كه (أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ) البته جان جان مقابله سنده قتل اولنور (وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ) وكوز كوز ايله قوپارلور (وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ) وبورن بورن ايله كسلور (وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ) وقولاق قولاق ايله ديبدن كسلور (وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ) وديش ديش ايله قلع اولنور (وَالْجُرُوحَ

قِصَاصٌ) ويارەلر قصاصە سببدر يعنى يارە مقولەسندە مادامكە مساوات ممكندر قصاص اولنور مثلا بر
كيمسەنك الى كسرسە مقابلەسندە كسنك الى قطع اولنور اما يارەدە مساوات ممكن اولمجق يارەنك بهاسى
جنايت صاحبندن النور (فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ) پس قصاص الٮسين مستحق اولنلردن هر كيمكە قصاص
تصدق ايتدى يعنى خصمندن واز كچدى (فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ) اول تصدق ايتمك كندويە كفارە اولور يعنى حق
سبحانە وتعالى آنك سببيلە كناهن مغفرت ايدر (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) وهر كيم تكرى ايندردوكى
كتابلە حكم ايتمز (فَأُولٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ) اولكروه كندولردر ستمكار اولنلر كە حقى يرينە وضع ايتمزلر (وَ
قَفَّيْنَا عَلٰى آثَارِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ) ومزبور اولان پيغمبرلرك ايزى اوزرە مريم اوغلى عيسايى كوندردك (مُصَدِّقًا
لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ) تصديق ايديجى اولديغى حالدە ايلروسندە اولان احكامى توراتدن (وَآتَيْنَاهُ
الْإِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ) وكندويە انجيلى ويردك كە ايچندە طوغرى يولى كوسترمك وشبهە لرك قرانلغن ناپود
قلمجى ايشغ وار (وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ) ما قبلندە مذكور اولان جملەيە اوزرە معطوفدر
وايكسى لفظ انجيلدن حالدر (وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ) وپرهيزكارلرە رهنما اولوب پند اولديغى حالدە
انجيلى حضرت عيسايە ويردك (وَلْيَحْكُمْ أَهْلُ الْإِنْجِيلِ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ فِيهِ) وعلماء انجيل حكم ايتسونلر
اول حكملە كە تكرى تعالى آنى انك ايچندە ايندردى (وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) وهر كيم تكرى تعالى ايندردوكى
شيئلە حكم ايتمز (فَأُولٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ) اولكروه كندولردر خدانك طاعتى دائرەسندن چيقانلر
(وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ) دخى سكا قرآنى طوغريلغلە ايندردك (مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ)
ايلروسندە اولان كتاب سماوى مقولەسنە تصديق ايديجى اولديغى حالدە (وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ) و
اول كتاب مقولەسى اوزرە نكهبان اولديغى حالدە يعنى قرآن كتب سماويەيى تحريف وتغييردن صاقلر
وانلرك صحت وثباتنە شهادت ايدر (فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) پس خلق اراسندە تكرى ايندردوكى
شيئلە حكم ايت (وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ) وآرزولرينە اويمە (عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ) طوغريلغدن سكا
كلان نسنەدن منحرف اولديغڭ (لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا) سزدن هر بر كروهە اى آدم اوغلانلرى
بر شريعت وبر طوغرى يول قيلدق (وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً) واكر تكرى تعالى ايستسيدى
سزى بر ملت اوزرە متفق بر امت قيلاردى (وَلٰكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِيمَا آتَاكُمْ) ولكن سزى مختلف قيلدى
تاكە زمانە مناسب اولان شرايع مختلفەدن سزە ويردوكى شيئدە سزى تجربە ايدوب مطيع عاصيدن
ممتاز اولە (فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ) پس ايولكلرە نائل اولمق ايچون بربريكزە غلبە ايتمكە سعى ايدڭ
(إِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا) خداى ذو الجلالك حكمنە دردوكمككز قو (فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ) پس

سزە بيلديرر اول نسنەيى كە سز آنك ايچندە اختلاف ايدردڭز منقولدركە احبار يهود بو كونە مشورت ايلديلر
كلك محمدك يانينە كيدەلم شايد آنى دينندن بر مكر وحيلە ايلە دوندرەلم پس حضرتك حضورينە كلوب
ديديلر يا رسول اللّٰه يهود اراسندە بزم كمال اعتباريمزى بيلورسن وبى شبهە سندە معلوم اولمشدر كە
بز سكا متابعت ايدرسك قوم يهود سكا متابعت ايدرلر متابعتمزى ايسترسن بونى سندن استرزكە
جماعتمزلە بعض دعوالريمز واردر سكا مرافعە چقديغمزدە بزە حكم ايدەسن حق جل وعلا حبيب
اكرمنى انلرك مكر وحيلەسندن حفظ ايدوب بو آيتى منزل قيلوب بيوردى (وَأَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللّٰهُ)
دخى سكا فرمان ايتدك كە اراڵرندە حكم ايدەسن اول شيئلە كە حق تعالى آنى ايندردى (وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ) و
آرزولرينە اويمە (وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ إِلَيْكَ) وانلردن صاقن كە ازدرمە لر تكرى
تعالى سكا ايندردوكى شيئك بر مقدارندن (فَإِنْ تَوَلَّوْا) پس سكا ايندريلن نسنەدن يوز چويروب
كيدرلرسە (فَاعْلَمْ أَنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ أَنْ يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ) بيل كيم بوندن غيرى بر شى يوقدر كە حق سبحانە
وتعالى ايستر كە كناهلرينك بر مقدارى مقابلەسندە كندولرە بر عقوبت دكدرە (وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ
لَفَاسِقُونَ) وتحقيقا كيم خلقدن چوق كيمسە واردر كە احكامك حدودندن تجاوز ايدوب كفردە
تعصب ايتمشلر (أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ) پس ايا كتاب الٰهيك حكمنە موافق اولميان حكمى ايسترلر (وَمَنْ أَحْسَنُ
مِنَ اللّٰهِ حُكْمًا) وكيمك حكمى تكرينك حكمندن يكركدر (لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ) لام تبيين ايچوندر يعنى بو استفهام بر
كروهە دركە بى شبهە تصديق ايدرلر زيرا اموردە تأمل وتدبر ايدنلر بو كروهدر پس بالضرورە بيلورلر كيم
كوزلحكمدن اوزكە بر حكم خدادن صادر اولماز كوردكلر كە عبادة بن الصامت رضى اللّٰه عنه وابن ابى
منافق اراسندە بعض كفتكو اولدى حضرتك مجلسندە بو مضمونلە كە عبادە سويلدى يهود طائفەسندن
بنم چوق دوستلرم وار ايدى كە بر مصيبت محلندە انلرلە استظهار ايتمك ممكن ايدى ليكن تكرينك وپيغمبرينك
دوستلرينە اكتفا ايدوب قوللرندن واز كچدم ابن ابى ديدى بن نوائب روزكاردن وحوادث ليل ونهاردن
قورقرم يهود طائفەسندن اولان دوستلرمك معاونت ومظاهرتلرندن نااميد وارم حق جل وعلا
بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) اى ايمانە كلان كيمسەلر (لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارٰى أَوْلِيَاءَ)
بو ايكى طائفەيى دوستلر ايدنمكز (بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ) بر مقدارلرى بر مقدارينك دوستلريدر
يعنى آنلر بربريلە دوستلشورلر سزكلە دوستلشمزلر (وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ) وهر كيم سزدن
انلرلە دوستلق ايدوب معاونت وموافقتلرينە ميل ايدر (فَإِنَّهُ مِنْهُمْ) بى شبهە كيم اول كونە كمسنە
انلرك زمرەسندندر (إِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) تحقيقا كە حق جل وعلا ستمكار اولان جماعتە

طوغری يول كوسترمز (فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ) پس كوكللرنده نفاق خسته لكی اولان كروهی
يعنی ابن ابی واتباعنی كوردسن (يُسَارِعُونَ فِيهِمْ) انلرك دوستلقلرنده شتاب ايدرلر (يَقُولُونَ
نَخْشَى أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ) ديرلر قورقرزكيم بزه بر مصيبت دكه يعنی بويله كمان ايدرلركه كفار اهل اسلام
اوزره غلبه ايدرلر وبو كمانلرين حق سبحانه وتعالى ابطال ايدوب بيوردی (فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ) پس
شايدكه حق سبحانه وتعالى محمد واصحابيچون فتحی كتوره مراد فتح مكه در ياخود منازلنك تسخيری (أَوْ أَمْرٍ
مِنْ عِنْدِهِ) ياقتندن بر فرمان كونده ره كه يهودك كوكی قتل ايله وسوركو نكلكله قلع اولنه (فَيُصْبِحُوا عَلَى
مَا أَسَرُّوا فِي أَنْفُسِهِمْ نَادِمِينَ) پس كفر وشكدن جانلرنده صاقلدقلری نسنه اوزره پشيمان اوله لر
(وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا) وايمانه كلانلر بری برينه ديرلر (أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ) بونلرميدر شول كيمسه لركه
تكريه آند ايجديلر (جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ) وحالده كه آندلرينك مغلظن كتورمكه چوق جهد ايتديلركه
(إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ) على التحقيق كندولر سزكله در (حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ) عملری باطل اولوب
دنياده وآخرتده اوتوزمش اولديلر (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ايمانه كلانلر (مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ)
هر كيم سزدن دينندن دونر بو آيت كريمه غيبدن اولان شيئك وقوعندن خبر ويريكی زيرا حضرتك اولو
عهدندن وفوتندن صكره چوق كمسنه مرتد اولدی انجق مدينه ده ومكه ده ساكن اولانلردن
وبحريده عبد القيس طائفه سندن بر كمسه مرتد اولمدی ومرتد اولانلر كيمسی پيغمبرلك دعوا ايدن
مسيلمة الكذابه اويدی وكيمسی ذو الخماره تابع اولدی وكيمسی سجاح نام بر قاريك نبوتنه معترف اولدی
صكره مرتد اولانلری حق سبحانه وتعالى اهل اسلامك قليجيله محو ايتديكه تفصيلی كتب تواريخده
مسطوردر (فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ) صدر آيتده مذكور اولان شرطك جوابيدر پس
معنی بويله اولوركه ای ايمانه كلانلر سزدن هر كيم دينندن رجوع ايدر بلا شك ايزد جل جلاله او قسم
كمسنه اهلاك ايدوب يرينه بر كروه كتورر كيم وصفلری بوكه خدا كندولرين سور يعنی كندولرين طاعته
موفق قيلار وكندولر حق تعالى يی سورلر يعنی طاعتنه منقاد اولورلر (أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ) اهل ايمان
اوزره مهربانلق ايدرلر (أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ) كفار اوزره بی رحم ومتغلب اولورلر وبو كروه كيم اولدقلرنده
اختلاف اولنمشدر كيمسی ديديكه يمن خلقيدرلر وكيمسی سويلدی قادسيه كوننده جنك ايدن جماعتلردر
وبعضسی ديديكه انلر فرس طائفه سيدر وهر كيم ايسه لر شانلری بودركه (يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) تكرينك
يولنده جنك ايدرلر (وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ) وملامت ايديجينك ملامتندن قورقمزلر (ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ) اول صفات مزبوره تكرينك احسانيدر ديلسدوكی كمسنه يه آنی ويرر (وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ)

وحق جل وعلا قوللرينه احسانی چوق ايدر اهل استحقاقی كما ينبغی بيلور (إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ
وَالَّذِينَ آمَنُوا) بوندن اوزكه برشی يوقدركه احوالكرة استقامت ويرن تكريدر وپيغمبری وايمانه كلانلر يعنی
حضرت محمد المصطفانك اصحابی پس انلری مدح ايدوب بيوردی (الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ
رَاكِعُونَ) يعنی مدح اولسون شول كيمسه لره كه نمازی قيلارلر وزكوتی ويررلر وحال بوكه نمازی
وزكوتی دائيتدكلرنده خشوع ايدرلر (وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا) وهر كيم تكرويی وپيغمبرنی
وايمانه كلانلری دوست ايدينور (فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ) بی شبهه كيم خدانك لشكری كندولردر
غلبه ايدنلر اخبارده كلمشدركه يهوددن رفاعه بن زيد وسويد بن الحارث اسلامه كلديلر بعده منافق
اولديلر صحابه دن بعض كمسنه لر انلرله مودت ايدوب مخالطه ايدرلردی حق تعالى انلرك حقنده بو آيتی
منزل قيلوب بيوردی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ أَوْلِيَاءَ) ای ايمانه كلانلر سزدن اسبق كندولره كتاب ويريلان كمسنه لردن دينكزی
مسخره لك واوينجق ايدنانلری ومشركلری دوستلر ايدينمكز (وَاتَّقُوا اللَّهَ) ودين دشمنلريله دوستلق
ايتمكده تكريدن خوف ايدك (إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) اكر اهل ايمان ايديكز زيرا ايمان صحيحله متصف اولان
كمسنه دين دشمنلريله آشنالق ايتمز (وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا) وقچن نماز قلمسنه
چاغررسز اول چاغرمغی مسخره لك واوينجق ايدنورلر كتورديلركه مدينه منوره ده بر ترسا وارايدی هر كاه كه مؤذن
اشهد ان محمدا رسول الله سويلردی اول خبيث ديريدی يلانجی يی تكری ياندرسين اتفاقا بر كيجه ترسا
اهل وعياليله اونده ياتوردی خدمتكاری اوطه سنه اتش كتوردی اندن بر شراره منفصل اولوب
كندوسی اهليله بيله احراق ايلدی (ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ) اول استهزا واوينجق اولسببدندر
انلر بر كروهدرلر فهم ايتمزلر اول استهزاء ايتمده نه كونه ستم واردر (قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ) سويله ای كتاب اهلی
(هَلْ تَنْقِمُونَ مِنَّا) بر نسنه بزدن عيب بيلوب انكار ايتمزسز (إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا
أُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ) مكر بو ايشی كه خدانك وحدانيتنه وبزه ايندريلن كتابه وبزدن اسبق ايندريلن كتبه تصديق
كتوردك (وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ) وآنی عيب بيلمزسزكه على التحقيق چوغكز ايمانك دائره سندن
چقمشدر (قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَلِكَ) سويله اول عيب ايتديككز دينندن بدتر اولان شيدن
سزه خبر ويره يمی (مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ) تكری قتندن ثابت بر سزا اولديغی جهتدن (مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ
وَغَضِبَ عَلَيْهِ) مبتداء محذوفه خبردر پس تقدير كلام بوكونه اولوركه اول بدترين شول
كمسنه نك دينيدركه تكری آنی رحمتندن دور قيلوب اوزرينه خشم ايتدی (وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ

واول بدترد ينك اربابندن ميمونلر وطكوزلر قيلدى (وعبد الطاغوت) واول بدتردين شول
كيمسنه ديمكدركه طاغوته عبادت ايتدى وطاغوتدن مراد بوزاغودركه يهود اكا عبادت ايتديلر (اولئك
شر مكانا) اول ملعون ومغضوب عليه كروه مكان جهتندن غايتله يماندرلر يعنى دوزخ قيامتده
يهودك مكانى غايتله بدتردر (واضل عن سواء السبيل) وطوغرى يولك اورته سندن چوق آزغوندرلر
(واذا جاؤكم قالوا آمنا) وچون سزه كلورلر ديرلر ايمانه كلدك (وقد دخلوا بالكفر) وحالبوكه كفرله
كيرديلر (وهم قد خرجوا به) وكندولر انكله چيقديلر يعنى هر حالده كفر كندولره مصاحب اولمشدر
هيچ اندن منفك اولمديلر (والله اعلم بما يكتمون) وايزد ذو الجلال سزدن داناتردر اول شيئه كه
انلر صاقلرلردى (وترى كثيرا منهم) ويهود قسمندن چوق كيمسه كوررسن (يسارعون فى الاثم
حرامى تحصيل ايتمده شتاب ايدرلر (والعدوان) وحدى تجاوز ايتمده دخى (واكلهم السحت) وحرامى يمده
دخى (لبئس ما كانوا يعملون) ايشلدكلرى شئ غايتله يمان ايش ايدى (لولا ينهاهم الربانيون والاحبار
عن قولهم الاثم واكلهم السحت) نيچون عالملر وزاهدلر انلرى منع ايتمديلر يالان سويلكلرندن وحرامى
يمكلرندن (لبئس ما كانوا يصنعون) ياپدقلرى ايش غايتله بد شئ ايديكه عوامى اوكونه بد شيدن منع
ايتمزلردى كتوديلركه حضرت صلى الله عليه وسلم مدينه يه هجرت ايتمدن اول يهود طائفه سنك معيشتنده
رفاهيتى وار ايكن چون سرور كائنات صلى الله عليه وسلم مدينه يه هجرت ايتدى يهود طائفه سى عداوتنه
بيل بغلديلر حق سبحانه وتعالى انلردن بركتى قالدروب معيشتلرينك اولدى بى ادبانه سوز سويلمكه
شروع ايتديلر حق سبحانه وتعالى اندن خبر ويروب بيوردى (وقالت اليهود يد الله مغلولة) ويهود ديديلر
تكرينك الى بغلنمشدر بو عبارت بخلدن كنايتدر يعنى تكرى تعالى حاشا بخيلدر بزه بر نسنه ويرمزكه
معيشتمز واسع اوله (غلت ايديهم) خيردن الّرى بغلو اولسون (ولعنوا بما قالوا) ودىدكلرى سوز
سببيله رحمتدن دور اولسونلر (بل يداه مبسوطتان) بلكيم الّرى آچقدر (ينفق كيف يشاء) عطا
ايدر نيجه ايسترسه يعنى عطاسنده كندوسى مختاردر ايستديكى كبى ويربيلمك كركيم يد صفات
ذاتدن بر صفاتدر سائر صفات كبى اكا ايمان كتورمك واجبدر ونه كونا اولديغن بحث اولنماموق كركدر
(وليزيدن كثيرا منهم ما انزل اليك من ربك طغيانا وكفرا) والبته پروردكارندن سكا ايندرلن
شئ يهوددن چوق كمسنه يه مخالفت امر وكفر آرتررر يعنى انلرده موجود اولان كفر وطغيان
سكا منزل اولان قرآن سببيله آرترتنه كه خسته اولان كيمسه صحيح المزاجك غداسن
تناول ايديجك خسته لكى آرتر (والقينا بينهم العداوة والبغضاء الى يوم القيمة) ووارلرنده

دشمنلك وخصومتى براقدق روز جزايه دك كه هيچ سوزلرى وكوكلرى متفق اولمان (كلما اوقدوا نارا للحرب
اطفاها الله) هر كاه كه پيغمبرله جنك ايتمك ايچون آتش ياندررلر حق سبحانه وتعالى آنى سوندرر يعنى
هر محل كه جنك ايتمكه بر تدبير ايدرلر حق تعالى انلرى بر منازعه صالمق ايله ايلدكلرى تدبيرى بوزر
(ويسعون فى الارض فسادا) ويريوزنده بر مازلق ايتمك ايچون سعى ايدرلر (والله لا يحب المفسدين)
وايزد جل جلاله بر مازلق ايدنلرى سومز (ولو ان اهل الكتاب آمنوا واتقوا) وتحقيقا كه كتاب يه سى
اولانلر محمد المصطفايه ايمان كتوروب معاصيدن پرهيز ايتسيديلر (لكفرنا عنهم سيئاتهم)
البته ايتدكلرى كناهلرى كندولردن محو ايدردك (ولادخلناهم جنات النعيم) والبته انلرى ناز ونعمت
باغلرينه داخل قيلاردق (ولو انهم اقاموا التورية والانجيل وما انزل اليهم من ربهم) وتحقيقا كيم
يهود ونصارى توريه وانجيلى وپروردكارلرندن كندولره ايندرلن نسنه يى اقامه قيلسيديلر
يعنى اكرمز بولرلر توريه وانجيلك وسائر كتب سماويه نك مقتضاسيله عمل ايتسيديلر (لاكلوا من
فوقهم ومن تحت ارجلهم) البته اوستلرندن وآياقلرى آلتندن ييرلردى يعنى كوكدن يغمورله
ويردن بيتن اشيا سببيله كندولره خير عظيم حاصل اولوب نعمتلرى چوغالوردى (منهم امة مقتصدة)
اهل كتابدن بر كروه واركه احواللرى معتدلدر وانلر محمد المصطفايه ايمان كتورنلردر (وكثير منهم ساء ما يعملون)
وانلردن چوق كمسنه واركه ايشلدكلرى ايش غايتله يمان ايشيدى (يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك
من ربك) اى خدادن شريعتله كوندرلمش اولان ذات پاك پروردكارندن سكا ايندرلن نسنه يى جمله
خلقه يتشدر (وان لم تفعل فما بلغت رسالته) واكر سكا ايندرلن نسنه يى قمو يتشدرمزسن
ربكك رسالتنى يتشدرمش اولمزسن (والله يعصمك من الناس) وحق سبحانه وتعالى سنى خلقك
شرندن صاقلر پس رسالتى تبليغ ايتمده قصور قومه (ان الله لا يهدى القوم الكافرين) بى شبهه كه
حق سبحانه وتعالى كفر ايدن كروهه طوغرى يول كوسترمز (قل يا اهل الكتاب لستم على شئ
سويله اى ارباب كتاب اولانلر هيچ بر نسنه اوزره دكلسز يعنى بر معتبر دين اوزره دكلسز (حتى
تقيموا التورية والانجيل وما انزل اليكم من ربكم) حضرت موسى وعيسى عليهما السلام اوزره
اينان كتابلرى وربكزدن سزه ايندرلن كتبك احكامنى اقامت ايتمديككزجه واول احكامك
اقامتندن برى بو كه محمد المصطفايه ايمان كتوره لوز جميع كتب سماويه معجزه صلجنه تصديق
ايتمكى ايجاب ايدر (وليزيدن كثيرا منهم ما انزل اليك من ربك طغيانا وكفرا) ترجمه سى شمدى
سبقت ايتدى (فلا تأس على القوم الكافرين) پس كفر ايدن كروه اوزره اندوهناك اولمه

(إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئُونَ وَالنَّصَارَى) لفظ والصابئون مبتدا اولمغله مرفوع
اولدی وانك خبری محذوفدر سیاق كلام اوزره دلالت ایدر وكركدیكه انّ نك خبرندن صكره واقع
اوله لكن اول كلام اراسنده ادخال اولندی بونكته على الفوریا اولنمق ایچونكه صابیلر كثرت
ضلال ایله ایمانلری اولنجه اوزرلرینه توبه اولنور غیرلرینك توبه سی بالطریق الاولی حیز قبوله كچر
پس تقدیر كلام بوكونا اولوركه تحقیقا ایمانه كلنلرك ودین یهودیتله تدین ایدنلرك وترسالرك حكمی
مذكور اوله جق كلامدر وصابیلر دخی انلر كبیدر (مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا) هركیم
انلردن خدانك وحدانیتنه و روزجزانك اولمسنه تصدیق ایدوب كوزل ایش ایشلیه (فَلَا خَوْفٌ
عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) نه اوزرلرینه قورقو ولور ونه انلر غمناك اولورلر (لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ
تحقیقا كیم یعقوب اوشاقلرینك پیمانن الدق (وَأَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ رُسُلًا) وانلرك طرفنه پیغمبرلر
كوندردك (كُلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُهُمْ) هركاه كه بر پیغمبر كندولره كلور تكالیف
شرعیه دن طبعلری سومدیكی شیئله اكا عصیان ایدوب دشمنلك ایتدیلر (فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا
يَقْتُلُونَ) سؤال مقدره جوابدر كویا سؤال اولندیكه پس انلرینه ایشلدیلر جواب ویرلدیكه بربلوكی
یلانجی طوتدیلر محمد المصطفى وعیسى علیهما السلام كبی وبربلوكی اولدردیلر حضرت زكریا
ویحیى علیهما السلام كبی اعزه نی (وَحَسِبُوا أَلَّا تَكُونَ فِتْنَةٌ) دخی بنی اسرائیل كمان ایتدیلركه كندولره
بربلا ومحنت اولماز (فَعَمُوا وَصَمُّوا) پس طوغری یولی كورمكدن كور اولدیلر وحق سوزی ایشتمكدن
صاغر اولدیلر (ثُمَّ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) صكره توبه لری واقع اولمغله حق جل وعلا اوزرلرینه توبه ایتدی
(ثُمَّ عَمُوا وَصَمُّوا كَثِيرٌ مِنْهُمْ) بعده انلردن چوق كیمسه كور اولدیلر وصاغر اولدیلر (وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ)
وایزد جل جلاله ایشلدكلری ایشه بینادر (لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ) قسم
اولسونكه كفر ایتدی شول كیمسه لركه دیدیلر على التحقیق تكری كندوسی مریم اوغلی مسیحدر (وَقَالَ
الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ) وحضرت مسیح دیدیكه ای یعقوب اوغللری ربم وربكز اولان
خدایه قوللق ایدك (إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ) تحقیقا شان بودركه هركیم تكری یه اورتاق قیلار (فَقَدْ
حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ) تحقیقا ایزد جل وعلا بهشت جاودانه كیرمسنی آنك اوزرینه حرام ایتدی
(وَمَأْوَاهُ النَّارُ) ومكانی دوزخدر (وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ) وستمكارلره هیچ یاردمجیلر اولمازكه
عقابی كندولردن دفع ایدرلر (لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ) بی شبهه كیم كفر ایتدی
شول كیمسه لركه دیدیلر تكری تعالى اوچك اوچنجیسیدر بوسوز نصارادن نسطوریه نام فرقه نك

سوزیدركه دیدیلر الوهیت خدا وعیسى ومریم اراسنده مشتركدر وبونلرك هربری معبوددر و تكری
تعالى انلرك بریسیدر (وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا إِلَٰهٌ وَاحِدٌ) وحالبوكه وجودده عبادته مستحق هیچ برمعبود یوقدر
برمعبوددن اوزكه واو ایزد ذوالجلالدر عز شانه وعم احسانه (وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ) واكر دیدكلری سوزدن
منتهی اولمازلرسه (لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) البته انلردن كفر ایدن كروهه بر دردناك اشكنجه
دكور (أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ) پس ایزد ذوالجلالك طرفنه دونوب اندن مغفرت طلب
ایتمزلرمی (وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) وحالبوكه تكری تعالى كنهكارلره چوق مغفرت ایدر توبه ایدرلرسه كندو
غایتله اسركر بو استفهامده انلرك كفر اوزره اصرار ایتملرنده تعجب وار (مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ)
مریم خاتونك اوغلی حضرت مسیح برنسنه دكلدر الا بر پیغمبركه (قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ) كندوسندن
اسبق اولان پیغمبرلر كذشته اولدیلر یعنی حضرت عیسى كندوسندن اسبق اولان رسول كبی بر رسولدر
حق جل وعلا انی بعض معجزاتله مخصوص قیلدی نته كه انلری دخی انلرله مخصوص قیلدی پس اكر تكری تعالى
آنك الی اوزره میتلری احیا ایتدی حضرت موسانك الی اوزره دكنكی ایلان قیلدی وبو اغربدر
واكر كندوبی پدرسز وجوده كتوردیسه حضرت ادمی پدرسز ومادرسز تكوین ایتدی وبو اعجبدر
(وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ) وانا سی چوق صدق صاحبیدر (كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ) كندوسی وانا سی ییجك یرلردی
یعنی نته كه ذی روح اولان حیوان غدایه محتاجدر انلر دخی اكا محتاج ایدی پس غدایه محتاج اولان كمسنه
اله اولمغه لیاقتی اولسونمی (انْظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْآيَاتِ) بق نیجه انلره دلائل توحیدی بیان ایدرز
(ثُمَّ انْظُرْ أَنَّى يُؤْفَكُونَ) صكره بق طوغری سوزك ایشتمسندن نه كونا یوز چویررلر (قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا) سویله ایا تكریدن اوزكه قوللق ایدرسز شول كیمسه یه كه سزه زیان
ونه سود یتشترمكه قدرتی وار یعنی حضرت عیسى علیه السلام كندو ذاتندن نفعكزه وضرریكزه
قدرتی یوق ایكن نیجه سز آنی تكری ایدنوب عبادت ایدرسز (وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) وخدای جل
وعلا كندودر اقوالكزی درست ایشیدن عقائدكزی یخشی بیلن پس انلره كوره سزه سزاكزی ویرر
(قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ) سویله ای كتاب ایه لری اولانلر دینكزده حدی تجاوز ایتمك
اوكونه تجاوزكه باطل اوله (وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ) وبرجماعتك آرزولرینه اویمك
پیغمبرك بعثندن اسبق كمراه ایدیلر (وَأَضَلُّوا كَثِيرًا) وچوق كسنه یی كمراه ایتدیلر (وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ
السَّبِيلِ) وپیغمبرك بعثندنصكره طریق معتدلدن كمراه اولدیلر (لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى
لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ) یعقوب اوشاقلرندن كفر ایدنلر حضرت داودك ومریم اوغلی عیسانك

لسانلری اوزره نفرین اولدیلر (ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ) اول لعنت اولنمق انلره اول سببله اولدیکه
خدانك فرمانك قبول ایتمیوب تعیین اولنان حدودی تجاوز ایدرلردی (كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ) هم اولسو
بویله ایدیلرکه بربد ایش ایشلرلردی اندن بری برینی نهی ایتمزلردی (لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ) قسم اولسونکه
ایشلدکلری ایش قتی یمان ایش ایدی (تَرٰى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا) اهل کتابدن چوق کمسه‌یی کوررسن که
مسلمانلره ایتدکلری عداوت جهتندن کفر ایدنلرله دوستلق ایدرلر (لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ)
غایتله یمان حالدر اول حالکه جانلری کندولری ایچون کوندردی واول حال بوکه (أَنْ سَخِطَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ)
ایزد ذو الجلال اوزرلرینه ایدوکی خشمندن (وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ) واشکنجه‌ده کندولری
همیشه اقامت ایدیجیلر (وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ) واکر خدایه و پیغمبره واکا
ایندریلن کتابه ایمان کتورسیدیلر (مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ) انلری دوستلر ایدنمزلردی زیرا ایمان
انی منع ایدر (وَلٰكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ) ولیکن یهوددن چوق کمسه دائرهٔ ایماندن چقمشلردر
(لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا) قسم اولسونکه ایمان کتورنلره خلقك
قتی عداوتلوسی جهودلری وشرك ایدنلری بولورسن (وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا) وبی
شك بولورسن اهل ایمانه محبت یوزندن آدمیلرك یقینرکی (الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارٰى) شول کمسه‌لرکه
دیدیلر علی التحقیق بز ترسالرز (ذٰلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا) اول محبت انلره اندناوتریکه
کندولردن طوغری سوزلو دانالر وصومعه نشین عابدلر وار (وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ) دخی اول
سببله که حق سوزی قبول ایتمکده سرفرولك ایدوب تکبر ایتمزلر (وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ)
وچون سید الانامه ایندریلن نسنه‌یی یعنی قرآنی ایشیدرلر (تَرٰى أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ) کوزلرین
قینارکوررسن یاشدن (مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ) طوغری سوزدن بیلدکلری شیدناوتری (يَقُولُونَ
رَبَّنَا آمَنَّا) دیرلر ای پروردکارمز بو کلامه وبو مرسل اولان پیغمبره تصدیق کتوردك (فَاكْتُبْنَا مَعَ
الشَّاهِدِينَ) پس قرآنك حق اولدیغنه ومحمد المصطفانك نبوتنه شهادت ایدنلرله بزی یاز
(وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ) وبزه نه اولدیکه تکریه وطوغریلقدن بزه کلان شیئه
یعنی قرآنه ومحمد المصطفایه ایمان کتورمز (وَنَطْمَعُ أَنْ يُدْخِلَنَا رَبُّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ) وحال بوکه
امید طوترزکه ربمز بزی کوزل عمللوکروهله بهشته داخل قیله استفهام بو مقامده انکار و
استبعاد ایچوندر یعنی صلحا ایله جنته کیرمکه ایتدیکمز طمع ایمانمزه باعث وموجب اولدی
پس ایمانه کلمز ایسك برامر منکر ومستبعد اولور (فَأَثَابَهُمُ اللّٰهُ بِمَا قَالُوا) پس حق جل وعلا انلره

اخلاصله دیدکلری سوزدن اوتری مکافات ایتدی (جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) بر باغلرکه اشجاری
آلتندن ایرمقلر آقر (خَالِدِينَ فِيهَا) ایچنده علی الدوام اقامتی تقدیر ایتمشلر (وَذٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ) وبو
بهشت جاودانك دخولی کوزل ایشلیانلرك مکافاتیدر مرویدرکیم حضرت صلی الله علیه وسلم
حبش اقلیمنه کیدن مهاجرلرله نجاشیه مکتوب شریف بوللدی حضرت جعفر بن ابی طالبی مهاجرلر
ایله دعوت ایدوب جمله قسیسلری ورهبانی حاضر قیلدی بعده حضرت جعفره فرمان ایتدیکه کلام
قدیمدن اوزرلرینه برمقدار اوقویه حضرت جعفر مریم سوره‌سنی اوقودی حاضر اولانلرانك
استماعندن متأثر اولوب آغلدیلر اندنصکره ایمانه کلدیلر حق جل وعلی حقلرنده مزبور اولان درت
آیتی منزل قیلدی (وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) وشول کمسه‌لرکه کفر ایدوب آیاتمزی تکذیب ایتدیلر
(أُولٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ) اولکروه دوزخك ایه‌لریدر کوردیلرکه سرور کائنات علیه افضل الصلوات
برکون صحابهٔ کرامه دوزخك اشکنجه‌سنی وروز قیامتك زحمتك چوق وصف ایلدی انلردن برکروه
اول سوزلردن متأثر اولوب عثمان بن مظعونك خانه‌سنده جمع اولوب بونك اوزرینه اتفاق ایتدیلرکه
بقیهٔ عمری صوم‌له وکیجه قیامله کچیره‌لر وچرب ونرم اشیایی واتی یمیه‌لر وقاریلره وارمیه‌لر
وپلاسلر کیوب عالمده کشت وکذار ایده‌لر وبونی ایمانله تأکید ایتدیلر بو کلام سرور کائناتك سمع
شریفنه ایرشنجه انلری ایستیوب بیوردیکه فکر ایتدیککز اشیایه بن مأمور دکلم وبی شبهه کیم
نفسلرکزك اوزریکزه حقی واردر پس اورج طوتك وافطار ایدك وکیجه‌نك برمقدارنده قیام ایدوب
وبرمقدارنده استراحت ایچون اویقویه وارك زیرا بن کیجه‌نك برمقدارنده قیام ایدوب وبرمقدارنده
استراحت ایچون یاتارم واورج طوترم وافطار ایدرم وچرب ونرم واتی ییرم وقاریلره کلورم
وبو ایش بنم سنتمدر پس هرکیم سنتمدن اعراض ایدراو بندن دکلدر بعده حق سبحانه وتعالی
بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلانلر (لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللّٰهُ
لَكُمْ) تکری تعالی سزکچون حلال قیلدیغی اشیانك پاکیزه‌لرین حرام ایتمك (وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللّٰهَ
لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ) وحدود الهیه‌یی تجاوز ایتمك که بی شبهه حق جل وعلا حدودی تجاوز ایدنلری
سومز (وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ) وتکری تعالی سزه روزی قیلدیغی نسنه‌لردن ییك (حَلَالًا
طَيِّبًا) پاکیزه حلال اولدیغی حالده (وَاتَّقُوا اللّٰهَ) وایزد ذو الجلالدن خوف ایدك (الَّذِي
أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ) شول ایزدکه سز اکا ایمان کتورمشلرسز (لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ)
حق سبحانه وتعالی سزی مؤاخذه ایتمز لغو ایله آندلریکزده یمین لغو اول یمیندرکه انساندن واقع

اولیان شیئك وقوعی کان ایدوب وقوعی اوزره آند ایچر یا برعکس وبو کونا یمین ایدنه حق تعالی
مؤاخذه ایتمز (وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْاَيْمَانَ) ولیکن حق تعالی سزی آندلرك بغلمسیله مؤاخذه
ایدر اولدمکه آندلریکزی بوزرسز (فَكَفَّارَتُهُ) اول بوزمغك کناهن محو ایدوب ستر ایدن (اِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ)
اون یوقسوله ییجك ییدرمکلکدر هر مسکینه یارم صاع بغدای یا بر صاع اربه (مِنْ اَوْسَطِ
مَا تُطْعِمُونَ اَهْلِيكُمْ) عیالکزه یدردیککز طعامك اورته سندن (اَوْ كِسْوَتُهُمْ) یا اون مسکینك
کیدرمسی بر کوملك که عورتن ستر ایده (اَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ) یا بر انسانك آزاد ایتمسی (فَمَنْ لَمْ يَجِدْ)
پس بر کیمسه که بو اوچك بریسن بولماز (فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ) آنك کفارەسی اوچ کون پیاپی اوروج
طوتمقدر (ذٰلِكَ كَفَّارَةُ اَيْمَانِكُمْ اِذَا حَلَفْتُمْ) بو مذکور اولان اشیا آندلریکزك کناهن محو ایدوب
ستر ایدنلردر چونکه آند ایچوب آنی بوزرسز (وَاحْفَظُوا اَيْمَانَكُمْ) و آندلریکزی بوزمقدن صاقنك
بوزلمسی اولی ولیحق (كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ) بو مذکور اولان بیان کبی حق تعالی سزه آیاتن
بیان ایدر (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) تاکه سز اوکرنمکك نعمتنه معترف اولوب خدانك حمد وثناسن ایدەسز
(يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اِنَّمَا الْخَمْرُ) ای ایمانه کلانلر بوندن غیری بر شیء یوقکه باده ایچمك (وَالْمَيْسِرُ) و
قمار اوینمق (وَالْاَنْصَابُ) وعبادت ایچون قوریلان پوتلر (وَالْاَزْلَامُ) واوقلر که احواللریندن
فهم اولان اشیانك کیفیتن انکله استفسار ایدرلردی نته که بو سورەنك اوائلنده بیان اولندی
(رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ) بو مذکور اولان اشیا ابلیس شقینك وسوسه وتزیینندن بر مردار ایشدر
(فَاجْتَنِبُوهُ) پس اول مردارلقدن صاقنك (لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) تاکه سز اندن اجتناب ایتمك سببیله
زحمتلریندن قورتله سز (اِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ) بوندن اوزکه برنسنه یوقدرکیم شیطان ایسترکه
(اَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ) راکزده دشمنلق وخصومت صاله شراب
ایچمککزده وقماری اوینمغکزده (وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللّٰهِ وَعَنِ الصَّلٰوةِ) وایسترکیم سزی خدای
آکمقدن ونمازی قلمقدن آلیقویه (فَهَلْ اَنْتُمْ مُنْتَهُونَ) پس سز انلردن واز کیچیجی میسز بو مقامده استفهام
امر ایچوندر یعنی سز بونلرین عیبلرین بیلدکدنصکره استعمالیندن واز کچك (وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ)
وخدایه فرمانبر اولك وپیغمبره دخی فرمانبر اولك (وَاحْذَرُوا) وخدانك وپیغمبرك مخالفتندن صاقنوك
(فَاِنْ تَوَلَّيْتُمْ) پس اکر فرمان ایتدکلری اشیانك قبولندن اعراض ایدرسز (فَاعْلَمُوا اَنَّمَا عَلٰى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ
الْمُبِينُ) بیلك کیم رسولمز اوزره احکامی آشکار ایتشرمکدن اوزکه برنسنه واجب دکلدر و آنی ادا
ایتدیکه هیچ بر قصور قومدی پس بیلمدنصکره عقابه مستحق اولورسز کتوردیلر که چونکه خمرك تحریمنده بو آیت

نازل اولدی صحابۀ کرامك بعضیسی سویلدیکه یا رسول الله کچمش قرنداشلریمزك احوالی نیه واردر زیرا
انلر شراب ایچرلردی وقمار اوینارلردی حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ) ایمانه کلوب کوزل عملر ایشلیانلر اوزره بر وبال یوقدر (فِيمَا طَعِمُوا) اول شیده که
اوزرلرینه حرام اولمدن اسبق ییدیلر (اِذَا مَا اتَّقَوْا وَاٰمَنُوا) چونکه اوزرلرینه حرام اولان اشیادن
پرهیز ایدوب ایمان اوزره ثابت اولدیلر (وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) وپسندیده ایشلری ایشلدیلر (ثُمَّ
اتَّقَوْا وَاٰمَنُوا) صکره محرماتدن صاقنوب آنك تحریمنه تصدیق ایتدیلر (ثُمَّ اتَّقَوْا وَاَحْسَنُوا) پس
صاقنمقلری اوزره ثابت اولوب ایولك ایشلدیلر (وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ) وحق سبحانه وتعالی
ایولك ایدنلری سور منقولدرکه حدیبیه سنه سنده لشکرگاه اسلامده ولقدر وحوش وحیوانات
پیدا اوار اولدیکه صید اولنملری ال ایله ومزراقله ممکن اولمشدی وازبسکه اهل اسلام عمره یه احرام
بغلمشلردی آنك صیدندن اجتناب ایدوب الم چکرلردیکه نیچون بونلرك آوی بزدن کیدی حق جل وعلا
بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللّٰهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ) ای ایمانه کلانلر البته
حق سبحانه وتعالی سزی تجربه ایدر آودن برنسنه ایله یعنی تجربه ایدەنك معاملەسی کبی سزکله بر معامله
ایدر (تَنَالُهُ اَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ) که اول صیده اللریکز ومزراقلریکز ایرشر (لِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ)
تاکه تکری تعالی بیله شول کیمسه که غیبده کندوسندن قورقر حاصل کلام بو که حق جل وعلا
بو حالی اجرا ایتدی تاکه کندوی کورمیوب کندوسندن خوف ایدنلر اوزکه لردن ممتاز ومعلوم
اوله (فَمَنِ اعْتَدٰى بَعْدَ ذٰلِكَ) پس هر کیم که ابتلادنصکره حدی تجاوز ایتدی (فَلَهُ عَذَابٌ اَلِيمٌ)
آکا بر دردلی اشکنجه اولور (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَاَنْتُمْ حُرُمٌ) ای اهل ایمان اولانلر آو اوله
جق نسنه اولدرمك اول حالده که سز حجله یا عمره ایله احرام بغلمش سز (وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا) وهر کیم
سزدن قصد ایدوب اول صیدی اولدرر (فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ) اوزرینه جزا ویرمسی لازم کلور
اولدردیکی حیوان کبی یعنی اول اتلاف ایتدوکی صید کبی بر عوض ویرر (مِنَ النَّعَمِ) دوه وصغر وقیون
وکچیدن (يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ) انکله حکومت ایدر سزدن ایکی عدالت صاحبی یعنی ایکی کیمسه
اول مکانده صیدك قیمتندن خبردار اولوب بو جزا اول صید کبیدر دیو حکم ایدرلر (هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ)
اول حالده کیم جزایه ویریلن حیوان کعبه یه یتشمش بر قربان اولوب وانده بوغازلیوب ایستدیکی
یرده اولشتره (اَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ) یا اوزرینه کفاره واجب اولور و او یوقسللره ییجك ویره که
قتل ایتدوکی آوی صید کاهده تقویم ایدوب بهاسیله طعام آلوب هر مسکینه صدقۀ فطر مقداری

ویره (أَوْ عَدْلُ ذٰلِكَ صِيَامًا) یا اول طعامك برابری اوروج طوتمقدرکه هر فقیره ویره‌جکی طعام مقابله‌سنده
برکون صیام ایده (لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ) بو جزا وکفاره ویرمسی صیدایدن محرم اوزره واجب اولدیکه تاکه
ایشلدیکی ایشك آغرلغنی داده (عَفَا اللّٰهُ عَمَّا سَلَفَ) بوندن اسبق حرم محرمك صیدی خصوصنده واقع
اولان تقصیرکزدن حق سبحانه وتعالی تجاوز ایلدی (وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللّٰهُ مِنْهُ) وهرکیم بوکونا ایشه
معاوده ایدرحق تعالی اندن انتقام آلور (وَاللّٰهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ) وحق سبحانه وتعالی حکمنده هر کیمسه
اوزره غالب معصیت اوزره اصرار ایدنه انتقاملودر (أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ) دریانك آوی سزه حلال
قلندی (وَطَعَامُهُ) واندن بیلان نسنه دخی یعنی صولر ایچنده دیرلن حیوانانك اولمه‌سی سزه
حلال قلندی وانلردن مأکول اللحم اولانکه بالق مقوله‌سیدر بنمسی سزه حلال اولدی (مَتَاعًا لَكُمْ
وَلِلسَّيَّارَةِ) کچنیجك نسنه اولمق ایچون سزه ومسافرلریکزه یعنی سزدن مقیم اولان کیمسه تازه بالغی
کچنیجك شئ ایدر ومسافر اولانلر آنك قدیدینی آزوغه ایدرلر (وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا)
وبیابانك آوی اوزریکزه حرام قلندی مادامکه سزلر احرام باغلمش سز (وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ)
وکندو حکمنه جمع اولندیغکز خدادن خوف ایدك (جَعَلَ اللّٰهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِلنَّاسِ)
حق جل وعلا کعبهٔ مکرمه‌که محترم خانه‌در خلقك اموری قیامنه سبب قیلدیکه قورقوسی اولان
اکا التجا ایدر وتجار طائفه‌سی آنك سببیله خرید وفروخت ایدرلر وبیچاره اولانلر قتل ویغمادن انده
امین اولورلر (وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ) ومحرم اولان آیی خلقك مهماتنه رابطه قیلدی (وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ)
وقربانی وخلطه‌لی اولان قربانلری اموروك انتظامنه سبب قیلدی یعنی قلائد سببیله قربانلر
حرامزاده‌لرك تعرضندن امین اولورلر (ذٰلِكَ) ول مذکور اولان اشیا بو کونه قیلندی (لِتَعْلَمُوا
أَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) تاکه بیله‌سزکیم علی التحقیق حق سبحانه وتعالی
کوکلرده اولان اشیایی ویرده اولان احوالی بیلور (وَأَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) وتاکه
بیله‌سزکیم بلاشك ایزد جل وعلا هرنسنه‌یه دانادر (وَاعْلَمُوا أَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) دخی بیلك کیم
علی التحقیق ایزد جل جلاله محرماتی ارتکاب ایدنه قتی عقوبتلودر (وَأَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) وبیلك کیم
بلاشبهه تکری تعالی محرماتدن پرهیز ایدنه غایتله مغفرت ایدوب اسیرکر (مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ)
پیغمبر اوزره احکامی یتشدرمکدن اوزکه برنسنه یوقدر پس احکامی خلقه ایصال ایتدکدنصکره
عهده‌دن چیقوب انلره برعذر قالمز (وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ) وحق سبحانه وتعالی
بیلور تصدیق وتکذیبدن وفعل وعزیمتدن اول نسنه‌که اشکار قیلارسز واول شیئ‌که کیزلی

طوترسز (قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ) سویله یا محمد پاك ومردار برابر اولمازلر بو حکم عامدر یعنی
اشخاصده واموالده واعمالده وغیرلرنده ایو ویمان آراسنده مساوات منتفیدر (وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ
الْخَبِيثِ) واکرچه مردار اولان شیئك چوقلغی سکا خوش کلدی زیرا اعتبار حسن وقبحله‌در نه آزلغه وچوقلغه
(فَاتَّقُوا اللّٰهَ) پس محرماتك استحلالنده تکریدن خوف ایدك (يَا أُولِي الْأَلْبَابِ) ای ارباب عقول اولان
کیمسه‌لر (لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ) شاید سز عذابدن قورتلوب نعیم ابدیه‌یه نائل اوله‌سز حضرت عبد الله بن
عباسدن مرویدرکه سرور کائناتدن بعض اشخاص چوق مالایعنی سؤال ایتدیلر پس حضرت صلی الله علیه وسلم
اندن غضبناك اولوب خطبه اوقومسنه شروع ایدوب دیدیکه قنغی شیدن سؤال اولنورم جواب
ویرورم در عقب بریسی صوردیکه بنم پدرم قنده‌در حضرت بیوردیکه جهنمده‌در بری دخی قالقوب دیدیکه
بنم پدرم کیمدر حضرت اکا بیوردیکه پدرك حذافه‌در واول دمك نسبی غیر کیمسه ایله معروف ایدی
بوندنصکره حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای اهل ایمان اولانلر (لَا
تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ) برنسنه‌لردن اوتری صورمیکه اکر انلر سزه اشکار قیلنور
سزی اندوهناك ایدر (وَإِنْ تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ تُبْدَ لَكُمْ) واکر انلردن اوتری صورور سز
اول محلکه قرآن ایندریلور سزه اشکارا قیلنور (عَفَا اللّٰهُ عَنْهَا) حق سبحانه وتعالی انلردن واز
کچدی یعنی حق سبحانه وتعالی کچمش سؤاللریکزدن واز کچدی پس آنك کبی سؤاللره عودت ایتمك
(وَاللّٰهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ) وحق سبحانه وتعالی کناهکزی پوشیده قیلوب عقوبتکزی عجله ایتمز (قَدْ سَأَلَهَا
قَوْمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ) بو کونه سؤاللری سزدن اسبق برکروه پیغمبرلردن صوردیلر نته‌که قبیلهٔ ثمود
حضرت صالحدن برمعجزه طلب ایتدیلر (ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ) صکره آنك سببیله
کافر اولدیلر یعنی معجزه‌یی مشاهده ایتدکلرندنصکره ایمانه کلمدیلر کوردیلرکه عمرو بن لحی
اهل جاهلیه بو کونه نامعقول ونامشروع ایشلر ابداع ایتدردیکه قچن بر دوه‌لری بش کره طوغرو
وصوك طوغرمسی ارکك اوله اول دوه‌نك قولاغن یاروب قویی ویرلردی واکا نه بنرلردی
ونه سودك آلورلردی واکا بحیره نام قومشلردی وبر کیمسه خسته اولیجق سویلردی بو خسته لکدن شفا
بولورسم بو دوه‌م باشی اوزره کزوب یوروسون وبر کیمسه اندن برشیئله انتفاع ایتمسون وآنی
سائبه ایله تسمیه ایدرلردی وقچن قیون مقوله‌سی دیشی طوغرسه کندولره آنی آلورلردی وقچن ارکك
طوغرسه آنی بتلرینه ذبح ایدرلردی واکر ارکك ایله دیشی طوغرسه ارککی بوغازلمیوب دیرلردی وصلت
الانثی اخاها یعنی دیشی قرنداشیله بغلندی پس آنك حکمی الدی واکا وصیله دیرلردی وهرکاه که

براركك دوه‌نك ارقه‌سندن اون قارن حصوله كلوردی بركوزین چیقاروب ارقه‌سن یوكدن وبنمكدن
حرام ایدرلردی وهیچ برصودن واوتلاقدن آنی منع ایتمزلردی واكا حامی دیرلردی یعنی ارقه‌سن یوكدن
وبنمكدن حمایت ایتدی پس ابتداع ایتدكلری اشیانك صحتن حق سبحانه وتعالی رد وانكار ایدوب
بیوردی (ما جعل الله من بحيرة) حق تعالی هیچ مشروع قیلمدی قولاغی یرتلمش دوه‌یی (ولا سائبة)
ونه باشی اوزره اوتلركن دوه‌یی (ولا وصيلة) ونه قرداشیله پیوسته اولان قیونی (ولا حام)
ونه ارقه‌سن حمایت ایتمش دوه‌یی (ولكن الذين كفروا يفترون على الله الكذب) ولكن كفر ایدنلر
تكری تعالی اوزره یلانی كندولردن بغلرلر (وأكثرهم لا يعقلون) وانلرك چوغی حلال وحرامی بیلمزلر
اینجق اسلافلرینه تقلید ایدرلر (وإذا قيل لهم تعالوا إلى ما أنزل الله وإلى الرسول) وقچن
كندولره دینلورخدا ایندردوكی كتابه وپیغمبره كلك (قالوا حسبنا ما وجدنا عليه آباءنا) دیرلربن
كافیدر اول آیین كه پدرلریمزی آنك اوزره بولدق (أولو كان آباؤهم لا يعلمون شيئا ولا يهتدون)
ایا پدرلرینك آیینی كندولره كافی اولورمی واكر پدرلری برنسنه بیلمیوب طوغری یولی بولمزلردی
یعنی پدرلری برجاهل وكمراه كروه ایدیلر انلره تقلید ایتمه‌نك فائده‌سی یوقدر زیرا تقلید
اولنان شخص كركدركه بریول كوستریجی دانا اوله تاكیم اكا تقلید ایدن تحقیقه واصل
اوله مرویدركه اهل ایمان آرزو ایدرلردیكه كفار ایمانه كله‌لر وآنك اوزره تحسر ایدرلردی
پس حق جل وعلا بوآیتی منزل ایدوب بیوردی (يا أيها الذين آمنوا عليكم أنفسكم) ای اهل ایمان اولانلر
جانلریكز اوزره محافظه ایدوب اصلاحنه سعی ایدك (لا يضركم من ضل إذا اهتديتم) كمراه
اولان كیمسه سزه زیان ایتمز قچن سز طوغری یولی بولورسز بیلمك كرك كیم امر بالمعروف ونهی
عن المنكر ایده ودیمسونكیم منكر ایش ایشلیانك ضلالتندن بكا برضرر دكمز (إلى الله مرجعكم
جميعا) قموكزك دونمسی ایزد ذو الجلالك طرفنه در (فينبئكم بما كنتم تعملون) پس سزی آكاه
ایدر اول شیدن كه سز آنی ایشلردیكز كنوردیلركه ترسالردن تمیم وعدی بن بد التجارت ایچون شام زمینه
وارمغه عزیمت ایتدیلر انلرله بدیل نام برمسلمان یولداش اولدی قچن شام شهرینه واصل اولدیلر
بدیل خسته اولوب كندو سیله اولان امتعه ونقودی برصحیفه‌ده یازوب اول صحیفه‌ی اسبابی
اراسنده مخفی قیلدی بعده مرضی مشتد اولوب یولداشلری تمیم وعدی‌یه وصیت ایتدیكه متروكاتنی
اهلنه یتشدره‌لر انلر دخی بوروفوت اولدقدنصكره نقود وامتعه‌سن حوزه تصرفه آلدیلر
اندن آلتونله مزین برتبسی قالدوروب قلان امتعه ونقودی مدینه‌یه رجوع ایتدكلرنده ورثه‌سینه

تسلیم ایتدیلر انلر آنی الیجه مالك مفرداتنه مشتمل اولان صحیفه مزبوره‌یه واقف اولوب انده
یازیلان تبسی مزبوری امتعه ایچنده بولمدیلر تمیم وعدی‌یه صوردیلر آنلر آنی انكار ایدوب حضرت
صلى الله عليه وسلمك مجلس معلاسنه مرافعه‌یه چیقدیلر حق جل وعلا بوآیتی منزل ایدوب
بیوردی (يا أيها الذين آمنوا) ای ایمانه كلانلر (شهادة بينكم) اراكزده اولان اشهاد (إذا حضر أحدكم
الموت) قچن بریكزده اولمك علاماتی اماره اولور (حين الوصية) صمرلق دمنده (اثنان) خبردر
شهادته یعنی اراكزده اولان اشهاد ایكی كمسنه‌نك اشهادیدر (ذوا عدل منكم) لفظ اثنانه صفتلردر
یعنی بوكونه ایكی كمسه عدالت آیه‌لری اوله‌لر واقاربكزدن اوله‌لر (أو آخران من غيركم) یا اجنبیلردن
ایكی كیمسه‌نك اشهادی (إن أنتم ضربتم في الأرض) اكرسز روی زمینده سفر ایدوب (فأصابتكم مصيبة
الموت) مركك نشانلری سزه ظاهر اولسه یعنی بوحالتده سز كله اشهاد ایچون اقاربكزدن بركیمسه
بولنمزسه اجنبیلردن ایكی كیمسه شاهد طوتك بعده اداء شهادتك كیفیتنی بیان ایدوب بیوردی
(تحبسونهما من بعد الصلاة) اول ایكی شاهدی ایكندی نمازندنصكره آلیقورسز (فيقسمان بالله)
خدایه اند ایچرلر (إن ارتبتم) شرطك جوابی محذوفدر اوزلرینه ماقبلی دلالت ایدر یعنی اكر اول
ایكی اجنبینك شهادتنده شك ایدرسز نمازدنصكره قسم ایتمك ایچون انلری آلیقویك مضمون قسملری
بوكه (لا نشتري به ثمنا) اندیمزی دنیانك برمالنه بدل قیلمزز (ولو كان ذا قربى) واكر مشهود له
بزه قرابتیه‌سی اولسه پس لجنبی ایچون بالطریق الاولی یمینمزی بدل ایتمزز (ولا نكتم شهادة الله) وتكری
بزه فرمان ایتدوكی شهادتك اداسی خفا قلمزز (إنا إذا لمن الآثمين) تحقیقا كیم بز اولوقتكه شهادتی
خفا قلورز كنهكارلردن اولورز پس حضرت صلى الله عليه وسلم ایكندی نمازندنصكره منبر شریفك
یاننده تمیم وعدی‌یه اند ایچردیكه بدیلك مالنه خیانت ایتمدیكز وآنی كما هو حقه اربابنه یتشدردیكز
انلر مضمون سابق اوزره قسم ایتدیلر پس حضرت صلى الله عليه وسلم بدیلك ورثه‌سنه فرمان
ایتدیكیم شمدنصكره بونلردن دست تعرضی كوتاه ایدك بعده اول تبسی تمیمله عدی النده بولندی
بدیلك ورثه‌سی انلردن آنی ایستدیلر جواب ایتدیلركه بز آنی بدیلدن صاتون المشدق بینه‌مز
اولمدیغی اجلدن انكار ایلدك ارالرنده منازعه چوق اولدی عاقبت حضرتك حضورینه بردخی
مرافعه‌یه چیقدیلر حق سبحانه وتعالی بوآیتی منزل ایدوب بیوردی (فإن عثر على أنهما استحقا إثما)
پس اكر اطلاع اولندیسه آنك اوزره كیم على التحقیق اول ایكی شاهد كناهه موجب برایش
ایشلدیلركه ایتدكلری یمینده كاذب ایدیلر (فآخران يقومان مقامهما) انلردن اوزكه ایكی

شاهدانلرك مكانلرنده طوررلر (مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأَوْلَيَانِ) شول كيمسه‌لردنكه اولى وانلر
كندولردن مستحق اولديلركه كندولرين شهادت ايتمكه فالدره‌لر يعنى ميتك قبيله سندن قوت
قرابتلر ايچون شهادته احق اولان ايكى كيمسه اول ايكى شاهدك يرينه شهادت ايتمكه (فَيُقْسِمَانِ
بِاللَّهِ) پس اول ايكى آدم خدايه آند ايچه‌لر بو مضمون اوزره كه (لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا) بلا
شبهه بزم طانقلغمز انلرك طانقلقلرندن اولىدر (وَمَا اعْتَدَيْنَا) وبو شهادتده بز حدّكى تجاوز
ايتمدك (إِنَّا إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ) تحقيقا كيم بز اول محل شهادتمزده تعدّى ايده‌رز ستمكارلردن اولورز
بعده حضرت صلى الله عليه وسلم بيورديكه بديلك ورثه سندن ايكى آدم اول مضمون اوزره شهادت
ايتسونلر انلردن عمرو بن العاص ومطلب بن ابى وداعه قالقوب وجه مشروح اوزره آند ايچديلر اندن
صكره حضرت حكم ايتديكه تبسى بديلك ورثه سنه ويره‌له بيلمك كركدركيم شول كيمسه‌لركه اول
آند ايچديلر شاهد ايسه‌لر بو حكم منسوخ اولمشدر زيرا شاهد تحليف اولنمز ويمينه وارثك
يمينى معارض اولماز واكر وصى ايديلرحكم ثابتدر ويمينك ورثه‌يه دونمسى وصيلرك خيانتى ظهور
ايتدكى ايچوندر زيرا انلرك سوزى مصدّق ايدى يمينله امين اولدقلرى ايچون چون خيانتلرى ظهور ايتدى
سوزلرى يمينله تصديق اولنماز يا خود تغيير دعوى ايچون يمين ورثه‌يه دوندى (ذَٰلِكَ) بو حكم كه
مذكور اولدى (أَدْنَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَا) زياده يقيندركه شهادتى يوزى اوزره
ادا ايده‌لر ايچنده تحريف وخيانت ايتميه‌لر (أَوْ يَخَافُوا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ) ويا خود يقيندركه
قورقه‌لر آند ايچدكلرندن صكره آندلر مدعيلره دونوب يلانلرى آشكارا اولوب رسوا اولورلر
(وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاسْمَعُوا) وايزد ذوالجلالدن خوف ايدك وسزه امر لنان شيئك ايشتمسنه قولاق
طوتك (وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ) وتكرى تعالى حدودى تجاوز ايدن كروهى مقصد
اعلايه يتشدرمز يعنى اكر تقوادن دور اولوب وصيتى ايشتمزسز فسقه اولورسز وحق جل وعلا
فاسقلره هدايت ايتمز (يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ) اول كونده كه ايزد ذوالجلال پيغمبرلرى ييغه (فَيَقُولُ
مَاذَا أُجِبْتُمْ) پس انلره ديره نه جواب ويريلدى يعنى قچن قومكزى حقه دعوت ايتديكز انلر سزه نه جواب
ويرديلر بو استفهام قوملرك توبيخ ايتمك ايچوندر (قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا) رسل ديرلر سنك
علمك قتنده بزم بيلكى يوقدر (إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ) زيرا على التحقيق سن كندك مخفى
اولان اشيايى كما ينبغى بيليجى سن (إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ) مذكور قيل اول وقتكه خدا
عز وجل سويلدى اى مريم اوغلى عيسى (اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَالِدَتِكَ) خاطريكه كتور اول وقتكه

واناك اوزره ايديكيم احسانم (إِذْ أَيَّدْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ) اولدمكه سكا جبريل ايله تقويه
ويرديم (تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا) بشكده وقرغل اولديغك حالده خلقه سوز سويلرسن
يعنى بو ايكى حالده سوزين برابردر اصلا ايچنده تفاوت يوقدر (وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَاةَ
وَالْإِنْجِيلَ) واول وقتكه سكا اوكرتدم يازمغى واشيانك درست فهم اولنمسى وتوراتى وانجيلى (وَ
إِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي) واول زمانكه چاموردن قوش قلبغى كبى دستورمله
ايجاد ايدرسن (فَتَنْفُخُ فِيهَا) پس آنك ايچنده او فوررسن (فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي) درعقب فرمانمله
اول صورت قوش اولور (وَتُبْرِئُ الْأَكْمَهَ وَالْأَبْرَصَ بِإِذْنِي) واعماى مادرزادى وابرشى اذنمله بى
علت قيلارسن (وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِي) واول محلكه اولمشلرى فرمانمله قبردن چيقاروب احيا
ايدرسن (وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنْكَ) واولدمكه بنى اسرائيلى يعنى يهودى سنك قتلندن منع
ايتدم (إِذْ جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) آشكارا معجزه‌لر ايله انلره كلديككده (فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ) پس بنى
اسرائيلدن كفر ايدنلر ديديلر (إِنْ هَٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ) بو احياى موتى وبقيهٔ معجزات برشى
دكلدر الا آشكارا جادولق (وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى الْحَوَارِيِّينَ أَنْ آمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي) واول وقتكه حواريلر
جماعتنه پيغمبرلريمك لسانى اوزره امر ايتدم كيم بنم وحدانيتمه ورسولمك كلامنه تصديق ايدك
(قَالُوا آمَنَّا وَاشْهَدْ بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ) حواريلر ديديلر تكرينك وحدانيتنه ورسولك حق اولديغنه
ايمان كتوردك وسن شاهد اول كه بز مطيع ومنقاد اولمشوز (إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ) ياده كتور اول وقتكه
حضرت عيسانك خواصى ايماننده استحكام پيدا ايتمرلردن اول ديديلر (يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ
رَبُّكَ أَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ) اى مريم اوغلى عيسى پروردكارك قادرميدركه كوكدن
بر طعاملو سفره اوزريمزه ايندره (قَالَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) حضرت عيسى ديدى تكريدن
خوف ايدك اكر مؤمنلر ايديكز (قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا) حواريلر تمهيد عذر ايچون ديديلر اندن
يمك استرز (وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا) وعلم مشاهده علم استدلاله منضم اولمغله كوكلريمزك آرامك
استرز (وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا) وبيلمك استرزكه شان بوكه سن دعواى نبوتده على التحقيق
بزه كرچك ديدك (وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ) واول مائده اوزره كواهلردن اولمق استرز
قچن بزى شهادته دعوت ايدرسن پس حضرت عيسى انحا حلرين وكمال رغبتلرين مشاهده ايدنجك دعايه
توجه ايتدى نته كه حق سبحانه وتعالى بيوردى (قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ) مريم اوغلى عيسى عليه السلام
ديدى (اللَّهُمَّ رَبَّنَا) اى صفات كماله جامع اولان ذات پاك اى خداوندمز (أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ

السماءِ) اوزریمزه کوکدن برطعاملو سفره ایندر (تَكُونُ لَنَا عِيدًا) اول مائده نك اینمسی کونی
بزه بر بیرام اوله (لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا) عصرمزده اولانلره و بزدنصکره کلانلره عرو یدرکه احد کونی نازل
اولدی واو جهتدن نصاری احد کوننی بیرام ایدندیلر (وَآيَةً مِنْكَ) واول مائده سندن نصادر بر علامت
اوله که کمال قدرتك هرکسه نمایان اولسون (وَارْزُقْنَا) و بزه یجنجك نسنه ویر (وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ)
وسن رزق ویرنلرك یکرکی سین (قَالَ اللَّهُ إِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ) حق سبحانه وتعالی دیدیکه علی التحقیق
بن آنی اوزریکزه ایندیریجیم (فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدُ مِنْكُمْ) پس هرکیم سزدن کفر ایدر مائده نازل اولدقدنصکره
(فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا) بی شبهه آنی براشکنجه ایله تعذیب ایدرمکه (لَا أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ)
اول عذابی خلقدن برکیمسیه تعذیب اتمم بعده حق تعالی بولوت اراسنده بر قرمزی سفره ایندروب
حواریلر اوکنده وضع اولندی حضرت عیسی علی نبینا وعلیه افضل الصلوة والسلام اغلیوب
دیدیکه اللهم اجعلنا من الشاکرین اللهم اجعلنا رحمة ولا تجعلنا مثلة ولا عقوبة صکره قالقوب
ابدست الوب نماز قیلدی اغلیوب سویلدی بسم الله خیر الرازقین بعده سفره نك اورتوکین
قالدروب کوردیلر بریان اولمش بربالق نه پولی ونه تکنی وار یاغ اندن ترشح ایدر باشی یاننده طوز
قویریغی یاننده سرکه قویلمش چوره سنده کراثدن ماعدا جمله سبزوات وار دخی بش اتمك
سفره ده وضع اولنمش برینك اوزره زیتون وایکنجی اوزره بال واوچنجی اوزره صاغ یاغ ودردنجی
اوزره پینر وبشنجی اوزره قدید پس شمعون دیدیکه یا روح الله بو دنیانك طعامندندر یا آخرتك
حضرت عیسی بیوردیکه ایکیسندن دکلدر ولیکن حق سبحانه وتعالی بونی قدرت کامله سیله
اختراع ایتدی سؤال ایتدیککز شیدن سوب شکر ایدك تاکه حق سبحانه وتعالی نعمتنی سزه آرتره
بعده دیدیلر یا روح الله بو معجزه ده بر معجزه دخی کوستر سیدك یقینمز آرتردی همان حضرت
عیسی دیدیکه ای بالق خدانك فرمانیله زنده اول بلا توقف بالق جنبشه کلدی صکره اکا بیوردیکه
سالقده نیجه ایدك اوکونه اول علی الفور ینه بریان اولدی پس حواریلر تهدید ربانیدن خوف
ایدوب اندن یمدیلر حضرت عیسی فرمان ایتدیکه فقرا وخسته لر اندن یمکه دعوت
اولنسونلر حاضر اولدقلرنده بیوردیکه بو سزه خدادن بر عطادر واوزکه لره بلادر اول
مائده دن بیك اوچیوز آدم ییوب اوزرینه نقصان اثری ظاهر اولمدی وهر فقیر که آندن
ییدی بای اولدی وهر خسته که اندن تناول ایتدی شفا بولدی بعده مائده کوکه سمتنه
مرتفع اولوب قوشلق وقتنده اینردی بو منوال اوزره قرق کون مستمر اولدی وهر اینده کده فقرا

واغنیا واوشاقلر وقاریلر اوزرینه جمع اولوب کلیدرلردی صکره برکون اینوب برکون اینمز قالدی
بعده حق تعالی فرمان ایتدیکه بو مائده دن انجق فقرا وخسته لر یسونلر اغنیا بو حکمدن مضطرب
اولوب شك ایتدیلر و بو معجزه یی حاشا سحره نسبت ایتدیلر حق تعالینك فرمانیله انلردن اوچیوز
اوتوز کیمسه خنزیر قلعنه مسخ اولدی (وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي
وَأُمِّيَ إِلَٰهَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ) ومذکور قیل اولوقتیکه ایزد جل جلاله دیدی ای مریم اوغلی عیسی
سنمی خلقه دیدك خدادن اوزکه بنی وانامی ایکی معبود ایدنوك بو سؤال قیامت کوننده واقع
اولور لکن محقق الوقوع اولدیغچون ماضیله تعبیر اولندی وایرادندن مراد کفره نك توبیخ وتبکیتیدر
(قَالَ سُبْحَانَكَ) حضرت عیسی سویلدی شرکدن سنی ای خدا منزه قیلارم (مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي
بِحَقٍّ) بکا صحیح وجائز دکلکه بکا سزا اولمیان سوزی سویلیم (إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ) اکر بو کلامی بن سویلدم
ایدی (فَقَدْ عَلِمْتَهُ) بی شبهه سن آنی بیلدك (تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي) نه اتمه مخفی اولان شیئی سن بیلورسن
(وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ) ومعلوماتنده مخفی قیلدیغك شیئی بن بیلمم (إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ)
تحقیقا که سن کندك پوشیده اولان اشیائی کما ینبغی بیلن (مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ)
خلقه برنسنه سویلدم الا اول نسنه که سن بکا آنك سویلسن فرمان ایتدك (أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ
رَبِّي وَرَبَّكُمْ) که پروردکارم و پروردکاریکز تکری یه پرستش ایدك (وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ)
واوزرلرینه نکهبان ایدم مادامکه ارالرنده ایدم (فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي) پس چون آسمانه قالدرمغله بنی
متوفی قیلدك (كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ) سن اوزرلرینه نکهبان ایدك (وَأَنْتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ)
وسن هرنسنه اوزره مطلع سن (إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ) اکر انلری معذب قیلارسن بی
شبهه انلر سنك قوللرندر پس مالك اوزره ملکنده ایشلدوکی شیئه اعتراض اولنمز (وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ)
واکر انلره مغفرت ایدرسن نه عجزك وار ونه او بر قبیح ایشدر (فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ) زیرا علی التحقیق
سن کندك هرنسنه اوزره غالب اولان (الْحَكِيمُ) ایتدیکك ثواب وعقابی صواب قیلرسن (قَالَ اللَّهُ
هَٰذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ) حق جل وعلا دیدی بو کون یعنی قیامت کوننده دیر بو کون
ارباب صدق اولانلره صدقلری کندولره منفعت ایدر (لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ)
انلره برباغلر اولورکه کوشکلری آلتندن ایرمقلر اقر (خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا) آنك ایچنده علی الدوام
بی انقطاع مدت اقامتی تقدیر ایتمشلر (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ) حق تعالی انلردن خشنود اولدی
(وَرَضُوا عَنْهُ) وآنلر دخی کندولره دکی احسانلردن خشنود اولدیلر (ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ)

وايرد ذوالجلالك رضاسن تحصيل ايتمك اولو قورتمقدر (لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ)
كوكلر وير ك وايجلرنده اولان اشيانك پادشاهلغى حق تعالىيه مخصوصدر (وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)
وكندوسى هر نسنه اوزره توانادر والله تعالى اعلم بالصواب

سورة الانعام مكية وهى مائة وخمس وستون اية

بسم الله الرحمن الرحيم

(اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ) جمله اوكمكلر ومدح وثنالر ايزد ذوالجلاله مخصوصدر (اَلَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ)
شول ايزد متعال كه كوكلرى ويرى براتدى (وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ) وقرنلقلرى وروشنلكى پيدا
قيلدى (ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ) بو دلائلدنصكره كفرايدنلر پروردكارلرينه پوتلرى برابر
طوترلر (هُوَ الَّذِى خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ) كندودر اول قادر ذوالجلال كه چاموردن سزى ايجاد ايتدى
(ثُمَّ قَضٰى اَجَلًا) صكره برمدت معينه يازديكه تمام اولنجق انسانك عمرى خلاص اولور (وَاَجَلٌ مُسَمًّى)
وبرمدت معينه كه منتهى اولنجه قيامت قالقر (عِنْدَهُ) قتنده ثابتدر يعنى انك بيلمسى كندو ذات
باهر الصفاتنه مخصوصدر (ثُمَّ اَنْتُمْ تَمْتَرُونَ) صكره سز شك ايدرسز يعنى سزده ثابت اولدقدنصكره كه
جميع مخلوقاتى كندوسى ايجاد ايتدى حشر ونشرك اولمسندن شك ايدرسز وبوايش غايتله سزدن
مستبعددر (وَهُوَ اللّٰهُ فِى السَّمٰوَاتِ وَفِى الْاَرْضِ) وكندودر كوكلرده ويرده حقله معبود اولان
(يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ) كيزلى طوتديغكز نسنه‌يى واشكارا قيلديغكز شيئى بيلور (وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ)
وخير وشردن قزانديغكز نسنه‌يى بيلور (وَمَا تَاْتِيهِمْ مِنْ اٰيَةٍ مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِمْ) وكندولره هيچ
برعلامت كلمز پروردكارلرينك علامتلرندن (اِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ) الا انلردن يوز چويروب
ملتفت اولمزلردى (فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ) پس بى شبهه كه طوغريلغى يالان طوتديلر قچن
كندولره كلدى (فَسَوْفَ يَاْتِيهِمْ اَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ) پس على التحقيق كيم كندولره كلدى
اول شيئك خبريكه اكا استهزا ايدرلردى (اَلَمْ يَرَوْا كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ) ايا بيلمزلرميكيم
كندولردن اسبق نيجه اهل زمانه‌يى نابود قيلدق قرن خلقك اغلب مدت عمرلريدر واشهر اقوال اوزره
يتمش سنه‌در (مَكَّنَّاهُمْ فِى الْاَرْضِ) اول اهل زمانه روى زمينده برقرارگاه وسكان قيلدقكه
(مَا لَمْ نُمَكِّنْ لَكُمْ) اول قرارگاه ومكانى سزه قيلدق يعنى سابقده اهلاك ايتديكمز كروهلره طول
عمر وكثرت مال وقوت بدن ويردك كه انلرى سزه ويرمدك (وَاَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا)
وبغمورى اوزرلرينه پى اندرپى يوللدق (وَجَعَلْنَا الْاَنْهَارَ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهِمْ) وايرمقلرى كوشكلرى

الندن اقرقيلدق (فَاَهْلَكْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ) پس كناهلرى سببيله كندولرين معدوم قيلدق (وَاَنْشَاْنَا
مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا اٰخَرِينَ) وانلردنصكره بر بشقه كروه ايجاد ايتدك (وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِى قِرْطَاسٍ فَلَمَسُوهُ
بِاَيْدِيهِمْ) واكراوزريكه كاغدده يازلمش برنسنه ايندروب اللريله انى دكسيدى‌يلر (لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا)
البته كفرايدنلر سويلرلردى (اِنْ هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ) بو برنسنه دكلدر الا اشكارا جادولق (وَقَالُوا
لَوْلَا اُنْزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ) دخى كفار ديديلر نيچون محمد المصطفى اوزره بر فرشته ايندىكه بزه سويليه
بو پيغمبردر (وَلَوْ اَنْزَلْنَا مَلَكًا لَقُضِىَ الْاَمْرُ) واكر فرشته ايندرسيدك ايش بتمش قيلنوردىكه نابود اولورلر
(ثُمَّ لَا يُنْظَرُونَ) صكره مهلت ويرلمزلردى (وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكًا) واكر كوندرديكمز رسولى فرشته
قيلسيدق (لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا) البته انى كشى قيلاردق نته‌كه جبريلى دحية الكلبى صورتنده قويوب
خلقه كوستردى وبو اول سببدندركه بشر مقوله‌سى ملكك خلقت اصليه‌سن كورمكه تاب
كتورمز مكر انبيا قوت قدسيه ايله انلره مشاهده ايتمكه قدرتلرى اوله (وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِمْ مَا يَلْبِسُونَ)
والبته اول وقتده اوزرلرينه قارشدررق اول شيئى كه شمدى كندولر نفسلرى اوزره قارشدرر
يورلر يعنى نته كه شمدى بشرك رسالتنه تصديق ايتمزلر اول زمان دخى يرلر ما هٰذا الا بشر مثلكم
چون كفارك بوكونه عناد وجداللرى وار ايدى حضرت حق جل وعلا پيغمبره تسليه ايدوب بيوردى
(وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ) قسم اولسونكه سندن اسبق چوق پيغمبرلره استهزا اولندى (فَحَاقَ
بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ) پس انلرك فعلندن كولوب استهزا ايدنلرى قابلدى شول
شيئك وبالى كه انكله استهزا ايدرلردى (قُلْ سِيرُوا فِى الْاَرْضِ ثُمَّ انْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ) يا محمد
عذابك وقوعنى تسليم ايتميانلره سويله يريوزنده سياحت ايدك صكره يقين كيم پيغمبرلرى يلانجى
ايتديرنلرك صوكى نيجه اولدى (قُلْ لِمَنْ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) سويله كوكلرده ويرده اولان اشيا كيمه مخلوق
ومملوكدر بو سؤالدن مراد انلرك الزاميدر (قُلْ لِلّٰهِ) سويله حق تعالىيه مخلوق ومملوكدرلر بو كلام
اولجهتدن جواب اولديكه زيرا هركسك قتنده مسلمدركه جميع موجوداتى حق سبحانه وتعالى ايجاد
ايتدى (كَتَبَ عَلٰى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ) كندو نفسى اوزره اسركمكى يازدى يعنى حق تعالى فضل وكرمندن
عاصيلره وتوبه ايدنلره رحمت ايتمسى التزام ايتمشدر (لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ) البته سزى روز
جزاده جمع ايدر (لَا رَيْبَ فِيهِ) قيامت كوننك وقوعنده شك وشبهه يوقدر (اَلَّذِينَ خَسِرُوا اَنْفُسَهُمْ)
شول كيمسه‌لركه نفسلرين اوتوزديلر يعنى فطرت اصليه‌لرين وعقللرينكه سرمايه‌لريدر ضايع
قيلديلر (فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ) كه انلر ايمانه كلمزلر (وَلَهُ مَا سَكَنَ فِى اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ) وكيجه‌ده وكونديزده

ارام ایدنلر کندویه مخلوقدر (وهو السميع العليم) وکندو درهر ایشیدیلان شیء ایشیدیجی هر معلوم اولان نسنه‌یی بیلیجی (قل اغير الله اتخذ وليا) سویله تکریدن اوزکه‌یی دوست ایدنورم یعنی خدادن اوزکه‌یی دوست ایدنم (فاطر السموات والارض) کوکلری و یری ابتدا ایجاد ایدیجی (وهو يطعم ولا يطعم) و کندو درر رزق ویرر و رزق ویرلمز (قل اني امرت) سویله یا محمد تحقیقا بن امر اولندم که (ان اكون اول من اسلم) انقیاد وطاعت ایدنلرك اولی اوله‌یم (ولا تكونن من المشركين) و بکا دینلدی زنهار تکری‌یه اورتاق قیلنلرك زمره‌سندن اولمه (قل اني اخاف ان عصيت ربي عذاب يوم عظيم) سویله تحقیقا بن قورقرم پروردکاریمه عصیان ایدرسم برا اولو کونك اشکنجه‌سندن (من يصرف عنه يومئذ) هرکیمه اول اولو کونده اشکنجه کندوسندن رفع اولنور (فقد رحمه) بی شبهه کیم حق جل وعلا آنی رحمتدن قورتروب اوزرینه انعام ایتمش اولدی (وذلك الفوز المبين) و او عذابك دفع اولنمسی اشکارا قورتلمقدر (وان يمسسك الله بضر) و اکر حق جل وعلا سنی فقر وخسته‌لك کبی بر ضرر ایله اصابت ایدر (فلا كاشف له الا هو) تکریدن اوزکه آکا قالدیریجی یوقدر (وان يمسسك بخير) و اکر صحت وغنا کبی بر ایولك سکا ایصال ایدر (فهو على كل شيء قدير) کندو در هر نسنه اوزره توانا پس آنی حفظ و آکا دوام ویرمکه اوکونه قادردر که هیچ برکیمسه آنی ازاله ایتمکه قدرتی اولمیه (وهو القاهر فوق عباده) وکندو در قوللری اوستنه غلبه ایدن (وهو الحكيم الخبير) وکندو در ایشنده تدبیرنده ایشی محکم ایدن قوللرین مخفی اولان احوالك درست بیلن منقولدر که قریشك سفهاسی دیدیلر یا محمد سندن اوتری یهود ونصارایه سؤال ایتدك بزه بویله جواب ویردیلر که بزده آنك ذکری یوقدر و بز آنی بیلمزز پس بزه برکیمسه کوستر که خدانك حق رسولی اولدیغنه شهادت ایده حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (قل اي شيء اكبر شهادة) سویله شهادت ایتمك جهتندن قنغی شی بیوکرکدر (قل الله) سویله حق جل وعلی جمله شاهدلردن بیوکرکدر (شهيد بيني وبينكم) کندو در ارامده و ارا کزده شهادت ایدر (واوحي الي هذا القران لانذركم به) و بو قرآن لسانلمکله بکا کوندرلدی تاکه انکله جهنم عذابندن سزی قورقوتدردم (ومن بلغ) دخی انکله انذار ایده‌رم هرکیمه که قرآن ایرشدی عربدن اولسن یا عجمدن (ائنكم لتشهدون ان مع الله الهة اخرى) سزمی شهادت ایدرسز که تکری ایله اوزکه معبودلر وار (قل لا اشهد) شهادت ایتدیککز شیئه بن شهادت ایتمم (قل انما هو اله واحد) سویله بوندن غیری برشیء یوقدرکه او بر معبوددر یعنی سز اوکونه شهادت ایدرسز ولیکن بن بویله شهادت ایدرمکه تکریدن اوزکه عبادته مستحق معبود

بوقدر

بوقدر (وانني بريء مما تشركون) و تحقیقا که بن اورتاق قیلدیغکز اشیادن یعنی اصنامدن بیزارم (الذين اتيناهم الكتاب) شول کیمسه‌لرکه کندولره کتاب ویردك (يعرفونه كما يعرفون ابناءهم) سرور کائناتی توریة وانجیلده مذکور اولان وصفله بیلورلر نته که اوغوللرك بیلورلر (الذين خسروا انفسهم) مشرکلردن واهل کتابدن جانلرك اوتوزنلر (فهم لا يؤمنون) انلر ایمانه کلمزلر (ومن اظلم ممن افترى على الله كذبا) و کیمدر چوق ستم صاحبی شول کیمسه‌دنکه تکری تعالی اوزره یلان بغلدیکه سویلدی ملائکه تکرینك قزلریدر و بونلر قتنده بزه شفاعت ایدرلر (او كذب باياته) یا کیمدر اظلم شول کیمسه‌دنکه خدانك نشانلرینه تصدیق کتورمدی یعنی قرآندن وسائر معجزاتدن اوتری دیدی شعر وسحردرلر (انه لا يفلح الظالمون) تحقیقا شان بودر که ستمکار اولنلر عذابدن قورتولمزلر (ويوم نحشرهم جميعا) و یاد ایت اول کونیکه انلری یعنی کفره ومعبودلرك یغرز (ثم نقول للذين اشركوا اين شركاؤكم) حکم توبیخ طریقیله شرك ایدنلره دیرز قنده در اورتاقلریکز (الذين كنتم تزعمون) شول کیمسه‌لرکه کندولرك تکری‌یه اورتاقلردر دیو کمان ایدردیکز (ثم لم تكن فتنتهم) پس معذرتلری برنسنه اولمدی (الا ان قالوا والله ربنا ما كنا مشركين) الا که دیدیلر پروردکارمز خدایه قسم اولسونکه بز ارباب شرك دکلدك (انظر كيف كذبوا على انفسهم) بق نیجه جانلری اوزره یلان سویلدیلر که یمین ایتدیلر کیم بز مشرك دکل ایدك (وضل عنهم ما كانوا يفترون) دخی یوق بغلدقلری یلان کندولردن نیجه نابود اولدی مرویدر که ابوسفیان وعتبه وشیبه وابی بن خلف والنضر وغیرلری مسجد الحرامده جمع اولدیلر اول اثناده حضرتك تلاوتنی ایشتدیلر کذشته اولنلرك اخبارینی ایشیدوب نضره دیدیلر محمد نه اوقور اول خبیث دیدیکه اوقودیغنی بیلمم انجق طوداقلرك تحریك ایدر کوردم وکچمشلرك افسانه‌سن سویلر نته که بعض اوقاتده بن کچمشلرك افسانه‌سن سزه سویلردم پس حق تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (ومنهم من يستمع اليك) دخی کفار قریشدن بر کروه وارکه قرآنی اوقودیغك محل طرفکه قولاق طوتارلر (وجعلنا على قلوبهم اكنة) و کوکلری اوزره پرده‌لر قیلدق (ان يفقهوه) تاکه آنی فهم ایتمیه‌لر (وفي اذانهم وقرا) و قولاقلرنده بر آغرلق قیلدقکه آنی ایشتمیه‌لر (وان يروا كل اية) و اکر هر معجزه‌که ایسترلر کوررلر (لا يؤمنوا بها) آنی تصدیق ایتمزلر (حتى اذا جاؤك يجادلونك) بر حده دك که سکا کلوب سنکله مباحثه ایتدکلرنده (يقول الذين كفروا) کفر ایدنلر دیرلر (ان هذا الا اساطير الاولين) بو قرآن برنسنه دکلدر

الا یمشلرك افسانه سی (وهم ینهون عنه) وکندولر خلقی قرآنك اتباعندن منع ایدرلر (و
ینأون عنه) ونفسلریله اندن اوزاق اولورلر بر قولده بو آیت ابو طالب حقنده نازل اولدی پس
معنی بویله اولور که انلر یعنی ابو طالب واتباعی محمد المصطفانك ایذاسندن خلقی منع ایدرلر
واتباعندن اوزاق اولورلر که رسالتنه تصدیق ایتمزلر (وان یهلکون الا انفسهم) و
بو ایشده نابود قیلمزلر الا کندو جانلرك (وما یشعرون) وبیلمزلر که بو ضرر کندولره دکوب غیر
کیمسه یه دکمز (ولو تری اذ وقفوا علی النار) واکر کورسیدك چون اتش اوزره بونلر طوردمش قیلنورلر
بر امر عجیب وغریب کورردك (فقالوا یا لیتنا نرد ولا نکذب بآیات ربنا) پس دیدیلر ای کاشکی
بز دنیایه دوندرمش قیلنوب ربمزك ایاتنه تکذیب ایتمسیدك (ونکون من المؤمنین) واهل ایمان
زمره سندن اولسیدق (بل بدا لهم ما کانوا یخفون من قبل) بویله دکلدر که دنیایه دوندسه لر
ایمانه کلورلر بلکه پوشیده قیلدقلری نسنه کندولره ظاهر اولدی پس تضجر یوزندن ایمانی آرزو
ایدیلر (ولو ردوا) واکر دنیایه دوندرمش قیلنورلر (لعادوا لما نهوا عنه) البته دونرلردی اول
شیئه که اندن منع اولنمشلردی (وانهم لکاذبون) وتحقیقا که انلر ایمانه کلمکلرینه وعده ویردکلرنده
یالانجیلردر (وقالوا ان هی الا حیاتنا الدنیا) دخی دنیاده دیرلردی یقین اولان صاغلغمزدن اوزکه
بر صاغلق یوقدر (وما نحن بمبعوثین) وبز قبوردن کونده رلمش قیلنمزز (ولو تری اذ وقفوا علی
ربهم) واکر کورسیدك اول وقتکه پروردکارلرینك جزاسی اوزره مطلع قیلنورلر (قال الیس هذا
بالحق) ایزد جل وعلا انلره سویلر بعث ونشر درست دکلمیدر (قالوا بلی وربنا) سویلدیلر
پروردکارمز حقیچون که حشر ونشر درستدر (قال فذوقوا العذاب) حق سبحانه وتعالی دیدی پس
اشکنجه نك چاشنیسن آلك (بما کنتم تکفرون) کچمشده ایدیککز کفر سببیله (قد خسر الذین
کذبوا بلقاء الله) تحقیقا کیم اوتوزدی شول کیمسه لر که تکرینك کورمسین تکذیب ایتدیلر
یعنی حشر ونشر وروز قیامتك وقوعنی انکار ایدنلر اوتوزدی (حتی اذا جاءتهم الساعة
بغتة) بر وقته دکین که کندولره قیامت ناکاه کلدکده (قالوا یا حسرتنا علی ما فرطنا فیها)
دیرلر ای پشیمانلغمز حیوة دنیویه ده تقصیر ایتدیکمز شیء اوزره حاضر اول که محلك بودر (وهم
یحملون اوزارهم علی ظهورهم) وانلر کناهلرك آرقه لری اوزره کوتررلر (الا ساء ما یزرون)
آکاه اولك کیم کوتردکلری نسنه یمان نسنه در (وما الحیوة الدنیا الا لعب ولهو) دخی
یقین اولان صاغلق بر نسنه دکلدر الا براوینق وبر بیحاصل مشغوللق (وللدار الآخرة خیر للذین

یتقون) والبته صونکی سرای پرهیز اولانلره یکرکدر (افلا تعقلون) پس نیچون تعقل ایتمزسز که
قنغی ایش حقکزده یکرکدر کوردیلر که ابو جهل شقی سرور کائناته دیدی بز سنی یا محمد یالانجی بیلمزز
وصدقك قتمزده محققدر لکن کتوردوکك شیئه تصدیق ایتمزز حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل
ایدوب بیوردی (قد نعلم انه لیحزنك الذی یقولون) تحقیقا بز بیلورز کیم کفارك دیدوکی ناپسندیده
سوزسنی غمناك قیلور (فانهم لا یکذبونك) پس انلرك سوزینه مقید اولمه آنی خدایه مفوض
قیل زیرا حقیقتده انلر سنی تکذیب ایتمزلر (ولکن الظالمین بآیات الله یجحدون) ولکن ستمکارلر
تکرینك آیاتنك انکار ایدرلر (ولقد کذبت رسل من قبلك) وبی شبهه سندن اسبق پیغمبرلر
تکذیب اولندی (فصبروا علی ما کذبوا) پس تکذیب اولنملری اوزره صبر ایتدیلر (واوذوا
ورنجیده اولنملری اوزره دخی صبر ایتدیلر (حتی اتاهم نصرنا) یاردممز کندولره کلنجه یه دك
(ولا مبدل لکلمات الله) ونصر ووعد خصوصنده خدانك سوزلرینه دکشدیریجی نوقدر (ولقد
جاءك من نبإ المرسلین) وتحقیقا سکا پیغمبرلرك خبرندن کلدیکه امتلرندن نه زحمتلر
چکدیلر (وان کان کبر علیك اعراضهم) واکر سندن یوز چویرملری اوزریکه اغر اولدی
(فان استطعت ان تبتغی نفقا فی الارض او سلما فی السماء) پس اکر ایده بیلورسن که یرده یاکوکده
بر چیقجق شیء پیدا ایدوب (فتأتیهم بآیة) که یرین ایچندن یاکوکدن کندولره بر معجزه کتوره سن
انکله بو کلام بیان ایدر که حضرت صلی الله علیه وسلم قومنك اسلامی اوزره غایتله حرصی وار
ایدی که ایمانه کلملریچون قادر اولسیدی یرك آلتندن یاکوکك یوقاروسندن بر معجزه کتورمکه کتوررردی (ولو
شاء الله لجمعهم علی الهدی) واکر ایزد جل وعلا ایستسیدی انلری طوغری یول بولمسی اوزره متفق
قیلاردی ولکن خواهشی اکا تعلق ایتمدی (فلا تکونن من الجاهلین) پس اولمیانشئ اوزره حرص
ایتمکله بیلمیانلردن اولمه (انما یستجیب الذین یسمعون) دعوتکی ایشتمز الا اول کیمسه لر که
فهم وتأمل ایله سوزکی ایشیدرلر واما کفار مقوله سی سوزی ایشتمیان اولی کبیدرلر (و
الموتی یبعثهم الله) واولمش اولنلری حق تعالی کندولرك احیا ایدوب قبوردن کوندرر (ثم الیه
یرجعون) صکره مکافات ایچون کندو حکمنه دونرلر (وقالوا لولا نزل علیه آیة من ربه) دخی کفار
دیدیلر ایستدیکمز معجزه لردن نیچون محمد اوزره پروردکارندن بر معجزه اینمدی (قل ان الله قادر علی ان ینزل
آیة) سویله تحقیقا کیم حق سبحانه وتعالی انك اوزره توانادر که ایستدکلری معجزه لردن بر معجزه
ایندره (ولکن اکثرهم لا یعلمون) ولیکن چوقلری بیلمزلر که حق سبحانه وتعالی اکا قادردر

وما من دابة في الارض) وهيچ برحركت ايديجى حيوان بر يوزنده يوقدر (ولا طائر يطير بجناحيه) و
نه قناديله اوچر براوچيجى هواده (الا امم امثالكم) الا سزك كبى برجماعتلركه احواللرى مضبوط و
ارزاقلرى مقدر اولمشدر (ما فرطنا في الكتاب من شيء) لوح محفوظده هيچ برنسنه ضايع قيلمدق
هرنه وجوده كلمليدر اكر كلى واكر جزئى انده مذكوردر (ثم الى ربهم يحشرون) صكره بو امم
پروردكارلرى طرفنه جمع اولنورلر تاكه بر بريرى اوزره ايتدوكى تعديلك مكافاتى كندولر ايچون آلنه
(والذين كذبوا باياتنا) وآيتمزه تصديق ايتميان كسه لر (صم) حق سوزى ايشتمكدن صاغردرلر
(وبكم) وتوحيد خصوصنده سوز سويلكدن لالدرلر (في الظلمات) كفر وجهل وعناد قرانقلرنده
خبط ايدرلر (من يشاء الله يضلله) تكرى تعالى هركيمك كمراهلغنى ايستر آنى كمراه ايدر (ومن يشاء
يجعله على صراط مستقيم) وهركيمك هدايتنى ايستر آنى برطوغرى يول اوزره قيلر (قل ارأيتكم ان
اتيكم عذاب الله) سويله بكا خبر ويرك اكر تكريك اشكنجه سى سزه كلورايسه كه سزدن اسبق اولنلره
كلدى (او اتتكم الساعة) ياسزه قيامت واهوالى كلور (اغير الله تدعون) ايا تكريدن اوزكه
بركيمسه چيغررسزكه سزدن عذاب ومشقتى دفع ايده (ان كنتم صادقين) اكر كوچك سويليجيلر
ديكزكه بوتلر معبودلردر انلره دعا ايدك (بل اياه تدعون) بويله دكلدركه كندوسندن اوزكه
بركيمسه يه چيغررسز بلكه كندوبى يالكز چيغررسز (فيكشف ما تدعون اليه) پس قالديرر اول
بلائى كه سز آنك قالدرمسنه كندوبى چيغررسز (ان شاء) ايسترسه يعنى دنياده مشيتى تعلق
ايدرسه بلائى كفاردن دفع ايدر اما آخرتده دعالرك مستجاب قيلمغه مشيتى تعلق ايتمز (وتنسون
ما تشركون) واورتاق قيلديغكز اشيائى اونودرسز اول حالده (ولقد ارسلنا الى امم من قبلك) دخى
تحقيقا سندن اسبق اولان كروهلره پيغمبرلر كوندردك (فاخذناهم بالبأساء والضراء) پس ايتدكلرى
كفر وتكذيب سببيله شدت فقر وآفتلره كندولرك كرفتار قيلدق (لعلهم يتضرعون) تاكه نياز
ايدوب ايتدكلرى ايشدن توبه واستغفار ايده لر (فلولا اذ جاءهم بأسنا تضرعوا) پس نيچون
عذابمز كندولره كليجك نياز وتذلل ايتمديلر يعنى كركديكه اول محلده تضرع ايده لر تاكه عذاب كندولردن
مندفع اوله (ولكن قست قلوبهم) وليكن كوكللرى قتى اولمشديكه تضرع ايتمديلر (وزين
لهم الشيطان ما كانوا يعملون) وابليس كندولره آراسته قيلدى اول شيئى كه آنى ايشلرلردى يعنى
تضرع وتذلل ايتمكدن هيچ برشى كندولرك منع ايتمدى الا كوكللرينك قساوتى وشيطانك
اغواسى (فلما نسوا ما ذكروا به) پس چون اونتديلر اول شيئى كه انكله پند ويرلديلر (فتحنا عليهم

ابواب كل شيء) انواع نعمدن هرنسنه نك قپولرين اوزرلرينه اچدق (حتى اذا فرحوا بما اوتوا) تاكه
ويرلدكلرى شيئله شاد اولدقلرنده (اخذناهم بغتة) كندولرك ناكهان الدق (فاذا هم مبلسون)
پس بلاتوقف عذابى مشاهده ايتدكلرنده كندولر پشيمان اولديلر (فقطع دابر القوم الذين ظلموا) پس
ستم ايدن جماعتك آخرى كسلدى يعنى دوستلريمزه نصرت ويردككه جميع كفارى قيرديلر (والحمد لله
رب العالمين) وجمله اوكلكلر خلقك پروردكارى اولان تكريه دركه بو مقوله اشخاصدن يريوزنى
پاك قيلدى (قل ارأيتم ان اخذ الله سمعكم وابصاركم) سويله بكا خبر ويرك اكر تكرى تعالى ايشتمككزى
وكوزلريكزى آلوركه صاغر وكور اولديكز (وختم على قلوبكم) وكوكللريكز اوزره مهر اوررسه كه
هيچ برشى فهم ايتميه سز (من اله غير الله يأتيكم به) تكريدن اوزكه قنغى معبوددر بو مذكور اولان
اشيائى سزه كتوررر (انظر كيف نصرف الآيات) بق نيجه آياتى اسلوبدن اسلوبه دوندرورز يعنى
كاه ترغيب وترهيب بابنده كلامى ايراد ايدرز وكاه تذكير وتنبيه ده (ثم هم يصدفون) صكره كفار
مقوله سى آندن اعراض ايدرلر (قل ارأيتكم ان اتيكم عذاب الله) سويله بكا خبر ويرك اكر تكريك اشكنجه سى
سزه كلور (بغتة) ناكاه كه وقوعنه برمقدمه اوليه (او جهرة) يا آشكاراكه وقوعنه برعلامت
اوله (هل يهلك الا القوم الظالمون) ستم ايدن كروهدن اوزكه بركيمسه نابود قيلنورمى يعنى انلر
يالكز اهلاك اولنورلر (وما نرسل المرسلين الا مبشرين ومنذرين) وبز پيغمبرلرى كوندرمزز الا
مؤمنلره بهشت ايله مژده ويريجيلر وكفارى دوزخله قورقيدريجيلر انكه آنلرى كوندردككه
اوزرلرينه معجزه لر اقتراح اولنه وانلرله تلهى اولنه (فمن آمن واصلح) پس هركيم كه ايمان كتوروب
تقوى وطاعت ايله احوالنى كوزل قيلديسه (فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون) نه اوزرلرينه عذابدن
قورقو ونه فوت ثوابدن كندولره غم اولورلر (والذين كذبوا باياتنا) وشول كيمسه لركه آيتمزه
تصديق ايتمديلر (يمسهم العذاب بما كانوا يفسقون) انلره اشكنجه دكراول سببله كه تصديق
وطاعت دائره سندن چيقمشلردى (قل لا اقول لكم عندي خزائن الله) سويله سزه ديمم خدانك
مقدوراتى قيمده دركه هرنه استرسز كتوره بيلورم (ولا اعلم الغيب) وسزه ديمم بن مخفى اولان
اشيائى بيلورمكه هرنه صدور رسز اندن سزه خبر ويرمكه قادرم (ولا اقول لكم انى ملك) دخى
سزه ديمم كه على التحقيق بن فرشته يم كه قوت ملكيه ايله ايستديكم شيئى اجرا ايتمكه توانايم
(ان اتبع الا ما يوحى الي) بن برشيئه پيرولك ايتمم الا اول نسنه يه كه بكا ارسال اولنور (قل هل
يستوي الاعمى والبصير) سويله طريق تمثيل ايله كور بينا ايله برابر اولورمى يعنى جاهل ايله

عالم و بولى از دیرن ایله بولى بولن یکسان اولمزلر (أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ) پس نیچون تأمل ایدوب بتمزمسز
تا که حق و باطل اراسن تمییز ایده سز (وَأَنذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ) دخی سکا وحی اولنان شیئله
قورقوتد شول کیمسنه یکیم قورقرلرکه (أَن يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ) پروردکارلری طرفنه جمع اولنه لر (لَيْسَ لَهُم
مِّن دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ) او حالده که پروردکارلرندن اوزکه کندولره نه بر دوست ونه بر
دیلکجی اوله (لَّعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) تا که انلر پرهیز ایده لر اخبارده کلمشدرکه صنادید قریش سرور
کائناته دیدیلر عمار وصهیب وبلال کبی قوللری مجلسندن دور قیلارسن سکا کلوب سنکله اوتورورز
حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردیکه بن مسلمانلری مجلسمدن دور قیلامم دیدیلر سن انلری دور
قیلمدیغك صورتده بز سکا کلیجك انلره بر اشارت ایت قالقسونلر تا کیم قرآنی سندن استماع ایده لم
حضرت بوکا رضا کوستردی حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم
بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ) دخی مجلسندن دور قیلمه شول کیمسنه لریکه پروردکارلرك صباح واخشام ذکر ایدرلر
(يُرِيدُونَ وَجْهَهُ) آنك رضاسن ایستدکلری حالده یعنی ایتدکلری ذکرده خدایه اخلاص ایدوب
غیر شیئ قصد ایتمزلر (مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِم مِّن شَيْءٍ) انلرك اعمالی حسابندن اوزریکه اصلا
بر نسنه یوقدر (وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِم مِّن شَيْءٍ) واعمالك حسابندن اوزلرینه هیچ بر نسنه
یوقدر (فَتَطْرُدَهُمْ) که انلری دور قیله سن (فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ) نهیك جوابیدر یعنی انلری
قاومه که ستمکارلردن اولورسن (وَكَذَٰلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ) ونته کیم امور دنیویه ده
خلقك احوالن مختلف قیلدق امور دینیه ده دخی بربرلوکلرك بر بلوکلرینه مبتلا قیلدقکه فقر
و بیچاره لری ایمانه ایلرو کلمکده اشرافه اوزره تقدیم ایلدك (لِّيَقُولُوا أَهَٰؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِم مِّن
بَيْنِنَا) تا که دیه لر بونلرمی درامزده تکری تعالی اوزلرینه ایمان نعمتیله منت ایلدی (أَلَيْسَ اللَّهُ
بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ) ایا ایزد جل جلاله نعت اسلامله معترف اولنلره دانا تر دکلمیدر یعنی
انلری بو بیلور پس انلری ایمانه کتورمسنه موفق قیلدرکتوردیلرکه بر جماعت حضرتك
حضورینه کلوب دیدیلر یا رسول الله چوق کناهلر ایتدك ونیجه ناپسند یده ایشه مرتکب
اولدق توبه واستغفارنه وجهله قیله لم حضرت صلی الله علیه وسلم انلره جواب ویرمدی
عتبهٔ نبویه دن مأیوس دوندیلر اول اثناده حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا) و قچن ایاتمزی تصدیق ایدنلر کروه سکا کلودلر (فَقُلْ
سَلَامٌ عَلَيْكُمْ) سویله عیوب وافاتدن قورتلق اوزریکزه اولسون (كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ

الرَّحْمَةَ) پروردکاریکز ذات باهر الصفاتی اوزره رحمت ایتمسنی یازدی یعنی خلقی قبول ایمان وعده
ایله وعد ایتدی (أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ) علی التحقیق شان بودرکه هر کیم سزدن بر یمان
ایش ایشلر بیلمزلکله آلوده اولدیغی حالده (ثُمَّ تَابَ مِن بَعْدِهِ) پس آندنصکره پشیمان اولوب
رجوع ایتدی (وَأَصْلَحَ) وایشنی کوزل قیلدیکه بر دخی یمان ایشك ایشلمسنك ترکنه عزیمت
ایتدی (فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ) پس انلرك جزاسی بوکه تکری تعالی کندویه کناهن ستر ایدوب
لطف واحسانله کندویی اسرکر (وَكَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ) ونته که بو سوزده احکامی
تفصیل ایتدك مطیع وعاصی ولانلرك حقنده اولان ایاتی تفصیل ایده رز (وَلِتَسْتَبِينَ سَبِيلُ الْمُجْرِمِينَ)
وتا که کنهکارلرك یولی اشکارا اوله یعنی حق باطلدن ممتاز اولمق ایچون آنی ایتدك (قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ
أَعْبُدَ) سویله علی التحقیق بن منع اولندمکه پرستش ایده یم (الَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ) شول کیمسنه لره که
تکرینك عبادتندن تجاوز ایدوب کندولرین عبادت ایدرسز (قُل لَّا أَتَّبِعُ أَهْوَاءَكُمْ) آرزولریکزه
پیرو لك ایتمم (قَدْ ضَلَلْتُ إِذًا) تحقیقا سزه پیرو لك ایتسم کمراه اولورم (وَمَا أَنَا مِنَ الْمُهْتَدِينَ) وبز
طوغری یولی بولنلردن اولمم (قُلْ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي) سویله بی شبهه بن ربمك معرفتندن بر
اشکارا دلیل اوزره یم (وَكَذَّبْتُم بِهِ) وسز اول دلیلی تکذیب ایتدیکز (مَا عِندِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ)
قتمده دکلدر اول شیئ یعنی عذاب آنك وقوعن استعجال ایدرسز (إِنِ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ) عذابك تعجیل وتأخیرنده
فرمان کیمسنه یه مفوض دکلدر الا تکری یه (يَقُصُّ الْحَقَّ) طوغری بر خوش بیان ایدر (وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ)
وکندو دربیان ایدنلرك یکوکی (قُل لَّوْ أَنَّ عِندِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ) سویله عقابدن استعجال ایتدیککز
شیئك وقوعی قدرتمده والمده السیدی (لَقُضِيَ الْأَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ) البته ارامده واراکزده ایش
بتمش قیلنوردی یعنی عذابکزی تعجیل ایدوب سزی نابود قیلاردم (وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِالظَّالِمِينَ) وحق
سبحانه وتعالی ستم ایدنلرك احوالنه هر کسدن دانا تردر پس انلره عذابك کلجك وقتنی بو بیلور
(وَعِندَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ) وپوشیده اولان امورك خزینه لری فتحی نزدنده در (لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ) اندن
اوزکه برکیمسنه انلری بیلمز (وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) وبیابانده ودریاده اولان اشیایی بیلور
(وَمَا تَسْقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا) واغاجدن هیچ بر یپراق دوشمز الا آنی بیلور (وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ
الْأَرْضِ) ونه یرك قرنقلرنده دوشن دانه مراد زمینه دوشن تخمدر (وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ)
ونه بر یاش ونه بر قوری (إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ) الا بر آشکار کتابده مثبتدر واو علم الله در یعنی
مزبورلرك قوسی خدایه نمایاندر بریسی علمندن غائب اولمز (وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ) وکندودر

اول پروردکارکه کیجه سزی یاتوروب محافظه ایدر (وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُمْ بِالنَّهَارِ) وکوندزده قزاندیغکز
اشیائی بیلور (ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ) صکره کوندزده سزی کوندرر (لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُسَمًّى) تاکه معین
اولان مدت تمام اوله (ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ) صکره دونه جککز کندو طرفنه در (ثُمَّ يُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ)
پس ایشلدیککز ایشلردن سزی آکاه ایدر (وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ) وکندودر قوللری اوستنه
غلبه ایدن (وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً) واعمالکز اوزره نکهبانلق ایدوب فرشته لر کوندرر (حَتَّىٰ
إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ) بر محله دك که بریکزه اولم کلدکده (تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا) فرشته لرمز آنك روحنی
قبض ایدر (وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ) وارواحی قبض ایتمده انلره تقصیر ایدوب تأخیر ایتمزلر (ثُمَّ رُدُّوا إِلَى اللَّهِ
مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ) صکره امورلرینه مستولی اولوب طوغریلقله حکم ایدن خدانك جزاسی ایچنه
دوندرلمش قیلنورلر (أَلَا لَهُ الْحُكْمُ) آکاه اولك کیم اول کونده فرمان کندو ذاتنه مخصوصدر (وَهُوَ أَسْرَعُ
الْحَاسِبِينَ) وکندودر حسابلری ایدنلرك تیزرکی (قُلْ مَنْ يُنَجِّيكُمْ مِنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) سویله کیمدر
بیابانك ودریانك قرانلقلرندن سزی قورترر (تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً) وبحالده که کندوبی
آشکارا وکیزلی چاغروب دیرسز (لَئِنْ أَنْجَانَا مِنْ هَٰذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ) قسم اولسونکه اکر
تکری تعالی بزی بو محنتدن قورتررسه البته نجاتك نعمتی اوزره شکر ایدنلردن اولورز
(قُلِ اللَّهُ يُنَجِّيكُمْ مِنْهَا) سویله حق جل وعلا سزی اول محنتلردن قورترر (وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ) واندن
اوزکه هر غمدن دخی (ثُمَّ أَنْتُمْ تُشْرِكُونَ) صکره سز شرك ایتمکه رجوع ایدرسز (قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ
أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِنْ فَوْقِكُمْ) سویله حق تعالی اول آنك اوزره توانا اولانکه اوزریکزه بر
اشکنجه یوللیه اوستکزدن نتکه قوم نوح ولوط واصحاب فیل اوزره یوللدی (أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ)
یا ایاقلریکز آلتندن نته که فرعونی اغراق ایتدی وقارونی یره کچوردی (أَوْ يَلْبِسَكُمْ شِيَعًا) یا سزی
کروه کروه قارشدررکه هر بر کروه بر شیء آرزو ایده کیم اوبر کروه آنی ایستمیه پس بوندن آتش
فتنه شعله لنوب (وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ) بر مقدارکزه بر مقدارکزك رنج والمن دادندررر
(انْظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ) بوقنجه آیات وعد ووعید ایله دوندررز یعنی کاه ترغیبی اشعار ایدوب کاه ترهیبی
افاده ایدنلری ایراد ایدرز (لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُونَ) تاکه خلق تامل ایدوب بیله لر (وَكَذَّبَ بِهِ قَوْمُكَ)
وعشیرتك یعنی قریش عذابك وقوعنی تکذیب ایتدیلر (وَهُوَ الْحَقُّ) وحالبوکه آنك واقع اولمسی
درستدر (قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ) سویله بن اوزریکزه نکهبان دکلم که انی تکذیب ایتمکدن
سزی منع ایدیم (لِكُلِّ نَبَإٍ مُسْتَقَرٌّ) هر بر خبره یعنی عذابك اخبارینه بر معین وقت وار

وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) ویقیندر آنی بیلورسز (وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا) دخی قچن کوررسن
شول کیمسه لریکه آیاتمزده یعنی قرآنك شاننده استهزا وطعنله کفتکو ایدرلر (فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ)
انلردن یوز چویر (حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ) بر وقته دك که اندن اوزکه بر سوزه باشلیه لر
(وَإِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ) واکر اعراض ایتمکی ابلیس شقی سکا اونتدررسه (فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَىٰ
مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) پس خدانك ایتدوکی نهی خاطرکه کلدکدنصکره ستمکار اولانلر کروهله
اوتورمه بو مقامده خطاب حضرت پیغمبره در لکن مراد امتدر مرویدرکیم قچن بو آیت نازل اولدی اهل اسلام
دیدیلر اکر کفار قرآن عظیم الشانه هر استهزا ایتدکده بز قالقمز لازم کلورکه مسجد الحرامده
نه اوتوره لم ونه طواف ایده لم حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ
مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ) وپرهیزکار اولنلر اوزره ارباب خوضك اثمندن هیچ بر نسنه لازم کلمز
(وَلَٰكِنْ ذِكْرَىٰ) ولکن انلره پند ویرمك وسوزلرندن کراهیت کوسترمك اوزرلرینه لازمدر
(لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) شاید انلر حیا ایدوب استهزا ایتمکدن اجتناب ایده لر (وَذَرِ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ
لَعِبًا وَلَهْوًا) وبراق شول کیمسه لریکه دینلرین اویناق وفائده سز ایش ایدندیلر (وَغَرَّتْهُمُ
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا) وکندولرین یقین اولان صاغلق آلدتدی (وَذَكِّرْ بِهِ أَنْ تُبْسَلَ نَفْسٌ بِمَا كَسَبَتْ)
وقرآنله پند ویرتاکه برجان قزاندیغی شیء سببیله هلاکه تسلیم اولنمیه (لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ
وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ) وبحالده که تکریدن اوزکه آکا نه بر دوست ونه بر یاردمجی اوله که عقابی
کندوسندن مدافعه ایلیه (وَإِنْ تَعْدِلْ كُلَّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذْ مِنْهَا) وعذابدن قورتلمق ایچون
هر فدا اولهجق شیء فدا ایدرسه کندوسندن آلنماز (أُولَٰئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا) اول
کروه شول کیمسه لردرکه قزاندقلری بد اعمال سببیله عذابه تسلیم اولندیلر (لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ
وَعَذَابٌ أَلِيمٌ) انلره درقینمش صودن ایچمك ودردلی اشکنجه (بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ) ایتدکلری کفر
سببیله (قُلْ أَنَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا) سویله خدانك عبادتندن تجاوز
ایدوب بر شیئه عبادت ایدرمیوزکه نه بزه نفع ایدر ونه بزه ضرر ایدر (وَنُرَدُّ عَلَىٰ أَعْقَابِنَا بَعْدَ
إِذْ هَدَانَا اللَّهُ) واوکجه لریمزاوزره دوندرمیوز تکری تعالی بزه طوغری یولی کوستردکدنصکره
یعنی نه تکرینك عبادتك ترك ایدرز ونه دین اسلامدن دونرز (كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ
فِي الْأَرْضِ) شول کیمسه کبیکه جنك اشقیاسی کندوبی عمارتسز صحرایه کوتوردیلر (حَيْرَانَ) بولدن
آزمش سرکردان اولدیغی حالده (لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَى الْهُدَى ائْتِنَا) اوکیمسه نك یولداشلری وارکه آنی

طوغری یوله دعوت ایدوب کندویه دیرلر بزه کل معنای تشبیه بودرکیم برکیمسه والعیاذ بالله مرتد
اولور بر کیمسه یه بکزرکه کاربان اورته سندن کندوئی غوللر قاپوب خطرلو صحرایه کتوره لر کاربان خلقی که
مؤمنلردر آنی طوغری یوله که شرع یولیدر چیغررلر و غوللر آنی ضلالت صحراسنه چکرلر پس
اکر یولداشلرینه دونرز مرملرینه داخل اولوب قورتلور و اکر انلره موافقت ایدوب کیدر کفر و زندقه
اوزره اولور (قُلْ إِنَّ هُدَى اللّٰهِ هُوَ الْهُدَى) سویله تحقیقا تنکرینك یول کوسترمسی که اسلامدر
کندودر یول کوسترمك اوزکه سی دکل (وَأُمِرْنَا لِنُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ) دخی سویله انکله امر اولندقکه
خلقك پروردکارینه اطاعت ایده لم (وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلٰوةَ) دخی بزه فرمان اولندیکه نمازی قیلك (وَ
اتَّقُوهُ) وانلری اهمال ایتمکدن تکریدن خوف ایدك (وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ) وکندودر اول پروردکارکه
فرمانی سمتنه جمع اولنورسز (وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ) وکندودر اول قادر
ذوالجلال که کوکلری و یری براندی طوغریلق و حکمتله متصف اولدیغی حالده (وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ
قَوْلُهُ الْحَقُّ) دخی اولکونده که هرنسنه یه دیر وجوده کل درعقب اول شیء وجوده کلور طوغریلغله
متصف اولان سوزی اولملیدر (وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ) دخی تصرف مطلق کندویه در اول
کونده که صوره اوفورلور (عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) پوشیده واشکارا اولان اشیای بیلیجی یعنی عالم
ملك وملكوتده اولان اشیایی کندو بیلور (وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ) وکندودر ایشلدوکی ایشی کما
ینبغی ایشلیان نخفی اولان اشیایه دانا اولان (وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ آزَرَ) ومذکور قیل
اولوقتیکه حضرت ابراهیم علیه السلام پدری آزره دیدی (أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا آلِهَةً) ایا بوتلری
معبود ایدینورسن (إِنِّي أَرَاكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ) تحقیقا بن سنی وعشیرتکی بر هویدا ازغونلقده
کوردم (وَكَذٰلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ) ونته که انلرك ازغونلقلرك ابراهیمه
کوستردك کوکلر ویرك عجایب وبدائعنی اکا کوسترر ز (وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ) وتا که ارباب یقیندن
اوله (فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا) پس چون اوزرینه کیجه کلوب قرانلق ولدی بریلدز کوردی یعنی
حضرت ابراهیم بالغ اولمدن اول یا بلوغ وقتنده کوکلر ویرك عجائبین کندویه بوکونه کوستردکده
زهره یا مشتری نام یلدزی کوردکده حقیقة الحاله واقف اولمق ایچون (قَالَ هٰذَا رَبِّي) دیدی ایا بنم
ربم بودر (فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَا أُحِبُّ الْآفِلِينَ) پس اولوقتکه باتدی دیدی بن باتنلری سومم پس
بنجه انلره قوللق ایده رم (فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِغًا) پس چون آیی ابتدا طلوع ایتمش کوردی (قَالَ هٰذَا رَبِّي)
دیدی پروردکارم بومیدر (فَلَمَّا أَفَلَ) پس غائب اولدقده (قَالَ لَئِنْ لَمْ يَهْدِنِي رَبِّي) دیدی

بی شبهه اکر پروردکارم بکا طوغری یولی کوسترمز (لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ) البته ازغون اولان
کروهدن اولورم (فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِغَةً) صکره کونشی افقدن چیقمش کوردکده (قَالَ هٰذَا رَبِّي
دیدی ایا پروردکارم بودر (هٰذَا أَكْبَرُ) جرمده وروشنلکده بو انلردن بیوکدر (فَلَمَّا أَفَلَتْ) پس
چون باتدی وکندویه علامات حدوث ومخلوقیتلری ظاهر اولدی (قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ)
سویلدی ای بنم جماعتم علی التحقیق بن خدایه اورتاق قیلدیغکز اشیادن بیزارم (إِنِّي وَجَّهْتُ
وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ) تحقیقا که بن یوزمی کوکلر و یری عدمدن ایجاد ایدن
خدا سمتنه متوجه قیلدم (حَنِيفًا) ادیان باطله دن دین حقه مائل اولدیغم حالده (وَمَا أَنَا
مِنَ الْمُشْرِكِينَ) وبن شرك ایدنلردن دکلم (وَحَاجَّهُ قَوْمُهُ) وقبیله سی ایدوکی توحید خصوصنده
کندو سیله مباحثه ایتدیلر (قَالَ أَتُحَاجُّونِّي فِي اللّٰهِ) حضرت ابراهیم انلره جواب ویروب
دیدی خدانك وحدانیتی خصوصنده بنمله مجادله ایدرمسز (وَقَدْ هَدَانِ) وحالبوکه خدا
عزّشانه بکا طوغری یولی کوستردی (وَلَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ) وبروقتده معبودلریکزدن
قورقمم زیرا انلر بکا ضرر ایتمکه قادر دکلدرلر (إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبِّي) مکر اولوقتکه پروردکارم
ایسته یه که انلرك سمتندن بکا ضرر اصابت ایده (وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا) خداوندمك دانشو
هرنسنه یه احاطه ایتدی (أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ) پس نیچون پند آلوب قادری عاجزدن تمییز
ایتمزسز (وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ) دخی نیجه شریك قیلدیغکز اشیادن قورقرم (وَلَا تَخَافُونَ
أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُمْ بِاللّٰهِ) وسزاندن قورقمزسزکیم علی التحقیق سز خدایه اورتاق قیلدیکز
مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا) شول شیئی که شریك اولدیغنه اوزریکزه برکتاب ایندرمدی
فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِالْأَمْنِ) پس مشرك وموحدلردن قنغی کروه امین اولمغه سزاواردر
پس بکا جواب ویرك (إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) اکر بیلوردکزکیم قورقمق قنغی کروهه لازمدر (الَّذِينَ
آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ) شول کیمسه لرکه ایمانه کلوب ایمانلرك شرکله قارشدرمدیلر
أُولٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ) اولکروهکه ظلمله آلوده اولمدیلر دوزخده خلود ایتمکدن امین اولمق
کندولره مخصوصدر (وَهُمْ مُهْتَدُونَ) وکندولر طوغری یولی بولمشلردر (وَتِلْكَ حُجَّتُنَا
آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ) دخی بو مذکور اولان استدلاللر بزم دلیل وبرهانمزدرکه حضرت ابراهیمه
اکا ارشاد ایلدك (عَلَى قَوْمِهِ) محذوفه متعلقدر یعنی حضرت ابراهیمه بو استدلالی
ویردك تاکه قومی اوزره احتجاج ایلیه (نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَنْ نَشَاءُ) علم وحکمتده ایستدیکمز

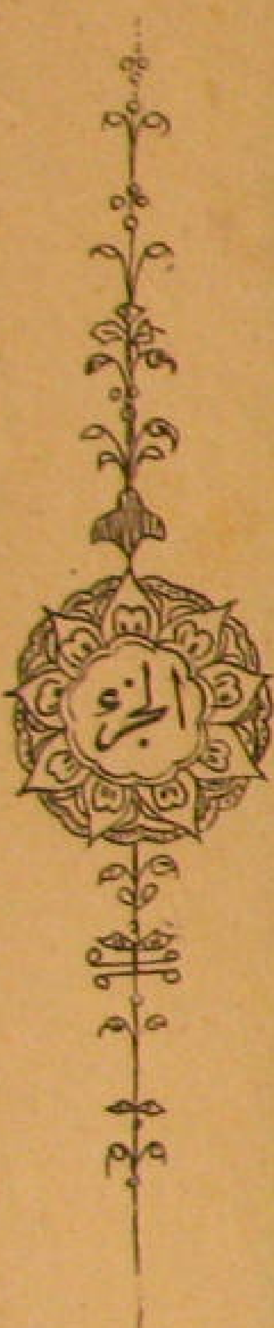
کیمسه پایه‌لو قالدیرز (ان ربك حكيم عليم) بی شبهه کیم پروردکارك قوللرینك مرتبه‌سن بلند و پست قیلمه‌ده درست حکم ایدیجیدر کا مستحق اولانی بخشش بیلور (ووهبنا له اسحق ویعقوب) دخی حضرت ابراهیمه اسحق نام اوغول و یعقوب نام بر نبیره باغشلدق (كلا هدينا) انلرك هر برینه طوغری یول کوستردك (ونوحا هدينا من قبل) وحضرت ابراهیم وجوده کلمدن اول حضرت نوحه طوغری یولی کوستردك (ومن ذريته داود وسليمان وايوب ويوسف وموسى وهرون) دخی حضرت نوحك نسلندن بو مذکور اولان پیغمبرلری مهدی قیلدق (وكذلك نجزي المحسنين) ونته که نوحه و اولادینه کوزل مرتبه‌لر ویردك ایولره دخی اکا کوره مرتبه‌لر احسان ایدرز (وزكريا ويحيى وعيسى والياس) دخی ولعزیرك نسلندن بو اعزه‌لره حقه بیتشدرن طریقی واضح کوستردك (كل من الصالحين) هر بری کوزللکسنه‌لرك زمره‌سندندر (واسمعيل واليسع ويونس ولوطا) دخی آنك ذریتندن حاصل اولانلری مقصد اعلایه ایصال ایدن سبیلی کوستردك (وكلا فضلنا على العالمين) و هر برین نبوتله خلق اوزره تفضیل ایتدك (ومن آبائهم وذرياتهم واخوانهم) دخی بو پیغمبرلرك بعض پدرلرك و بعض ذریتلرك و بر مقدار قرنداشلرك مهدی قیلدق (واجتبيناهم) و اول پیغمبرلری عالمدن انتخاب ایتدك (وهديناهم الى صراط مستقيم) وانلری بر معتدل یوله ارشاد ایتدك (ذلك) اول دین که پیغمبرلر آنکله تدین ایتدك (هدى الله يهدي به من يشاء من عباده) تکری‌یه منسوب اولان دیندر قوللرندن ایستدوکی کمسنه‌یی آنکله حقه ارشاد ایدر (ولو اشركوا لحبط عنهم ما كانوا يعملون) و پیغمبرلر بو علو شانله خدایه اورتاق قیلسیدیلر البته ایشلدکلری اعمالك ثوابی کیدولردن نابود اولوب باطل اولوردی (اولئك الذين آتيناهم الكتاب والحكم والنبوة) اول کروه انبیا شول کیمسه‌لردرکه کندولره کتابی و مقتضای حقله امورك فصل ایتمسینی و پیغمبرلکی ویردك (فان يكفر بها هؤلاء) پس اکر کتاب و حکم و نبوته بو کروه یعنی قریش کفر ایدرلر (فقد وكلنا بها قوما ليسوا بها بكافرين) بی شبهه کیم انلرك اداء حقوقنه بر کروه مهیا قیلدق که آنلر کافر اولمازلر و آنلر مذکور اولان انبیا و اتباعلریدر (اولئك الذين هدى الله فبهداهم اقتده) اول کروه شول کیمسه‌لردرکه تکری کندولره طوغری یول کوستردی پس انلرك هدایتنه تابع اول یعنی توحید و اصول دینده آنلره موافق اول (قل لا اسئلكم عليه اجرا) سویله احکامی تبلیغ ایتمك اوزره سزدن اجرت طلب ایتمم (ان هو الا ذكرى للعالمين) احکامی تبلیغ ایتمك بر شیء دکلدر الا خلقه بر پند و نصیحت (وما قدروا الله حق قدره) دخی یهود

طائفه‌سی خدانك ذاتنه درست لائق اولان تعظیمی اثبات ایتمدیلر (اذ قالوا ما انزل الله على بشر من شيء) چون دیدیلر حق سبحانه و تعالی انسان مقوله‌سی اوزره هیچ بر نسنه ایندرمدی (قل من انزل الكتاب الذي جاء به موسى) سویله کیم ایندردی شول کتابی که حضرت موسی آنی کتوردی (نورا وهدى للناس) خلقه ایشق و یول کوسترمك اولدیغی حالده (تجعلونه قراطيس تبدونها) او کتابی طومار و صحیفه‌لر قیلارسز که انلری اشکارا ایدرسز (وتخفون كثيرا) و اندن چوق شیئی کیزلرسز یعنی توراتدن خواهشکزه موافق اولان کلامی صحیفه‌لرده یازوب خلقه اشکارا ایدرسز و طبعکزه موافق اولمیانی صاقلرسز (وعلمتم ما لم تعلموا انتم ولا آباؤكم) دخی محمد المصطفانك لسانی اوزره اوکرنمش قیلندیکز اول شیئی که نه سز و نه پدرلریکز آنی بیلوردی یعنی قرآن عظیم الشان توراتده اولمیان نسنه‌یی سزه بیلدردی و اندہ مشکل اولان اشیانی بیان ایتدی (قل الله) سویله یا محمد جواب بودرکه موسی کتوردوکی کتابی تکری تعالی ایندردی (ثم ذرهم في خوضهم يلعبون) صکره کندولرك براق باطل و خرافاتلرنده اوینارلر (وهذا كتاب) و بو بر کتابدرکه (انزلناه) کندوبی ایندردك (مبارك) چوق نفعلو و فائده‌لو (مصدق الذي بين يديه) ایلروسنده اولان یعنی سائر کتب سماویه‌یی تصدیق ایدیجی (ولتنذر ام القرى) و اول کتابی ایندردك تاکم مکه خلقنی انکله قورقیده‌سن (ومن حولها) و مکه چورسنده اولانلری دخی یعنی مغرب و مشرق خلقنی (والذين يؤمنون بالآخرة) و اول برجهانك وجودینه تصدیق ایدنلر (يؤمنون به) بو کتابك حق اولدیغنه تصدیق کتوررلر (وهم على صلاتهم يحافظون) وانلر نمازلری اوزره محافظه ایدرلر زیرا نماز ایمانك نشانه‌سی و دینك دیرکیدر (ومن اظلم ممن افترى على الله كذبا) دخی کیمدر زیاده ستم صاحبی شول کیمسه‌دن که تکری تعالی اوزره یلان بغلدی (او قال اوحي الي ولم يوح اليه شيء) یا سویلیه بکا وحی اولندی و حالبوکی کندویه بر نسنه وحی اولنمدی یعنی ادعا ایده که تکریدن فرشته کلدی و بکا خبر کتوردی و نفس الامرده اویله اولمیه بو آیتك سبب نزولی بو ایدیکه دیوان نبوتك کاتبی عبدالله بن سعد حضرت فرمان ایتدیکه ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طين آیتك یازه عبدالله آنك یازمسنه شروع ایلدی چون ثم انشأناه خلقا آخر محلنه واصل اولدی انسانك خلقتنده واقع اولان اطوار تخلقدن تعجب ایدوب لسانی اوزره جاری اولدی فتبارك الله احسن الخالقين حضرت اکا دیدی بو کلماتی دخی یازکه آیت بوکونه نازل اولدی عبدالله بوندن شك ایدوب دیدی محمد

بو سوزده صادق ایسه بنم اوزریمه دخی وحی نازل اولدی واکر کاذب ایسه بن دخی آنك کبی
سویلمشدم (وَمَنْ قَالَ سَأُنْزِلُ مِثْلَ مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ) دخی کیمدر اظلم شول شئ کبی ایندررم دیدی
نته که بعض اهل شرك دیردی ایستسیدك کلام مجید کبی سوز سویلردك (وَلَوْ تَرٰى اِذِ الظَّالِمُونَ
فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ) واکر کورسیدك اولدمکه ستمکارلر اولمکك شدتلرندن اولورلر (وَالْمَلٰئِكَةُ
بَاسِطُوا اَيْدِيهِمْ) وارواحلرك قبض ایتمك ایچون عذابك فرشته لری الرك آچمشلر (اَخْرِجُوا اَنْفُسَكُمْ)
تعنیف ایچون انلره دیرلر جانلریکزی بدنلریکزدن چیقارك (اَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ) بو کون خوار
ایدیجی اشکنجه ایله مکافات اولنورسز (بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ) اول سببله که تکری
تعالی اوزره درست اولمیان نسنه‌یی اطلاق ایدردیکز (وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ) ونشانلرینك
اتباعندن سرفرازلق ایدوب تعظیم ایتمزدکز (وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادٰى) وبی شبهه کیم حسابایچون
طرفمزه اموال واولاددن مجرد اولدیغکز حالده کلدیکز (كَمَا خَلَقْنَاكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ) نته که اول کز
یعنی انا قارنده سزی براندق (وَتَرَكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ) وسزه احسان ایتدیکمز
اشیائی براقدیکز ارقه لریکزك اکسه سنده که ایچنده هیچ برنسنه صدقه ایدوب ایلرو کوندرمدیکز
(وَمَا نَرٰى مَعَكُمْ شُفَعَاءَكُمُ) وسزکله کورمزز (الَّذِينَ زَعَمْتُمْ اَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ) شول
دیلکجیلرکه ربوبیتکزده آنلر اورتاق اولدقلرك کمان ایدردیکز (لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ) خدایه قسم
اولسونکه آرالرنده کسلمك واقع اولدی (وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ) وسزدن ضایع اولدی شول
نسنه لرکه شفیع اولدقلرك کمان ایدردکز (اِنَّ اللّٰهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوٰى) تحقیقا که ایزد جل
جلاله دانه‌یی وچکردکی آریجیدرتاکه نباتات واغاجلراندن پیدا اوله (يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ)
صاغی اولمشدن چیقارر یعنی نشو ونما اهلی حیات صاحبی اولان نباتاتی وحیوانی نشو ونماسز اولان
چکردکدن ونطفه‌دن ایجاد ایدر (وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ) واولمشی زنده‌دن چیقاریجیدر
یعنی دانه‌یی ونطفه‌یی نباتات وحیواناتدن حاصل قیلر (ذٰلِكُمُ اللّٰهُ) اول احیایی واماته‌یی ایدن
ایزد ذو الجلالدر (فَاَنّٰى تُؤْفَكُونَ) پس نیچون عبادتندن یوز چویروب غیرکسنه‌یی معبود ایدنورسز
(فَالِقُ الْاِصْبَاحِ) کوندز کیجه‌سی قرانلغندن صبحی آیرر (وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا) دخی کیجه‌یی خلق ایچون
آرامگاه قیلدی (وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا) وکونش وآیی صایمق نشانلری قیلدی یعنی انلرك
ادوار مختلفه اوزره متحرك قیلدی تاکه شهور وسنین انلرله محسوب اوله (ذٰلِكَ تَقْدِيرُ
الْعَزِيزِ) اول وجه معلوم اوزره انلره حرکت ویرمك هرنسنه اوزره غالب اولان پادشاهك

تقدیریدر (الْعَلِيمِ) کیفیت تدبیری درست بیلن (وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ) واودر اول
پروردکارکه سزکچون یلدزلری یراتدی (لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) تاکه انلرله بیابانك
ودریانك قرانلقلرنده طوغری یولی بوله سز (قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) بی شبهه کیم
نشانلری روشن ومبرهن قیلدق برکروهه که دانش صاحبلریدر زیرا انلرله اولکروه منتفع
اولور (وَهُوَ الَّذِي اَنْشَاَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ) وکندودر اول خدای متعال که سزی برجاندن
ایجاد ایتدی (فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ) پس یر یوزنده سزه برقرارکاه وآنك ایچنده برمکان ودیعت
وار (قَدْ فَصَّلْنَا الْاٰيَاتِ) بی شك کیم وحدانیتك دلائلنی بیان ایتدك (لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ)
برکروهه که تفکر ایدوب اکلرلر (وَهُوَ الَّذِي اَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) واودر اول قادر مختارکه
کوك جهتندن صو ایندردی (فَاَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ) پس انکله هر صنفك نباتنی چیقاردق
بو معنایی مجمل ذکر ایلدی بعده آنی تفصیل ایدوب بیوردی (فَاَخْرَجْنَا مِنْهُ خَضِرًا) پس اول
نباتاتدن بریاشل نسنه چیقاردق (نُخْرِجُ مِنْهُ) آندن چیقاروز (حَبًّا مُتَرَاكِبًا) قات قات
اولمش دانه یعنی بغدای خوشه سی (وَمِنَ النَّخْلِ) دخی خرما اغاجندن برخرما چیقاردقکه
(مِنْ طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ) شکوفه سندن بری برینه یقین صالقملر (وَجَنَّاتٍ مِنْ اَعْنَابٍ)
دخی انکله چیقاردق اوزمدن باغلر (وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ) وزیتون واناری دخی انکله چیقاردق
(مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ) وبحالتده کیم اول میوه‌نك برمقداری بری برینه بکزر وبرمقداری
بری برینه بکزمز (اُنْظُرُوا اِلٰى ثَمَرِهِ اِذَا اَثْمَرَ) هر آغاجك میوه سنه بقك چیقن میوه سین اخراج
ایدر نیجه اوفاق اخراج ایدرکه قابل انتفاع دکلدر (وَيَنْعِهِ) وپشمسنه بقك نیجه منفعتلو
وخوش مزه وایری اولور (اِنَّ فِي ذٰلِكُمْ لَاٰيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) تحقیقا که بو مذکور اولان
اشیاده قادر حکیمك وحدانیتی اوزره دلیللر وار برکروهه که ایمان کتورورلر (وَجَعَلُوا لِلّٰهِ
شُرَكَاءَ الْجِنَّ) وبو اشکارا دلیللردن صکره خدایه شیاطینی اورتاق قیلدیلر وانلر مجوس
طائفه سیدرکه دیدیلر شیطان مقوله سی تکری‌یه اورتاقدرلر بو وجهله که خیر قسمنی تکری
ایجاد ایدر واکا یزدان دیرلر وشر قسمنی شیطان واکا اهرمن اطلاق ایدرلردی (وَخَلَقَهُمْ) وحالبوکه
حق جل وعلا کندولرك براتدی یعنی بیلمشلرایکن کیم حق تعالی کندولرك ایجاد ایتدی اجنه‌یی
کندویه اورتاق قیلدیلر (وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ) وکندویه اوغوللر وقیزلر نسبت ایدوب
افترا ایتدیلرکه یهود ونصارا دیدیلر عزیر ومسیح تکرینك اوغوللریدر وعرب دیدیلر ملئکه

تکرینك قیزلریدر (بِغَيْرِ عِلْمٍ) حقیقة الحاله بیلکیلری یوق ایکن (سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَصِفُونَ) وصف ایتدکلری اشیادن خدا عز وجل منزه اولوب بوجه لندی (بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) کوکلری و یری ابتدا ایجاد ایدن کندودر (أَنَّى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ) نیجه اکا اوشاق اولور (وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةٌ) وحال بوکه اکا قاری یوق ایدی که آندن کندویه اوشاق حاصل اوله (وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ) وهر نسنه‌یی کندو یراتدی ولاشك خالق اولان مخلوق مشابه اولمازکه اکا اوغول اوله (وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) وکندودر هر نسنه‌نك حقیقتنه دانا وهیچ برکیمسه علمندن بو مرتبه‌یه نائل اولمدی پس اکا بر مثل بولنماز و برکیمسه‌نك کبی مثل وماننده اولمیه اکا اوغول وصاحبه اولماسی محالدر (ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ) اول صفاتله موصوف اولان خدا پروردکارکزدر (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) اندن اوزکه بر معبود یوقدر (خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ) هر نسنه‌یی ایجاد ایدن کندودر (فَاعْبُدُوهُ) پس اکا عبادت ایدك (وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ) وکندو هر نسنه اوزره نکهبان ومستولیدر (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ) کوزلر اکا احاطه ایتمز (وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ) وآنك علمی کوزلره احاطه ایدر (وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ) وکندودر دقائق اموره مطلع اولان علمی احاطه ایتدوکی شیئه کیمسه احاطه ایتمیان (قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ) تحقیقا پروردکاریکزدن سزه اشکار دلیللر کلدی (فَمَنْ أَبْصَرَ) پس هر کیم حقی کوروب اکا ایمان کتوردی (فَلِنَفْسِهِ) کندو جانیچون آنی کورمش اولدی زیرا آنك نفعی کندویه دونر (وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا) وهر کیم کورمکدن کور اولوب کمراه اولدی آنك وبالی اوزرینه اولور (وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ) وبن اوزریکزه نکهبان دکلم بو کلام حضرت پیغمبرك لسانی اوزره ایراد اولندی یعنی پیغمبر خلق اوزره نکهبان کوندرلمدی که انلرك اعمالنه محافظه ایدوب مکافاتلرین ایده زیرا بو حال خدای ذو الجلاله مخصوصدر انجق پیغمبر اولان وجود شریف خلقی انذار ایتمك ایچون ارسال اولندی (وَكَذَلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ) ونته که کچمش آیتلری تصریف ایتدك آیات قرآنیه‌یی خوفدن رجایه و وعددن وعیده تبدیل ایدرز (وَلِيَقُولُوا دَرَسْتَ) و بو تصریفی ایتدك تاکه کفار دیه‌لر محمد اهل کتابدن بونی درس الدی (وَلِنُبَيِّنَهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) وتاکه قرآنی اشکار ایقلارز بر کروهه که بیلورلر زیرا انلر که منتفع اولان انلردر (اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ) سکا پروردکارندن وحی اولنان شیئه پیرولك ایت (لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ) اندن غیری عبادته مستحق بر معبود یوقدر (وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ) و تکریه اورتاق قیلنلردن یوز چویر بر سوزلرینه التفات ایتمه (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا)

وایزد ذو الجلاله ایستسیدی کفار شرك ایتمزلردی (وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا) وسنی اوزرلرینه نکهبان قیلمدق (وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ) وسن اوزرلرینه وکیل دکلسن یعنی انلرك ایشی سکا اصمرلنمامشدر مرویدرکیم اهل اسلام کفارك بوتلرینه طعن ایدرلردی کفار انلره دیدیلر بزم معبودلریمزه طعن ایتمکدن واز کچرسز یوقسه معبودکزی هجو ایدرز حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) واهل شرك خدادن اوزکه عبادت ایتدکلری اشیایی بد اوصاف ایله ذکر ایتمك (فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ) که حقدن باطله تجاوز ایدوب بیلمکسز اولدقلری حالده خدای ذو الجلالی ناسزا اوصافله ذکر ایدرلر یعنی کفره‌نك بوتلرینه سوکمکز سزك معبودکزك سوکلسنه سبب اولور پس اندن احتراز ایدك تاکه انلر احتراز ایده‌لر بو آیت کریمه‌دن فهم اولنور که قچن طاعتك ایشلمسندن بر مصیبت پیدا اولورکه اول طاعتك ثوابندن بونك کناهی ارتقدر طاعتك ترك اولنمسی لازمدر (كَذَلِكَ) نته که کفارك نظرلرینه عمللرك مستحسن قیلدی (زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ) هر بر کروهه کندو ایشلرك مستحسن قیلدق (ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ) صکره پروردکارلری طرفنه دردونمکلری (فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) پس حساب وجزا ایله ایشلدکلری ایشدن کندولرك اکاه قیلار (وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ) وایزد ذو الجلاله قسم ایتدیلر قسملرینك اشدیکه (لَئِنْ جَاءَتْهُمْ آيَةٌ) اکر ایستدکلری معجزه‌لردن بر معجزه کندولره کلور (لَيُؤْمِنُنَّ بِهَا) البته اکا ایمان کتورلر (قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ) سویله بوندن اوزکه بر نسنه یوقدرکه نبوتك نشانلری خدانك قتنده در بنم المده دکل که ایستدیککز معجزه‌یی سزه کتوره‌یم (وَمَا يُشْعِرُكُمْ) وسزه ای مؤمنلر نه بیلدردیکم (أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ) شاید ایستدکلری معجزه کندولره کلدکده ایمانه کلمزلر (وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ) دخی سزه نه بیلدردرکه اول محل کوکللرك حقی فهم ایتمکدن وکوزلرك آنی کورمکدن دوندررز (كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ) نته که آیاتدن منزل اولان شیئه تصدیق ایتمدیلر ایلك کز (وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ) وکندولرك کمراهلقلرنده سرکشته وحیران اولدقلری حالده براقورز (وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ) وبی شبهه بز انلره فرشته‌لری ایندرسیدك نته که ایمانه دعوت اولندقلرنده دیرلردی اوزریمزه ملائکه اینسیدی ایمانه کلوردك (وَكَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى) وکندولره اولمشلر سویلشسیدی نته که اقتراح ایدوب دیرلردی کچمش پدرلریمزی بزه کتورك (وَحَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا) وهر نسنه‌یی اوزرلرینه کروه کروه جمع ایتسیدك تاکه خدانك وحدانیتنه

بلور شول کیمسه‌که یولندن آزر (وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ) و طوغری یولی بولانلری کندوسی اعلمدر
(فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ) پس ییك شول نسنه‌دنكه ذبحی محلنده تكرینك آدی اوزرینه یاد
اولندی (اِنْ كُنْتُمْ بِاٰيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ) اکر خدانك سوزلرینه ایمان کتوریجیلردکز (وَمَا لَكُمْ اَلَّا تَاْكُلُوا
مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ) دخی سزه نه اولدیكه ذبح محلنده اوزرینه خدانك نامی ذکر اولنان شیدن
یمیه سز (وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ) وحالبوكه سزكچون بیان اولندی شول شیٔ كه اوزرنكزه
محرم قیلدی (اِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ اِلَيْهِ) الا محرمادن شول نسنه كه ضرورت وقتنده اكا محتاج اولدیكز
(وَاِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِاَهْوَائِهِمْ) و تحقیقا چوق کیمسه‌لر آرزولریله خلقی کمراه ایدرلر (بِغَيْرِ عِلْمٍ)
بیلمکسزلکله یعنی حلالی تحریم ایتمده و حرامی تحلیل ایتمده بر دلیل و حجتلری یوقدر انجق خواهشلریله
انلری حرام ایدوب خلقی کمراه ایدرلر (اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ) تحقیقا کیم پروردکارك کندوسی
هر کیمسنه‌دن داناتردر حقدن باطله تجاوز ایدنلره (وَذَرُوا ظَاهِرَ الْاِثْمِ وَبَاطِنَهُ) و کناهك آشكاره
سنی و کیزلیسنی ترك ایدك (اِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْاِثْمَ) بی شبهه کیم کناهی قزانانلر (سَيُجْزَوْنَ بِمَا
كَانُوا يَقْتَرِفُونَ) یقینده قزاندقاری نسنه ایله مكافات اولنورلر (وَلَا تَاْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللّٰهِ عَلَيْهِ)
و ییمكز شول بوغازلنمشدنكه بوغازلندقده خدانك اسمی عمدا اوزرینه ذکر اولنمدی (وَاِنَّهُ لَفِسْقٌ)
و تحقیقا آنك ییلمسی طاعتك حدندن چیقمقدر (وَاِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ اِلَى اَوْلِيَائِهِمْ) و
بی شبهه کیم شیطانلر کفاردن اولان دوستلرینه وسوسه ایدرلر (لِيُجَادِلُوكُمْ) تاكه دوستلری
سزکله مباحثه ایدرلر بو طریقله که سز اولدردیككز شیٔ ییرسز و تكری تعالی اولدردوكی شیٔ
ییمزسز (وَاِنْ اَطَعْتُمُوهُمْ) و اکر سز ای اهل ایمان حرامك استحلالنده کفاره منقاد اولورسز (اِنَّكُمْ
لَمُشْرِكُونَ) بلا شبهه سز اهل شرك اولورسز مرویدر کیم حضرت حمزه اسلامه کلمدن اول
بر کون شكاره کیتمشدی غیبتنده ابو جهل شقی سرور کائنات ایله بر بی ادبانه حرکت ایتدی حضرت حمزه
شكاردن دوندكده آنك نامعقول حرکتنی کندویه نقل ایتدیلر هدایت ازلیه و عرق حمیه جوشه
کلوب النده که کمانله ابو جهلك باشنه بر قاج اورش اوردی بعده کلوب حضرتدن کلمهٔ شهادتی
تلقین ایلدی حق جل و علا ایكیسنك حقنده بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (اَوَمَنْ كَانَ مَيْتًا فَاَحْيَيْنَاهُ)
دخی یا شول کیمسه‌که کفر سببیله اولمش ایدی پس آنی بز زنده قیلدق (وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي
بِهِ فِي النَّاسِ) و اکا بر ایشیغ قیلدقكه انكله خلق آراسنده یورر (كَمَنْ مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ) شول
کیمسه کبیدرکیم صفتی بوكه قرنلقلرده قالمشدر (لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا) انلردن بر حالده چیقمجی

و پیغمبرك رسالتنه شهادت ایدرلر (مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا) اولمازدیكه ایمانه کله‌لر (اِلَّا اَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ) مكر
تكری تعالی ایمانلرك ایسته‌یه یعنی هیچ بر حالده انلردن ایمان صادر اولمازدی الا اول حالده‌كه حق
سبحانه و تعالی ایمانه کلمكلرك مراد ایده (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ) ولكن کفارك چوغی بیلمزلركه هدایت
کندولره کلسه ایمانه کلمزلر (وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا) و نته کیم یا محمد سكا دشمنلر قیلدق هر
پیغمبره دشمان قیلدق (شَيَاطِينَ الْاِنْسِ وَالْجِنِّ) بو ایكی نوعك کردنكش و عاصیلری (يُوحِي بَعْضُهُمْ
اِلَى بَعْضٍ) بری برینه وسوسه ایدوب خبر صالورلر (زُخْرُفَ الْقَوْلِ) سوزك باطل و مموهی
(غُرُورًا) الدنمق ایچون (وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ) و اکر پروردکارك ایمانلرك ایستسیدی آنی
ایشلمزلردی یعنی پیغمبرلرك دشمنلكك و باطل اولان سوزلرك صالمسین ایتمزلردی (فَذَرْهُمْ وَمَا
يَفْتَرُونَ) پس کندولرك دوزدكلری یلانله براق (وَلِتَصْغَى اِلَيْهِ اَفْئِدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ)
غرور اوزره معطوفدر یعنی شیاطین انس و جن بری برینه مموه سوز القا ایدرتاكه روز جزایه
ایمان کتورمیانكسه‌لرك کوكللری اكا میل ایده (وَلِيَرْضَوْهُ) و تاكه آنی کندو جانلرینه پسند ایده‌لر
(وَلِيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ) و تاكه کناهدن قزانه‌لر اول شیٔ كه کندولر آنی پیدا ایدیجیلردر
(اَفَغَيْرَ اللّٰهِ اَبْتَغِي حَكَمًا) پس کفاره سویله یا محمد خدادن اوزكه می حكم ایدیجی طلب ایدرم یعنی الله
تعالیدن غیری حكم ایتمكه بر کیمسه طلب ایتمم زیرا حاكم عادل کندودر (وَهُوَ الَّذِي اَنْزَلَ
اِلَيْكُمُ الْكِتَابَ) و حالبوكی کندودر سزه کتابی ایندردی (مُفَصَّلًا) حق و باطل ایچنده بر مرتبه
مبین كه اشتباهی قبول ایتمز (وَالَّذِينَ اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ اَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ) و شول
کیمسه‌لركه کتابی کندولره ویردك بیلورلركیم علی التحقیق قرآن عظیم الشان طوغریلغله پروردکارندن
ایندرلمش (فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ) پس شك ایدنلردن اولمه خطاب حضرته در ولكن مقصود امتدر
(وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ) دخی پروردکارك سوزی غایته یتشدی (صِدْقًا) اخبار و مواعیدده صدق
اولمق ایچون (وَعَدْلًا) و احكام و اقضیه‌ده عدل اولمق ایچون (لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ) آنك سوزلرینه
بر تبدیل ایدیجی یوقدر (وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) و کندودر هركسك سوزك ایشیدن اسرارلرینه مطلع
اولان (وَاِنْ تُطِعْ اَكْثَرَ مَنْ فِي الْاَرْضِ) و اکر یریوزنده اولنلرك چوغنه منقاد اولورسن (يُضِلُّوكَ
عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) سنی خدانك یولندن کمراه ایدرلر (اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ) كماندن غیری بر شیئه
پیرولك ایتمزلر (وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ) و انلر بر شیٔ دكل الا تكری تعالی اوزره یلان دیرلر
(اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ) تحقیقا کیم پروردکارك کندوسی هركسدن داناتردر (مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ)

دکلدر (كذلك) نته که اهل ایمان ایچون عملری آراسته قیلندی (زين للكافرين ما كانوا يعملون)
اهل کفر اولنلره ایشلدکلری شیء بزنمش قیلندی (وكذلك جعلنا في كل قرية اكابر مجرميها) و
نته که مکه ده کنهکارلرك اکابر قیلدق هر کویده کنهکارلرك اکابر قیلدق (ليمكروا فيها) تاکه
اول موضعده مکر وحیله ایده لر نته که رؤساء اهل مکه هر یول باشنده آدمیلر قومشلردیکه
طشره دن کلان ادمه دیه لر پیغمبرلکی دعوی ایدن محمد ساحر وشاعردر روازبس که اکابر مقوله سی
خلقی توابع ایتمکه وکندولرك آزدرمغه اوزکه لردن تواناترلر بو ایشله مخصوص قیلندیلر
(وما يمكرون الا بانفسهم) ومکر وحیله ایتمزلر الا کندو جانلرینه زیرا آنك وبالی انلره عائد اولور
(وما يشعرون) دخی بیلمزلر که مکرك شآمتی نفسلرینه دونر منقولدر که ابو جهل واتباعی دیرلردی
بنی عبد منافك هر شرفلریکه وار بزم دخی اکا کوره شرفز وار شمدیلکده بنی عبد منافده بر پیغمبر
ظاهر اولدیکه اکا وحی کلور ازمزده بو کونه بر کمسه پیدا اولمینجه راضی اولمازز حق تعالی بو ایتی منزل
ایدوب بیوردی (واذا جاءتهم آية) دخی قچن کفار قریشه قرآندن بر آیت کلور (قالوا لن نؤمن
حتى نؤتى مثل ما اوتي رسل الله) دیرلر ایمانه کلمزز خدانك پیغمبرلری ویرلدیکی شیء کبی بزه ویرلمینجه
(الله اعلم حيث يجعل رسالته) ایزد جل جلاله یخشی بیلور قنغی یرده رساله سنی قیلا (سيصيب
الذين اجرموا صغار عند الله) بی شبهه کیم کفرله کنهکار اولنلره برخوارلق دکر خدانك قتندن (وعذاب
شديد) وبر قتی اشکنجه دخی (بما كانوا يمكرون) مؤمنلرك حقنده ایتدکلری مکر وحیله سببیله
(فمن يرد الله ان يهديه) پس هر کمسه کیم تکری تعالی ستر که اکا طریق حقی بیلدره (يشرح صدره
للاسلام) سینه سن اسلامك قبولیچون کشاده قیلار (ومن يرد ان يضله) وهر کمسه که استر
آنی کمراه ایده (يجعل صدره ضيقا حرجا) آنك سینه سن قتی طار قیلر که حق قبول ایتمکدن ممتنع
اولور (كانما يصعد في السماء) کویا که کوك سمتنه چیقیور یعنی حق قبول ایتمکدن اودکلو
قچرکه کویا کوك سمتنه چیقمق استر بو کلام قچمغك نهایتدن کنایتدر (كذلك) نته که کافر
مقوله سنك سینه سن تنك قیلدی (يجعل الله الرجس على الذين لا يؤمنون) تکری تعالی ایمانه
کلمیانلر اوزره عذابی قیلار (وهذا صراط ربك) وبو یعنی دین اسلام پروردکارك یولیدر ❀
(مستقيما) طوغری ایچنده اصلا اکریلك یوقدر (قد فصلنا الآيات) تحقیقا کیم قرآن عظیم
الشانك آیاتنی بیان ایتدك (لقوم يذكرون) بر کروه ایچون که نصیحتی قبول ایدرلر (لهم دار
السلام) سلامتك محلی یعنی بهشت جاویدان نصیحت پذیرا اولنلره در (عند ربهم) پروردکارلری

قتنده (وهو وليهم) وکندو دنیاده ناصرلری وعقباده امورلرینه متولی (بما كانوا يعملون)
ایتدکلری اعمال سببیله (ويوم يحشرهم جميعا) وحق سبحانه وتعالی سویلر اول کونده که انس
وجنی قوبیغر (يا معشر الجن قد استكثرتم من الانس) ای شیطانلرك کروهی آدمیلردن چوق
کیمسه لری اغوا ایدوب توابع ایدندیکز (وقال اولياؤهم من الانس) وآدمیلردن شیطانلرك
دوستلری دیدیلر (ربنا استمتع بعضنا ببعض) ای پروردکاریمز بریمز بریمزدن منتفع اولدی
یعنی شیاطین انسدن وانس شیاطیندن بهره یاب اولدیلر بو معنا ایله که شیاطین آدمیلری افعال
قبیحه اوزره دلالت ایتدیلر وانس انلرك دلالتنی قبول ایدوب انلره مرتکب اولدیلر (وبلغنا اجلنا
الذي اجلت لنا) دخی دیدیلر معین وقتمزه یتشدك شول وقتکه سن آنی بزه تعیین ایتدك یعنی
قبوردن مبعوث اولدق (قال النار مثواكم) سؤال مقدره جوابدر یعنی کویا برسی صوردیکه
دیدکلری سوزدنصکره حق سبحانه وتعالی کندولره نه بیوردی جواب ویرلدیکه کندولره بیوردی آتش قرار
کاهکزدر (خالدين فيها) جمیع اوقاتده اقامتی ایچنده تقدیر ایتدیککز حالده (الا ما شاء الله) الا
اول وقتکه تکری تعالی ایستر که سزی آتشدن زمهریره نقل ایده (ان ربك حكيم عليم) تحقیقا کیم
پروردکارك انس وجنك ایشلدوکی ایشده اصابت ایدیجیدر احوال واعماللرینه دانادر (وكذلك
ونته که جنی انسك اضلالندن متمکن قیلدق (نولي بعض الظالمين بعضا) انسدن ظالم اولنلرك
بر مقداری بر مقداره مسلط قیلارز (بما كانوا يكسبون) معاصیدن قزاندقلری شیء سببیله
(يا معشر الجن والانس) ای دیولرك وادمیلرك کروهی (الم يأتكم رسل منكم) سزدن پیغمبرلر
سزه کلمدیلرمی که (يقصون عليكم آياتي) اوزریکزه کلام مجیدمك آیاتنی اوقورلر (وينذرونكم
لقاء يومكم هذا) وسزی قورقتدررلر بو کونکزك کورمسندن دیلمك کرك کیم اصح اقوال اوزره
رسول فقط انس مقوله سندن اولورلر وبو مقامده اجنه انسله مخاطب اولدقلرندن اوتری
رسالت ایکیلرینه نسبت اولندی (قالوا شهدنا على انفسنا) جوابده دیدیلر جانلریمز اوزره کواهلق
ایدرز یعنی ایتدکلری کفره اقرار ایدوب عذابه مستحق اولدقلرینه معترف اولدیلر (وغرتهم
الحياة الدنيا) وفریب اولان صاغلق کندولرك الداتدی (وشهدوا على انفسهم انهم كانوا كافرين)
وجانلری اوزره طانقلق ایتدیلرکه کندولر ایماننسز ایدیلر (ذلك) رسلك کلمسی (ان لم يكن ربك
مهلك القرى بظلم) اولجهتدندرکه پروردکارك کویلر خلقنی ظلملری سببیله نابود قیلیجی دکلدی
(واهلها غافلون) وحالبوکه کندولر بیخبردرلر یعنی حق تعالینك عادتی بویله جاری اولمدیکه برکوی

خلقنه پیغمبر کوندرمدن اول کندولر غفلتده ایکن اهلاك ایده لکن انلره اول پیغمبر کوندرر
صکره کفر اوزره اصرار ایدوب ایمانه کلمزلر ایسه کندولرك نابود ایدر (وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِمَّا عَمِلُوا) دخی
مکلفلردن هر بر فرده ایتدکلری عمل جهتندن پایه لر وار (وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ) و پروردکارك
ایشلدکلری ایشدن غافل دکلدر (وَرَبُّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ) و خلقك عبادتندن بی نیاز
اولان پروردکارك مرحمت ایه سیدر (إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ) ایسترسه
سزی ای عاصیلر کیدروب سزدن صکره خلقدن ایستدیکی کیمسهلری یریکزه قویر (كَمَا أَنْشَأَكُمْ
مِنْ ذُرِّيَّةِ قَوْمٍ آخَرِينَ) نته که سزی بر بشقه کروهك نسلندن ایجاد ایتدی (إِنَّ مَا تُوعَدُونَ
لَآتٍ) تحقیقا کیم حشر و نشردن وعد اولندیغکز شیء البته کلملیدر (وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ)
و سز عزتدن و الانتقامی تعجیز ایدیجی دکلسز (قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَى مَكَانَتِكُمْ) سویله یا محمد ای
بنم عشیرتم استطاعت و تمکنکزك غایت و نهایتی اوزره ایشلك بو امر تهدید ایچوندر
و حاصل معنی بوکه کفر و عداوتکز اوزره ثابت اولك که (إِنِّي عَامِلٌ) علی التحقیق بن اسلام اوزره صبر
و ثباتدن مأمور اولدیغم نسنهیی ایشلیجیم (فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ) که یقینده
بیلورسز کیمدر که کندویه بو جهانك کوزل نتیجهسی اولور (إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ) تحقیقا شاٰن
بودر که ستمکار اولنلر قورتلمازلر کوردیلر که عرب مشرکلرینك دابی بویله ایدیکه اکینلرندن
و طوارلرندن بر حصه تکری تعالی یه و بر حصه پوتلرینه تعیین ایدرلر تکری تعالی یه تعیین
ایتدکلری حصهیی فقرایه و قوناقلره صرف ایدرلردی و پوتلرینه تعیین قیلدقلری حصهیی آنلرك
خادملرینه نفقه قیلورلردی پس اولوقتکه خدایه معین اولان حصه ایو کلوردی پوتلرینك حصهسیله
آنی دکشدیررلردی و اکر پوتلرینك حصهسی بخشی کلوردی آنلره زیاده محبتلری ایچون حالی اوزره
قورلردی حق سبحانه و تعالی بو احواللرندن خبر ایدوب بیوردی (وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ
نَصِيبًا) و ایزد ذو الجلاله براندیغی اشیادنکه اکین و طوارلردر بر بهره قیلدیلر (فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ
بِزَعْمِهِمْ) پس باطل کمانلریله دیدیلر بو نصیب تکری یهدر (وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا) و بو نصیب اورتاقلریمزهدر
یعنی اول نسنهلره که کندولرك خدایه اورتاق قیلدیلر (فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ)
پس اول شیء که اورتاقلرینه ایدی خدایه ایرشمز یعنی تکرینك حصهسنه صرف اولنجق یرلرده اورتاقلرینك
حصهسی صرف اولنمزدی (وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ) و اول نسنه که تکری یه ایدی اورتاقلرینه ایرشر یعنی خدایه معین اولان حصه فچن بخشی کلوردی آنی اورتاقلرینه ویررلردی.

سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ) ایتدکلری حکم غایتله بد حکم ایدی (وَكَذَلِكَ) و نته که قربانك قسمنده شیطانلر
کفاره ایشلرك مستحسن قیلدی (زَيَّنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ) ارباب شرکدن چوق
کمسنهلره اوشاقلرینك اولدرمسین تحسین ایتدی (شُرَكَاؤُهُمْ) اجنهدن اولان اورتاقلری
(لِيُرْدُوهُمْ) تا که اغوا سببیله کندولرك هلاکه دوشرهلر (وَلِيَلْبِسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ) و تا که دینلرکه
حضرت اسمعیل دینیدر اوزرلرینه قارشدرهلر (وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ) و اکر حق جل و علا
ایستسیدی اهل شرك کندولره مزین اولان شیء ایشلمزلردی (فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ) پس کندولرك
بغلدقلری یالانله براق (وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ) دخی دیدیلر بونلر یعنی پوتلرینه قیلدقلری حصه حرام
اولمش طوارلر و اکینلردر (لَا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ) انلری بر کیمسه داد مز مکر بر کیمسه که بز آنی ایسترز
(بِزَعْمِهِمْ) کمانلریله یعنی بو سوزی بی حجت و برهان دیرلر (وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا) دخی دیدیلر بونلر
یعنی بحائر و سوائب و حوامی بر طوارلردر که ارقهلرینك بنلمسی حرام قیلنمشدر (وَأَنْعَامٌ) دخی
دیدیلر بونلر یعنی پوتلره اولان قربانلر بر طوارلردر که (لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا) تکرینك آدین
اوزرلرینه ذکر ایتمزلر ذبح محلنده بو جمله محکی اولان کلامدن دکلدر انجق موصوفی غیریسندن
تمییز و تعیین ایتمك ایچون ذکر اولنمشدر (افْتِرَاءً عَلَيْهِ) بو مذکور اولان اشیاده ایزد ذو الجلال
اوزره نادرست افترا ایدرلردی (سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ) بلا شبهه حق سبحانه و تعالی
کندولره افترالری سببیله سزا ایدر (وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِذُكُورِنَا) دخی
دیدیلر بو طوارلرك یعنی بحیره و سائبهلرین قارنندهاولان یوری مقولهسی ارککلریمزه مخصوصدر
اکر صاغ طوغرلر (وَمُحَرَّمٌ عَلَى أَزْوَاجِنَا) و قاریلریمز اوزره حرام اولمشدر (وَإِنْ يَكُنْ مَيْتَةً فَهُمْ
فِيهِ شُرَكَاءُ) و اکر اول یوری اولمش اولور یعنی میت طوغرارلرسه ارکك و دیشلر ایچنده اورتاقلردر (سَيَجْزِيهِمْ
وَصْفَهُمْ) بلا شبهه حق سبحانه و تعالی انلره بلانی وصف ایتملرینك جزاسین ویرر یعنی سویلدکلری
یلانك مقابلهسنده کندولرك معذب ایدر (إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ) تحقیقا کیم حق سبحانه و تعالی حلالی
حرام ایدنلرك و حرامی حلال قیلانلرك عقابنده حکم ایدیجی احواللرینه کما ینبغی دانادر (قَدْ
خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا) بی شبهه کیم اوتوزدی شول کیمسهلرکه اوشاقلرك خفت
عقللرندن اوتری اولدردیلر (بِغَيْرِ عِلْمٍ) بی دانش اولدقلری حالده کیم اولادلرینك رزقن ویرن حق
تعالیدر (وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ) و کندولره ایزد ذو الجلال بحائر و سوائبدن روزی قیلدیغی
شیئی حرام ایتدیلر (افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ) تکری تعالی اوزره محکم یلان بغلدیلر (قَدْ ضَلُّوا) بی شبهه کیم

انلرآزدیلر (وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ) وطوغری یولی بولمش دکل ایدیلر (وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَعْرُوشَاتٍ
وکندودر اول پروردکارکه آغاجلر اوزره اوزمی قالدرلمش باغلر ایجاد ایتدی (وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ) واوزمی
قالدرلمش یعنی یریوزی اوزره اوزمی قالمش باغلر دخی ایجاد ایتدی (وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا
أُكُلُهُ) دخی خرما آغاجنی واکینی ایجاد ایتدی حالده که هر برینک یمشی هیئت وکیفیتده مختلف
تقدیر اولنمش (وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ) دخی زیتون واناری پیدا ایتدی
اول حالده که افرادلری رنك وچاشنیده بری برینه بکزه مش وبری برینه بکزه ممش (كُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ
إِذَا أَثْمَرَ) هر برینک یمشندن یمکلک ایچون یمش ویرر (وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ) وبیچلسی کوننده حقی
ویرك یعنی اولکونکه میوه لری دیررسز واکینی بیچرسز ایچندن صدقه سن چیقاروب فقرایه بذل
ایدك اشهر اقوال اوزره حقدن مراد صدقه در زیرا بو آیت کریمه مکهٔ مکرمه ده نازل اولدی و
زکوتك فرضیتی مدینهٔ منوره ده ثابت اولدی (وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ) وصدقه
ویرمده حددن تجاوز ایتمك که بی شبهه حق تعالی حددن تجاوز ایدنلری سومز (وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةً
وَفَرْشًا) دخی سزه طوارلردن یوك چکیجی وانلرك تویندن ویوکندن دوشنجك نسنه خلق ایتدی
(كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ) ییکز تکری تعالی سزه روزی قیلدیغی نسنه دن (وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ
الشَّيْطَانِ) وابلیس لعینك آدملرینه پیرولك ایتمك یعنی آنك وسوسه سنه اویوب سزه حلال
قیلنان نسنه یی حرام ایتمك (إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ) که بی شبهه شیطان شقی سزه دشمنلکی آشکارا
ایتمش بر دشمندر (ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ) طوارلردن سکز جفت سزه یراتدی لغت عربیه ده هر حیوانکه
نوعندن کندویه برایش اوله که انکله جفتلشور هر برینه زوج دیرلر وکاه اولور که ایکیسنه
جفت دیرلر وبونده مراد اولان اولکیدر (مِنَ الضَّأْنِ اثْنَيْنِ) قیوندن ایکی جفت ارکك ودیشی یراتدی
(وَمِنَ الْمَعْزِ اثْنَيْنِ) دخی کچیدن ایکی جفت ارکك ودیشی (قُلْ آلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنْثَيَيْنِ) سویله
ایا قیون وکچیلرك ارککلرین حرام ایتدی یا دیشیلرك (أَمَّا اشْتَمَلَتْ عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ) یاخود
ایکی دیشینك قارنلرنده اولان یوریلری (نَبِّئُونِي بِعِلْمٍ) بکا خبر ویرك بر بیلنمش امر ایله که آنك اوزره
دلالت ایده کیم حق تعالی بونلری تحریم ایتدی (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اکر ایتدیککز دعواده صادقلر
ایدیکز (وَمِنَ الْإِبِلِ اثْنَيْنِ) دخی دوه دن ایکی جفت ارکك ودیشی یراتدی (وَمِنَ الْبَقَرِ اثْنَيْنِ) دخی
صغر مقوله سندن ایکی جفت اوکوز واینکی یراتدی (قُلْ آلذَّكَرَيْنِ حَرَّمَ أَمِ الْأُنْثَيَيْنِ أَمَّا اشْتَمَلَتْ
عَلَيْهِ أَرْحَامُ الْأُنْثَيَيْنِ) ترجمه سی منوال سابق اوزره در چونکه کندو نفسلرندن قیونلری وبحائر

وسوائب

وسوائب وحوامی دوه لرك استعمالنی تحریم ایتدیلر وبحائر وسوائبك قارنلرنده اولان یوریلری
برقسمنی دیشیلر اوزره تحریم ایدوب وبر قسمنی ارکك ودیشیلره مباح قیلدیلر حق تعالی
کندولردن علی طریق الانکار استفهام ایتدی پس استفهامك معناسی بو اولور که حق تعالی
بو مذکور اولان اشیانك بر فردینی حرام قیلمدی پس تحریم وتحلیل ایتمك سزه قندن کلدی (أَمْ كُنْتُمْ
شُهَدَاءَ إِذْ وَصَّاكُمُ اللَّهُ بِهَذَا) یاخود حاضرلرمی ایدیکز ایچون حق تعالی بو تحریمك ایتمسین سزه
اصمرلدی (فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا) پس کیمدر زیاده ستمکار شول کیمسه دنکه تکری
تعالی اوزره افترا ایلدی وآندن مراد اکابرلریدرکه بوکونا نامعقول ایشلری مقرر قیلدیلر
یا عمرو بن لحی که انلری تأسیس ایلدی (لِيُضِلَّ النَّاسَ بِغَيْرِ عِلْمٍ) تاکه خلقی کمراه قیله دانشله
متصف دکل ایکن (إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) تحقیقا کیم حق جل وعلا ستمکار اولان
جماعتی مقصد اعلایه یتشدرمز (قُلْ لَا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا) سویله یا محمد بکا جبریل
ایله کوندریلان نسنه ده حرام قلنمش بر ییجك بولمدم (عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ) بر ییجی اوزره که آنی
ییر (إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً) مکر اول طعام بوغازلنمیوب اولمش اوله (أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا) یا طمرلردن
اقمش بر قان اوله (أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ) یا طکوز اتی اوله (فَإِنَّهُ رِجْسٌ) که بی شبهه طکوزك اتی
مردوددر (أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ) یا بر فسق اوله که ذبحی محلنده تکریدن اوزکه یه صوت
قالدرمش اوله یعنی بوغازلندیغی محل تکرینك اسم شریفی اوزرینه ذکر اولنمیوب پوتلرك
آدی اوزرینه ذکر اولنه (فَمَنِ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ) پس بر کیمسه که بو محرم اولان اشیانك یمسنه
مضطر اولسه او حالده که کندو کبی بر مضطر اوزره ستم ایتمش اولمیه (وَلَا عَادٍ) ویمسند
مقدار ضرورتی تجاوز ایتمش اولمیه بو ایشدن اوتری مؤاخذه ایتمش اولمز (فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ
رَحِيمٌ) زیرا علی التحقیق پروردکارك قوللرینك کناهن غایتله مغفرت ایدوب کندولره اسرکر
(وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا) دخی شول کیمسه لر اوزره که دین یهودیله تدین ایتدیلر (حَرَّمْنَا كُلَّ
ذِي ظُفُرٍ) هر طرناق ایسی حیوانی حرام قیلدق سباع بهائم وطیور کبی (وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا
عَلَيْهِمْ شُحُومَهُمَا) وصغردن وقیوندن ییلرینی اوزرلرینه حرام قیلدق (إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا
الا اول نسنه که آرقه لری آنی قالدردی یعنی ارقه لرینه ایچدن وطشره دن یاپشن ییم (أَوِ الْحَوَايَا)
یا اول شیء که بغرسقلری اوزره مشتمل اولدی (أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ) یا اول نسنه که کوکله قرشمش
اوله قویرق کبیکه بونلر حرام اولمدیلر (ذَلِكَ) بو تحریم ایتمکلکمز (جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْ) ایتدکلری

ستم سببیله کندولره مکافات ایتدك (وَاِنّا لَصادِقُونَ) وتحقیقا که بز ویردیکمز خبرلرده
کرچك سویلیجیلرز (فَاِنْ كَذَّبُوكَ) پس اکر سنی یا محمد یهود طائفه سی یلانجی طوتدیلرسه (فَقُلْ
رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ واسِعَةٍ) سویله پروردکاریکز چوق اسرککك ایه سیدر پس سزی علی العجله
کناهلریکزله مؤاخذه ایتمز (وَلا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ) وبالکلیه کنهکار اولان کروهدن
عذابی دوندرلمز (سَيَقُولُ الَّذِينَ اَشْرَكُوا) یقنده مشرك اولان کیمسه لر دیرلر (لَوْ شاءَ اللّهُ ما
اَشْرَكْنا وَلا آباؤُنا) حق تعالی جل شانه ایستسیدی که نه بز ونه پدرلریمز تکریه اورتاق قیلاردق
وَلا حَرَّمْنا مِنْ شَيْءٍ) وهیچ برنسنه یی حرام قیلمزدق بو کلام حد ذاتنده بر درست کلامدر ولکن
آنلر بونی عذر یوزندن دیمدیلر بلکه استهزا طریقیله آنی دیدیلر آنکچون اوزرینه ذم اولندیلر (كَذلِكَ
نته که بو کفار سنی تکذیب ایتدیلر (كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) کندولردن اسبق اولان کیمسنه لر پیغمبرلرك
تکذیب ایتدیلر (حَتّى ذاقُوا بَأْسَنا) اولوقته دك که اشکنجه مزی دادیلر (قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِنْ عِلْمٍ
سویله ایتدیککز دعوایه مطابق قتکزده هیچ بر بیلنمش امر وارمیکه انکله احتجاج ایدوب (فَتُخْرِجُوهُ
لَنا) آنی بزه چیقاره سز (اِنْ تَتَّبِعُونَ اِلّا الظَّنَّ) بو سوزکزده کماندن غیری برنسنه یه تابع
دکلسز (وَاِنْ اَنْتُمْ اِلّا تَخْرُصُونَ) وسز برنسنه دکلسز الا یلان سویلر برجماعتسز (قُلْ فَلِلّهِ
الْحُجَّةُ الْبالِغَةُ) سویله یا محمد پس صحتك نهایتنه ایرمش دلیللر تکری تعالی یه مخصوصدر (فَلَوْ شاءَ
لَهَديكُمْ اَجْمَعِينَ) پس هدایتکزی ایستسیدی توفیقله سزی قوطوغری یولی بولمش قیلوردی
(قُلْ هَلُمَّ شُهَداءَكُمُ) سویله حاضر قیلك طانقلریکزی (الَّذِينَ يَشْهَدُونَ اَنَّ اللّهَ حَرَّمَ هذا) شول کیمسه لرکه
طانقلق ایدرلرکیم علی التحقیق تکری تعالی تحریم ایتدیککز اشیایی تحریم ایتدی (فَاِنْ شَهِدُوا
فَلا تَشْهَدْ مَعَهُمْ) پس اکر شهادت ایدرلرسه سن کندولرله شهادت ایتمه یعنی سوزلرك تصدیق
ایتمه (وَلا تَتَّبِعْ اَهْواءَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآياتِنا) واویمه شول کیمسه لرك خواهشلرینه که کلاممزی
تصدیق ایتمدیلر (وَالَّذِينَ لا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ) دخی اویمه شول کیمسه لرك آرزولرینه که
روز جزانك اولمسین تکذیب ایدرلر (وَهُمْ بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ) وحالبوکه کندولر پروردکارلرینه
ماننده قیلارلر (قُلْ تَعالَوْا اَتْلُ ما حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ) سویله یا محمد کلك سزه اوقویم اول
شیئی که ربکز اوزریکزه حرام قیلدی واول اوقنان نسنه بودرکه (اَلّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً
خدایه برنسنه اورتاق قیلمك (وَبِالْوالِدَيْنِ اِحْساناً) وآتایه وانایه ایولك ایدك یعنی ایولکدن
غیری آنلره برشیء ایتمك (وَلا تَقْتُلُوا اَوْلادَكُمْ مِنْ اِمْلاقٍ) واوشاقلریکزی فقرلك قورقوسندن

اولدرمك (نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَاِيّاهُمْ) بز سزه وآنلره روزی ویررز (وَلا تَقْرَبُوا الْفَواحِشَ) دخی کناهلرك
کبائرینه یقلشمك (ما ظَهَرَ مِنْها وَما بَطَنَ) آنلردن آشکارا اولنلری وکیزلی ولنلری (وَلا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي
حَرَّمَ اللّهُ اِلّا بِالْحَقِّ) دخی جانی اولدرمك شول جانی که تکری تعالی آنك قتلنی حرام ایتدی مکر حقله
اولدره سز قصاصك کمنسی ومحصنك رجمی ومرتدك قتلی کبی (ذلِكُمْ وَصّاكُمْ بِهِ) اول مذکور
اولان اشیا حق سبحانه وتعالی آنك محافظه سیله سزه اصمرلدی (لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ) تاکه سز فهم
ایدوب طوغری یولی بوله سز (وَلا تَقْرَبُوا مالَ الْيَتِيمِ اِلّا بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ) دخی اوکسزك مالنه یقلشوب
تصرف ایتمك الا بر وجهله که ایولکله متصف اوله صاقلمسی وکوزدروب ارتدرمسی کبی (حَتّى يَبْلُغَ
اَشُدَّهُ) تاکه اوکسز قوتنه ایرشه یعنی بالغ اولنجه (وَاَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزانَ بِالْقِسْطِ) دخی اولچلان
نسنه وترازوده چکلان شیء عدالتله ادا ایدك ایچنده جور ایتمکدن نصاقتك کوردیلرکه چون
بو آیت نازل اولدی صحابه کرام دیدیلر یا رسول الله اولچکده وترازوده مساوات تامه برینه کتورمکه
طاقتمز یوقدر حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (لا نُكَلِّفُ نَفْساً اِلّا وُسْعَها) برجانه برنسنه
تکلیف ایتمزز انجق طاقتنده اولان شیئ (وَاِذا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا) دخی حکومته متعلق سوز سویلرسز
عدالت ایدك میل ومحابا ایتمك (وَلَوْ كانَ ذا قُرْبى) واکر محکوم له یا محکوم علیه بریقین خصم اولسه
(وَبِعَهْدِ اللّهِ اَوْفُوا) دخی خدانك پیماننی یرینه کتورك یعنی احکام شرعیه نك اداسیچون سزکله ایتدیکی
عهدی ایفا ایدك آنلره خلل ایصال ایتمك (ذلِكُمْ وَصّاكُمْ بِهِ) بو مذکور اولان اشیا سزه آنلرله
عمل ایتمکه اصمرلدی (لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ) تاکه سز پند ونصیحت آله سز (وَاَنَّ هذا صِراطِي مُسْتَقِيماً
دخی اوزریکزه اوقورم که علی التحقیق بو سوره ده مذکور اولان احکام بنم یولمدر بر طوغری
یول (فَاتَّبِعُوهُ) پس آکا ییرولك ایدك (وَلا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ) وادیان مختلفه یه اویمك (فَتَفَرَّقَ بِكُمْ
عَنْ سَبِيلِهِ) که آنلر سزی طریق حقدن دور ایدوب پراکنده قیلورلر (ذلِكُمْ وَصّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ
بو اتباع ایتمك حق سبحانه وتعالی سزه آنك محافظه سیله اصمرلدیکه تاکه سز ضلالتدن پرهیز اوله سز
(ثُمَّ آتَيْنا مُوسَى الْكِتابَ) صکره حضرت موسایه توراتی ویردك (تَماماً عَلَى الَّذِي اَحْسَنَ) کرامت ونعمتی
تمام ایتمك ایچون شول کیمسه اوزره که احکامی کما ینبغی یرینه کتوردی (وَتَفْصِيلاً لِكُلِّ شَيْءٍ)
دخی امور دینیه دن هر نسنه یه بیان ویرمك ایچون (وَهُدىً وَرَحْمَةً) دخی طوغری یولی بولمق
ایچون وسبب رحمت اولمق ایچون (لَعَلَّهُمْ بِلِقاءِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ) تاکه بنی اسرائیل پروردکارلرینك
ملاقاتنه تصدیق ایده لر (وَهذا كِتابٌ اَنْزَلْناهُ) وبو یعنی قرآن عظیم الشان بر کتابدرکه کندویی ایندردك

مُبَارَكٌ) چوق فائده لو (فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا) پس اکا تابع اولوب پرهیزلك ایدك (لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) تاکه
سزاکا متابعت ایتمك سببیله مرحمت اولنه سز (أَنْ تَقُولُوا) انزلنا لفظنه متعلقدر یعنی
قرآنی ایندردك تاکه دیمیه سز (إِنَّمَا أُنْزِلَ الْكِتَابُ عَلَى طَائِفَتَيْنِ مِنْ قَبْلِنَا) کتاب سماوی مقوله سی
ایمندی الآ بزدن اسبق اولان ایکی کروه اوزره یعنی یهود ونصاری اوزره ایندرلدی (وَإِنْ كُنَّا
عَنْ دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ) وتحقیقا که بز انلرك اوقومسندن بیخبر ایدك یعنی نه اصل شی اولدیغنی
بیلمز ایدك ونه آنك کبی بر قرآنه آکاه ایدك (أَوْ تَقُولُوا) دخی قرآن عظیم الشانی ایندردك تاکه دیمیه سز
(لَوْ أَنَّا أُنْزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ) تحقیقا که بزم اوزریمزه کتاب سماوی ایندرلسیدی (لَكُنَّا أَهْدَى مِنْهُمْ)
البتده یهود ونصارادن بیخشی طوغری یولی بولوردق (فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ)
پس بی شبهه کیم پروردکارکزدن سزه براشکار دلیل ورهنمالك واسرکمك کلدی بو اوج وصف
قرآنك اوصافیدر یعنی اکا تأمل ایدوب عمل ایدن بو اوصافه مظهر اولور (فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَّبَ بِآيَاتِ
اللَّهِ) پس کیمدر زیاده ستمکار شول کیمسه دنکه تکوینك نشانلرینه تصدیق ایتمدی (وَصَدَفَ عَنْهَا)
وانلردن یوز چویردی یعنی غایتله ظالمدر اول کیمسه که خدانك آیاتی معرفتندن متمکن اولوب تمکنی
موجبیله عمل ایتمدی (سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَنْ آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ) بی شبهه کیم اشکنجه نك
یمانیله مکافات ایده رز شول کیمسه لره که نشانلریمزدن اعراض ایدرلر (بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ)
ایتدکلری اعراض سببیله (هَلْ يَنْظُرُونَ) بقمزلر یعنی کفار مکه قرآنی تکذیب ایتدکلرندن اوتری
بقمزلر (إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ) الا که کلدوره عذابك فرشته لری کله (أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ) یا عذابله
پروردکارك فرمانی کله (أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ) یا ربك بعض نشانلری کله یعنی قیامتك
نشانلری (يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ) اول کونده که خداوندکك بعض نشانلری کلور (لَا يَنْفَعُ
نَفْسًا إِيمَانُهَا) برجانك ایمانی کندویه فائده ویرمز (لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِنْ قَبْلُ) که اولجان بو کوندن
اسبق ایمانه کلمه مش ایدی (أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا) یا ایماننده بر ایولك قزانمش ایدی یعنی اول کونده
قیامتك بیوك علامتلری ظهور ایدر کونش مغربدن طلوع ایتمسی کبی برجانکه ایمانه کلمه مش ایدی
ایمانه کلسه اول ایمان اکا فائده ویرمز یا ایمانی اولوب لکن ایماننده برعمل صالح قزانمش ایدی اولدخی
ایمانیله منتفع اولماز وبو حکم اول کونه مخصوصدر اما غیر کونده ایمان مجرد صاحبنه نفع
ایدر (قُلِ انْتَظِرُوا) سویله بو اوچ امرك برینه منتظر اولك (إِنَّا مُنْتَظِرُونَ) کیم علی التحقیق
بز بونلری انتظار ایدیجیلرز واول محل واقع اولور خدانك لطفیله قورتلوق بزه درو خدانك

عذابیله هلاك وعذاب سزه در (إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ) تحقیقا شول کیمسه لرکه دینلرك پراکنده
قیلدیلر (وَكَانُوا شِيَعًا) وکروه کروه اولدیلر (لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ) انلردن برنسنه ده دکلسن یعنی
انلرك کیفیت احوالرندن سؤال ایتمکه مکلف دکلسن (إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ) انلرك ایشی خدایه
مفوضدر غیر کیمسه اکا قارشمز (ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ) صکره کندولرك عقابله آکاه
ایدر اول شیدنکه کندولر ایشلرلردی (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا) هر کیم ایولکله
کلورکه اول ایولکك اون ماندی اولور (وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا) وهر کیم
بدلکله کلور مکافاتی اولنمز الا انك ماندیله (وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) وارباب حسنه وسیئه ثوابك
نقصانیله وعقابك آرتمه سیله ستم کورمش قیلنمزلر (قُلْ إِنَّنِي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ)
سویله بی شبهه بن پروردکارم بنی طوغری یوله ارشاد ایتدی (دِينًا قِيَمًا) بر پاینده ومستقیم دینی بکا
کوستردی (مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ) اول دین حضرت ابراهیمك ملتیدر (حَنِيفًا) اول حالده که حضرت ابراهیم
ادیان باطله دن دین حقه مائل ایدی (وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) واهل شرك زعم ایتدکلرندن دکل ایدی
(قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي) سویله تحقیقا کیم بنم نمازم وحجم (وَمَحْيَايَ) وصاغلغم یعنی اول شی که
صاغلغمده اوزرینه یم (وَمَمَاتِي) واولمکم یعنی ایمان وطاعتدن اول شیکه اوزرینه موت
ایدرم (لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) خلق پرورده ایدن خدایه در (لَا شَرِيكَ لَهُ) اکا هیچ اورتاق یوقدر
(وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ) وانك ایله مأمور اولدم (وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ) ومطیع ومنقادلرك اولی بنم
(قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِي رَبًّا) سویله آیا خدادن اوزکه می پروردکار استرم (وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ) وحالبوکه
خدا عز وجل هر نسنه نك پروردکاریدر (وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا) وبر جان بدلکدن
برنسنه قزانمز الا که آنك وبالی اوزرینه اولور (وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى) وبر یوك چکیجی جان
بر یوك چکیجی جانك یوکنی چکمز (ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ) صکره دونمککز پروردکارکز حکمنه در
(فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ) پس سزی آکاه ایدر اول شیدنکه سز ایچنده اختلاف ایدر
دیکز (وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ) وکندودر اول قادر ذو الجلال که بنی الجاندن
سزی زمینك خلفاسی قیلدی (وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ) وشرف وغناده بر
مقداریکزی بر مقداریکز اوزره پایه لر قالدردی (لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ) تاکه مال وجاندن
سزه ویردوکی شیده تجربه کبی بر معامله سزکله ایده (إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ)
تحقیقا کیم پروردکارك عقابی غایتله تیزدر (وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) وبی شبهه کیم کندوسی

صبر ایدنلره چوق مغفرت ایدر آنی غایتله اسرکر والله اعلم بالصواب

سورة الاعراف مكية وهي مائتان وست آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

(المص) تعداد حروفدر یا قرآنك یا سوره نك اسمیدر یا هر حرف تکرینك بر اسمنه اشارتدر
الله ولطیف وملك وصبور کبی واصح اقوال بودرکه متشابه مقوله سندندرکیم آنك معناسی خدایه
مفوضدر (كتاب انزل اليك) بو حروفك جنسندن مؤلف اولان شیٔ بر کتابدرکه سکا
ایندرلدی (فلا يكن في صدرك حرج منه) پس سینکده آنك تبلیغندن بر طارلق اولمیه
(لتنذر به) تا انکله کفاری قورقوتدره سن (وذكرى للمؤمنين) و تا که اهل ایمانه بو محکم پند
ویره سن (اتبعوا ما انزل اليكم من ربكم) سزه ربکزدن ایندریلن نسنه یه پیرولك ایدك
(ولا تتبعوا من دونه اولياء) دخی ربکزك دوستلغندن تجاوز ایدوب انس وجندن اولان
دوستلره تابع اولملك که آنلر سزی کمراه قیلرلر (قليلا ما تذكرون) غایتله آز مدت پند آلورسز
او بجهتدنکه خدایه منسوب اولان دینی ترك ایدوب غیریسنه طالب اولورسز (وكم من قرية)
ونیجه کوی خلقن (اهلكناها) انلرك نابود اولملرك ایستدك (فجاءها بأسنا) پس عذابمز اولکوی
خلقنه کلدی (بياتا) یاتمش اولدقلرنده قوم لوط کبی (او هم قائلون) یا کندولر اویله محلنده یاتمشلردر
یعنی اولوقتده که اویقوده واردیلرنته که قوم شعیبه واقع اولدی چون بو ایکی وقت استراحت وامنیت
محلیدر و بلانك وقوعی انلرده متوقع دکلدر عذابك نزولی بونلره مخصوص اولدی تا که صعوبتی زیاده
اوله زیرا بلای غیر منتظرك وقوعی دشواردرنته که مترقب اولمیان نعمتك کلسی غایتله لذیذدر
(فما كان دعواهم اذ جاءهم بأسنا) پس عذابمز کندولره کلدکده دعالری بر نسنه دکل ایدی (الا ان قالوا)
الا سویلکلری (انا كنا ظالمين) تحقیقا بز بر ستمکار کروه ایدك (فلنسألن الذين ارسل اليهم) پس البته
صوره رز شول کیمسه لره که کندولره پیغمبر کوندرلدیکیم پیغمبرلرك سوزك قبول ایتدیکزمی (و
لنسألن المرسلين) و بی شبهه پیغمبرلره صوره رز که رسالتی تبلیغ ایتدیککزده قومکز سزه نه جواب
ویردیلر و سؤالکرندن مراد کفره نك توبیخ و تعنیفیدر (فلنقصن عليهم بعلم) پس بی شك کیم رسل
وامم اوزره ایتدکلری افعالی و سویلدکلری اقوالی دانشله اوقورز (وما كنا غائبين) وانلردن بز غائب
دکل ایدك که احواللری اوزریمزه خفی اوله (والوزن يومئذ الحق) و دارتمق اولکونده که اولوردر
جمهور بونك اوزره درلرکه دفاتر اعمال قیامت کوننده دنیاده معهود اولان ترازو کبی بر ترازوده وزن

اولنور و هر کس آنی مشاهده ایدر تا که خدانك عدلی هر کسه نمایان اوله و بر کیمسه یه عذر قالمیه ❀
(فمن ثقلت موازينه) پس هر کیمکه وزن اوله جق نسنه سی آغر اولدی و آنك آغر اولمسی عمل صالحله در
(فاولئك هم المفلحون) اولکروه کندولردر رحمتلردن قورتلانلر (ومن خفت موازينه) و هر کیم
وزن اوله جق نسنه سی یونکل اولدی و آنك یونکل اولمسی ایمان عملریدر (فاولئك الذين
خسروا انفسهم) اولکروه شول کیمسه لردرکه کندو جانلرك اوتوزدیلر یعنی فطرت سلیملرك
ضایع قیلدیلر (بما كانوا بآياتنا يظلمون) نشانلریمزه ستم ایتمکلری سببیله که انلری تصدیق
ایده جك یرده تکذیب ایدرلردی (ولقد مكناكم في الارض) دخی قسم اولسونکه سزه یرده تصرف
ویردك (وجعلنا لكم فيها معايش) و سزکچون انك ایچنده اسباب زندکانیلك مهیا قیلدق
(قليلا ما تشكرون) سزه ویریلان نعمتلر مقابله سنده غایتله آز شکر ایدرسز (ولقد خلقناكم)
دخی علی التحقیق کیم سزی یراتدق (ثم صورناكم) صکره سزه قیلق ویردك یعنی ابتدا پدریکز
حضرت آدم علیه السلامی خلق ایتدك بعده کندویه صورت ویردك (ثم قلنا للملائكة اسجدوا
لآدم) صکره فرشته لره دیدك حضرت آدم علیه السلامه تعظیم و تحیت سجده سن ایدك
(فسجدوا الا ابليس) در عقب قمولری فرمانبرلك ایدوب سجده یه واردیلر الحق عزازیل (لم يكن من الساجدين)
سجده یه وارنلرك زمره سندن دکل ایدی (قال ما منعك الا تسجد) خدا عز وجل دیدی ای
ابلیس قنقی نسنه سنی سجده کتورمکدن آلیقودی (اذ امرتك) او محلکه سکا بیوردم کیم حضرت
آدمه سجده ایت (قال انا خير منه) ابلیس دیدیکه بن آندن یکرکم (خلقتني من نار وخلقته من
طين) بنی آتشدن یراتدك و آنی چاموردن یراتدك یعنی اول جهتدن بن آکا سجده ایتمدم که بنی عنصر
لطیفدن تخلیق ایتدك و آنی عنصر کثیفدن و بو جوابده ابلیس لعین غلط ایتدیکه خیریتی فقط
عنصر حسبیله کمان ایدوب خالقك تشریفنی ملاحظه ایتمدی (قال فاهبط منها) خدای
ذو الجلال ابلیسه دیدیکه پس آسماندن نزول ایت (فما يكون لك ان تتكبر فيها) که سکا صحیح و
جائز دکلدرکیم آسمانده کوردنکلك ایده سن (فاخرج) پس مکان کرامتدن چیق کیم (انك
من الصاغرين) تحقیقا سن خوار و حقیرلردنسن (قال انظرني الى يوم يبعثون) ابلیس
اولدمکه خدانك رحمتندن نا امید اولدیغی دیدی بکا مهلت ویر یا الهی اول کونه دك که آدم
اوغللری قبوردن کوندرلمش قیلنورلر (قال انك من المنظرين) حق سبحانه و تعالی آکا دیدیکه بلا
شبهه سن مهلت ویرلمشلردنسن ظاهر نص اقتضا ایدرکه ابلیس بعث کوننه دك زنده قاله

لكن غير ايتده كلمشدركيم نفخهٔ اولايه دك مهلت ويرلدی پس اقتضا اولنديكه بو مطلق اول
مقيد اوزره حمل اولنه (قال فبما اغويتني) ابليس شقی ديدی رحمتكدن نا اميد ايتديكك سببيله
(لاقعدن لهم صراطك المستقيم) البته انلری اضلال ايتمك ايچون طوغری اولان يولنده
اوتوروب بكلرم نته كه طريق قطع ايدن بلوك قافلهٔ اورمق ايچون يولده اوتوروب بكلرلر (ثم
لآتينهم من بين ايديهم) صكره انلره الری اراسندن يعنی اوكلرندن كلوب كندولره وسوسه
ايدرم (ومن خلفهم) واردلرندن دخی (وعن ايمانهم وعن شمائلهم) وصاغلرندن وصوللرندن
دخی يعنی كلسی ممكن اولان جهاتدن كندولره كلوب وسوسه ايدرم (ولا تجد اكثرهم شاكرين) دخی
ديدی آدم اوغلرينك چوغن شكر ايديجيلر بولمازسن (قال اخرج منها مذؤما مدحورا) بز وجل
وعلا ابليسه ديدی جنتدن چيق عيب اولنمش رحمتدن دور قلنمش اولديغك حالده (لمن تبعك
منهم) قسم اولسونكه انلردن هر كيم سكا پيرو اولدی (لاملان جهنم منكم اجمعين) البته سندن
وانلردن قمو دوزخی طولدررم (ويا آدم اسكن انت وزوجك الجنة) دخی ديدك ای آدم سن وجفتك
بهشت جاويدانده اقامت ايدك (فكلا من حيث شئتما) پس ايستديككز يردن آنك نعمتلرندن ييك
(ولا تقربا هذه الشجرة) وبو آغاجه كه بغدا يدر يا اوزم يقلشمك كه اكا يقلشورسه كز (فتكونا
من الظالمين) ستم ايدن كروهدن اولورسز (فوسوس لهما الشيطان) پس ابليس لعين
آدم وحوا ايچون وسوسه ايتدی (ليبدی لهما ما وری عنهما من سوآتهما) تاكه عورتلرندن
كندولره پوشيده قيلنان نسنهٔ كندولره اشكار قيله وجنتده بويله ايديلركه هر بری كندو
عورتن كورمزدی ونه بری برينك عورتن كوردی (وقال ما نهيكما ربكما عن هذه الشجرة) دخی وشقی
انلره ديدی ربكز سزی بو اغاجك قربندن منع ايتمدی (الا ان تكونا ملكين) الا وبجهتدنكه ايكی
فرشته اولمغكزی ايستمدی (او تكونا من الخالدين) يا او جهتدنكه بهشت جاودانده على الدوام
اقامت ايدنلردن اولمغكزی ايستمدی (وقاسمهما انی لكما لمن الناصحين) وانلره اند ايچديكه
على التحقيق بن سزه نصيحت ايدنلردنم (فدليهما بغرور) پس ابليس شقی حضرت آدم وحوايی شجرهٔ
معهوده دن يمكه الداتمغله ايندردی (فلما ذاقا الشجرة) پس اولدمكه منهی عنه اولان آغاجك
ميوه سن تناول ايتديلر (بدت لهما سوآتهما) عورتلری كندولره نمايان اولدی (وطفقا يخصفان
عليهما من ورق الجنة) وباشلديلر عورتلری اوزره بهشت يپراغندن بری برينه بتشدرمكه (و
ناديهما ربهما) وپروردكارلری كندولره چغروب ديدی (الم انهكما عن تلكما الشجرة) ايكيكزی اول اغاجه

يقلشمقدن منع ايتمدمی (واقل لكما ان الشيطان لكما عدو مبين) وسزه ديمدمی كيم بلا شبهه شيطان
سزه دشمنلكك اشكار ايتمش بر دشمندر (قالا ربنا ظلمنا انفسنا) ديديلر ای پروردكاريمز كندو
جانلريمزه ستم ايتدك (وان لم تغفر لنا وترحمنا) واكر بزه مغفرت ايدوب مرحمت ايتمزسن (لنكونن من الخاسرين)
البته اوتوزنلردن اولورز (قال اهبطوا) خدا عز وجل حضرت آدم وحوی عليهما السلامه وابليس
لعينه بيوردی زمينه اينوك (بعضكم لبعض عدو) اوحالده كه بريكز بريكزه دشمندر (ولكم
في الارض مستقر) وسزه زمينده بر قرارگاه وار (ومتاع الى حين) دخی آنك ايچنده سزه بر كچنجك
نسنه وار مدت اعماركز منقضی اولنجه يه دك (قال فيها تحيون) حق سبحانه وتعالى ديدی
بر يوزنده زنده اولورسز ای نوع بشر (وفيها تموتون) وانك ايچنده ميت اولورسز (ومنها تخرجون)
وجزا ايچون اندن چيقمش قيلنورسز (يا بنی آدم قد انزلنا عليكم لباسا) ای آدم اوغللری تحقيقا كه.
بز اوزريكزه كيلجك نسنه ايندردك يعنی تدبيرات سماويه ايله واندن اينان اشيا سببيله سزه
پوشاك اوله جق نسنه لری يراتدقكه (يواری سوآتكم) عورتلريكزی اورتر (وريشا) دخی
تجمل ايده جك اشيا سزه خلق ايتدك (ولباس التقوى) وخدا قورقوسنك پوشاكی (ذلك خير)
اولو پوشاك قمو پوشاكلردن يكدر (ذلك من آيات الله) اول كيلجك نسنه لرك اولمسی خدانك
فضل ورحمتنه دلالت ايدن نشانلردندر (لعلهم يذكرون) تاكه آدم اوغللری پند الوب
خدانك نعمتلرينه معترف اوله لر (يا بنی آدم لا يفتننكم الشيطان) ای آدم اوغللری شيطان
سزی الداتمسونكه جنتك دخولندن سزی منع ايليه (كما اخرج ابويكم من الجنة) نته كه اتاكزی
وانا كزی الدادوب بهشتدن چيقردی (ينزع عنهما لباسهما) كندولردن كيلجكلرك صويرن (ليريهما
سوآتهما) تاكه عورتلرك كندولره كوستره (انه يريكم هو وقبيله) تحقيقا شان بودركه سزی
ابليس ولشكری كوردلر (من حيث لا ترونهم) اول مكاندنكه سز آنلری كورمزسز يعنی انلرك اجسامی
سزه كورنمز وسزك اجسامكز انلره عياندر پس بو كونه دشمندن شدت حذر لازمدر (انا
جعلنا الشياطين اولياء للذين لا يؤمنون) تحقيقا كه بز ديولری دوستلر قيلدق شول
كمسنه لره كه ايمانه كلمزلر (واذا فعلوا فاحشة) وچون غايتله بر قبيح ايش ايشلرلر (قالوا وجدنا
عليها آباءنا) عذر طريقيله ديرلر آنك ايشلمه سی اوزره پدرلريمزی بولدق (والله امرنا بها
وا بز جل جلاله آنك ايشلمسيله بزه فرمان ايتدی (قل ان الله لا يأمر بالفحشاء) سويله يا محمد
تحقيقا حق سبحانه وتعالى يمان فعلك ايشلمسين فرمان ايتمز زيرا آنك عادتی بويله جاری اولمشدركه

كوزل افعالك ايشلمسين امر ايدرنه بد فعلك ايقاعن (اَتَقُولُونَ عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ) نيچون
تكرى تعالى اوزره بيلمدككز نسنه‌يي سويلرسز (قُلْ اَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ) سويله پروردكارم
عدل ايله عمل اولنمغين بيوردى (وَاَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ) ويوزلريكزى هر سجود كوره
جككز وقتده قبله يه طوغرى قيلك (وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ) وتكري يه پرستش ايدك
اوحالده كه طاعتى كندويه شرك ورياءدن پاك قيلمش اوله سز (كَمَا بَدَاَكُمْ تَعُودُونَ) نته كه
ابتداده سزى ايجاد ايتدى انتهاده دخى اعاده سيله دونرسز پس عمالكزه كوره سزه مكافات ايدر
(فَرِيقًا هَدٰى) بربلوكه طوغرى يول كوستردى (وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ) وبربلوكى كمراه
قيلديكه قضاء سابق اقتضاسيله اوزرلرينه كمراهلق لازم اولدى (اِنَّهُمُ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ
اَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) تحقيقا آنلر خدانك دوستلغندن تجاوز ايدوب ديولرى دوستلر ايندنديلر
(وَيَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ) وكمان ايدرلركيم على التحقيق كندولر طوغرى يولى بولمشلردر
كوردبلركه جاهليه خلقى عريان طواف ايدوب انكله كناهلرينك سقوطنك تفائل ايدرلردى
وبنى عامر حجك كونلرنده طعامدن قوت اوله جق قدر شئ يرلردى واصلا ياغلو مقوله سين
يمزلردى بوفعلله حجك تعظيمك قصد ايدرلردى اهل اسلام بنى عامر كبى ايتمك استديلر حق
تعالى بوآيتى منزل ايدوب بيوردى (يَا بَنِي اٰدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ) اى آدم اوغللرى
بزككزى هر مسجدك قتنده آلك يعنى قچن برمسجدده نماز ياطواف ايچون كيدرسز كوزل
طونلركزى عورتلركزى ستر ايتمك ايچون كيوب كيدك (وَكُلُوا وَاشْرَبُوا) ويييك وايچك
(وَلَا تُسْرِفُوا) وحلالى حرام ايتمه وحرامى حلال ايتمه حدودى تجاوز ايتمك (اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ)
كه بى شبهه حق سبحانه وتعالى حدودى تجاوز ايدن كروهى سومز (قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللّٰهِ) سويله
تكرينك آرايشنى كيم حرام قيلدى (الَّتِي اَخْرَجَ لِعِبَادِهِ) شول آرايش كه كندو قوللرى ايچون محض
قدرتيله زميندن چقاردى (وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ) دخى كيم حرام قيلدى رزقدن پاكيزه
قيلديغى اشيايى (قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) سويله اول زينت وطيبات يقين اولان
صاغلقده ايمان كتورن كسنه لره در وكفاره دخى على طريق التبعيه اولور (خَالِصَةً يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ) روز جزاده مؤمنلره يالكز اولديغى حالده (كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْاٰيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ) نته كه
بو احكامى بونده بيان ايتدك ارباب دانش اولان جماعته نشانلرى بيان ايدرز (قُلْ اِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ
الْفَوَاحِشَ) سويله پروردكارم يمان اشيادن اوزكه برنسنه حرام قيلمدى (مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ)

اول يمان نسنه لردن آشكارا اولانى وكيزلى اولانى (وَالْاِثْمَ) دخى كناهى ايجاب ايدن نسنه‌يى حرام
قيلدى (وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ) وناحق يره ستم ايتمكى دخى بوقيد تأكيد ايچوندر زيرا ظلم ايتمك حقله مجتمع
اولماز (وَاَنْ تُشْرِكُوا بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزِّلْ بِهِ سُلْطَانًا) دخى آنى حرام قيلديكه خدايه اورتاق قيله سز
اول نسنه‌يى كه آنك اورتاق قلنمسنه بر دليل وحجت ايندرمدى (وَاَنْ تَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ) دخى
آنى حرام قيلديكه تكرى تعالى اوزره بيلمديككز نسنه‌يى سويليه سز (وَلِكُلِّ اُمَّةٍ اَجَلٌ) وهربر كروهه
برمدت واركه خدا عز وجل انلرك مدت حياتلرك انكله تقدير ايتمشدر (فَاِذَا جَاءَ اَجَلُهُمْ)
پس قچن اول مدت منقضى اولور (لَا يَسْتَاْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ) نه برساعت كيرو قالمغه
ونه برساعت ايلرو كيتمكه طالب اولورلر (يَا بَنِي اٰدَمَ) اى آدم اوغللرى (اِمَّا يَاْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ)
اكر سزدن پيغمبرلر سزه كلورلركه (يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتِي) اوزريكزه كتابمك آيتلرين اوقورلر (فَمَنِ
اتَّقٰى وَاَصْلَحَ) پس هركيمكه پرهيزلك ايدوب اعمالك كوزل قيلدى (فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ) نه اوزرلرينه
قورقو اولور (وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) ونه كندولر غمناك اولورلر (وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِنَا) دخى شول
كيمسه لركه نشانلريمزك حق اولمسين اينانمديلر (وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا) وآنك قبولندن كردن
كشلك ايدوب تجبر ايتديلر (اُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ) اولكروه دوزخك اربابيدر (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ)
كندولر دائما آنك ايچنده على الدوام اقامت ايدجيلر (فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا) پس
كيمدر زياده ستمكار شول كيمسه‌دنكه ايزد جل وعلا اوزره يلان بغلدى (اَوْ كَذَّبَ بِاٰيَاتِهِ)
يا آنك نشانلرينه تصديق كتورمدى (اُولٰئِكَ يَنَالُهُمْ نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكِتَابِ) اولكروهكه مفترى
ومكذبدرلر ارزاق واجالدن يازيلان بهره‌لرى كندولره دكور (حَتّٰى اِذَا جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا) اول
محله دككه قچن كوندرلمشلريمز يعنى ملك الموت واعوانى كندولره كلورلر (يَتَوَفَّوْنَهُمْ) اول
حالده كه جانلرك قبض ايتمك ايسترلر (قَالُوا) ملائكه عذاب توبيخ يوزندن آنلره ديرلر (اَيْنَ
مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) قنده در اول نسنه لركه تكريدن اوزكه كندولرك عبادت ايدردككز
(قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا) كفره ديرلر آنلر بزدن غائب اولديلر (وَشَهِدُوا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ اَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ)
وجانلرى اوزره شاهد اولديلركه على التحقيق كندولرى دين ايديلر (قَالَ ادْخُلُوا) حق تعالى
روز قيامتده كفاره سويلر كيرك (فِي اُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ) بركروهلرك زمره‌سنده كه سزدن
اسبق كچمشلردى (مِنَ الْجِنِّ وَالْاِنْسِ) بوايكى نوعدن (فِي النَّارِ) ادخلوا لفظنه متعلقدر يعنى
اى مخاطب اولان كفره جن وانسدن كچمش اولان كفارك كروهلريله دوزخه كيرك (كُلَّمَا دَخَلَتْ

أُمَّةٌ) هر قاچكه دوزخه بر كروه كيرر (لَعَنَتْ أُخْتَهَا) كندويه هم مشرب اولان كروهه لعنت ايدر
(حَتَّى إِذَا ادَّارَكُوا فِيهَا جَمِيعًا) اول حده دكه پچن دوزخده جمله لرى برى برى ارديه ايرشوب
قرار طوترلر (قَالَتْ أُخْرَاهُمْ لِأُولَاهُمْ) صكره كيرنلر اول كيرنلردن اوترى ديرلر (رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا)
اى پروردكاريمز بونلر بزى آزدرديلر (فَآتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا مِنَ النَّارِ) پس كندولره دوزخدن ايكى
قات اشكنجه ويركه كندولر آزغون ايديلر و بزى هم آزغون ايتديلر (قَالَ لِكُلٍّ ضِعْفٌ) خداعز
وجل سويلر هر بر كروهه ايكى قات اشكنجه ويردم سابقولانلره ضلال واضلاللرى سببيله و كيرودة
اولنلره تقليد و كفردن اوترى (وَلَكِنْ لَا تَعْلَمُونَ) ولكن سز بيلمزسز يعنى بريكن بريكزك عذابندن
خبردار دكلدر (وَقَالَتْ أُولَاهُمْ لِأُخْرَاهُمْ) وسابق اولنلر صكره كيدنلره ديديلر (فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا
مِنْ فَضْلٍ) پس سزه اوزريمزه هيچ بر آرتقلق اولمدى بز و سز كمراهلقده و استحقاق عذابده برابرز
(فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ) پس قزانديغكز اشيا سببيله اشكنجه نك چاشنيسن آلك
بو سوز محتملدركه سابق اولنلردن صادر اوله و محتملدر ايكى كروهدن صدور ايتمش اوله (إِنَّ
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) تحقيقا شول كيمسه لركه آيتمزه تصديق ايتمديلر (وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا) دخى
انلره ايمان كتورمكدن استنكاف ايدوب تكبر ايتديلر (لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ) دعالريچون
كوكك قپولرى آچلمز (وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ) ونه بهشت جاودانه كيررلر (حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ
الْخِيَاطِ) تاكه دوه اكنه نك دلكينه كيرمينجه يعنى هركز جنته كيرمزلر (وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُجْرِمِينَ)
و بو مكافات كبى بى دينلره مكافات ايدرز (لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ) آنلره دوشكك نسنه دوزخدن
اولور (وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٍ) واوستلرندن انده اورتوكلر وار (وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ) و بوكونه
سزا ستم ايدنلره سزا ويررز (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) وشول كيمسه لركه ايمان كتوروب كوزل
اعمال ايشلديلر (لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا) بر جانه طاقتنده اولان نسنه دن آرتق بر شيئله تكليف
ايتمز بو جمله مبتدا ايله خبر اراسنده معترضه دوشمشدر (أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ) اول مؤمن
وصالح كروهلر بهشت جاودانه ايه لريدر (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) كندولر آنك ايچنده على الدوام اقامت
ايتمشلر (وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ) دخى بهشتيلرك سينه لرنده اولان اسباب عداوتى طشره
قيلدق (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ) سرورلذتلرى زياده اولمق ايچون سرايلرى التندن ايرمقلر آقر
(وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ) وارباب بهشت منازللرك كوردكلرنده شدت فرح ونشاطدن ديديلر جمله
اويكلر وقوم مدايح وثنالر خدانك ذات باهر الصفاتنه مخصوصدر (الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا) شول خداكه

لطف وكرميله بزى بر عمله موفق قيلديكه آنك مكافاتى بوكونا مكان اولدى (وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ
و بز كندو قوتمزله طوغرى يولى بولمزدق (لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ) اير زد جل وعلا محض كرميله بزه طوغرى
يولى كوسترمسيدى (لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ) تحقيقا كيم پروردكاريمزك پيغمبرلرى طوغريلغله
كلمشلردى (وَنُودُوا أَنْ تِلْكُمُ الْجَنَّةُ) واهل بهشت ندا اولنوركيم بو اول بهشتدركه انكله وعد اولنور ديكز
(أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) ايتديككز كوزل اعمال سببيله اكا وارث قيلنديكز (وَنَادَى أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
أَصْحَابَ النَّارِ) وارباب بهشت اولنلر دوزخ ايه لرك چيغروب ديديلر (أَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا)
على التحقيق شان بودركه پروردكاريمز بزه وعد ايتدوكى شيئ درست بولدق (فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ
رَبُّكُمْ حَقًّا) پس پروردكاريكز سزه وعده ويردوكى نسنه‌يى درست بولديكزمى (قَالُوا نَعَمْ) دوزخيلر
ديديلر وعد اولديغمز شيئ درست بولدق (فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ) پس ارالرنده بر آوازايدجى
آواز ايتديكه (أَنْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ) بلاشبهه شان بويله دركه خدانك خشم وغضبى
كفار اوزره در (الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ) شول كفره كه خدانك يولندن يوز دوندررلر
(وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا) واكا اكريلك استرلر (وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ) وكندولر اوبر جهانك اولمسين
تصديق ايتمزلر (وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ) دخى اهل بهشتك واهل دوزخك اراسنده بر پرده وار (وَ
عَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ) وحجابك بو قاروسى اوزره اهل توحيددن كيشلر واركه عملده تقصير ايتد
كلرندن اوترى جنتله جهنم اراسنده حبس اولنديلر (يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَاهُمْ) اهل جنت وجهنمده
هركيمسه علامتلريله بيلورلر (وَنَادَوْا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ) واهل اعراف بهشتيلره آواز ايتديلر
(أَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ) خدانك تحيتى اوزريكزه اولسون (لَمْ يَدْخُلُوهَا) اول حالده كه اهل اعراف بهشته
كيرمديلر (وَهُمْ يَطْمَعُونَ) وكندولر اكا كيرمكه اميد طوتمشلر (وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ
أَصْحَابِ النَّارِ) وقچن كوزلرى جهنم اربابى سمتنه دونمش قيلنور (قَالُوا) تكريه صيغنوب ديرلر
(رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) اى پروردكاريمز بزى ستم ايدن كروهله بر مكانده قيلمه
(وَنَادَى أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ) دخى اعرافده ساكن اولان جماعت چيغرديلر (رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَاهُمْ)
كفارك باشلرندن بر كيشيلركه نشانلريله كندولرك بيلورلر (قَالُوا مَا أَغْنَى عَنْكُمْ جَمْعُكُمْ) انلره
ديديلر مالى بيغمغكز سزدن بر نسنه دفع ايتمدى (وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ) وحق قبول ايتمكدن تكبركز
سزدن بر شيئ منع ايتمدى (أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ) بونلرميدر شول كيمسه‌لركه
قسم ايدرديكز كيم تكرى كندولره بر احسان وكرم ايصال ايتمز بو مقامده اشارت مسلمانلرك فقراسنه در

(ادخلوا الجنة) بهشت جاودانه کیرك ای اهل ایمانك فقراسی (لا خوف علیکم) نه اوزریکزه قورقو وار
(ولا انتم تحزنون) ونه سز غمناك اولورسز (ونادی اصحاب النار اصحاب الجنة ان افیضوا علینا
من الماء) واهل جهنم اهل بهشته چیغرشیرلرکه اوزریمزه صودن دوکك (او مما رزقکم الله) یا
خودتکری تعالی سزه رزق ویردیکی شیدن بزه ویرك (قالوا ان الله حرمهما علی الکافرین)
اهل جنانلره بو وجه اوزره جواب ویردیلرکه حق تعالی بهشت جاودانك صوینی ورزقنی
کفر ایدنلر اوزره حرام ایتدی (الذین اتخذوا دینهم لهوا ولعبا) شول کفارکه دینلرك بیهوده
ایش واوینق ایدندیلر (وغرتهم الحیوة الدنیا) ویقین اولان صاغلق کندولرك الدتدی
(فالیوم ننسیهم) پس بوکون جهنمده انلری ونودلمش نسنه کبی ترك ایدرز (کما نسوا لقاء یومهم
هذا) نته که بوکونلرینك کورمسین اونتدیلر (وما کانوا بایاتنا یجحدون) ونته که ایاتمزی
عناد یوزندن انکار ایدرلردی (ولقد جئناهم بکتاب فصلناه) وبی شبهه کیم کروه کفاره
بر کتاب ایله کلدك که آنك معنالرك تفصیل ایدوب بیان ایلدك (علی علم) کیفیت تفصیلنه
بیلکی اوزره اولدیغمزده (هدی ورحمة) رهنمالق وخدانك اسرکسی اولدیغنده (لقوم
یؤمنون) بر کروهه که تکرینك وحدانیتنه تصدیق ایدرلر (هل ینظرون الا تأویله) اهل کفره
بوکتابك مآلندن اوزکه برنسنه انتظار ایتمزلر یعنی حق تعالی بوکتاب ایچنده ذکر ایتدوکی وعد ووعیدك
وقوعن انجق انتظار ایدرلر (یوم یأتی تأویله) اولکونکه وعد ووعیدك آثاری ظاهر اولور
(یقول الذین نسوه من قبل) سویلرشول کیمسه لرکه بوندن اسبق اول کتابی ترك ایتمشلردی
(قد جاءت رسل ربنا بالحق) تحقیقا کیم ربمزك پیغمبرلری طوغریلغله کلمشلردی (فهل لنا من
شفعاء) پس بزه هیچ دیلکجیلر بولنورمی (فیشفعوا لنا) که بزم ایچون دیلك ایدهلر (او نرد) یا
خود دنیایه دوندرلمش قیلنورمیوز (فنعمل غیر الذی کنا نعمل) که ایشلدیکمز عملدن اوزکه برعمل
ایشلیه لم (قد خسروا انفسهم) تحقیقا کیم جانلرك اوتوزدیلرکه عمر عزیزلرن کفرده صرف ایتدیلر (وضل
عنهم ما کانوا یفترون) وافترا ایتدکلری شیء کندولردن ضایع اولدی یعنی اول امید لریکه بوتلرکندولره
تکری قتنده شفاعت ایدرلر معدوم اولوب کندولره نفع ایتمدی (ان ربکم الله الذی خلق السموات
والارض فی ستة ایام) تحقیقا کیم پروردکارکز صفات کماله جامع اولان خدادر شول خداکه کوکلر ویری
التی کون مدتنده یاراتدی (ثم استوی علی العرش) صکره عرشك ایجادینه قصد ایتدی (یغشی اللیل
النهار) کیجه کوندزایله اورتر وبونك عکسی ذکر اولنمدی معلوم اولدیغیچون (یطلبه حثیثا) کیجه کوندزی عجله

ایله طلب ایدر (والشمس والقمر والنجوم مسخرات بامره) وکونش وآی ویلدزلری یاراتدی
فرمانینه رام اولمشلر (الا له الخلق والامر) آکاه اولك کیم یراتمق وبیورمق کندویه مخصوصدر
(تبارك الله رب العالمین) خلقك پروردکاری اولان خدای ذو الجلال وحدانیتله الوهیتده
بوجه لندی (ادعوا ربکم تضرعا وخفیة) پروردکارکزه دعا ایدك خشوع واخفا حالتنده
یعنی دعانی ایتدیککز محل فریاد ایتمك (انه لا یحب المعتدین) بی شبهه کیم خدای عزشانه دعاده
حدی تجاوز ایدنلری سومز بوکلامله خلقی تنبیه ایتدیکم کندولره لایق اولمیان شیئی طلب
ایتمیه لر مثلا مسلمانه لایق دکلدرکه دعاده رتبهٔ انبیائی وکوکه عروج ایتمکی خدادن
ایسته یه (ولا تفسدوا فی الارض) وروی زمینده کفر ومعصیتله بوزغونلق ایتمك (بعد
اصلاحها) انبیانك رسالتیله واحکامك قورلمسیله دوزلدکدنصکره (وادعوه خوفا وطمعا)
وحق سبحانه وتعالی یه دعا ایدك اول حالده که اعمالکزك عدم قبولندن قورقوب مقبول اولمسین
رجا ایدهسز (ان رحمة الله قریب من المحسنین) بی شبهه کیم تکری تعالینك لطف وکرمی ایولره
یقیندر (وهو الذی یرسل الریاح) وکندودر اول پروردکارکه یللری کوندررر (بشرا
بین یدی رحمته) مژده ویردکلری حالده رحمتنك ایلروسنده بومقامده رحمتدن مراد یغموردر
زیرا بادصبا بولتی بریندن قالدرر وبادشمال آنی جمع ایدر وباد جنوب دملندررر وباد دبور اولشدیرر
(حتی اذا اقلت سحابا ثقالا) بر وقته دك که چون براغر بولتلر قالدرر (سقناه لبلد میت) آنی
براولمش شهر ایچون سوررز (فانزلنا به الماء) پس اول شهره صوینی ایندیررز (فاخرجنا به من کل الثمرات)
درعقب اول صوایله میوهلرك هرنوعندن چیقاررز (کذلك نخرج الموتی) نته که اولمش زمینی
نباتات ایله احیا ایتدك اولمشلری قبوردن چیقاروب احیا ایدرز (لعلکم تذکرون) تاکه
سز پند ونصیحت آلوب بیله سزکیم زمینی احیا ایتمکه قادر اولان اولمشلری زنده قیلمغه قادردر
(والبلد الطیب) وپاك اولان زمین (یخرج نباته باذن ربه) وتلغی پروردکاری فرمانیله چیقر
یعنی پاك اولان زمین چوق نفعلو غایتله کوزل اوتلق ویخشی اکین بیتورر (والذی خبث)
وچرکین اولان زمینك اوتلغی (لا یخرج الا نکدا) چیقمز الا آزکه هیچ منفعتی یوقدر بوبرمثالدر
حق تعالی مؤمنك وکافرك احواللرك ایچنده بیان ایتدی بواعتبارله که مؤمنك قلبی کوزل یر
کبیدرکه هرنه ایچنده اکرسن یخشی بتر وکافرك قلبی شوره لی یره بکزرکه ایچنده برنسنه بتمز واکر
برشیء بتر برنسنه یه یرامز (کذلك) اشته کبو مثل ایله لعوالی بیان ایلدك (نصرف الایات) دلائل وحدانیتی نوع

عباراتله ایراد ایده رز (لقوم یشکرون) بر کروهه که خدانك نعمتلرینه اعتراف ایدوب مدح وثنا ایدرلر (لقد ارسلنا نوحا الی قومه) تحقیقا که بز حضرت نوحی کندو عشیرتنه کوندردك تاکه کندولرك توحیده دعوت ایلیه (فقال یا قوم اعبدوا الله) پس سویلدی ای بنم عشیرتم خدایه قوللق ایدك (ما لکم من اله غیره) اندن اوزکه سزه هیچ معبود یوقدر (انی اخاف علیکم عذاب یوم عظیم) بی شبهه کیم بن اوزریکزه برا اولو کونك اشکنجه سندن قورقرم (قال الملأ من قومه) عشیرتندن اشراف اولنلر دیدیلر (انا لنریك فی ضلال مبین) تحقیقا بز سنی ای نوح بر آشکارا آزغونلقده کورورز (قال یا قوم لیس بی ضلالة) حضرت نوح جوابلرنده دیدی ای بنم کروهم بنده ازغونلق یوقدر (ولکنی رسول من رب العالمین) ولیکن بن خلقك پروردکارندن بر کوندرلمش پیغمبرم (ابلغکم رسالات ربی) پروردکارمك پیغاملرك سزه یتشدررم (وانصح لکم) وسزه پند ونصیحت ایدرم (واعلم من الله ما لا تعلمون) دخی وحی سببیله خدانك طرفندن بیلورم اول نسنه‌یی که سز آنی بیلمزسز چون حضرت نوحك قومی بشر مقوله سی خدانك رسلی اولمقلرندن تعجب ایدوب دیرلردی تکری تعالی رسالت کوندرمسن ایستسیدی ملائکهٔ کرامی کوندرردی حضرت نوح بو سوزلرك استبعاد ایدوب اوزلرینه انکار ایلدی نته که حق سبحانه وتعالی بیوردی (اوعجبتم ان جاءکم ذکر من ربکم) آیا بنی تکذیب ایدوب عجبلندکزمی که ربکزدن سزه بر پند ونصیحت کلدی (علی رجل منکم) زمره کزدن برکشینك لسانی اوزره (لینذرکم) تا کفر ومعصیتك عاقبتندن سزی قورقده ره (ولتتقوا) وتاکه انذار سببیله پرهیز ایده سز (ولعلکم ترحمون) وشاید سز ایدککز تقوی سببیله رحمته مظهر قیلنه سز (فکذبوه) پس کفار حضرت نوحی یلانجی طوتدیلر (فانجیناه والذین معه فی الفلك) درعقب کندو بی وکمیده کندو سبیله اولان کسه لری غرقدن قورتردق (واغرقنا الذین کذبوا بآیاتنا) ووحدانیتمزه دلالت ایدن نشانلره اتباع ایتمیانلری طوفانله اغراق ایتدك (انهم کانوا قوما عمین) بی شبهه کیم قوم نوح بر کور جماعت ایدیلرکه دلائل وحدانیتی کورمزلردی (والی عاد اخاهم هودا) دخی عاد قبیله سنه قرنداشلری حضرت هودی ارسال ایتدك (قال یا قوم اعبدوا الله) حضرت هود آنلره دیدی ای بنم عشیرتم ایزد ذو الجلاله پرستش ایدك (ما لکم من اله غیره) آندن اوزکه سزه هیچ بر درست معبود یوقدر (افلا تتقون) پس نیچون تکریك عذابندن صاقنمزسز (قال الملأ الذین کفروا من قومه) طائفه سندن کفر ایدنلر دیدیلر (انا لنریك فی سفاهة

تحقیقا که بز سنی بر عقلسزلقده مشاهده ایده رز (وانا لنظنك من الکاذبین) وبی شبهه بز سنی یلانجیلردن کمان ایدرز (قال یا قوم لیس بی سفاهة) حضرت هود علیه السلام دیدی ای بنم کروهم بنده عقلسزلق یوقدر (ولکنی رسول من رب العالمین) ولیکن بن عالمك پروردکارندن کوندرلمش بر پیغمبرم (ابلغکم رسالات ربی) بنی پرورده ایدنك خبرلرك سزه ایصال ایدرم (وانا لکم ناصح امین) وبن سزه خیانتسز بر پند ویریجی‌یم (اوعجبتم ان جاءکم ذکر من ربکم) نیچون بنی تصدیق ایتمیوب عجب ایتدیکز که سزه پروردکارکزدن بر پند کلدی (علی رجل منکم) سزك جنسکزدن برکشینك لسانی اوزره (لینذرکم) تاکه عقوبت الهیه دن سزی قورقده (واذکروا اذ جعلکم خلفاء من بعد قوم نوح) ویاد ایدك اول وقتی کیم حضرت نوحك قومی هلاك اولدقدن صکره سزی یرلرنده قائمقاملری قیلدی (وزادکم فی الخلق بسطة) وخلقتکزده سزه بر قوت وقامت آرتردی (فاذکروا آلاء الله) پس خدانك نعمتلرك خاطره کتورك (لعلکم تفلحون) تاکه سز نعمتلری ذکر ایتمکله عذابدن قورتله سز (قالوا اجئتنا لنعبد الله وحده) اول قوم حضرت هوده دیدیلر آیا سن بزه انکله کلدکه ایزد ذو الجلاله یالکز عبادت ایده لم (ونذر ما کان یعبد آباؤنا) وپدرلریمز عبادت ایتدکلری اشیایی ترك ایده لم بو ایش اصلا وجوده کلمز (فأتنا بما تعدنا) پس عذابدن بزه وعد ایتدیکك نسنه‌یی بزه کتور (ان کنت من الصادقین) اکر سوزکزده کرچك سویلیانلردن ایدك (قال قد وقع علیکم من ربکم رجس وغضب) حضرت هود علیه السلام انلره دیدی تحقیقا کیم پروردکارکز طرفندن اوزریکزه بر عذاب وخشم دوشدی (اتجادلوننی فی اسماء سمیتموها انتم وآباؤکم) آیا بنمله مجادله ایدرمیسز برادلرده یعنی بر اشیاده که سز وپدرلرکز انلره آد قودیکز (ما نزل الله بها من سلطان) حق جل وعلا انلرك عبادتی تجاوز اولمغه اصلا بر حجت ودلیل ایندرمدی (فانتظروا) پس عذابك نزولنه منتظر اولك (انی معکم من المنتظرین) که بی شبهه بن سزکله انتظار ایدنلردنم کتوردیلرکه قوم عاد یمن اقلیمنده دوشن احقاق نام قوملی یرلرده اولورلردی آیینلری بوتلر عبادتی اولمغله حق سبحانه وتعالی انلره حضرت هودی مرسل قیلدی تاکه کندولرك خدانك عبادتنه سوق ایتدروب بوتلرك پرستشندن فراغت ایده لر دعوته شروع ایدیجك سوزینه قولاق طوتمیوب خبائثلرك آرتردیلر حق جل وعلا اوزرلرینه اوچ سنه قحطی مسلط ایلدی آندن عبرت آلمیوب فسادده مصر اولدیلر چون اول عصرلرده داب بویله ایدیکه برقومه اوزره قحط مسلط اولیجق مکهٔ مکرمه یه واروب استسقا ایدرلردی جماعت مزبوره شدت قحطدن یتمش کیمسه ارالرندن انتخاب

ايدوب انلره قيل بن عنز نام كمسنه‌ٔ وحضرت هوده ايمان كتورن مرثدى رئيسلر ديكوب استسقا ايچون
مكهٔ مكرمه‌يه كوندرديلر قچن مكه‌يه ورود ايتديلر مكهٔ مكرمه‌نك سكانى اولان عمالقه انلرله اولان
مصاهره‌لرى حسبيله مزبورلره اكرام تام ايدوب كما ينبغى توقير ايتديلر مكانلرنده محفوظ اولدقلرى
جهتدن برآى مقدارى انده مكث ايدوب اوقاتلرك يمكده وايچمكده وچنك وچغانه‌ده كچرديلر بعده عمالقه‌نك
رئيسى معاويه كلدكلرى مقصددن كمال تغافللرك مشاهده ايدنجك طول اقامتلرندن وكثرت
مصرفدن كندويه سوء ظنلرى اولماموق ايچون چنكيلره سپارش ايلديكيم كويا القا راسنده بو كمال
تغافللرينه مشعر برقاچ بيت ايراد ايده‌لر آنلر دخى آنك فرماننه امتثال ايدوب بو ايكى بيتى ايراد ايتديلر

الا يا قيل ويحك قم فهينم	لعل الله يسقينا الغماما
فيسقى ارض عاد ان عادا	قد امسوا ما يبينون الكلاما

بو كلامى ايشتدكلرنده كندولره بر انزعاج حاصل اولوب كلدكلرى مقصده مباشرت ايتديلر حضرت
مرثد آنلره ديدى والله دعاكز سزه بر فائده ويرمز مادامكه حضرت هوده ايمان كتورمزسز دنوب معاويه‌يه
ديديلر بونى آليقو بزمله كلمسون زيرا بو حضرت هوده تابع اولوب آيينمزى ترك ايتدى معاويه حضرت
مرثدى استسقايه چيقمقدن منع ايتدى قيل قالان نفر ايله استسقايه چيقوب دعاسنده ديدى يا الهى
قوم عادى صوارنه كه بوندن اسبق كندولرين صوارديك همان اوچ بولت بياض وقيرمزى وصارى
پيدا اولوب كوك سمتندن بر صدا كلديكه اى قيل سكا وعشيرتكه بونلرك برين اختيار ايت ديديكى سياه
بولتى استرمكه آنك صويى چوقدر على الفور اول بولت قوم عاد سمتنه توجه ايلدى اندن بر شدتلى
بى انداز روزكار چيقديكى انسانى مكانندن قالدروب بر چالوب هلاك ايدردى انكله ايمان كتورميانلر
هلاك اولوب حضرت هود واتباعى نجات بولديلر نته كه حق تعالى بيوردى (فانجيناه والذين معه) پس كندولى
وكندو سيله هم دين اولنلرى قورتردق (برحمة منا) بزدن نصد ورايدن لطف واحسان سببيله (وقطعنا
دابر الذين كذبوا باياتنا) ونشانلريمزه اتباع ايتميانلرك اكسه‌لرك كسدك يعنى كفارى ديبدن قيردق
(وما كانوا مؤمنين) وقوم عاد خدانك وحدانيتنه وهودك رسالتنه تصديق ايديجى كل ايديلر
(والى ثمود اخاهم صالحا) دخى قبيلهٔ ثموده برادرلرى صالحى پيغمبرلكه ارسال ايلدك (قال يا قوم اعبدوا
الله) حضرت صالح مرسل اولنجق ديدى اى بنم عشيرتم خداى ذو الجلاله پرستش ايدك (ما لكم من اله غيره)
اندن اوزكه سزه اصلا درست معبود يوقدر ديديكيم حضرت صالح ثمود قبيله‌سن دعوت ايتدوكى
محلده كندويى تكذيب ايدوب نبوتنه دلالت ايدر بر معجزه كندوسندن استديلر حضرت صالح انلره ديدى

نه كونا معجزه استرسز ديديلر بز عيدمزده صحرايه چيقارز سن دخى بزمله چيق ولمكاننده بز بوتلريمزه
دعا ايده‌لم وسن تكريكه دعا ايله هركيمك دعاسى حيز قبوله كچر اول متبوع اولوب بقيهٔ خلق اكا تابع
اولسونلر محل معهوده حلول ايدنجه جمله عيدكاهه چيقوب بوتلرينه دعا ايتمكه شروع ايلديلر هرچند
آنلردن برشى ايستديلر آنلردن اجابت ظاهر اولمدى بعده جندع بن عمرو كه اول قبيله‌نك اشرافندن ايدى
صحراده دوشمش كاثبه نام بر طاشه اشارت ايدوب ديدى اى صالح بزه بو طاشدن بر بيوك چوق
تويلى كبه اولمش دوه چيقار حضرت صالح عليه السلام انلره بيوردى اكر خواهشكز اوزره تكرى
تعالى قدرت كامله سيله سزه بو طاشدن بر دوه چيقاررسه ايدرسز ديديلر سنى تصديق
ايدوب خدايه عبادت ايدرز وبو سوزى ايمان مغلظه ايله تاكيد ايتديلر حضرت صالح عليه السلام
ايكى ركعت نماز قيلوب جناب ذو الجلالدن نياز ايتمكه باشلدى همان اول دم معهود اولان طاش
يارلوب خواهشلرينه كوره اندن بر دوه چيقدى درعقب كندويه ماننده بر ياورى طوغردى
جندع بن عمرو بو معجزه‌ى مشاهده ايدنجك عنايت ربانيه ايله ايمان كتوردى بقيهٔ اشراف ثمود
باديهٔ انكارده سركردان قالديلر حضرت صالح انلره خطاب ايتدى نته كه حق سبحانه وتعالى
بيوردى (قد جاءتكم بينة من ربكم) تحقيقا پروردكاركزدن سزه بر معجزه كلديكه كمال قدرتنه
ونبوتمك صحتنه دليلدر (هذه ناقة الله) بو طاشدن چيقان تكرينك دوه‌سيدر (لكم آية) سز
ايچون بر اولو معجزه (فذروها تاكل فى ارض الله) پس آنى قويك تكرينك زميننده اوت يسون (ولا
تمسوها بسوء) وآنى بر يرمازلكله دكمك (فياخذكم عذاب اليم) كه اكا دكمككز سببيله سزى
بر دردلى اشكنجه الور (واذكروا اذ جعلكم خلفاء من بعد عاد) وياده كتورك اول وقتيكه عاد قبيله‌سى
هلاك اولدقدنصكره انلرك بدلنه سزى قائممقاملر قيلدى (وبواكم فى الارض) وحجر نام مكانده
سزه يروردى (تتخذون من سهولها قصورا) ملايم يرلرندن كريچ وطاش ايدوب كوشكلر بنا ايدرسز
(وتنحتون الجبال بيوتا) وطاغلرى خانه‌لر ويرسز (فاذكروا آلاء الله) پس خدانك نعمتلرن خاطره
كتورك (ولا تعثوا فى الارض مفسدين) ويريوزنده مفسد اولديغكز حالده بر مازلكله سعى ايتمك
(قال الملأ الذين استكبروا من قومه) عشيرتندن سركشلك وتكبره طالب اولان اشراف ديديلر
(للذين استضعفوا) بيچاره قيلنان كمسنه‌لره (لمن آمن منهم) انلردن ايمان كتورنلره استهزا طريقيله
ديديلر (أتعلمون ان صالحا مرسل من ربه) ياسز بيلورميسزكيم حضرت صالح پروردكارندن
كوندرلمشدر (قالوا انا بما ارسل به مؤمنون) مستضعف اولان كروه انلره جواب ويروب

دیدیلر علی التحقیق بز ایمان کتورمشوز اولشیئه که حضرت صالح انکله کوندرلدی (قَالَ الَّذِینَ اسْتَکْبَرُوا) سرکشلك ایدن کروه دیدیلر (اِنَّا بِالَّذِی اٰمَنْتُمْ بِهٖ کَافِرُونَ) تحقیقا بز کفر ایتمشوز اول نسنه یه که سز اکا ایمان کتوردیکز منقولدر که ناقه نك دأبی بوایدیکه قوم ثمودك ایچملرینه معین اولان قیونك صوین کوننده ایچردی بوندن غایتله صیقلمشلردی زیرا دوه صولرك ایچدیکی کون صویی طاغ باشندن کتورمکه محتاج اولورلردی بوایش غایتله کندولره دشوار اولدی دخی ناقهٔ مزبوره یاز فصلنده طاغ باشنده اوتلاردی طوارلری اندن قورقمغله دره یه فرار ایدرلردی و قیش فصلنده دره ایچنده اوتلمغله طوارلری طاغ باشنه قچرلردی بو دخی کندولره بر مشکل ایش اولمش ایدی زیرا طوارلری اوتلامغدن قلمندن غایتله زبون اولدی بعده قذار بن سالف نام کیمسه و مصدع بر ایچ نفرله دوه نك قتلنه مباشرت ایتدیلر نته که تفصیلی ان شاء الله العزیز بیان اولنور (فَعَقَرُوا النَّاقَةَ) پس قوم ثمودك بر ایچی دوه سکرلدیلر (وَعَتَوْا عَنْ اَمْرِ رَبِّهِمْ) و پروردکارلرینك فرماننده سرکشلك ایتدیلر (وَقَالُوا یَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا) و دیدیلر ای صالح عذابدن بزه وعد ایتدیکك شیئی بزه کتور (اِنْ کُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِینَ) اکر کوندرلمش پیغمبرلردن ایدك (فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ) در عقب کندولرك زلزله الوب (فَاَصْبَحُوا فِی دَارِهِمْ جَاثِمِینَ) مسکنلرنده یوزلری اوزره قپانمش صباحلدیلر (فَتَوَلّٰی عَنْهُمْ) پس حضرت صالح انلردن یوز چویروب کتدی (وَقَالَ یَا قَوْمِ لَقَدْ اَبْلَغْتُکُمْ رِسَالَةَ رَبِّی) و اوزرلرینه تحسر یوزندن دیدی ای بنم عشیرتم بی شبهه که بن ربمك پیغامنی سزه یتشدردم (وَنَصَحْتُ لَکُمْ) و سزه پند ویردم (وَلٰکِنْ لَا تُحِبُّونَ النَّاصِحِینَ) ولیکن سز پند و یرنلری سومزسز (وَلُوطًا اِذْ قَالَ لِقَوْمِهٖ) دخی حضرت لوطی مرسل قیلدق اول وقتکه ارالرنده اقامت ایدن مؤتفکات نام کویلرك خلقنه دیدی (اَتَاْتُونَ الْفَاحِشَةَ) نیچون غایتله یمان ایشه مباشرت ایدرسز (مَا سَبَقَکُمْ بِهَا مِنْ اَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِینَ) سزه اول ایشله هیچ بر کیمسه سبقت ایتمدی خلقدن (اِنَّکُمْ لَتَاْتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِنْ دُونِ النِّسَاءِ) تحقیقا سز مباح اولان قاریلرك مباشرتندن تجاوز ایدوب خباثت پذیر اولان نفسلر کرك ارزو سیچون ارککره کلورسز بو خصوصده اصلا عذرکز یوقدر (بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ) بلکه سز حدودی تجاوز ایتمش بر کروهسز (وَمَا کَانَ جَوَابَ قَوْمِهٖ) و مزبورلرك جوابی بر شی اولمدی (اِلَّا اَنْ قَالُوا اَخْرِجُوهُمْ مِنْ قَرْیَتِکُمْ) الا بری برینه دیملریکیم لوطی و اتباعنی کویکزدن چیقارك (اِنَّهُمْ اُنَاسٌ یَتَطَهَّرُونَ) تحقیقا انلر بر ادمیلردر که بد فعلدن نفسلرین پاك طوترلر یعنی بزم ایله اول فعلده اتفاق ایتمزلر کتوردیلر کیم حضرت لوط علیه السلام چقرن

عمیسی حضرت ابراهیم ایله اقلیم عراقدن هجرت ایتدی حق سبحانه و تعالی کندوبی شام زمیننده دوشن سدوم نام کوی و قربنده اولان درت کوینك خلقنه مرسل قیلدی تا که کندولرك حقه دعوت ایدوب نامعقول ایشلردن منع ایده یکرمی درت ییل مقداری کندولرك دعوت ایلدی سوزینه قولاق طوتمدیلر عاقبت حق تعالی کندولرك اهلاك ایتدی و حضرت لوط و اتباعنی بلادن قورتردی نته که بیوردی (فَاَنْجَیْنَاهُ وَاَهْلَهٗ) پس حضرت لوطی و کندو یه ایمان کتورنلری عذابدن قورتردق (اِلَّا امْرَاَتَهٗ) انجق قاریسی (کَانَتْ مِنَ الْغَابِرِینَ) مکانلرنده قالوب هلاك اولانلردن ایدی زیرا اول بد ذات کفری صقلیوب کفاری حضرت لوط اوزره انکار ایتمکه اغوا ایدردی (وَاَمْطَرْنَا عَلَیْهِمْ مَطَرًا) و اوزرلرینه بر عجب یغمور یاغدردق و اوطاش ایدیکه باشلری اوزره یاغدی (فَانْظُرْ کَیْفَ کَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِینَ) پس بق کنهکارلرك صوکی نیجه اولدی (وَاِلٰی مَدْیَنَ اَخَاهُمْ شُعَیْبًا) دخی حضرت ابراهیم علیه السلامك اوغلی مدینك اولادنه قرنداشلری شعیبی مرسل قیلدق (قَالَ یَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ) دیدی ای بنم عشیرتم خدای ذوالجلاله پرستش ایدك (مَا لَکُمْ مِنْ اِلٰهٍ غَیْرُهٗ) اندن غیری سزه هیچ بر حق معبود یوقدر (قَدْ جَاءَتْکُمْ بَیِّنَةٌ مِنْ رَبِّکُمْ) تحقیقا کیم پروردکارکزدن سزه بر معجزه کلدی یعنی اول معجزه که کندو یه ویرلدی و اونه اولدیغی قرآنده ذکر اولنمدی (فَاَوْفُوا الْکَیْلَ) پس اولچکك التنی تمام ایدك (وَالْمِیزَانَ) و طارتمغك التنی دخی (وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ اَشْیَاءَهُمْ) و خلقه حقوقلرك تمام ادا ایدك اندن بر شی اکسك ایتمك (وَلَا تُفْسِدُوا فِی الْاَرْضِ) و زمینده کفر و خباثتله بر مازلق ایتمکه سعی ایتمك (بَعْدَ اِصْلَاحِهَا) پیغمبرلرك ارسالیله و کتبك انزالیله زمین دوزلدکدنصکره (ذٰلِکُمْ خَیْرٌ لَکُمْ) سویله کیم ایشك ایشلمسی سزه یکرکدر (اِنْ کُنْتُمْ مُؤْمِنِینَ) اکر اهل تصدیق ایدیکز (وَلَا تَقْعُدُوا بِکُلِّ صِرَاطٍ) و هر یولده او توزمك (تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنْ سَبِیلِ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِهٖ) و لحالده که قورقوتدروب تکرینك یولندن منع ایدرسز شول کیمسه که اکا تصدیق کتوردی (وَتَبْغُونَهَا عِوَجًا) و تکرینك یولنه اکریلك طلب ایدرسز که شبهه لر ایراد ایتمکله خلقی آزدررسز (وَاذْکُرُوا اِذْ کُنْتُمْ قَلِیلًا) و یاده کتورك اول وقتکه براز کروه ایدیکز (فَکَثَّرَکُمْ) پس حق سبحانه و تعالی سزی چوق ایتدیکه مالکزه و اولادکزه برکت صالدی (وَانْظُرُوا کَیْفَ کَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِینَ) و بقك سزدن اسبق اولان مفسدلرك صوکی نیجه اولدی (وَاِنْ کَانَ طَائِفَةٌ مِنْکُمْ اٰمَنُوا بِالَّذِی اُرْسِلْتُ بِهٖ) و اکر سزدن بر کروه کوندردیکم شیئه ایمان کتوردیلر (وَطَائِفَةٌ لَمْ یُؤْمِنُوا) و بر کروه ایمان کتورمدیلر (فَاصْبِرُوا حَتّٰی یَحْکُمَ اللّٰهُ بَیْنَنَا) پس

انتظار ایدك خدا عز وجل آرامزده حكومت ایدنجه كه محق اولنلره مبطللر اوزره نصرت ویره
(وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ) وكندو درحكم ایدنلرك بكركی (قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ) عشیرتندن
تكبره طالب اولان اعیان دیدیلر (لَنُخْرِجَنَّكَ يَا شُعَيْبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَكَ مِنْ قَرْيَتِنَا) البته سنی ای
شعیب وسنكله ایمان كتورنلری كویمزدن چیقاررز (أَوْ لَتَعُودُنَّ فِي مِلَّتِنَا) یاخود آیینمزه دونرسز
بیلمك كركدركه حضرت شعیب علیه السلام انلرك آیینده دكل ایدی تا كه اكا دونه زیرا انبیا مقوله سی كافر
اولملری مطلقا محالدر لكن جماعت فرد اوزره تغلیبا ولمغله قومنه لائق اولان خطابله كندوسی
وقومی مخاطب اولندیلر وبو سببدن جوابلرك بومنوال اوزره ویردی (قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ) حضرت
شعیب علیه السلام دیدی آیینكزه دونرمیوز واكر اكا دونمكه كراهت ایدیجیلردك یعنی نیجه آیینكزه
داخل اولورز وحالبوكه بز اكا كیرمك ایستمزز (قَدِ افْتَرَيْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا) تحقیقا كیم تكری تعالی اوزرینه كذوردن
یالان بیدا ایتمش اولورز (إِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ) آیینكزه دونرسك (بَعْدَ إِذْ نَجَّانَا اللَّهُ مِنْهَا) اولوقتدن
صكره تكری تعالی بزی آندن قورتردی (وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ فِيهَا) وبر وقتده بزه صحیح وجائز اولمزكه
كفرك ملتنه دونه لم (إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا) مكر اولوقتكه بزی پروردهٔ ایدن خدا مرتد اولدیغمزی ایستیه
(وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا) پروردكاریمزك دانشی هرنسنه‌یه قابلدر (عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا) ایزد ذوالجلال اوزره
اعتماد ایتدك (رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ) ای خداوندمز آرامزده وعشیرتمزك آراسنده طوغریلغله
حكومت ایله (وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ) وسن حكومت ایدنلرك بكركیسین (وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ)
دخی قبیله سندن كفر ایدن اكابر اصاغره دیدیلر (لَئِنِ اتَّبَعْتُمْ شُعَيْبًا) قسم اولسونكه اكر شعیبه تابع
اولورسز (إِنَّكُمْ إِذًا لَخَاسِرُونَ) بی شبهه سز اولحال اوتوزیجیلرسز (فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا
فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ) در عقب كندولرك زلزله آلوب شهرلرنده یوزلری اوزره قپانوب هلاك اولدیلر
(الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَأَنْ لَمْ يَغْنَوْا فِيهَا) شول كیمسه‌لركه حضرت شعیبی تصدیق ایتمدیلر كویا اول شهرده
اقامت ایتمدیلر (الَّذِينَ كَذَّبُوا شُعَيْبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ) حضرت شعیبی تكذیب ایدنلر كندولر اوتوزنلر
ایدیلر (فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي) پس حضرت شعیب انلردن یوز دوندردی
دیدی ای بنم عشیرتم خدایه قسم كیم پروردكارمك خبرلرك سزه یتشدردم (وَنَصَحْتُ لَكُمْ) وسزه پند
ویردم بو سوزلری اوزرلرینه غایتله حزنی اولدیغی اجلدن تأسف ایدوب دیدی بعده كندو نفسی
اوزره انكار ایدوب سویلدی (فَكَيْفَ آسَى عَلَى قَوْمٍ كَافِرِينَ) پس نیجه بن بی دین كروه اوزره غمناك اوله‌لم
(وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ) وبر كویده هیچ پیغمبر كوندرمدك (إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ)

الا كه اول كویی خلقك طارلغله وخسته لكله كرفتار ایتدك (لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ) تا كه انلر نیاز ایدوب
تذلل ایده‌لر (ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ) صكره بدلك یرینه ایولكی بدل ویردك (حَتَّى عَفَوْا)
اولوقته دكه مال ورجاللری چوق اولدی (وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ) ودیدیلر علی التحقیق
پدرلریمزه یمانلق وشادلق دكدی یعنی نعمتلری ونقمتلری تكری طرفندن كورمیوب دیرلر زمانه‌نك دابی
بودركه كاه خلقنه ایولكله معامله ایدر وكاه یرمازلغله وزمان سابقده پدرلریمزك باشنه كلان محنت
وجفا وایتدكلری ذوق وصفا بو كا شاهددر (فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً) پس كندولرك علی الفور الدق (وَهُمْ
لَا يَشْعُرُونَ) وحالبوكه كندولر عذابك وقوعنی بیلمزلر وعذابك بو كونه واقع اولمسی انسانك فتنه‌سی شوركلود
(وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا) وبی شبهه كه كویلر خلقی ایمان كتوروب كفر ومعصیتدن پرهیز ایتسیدیلر
(لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ) البته اوزرلرینه خیراتی كوكدن ویردن یعنی رزقی اوزرلرینه
توسعه ایدوب هر طرفدن آچردق آنی كندولره میسر قیلاردق (وَلَكِنْ كَذَّبُوا) ولیكن پیغمبرلری یالانجی
طوتدیلر (فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) پس كندولرك مؤاخذه قیلدق كفر ومعاصیدن قزاندقلری شیء
سببیله (أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَى) بو جمله ماقبلنده مذكور اولان فاخذناهم جمله‌سی اوزره معطوفدر واراده
مذكور اولان شرط وجواب جمله معترضه‌در پس معنای كلام بویله اولوركه اول عذاب واقع اولدقدن
صكره كویلر خلقی امین اولدیلرمی اندنكه (أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيَاتًا) كندولره كیجه وقتنده عذابمز كله (وَهُمْ
نَائِمُونَ) اولحالده كه كندولر یاتمشلردر (أَوَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَى أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يَلْعَبُونَ) دخی كویلر
خلقی امین اولدیلرمی عذابمزك كلمسندن كندولره قوشلق وقتنده كه اولحالده كه كندولر اوینرلر (أَفَأَمِنُوا
مَكْرَ اللَّهِ) اول عقوبت محقق اولدقدن صكره كویلر خلقی خدانك مكرندن امین اولدیلرمی مكرالله بنده‌نك
مستدرج اولمسنه وبیلمدوكی یردن المسنه استعاره‌در (فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ)
كه تكرینك مكرندن بر كیمسه امین اولمازمكر اوتوزمغله متصف اولان كروه (أَوَلَمْ يَهْدِ لِلَّذِينَ يَرِثُونَ الْأَرْضَ
مِنْ بَعْدِ أَهْلِهَا) دخی شول كیمسه‌لركه زمینه اربابندن صكره وارث اولورلر آشكار اولمدیمی كیم (أَنْ لَوْ نَشَاءُ
أَصَبْنَاهُمْ بِذُنُوبِهِمْ) شان بودركه ایستسیدك كناهلری سببیله كندولرك دكردك یعنی ایتدكلری كناهلرك
سزاسن ویروب معاقب ایدردك نته كه امم سابقه كناهلریله معذب قیلدق (وَنَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِهِمْ) و
كوكللری اوزره مهر اوردق (فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ) كه كندولر اعتبار وتأمل ایشتمسین ایشتمزلر (تِلْكَ الْقُرَى)
اول كویلركه ذكری سبقت ایتدی (نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَائِهَا) اوزریكه انلرك خبرندن اوقورز (وَلَقَدْ
جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ) دخی تحقیقا كیم حضرت هود وصالح ولوط كبی مذكور اولان امتلرك

پیغمبرلری کندولره معجزه‌لرله کلدیلر (فما کانوا لیؤمنوا) پس اولمازدیکه کندولره رسل کلدکدنصکره
ایمانه کله‌لر (بما کذبوا من قبل) اول شیئك سببیله که رسل کلمدن اسبق تکذیب ایدرلردی یعنی همیشه
کفر اوزره مداوم ایدیلر ایمانه کلمکه لیاقتلری یوق ایدی (کذلك یطبع الله علی قلوب الکافرین)
نته‌که کذشته اولنلرك کوکللری اوزره مهر اوردیغی حالا اولان کفارك کوکللری اوزره حق سبحانه
وتعالی مهر اوردیکه اصلا معجزات کندولره تأثیر ایتمز (وما وجدنا لاکثرهم من عهد) دخی کذشته اولان
کروهلرك چوغنی پیمانه وفا ایتمسین هیچ بولمدق (وان وجدنا اکثرهم لفاسقین) وتحقیقا که چوقلرینی
حددن تجاوز ایدیجیلر بولدق (ثم بعثنا من بعدهم موسی بآیاتنا) بو مذکور اولان پیغمبرلردنصکره
حضرت موسی‌یی بر دیکر معجزه‌لرله کوندردك (الی فرعون وملائه) مصر حاکمنه وآنك اعیان دولتنه
(فظلموا بها) پس اول آیاته ستم ایتدیلر که انلری تصدیق ایدجك یرده تکذیب ایتدیلر (فانظر کیف کان
عاقبة المفسدین) پس بق نیجه اولدی بدلك ایدنلرك صوکی (وقال موسی یا فرعون انی رسول رب العالمین)
وحضرت موسی دیدی ای فرعون علی التحقیق بن خلقك پروردکارندن سکا کوندرلمشم (حقیق علی ان لا
اقول علی الله الا الحق) سزاوارم آنك اوزره که حقدن اوزکه تکری تعالی اوزره دیمه‌یم (قد جئتکم
ببینة من ربکم) بی‌شبهه کیم ربکزدن سزه بر دلیل ایله کلدم (فارسل معنا بنی اسرائیل) پس بنمله اولاد
یعقوبی یوللا تاکه پدرلرینك وطنی اولان ارض مقدسه‌یه کیده‌لر وانلری فرعون قوللر ایدنمش ایدی
وایشلرنده انلری استخدام ایدردی (قال ان کنت جئت بآیة) فرعون دیدی اکر سنی کوندرن پروردکارندن بر دلیل
ایله کلمش ایدك (فأت بها) آنی کتور یعنی آنی فیمابعد حاضر ایت تاکه صدقك انکله ظاهر اوله (ان کنت من
الصادقین) اکر ایتدیکك دعواده ارباب صدقدن ایدك (فألقی عصاه) بو کلامدنصکره حضرت موسی
دکنکی صالدی (فاذا هی ثعبان مبین) همان اول دکنك حالی بر آشکارا اژدها اولدیکه هیچ بر فرد اژدها
اولمسنده شك ایتمزمروی‌درکیم قچن حضرت موسی عصاسنی صالدی اغزین آچمش بر اژدها اولدیکی ایکی چکه‌سنك
آراسی سکسان ارشون مقداری کورندی الت چکه‌سن یره قودی واوست چکه‌سك فرعون قصرینك
کنکره‌سی اوزره صکره فرعون سمتنه متوجه اولدی فرعون بو حالی مشاهده ایدیجك حدث ایدرك فرار ایدوب
واطرافنده اولان خلق دخی فرار ایتدیلر کثرت ازدحامدن اولکون یکرمی بش بیك آدم هلاك اولدی بعده فرعون بی‌عون
نعره ایتدیکه یا موسی سنی کوندرن خدا ایله سکا قسم ویرورمکه بونی بزدن قالدرکیم بن سنی تصدیق ایدوب
بنی اسرائیلی سنکله یوللرم پس حضرت موسی اژدرنك قفاسنه یاپشوب علی الفور دکنك اولدی بعده
حضرت موسی علیه السلام فرعونه بر معجزه دخی کوستردی نته‌که حق سبحانه وتعالی بیوردی

ونزع

(ونزع یده) دخی حضرت موسی دست شریفنی قولتغی آلتندن چیقاردی (فاذا هی بیضاء للناظرین)
درعقب اول محل دست شریفی غایتله آق ونمایان اولدی بقنلره مرویدرکیم حضرت موسی علیه السلام
بر اسمر کشی ایدی اما اول محلکه مبارك الن قولتغی آلتنه قویوب چیقاردی بر کونه نورانیلی چیقاردیکیم
شعاعی کونشك شعاعنه غلبه ایدردی (قال الملأ من قوم فرعون ان هذا لساحر علیم) فرعونك
اتباعندن اشراف اولنلر دیدیلر تحقیقا حضرت موسی فن سحرده غایتله دانش صاحبی بر جادودر
بو سوزی فرعونك سوزین تصدیق وتقریر ایتمك ایچون دیدیلر زیرا سورهٔ شعراده بو کلام آکا منسوبدر
(یرید ان یخرجکم من ارضکم) سزی ای قبطیلر زمینکزدن چیقرمق ایستر (فماذا تأمرون) پس نه کونه
شیء فرمان ایدرسز (قالوا ارجه) دیدیلر آنك ایشنی تأخیر ایت (واخاه) وقرنداشی هارونی دخی
(وارسل فی المدائن حاشرین) وشهرلرده پیغجیلر یوللا (یأتوك بکل ساحر علیم) فن سحرده هر دانش
ایه‌سی جادویی سکا کتورسونلر بعده فرعون اعوانی سحره آردینه یوللدی (وجاء السحرة فرعون)
وجادولر فرعونك حضورینه کلدیلر (قالوا ان لنا لاجرا) دیدیلر تحقیقا بزه بر اولو اجرت وار
(ان کنا نحن الغالبین) اکر بز موسی اوزره غلبه ایدنلر ایدك (قال نعم) فرعون دیدی سزه اولو
اجرت وار (وانکم لمن المقربین) دخی علی التحقیق سز بکا مقربلردن سز بعده حضرت موسایی فرعون
ایستدی وبر مقرر وقت تعیین ایتدی ایچنده سحره ایله مناظره ایده پس سحره بر خیلی دکنك وایپ
جمع ایدوب وقت معینه حلول ایدیجك یتمش بیك ساحر بر طرفده طوروب ادب طریقیله دیدیلر ای موسی
سنمی اول صالورسن یا بزمی نته‌که حق سبحانه وتعالی بیوردی (قالوا یا موسی اما ان تلقی واما ان نکون
نحن الملقین) سحره دیدیلر ای موسی یا سن دکنککی صاله سن یا بز کندومز دکنکلریمزی وایپلریمزی
صالنلر اوله‌لم (قال القوا) حضرت موسی علیه السلام کرم ومسامحه جهتندن سحره‌یه دیدی سز
صالك (فلما القوا سحروا اعین الناس) آنلرك صالدقلرندنصکره خلقك کوزلرك سحر ایتدیلر که
کندولره بر صورتلر کوستردیلر کیم حقیقتده اصلی یوقدر (واسترهبوهم) وخلقی قورقمغه طالب
اولدیلر (وجاؤا بسحر عظیم) وبر اولو جادو ایله کلدیلر (واوحینا الی موسی) وحضرت موسایه
بر فرشته ایله خبر صالدقکه (ان الق عصاك) سن دکنککی صال درعقب حضرت موسی دکنکی
صالدی بلا فاصله بر اژدها اولوب (فاذا هی تلقف ما یأفکون) پس اول محل ایلان اولان دکنك تزویر
ایتدکاری اشیایی یوتدی مرویدرکیم قچن اول اغاجلری وایپلری جمله یوتدی حاضر اولنلره یوزلك
جوبردی علی الفور فرار ایتدیلر کثرت ازدحامدن خیلی کمسنه هلاك اولدی بعده حضرت موسانك

قفاسنه یاپشوب کالاول بردکنك اولدی (فَوَقَعَ الْحَقُّ) پس حق ثابت اولدی (وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ)
وایشلدکلری شیٔ باطل اولدی (فَغُلِبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ) پس اول مکانده فرعون واتباعی
مغلوب اولوب خوار وذلیللر شهره دوندیلر (وَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ) وجادولر سجده یه وارد قلرنده
یوزلری اوزره قپانمش قیلنوب (قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ) دیدیلر خلقك پروردکارینه تصدیق
کتوردك (رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ) بو ایکی عزیزك پروردکاری (قَالَ فِرْعَوْنُ آمَنْتُمْ بِهِ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ)
فرعون سحره یه دیدی موسایه تصدیق کتوردیکز می بن سزه اذن ویرمدن اول (إِنَّ هَذَا لَمَكْرٌ مَكَرْتُمُوهُ
فِي الْمَدِينَةِ) تحقیقا که بو ایش برکیزلی تدبیردرکیم سز و موسی محل معهوده چیقمدن اول آنی شهرده
تدبیر ایتدیکز (لِتُخْرِجُوا مِنْهَا أَهْلَهَا) تاکه شهردن اهلینی چیقره‌سز یعنی بو ایشی فقط بو مقصد
ایچون ایتدیکز که مصر شهرینك سکانی اولان قبط طائفه سن اندن چیقاروب شهری بنی اسرائیله ویره‌سز
یالکز قله (فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ) پس علی التحقیق ایتدیککز ایشك عاقبتنك کورسز بو کلام مجملا بر تهدیددر
تفصیلی بودر (لَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ) البته اللریکزی و ایاقلریکزی کسرم (مِنْ خِلَافٍ) هر طرفدن
بر عضو یعنی صاغ طرفدن بر ال وصول سمتدن بر ایاق یا برعکس (ثُمَّ لَأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ) صکره
سزی قوداره چکرم (قَالُوا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ) جادولر اکا جواب ویروب دیدیلر علی التحقیق
بز پروردکاریمز طرفنه دونجیلرز پس سنك تهدید و تخویفندن پاکمز یوقدر (وَمَا تَنْقِمُ مِنَّا) وسن
بزدن برشیٔ عیب ایتمزسن (إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِآيَاتِ رَبِّنَا) مکر بوشیٔ که پروردکاریمزك نشانلرینه ایمان
کتوردك (لَمَّا جَاءَتْنَا) چون انلر بزه کلدی وحقیقة الحال او عیب دکلدر بلکه عین فخردر بعده سحره
فرعونله خطاب ایتمکدن یوز چویروب خدای ذو الجلاله مناجات ایدوب دیدیلر (رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا
صَبْرًا) ای خداوندمز اوزریمزه بر قیلموق دوك تاکه مصیبت دمنده جزع ایتمیه لم (وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ)
وسکا مطیع و منقاد اولدیغمز حالده روحمزی قبض ایت (وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ) دخی مصر
حاکمنك جماعتندن اولان اعیان حاکمرینه دیدیلر (أَتَذَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ) مسای
وعشیرتك قورمیسین تاکه یریوزنده بد لك ایده لر (وَيَذَرَكَ وَآلِهَتَكَ) وتاکه سنی وسکا منسوب
اولان معبودلری ترك ایده بعض قوالده بو کونه ثابت اولمشدرکیم فرعون کندو صورتنه ماننده بتلر
بیدا ایدوب خلقه عبادت ایتدرردی پس نظم کریمده واقع اولان الهه دن مراد انلردر (قَالَ سَنُقَتِّلُ أَبْنَاءَهُمْ
وَنَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ) فرعون دیدی یقیندر آنلرك ارکك اوشاقلرك اولدررز ودیشی اولادلرین
صاغ قورزتنه که بوندن اسبق ایدردك (وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ) وبی شبهه بز اوسلرینه

قیلدم پیغامبرلرمله وسوزمله یعنی توراتی اجرائی سکا ویرمکله وسنکله سویلشمکله سنی هم
عصرك اولنلر اوزره اصطفا ایتدم (فَخُذْ مَا آتَيْتُكَ) پس رسالتدن سکا ویردیکم نسنه‌یی آل (وَكُنْ
مِنَ الشَّاكِرِينَ) ونعمتا اوزره شکر ایدنلردن اول (وَكَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَاحِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ) وکندو یه تحته‌لرده
یازدقامورد بنیه دن هر لازم اوله جق نسنه دن (مَوْعِظَةً وَتَفْصِيلًا لِكُلِّ شَيْءٍ) جار و مجروردن
بدلدر یعنی الواحده هر نسنه‌یی یازدق پندلردن واحکامك تفصیلندن بیلمك کرککیم الواحك عددنده
اختلاف اولمشدر بر قولده یدی و بر قولده اون ایدیلر وقنغی نسنه دن اولدیغنده دخی اقوال متعدده
وار اشهری بودرکه یاشل زمرددن ایدی (فَخُذْهَا بِقُوَّةٍ) پس حضرت موسایه دیدك الواحی جد تام
ایله آل (وَأْمُرْ قَوْمَكَ يَأْخُذُوا بِأَحْسَنِهَا) و جماعتکه سویله الواح ایچنده اولان احکامك یکوکیله
عمل ایتسونلر یعنی خصلتلره تتبع ایدوب واجباتی ترك ایتمسونلر (سَأُرِيكُمْ دَارَ الْفَاسِقِينَ) یقینده
سزه کوسترورم حدودی تجاوز ایدنلرك مکانن (سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ
بِغَيْرِ الْحَقِّ) بی شبهه کیم آفاق وانفسده موضوع اولان نشانلردن دوندررم شول کیمسه‌لری که
روی زمینده ناحق یره تکبر ایدرلر یعنی کوکلرك کور ایدرزکه ایاته تامل ایدوب اعتبار المزلر
(وَإِنْ يَرَوْا كُلَّ آيَةٍ لَا يُؤْمِنُوا بِهَا) واکر هر معجزه کوررلر آنی تصدیق ایتمزلر (وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ)
واکر هدایت طریقنك کوررلر (لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا) آنی یول ایدنمزلر (وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ
سَبِيلًا) واکر آزغونلق یولن کوررلر آنی طریق ایدنورلر (ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) بو حال آنلره اولجهتدن
اولدیکه آنلر سوزلریمزی یلان طوتدیلر (وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ) دخی انلردن غفلت ایتمشلردیکه
هیچ انلری فهم ایتمزلردی (وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ) دخی شول کیمسه‌لرکه ایاتمزی واوبر
جهانك کورمسین تکذیب ایتدیلر (حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ) بو جهانده ایتدکلری اعمال باطل اولدیکه
اصلا انلرله منتفع اولمازلر (هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) برشیئله مکافات ولنمازلر الا اول
شیئله که کندولر ایشلردی (وَاتَّخَذَ قَوْمُ مُوسَى مِنْ بَعْدِهِ) دخی حضرت موسانك جماعتی کندوسی
میقاته کتدکدن صکره ایدندیلر (مِنْ حُلِيِّهِمْ عِجْلًا جَسَدًا) قبطیلردن استعاره ایتدکلری آلتون
اوداتلغندن بر بدن بی روح بوزاغو (لَهُ خُوَارٌ) اکوزاوزی کبی اکا بر آواز وارکه کوردیلرکیم چون بنی اسرائیل حضرت
موسا ایله مصردن چیقمق ایستدیلر قبط اکروهندن عاریت طریقیله بر مقدار آلتون اوداتلغن
آلدیلر دریایی عبور ایتدکلرندن صکره اول حلی مقوله سی اللرنده قالدی چون حضرت موسی علیه السلام
طوره کتدی سامری حضرت هرونه کلوب دیدی یا نبی الله بنی اسرائیلك النده اولان قبطیلرك

التون الانی کندولره استعمالی حرامدر پس حضرت هرون فرمان ایتدیکیم جمله التون جمع اولنوب سامری یانده امانت طریقیله وضع اولنه بعده اندن بوزاغو قلغنده برتمثال یاپوب واکا برحیله دوزدیکه ایچندن اوکوز صداسی کبی برصدا چیقاردی وبرقولده حضرت جبرائیل فرعون واتباعنی غرق ایتدیکی برقصراغه بنمشدی سامری اول قصراق باصدیغی یردن برآوج طپراق بیله کتورمش ایدی اول محلکه بوزاغوئی پیدا ایتدی اول طپراقدن آنك اغزینه صالوب حیاته کلدی بنی اسرائیل بوحالی مشاهده ایدنجه کلرنده اکا عبادت ایتدیلر (أَلَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا) ایا بقوب کورمزلرمیکیم اول بوزاغو نه کندولرله سویلشور ونه کندولره طوغری یول کوستر ر (اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ) آنی معبود ایدندیلر وحالبوکه انی معبود ایدنملرنده آنلر ستمکار ایدیلر (وَلَمَّا سُقِطَ فِي أَيْدِيهِمْ) واول وقتکه ندامت وپشیمانلق اللرنده دوشمش اولدی بوکلام لغت عربیه ده شدت ندامتدن کنایتدر زیرا پشیمان اولان کسنه الني اصر ر پس الی ایچنده اصرمق اثری دوشمش اولور (وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا) وبیلدیلرکیم علی التحقیق کندولر آزغون اولمشلردر (قَالُوا لَئِنْ لَمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا) دیدیلر بی شبهه کیم پروردکارمز بزه اسرکیوب کناهمزی عفو ایتمزسه (لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ) البته اوتوزنلردن اولورز (وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَى إِلَى قَوْمِهِ) دخی قچن حضرت موسی علیه السلام کندو جماعتنه دوندی (غَضْبَانَ أَسِفًا) خشمکین واندوهناك اولدیغی حالده (قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي مِنْ بَعْدِي) دیدیکه بکا یمان قائم مقاملق ایتدیکز بن کتدکدنصکره که خلقی بوزاغونك عبادتندن منع ایتمدیکز (أَعَجِلْتُمْ أَمْرَ رَبِّكُمْ) نیچون پروردکارکزك فرماننی ناتمام براقدیکز (وَأَلْقَى الْأَلْوَاحَ) وحمیت دین ایچون الواحی براقدی (وَأَخَذَ بِرَأْسِ أَخِيهِ) وقرنداشنك باشنی صاچنه یاپشدی (يَجُرُّهُ إِلَيْهِ) او حالده که معاتبه طریقیله آنی کندو سمتنه چکر (قَالَ ابْنَ أُمَّ) حضرت هرون دیدیکه ای آنام اوغلی (إِنَّ الْقَوْمَ اسْتَضْعَفُونِي) بی شبهه کیم طائفهٔ بنی اسرائیل بنی زبون کوردیلر (وَكَادُوا يَقْتُلُونَنِي) ویقلشدیکه بنی اولدره لر یعنی تقصیری بکا نسبت ایتمه که بن جمیع جد و جهدمی بذل ایتدم برحده دکین که بنی قهر ایدوب اولدره یازدیلر (فَلَا تُشْمِتْ بِيَ الْأَعْدَاءَ) پس دشمنلری بنم اهانتم سببیله سوندرمه یعنی بکا برایش ایشلمه که دشمنلرك سوینمسنه باعث اوله (وَلَا تَجْعَلْنِي مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) وبنی ستمکار اولان کروهله قیلمه یعنی کوساله پرستلرك زمره سندن بنی معدود قیلمه (قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِأَخِي) حضرت موسی علیه السلام دیدیکه ای پروردکارم بکا وبرادریمه مغفرت ایت (وَأَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ) ولطف مرحمتنده بزی

داخل

داخل قیل (وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) وسن اسرکیانلرك زیاده اسرکیجیسن (إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ) تحقیقا شول کیمسه لرکه بوزاغوئی معبود ایدندیلر (سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ مِنْ رَبِّهِمْ) یقینده آنلره پروردکارلرندن برخشم دکر (وَذِلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) وقریب اولان صاغلقده خوارلق دخی کندولره دکرو اوزرلرینه وضع اولنان جزیه در (وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ) وبومکافات کبی یلان بغلیانلره مکافات ایدرز (وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِهَا وَآمَنُوا) دخی شول کیمسه لرکه کناهلری ایشلدیلر پس اول کناهلرك وقوعندنصکره پشیمان اولوب ایمان کتوردیلر (إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) بی شبهه کیم پروردکارك توبه لری واقع اولدقدنصکره کناهلرك ستر ایدوب کندولرك اسرکر (وَلَمَّا سَكَتَ عَنْ مُوسَى الْغَضَبُ) وقچن حضرت موسادن خشم ساکن اولدی (أَخَذَ الْأَلْوَاحَ) صالدیغی تخته لری الدی (وَفِي نُسْخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ) وآنك یازلمسنده طوغری یولی کوسترمك وخیر وصلاحه ارشاد ایتمك وار (لِلَّذِينَ هُمْ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ) شول کیمسه لر ایچونکه پروردکارلرندن خوف ایدرلر (وَاخْتَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِمِيقَاتِنَا) دخی حضرت موسی جماعتندن یتمش کشی انتخاب ایتدی مقرر قیلدیغمز وقت ایچون مروید رکیم حق سبحانه وتعالی کندویه فرمان ایتدیکیم قومندن یتمش کشی بیله طور طاغنه کوتوره بعده حضرت موسی اون ایکی سبطدن التشر آدم انتخاب ایتدی یتمش اوزره ایکی آدم آرتدی حضرت موسی آنلره بیوردیکه آراکزدن ایکی آدم کروده دونسونلر آرالرنده منافسه واقع اولدی ولجهتدنکه هر برفردلری کیرو قالمق ایستمز بعده حضرت موسی دیدیکه سزدن هرکیم بونده قالورسه کیدنلرك ثوابی کبی حاصل اولور پس یوشع وکالب حضرتلری قالدیلر وقالان کروه حضرت موسا ایله طاغه کتدیلر اول محلکه طاغه یقلشدیلر طاغی بولت قابلدی حضرت موسی کندولرله بولت آراسنه کیردی وتورلو سجده یه واردیلر وحق سبحانه وتعالی موسی ایله سویلشدوکنی ایشتدیلر صکره اول بولت مرتفع اولدی حضرت موسایه دونوب دیدیلر بزسکا ایمان کتورمزز خدائی آشکارا کورمینجه بوکلام کندولردن صادر اولیجق کندولرك صاعقه الوب یاندردی حضرت موسی بو حالدن مضطرب اولوب نیازه شروع ایلدیکنه که حق سبحانه وتعالی بیوردی (فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ) پس اول محلکه کندولرك صاعقه الوب یاندردی (قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُمْ مِنْ قَبْلُ وَإِيَّايَ) حضرت موسی دیدیکه ای پروردکارم ایستسیدك بوکوندن اسبق بونلری وبنی نابود قیلاردك (أَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ السُّفَهَاءُ مِنَّا) ایا بزی نابود قیلارمسین بزدن اولان سفهانك ایشی سببیله

بو كلامدن فهم اولنوركه رؤيتي طلب ايدن بعضلريدي جمله لري دكل (ان هي الا فتنتك) بو حال
برشئ كل الا سنك ابتلا ايتمكك كه كندولره سوزكي ايشتدردك تاكه كورمككه طالب اولديلر
(تضل بها من تشاء) انكله ايستديكك كسنه يي كمراه قيلارسن (وتهدي من تشاء) وايستديكك
كسنه يي طوغري يول كوسترورسن (انت ولينا) سن ايشلريمزه مستولي اولانسن (فاغفر لنا)
پس بزه مغفرت ايله (وارحمنا) وبزه اسركه (وانت خير الغافرين) وسن مغفرت ايدنلرك يكركي سن
(واكتب لنا في هذه الدنيا حسنة) وبو جهانده بزه برايولك يازكه كوزل معيشت وطاعت
ايشلمسنه موفق اوله لم (وفي الآخرة) واوبرجهانده دخي بزه برايولك يازكه جنته داخل اوله لم
(انا هدنا اليك) تحقيقا كه بز سنك طرفكه توبه ايله دوندك (قال عذابي اصيب به من اشاء)
حق سبحانه وتعالى بيوردي عذابمك شاني بودركه ايستديكم كسنه يه انكله دكرم (ورحمتي وسعت
كل شيء) ورحمتمك شاني بودركه هر نسنه يه صيغدي يعني دنياده مؤمن وكافر انكله بهره ياب
اولور (فساكتبها للذين يتقون ويؤتون الزكوة) پس بلا شبهه آخرتده آني يازدم شول كيمسه لره
كه كفر ومعاصيدن پرهيز ايدرلر ومال زكوتني ادا ايدرلر (والذين هم بآياتنا يؤمنون) دخي رحمتمي يازدم
شول كيمسه لره كه كندولر آيتلريمزه ايناتورلر (الذين يتبعون الرسول النبي الامي) انلر شول كيمسه لردركه
بو اوصاف ايله متصف پيغمبره پيرولك ايدرلر (الذي يجدونه مكتوبا عندهم في التورية والانجيل)
شول پيغمبركه انلر آنك وصفني قتلرنده توريه وانجيلده يازلمش بولورلر (يأمرهم بالمعروف
وينهيهم عن المنكر) ايولك ايشلمسيله كندولره فرمان ايدر وباملك ايشلمسندن كندولرك منع ايدر
(ويحل لهم الطيبات) واوزرلرينه حرام قيلنان شحوم كبي پاكيزه اشيايي كندولره حلال ايدر (ويحرم عليهم الخبائث)
واوزرلرينه قان ولحم خنزير كبي اشيايي حرام ايدر (ويضع عنهم اصرهم) وكندولردن اغير يوكلرك قالدرر
(والاغلال التي كانت عليهم) واوزرلرينه وضع اولنان بندلري دخي قالدرر يعني حضرت موسى
عليه السلام عصرنده اوزرلرينه اولان تكاليف شاقه ني قالدير عمدا وخطأ اولان قتلده
تعيين قصاص وتوبه ده قتل نفس كبي وبونلرك امثالي (فالذين آمنوا به وعزروه) پس شول
كيمسه لركه سرور كائناته ايمان كتوروب كندوني تعظيم ايتديلر (ونصروه واتبعوا النور الذي انزل
معه) واكا ياردم ايدوب انكله ايندرلان نوره يعني قرآنه اتباع ايتديلر (اولئك هم المفلحون) اول كروه
كندولردر رحمته نائل اولوب عذابدن قورتلانلر (قل يا ايها الناس) سويله يا محمد اي آدم اوغوللري
(اني رسول الله اليكم جميعا) تحقيقا كه بن خدانك كوندرلمشي يم سزه قموكزه حق سبحانه وتعالى

غلبه ايده بيلرز (قال موسى لقومه) چون فرعوندن بو كلام صادر اولدي حضرت موسى كندو عشيرتنه
تسلي ويرمك ايچون ديدي (استعينوا بالله واصبروا) ايزد متعاليدن ياردم ايستيوب صبر ايدلكيم
(ان الارض لله) بلا شبهه زمين خدايه مملوكدر (يورثها من يشاء من عباده) آني ميراث قيلار
ايستدوكي كسنه يه قوللرندن (والعاقبة للمتقين) وظفر ونصرت معاصيدن پرهيز اولنلره در
(قالوا) بني اسرائيل ديديلر (اوذينا من قبل ان تأتينا) ستم كورمشم قيلندق سن بزه مرسل اولمدن
اول (ومن بعد ما جئتنا) وسن بزه كلدكدن صكره كه اول ستمي اوزريمزه اعاده ايتمك ايستر (قال
عسى ربكم ان يهلك عدوكم) حضرت موسى ديدي شايد ربكز دشمنكزي نابود قيله (ويستخلفكم
في الارض) وسزي مصر زمينده يرلرينه خلف قيله (فينظر كيف تعملون) كه بقه نيجه ايشلرسز
يعني طاعت ومعصيتدن ايشلديككز اشيايي كوروب اكا كوره سزه جزا ويرر (ولقد اخذنا آل
فرعون بالسنين) دخي قسم اولسونكه فرعونك توابعن قتلقلرله آلدق يعني قتلق يللريله انلري
مبتلا قيلدق (ونقص من الثمرات) دخي ميوه لرينك برمقداري اكسك ايتمكله مبتلا قيلدق
(لعلهم يذكرون) تاكه انلر متنبه اولوب كفر ومعاصيدن فراغت ايده لر (فاذا جاءتهم
الحسنة) پس چون كندولره ايولك كلور (قالوا لنا هذه) ديرلر بو بزم ايچوندر وبز بوكا مستحقز
(وان تصبهم سيئة) واكر كندولره بربدلك دكر (يطيروا بموسى ومن معه) حضرت موسايه
وكندو وسيله اولنلره شئامتي نسبت ايدرلر (الا انما طائرهم) اكاه اولك كيم بونلرك اوزكه بر
نسنه بوقدركه آنلره دكن خير وشرك سببي (عند الله) تكري قتنده در (ولكن اكثرهم
لا يعلمون) وليكن چوقلري بيلمزلركه هر شيئك اولمسي ايزد ذو الجلالك ارادهٔ عليه سنه
بغلودر (وقالوا مهما تأتنا به من آية) وآل فرعون ديديلر اعتقادلري حسبيله معجزه مقوله سندن
قنغي شيء كه قتمزه كتوررسن (لتسحرنا بها) تاكه بزي انكله مسحور قيله (فما نحن لك بمؤمنين)
البته بز سكا تصديق كتوريجيلر دكلز (فارسلنا عليهم الطوفان) بو كلامي ديدكلرندن صكره
اوزرلرينه يغموري بولدق بر مرتبه ده كه مكانلرك واكينلرك قابلدي (والجراد) وچكركه يي دخي
اوزرلرينه مسلط قيلدق (والقمل) وقنادسز چكركه يي دخي (والضفادع والدم) وقورباغه لري
وقاني دخي مرويدركيم اوزرلرينه برسنه تلو قرنلقده سكز كون يغمور ياغديكه خانه لرك صوطولدردي
بر حده دك كه بوغازلرينه واريجه صوده طورديلر وحالبوكي بني اسرائيلك اولري انلرك اولريله
قاريشيق ايدي وبر قطره صو آنلره كيرمدي وتارلالري اوزره صو بنديكه ايچنده تصرف ايتمكدن

كندولرك منع ايتدى وبو حال برهفته مقدارى دائم اولدى بعده حضرت موسى يه ديديلر
پروردكاريكه دعا ايله بو بلايى بزدن قالدرسون بز سكا ايمان كتورر ز حضرت موسى جناب
رب العزته نيازايدوب اول بلايى كندولردن زائل قيلدى وكندولره اوده كلوا وتلق واكين
بتديكى آنك كبى كورلمامشدر ايمان كلمديلر درعقب حق سبحانه وتعالى اوزرلرينه چكركه يى
مسلط قيلديكه اكينلرك وميوه لرك ييدى بعده قپولرك وطونلرك يمكه شروع ايلدى ينه
حضرت موسى يه توجه ايتديلر پس حضرت موسى خدايه تضرع ايدوب صحرايه چيقدى ودكنكيله
مشرق ومغرب سمتنه اشارت ايدوب جمله چكركه اول سمتلره بوزطوتدى بونى دخى مشاهده
ايتدكلرندنصكره كفر اوزره مصر اولديلر بعده ايزد ذوالجلال اوزرلرينه قنادسز چكركه
مسلط قيلديكه اول چكركه دن باقى قالان اشيايى ييدى برحده دككه طونلرينى راسنه كيروب
دريلرك امرى ينه حضرت موسى يه توجه ايتديلر كندولردن عهد وپيمان الديكه ايمانه كله لر دعايه
باشلدى حق سبحانه وتعالى آنى هم كندولردن دفع ايتدى پيمانلرك بوزيلر درعقب اوزرلرينه
قوربغه يى مسلط قيلدى برمرتبه ده كه برطعامى وبردونى اچمازلردى الا آنك ايچنده قوربغه
بولورلردى ينه حضرت موسى يه توسل ايتديلر آنى دخى كندولردن دفع ايتدى وينه كفره مدامت
ايتديلر اندنصكره حق سبحانه وتعالى كندولرك قانله مبتلا قيلديكه قموصولرى قان اولدى
برغايه دككه اسرائيليله قبطى صويله طولمش برچناق اوزره مجتمع اولورلردى اسرائيلى طرفندن
صوعلى حاله قالوردى وقبطى سمتندن قان اولوردى وقبطى اسرائيلى نك آغزندن صويى امردى
اغزنده قان اولوردى (ءَايَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ) اولحالده كه مزبور اولان ايات براشكار ايدى انلردر
(فَاسْتَكْبَرُوا) پس اول ايات ايمان كتورمكدن يوز چويرديلر (وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ) وانلر اهل
عناد بر كروه ايديلر (وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ) دخى قچن فرعونيلر اوزره عذاب دوشدى (قَالُوا
يَا مُوسَى) ديديلر اى موسى (ادْعُ لَنَا رَبَّكَ) پروردكاركه بزچون دعا ايت (بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ
اول نسنه ايله كه قتنده عهد ايتدى واو نبوتدر يعنى نبوت سريله ربكه دعا ايله تاكه بزدن
عذابى قالدره (لَئِنْ كَشَفْتَ عَنَّا الرِّجْزَ) خدايه قسم كه اكر بزدن عذابى قالدررسن (لَنُؤْمِنَنَّ لَكَ)
البته سكا تصديق كتوررز (وَلَنُرْسِلَنَّ مَعَكَ بَنِي إِسْرَائِيلَ) وبى شبهه سنكله يعقوب اوشاقلرك
كوندررز (فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الرِّجْزَ إِلَى أَجَلٍ هُمْ بَالِغُوهُ) پس اول وقتكه كندولردن عذابى قالدردق
برمحله دككه كندولر اكا يتيشيجيلردر (إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ) على الفور كندولر ايتدكلرى عهد وپيمانى

بوزديلر

بوزديلر (فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ) پس انلردن انتقام الموب ايستدك درعقب كندولرك
درياده غرق ايتدك (بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا) اول سببله كه آنلر بزم نشانلريمزه تصديق ايتمديلر (وَكَانُوا
عَنْهَا غَافِلِينَ) وانلردن بيخبر ايديلر (وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضْعَفُونَ) دخى شول كروهه
زبون قلنمشلردى تمليك ايتدك (مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا) زمين شامدن شرق طرفنده
وغرب طرفنده اولان مكانلرى (الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا) شول مكانلركه كثرت معيشتله ايچنده بركت صالدق
(وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ الْحُسْنَى عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ) و پروردكارك كوزل وعده سى تمام اولدى يعقوبك
اوشاقلرى اوزره كه كندولره اولنان وعده حصوله كلدى (بِمَا صَبَرُوا) معصيتلر اوزره ايلدكلرى
صبر سببيله (وَدَمَّرْنَا مَا كَانَ يَصْنَعُ فِرْعَوْنُ وَقَوْمُهُ) ومصر پادشاهى واتباعى عمارتلردن ياپدقلرى
اشيايى ويرانه قيلدق (وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ) دخى هامان ياپديغى صرح كبى مرتفع قيلدقلرى بنالرى
ويرانه قيلدق بومحله دككه فرعونه واقع اولان احوال بياننى اولندى وبوندنصكره مذكور اولان
كلام بنى اسرائيل اول ايات عظامى مشاهده ايتدكلرندنصكره احداث ايتدكلرى نامعقول ايشلرى بياننى
ايدرتاكه سرور كائنات قومندن چكدوكى زحمتلردن تسليه حاصل اوله واهل ايمان نفسلرندن
غفلت ايتميه لر (وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ) ويعقوب اوشاقلرينى سلامتله دريادن كچردك
(فَأَتَوْا عَلَى قَوْمٍ يَعْكُفُونَ عَلَى أَصْنَامٍ لَهُمْ) پس بركروه اوزره كچديلركه كندولره مخصوص بربوتلر اوزره
مقيم ولوب انلره عبادت ايدرلر مرويدركه اول بوتلرك قيلغى بوزاغو قيلغيدى (قَالُوا يَا مُوسَى اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا)
ديديلر اى موسى بزه برمعبود قيل يعنى بزه برتمثال ايت كه اكا پرستش ايده لم (كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ) نته كه اول قومه
تمثاللردن معبودلر واركه انلره عبادت ايدرلر (قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ) حضرت موسى ديدى
تحقيقاكه سز بر نادان كروهسز (إِنَّ هَؤُلَاءِ مُتَبَّرٌ مَا هُمْ فِيهِ) بى شبهه كيم بونلر تدمير ونابود
اولنمشدر اول شى كه كندولر ايچنده درلر يعنى حق سبحانه وتعالى بونلرك دينى يقوب بوتلرك
معدوم قيلار (وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) وايشلدكلرى نسنه مضمحلدر يعنى بوتلره ايتدكلرى
عبادت اول قصدله كه كندولره اندن برنفع حاصل اوله نفس الامرده اوبى فائده وبى نتيجه در
(قَالَ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِيكُمْ إِلَهًا) حضرت موسى بنى اسرائيله توبيخ ايدوب ديدى آيا تكريدن اوزكه مى سزه
معبود ايسته يم (وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ) وحال بوكه كندوسى عصركزك خلقى اوزره سزى
نيجه نعمتلرله مخصوص قيلدى (وَإِذْ أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ) دخى ياده كتورك اول وقتكه سزى
فرعونك اتباعندن قورتردق (يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ) اشكنجه نك يمانينى سزه دادندرلر

يقتلون ابناءكم) اركك اولادكزى اولدررلر (ويستحيون نساءكم) و قاريلركزى صاغ قورلر
وفي ذلكم بلاء من ربكم عظيم) واول عذابده سزه پروردكاركزدن براولو محنت وار مرويدركيم
حضرت موسى عليه السلام بني اسرائله مصرده وعده ويرديكه فرعون هلاك اولدقدنصكره
كندولره خدادن بركتاب كتوره كه ايچنده اوامر ونواهي مبين اوله فرعون هلاك اولدقدنصكره
ايزد متعاليدن اول كتابي ايستدى كندويه فرمان ايديكيم اوتوزكون اوروج طوته آني ادا ايديجك
اغزينك قوقوسي كندويه كلدى آني دفع ايتمك ايچون مسواك استعمال ايتدى ملائكۀ كرام
كندويه ديديلر بوندن اسبق اغزيندن مسك رايحه سي قوقاردى آني مسواك ايله دفع ايتدك
پس حق سبحانه وتعالى كندويه امرايديكه اون كون دخي اوروج طوته نته كيم حق سبحانه وتعالى
بيوردى (ووعدنا موسى ثلثين ليلة) دخي حضرت موسى اوتوز كيجه وعده ويردك (واتممناها
بعشر) واول اوتوزي اون كيجه ايله اتمام ايتدك (فتم ميقات ربه اربعين ليلة) پس پروردكارك
وقتكه اكا مقرر قيلمشدي قرق كيجه يه ايرشوب تمام اولدي (وقال موسى لاخيه هرون) وحضرت
موسى قرنداشي هرونه ديدي (اخلفني في قومي) عشيرتمده سن بنم قائممقامم اول (واصلح)
وامورلرنده قابل اصلاح اولان شيئي سن اصلاح ايت (ولا تتبع سبيل المفسدين) ويرما ز
اولنلرك يولنه پيرولك ايتمه (ولما جاء موسى لميقاتنا) دخي قچن حضرت موسى تعيين ايتديكمز
وقته مخصوص كلديكده (وكلمه ربه) وپروردكاري كندوسيله سويلشدي يعني سوزيني
اكا واسطه سز ايشتدردي (قال رب ارني انظر اليك) حضرت موسى ديدي اي پروردكارم كندوكي
بكا كوستر سكا بقه يم يعني بني سكا بقمقدن متمكن ايت تاكه باش كوزيله سني كوره يم (قال لن تريني)
حق تعالى بيوردى سن بني كوره مزسن (ولكن انظر الى الجبل) ولكن طاغه بق (فان استقر
مكانه) پس اكر يرنده قالديسه (فسوف تريني) بي شبهه سن بني كوررسن (فلما تجلى ربه
للجبل) پس قچن پروردكار طاغه عظمتني كوستردي (جعله دكا) آني پاره پاره دوكلمش قيلدي
(وخر موسى صعقا) وحضرت موسى كوردوكي شيئك هيبتندن بيخود دوشدي (فلما افاق)
پس اول محلكه آيلندي (قال سبحانك) ديدي ناشايسته اوصافدن سني منزه ايده رم اي
پروردكارم (تبت اليك) دنسز سؤال وزره تجري ايتمكدن سكا رجوع ايدوب پشيمان اولدم
(وانا اول المؤمنين) وبن عظمت وجلالكه تصديق ايدنلرك اولنجيم (قال يا موسى اني اصطفيتك
على الناس برسالاتي وبكلامي) خداعز وجل ديدي اي موسى على التحقيق بن سني خلق اوزره بركزيده

قلدم

واو كنعانيلردن بلعم بن باعورا ايديكه اسم اعظمك معرفتنه مظهر اولمشدى مرويدركيم قچن حق
تعالى حضرت موسى يه فرمان ايديكه بني اسرائيل ايله واروب كنعانيلرله جنك ايده كنعانيلر بلعم بن
باعورايه ديديلركه بو قوم اوزره بددعا ايت انلره بويله جواب ويرديكه نيجه بر قوم اوزره بددعا ايده يم كه
ملائكۀ كرام كندولرله درلر بعده اوزرينه الحاح ايدوب كوناكون رشوتلر كندويه ويرديلر پس
سوزلرك قبول ايدوب اوزرلرينه بددعا ايتدى دعاسي قبول اولنوب بني اسرائيل قرق
ييل تيه صحراسنده سركردان اولديلر ويرروايتده اول كيمسه اميه بن الصلت ايديكه كندويه
كتب الهيه نك معرفتني حق سبحانه وتعالى احسان ايتدى (فانسلخ منها) پس اول آياتدن چيقدى
نته كه ايلان دريسندن چيقار يعني اول آياته كفر ايدوب آرزوسنه تابع اولدى (فاتبعه الشيطان)
كه ابليس شقي كندويه ايرشدي (فكان من الغاوين) پس كمراهلرك زمره سندن اولدى (ولو شئنا
لرفعناه بها) واكر ايستسيدك آني بو وجه مرتبه لره قالدررديق آنك سببيله (ولكنه اخلد
الى الارض) ولكن اول كيمسه يرسمتنه ميل ايتدى يعني الچق مرتبه يه مائل اولوب (واتبع هواه)
وآرزوسنه پيرولك ايتديكه دنياي دنيه نك متاعني بهشت جاودانك نعيمي يرينه (فمثله
كمثل الكلب) پس آنك صفتي ايت صفتي كبيدر (ان تحمل عليه يلهث) اكر اوزرينه حمله ايدرسن
شدت نفسندن ديلن طشره ايدر (او تتركه يلهث) واكر كندوسندن واز كچرسن شدت
نفسندن لسانك طشره قيلار يعني هر حالده بو هيئتدن منفك اولماز منقولدركه قچن بلعم موسى
عليه السلام اوزره بددعا ايتدى ديلي كوكسي اوزره دوشوب كوپك كبي صولمغه باشلدى
(ذلك مثل القوم الذين كذبوا باياتنا) وبحالت وصفت شول كيمسه لرك صفتيدركه نشانلريمزى
تكذيب ايتديلر (فاقصص القصص) پس مذكور اولان اخبارى يهود اوزره اوقى (لعلهم يتفكرون)
تاكه آنلر انديشه ايده لر برانديشه كه نصيحت پذيرلكه مؤدى اوله (ساء مثلا القوم) وصف
جهتندن كروهك وصفي غايتله بد اولدى (الذين كذبوا باياتنا) شول كروهكه اياتمزى تصديق
ايتمديلر ودلائل ايله ثابت اولدقدنصكره (وانفسهم كانوا يظلمون) وآنلر جانلرينه ستم ايديجيكردى
(من يهد الله فهو المهتدي) هر كيمه كه تكرى تعالى طوغري يولي كوستره او در طوغري يولي بولان
(ومن يضلل) واول كروهي كه ازغورن قيلار (فاولئك هم الخاسرون) اول كروه كندولردر اوتوز
(ولقد ذرانا لجهنم كثيرا من الجن والانس) وتحقيقا كيم دوزخ ايچون چوق كيمسه لر براندق ديولردن
وآدميلردن (لهم قلوب لا يفقهون بها) انلره بركوكللر واركه انلرله برشئ فهم ايتمزلر انكچونكه حق

بیلمکه انلر توجه ایتمزلر (وَلَهُمْ اَعْیُنٌ لَا یُبْصِرُونَ بِهَا) وانلره بر کوزلر وارکه انلرله بقمزلر یعنی کوزلریله
خدا خلق ایتدوکی اشیایه نظر اعتبارله بقمزلر (وَلَهُمْ اٰذَانٌ لَا یَسْمَعُونَ بِهَا) وانلره بر قولقلر وارکه
انلرله پند ونصیحتی ایشتمزلر (اُولٰئِكَ كَالْاَنْعَامِ) اولکروه طوارلر کبیدرکه حواسلری انجق اسباب
معیشته استعمال ایدرلر نعیم جاودانه موءدی اولان اشیایه التفات ایتمزلر (بَلْ هُمْ اَضَلُّ) انلر انعامدن
ازغوندرلر زیرا کاه اولورکه انعام مقوله سی حواسلریله نفع وضرری ادراك ایدرلر اما بونلر
هیچ انلری ادراك ایتمزلر (اُولٰئِكَ) اولکروه که صفات مزبوره ایله متصفدرلر (هُمُ الْغَافِلُونَ)
کندولردر غفلتده کامل اولانلر (وَلِلّٰهِ الْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰى) وکوزل دلرنکری تعالی یه مخصوصدر
(فَادْعُوهُ بِهَا) پس آنی اول اسمائله تسمیه ایدك (وَذَرُوا الَّذِینَ یُلْحِدُونَ فِی اَسْمَائِهِ) دخی براقك شول
کیمسه لریکه خدانك آدلرنده اکریلکله میل ایدرلر یعنی حق سبحانه وتعالی اوزره بر اسم اطلاق ایتمککه
شرع اکا اذن ویرمامش اوله نته که عرب خدایه یا ابا المکارم یا ابیض الوجه دیرلردی ونصاری یا ابا المسیح
وحکما علت اولی (سَیُجْزَوْنَ مَا كَانُوا یَعْمَلُونَ) بلاشبهه ایشلدکلری شیئله مکافات اولنورلر
(وَمِمَّنْ خَلَقْنَا اُمَّةٌ یَهْدُونَ بِالْحَقِّ) ویراتدیغمز کیمسه لردن بر کروه وارکه طوغریلغله یولی کوسترولر
(وَبِهِ یَعْدِلُونَ) وحقله عدالت ایدرلر (وَالَّذِینَ كَذَّبُوا بِاٰیَاتِنَا) وشول کیمسه لرکه نشانلریمزه
تصدیق ایتمدیلر (سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَیْثُ لَا یَعْلَمُونَ) بی شبهه کیم آنلری پایه پایه آلورز بیلمدکلری
یردن امام قشیری بیوررکه استدراج بنده یه نعمتلرك ویرلمسی وشکرك اونودلمسیدر یعنی حق
سبحانه وتعالی نعمتلری قوللرینه پی اندرپی ایصال ایدوب کندولره شکری اونددربروقته دکین مستحق
عذاب اولورلر (وَاُمْلِی لَهُمْ) وانلره مهلت ویررم (اِنَّ كَیْدِی مَتِینٌ) تحقیقا کیم بنم آلمم غایتله پرکدر
مرویدرکیم سرور کائنات علیه افضل الصلوة صفا طاغنه چیقوب قبیله قریشك هر بر بینی
آدیله چاغروب دیدیکه خدانك عذابندن خوف ایدك ادبسزلرك بریسی دیدیکه ای جماعت قریش بی شبهه کیم
یارکز دیوانه اولمشدرکه دون کیجه صباحه دك چیغردی حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(اَوَلَمْ یَتَفَكَّرُوا) ایا بو معاندلر جاد اولوب تفکر ایتمزلرمیکیم (مَا بِصَاحِبِهِمْ مِنْ جِنَّةٍ) یارلرنده هیچ دیوانه لك
یوقدر (اِنْ هُوَ اِلَّا نَذِیرٌ) او برنسنه دکلدر الا بر قورقوویریجی (مُبِینٌ) قورقوویرمسی بر مرتبه
اشکارا ایدیجیکه بر فرد اوزره خفی اولماز (اَوَلَمْ یَنْظُرُوا فِی مَلَكُوتِ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) ایچون تفکر
ایدوب نظر استدلالله بقمدیلر کوکلر ویرك ملکنده (وَمَا خَلَقَ اللّٰهُ مِنْ شَیْءٍ) دخی ایچون تکری
تعالی یراتدیغی شیء مقوله سندن اولانه بقمدیلرتاکه خدانك وحدانیتنه استدلال ایده لر

(وَاَنْ عَسٰى اَنْ یَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ اَجَلُهُمْ) دخی ایچون تامل ایدوب بقمدیلرکیم علی التحقیق شان بودرکه
حال بویله اوله که وقت مولری یقلشدی تاکه حقك طلبنه شتاب ایده لر (فَبِاَیِّ حَدِیثٍ
بَعْدَهُ یُؤْمِنُونَ) پس قرآندن صکره قنقی سوزی تصدیق ایدرلر (مَنْ یُضْلِلِ اللّٰهُ فَلَا هَادِیَ لَهُ)
هر کیمی که تکری آزغون قیلا اکا یول کوستریجی اولمازکه کندویه طوغری یول کوستره (وَیَذَرُهُمْ
فِی طُغْیَانِهِمْ) وانلری آزغونلقلرنده براقور (یَعْمَهُونَ) سرکردان ومتحیر اولدقلری حالده
مرویدرکیم یهود حضرته دیدیلر یا محمد پیغمبر ایسك قیامتك وقوعندن بزه خبرویرکه بز
بیلورز نه زمان واقع اولور وبو سؤالی امتحان ایچون دیدیلر زیرا آنلر بیلورلردیکه خدادن
اوزکه آنی برکمسنه بیلمز پس حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (یَسْئَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ)
قیامتدن سکا صورولر (اَیَّانَ مُرْسٰیهَا) که نه زمان قالقوب ثابت اولور (قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّی)
سویله بوندن غیری برنسنه یوقدرکه آنك بیلکسی پروردکارم قتنده در (لَا یُجَلِّیهَا لِوَقْتِهَا
اِلَّا هُوَ) آندن اوزکه برکیمسنه انی محلنده ظاهر ایتمز (ثَقُلَتْ فِی السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) کوکلرده ویرده ساکن
اولان خلق اوزره آغر اولدی هیبتندن اوتری (لَا تَاْتِیكُمْ اِلَّا بَغْتَةً) سزه قیامت کلمز الا غفلت
محلنده (یَسْئَلُونَكَ كَاَنَّكَ حَفِیٌّ عَنْهَا) آنك حقیقتندن سکا سؤال ایدرلر کویا که سن آنك حقیقتنی
سؤال ایدوب برخوش بیلمشسن (قُلْ اِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللّٰهِ) سویله آنك بیلکسی خدانك قتنده
منحصردر (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا یَعْلَمُونَ) ولیکن خلقك چوغی بیلمزلرکه آنك علمی خدایه مخصوصدر
مخلوقاتدن برکیمسیه آنك معرفتنی ویرمدی (قُلْ لَا اَمْلِكُ لِنَفْسِی نَفْعًا وَلَا ضَرًّا) سویله کندو
جانم ایچون نه منفعتك جلبنه قادر اولورم ونه ضررك دفعنه (اِلَّا مَا شَاءَ اللّٰهُ) مکر اول شیء که
تکری تعالی ایستدیکیم بکا تعلیم ایدوب منفعتلو شیئه اقدام ایدرم وضررلو نسنه دن اجتناب
ایدرم (وَلَوْ كُنْتُ اَعْلَمُ الْغَیْبَ) واکر مخفی اولان اشیایی بیلسیدم (لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَیْرِ)
مال ومنالدن چوق نسنه یه طالب اولوردم (وَمَا مَسَّنِیَ السُّوءُ) ویمان شیء بکا دکمزدی (اِنْ
اَنَا اِلَّا نَذِیرٌ) بن برنسنه دکلم الا بر قورقوویریجی (وَبَشِیرٌ) وبر مژده ویریجی (لِقَوْمٍ یُؤْمِنُونَ)
بر کروهه که کتوردیکم احکامی تصدیق ایدرلر (هُوَ الَّذِی خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ) کندودراول
پروردکارکه سزی بر جاندن یعنی حضرت آدمدن ایجاد ایتدی (وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا) وآنك
جفتنی که حوادر قصه قابورغه سندن پیدا ایتدی (لِیَسْكُنَ اِلَیْهَا) تاکه آنکله انسیت پیدا
ایدوب ارام ایده (فَلَمَّا تَغَشّٰیهَا) پس اولدمکه حضرت آدم حوایی قابلدی یعنی انکله جماع ایتدی

بنی جمله آدم اولادینی حقه دعوت ایتمکه مرسل قیلدی سائر رسل کبی دکلم که بر کروهه کوندرلمش
اوله یم (الذی له ملك السموات والارض) شول خداکه کوکلر و یرك پادشاهلغی کندویه مخصوصدر
(لا اله الا هو) کندوسندن اوزکه عبادته مستحق بر معبود یوقدر (یحیی ویمیت) جسمه روح
ویرور ویدنی بی روح قیلار (فآمنوا بالله ورسوله النبی الامی الذی یؤمن بالله وکلماته) پس
خدایه و بو اوصافله متصف اولان رسولنه ایمان کتورك (واتبعوه لعلکم تهتدون) واکا
ییروك ایدك شاید سز طوغری یولی بوله سز (ومن قوم موسی امة یهدون بالحق) وحضرت
موسانك عشیرتندن بر کروه وار که طوغری سوزله خلقه طریق مستقیمی کوسترلر
(وبه یعدلون) وخلق اراسنده آنك سببیله حکومتده عدل ایدرلر و بونلردن مراد اهل کتابدن
ایمان کتورنلردر عبدالله بن سلام و اصحابی کبی (وقطعناهم) دخی بنی اسرائیلی بربرندن ممتاز
پاره لر قیلدق (اثنتی عشرة اسباطا) اون ایکی قبیله (امما) کروه کروه (واوحینا الی موسی
اذ استسقاه قومه) وحضرت موسایه فرشته ایله خبر کوندردك اولوقتکه تیه صحراسنده عشیرتی
کندوسندن صو ایستدی (ان اضرب بعصاك الحجر) دیدککه طاشی اور پس دکنکیله طاشی
اوردی (فانبجست منه اثنتا عشرة عینا) درعقب اندن اون ایکی کوز صو آجلوب آقدی (قد علم
کل اناس مشربهم) هر قبیله ایچجك مکانلرك بیلدی (وظللنا علیهم الغمام) واوزلرینه بولوتی سایبان
قیلدق تاکه کونشك حرارتندن کندولرك صاقلیه (وانزلنا علیهم المن والسلوی) واوزلرینه
قدرت حلواسن وبلدرچین قوشین ایندردك دیدك (کلوا من طیبات ما رزقناکم) سزه روزی قیلدیغمز
اشیانك پاکیزه لرندن ییك (وما ظلمونا) واول نعم جلیله انکار ایتمکلریله بزه ستم ایتمدیلر
(ولکن کانوا انفسهم یظلمون) ولیکن کندوجانلرینه ستم ایدرلردی (واذ قیل لهم اسکنوا هذه
القریة) ویاد ایت اولوقتکه بنی اسرائیله دینلدی بوکویده یعنی بیت المقدسده سکنی ایدك
(وکلوا منها) وآنك میوه لرندن وحبوبندن ییك (حیث شئتم) قنغی مکانده که استرسز (وقولوا
حطة) وسویلکز مقصدیمز کناهلریمزك مغفرتیدر (وادخلوا الباب سجدا) وقپویه کیرك
سجده ایتدیککز حالده (نغفر لکم خطیئاتکم) کناهلریکزی سزه یارلغارز (سنزید المحسنین)
بلا شك ایولك ایشلیانلره ثوابی زیاده ایدرز (فبدل الذین ظلموا منهم قولا غیر الذی قیل لهم)
پس انلردن ستم ایدنلر کندولره سویلنان سوزدن اوزکه بر سوز تبدیل ایدوب دیدیلرکه حطة یرینه
استهزا طریقیله حنطة حمرا سویلدیلر (فارسلنا علیهم رجزا من السماء بما کانوا یظلمون) پس اوزلرینه

حملت حملا خفیفا) بر یونکل یوك کتوردی (فمرت به) پس آنکله قالقوب یوردی (فلما اثقلت) صکره
اولوقتکه اوشاغك بیوك اولمسیله اغرلندی (دعوا الله ربهما) پروردکارلری خدایه دعا
ایدیلرکه (لئن آتیتنا صالحا) علی التحقیق اکر بزه قیلغی درست بر اوشاق ویررسن (لنکونن
من الشاکرین) بو نعمت مجددده اوزره البته شکر ایدنلردن اولورز (فلما آتاهما صالحا) پس
اولمحل که تام الخلقه بر اوشاق کندولره ویردی (جعلا له شرکاء فیما آتاهما) کندویه اورتاقلر
قیلدیلر اول شیده که کندولره ویردی یعنی حضرت آدم وحوانك اولادی خدا کندولره احسان
ایتدوکی اولادده کندویه بوتلری اورتاق قیلدیلر اولادلرینه عبدالعزی وعبدالمناف آد قودیلر
(فتعالی الله عما یشرکون) پس ایزد جل جلاله کندویه اورتاق قیلدقلری اشیادن بو وجهله نوب
منزه اولدی (ایشرکون ما لا یخلق شیئا) ایا اورتاق قیلارلرمی برشیئی که بر نسنه یاراتمدی
(وهم یخلقون) وحالبوکه خالق الخلقه اورتاق قیلدقلری اشیا خلق اولنمشلردر (ولا یستطیعون
لهم نصرا) وانلره بر یاردم ایتمکه قدرتلری اولماز (ولا انفسهم ینصرون) ونه کندوجانلرینه
یاردم ایدرلرکه برکیمسه قیرمقلرك یا انلوینلرین قصد ایدر (وان تدعوهم الی الهدی لا یتبعوکم)
واکر سز ای اهل اسلام مشرکلری دین اسلامه دعوت ایدرسز سزه ییرولك ایتمزلر (سواء علیکم
ادعوتموهم) اوزریکزه یکساندر انلری دعوت ایتدیکز (ام انتم صامتون) یاسز خاموشلق اوزره
مستمر اولدیکز (ان الذین تدعون من دون الله) تحقیقا شول کیمسه لرکه تکرینك عبادتندن
تجاوز ایدوب انلره عبادت ایدرسز (عباد امثالکم) سزك کبی قوللردر یعنی نته که سز حقك قبضه
تصرفنده سز انلر دخی قبضه تصرفنده درلر (فادعوهم) پس جلب نفع ودفع ضرره انلری چیغرك
(فلیستجیبوا لکم) که سزه استجابت ایتسونلر (ان کنتم صادقین) اکر کرچك سویلیجیلردکز کیم
بونلر الهه درلر (الهم ارجل یمشون بها) یا بونلره ایاقلرمی وارکه انکله یورولرنته که سز یوررسز
(ام لهم اید یبطشون بها) یاخود آنلره اللرمی وارکه آنلر قوتیله اورلر (ام لهم اعین یبصرون
بها) یا انلره کوزلرمی وارکه انلرله بقرلر (ام لهم آذان یسمعون بها) یا انلره قولاقلری وارکه انلرله
ایشیدرلر یعنی سزده اولان حواسك بریسی بونلرده موجود دکلدر پس سزه عقل ایله آنلره عبادت
ایدرسز حقاکه بت پرستلرك حماقتی حدی کچمشدر (قل ادعوا شرکاءکم) سویله کفاره یا محمد
اورتاقلریکزی چیغرك وبنم عداوتم اوزره آنلرله آرقه لشك (ثم کیدون) صکره بکا بدلك ایصال
ایتمده چالشك (فلا تنظرون) پس بکا مهلت ویرمك (ان ولیی الله) تحقیقا کیم بنم امورمه متولی

کوکدن بر عذاب ایندردک ایتدکلری ستم سببیله (وَاسْئَلْهُمْ) واهل کتابدن صورغل (عَنِ الْقَرْيَةِ
الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ) شول کویک احوالندنکه دریایه یقین ایدی (اِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ)
یعنی شنبه کوننده نکرینک حدودینی تجاوز ایلدکلری (اِذْ تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ) اول وقتکه بالقلری
کندولره کلوردی (يَوْمَ سَبْتِهِمْ) شنبه‌یی تعظیم ایتدکلری کونده (شُرَّعًا) صوینک یوزی
اوزره ظاهر اولدقلرنده (وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ) واول کونکه تعظیمنده مأمور دکل
ایدیلر یعنی شنبه‌دن ماعدا کونلرده کندولره کلمز (كَذٰلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ)
بوکونا بلا ایله آنلری مبتلا قیلدق حدودی تجاوز ایتدکلرندن اوتری (وَاِذْ قَالَتْ اُمَّةٌ مِنْهُمْ)
اذ یعدون اوزره معطوفدر یعنی دخی اهل کتابدن معهود کوینک احوالندن صور شول وقتکه اول کوی
خلقندن برکروه سویلدی یعنی انده اولان صلحا بری برینه دیدی (لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا) نیچون برکروهه
پند ویررسزکه (اللّٰهُ مُهْلِكُهُمْ) خدای عز وجل کندولرک نابود قیلجیدر (اَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا)
یاکندولرک برشدتلو اشکنجه ایله تعذیب ایدیجیدر (قَالُوا مَعْذِرَةً اِلٰى رَبِّكُمْ) دیدیلر پروردکارکزه عذر کتورمک ایچون یعنی معروفله امر ایتمک ومنکردن نهی ایتمک اوزریمزه لازمدر پس
بونلره بز پند ویرورز تاکه عند الله معذور اوله لم (وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) وشاید آنلر بو افعال
ضاقه‌لر (فَلَمَّا نَسُوا) پس اول وقتکه اونتدیلر (مَا ذُكِّرُوا بِهِ) اول شیئی که انکله پند ویرلدیلر
یعنی صلحا آنلره ویردکلری پندی آنلر اونتدقلرنده (اَنْجَيْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوٓءِ) بدلکدن
منع ایدنلری قورتردق (وَاَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعَذَابٍ بَئِيسٍ) وستم ایدنلری برقتی اشکنجه
ایله الدق (بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ) ایتدکلری فسق سببیله (فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ) پس
اول وقتکه منع اولندقلری شیئک ترکندن تکبر ایدوب وازکچدیلر (قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً
خَاسِئِينَ) آنلره دیدک خدانک رحمتندن دور اولمش میمونلر اولک مرویدرکیم یعنی صلحالری
اصلاحلرندن نا امید اولدیلر کندولره سکنای اکراه ایدوب آرالرنده بر دیوار چکوب هرفرقه
علی حده بر یرده اولدیلر بعده صلحا برکون کوردیلر فسقه‌دن برکیمسه طشره یه چیقمدی دیدیلر
البته آنلره برحال اولمشدرکه کندولردن برکیمسه کورنمدی پس اوزرلرینه کیروب کوردیلرکه
قوللری میمون قلغنده اولمشلردر واقاربلرندن اولنلرندن برفردلرک بیلمدیلر ولیکن میمونلر
آنلری بیلوب اطرافلرنده بکا ایدرک طولاشوب ویوزلرک کوملکلرینه سوروب قوقلغه باشلدیلر
اندنصکره اوچ کون بو صورتده یشایوب هلاک اولدیلر (وَاِذْ تَاَذَّنَ رَبُّكَ) ومذکور قیل اول وقتکه

پروردکارک بیلدردی یعنی قسم ایتدیکه (لَيَبْعَثَنَّ عَلَيْهِمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ) البته یهود اوزره قیامت کوننه
دک کوندرر (مَنْ يَسُومُهُمْ سُوٓءَ الْعَذَابِ) شول کیمسه‌یی که کندولره اشکنجه‌نک یمانینی دادندررقتل
وجلای وطن وجزیه ویرمکلری کبی کوردیلرکه حضرت سلیمان علیه السلامدنصکره حق سبحانه
وتعالی اوزرلرینه بخت نصری مسلط ایتدیکه مکانلرک ویران ایدوب جنکه قادر اولانلرک کسیلرک
قردی واولادلرک وقاریلرک اسیر ایتدی واوزرلرینه هرسال مجوس طائفه‌سنه جزیه ویرملرک
قانون ایتدی وآنی محمد المصطفی مبعوث اولانه دک ادا ایدرلردی اندنصکره محمد المصطفی صلی الله علیه
وسلم کندولره ایشلدوکی ایشلکی بعده اوزرلرینه جزیه‌یی وضع ایتدی وویرمسی قیامته دک
کندولردن منفک اولماز (اِنَّ رَبَّكَ لَسَرِيعُ الْعِقَابِ) تحقیقا کیم پروردکارک تیز عقوبتلودرکه
دنیاده آنلری معاقب قیلدی (وَاِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ) وبی شبهه کندوسی توبه ایدنه غایتله مغفرت
ایدوب اسیرکر (وَقَطَّعْنَاهُمْ فِي الْاَرْضِ اُمَمًا) ویهود طائفه‌سن روی زمینده کروه کروه آیردق
تاکه هیچ شان وشوکتلری اولمیه (مِنْهُمُ الصَّالِحُونَ) انلرک بر مقداری کوزل عمل اولدرکه حضرت
موسی علیه السلامک دینک تغییر ایتمدیلر (وَمِنْهُمْ دُونَ ذٰلِكَ) وانلرک بر مقداری انلردن آشاغه
وانلر کفره وفسقه اولانلردر (وَبَلَوْنَاهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ) ونعمتلرله ونقمتلرله تجربه کبی
بر معامله انلره ایتدک (لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ) تاکه آنلر ایتدکلری افعالدن پشیمان اولوب توبه
ایده‌لر (فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ) پس مذکور اولانلردنصکره بر بی‌خیر کروه وجوده کلدیکه ❁
(وَرِثُوا الْكِتَابَ) توراتی پدرلرندن میراث الدیلر یعنی توراتی پدرلرندن اوکرندیلر (يَاْخُذُونَ عَرَضَ
هٰذَا الْاَدْنٰى) بو الچق متاعی الورلر یعنی دنیای دنیه‌نک حطامنه رغبت ایدوب الورلر وحکومتده
الدقلری رشوتلردر (وَيَقُولُونَ سَيُغْفَرُ لَنَا) ودیرلر یقینده بزه مغفرت اولنور (وَاِنْ يَاْتِهِمْ عَرَضٌ
مِثْلُهُ يَاْخُذُوهُ) وحالبوکه اکر اول الچق متاع کبی کندولره بر متاع کلورایسه آنی الورلر یعنی امید مغفرت
ایدرلر باوجود که رشوت المسی اوزره مصردرلر (اَلَمْ يُؤْخَذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقُ الْكِتَابِ) یا تورانده مذکور
اولان پیمان اوزرلرینه النمدیمیکه (اَنْ لَا يَقُولُوا عَلَى اللّٰهِ اِلَّا الْحَقَّ) تکری تعالی اوزره طوغریدن اوزکه
برنسنه سویلمیه (وَدَرَسُوا مَا فِيهِ) وتوریه ایچنده اولان اشیایی اوقودیلر وبو حکم ایچنده
مذکوردر (وَالدَّارُ الْاٰخِرَةُ) وصوکی سرای (خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ) پرهیز اولانلره
یکرکدر (اَفَلَا تَعْقِلُونَ) پس نیچون تأمل ایدوب فهم ایتمزسزکیم آخرتک متاعی
دنیای دنیه‌نک متاعندن غایتله یکشدر (وَالَّذِينَ يُمَسِّكُونَ بِالْكِتَابِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ

وشول کیمسه لرکه کتابه یاپشوب نمازی ادا ایدیلر (اِنّا لا نُضیعُ اَجْرَ المُصْلِحینَ) بی شبهه کیم بز
انلردن ایولك ایدنلرك اجرینی ایتمزز (وَاِذْ نَتَقْنَا الجَبَلَ فَوْقَهُمْ) ویاد ایت اول وقتیکیم
طاغی مکانندن قوپروب یهود اوستنه قالدردق (كَاَنَّهُ ظُلَّةٌ) کویاکه طاغ باشلری اوزره بر
سایبان ایدی (وَظَنُّوا اَنَّهُ واقِعٌ بِهِمْ) وبیلدیلرکه طاغ اوزرلرینه دوشیجیدر (خُذُوا مَا اٰتَيْنَاكُمْ
بِقُوَّةٍ) آنلره دیدك سزه ویردیکمز کتابی جد وجهد ایله الك (وَاذْكُرُوا مَا فيهِ) وایچنده اولان
امر ونهی یاد ایدك (لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ) تاکه سز اعمال قبیحه دن پرهیز ایدهسز مرویدرکیم چون حق جل
وعلا بنی اسرائیله توراتك احکامنی کوندردی اغر اولدقلری ایچون قبولندن ابا ایتدیلر حق سبحانه
وتعالی فرمان ایتدیکیم طور طاغنی وسلرینه قالدوروب کندولره دینله اکر توراتك احکامك قبول
ایتمزسز طاغ اوزریکزه دوشر (وَاِذْ اَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِى اٰدَمَ) ومذکور قیل اول وقتیکه پروردکارك
آدم اوغوللرندن چیقاردی (مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ) ارقه لرندن اولادلرك (وَاَشْهَدَهُمْ عَلى اَنْفُسِهِمْ)
وجانلری اوزره کندولرك کواه طوتوب دیدی (اَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ) بن عدمدن سزی ایجاد ایدن دکلمی یم
(قالُوا بَلى شَهِدْنا) سویلدیلر بلی نفسمز اوزره شاهد اولدقکه بزی عدمدن ایجاد ایدن سن سن
مدارکده کتور دیکه اخذ میثاق عالمك خلقندن صکره وحضرت آدم جنته کیرمدن اول واقع
اولمشدر بووجه اوزره که حق سبحانه وتعالی حضرت آدمك ارقه سندن کلجك اولادی جنتك
قپوسی اوکنده واقع اولان صحراده کوچك قرنجه لرکبی چیقروب بایکه بعده کندولره حیات وعقل
ونطق ویروب اوزرلرینه ربوبیتنی عرض ایتدی آنلر دخی ربوبیتنه مقر ومعترف اولدیلر
(اَنْ تَقُولُوا يَوْمَ القِيمَةِ اِنّا كُنّا عَنْ هذا غافِلينَ) صدر آیتده مذکور اولان اخذ لفظنه علتدر یعنی
سزدن عهد وپیمان الدی تاکه دیمیه سز علی التحقیق بز ربوبیتك وحدانیتندن بیخبر ایدك
(اَوْ تَقُولُوا اِنَّمَا اَشْرَكَ اٰبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ) وتاکه دیمیه سز بوندن اوزکه برشئ یوقدرکه پدرلریمز
بزدن اسبق شرك ایتدیلر (وَكُنّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ) وبز انلردن صکره اوغوللری ایدك وانلره اقتدا
ایدك (اَفَتُهْلِكُنا بِما فَعَلَ المُبْطِلُونَ) پس بزی نابود قیلار مسین حق اوزره اولمیانلرك ایشی
سببیله یعنی پدرلریمزك فعلیله بزی اهلاك ایتمه (وَكَذلِكَ نُفَصِّلُ الاٰياتِ) ونته کیم میثاقك
احوالنی بیان ایتدك قدرتمزك نشانلرك دخی بیان ایدرز تاکه تدبر ایده لر (وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ)
وتاکه آنلر پدرلرك تقلیدندن وباطلك اتباعندن دونه لر (وَاتْلُ عَلَيْهِمْ) دخی طائفهٔ یهود
اوزره اوقی (نَبَاَ الَّذى اٰتَيْناهُ اٰياتِنا) شول کیمسه نك خبرینکه کندویه ایاتمزك معرفتنی ویردك

اولان تکری تعالیدر (اَلَّذى نَزَّلَ الكِتابَ) شول تکریکه قرآن عظیم الشانی ایندردی (وَهُوَ يَتَوَلَّى
الصّالِحينَ) کندوسی ایولره کارسازلق ایدر (وَالَّذينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ) وشول کیمسه لرکه تکرینك
غیری کندولره عبادت ایدرسز (لا يَسْتَطيعُونَ نَصْرَكُمْ) نه سزه یاردم ایتمکه قدرتلری وار (وَلا اَنْفُسَهُمْ
يَنْصُرُونَ) ونه کندو جانلرینه یاردم ایدرلر (وَاِنْ تَدْعُوهُمْ اِلَى الهُدى) واکر سز ای اهل ایمان کفاری طوغری
یوله دعوت ایدرسز (لا يَسْمَعُوا) دعوتکزی قبول الله ایتمزلر (وَتَرٰيهُمْ يَنْظُرُونَ اِلَيْكَ) وکفاری
کوررسن یا محمد ظاهرده سکا باقرلر (وَهُمْ لا يُبْصِرُونَ) وحالبوکه حقیقتده کورمزلر (خُذِ العَفْوَ)
خلقك افعالندن قولای اولان شیئ آل اوزرلرینه مستقل اولان نسنه یه طالب اولمه
(وَاْمُرْ بِالعُرْفِ) وافعال واقوالدن شرعا مستحسن اولان شیئله فرمان ایت (وَاَعْرِضْ عَنِ الجاهِلينَ)
ونادانلر وسفهادن یوز چویر انلرله مجادله ایتمه (وَاِمّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطانِ نَزْغٌ) واول وقتکه
ابلیسك طرفندن سنی بردورتمك دورتر یعنی فچن شیطانك سمتندن سکا بر وسوسه حاصل
اولور (فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ) آنك شرندن خدایه صغنمغه طالب اول (اِنَّهُ سَميعٌ عَليمٌ) کبی شبهه
خدا عز وجل استعاذه کی ایشیدوب سکا نافع اولان شیئ بیلور (اِنَّ الَّذينَ اتَّقَوْا) تحقیقا
شول کیمسه لرکه شرك ومعاصیدن پرهیز اولدیلر (اِذا مَسَّهُمْ طائِفٌ مِنَ الشَّيْطانِ) فچن ابلیس
شقینك طرفندن کندولره بر وسوسه اصابت ایدر (تَذَكَّرُوا) خدانك امر ونهینی خاطرلرینه
کتوردلر (فَاِذا هُمْ مُبْصِرُونَ) پس علی الفور انلر شیطانك حیله لرك کوروب انلردن احتراز
ایدرلر (وَاِخْوانُهُمْ) وشیطانلرك برادرلری یعنی ضلالتله آلوده اولوب شرك ومعصیتدن
پرهیز اولمیانلر (يَمُدُّونَهُمْ فِى الغَىِّ) ازغونلقده شیطانلر انلره مدد ایدرکه ازغونلغی کندولره
تزیین ایدوب ایشلمسنه حمل ایدرلر (ثُمَّ لا يُقْصِرُونَ) صکره اضلال للرندن امساك ایتمزلر
یعنی شیاطین طورمیوب کفاری اضلال ایدرلر تبیانده کتوردیکه اهل مکه تعنت طریقیله
حضرتدن ایات قرانیه طلب ایدرلردی آنك نزولی متأخر اولیجق استهزا ایدوب دیرلردی نیچون قنکدن
بر آیت انشا ایتمزسین نته که غیرلرك انشا ایتدك پس ایزد جل جلاله بو آیتی منزل ایدوب بیوردی
(وَاِذا لَمْ تَاْتِهِمْ بِاٰيَةٍ) واول وقتکه ایستدکلری نسنه دن کندولره بر آیت کتورمزسن (قالُوا لَوْلا
اجْتَبَيْتَها) دیرلر نیچون آنی قنکدن اختراع ایتمزسن (قُلْ اِنَّما اَتَّبِعُ ما يُوحى اِلَىَّ مِنْ رَبّى) سویله بوندن
غیری برشئ یوقدرکه بن اتباع ایدرم شول نسنه یه که پروردکارمدن وحی اولندی (هذا بَصائِرُ
مِنْ رَبِّكُمْ) بو یعنی قرآن ربکزدن دلیللر وحجتلردرکه انکله طریق حقه وصول اولنور (وَهُدًى

وَرَحْمَةٌ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) دخی یول كوسترمك واسركمكدر بر كروهه كه خدایه ورسولنه ایمان كتوردلر
وَاِذَا قُرِئَ الْقُرْاٰنُ) وقتی قرآن عظیم الشأن نمازده اوقنور (فَاسْتَمِعُوا لَهُ) اكا قولاق طوتوب
دكله كز (وَاَنْصِتُوا) وخاموش اولك یعنی امام نمازده قرآن اوقور ایكن سز تلاوت ایتمك
لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) تاكه سز خدانك رحمتنه مظهر اوله سز (وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِى نَفْسِكَ) دخی
پروردكاركی كندو نفسكده ذكر ایت (تَضَرُّعًا وَخِيفَةً) یلوارمش و قورقمش اولدیغك حالده
وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ) دخی آشكاره دن الحق وكیزلیدن یوقارو سویلمش اولدیغك حالده
پروردكاركی ذكر ایت (بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ) صباح واخشام وقتلرنده مراد بوكه هر حالده
پروردكاركی اونتمه (وَلَا تَكُنْ مِنَ الْغَافِلِينَ) وخدانك ذكرندن غفلت ایدنلردن اولمه (اِنَّ
الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ) تحقیقا شول كیمسه كه پروردكارك قتنده درلر یعنی ملاء اعلانك فرشته لری
لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ) خدایه قوللق ایتمدن سرفرازلق ایتمزلر (وَيُسَبِّحُونَهُ) وذات پاكنی نقصاندن
تنزیه ایدرلر (وَلَهُ يَسْجُدُونَ) وكندویه سجده كتورلر بو آیتده مشركلره تعریض واهل ایمانه تنبیه وار

سورة الانفال مدنية وهى خمس وسبعون اية

بسم الله الرحمن الرحيم

يَسْئَلُونَكَ عَنِ الْاَنْفَالِ) سندن یا محمد غنیمتلرك حكمنی صورارلر روایت ایدركیم اهل اسلام بدر
وقعه سنده حاصل اولان غنائمك كیفیت قسمتنده اختلاف ایتدیلر دخی قسمتاً ایكی كروهك
یقیننده اختلاف ایتدیلركه آنی اهل هجرتمی قسمت ایدر یا انصار طائفه سی حق جل وعلا بو آیتی
منزل ایدوب بیان ایتدی (قُلِ الْاَنْفَالُ لِلّٰهِ وَالرَّسُولِ) سویله یا محمد غنائمك حكمی خدایه وپیغمبره
مخصوصدر (فَاتَّقُوا اللّٰهَ) پس آنك شاننده اختلاف ایتمده تكریدن خوف ایدك (وَاَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ
واراكزده اولان حالتی اصلاح ایدك (وَاَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) وغنیمت خصوصنده سزه
فرمان اولنان شیده خدایه وپیغمبرینه اطاعت ایدك (اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) اكر اهل ایمان ایدیكز
زیرا ایمان آنی اقتضا ایدر (اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ) بوندن غیری
برنسنه یوقدركه ایمانده كامل اولانلر شول كیمسه لردركه قچن خدا عز وجل اكلودكوكللری
قورقر (وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ اٰيَاتُهُ) وقچن خدانك آیاتی اوزرلرینه اوقنور (زَادَتْهُمْ اِيمَانًا) كندولره ایمان آرتدرر
وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ) وپروردكارلری اوزره اعتماد ایدرلر (الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلٰوةَ) ایماننده
كامل اولانلر شول كیمسه لردركه نمازی شرائط وادابیله قیلارلر (وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

وكندولره روزی قیلدیغمز نسنه دن فقرایه بذل ایدرلر (اُولٰئِكَ) اوجماعتكه ظاهر وباطن
اولان خصال حمیده یی تكمیل ایتدیلر (هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا) درست اهل ایمان اولانلر انلردر
لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ) پروردكارلری قتنده انلره بلند مرتبه لر وار (وَمَغْفِرَةٌ) وكناهلرینه
یارلغق دخی (وَرِزْقٌ كَرِيمٌ) وبر اولو روزی دخی كه اكتسابك كدورتندن مصفی اولمشدر
كَمَا اَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ) مبتداء محذوفه خبردر تقدیری بوكه بو حال یعنی غنائمك
قسمتی خصوصنده اولان كراهتلری وحالده اولان كراهتلرینه بكزركه پروردكارك سنی
حقله جنك ایچون خانكدن چیقردی (وَاِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ) وحال بوكه بلا
شبهه اهل ایماندن بر كروه جنك ایتمكه طبیعتلری متوجه دكلدی كتوردیلركه قریشك بر
كاروانی شام زمیننده خیلی مال ایله كعبه یه توجه ایتمشدی وانكله ابو سفیان وعمرو بن
العاص وانلرك امثالی بنجه كمسنه وار ایدی حضرت جبرائل سرور كائناته اندن خبر ویردی حضرت صلی الله علیه وسلم
صورت حالی مسلمانلره سویلدی كاروانك كثرت مالی وقلت رجالی سببیله چیقوب المسنه
میل ایتدیلر چیقدقلرینك خبری مكه خلقنه واصل اولیجق علی الفور كاروانك مددینه ابوجهل
مكه دن برخیلی عسكرله بدر نام موضعه توجه ایتدی حضرت جبرائل عسكرك چیقمسندن
رسول اكرمی خبردار ایدوب دیدیكه حق جل وعلاسنی ایكی شیئك برسنده مخیر ایتدی ایسترسك
كاروانك غنیمتك سكا میسر ایده ایسترسن مكه دن چیقان عسكره مظفر قیله پس حضرت
صلی الله علیه وسلم صحابه كراميله مشورت ایتدی بعضیسی دیدیكه بز جنك ایچون چیقمدق
نیچون بزی اندن آكاه ایتمدیكزكه اكا مستعد اولوردق حضرت بو سوزدن متغیر اولوب غمكین اولدی
بعده اكابر مهاجرین وانصار جنك ایتمكه رغبت كوستردیلر همان حضرت صلی الله علیه وسلم اوجماعتله
بدره توجه ایتدی وبو وقعه ده اولان كفتكوی واحوالی حق سبحانه وتعالی بو آیتلرده بیان
ایدوب بیوردی (يُجَادِلُونَكَ فِى الْحَقِّ) جهادی اختیار ایتمككده سنكله مجادله ایدرلر (بَعْدَ مَا
تَبَيَّنَ) اخبار كله كندولره نمایان اولدقدنصكره كیم منصور ومظفردرلر (كَاَنَّمَا يُسَاقُونَ
اِلَى الْمَوْتِ) كویا اولم سمتنه سوریلورلر جنكی اكراه ایتدكلرندن اوتری (وَهُمْ يَنْظُرُونَ) وحال
موتك اسبابنی كندولر مشاهده ایدرلر وبو حالت آنلره اولجهتدن اولدیكه كندولر استعداد
برآز كروه ایدیلر ودشمن بر مستعد جمهور ایدیلر (وَاِذْ يَعِدُكُمُ اللّٰهُ اِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ) ومذكور
قیل اول وقتیكه ایزد جل جلاله ایكی كروهك برینی كاروانی یا لشكری سزه وعده ایتدیكه

اتیها کم) علی التحقیق اول ایکینك بریسی سزه در (وتودون ان غیر ذات الشوکة تکون لکم
وسز سور سزکه قوت صاحبی اولمیان طائفه یعنی کاروبان کروهی سزه اوله زیرا کاربانده ایجوق
فرق کشی وار ایدی (ویرید الله ان یحق الحق بکلماته) و تکری تعالی استرکیم سوزلریله حقی ثابت
قیله یعنی بو خصوصده پیغمبرینه وحی ایتدیکی کلماتی تحقیق ایتمك ایستر (ویقطع دابر الکافرین
وکفارك کوکنی کسملك ایستر (لیحق الحق) تاکه پیغمبرك نصرتیله دین اسلامی ظاهر قیله
(ویبطل الباطل) وکفارك شکستی سببیله کفری زائل قیله وایشی ایشلدی (ولو کره المجرمون
واکرچه دین اولنلر آنی ایستمزلر (اذ تستغیثون ربکم) خاطره کتورك اول وقتیکیم پروردکارکزدن
مدد ایستیوب دیردیکز اغثنا یا غیاث المستغیثین انصرنا علی عدوك (فاستجاب لکم) پس دعاکزی
قبول ایدوب سزه اجابت ایتدیکه (انی ممدکم) علی التحقیق بن سزه مدد ایدیجی یم (بالف من الملائکة
بیك شخصله فرشته لردن (مردفین) بری بری آردنده کلمش اولدقلری حالده (وما جعله الله
الا بشری) وایزد جل جلاله بو امدادی قیلمدی الا بر مژده (ولتطمئن به قلوبکم) وتاکه کوکللریکز
انکله آرام ایده (وما النصر الا من عند الله) و یاردم وظفر برکیمسه دن حاصل اولماز الا تکری تعالی
قتندن و ملائکه نك امدادی وکثرت جیش وکمال استعداد وسائط در تا بیرده علاقه لری
بوقدر پس کان ایتمك کیم دشمن اوزره غلبه ملائکه نك کلمسی سببیله در و آنلر بولنمدقلری محلده
غلبه ایتمکدن یأس ایتمك (ان الله عزیز حکیم) تحقیقا کیم ایزد ذو الجلال هر نسنه اوزره
غالب ایشنده کما ینبغی حکم ایدر (اذ یغشیکم النعاس) خاطره کتورك اول وقتیکه حق
سبحانه وتعالی سزی بر یونکل اویقو ایله قابلندردی (امنة منه) تاکه لطفندن صادر اولان
امنیت سزه حاصل اوله مرویدرکیم بو اویقو ایله صحابهٔ کرامك چوغی احتلام اولدی علی الصباح
ابلیس شقی ارالرنده بر وسوسه صالدکه سزه نماز قیلمق لازمدرکن جنب وکمکز مجدثدر
و دشمن صو اوزره غلبه ایتمشدر و سز بر صوسز شورلاق یرده سزکه ایا قلریکز دیزه دك
طپراقده باتیور و حال بوکه دیرسکز خدانك دوستلری بوز و پیغمبر ارامزده در اول محل حق سبحانه
وتعالی بر عظیم یغمور بوللدی نته که بیوردی (وینزل علیکم من السماء ماء) و کوکدن اوزریکزه
صو ایندیرر (لیطهرکم به) تاکه انکله جنابت وحدثدن سزی پاك قیله (ویذهب عنکم رجز
الشیطان) وتاکه شیطانك وسوسه سنی سزدن کیدرنده (ولیربط علی قلوبکم) وتاکه کوکللریکز
اوزره بغلیه کیم لطف وکرمنه اعتماد ایده سز (ویثبت به الاقدام) وتاکه اول یغمورله جنك

محلنده دیانلرکزی پکشتره (اذ یوحی ربك الی الملائکة) اول وقتکه پروردکارك فرشته لره وحی
ایدرکه (انی معکم) مؤمنلره یاردم ایتمککزده بن سزکله یم (فثبتوا الذین آمنوا) پس مؤمنلره ثبات
ویرك مژده ویرمکله (سالقی فی قلوب الذین کفروا الرعب) بلاشبهه کفر ایدنلرك کوکللرنده
قورقوی صالورم (فاضربوا فوق الاعناق) پس کردنلرك یوقاروسنده اورك یعنی بوغازلرینی
بیردن اورك (واضربوا منهم کل بنان) وانلردن هر برمق باشینی اورك یعنی بیونلرك واللرك
وایاقلرك کسك (ذلك بانهم شاقوا الله ورسوله) بو عذاب انلره اول سببله اولدیکه علی
التحقیق آنلر خدایه ورسولنه مخالفت ایتدیلر (ومن یشاقق الله ورسوله) وهرکیم خدایه
وپیغمبرینه مخالفت ایدر آنی حق سبحانه وتعالی معذب ایدر (فان الله شدید العقاب)
زیرا بلاشبهه حق جل وعلی مخالفت ایدنلره قتی عقوبتلودر (ذلکم فذوقوه) پس شمدیلکده
سز ای کافرلر انلر اول عذابی دادك (وان للکافرین عذاب النار) دخی بلاشبهه کفاره جهنم
اشکنجه سی آخرتده اولمیدر (یا ایها الذین آمنوا اذا لقیتم الذین کفروا) ای ایمانه کلانلر
چون کفر ایدنلری کورسکز (زحفا) چوقلق وبری بریله بغلنمش اولدقلری حالده (فلا تولوهم
الادبار) انلره اکسه لرکزی چویرمك یعنی انلره قارشو وارك قاچمك (ومن یولهم یومئذ دبره
وهرکیم جنك کوننده انلره اکسه سنی چویرر (الا متحرفا لقتال) مکر او حالتده که جنك ایتمك
ایچون دونمك ایسته یه (او متحیزا الی فئة) یا اهل اسلامدن بر بشقه کروهه منضم اولمق ایسته یه
تاکه انلرله استعانت ایده یعنی برکیمسه که جنك محلنده نه دونمك ایچون قچه و نه بشقه کروهه
منضم اولمق ایچون دونمش اوله (فقد باء بغضب من الله) بلاشبهه خدادن بر خشمله دونمش
اولور (ومأویه جهنم) وانك قرارکاهی دوزخدر (وبئس المصیر) ویمان دونجك یردر دوزخ
کتوردیلرکه چون بدر وقعه سنده آتش جنك مشتعل اولدی لشکر کفار بردن حمله ایتمکه آغاز
ایتدیلر سرور کائنات علیه افضل الصلوات دعا یه باشلیوب دیدی اللهم انجز لی ما وعدتنی
ای خداوندم نصرت خصوصنده بکا ویردیکك وعده یرینه کتور اول محل حضرت جبرائیل ینوب
سویلدی بر آوج طپراق الوب شاهت الوجوه سویلیوب دشمن طرفنه آتی صالدی حق سبحانه
وتعالی اول بر آوج طپراغی هر مشرکك کوزینه دکدردی پس کوزلرینه مشغول اولدیلر اهل
اسلام ملائکهٔ کرام ایله کفار اوزره حمله ایدوب جمعیتلرك تار ومار قیلدیلر صناديد قریشدن
یتمش کسنه مقتول ویتمش کسنه اسیر ایتدیلر بعده اهل بدر افتخار ایتمکه باشلدیلر کیمسی دیردیکه

بن فلانی اولدردم وکیمسی دیرایدیکه بن فلانی بوکونا اسیر ایتدم حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ) اکر سز کفار قریشی اولدرمسیله افتخار ایدرسز انلری قوتکزله اولدرمدیکز (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ قَتَلَهُمْ) ولیکن ایزد جل جلاله انلری اولدردی (وَمَا رَمَيْتَ) وسن یا محمد اول آوج طپراغی آتمدک (اِذْ رَمَيْتَ) فی بحسب الصورة اتدک وایتمك اول مثابه ده دکلدیکه جمله سنك کوزینه یتشه (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ رَمٰى) ولیکن تکری تعالی اتدیکه جمله نك کوزینه یتشدردی تاکه کفاری نابود قیله (وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَنًا) وتاکه اهل ایمانه کندوسندن نصرت وایتمش برکوزل عطا ویره واو نصرت وغنیمتدر (اِنَّ اللّٰهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) بی شبهه کیم حق جل وعلا دعاکزی ایشیدیجی نیتلریکزی ابو بیلیجیدر (ذٰلِكُمْ) اول عطاء حسن سزه ای اهل ایمان مقصود اولاندر (وَاَنَّ اللّٰهَ مُوهِنُ كَيْدِ الْكَافِرِينَ) دخی مقصود اولان بودرکیم علی التحقیق ایزد ذو الجلال کفارك حیله سن ابطال ایدیجیدر کتوردیلرکه فی قریش سرور کائناتك جنکنه توجه ایدوب نیت ایتدیلر کلوب کعبه نك پرده لرینه یاپشوب دیدیلر اللهم انصر احب الفئتین الیك پس حق سبحانه وتعالی انلره علی طریق التهکم خطاب ایدوب بیوردر (اِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمُ الْفَتْحُ) اکر ای کفار قریش فتحه طالب اولورسز علی التحقیق سزه فتح کلدی یعنی دعاکز حیز قبوله کچوب خدایه سوکلی اولان اهل دینك نصرتی کلدی (وَاِنْ تَنْتَهُوا فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) واکر کفردن وپیغمبرك عداوتندن واز کچرسز او سزه یکدر (وَاِنْ تَعُودُوا نَعُدْ) واکر پیغمبرك قتالنه دونرسز آنك نصرتنه دونرز (وَلَنْ تُغْنِيَ عَنْكُمْ فِئَتُكُمْ شَيْئًا) وسزدن جماعتکز برآز نسنه دفع ایتمکه قادر اولمازلر (وَلَوْ كَثُرَتْ) واکر اول جماعت چوق ایدیلر (وَاَنَّ اللّٰهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ) وایزد جل جلاله اهل ایمانله اولدیغیچون کندولر منصور اولدیلر (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اَطِيعُوا اللّٰهَ وَرَسُولَهُ) ای اهل ایمان اولانلر خدایه وپیغمبرینه فرمانبرلك ایدك (وَلَا تَوَلَّوْا عَنْهُ) واندن یوز چویرمك (وَاَنْتُمْ تَسْمَعُونَ) وحالبوکه سز قرآنی و نصیحتی فهم وتصدیق ایتمسین ایشیدرسز (وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا) واولمك شول کیمسه لرکبیکه دیدیلر ایشتدك (وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ) وحالبوکه آنلر ایشتمزلر برایشتمك که انکله بهره مند اوله لر (اِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللّٰهِ) تحقیقا که یر یوزنده حرکت ایدنلرك یمانی خدا قتنده (الصُّمُّ) حق سوزی ایشتمکدن صاغر اولانلردر (الْبُكْمُ) طوغری سوزی سویلمکدن لال اولانلر (الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ) حقی تدبر ایتمیوب فهم ایتمیانلر یعنی خلقك یمانی شول کیمسه لردرکه نه حقی ایشیدرلر ونه سویلرلر ونه فهم ایتمکه متوجه اولورلر (وَلَوْ عَلِمَ اللّٰهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَاَسْمَعَهُمْ)

واکر حق سبحانه وتعالی انلرده بر سعادت ازلیه بیلسیدی کندولرك ایشیدر قیلاردی برایشتمك که انکله منتفع اولورلردی (وَلَوْ اَسْمَعَهُمْ) وبی خیر اولدقلرك بیلمش ایکن انلری ایشیدیجی قیلسیدی (لَتَوَلَّوْا) البته ایمانی قبول ایتمکدن دونوب اول ایشتمکله منتفع اولمزلردی (وَهُمْ مُعْرِضُونَ) وحالبوکه کندولر حقدن یوز چویریجیلردر (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّسُولِ) ای ایمانه کلانلر خدایه ورسولنه اجابت ایدك (اِذَا دَعَاكُمْ) فی سزی پیغمبر چاغرر (لِمَا يُحْيِيكُمْ) بر شیئه که سزه حیات قلوب یعنی علوم دینیه یه که انکله حیات قلوب حاصل اولور (وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ) وبیلك کیم علی التحقیق ایزد جل جلاله کشیله کوکلی اراسنده آیریلق صالور بو کلام خدانك بنده یه اولان کمال قربنه تمثیلدر واسرارینه کما هو حقه مطلع اولمسنه تنبیهدر (وَاَنَّهُ اِلَيْهِ تُحْشَرُونَ) وبیلك کیم علی التحقیق شانی بودرکه خدانك فرمانله جمع اولنورسز پس اعمالکزه کوره سزه مکافات ایدر (وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً) وبر کناهدن صاقنك که اکر آنك عقوبتی سزه دکرسه یالکز سزدن ستم ایدنلره دکمز بلکیم جمله کزه دکر (وَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) وبیلك کیم بلاشبهه ایزد ذو الجلال قتی اشکنجه لودر اول کیمسه یه که ضرری خلقه متعدی اوله (وَاذْكُرُوا اِذْ اَنْتُمْ قَلِيلٌ) ویاده کتورك ای مهاجر اولانلر اول وقتیکه سز بر آز کروه ایدیکز (مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْاَرْضِ) بریوزنده زبون قیلنمشلر (تَخَافُونَ اَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ) قورقرسزکه کفار قریش سزی قپالر (فَآوَاكُمْ) پس تکری تعالی کندو کرمندن سزه مدینه ده یر ویردی (وَاَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهِ) وکندو یاردمیله سزه قوت ویردی (وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) وپاکیزه اولان اشیادن یعنی مال غنائمدن سزه روزی قیلدی (لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) تاکه سز خدانك نعمتلرینه شکر ایدهسز يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) ای ایمان کتورن کروه (لَا تَخُونُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ) خدایه وپیغمبره خیانت ایتمك یعنی خاطرکزده اولان شیئك خلافنی اظهار ایتمك (وَتَخُونُوا اَمَانَاتِكُمْ) وسزده قویلان امانتلره خیانت ایتمك (وَاَنْتُمْ تَعْلَمُونَ) وحالبوکه سز بیلورسزکیم امانتك حفظی اوزریکزه واجبدر (وَاعْلَمُوا اَنَّمَا اَمْوَالُكُمْ وَاَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ) وبیلك کیم بوندن غیری بر شیء یوقدرکه اموالکز واوشاقلریکز بر محنتدرکه حق سبحانه وتعالی سزی انلرله مبتلا قیلدی پس انلرك محبتی خیانتك ارتکابنه سزه باعث اولمسون (وَاَنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ اَجْرٌ عَظِيمٌ) وبیلك کیم بلاشبهه ایزد ذو الجلال قتنده بر اولو مکافات وار اول کیمسه یه که خدانك رضاسن کوزدوب هوای نفسه

تابع اولمدى (يا ايها الذين آمنوا ان تتقوا الله) اى ايمانه كلانلر اكر تكريدن قورقرسز (يجعل
لكم فرقانا) قلوبكزده بر هدايت قيلار كه انكله حق باطلدن آيردسز (ويكفر عنكم سيئاتكم)
وكناهلركزى سزدن محو ايدر (ويغفر لكم) وسزه مغفرت ايدر (والله ذو الفضل العظيم) و
ايزد ذو الجلال اولو احسان صاحبيدر پس فضل وكرمندن قوللرينك كناهى عفو ايدوب
تجاوز ايتسه محل عيب دكلدر كتورديلر كه چون كفار قريش ايشتديلر كيم انصار جماعتى اسلامه
كلوب سرور كائناته تابع اولديلر بو ايشدن خوف ايدوب دار الندوه نام موضعده حضرتك
خصوصنده مشاوره ايتمك ايچون جمع اولديلر ابليس لعين دخى بر پير نجدى صورتنه كيروب
مشورتلرنده حاضر اولدى ارالرندن ابو البخترى نام كسنه ديدى فكرم بوكا ذاهب اولديكه محمدى
براوده حبس ايدوب آنك در ودبوارك باغليوب اكا انجق بر پنجره قويه سز كه مأكول ومشروبى
اندن ويره وبو حال اوزره قالسون اولنجه يه دك پير نجدى ديدى بو فكر صواب دكلدر زيرا
آنك قوم وعشيرتى چوقدر كلوب زور ايله آنى الكزدن الورلر برلرى دخى ديدى بنم رأيم بوكه آنى
بو شهردن چيقاره سز ايستدوكى يره كتسون ابليس لعين ديدى بو دخى رأى دكلدر اول اجلدنكه
بوندن كتدكدنصكره هر يره كه كيدر آنك خلقك الدادوب سزكله جنك ايتمكه كندولرك
كتورر بعده ابو جهل خبيث سويلدى بنم رأيم بودركه قريش قبيله سنك بويلرندن وانلرله
معاهده ايدن عشيرتلرندن بر آدم جمع ايدوب بردن قليجلر ايله محمدى قتل ايده لر تا قانى عشيرتلر
ارا سنده منتشر اولور بنى هاشم خود جمله عشائره مقاومت ايده مزلر پس بالضروره ديتنه
راضى اولورلر شيخ نجدى بو رأيى تصويب ايلدى درعقب ابو جهل بو ايشه شروع ايتدى حق
جل وعلا حبيب اكرمنى بو ايشدن آكاه ايدوب همان اول كيجه سرور كائنات حضرت على المرتضايى
دوشكنده ياتروب حضرت صديق ايله غاره كتديلر حق جل وعلا بو مذكور اولان ايتلرده
حبيب اكرمنه اول وقعه ده ايتدوكى لطف واحسانى تذكير ايدر تاكه شكر اوزره مداومت
ايده پس بيوردى (واذ يمكر بك الذين كفروا) دخى خاطره كتور اول وقتيكه كفر ايدنلر سكا تدبير
حيله ايتديلر (ليثبتوك) تاكه سنى حبسله مقيد قيله لر (او يقتلوك) يا مختلف قليجلر له
سنى اولدره لر (او يخرجوك) يا مكه شهرندن سنى چيقاره لر (ويمكرون) دخى حيله لرك
تدبيرك ايدرلر (ويمكر الله) وحق سبحانه وتعالى ايتدكلرى مكره كوره جزالرك ويرر (والله خير
الماكرين) وتكرى تعالى جزا ويرنلرك يكركيدر كتورديلر كه نضر بن الحارث اهم سالفه نك

اخبارندن

اخبارندن آكاهى واراديكه خلق آزدرمق ايچون ديردى ايسته سم محمد المصطفى ديدوكى سوزكبى
بن دخى سويلرم زيرا نقل ايتدوكى كلام جمله سى كچمشلرك افسانه سيدر حق جل وعلا
اول خبيثك ديدوكى سوزدن خبر ايدوب بيورر (واذا تتلى عليهم آياتنا) وقچن نضر واتباعى
اوزره آياتمز اوقنور (قالوا قد سمعنا) ديرلر على التحقيق بو كلامى بز ايشتدك (لو نشاء لقلنا
مثل هذا) ايستسيدك بونك كبى ديردك (ان هذا الا اساطير الاولين) بو برشى دكلدر الا كچمشلر
افسانه لريدر ويدركيم نضردن اول ناسزا سوزلر صادر اولنجق حضرت صلى الله عليه وسلم
آكا ديديكه اى واى سكا بنم كتوردوكم سوز خدانك كلاميدر پس نضر بو سوزه مقابله سنده
دعا ايلدى نته كه حق سبحانه وتعالى بيوردى (واذ قالوا اللهم ان كان هذا هو الحق من عندك)
دخى ياده كتور اول وقتيكه نضر واتباعى تهكم يوزندن ديديلر اى خداوندمز اكر بو كلام كندو
قتندن ايندرلمش طوغرى ايسه (فامطر علينا حجارة من السماء) پس اوزريمزه طاش ياغدر كوك
سمتندن (او ائتنا بعذاب اليم) يا برالم ويريجى اشكنجه بزه كتور (وما كان الله ليعذبهم) و
تكرى تعالى انلرى بردن هلاك ايتمزدى (وانت فيهم) وحال بوكه سن آرالرنده سن (وما كان الله
معذبهم) وايزد جل جلاله انلرى تعذيب ايديجى دكلدى (وهم يستغفرون) وحالده كه كندولر
مغفرتى طلب ايدرلر يعنى آرالرنده قلان اهل ايمان غفرانى طلب ايدرلر (وما لهم الا يعذبهم الله)
دخى حضرتك آرالرنده اقامتى ومؤمنلرك استغفارى مابينلرندن زائل اولنجق قنقى بولك
كندولردن ثابت اولديكه آنك سببيله تكرى تعالى كندولرك معذب قيلميه (وهم يصدون
عن المسجد الحرام) وحال بوكى كندولر پيغمبرى واهل ايمانى حرم محترمك زيارتندن منع
ايدرلر (وما كانوا اولياءه) وبيت شريفك امورينه متولى دكل ايديلر (ان اولياؤه الا
المتقون) شركدن پرهيز ايدنلردن اوزكه بركيمسه آنك امورينه متولى دكلدر (ولكن اكثرهم
لا يعلمون) ولكن چوقلرى بيلمزلركيم نفس الامرده بيت شريف اوزره ولايتلرى يوقدر ⁂
(وما كان صلاتهم عند البيت) دخى دعالرى بيت شريفك قتنده برنسنه دكل ايدى (الا
مكاء وتصدية) الا صفير ايتمك وال اله چالمق مرويدركيم داب اهل كفر بو ايديكه قچن
بيت شريفده طواف ايدرلردى كشيلر وقاديلر چپلاق اولوب برمقلرين برى برينه كچروب
ايچنده صفير ايدرلردى واللرك برى برينه چالارلردى (فذوقوا العذاب) پس اى كفار اشكنجه
دادك يعنى بدر وقعه سنده اولان اسيرلكك وقتلك چاشنيسين الك (بما كنتم تكفرون)

ایدیککز کفر سبیله (اِنَّ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ اَمْوَالَهُمْ) تحقیقا شول کیمسه لرکه اموالرك فی سبیل الله
بذل ایدرلر (لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) تاکه تکرینك یولندن یعنی پیغمبرك متابعتندن خلقی
منع ایده لر بو آیت بدر وقعه سنده ییجك ییدرنلرك حقنده نازل اولدی وانلر ایکی کشی ایدیلرکه
هر کونده برلری اون دوه بوغازلیوب خلقه ییدرردی و بر قولده ابو سفیان حقنده نازل اولدی
قجن احد جنکنده عربدن جمع ایتدوکی کسنه لردن وعدا نیه انلردن ایکی بیك آدم اجرتله
طوتوب اوزرلرینه قرق وقیه التون صرف قیلدی (فَسَيُنْفِقُونَهَا) پس بلا شك انلر صرف ایدرلر
(ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً) صکره اوزرلرینه بر پشیمانلق و قیغو اولور زیرا مال کتدی و
مقصد حاصل اولمدی (ثُمَّ يُغْلَبُونَ) صکره آخر الامرده مغلوب اولورلر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا
اِلَى جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ) دخی کفر ایدنلر دوزخه سوریلورلر (لِيَمِيزَ اللّٰهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ)
تاکه تکری تعالی کافری مؤمندن آیره (وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضَهُ عَلَى بَعْضٍ) وکافر قسمنك
بر مقداریني بر مقداری اوزره قیلوب (فَيَرْكُمَهُ جَمِيعًا) انی قوجمع ایدوب بری برینه متصل
ایلر (فَيَجْعَلَهُ فِي جَهَنَّمَ) اندنصکره انی جمله دوزخده قیلار (اُولٰئِكَ) اولکروهکه هرکز
اسلامه کلمزلر (هُمُ الْخَاسِرُونَ) کندولردر اوتوزنلر (قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا) کفر ایدنلره سویله
یعنی ابو سفیان واصحابنه سویله (اِنْ يَنْتَهُوا) اکر پیغمبر صلی الله علیه وسلمك عداوتندن
وازکچوب اسلامه داخل اولورلر (يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ) کناهلرندن کچمش اشیا کندولره
مغفرت اولنور (وَاِنْ يَعُودُوا) واکر محمد المصطفانك جنکنه دونرلر (فَقَدْ مَضَتْ سُنَّتُ
الْاَوَّلِينَ) بی شبهه کیم زمان سابقده اولانلرك طریقی کچمشدی یعنی امم سالفه که پیغمبرلر
اوزره جمعیت ایدوب یمانلقلرینه قصد ایدرلردی اخر الامر حق تعالی پیغمبرلرینی اوزرلرینه
منصور ایدوب انلری هلاك ایدردی بونلر دخی بو حال اوزره قالورسه اوکونه بر عذابه منتظر
اولسونلر (وَقَاتِلُوهُمْ حَتّٰى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ) وای اهل ایمان کفارله جنك ایدك بروقته دککه
کفر بولنمیه (وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلّٰهِ) ودین قوسی خدایه مخصوص اوله وادیان باطله مضمحل اوله (فَاِنِ انْتَهَوْا)
پس اکر کفردن وازکچرلر (فَاِنَّ اللّٰهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) بی شبهه که حق سبحانه وتعالی ایشلدکلری
اشیا بینادر انلره کوره مکافات ایدر (وَاِنْ تَوَلَّوْا) واکر ایمانی قبول ایتمکدن یوز دوندررلر
(فَاعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ مَوْلٰيكُمْ) بیلك کیم علی التحقیق ایزد جل جلاله یاردمجیکزدر (نِعْمَ الْمَوْلٰى) حق جل
وعلا غایتله کوزل معتمددر (وَنِعْمَ النَّصِيرُ) وغایتله ایو یاردمجیدر (وَاعْلَمُوا اَنَّمَا غَنِمْتُمْ) دخی

بیلك

بیلك کیم بلا شبهه کفاردن زور ایله الدیغکز نسنه (مِنْ شَيْءٍ) اوزرینه اسم شیء اطلاق اولنان نسنه دن
ایبلیکه وارنجه (فَاَنَّ لِلّٰهِ خُمُسَهُ) بشده بری خدایه مقرردر (وَلِلرَّسُولِ) و پیغمبره دخی (وَلِذِي الْقُرْبٰى)
و پیغمبره قرابت صاحبی اولانه دخی وانلر عبد المطلب و هاشمك اولادلریدر (وَالْيَتَامٰى وَالْمَسَاكِينِ) و
اوکسزلره و یوقسللره دخی (وَابْنِ السَّبِيلِ) واهل اسلامدن مسافر اولوب النده برشیء اولمیانه دخی
ولایتده مالی وار ایسه جمهور علما بونك اوزره درکه بو مقامده خدانك نامی تیمن ایچون ذکر اولندی
و مزبور اولان خمس حضرتك حیاتنده بش حصه اولوب هر بر کروهه بر حصه و یریلوردی و حضرتك
وفاتندنصکره حضرت امام اعظم قتنده رسول اکرمك واقاربنك حصه سی ساقط اولوب خمس قلان
اوچ کروه اوزره منقسم اولور ولیکن ذو القربانك فقراسی مساکین قسمنه مندرج اولورلر (اِنْ
كُنْتُمْ اٰمَنْتُمْ بِاللّٰهِ) محذوفه متعلقدر ما قبلنده مذکور اولان کلام اوزرینه دلالت ایدر پس
تقدیر کلام بو کونه اولور که بیلك کیم حق جل وعلا خمسی مزبورلره قیلدی و درت حصه سزه اکر تکری یه
ایمان کتورمش ایدیکز (وَمَا اَنْزَلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا) واکر ایمان کتورمش ایدیکز شول شیئه که قولمز اوزره
یعنی محمد المصطفی اوزره ایندردیکز آیاتدن و ملائکه دن و نصرتدن (يَوْمَ الْفُرْقَانِ) بدر کوننده که
اول کونده حق باطلدن آیرلدی (يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ) اول کونکه اهل اسلام و اهل کفر ملاقی اولدیلر
(وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) وایزد ذو الجلال هر نسنه اوزره توانادر پس قادرکه ازکو هیچ کروه اوزره
منصور قیله (اِذْ اَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا) یاد ایدك اول وقتیکه سز ای اهل اسلام مدینه یه یقین اولان
دره نك سمتنده سز (وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوٰى) و کفار مدینه دن اوزاق اولان دره نك سمتنده درلر
(وَالرَّكْبُ اَسْفَلَ مِنْكُمْ) و کاروانك آتلیسی یعنی ابو سفیان و اصحابی سزدن آشغه درلر (وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ)
واکر سز و قریش جنك ایچون وعدلنوب صکره انلرك حالنی و سزك حالکزی بیلمش اولسیدیکز
(لَاخْتَلَفْتُمْ فِي الْمِيعَادِ) البته سز وعده یه خلاف ایدردیکز انلرك هیبتندن زیرا آنلر بر صلاح بر
بیشمار کروه ایدیلر و سز بی صلاح بر از کروه ایدیکز (وَلٰكِنْ لِيَقْضِيَ اللّٰهُ اَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا) ولیکن اراکزده
اول کیفیت اوزره جمع اولدیکه ایزد ذو الجلال بر ایش حکم ایده که اول ایش ایشلنملیدر (لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ
عَنْ بَيِّنَةٍ) تاکه هلاك اولان شخص بر ظاهر دلیلدنصکره هلاك اوله (وَيَحْيٰى مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ)
و تاکه صاغ قلان کسنه بر آشکار دلیلدنصکره قاله یعنی وقعهٔ بدر آیات عظامدن
بر آیتدر هر کیم انی مشاهده ایتدی بعده میت اولدی یا صاغ قالدی کا بر عذر و بهانه اولمز
(وَاِنَّ اللّٰهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ) و تحقیقا که خدای ذو الجلال کفر ایدنك کفرینه و ایمان کتورنك ایمانی

درست ایشیدی کماینبغی انی بیلورم ویدرکه رسالتپناه صلی الله علیه و آله اول کیجه که ایرتسی
جنك بدر واقع اوله جقدر عالم رؤیاده کوردیکه دشمن غایتله زبون وآزدر پس صحابهٔ کرامه وقعه سنی
بومیله تاویل ایتدیکم ان شاء الله دشمان مغلوب بز غالب اولورز صحابهٔ کرام بو واقعه دن شادمان
اولدیلر و بو نعمتی حق جل و علا حبیبنه تذکیر ایدوب بیوردی (اذ یریکهم الله فی منامك قلیلا)
خاطره کتور اول وقتیکه حق جل و علا سکا کفارلشکرك اویقوکده آز کوستردی (ولو اریکهم کثیرا)
واکر انلری سکا برچوق کروه کوسترسیدی (لفشلتم ولتنازعتم فی الامر) البته جرأتسز اولوب
جنك خصوصنده اختلاف ایدردیکز (ولکن الله سلم) ولیکن حق سبحانه و تعالی سلامتی
انعام ایتدی یعنی حق جل و علا لطف و کرمیله جرأتسزلکدن واختلافدن سزی صاقلدی (انه علیم
بذات الصدور) تحقیقا کیم خدای ذو الجلال سینه لرده اولان اموره دانادر پس انلردن صادر
اوله جق اشیایی بخشی بیلور (واذ یریکموهم) دخی یاده کتورك اول وقتیکه حق سبحانه و تعالی سزه
کفاری کوسترر (اذ التقیتم فی اعینکم قلیلا) انلرله کورشدیککزده کوزلریکزده بر آز کروه قیلدی
(ویقللکم فی اعینهم) و سزی کوزلرنده آز قیلدی (لیقضی الله امرا کان مفعولا) تاکه ایزد متعال بر ایش
حکم ایده که اول ایش علم قدیمنده ایشلنمیلیدر (والی الله ترجع الامور) و ایشلر خدانك فرماننه دونمش
قیلنور (یا ایها الذین آمنوا اذا لقیتم فئة) ای ایمانه کلانلر قچن کفاردن بر کروهه ملاقی اولورسز
(فاثبتوا) مکانکزده طورك (واذکروا الله کثیرا) و ایزد متعالی قلبکزده چوق ذکر ایدك (لعلکم
تفلحون) تاکه سز ظفر بوله سز (واطیعوا الله ورسوله) و خدانك فرماننه و پیغمبرینك سوزینه
منقاد اولك (ولا تنازعوا) و بر بریکزه مخالفت ایتمك (فتفشلوا وتذهب ریحکم) که اختلافکزدن
اوتری زبون اولوب و لشکرکز نابود اولور بو مقامده ریح که بیلدر دولته مستعاردر اول اعتبارله که
دولتده حاصل اولان امورك تمشیت و نفوذی ریحك هبوب و نفوذنه مشابهدر (واصبروا
وقتال محلنده صبر ایدك (ان الله مع الصابرین) که بی شبهه خدای عز و جل صبر ایدنلرله در پس
انلری محفوظ و منصور قیلادر مروی درکیم قچن اهل مکه کاربانك مدینه چیقدیلر جحفه نام
مکانه واصل اولدقلرنده ابو سفیان کندولره خبر صالدیکه کاربانکز قورتلدی کیرویه دونك
ابو جهل دیدی مادام که بدره کیدوب انده شراب ایچوب چنکلری شو یلتمیوز و انده حاضر اولان
اعرابه الوان نعم ییدرمیوز دونمك محالدر بعده بدره واردیلر و لیکن ایتدکلری آرزولرك برینه
مرکك شرابك ایچدیلر و انالر اوزلرینه فریاد و فغان ایتدیلر بعده حق جل و علا اهل ایمانی

اوکونه ایشدن نهی ایدوب بیوردی (ولا تکونوا کالذین خرجوا من دیارهم بطرا ورئاء الناس) و اول
شول کیمسه لر کبی که منزللرندن چیقدیلر فخر ایتمك ایچون و خلقك مدح و ثناسن توقع ایتمك ایچون
(ویصدون عن سبیل الله) و خلق خدانك یولندن منع ایتمك ایچون (والله بما یعملون محیط) و
حق جل و علانك علمی ایشلدکلری ایشی قابلمشدر پس اکا کوره سزالرك ویرر که کوردیلر که قچن قریش
کاربانك امدادنه چیقدیلر بنی کنانه قبیله سیله اولان عداوت قدیملرك تذکر ایدوب کیرویه دونمك
ایستدیلر اول محل ابلیس لعین قبیلهٔ مزبوره نك بیوکی سراقه بن مالك کنانی نام کمسنه نك صورتنه
کیروب قریشه کلوب دیدیکه سز ابو غیرت و حمیت ایدیورسز توقف ایتمك که سزه برغلبه ایلینیوقدر و اکر
بنی کنانه نك غدرین ملاحظه ایدرسز انلرك ضررندن ضامنم و بو سفرده بن سزکله بولداشم جنك محلنده
ملائکه نك ایمنسین کوریجك قراری فراره تبدیل ایتدی کندویه دیدیلر بو محلده بزی براقوب قچرسن
جواب ویردیکه بنم کوردیکمی سز کورمیورسز پس حق جل و علا اهل ایمانه بو احوالدن خبر ایدوب بیوردی
(واذ زین لهم الشیطان اعمالهم) دخی یاده کتورك اول وقتیکه ابلیس لعین کفار قریشه کندولرك عزمنی بکلدی
(وقال لا غالب لکم الیوم من الناس) و دیدیکه سزه بو کون برغلبه ایدیجی یوقدر خلقدن (وانی جار لکم)
دخی علی التحقیق بن سزه بنی کنانه طرفندن عهد ویرورم (فلما ترائت الفئتان) پس اول محل که ایکی کروه
بری برینه کورندی (نکص علی عقبیه) ایکی اوکجه سی اوزره دوندی (وقال انی بریء منکم) و دیدی
بلا شبهه بن سزدن بیزارم (انی اری ما لا ترون) تحقیقا کیم بن کورورم شول شیئی که سز آنی کورمزسز
(انی اخاف الله) بی کمانکه بن تکریدن قورقرم (والله شدید العقاب) و تکری تعالی کندو سندن
خوف ایتمیانه قتی اشکنجه لودر منقولدرکه قچن بقیهٔ کفار مکه یه دوندیلر دیدیلرکه بزم بوزغونلغمزه
سراقه باعث اولدی سراقه بو کلامی ایشیدیجك دیدیکه ای قوم نیچون بکا افترا ایدرسز بن چیقمغکزدن
خبردار اولمدم بوزغونلغکز واقع اولنجه بعده اسلامه کلدکلرنده بیلدیلرکه او شیطان ایدی
(اذ یقول المنافقون والذین فی قلوبهم مرض) یاده کتورك اول وقتیکه مدینه ده اولان منافقلر و کوکللرنده
شبهه اولان کمسنه لر بدر وقعه سنده دیدیلر یعنی ظاهرده اسلامی کوستروب باطنده کفری صاقلیانلر
کروه وایماننده هنوز اطمئنان پیدا ایتمیان کروه دیدیلر (غر هؤلاء دینهم) بونلری یعنی اهل ایمانی دینلری الدادیکه
قدرتلرنده اولمیان شیئه کندولرك صالدیلر زیرا اول وقعه ده اهل اسلام اوچیوز اون اوچ نفر ایدیلر
و کفار بیك پر صلاح شخصه قریب ایدیلر چون بو کلام اهل نفاقدن صدور ایتدی حق سبحانه و تعالی
جوابلرنده بیوردی (ومن یتوکل علی الله) و هر کیم تکری تعالی اوزره اعتماد ایدر (فان الله عزیز) بی شبهه که

خداعز وجل غالبدر که کندویه التجا ایدنی ذلیل ایتمز (حکیم) در دست حکم ایدیجیدر که عقل استبعاد
ایتدوکی و ادراك ایتمدوکی شیئ حکمتیله ایشلر (ولو ترى) واکر کورسیدك ای کوریجی (اذ یتوفى الذین
کفروا الملائکة) نه وقت فرشته لر کفر ایدنلرك جانلرك قبض ایدرلر (یضربون وجوههم وادبارهم) اول حالده که
ملائکه انلرك یوزلرك واکسه لرك اوروب دیرلر (وذوقوا عذاب الحریق) دخی یانمغك اشکنجه سن
دادك اول زمان بر امر عجیب مشاهده ایدردك (ذلك) اول اورمق واشکنجه (بما قدمت ایدیکم) اللریکز
ایلرو کوندردیکی نسنه سببیله در (وان الله لیس بظلام للعبید) دخی اول سببیله درکه علی التحقیق
ایزد جل وعلا قوللره ستم ایدیجی دکلدر (کدأب آل فرعون) بو مذکور اولان کفارك عادتی مصر پادشاهنه
تبعیت ایدنلرك عادتی کبیدر (والذین من قبلهم) وآل فرعوندن اسبق اولنلرك عادتی کبی
(کفروا بآیات الله) دأبك تفسیریدر یعنی انلرك دأبی بوکه تکرینك آیاتنه تصدیق ایتمدیلر (فاخذهم
الله بذنوبهم) پس حق سبحانه وتعالی کناهلری سببیله کندولرك عقوبتیله الدی نته که بونلری
الدی (ان الله قوی) بی شبهه کیم خدای ذو الجلال غایتله کوجلودر (شدید العقاب) قتی اشکنجه
لودرکه بر کیمسه عقابنی دفع ایتمکه قادر دکلدر (ذلك) اول ستم که انلره اولدی (بان الله لم یك
مغیرا نعمة) اول سببیله درکه حق جل وعلا کشدیریجی دکلدی بر ایولکی که (انعمها على قوم) انی بر کروه
اوزره احسان ایتدی (حتى یغیروا ما بانفسهم) طبیعتلرنده اولان حالتی بر یمان حالته تبدیللری
واقع اولنجه (وان الله سمیع علیم) واول سببله درکه خدای لایزال قوللرك ایو ایشیدیجی
افعاللرك بخشی بیلیجیدر (کدأب آل فرعون والذین من قبلهم کذبوا بآیات ربهم) نظیره سنك
ترجمه سی شمدی سبقت ایتدی (فاهلکناهم بذنوبهم) پس کناهلری سببیله کندولرك نابود
قیلدق (واغرقنا آل فرعون) وفرعونك اتباعن قلزم دریاسنده غرق ایتدك (وکل کانوا ظالمین)
وهر بر کروه غرق اولندی و کفار قریشدن کفر ومعصیتله نفسلرینه ستمکار ایدیلر (ان شر
الدواب عند الله) تحقیقا کیم حیواناتك غایتله یمانلری تکری قتنده (الذین کفروا) شول کیمسه لرکه
کفر اوزره مصر اولدیلر (فهم لا یؤمنون) پس انلر ایمانه کلمزلر (الذین عاهدت منهم) لفظ الذین
کفروادن بدل بعضدر یعنی کفر ایدنلرك بومقداری شول کیمسه لرکه سن کندولردن عهد الدك
(ثم ینقضون عهدهم فی کل مرة) صکره پیمانلرك بوزرلر هر کز وانلر بنی قریظه یهودلریدر که حضرتله
عهد بغلمشلردی بو وجه اوزره که حضرتك دشمنلرینه یاردم ایتمیه لر صکره بدر کوننده مشرکلره سلاحله
مدد ایدوب دیدیلر عهدی اونتدق بعده حضرت صلى الله علیه وسلم کندولرله منوال سابق اوزره عهد و

پیمان

پیمان بغلدی خندق وقعه سنده ینه عهدی بوزدیلر (وهم لا یتقون) وانلر عهدی بوزمقدن پرهیز
ایتمزلر (فاما تثقفنهم فی الحرب) پس اکر جنکده انلره مصادف اولورسن (فشرد بهم من خلفهم)
پس انلرك قتل واهانتلری سببیله ازعاج ایدوب آوارهلرنده اولان کمسنه لری (لعلهم یذکرون)
تاکه ازعاج وپراکنده اولنان کمسنه لر پند وعبرت آلهلر (واما تخافن من قوم خیانة) واکر بر معاهد
کروهدن عهدك بوزمسین ملاحظه ایدرسن (فانبذ الیهم) پس عهدلرك کندولره صال
(على سواء) عداوتده بر معتدل طریق اوزره اولدیغك حالده که کندولره عهدك بوزمسین اظهار
ایدوب بر آشکارا خبر ایدهسن واوزلرینه جنکده عجله ایتمیهسن تاکه غرضك خیانتدن مبرا
اوله (ان الله لا یحب الخائنین) بی شبهه که خدا عز وجل خیانت ایدنلری سومز (ولا یحسبن
الذین کفروا سبقوا) وبر کیمسه کمان ایتمسونکه کفر ایدنلر ایلرو کیدوب قورتلدیلر (انهم لا یعجزون)
تحقیقا کیم آنلر طلبلرنده اولانی عاجز بولمزلرکه قورتله لر (واعدوا لهم ما استطعتم من قوة)
دخی ای اهل ایمان کفار ایچون جنکده قوت اوله جق آلاتدن قادر اولدیغکز اشیایی آماده قیلك
حضرت عقبه بن عامر رضی الله عنهدن مرویدرکه دیدی سید الکونینی منبر اوزره ایشتدم
بیوردیکه الا ان القوة الرمی یعنی آکاه اولك کیم علی التحقیق قوت اوق آتمقدر بعض علما بیوردیکه
چوق اوق آتمه سی جمله سلاحك استعمالندن انفعدر حضرت صلى الله علیه وسلم آنی بالکز
ذکر ایلدی (ومن رباط الخیل) دخی فی سبیل الله بغلنمش آتلردن مهیا ایدك (ترهبون به عدو
الله وعدوکم) انکله خدانك دشماننی وسزك دشمنکزی قورقدررسز وانلردن مراد کفار مکه در
(وآخرین من دونهم) دخی کفار مکه دن اوزکه بر بشقه کفاری انکله قورقدررسز (لا تعلمونهم)
سز انلری بیلمزسز (الله یعلمهم) حق جل وعلا انلری بیلور (وما تنفقوا من شیء فی سبیل الله)
وزاد مقوله سندن هر نسنه که تکری یولنده بذل ایدرسز (یوف الیکم) مکافاتی سزه بالتمام
واصل اولور (وانتم لا تظلمون) وحالبوکه سز مکافاتك نقصانیله ستم کورمش قیلنمزسز
(وان جنحوا للسلم) واکر کفار صلحه میل ایدرلر (فاجنح لها) سن دخی اکا میل ایت (وتوکل على الله)
وایزد ذو الجلال اوزره اعتماد ایت کفرهنك مکر وحیله سندن خوف ایتمه زیرا حق جل وعلا
سنی انلردن نصا قلمشدر (انه هو السمیع العلیم) بی شبهه که خدای متعال کندو در کفارك
سوزین درست ایشیدوب نیتلرك بخشی بیلن (وان یریدوا ان یخدعوك) واکر صلحلریله
سنی الدتمق استرلر (فان حسبك الله) بلاشك انلرك شرلرك دفع ایچون خدای عز وجل سکا

کافیدر (هُوَ الَّذِي أَيَّدَكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ) کندودر اول پروردکارکه یاردمیله واهل ایمانله
سکا قوت ویردی (وَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ) واهل ایمانك کوکللری اراسنده اتصال قیلدیکه نفس
واحده پایه سنده اولدیلر (لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا) اکر یریوزنده اولان اشیانی قمو صرف
ایتسیدك ارالرنده اصلاح ایتمك ایچون (مَا أَلَّفْتَ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ) کوکللری اراسنده جمع ایتمزدك
(وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلَّفَ بَيْنَهُمْ) ولیکن ایزد جل جلاله قدرت کامله سیله کوکللری اراسنده الفت صالدی
(إِنَّهُ عَزِيزٌ) تحقیقا که ایزد متعال غالب ومقتدردر ایستدوکی شیئ البته اولملیدر (حَكِيمٌ)
ایستدوکی نسنه‌یی بیلورنه کونه یاپر (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ای خدادن خبر کتوردن وجود شریف (حَسْبُكَ اللَّهُ)
حق جل وعلا سکا کافیدر (وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ) واهل ایماندن سکا پیرولك ایدنلره دخی
کافیدر بوآیت بدر وقعه سنده جنکدن اول نازل اولدی اهل ایمانه تقویت ویرمك ایچون
(يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ) ای رفیع القدر اولان ذات پاك اهل ایمانی جهاده اوزمه قندر
(إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ) اکرسزدن صابرله متصف یکرمی نفر اولورسه معرکهٔ قتالده
(يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ) کفاردن ایکیوز کسنه‌یه غالب اولورلر (وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ
كَفَرُوا) واکرسزدن یوز صبر ایدیجی شخص اولورسه کفر ایدنلردن بیك شخصه غلبه ایدرلر
(بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ) اول سببله که انلر بر کروهدرلرکه خدانی وروز جزانی بیلمزلر تاکه
تحصیل ثواب ایچون مؤمنلرکبی جنکده صبر ایده‌لر چون حق جل وعلا حکم ایتدیکه اهل
اسلامدن بر نفر کفارك اون نفرینه مقاومت ایدوب انلره ثابت اولسون وبوایش اهل ایمانه
کران کلمش ایدی حق سبحانه وتعالی انلردن بو حکمی تخفیف ایلدی پس بیوردی (الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ
عَنْكُمْ) شمدی تکری تعالی سزدن اول اغر حکمی یونکل قیلدی (وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا) وعلم
قدیمله بیلدیکه سزده زبونلق وار (فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ) پس اکر سزدن صبر صاحبی
یوز کسنه اولورسه (يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ) ایکیوز کافری یکرلر (وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ) واکر سزدن
بیك شخص اولورسه (يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ) اهل شرکدن ایکی بیك شخصی یکرلر (بِإِذْنِ اللَّهِ) خدانك ارادتی
ومعونتیله (وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ) وایزد جل وعلا صبر ایدنلرله در مرویدرکه بدر وقعه سنده
قریشدن یتمش کسنه حضرتك حضورینه اسیر کتوردیلر حضرت صلی الله علیه وسلم
خصوصلرنده اکابر صحابه ایله مشورت ایتدی حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله عنه سویلدی
یارسول الله بونلرك چوغی اقاربکدر اولی اولدرکه حاللرینه کوره فدیه لرك الوب قوی ویره سین

برکون اوله که اسلامك دولت هدایتی کندولره واصل اولور حضرت فاروق رضی الله عنه سویلدی یارسول
الله بونلر کفرك رئیسلریدر اولی وانسب بودرکه فرمان ایده‌سین بیونلرین اوریله که حق سبحانه وتعالی
انلرك فدیه سندن سنی مستغنی قیلمشدر حضرت صلی الله علیه وسلم ابوبکرك سوزینه عمل ایدوب
فدیه لرك الدی حق سبحانه وتعالی عتاب طریقیله بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ
لَهُ أَسْرَى) بر پیغمبره لایق وسزا کلدیکه کندویه اسیرلر اوله (حَتَّى يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ) روی زمینده
قتلی چوق ایدوب ایچنده مبالغه ایتمینجه زیرا اسلامی عزیز ایدن وکفری ذلیل قیلان اول ایشدر
(تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا) فدیه نك المسیله بو جهانك بی بقا اولان مالن ایسترسز (وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ) وحق
سبحانه وتعالی اوبرجهانك ثوابن سزه ایستر (وَاللَّهُ عَزِيزٌ) وایزد ذوالجلال دوستلرك دشمنلری اوزره
غلبه ایتدرمکه توانادر (حَكِيمٌ) هرکسك حالنه لایق اولان نسنه‌یی بخشش بیلور (لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ
اللَّهِ سَبَقَ) اکر لوح محفوظده تکریدن برحکم کچمش اولمسیدیکه مجتهد اولان کسنه اجتهادنده خطا
ایتسه معذب اولماز (لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) البته فدادن الدیغکز نسنه‌دن اوتری سزه
براولو اشکنجه دکردی مرویدرکه حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردی اوزریمزه برعذاب نازل اولسیدی
حضرت عمردن وسعد بن معاذدن اوزکه برکیمسه اندن نجات بولمزدی زیرا سعدك رایی حضرت
عمرك رایی کبیدی منقولدرکه بوآیت نازل اولدقده صحابهٔ کرام غنیمت مالندن قصر ید ایتدیلر
حق سبحانه وتعالی بوآیتی منزل ایدوب بیوردی (فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ) پس الدیغکز نسنه‌دن یعنی
فدیه مالیله انتفاع ایدك (حَلَالًا طَيِّبًا) پاکیزه حلال اولدیغی حالده (وَاتَّقُوا اللَّهَ) وفرمانه مخالفت
ایتمکده تکریدن خوف ایدك (إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) بی شبهه کیم خدا عز وجل کناهکزی ستر ایدوب
سزی عنایتله اسرکرکه غنیمتدن الدیغکز شیئی سزه مباح قیلدی اسباب النزولده کتوردیکه حضرت
صلی الله علیه وسلمك عمجه سی حضرت عباس که اسیرلرك زمره سنده ایدی بیوردیکه کندی جانن وایکی
برادرزاده‌لك عقیل بن ابی طالبك ونوفل بن الحارثك فداسن ویر حضرت عباس دیدی یامحمد روا
کوررمیسین که بقیهٔ عمرمی کدالقله چکره یم بودکلو مالی قندن ویره بیلورم حضرت صلی الله علیه
وسلم بیوردی قانی اول التونکه مکه‌دن چیقدیغك محل ام الفضله ویروب سویلدك باشمه بر حال
کلورسه بو التون سکا ودرتا وغلمه در حضرت عباس بوکلامی ایشیدیجك دیدی بوندن سکا کیم
خبر ویردی حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردیکه پروردکارم بکا اندن خبر ویردی حضرت عباس
رضی الله عنه اول وقت دیدی شهادت کتوررم که سن صادقسین وتکریدن اوزکه برمعبود یوقدر وس

انك رسولی سن والله بو احوالی اوزره خدادن اوزکه برکیمسه مطلع دکلدر اول محل حق سبحانه وتعالی
بو آیتی منزل ایدوب بیوردیکه (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ) ای خدادن خبر ویرن خوش ذات (قُلْ لِمَنْ فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ
الْأَسْرَى) سویله الکزده اولان کسنه لره اسیرلردن (إِنْ يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا) حق جل
وعلا کوکللریکزده ایمان واخلاص کوررسه (يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّا أُخِذَ مِنْكُمْ) سزه ویررسزدن الدیغی
شیئدن یکروك (وَيَغْفِرْ لَكُمْ) وکناهلریکزی سزه یارلغار (وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) وایزد ذو الجلال اهل
ایمانه شرك حالنده واقع اولان کناهلری ستر ایدوب اسلامه کلمکه کندولره هدایت ویرمکله
اسرکوحضرت عباس رضی الله عنهدن مرویدرکه حق سبحانه وتعالی بکا ایکی وعد ایتدی بری بوکه بیوردی
سندن آلنان شیئدن یکروك سکا احسان ایدرم کندویه حمد اولسونکه آنی احسان ایتدی شمدیلکده
اون عبد مملوکم واردر واد نالری یکرمی بیك آلتونله تجارته سفر ایدیورو زمزم قیوسن بکا ویردیکه
جمله عربك اموالندن بکا اوسو کلیدر وایکنجی وعد مغفرتدر امید وارمکه آنی دخی ایفا ایده رزکریمك
وعده سنده خلاف اولماز ❀ بيت ❀ خلاف وعده محالست کز کریم آید ❀ لئیم اکر نکند
وعده را وفا شاید (وَإِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ) واکر اسیرلر سنك خیانتکی ایسترلرکه کندولره بغلدیغك
پیمانی بوزه لر (فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ) بی شبهه که روز میثاقده کندولردن آلنان عهدك بوزمسیله
تکریه خیانت ایتدیلر (فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ) پس ایزد جل وعلا سنی اوزرلرینه مسلط ایتدی (وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ)
وتکری تعالی قوللرك احوالن ابو بیلور کما ینبغی اوزرلرینه حکم ایدر (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا) تحقیقا
شول کیمسه لرکه ایمان کتوردیلر واوطانلرك ترك ایتدیلر (وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ)
ومالّلریله وجانلریله خدانك یولنده چالشدیلر (وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا) وشول کیمسه لرکه اهل
هجرته مکان ویروب کندولره یاردم ایتدیلر (أُولَئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ) اولکروهلر میراثده بربرلرینه
مستولی اولورلر ابتدا اسلامده مهاجرین وانصار بربرلرندن هجرت ونصرت سببیله میراث آلوردی
صکره اولوا الارحام آیتیله بو حکم منسوخ اولدی (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا) وشول کیمسه لرکه
ایمانه کلوب واوطانلرك ترك ایتمدیلر (مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ) میراث خصوصنده اوزرلرینه
تولیه ایتمکدن سزه اصلا برنسنه یوقدر (حَتَّى يُهَاجِرُوا) اوطانلرك کندولر ترك ایتمینجه (وَإِنِ
اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ) واکر دین خصوصنده سزدن یاردم طلب ایدرلر یعنی هجرت ایتمیان اهل ایمان مشرکلرله
جنکلری واقع اولیجق سزدن یاردم ایسته سه لر (فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ) یاردم ایتمك اوزریکزه واجبدر جمیع
اهل شرك اوزره (إِلَّا عَلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ) مکر اهل شرکدن برکروه اوزره که اراکزده و

ارالرنده بر پیمان اوله که هجرت ایتمیان اهل ایمان بونلر اوزره نصرت ایتمیه (وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ)
وخدای ذو الجلال وفاء عهد ونقض عهددن ایشلدیککز شیئه بینادر (وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ
أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ) وکفار ایدن کروه بربلوکلری بربلوکلرینك متولیلریدر (إِلَّا تَفْعَلُوهُ) اکر ایتدوکم
فرمانی ایشلمزسز (تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ) روی زمینده براولو فتنه حاصل اولور واو ایمانك ضعفی
وکفرك ظهوریدر (وَفَسَادٌ كَبِيرٌ) وبر بیوك مفسده دخی دینده پیدا اولور (وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَ
جَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ) وشول کیمسه لرکه ایمانه کلوب هجرت ایتدیلر وتکرینك یولنده چالشدیلر
(وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا) وشول کیمسه لرکه اهل هجرته یر ویروب یاردم ایتدیلر (أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ
حَقًّا) اولکروه که صفات مزبوره ایله متصفدرلر کندولر دردست اهل ایمان اولانلر (لَهُمْ مَغْفِرَةٌ)
کناهلرك یارلغمسی انلره وار (وَرِزْقٌ كَرِيمٌ) ورنجسز ومنتسز روزی دخی (وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدُ)
وشول کیمسه لرکه حدیبیه صلحندن صکره ایمانه کلدیلر (وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ) وهجرت ایلدیلر و
جنکده سزکله چالشدیلر (فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ) اولکروه زمره کزدندرلر (وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ
أَوْلَى بِبَعْضٍ) وقرابت ایه لری بری برلرینك میراثلك المسنده اجانبدن الحق واولادر (فِي كِتَابِ اللَّهِ)
تکرینك حکمنده (إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ) تحقیقا کیم حق جل وعلا هر نسنه یه دانادر پس میراثه
مستحق اولانلرك زمان استحقاقلرین بوبیلور والله تعالی اعلم

سُورَةُ التَّوْبَةِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ مِائَةٌ وَثَلَاثُونَ آيَةً

بو سوره یه براءة دینلور یعنی کفاردن بیزارلغی افاده ایدن سوره در دخی خشمه مشعر برقچ آدی وار
تفصیلی کتب تفاسیرده مبسوطدر وایچنده بسمله بو سببله ترك اولندیکه بسمله امانه مشعردر وبو سوره
دفع امان ایچون نازل اولدی (بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ) بو تکریدن ورسولندن واصل اولمش بر بیزارلقدر
(إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) اهل شرکدن شول کیمسه لره که سز انلرله عهد بغلدیکز کوردیکز
حضرت صلی الله علیه وسلم عربدن بعض اهل شرکله عهد وکفت ایتمشدی بنی ضمره وبنی کنانه دن
ماعدا قوملری عهدی بوزدیلر حق سبحانه وتعالی آیت مزبوره ایله پیغمبرینه فرمان ایتدیکه انلرله بغلنان
عهد وپیمانی بوزه کندولره سویلیه (فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ) پس یر یوزنده درت آی شوال
وذی القعده وذی الحجه ومحرمك یعنی امودیکزه تمشیت ویرمك ایچون سزه درت آی مهل ویرلمشدر
(وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ) وبیلك کیم علی التحقیق تکریی تعجیز ایدیجی دکلسز یعنی هرچند که سزه مهلت
ویردی اوزرینه کچمزسز عاقبت سزی بولور (وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ) وبیلك کیم بلا شك حق سبحانه

وتعالی کفاری دنیاده قتل واسیرله آخرتده عقوبتله رسوا ایدیجیدر (وَأَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ) وبو تکبیر ایدن وپیغمبردن اولوجق یعنی قربان بیرامنک کوننده خلقه بر
بیلدرمکدرکه (أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) علی التحقیق خدا عز وجل بیزاردر مشرکلردن (وَرَسُولُهُ
وپیغمبری دخی انلردن بیزاردر (فَإِنْ تُبْتُمْ) پس اکر ای مشرکلر کفر وعذردن توبه ایدرسز (فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ
اول توبه ایتمک سزه یکرکدر (وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ) واکر توبه دن یوز دوندروب کفر اوزره ثابت اولورسز
(فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ) بیلک کیم بلاشبهه خدایی عاجز ایدیجی دکلسز قتله کیدرسکز سز بولور
(وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ) وکفر ایدنلری برد ردلی اشکنجه ایله مژده لندرجون حق سبحانه وتعالی عهد
وپیمانی بوزنلرک احوالن بیان ایتدی بنی ضمره وبنی کنانه که ویردکلری عهده طورمشلردی انلرک
احوالن دخی بیان ایدوب بیوردی (إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ) لیکن اهل شرکدن شول کیمسه که
عهد بغلمش ایدیکز (ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُوكُمْ شَيْئًا) عهدده ایتدکلری شروطدن برازنسنه اکسلتمدیلر (وَلَمْ
يُظَاهِرُوا عَلَيْكُمْ أَحَدًا) ودشمنلریکزدن برکیمسه ایله اوزریکزه آرقه لشوب انلره معاونت ایتمدیلر
(فَأَتِمُّوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ) انلره پیمانلرک اتمام ایدک (إِلَى مُدَّتِهِمْ) مقرر ومعین اولان وقتلرینه دک
(إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ) تحقیقا کیم ایزد جل جلاله عهده وفا ایدن پرهیزکارلری سور (فَإِذَا انْسَلَخَ
الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ) پس قچن عهدی بوزنلره ویریلن مهلتک آیلری منقضی اولور (فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ
اهل شرک اولنلری اولدرک (حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ) قنده که کندولرین بولورسز (وَخُذُوهُمْ) وانلری اسیر
ایدک (وَاحْصُرُوهُمْ) ومسجد الحرامک طوافندن انلری منع ایدک (وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ) وهر
کذرکاهده انلر ایچون اوتورک (فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ) پس اکر کفردن ایمانه رجوع ایدوب نمازی قیلالر
(وَآتَوُا الزَّكَاةَ) وزکوتی ویررلر (فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ) بولرک قویی ویرک یعنی انلره تعرض ایتمک (إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَحِيمٌ) زیرا علی التحقیق خدا عز وجل انلرک کچمش کناهلرک ستر ایدوب ثواب جزیل ایله کندولرک اسرکر
(وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ) واکر اهل شرکدن برکیمسه سندن امان ایستیه (فَأَجِرْهُ حَتَّى
يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ) اکا امان ویرتا که خدانک سوزینی یعنی قرآنی ایشیده (ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ) صکره
اسلامه کلمدیسه آنی امنیتی محلنه یتشدر یعنی آنی خانه سنه یتشدر زیرا خانه سی امنیتی محلیدر
(ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ) بو امان ویرلسی اول سببله درکیم انلر بر کروهدرلر که ایمان نه اولدیغن
بیلمزلر پس انلره امان ویرمک لازمدرتا که خدانک کلامن ایشیدوب تدبر ایده لر (كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ
عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ) نیجه اهل شرکه پیمان اولور خدانک قتنده وپیغمبری قتنده بو مقامده

استفهام انکار واستبعاد ایچوندر یعنی مشرکلره خدا وپیغمبر قتنده عهد اولماز (إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ
عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) مکر مشرکلردن شول کیمسه لره عهد اولور که مسجد الحرام یاننده
کندولره عهد بغلمش ایدیکز (فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ) پس مادامکه انلر عهدلری اوزره
سزه استقامت کوستررلر سز انلره استقامت کوسترز (إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ) تحقیقا کیم
خدا عز وجل پرهیز ایدنلری سور (كَيْفَ) نیجه اهل شرک عهدلری اوزره طوررلر (وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ
وحالبوکه اوزریکزه غلبه ایدرلرسه (لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً) حقکزده نه عهد ونه حق قرابت
کوزه درلر (يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ) اغزلریله سزی خوشنود ایدرلر (وَتَأْبَى قُلُوبُهُمْ) وکوکلری قبول
ایتمز اول سوزلریکه اغزلری سویلدی یعنی قلبلری لسانلرینه موافق دکلدر (وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ)
وچوقلری ایمانک قبولندن سرکشدرلر (اشْتَرَوْا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا) خدانک آیاتنی آز بها
دکشدردیلر یعنی کلام مجیدی نفسلرینک آرزوسنه تبدیل ایتدیلر (فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ)
پس حقک یولندن اعراض ایتدیلر (إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) تحقیقا که ایشلدکلری ایش
غایتله بد ایش ایدی (لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلًّا وَلَا ذِمَّةً) بربنده مسلمان حقنده نه آندونه عهد
ملاحظه ایدرلر (وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ) واول کروه کندولردر شرارت وطغیانده حدودی
تجاوز ایدنلر (فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ) پس اکر رجوع ایدوب نمازی قیلالر (وَآتَوُا الزَّكَاةَ
وزکوتی ادا ایدرلر (فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ) انلر دینده قرنداشلریکزدر (وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ
يَعْلَمُونَ) وآیات قرآنیه یی بیان ایدرز بر کروهه که آنک ایچنده اولان احکامه نظر ایدوب فهم
ایدرلر (وَإِنْ نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ) واکر اهل شرک آندلرک بوزرلر (مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ) سزکله عهدلری
واقع اولدقدنصکره (وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ) ودینکزده صریح تکذیبله ولحکاممک تقبیحیله طعن
ایتدیلر (فَقَاتِلُوا أَئِمَّةَ الْكُفْرِ) پس کفرک سردارلریله جنک ایدک (إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ) بی شبهه کیم
ائمه کفردن حقیقتده کندولره آندلر یوقدر (لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُونَ) قاتلوا لفظنه متعلقدر یعنی انلرله
جنک ایتمکده غرضکز بو اولسونکه انلر کفردن فراغت ایدهلر نه ایذالرک قصد ایده سز (أَلَا تُقَاتِلُونَ
قَوْمًا نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ) نیچون بر کروهله جنک ایتمزسز که آندلرک بوزدیلر (وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ
ومکه دن پیغمبرک چیقرمسین قصد ایتدیلر (وَهُمْ بَدَءُوكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ) وحالبوکه ایلک کز کندولر
سزه باشلدیلر زیرا حضرت صلی الله علیه وسلم اول کندولرک دلیل وبرهان ایله دعوت ایلدی
آنلر دلیلنه مقابل دلیل کتورمکدن عدول ایدوب عداوت وجنکه باشلدیلر (أَتَخْشَوْنَهُمْ

انلرله جنك ايتمكدن قورقرميسز (فَاللّٰهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشَوْهُ) پس تكرى تعالى سزه اولادر كه كندوسندن خوف ايده سز (اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) اكر اهل ايمان ايسه كز زيرا مؤمن اولان تكرينك قورقوسنى چكوب كيمسه دن خوف ايتمز (قَاتِلُوهُمْ) اهل شركله جنك ايدك (يُعَذِّبْهُمُ اللّٰهُ بِاَيْدِيكُمْ) تكرى تعالى اللريكزله انلرى معذب قيلار (وَيُخْزِهِمْ) وانلرى خوار وحقير ايدر (وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ) واوزرلرينه سزه ياردم ايدر (وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ) وايمانه كلمش بر كروهك سينه لرينه شفا باغشلر وانلر بنى خزاعه در يادين اسلامه دخول ايتمك ايچون يمندن كلمش بر جماعتلر بعده كه اسلامه داخل اولديلر اهل شركدن خيلى اذيت كورديلر اندن سرور كائناته شكايت ايدوب حضرت صلى الله عليه وسلم كندولره بيوردى البحكك ان شاء الله تعالى فرج يقيندر (وَيُذْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ) وكوكللرينك اجعن كيدررمدركه انى كفارك ايذاسندن كوكللرى حاصل ايتمش ايدى بو آيت غيبدن واقع اولان نسنه دن خبر ويردى زيرا حق سبحانه وتعالى وعده سنه وفا ايدوب مشركلرى خوار وذليل وهالك قيلدى ومؤمنلره تشفى حاصل اولدى (وَيَتُوبُ اللّٰهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ) وحق جل وعلا ايستدوكى كمسنه اوزره توبه ايدر بو دخى ايده اولان اخبار دخى واقع اولدى زيرا انلردن عكرمه بن ابى جهل وابو سفيان وسهيل بن عمرو وبونلرك امثالى نيجه كيمسه لر ايمانه كلدى (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) وحق جل وعلا اولمش واوله جق اشيايه دانا هر ايشى كما ينبغى ايشليجيدر (اَمْ حَسِبْتُمْ اَنْ تُتْرَكُوا) بلكه كمان ايتديكزمى اى غزايه كراهت ايدن مؤمنلر كيم اولديغكز حال اوزره ترك اولنه سز (وَلَمَّا يَعْلَمِ اللّٰهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ) وحالبوكه تكرى تعالى بيلمدى شول كيمسه لريكه سزدن جهاد ايتديلر نفى علمدن نفى معلوم مدر يعنى سزدن جهاد ايدوب كفارله دوستلق ايتميانلر اولميوب كه خدانك علمى انلره تعلق ايده (وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً) وتكريدن واوزكه وپيغمبردن ماعدا واهل ايماندن مغاير دوست ايدنمديلر (وَاللّٰهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ) وايزد جل جلاله ايشلديككز اشيايه دانادر كتورديلر كيم قچن عباس اسير اولدى اهل اسلام آنى شركله وصلهٔ رحمك قطعيله توبيخ وتعنيف ايتديلر خصوصا حضرت على المرتضى رضى الله عنه غايتله اكا سرزنش ايتدى حضرت عباس رضى الله عنه ديدى سز بزم عيوبمزى عد ايدوب محاسنمزى اونودرسز بز مسجد الحرامى عمارت ايدوب تعظيم ايدرز وحاجيلره صو ويررز واسيرى قورتاررز حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ اَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللّٰهِ) اهل شركه صحيح وجائز دكلديكه تكرينك مسجدلرك آباد ان ايده لر (شَاهِدِينَ عَلَى اَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ) اولحالده كه نفسلرى اوزره كفرايله كواه اولمشلر اظهار شرك ايله وتكذيب رسول ايله (اُولٰئِكَ حَبِطَتْ

اعمالهم

اَعْمَالُهُمْ) ولكروهك ايشلريكه انكله افتخار ايدرلردى باطل اولدى (وَفِى النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ) ودوزخده كندولر هميشه اقامت ايتمشلردر (اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ) تكرينك مسجدلرك بركيمسه تعمير ايتمز الا اول كيمسه كه تكرينك وحدانيتنه وروز قيامتك وقوعنه تصديق كتوردى (وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ) ونمازى شروطيله قيلدى (وَاٰتَى الزَّكٰوةَ) واوزرينه واجب اولان مال زكوتى ويردى (وَلَمْ يَخْشَ اِلَّا اللّٰهَ) وامور دينيه ده تكريدن اوزكه بركيمسه دن قورقمدى (فَعَسٰى اُولٰئِكَ) پس شايد صفات مزبوره ايله متصف اولان كروه (اَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ) طوغرى يولى بولنلرك زمره سندن اوله لر (اَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) يا قيلديكز حاجيلره صو ويرمسين ومحترم اولان مسجدلك يا پمسين (كَمَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ) شول كيمسه نك ايمانى كبيكه تكرينك وحدانيتنه وصونكى كونك اولمسنه تصديق ايتدى (وَجَاهَدَ فِى سَبِيلِ اللّٰهِ) وتكرينك يولنده جهاد ايتدى (لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللّٰهِ) او ايكى قسم تكرينك قتنده برابر اولمزلر (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ) وايزد جل جلاله ارباب شرك اولان كروهه هدايت ايتمز زيرا انلر شركى اختيار ايتمكله نفسلرينه ستم ايتديلر (اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَهَاجَرُوا) شول كيمسه لركه ايمانه كلوب وطنلرك ترك ايتديلر (وَجَاهَدُوا فِى سَبِيلِ اللّٰهِ بِاَمْوَالِهِمْ وَاَنْفُسِهِمْ) دخى تكرينك يولنده اموالريله وجانلريله چالشديلر (اَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللّٰهِ) يا پجيشندن تكرى قتنده زياده اولودرلر شول كيمسه لردنكه بو صفاتدن عاريدرلر (وَاُولٰئِكَ) وانلركه اول كمالاته جامعدرلر (هُمُ الْفَائِزُونَ) كندولردر ايكى جهانك خيراتنه ظفر بولانلر (يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ) پروردكارلرى انلرى مژده لتدرركه كندوسندن صدور ايتمش براولو رحمتله وخشنودلكله (وَجَنَّاتٍ) وبر بهشتلرله كه (لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ) كندولره ايچنده انقطاعى قبول ايتمز نعمتلر وار (خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا) طول اقامتى انلرك ايچنده هميشه تقدير ايتمشلر (اِنَّ اللّٰهَ عِنْدَهُ اَجْرٌ عَظِيمٌ) تحقيقا كه تكرى تعالى كندو قتنده براولو اجرت واركه دنيانك مالى اكا نسبتله بيچوق بر شيئى حقيردر كتورديلركه قچن سرور كائنات مدينه يه هجرت ايتمكه رخصت ويلنديكى صحابهٔ كرامك برمقدارى مال ومنال واولاد واقاربى ترك ايدوب توجه تام ايله مدينه يه هجرت ايتديلر وبرمقدارى ديديلر هجرت ايدرسك پدرلريمزدن واوغوللريمزدن وعشيرتلريمزدن كسلمك اقتضا ايدر والمزده اولان اموال تجارت نابود اولور ضايع قالور پس حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يَا اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا) اى ايمانه كلان كمسنه لر (لَا تَتَّخِذُوا اٰبَاءَكُمْ وَاِخْوَانَكُمْ اَوْلِيَاءَ) پدرلريكزى وبرادرلريكزى دوستلر ايدنمك (اِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْاِيمَانِ) اكر كفرى ايمان اوزره اختيا

ایدرلر (وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ) وسزدن هر کیم انلرله دوستلق ایدر یعنی ایتدکلری ایشی پسند ایدر
(فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ) اولنکروهکه انلرک ایشنک پسند ایدرلر کند ولرد رستم ایدنلرز سیرا
دوستلغی برنده وضع ایتدیلر (قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ) سویله اکر
پدرلریکز واوغللریکز وبرادرلریکز وقاریلریکز وخصملریکز (وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا) وبر مالکه
انلری قزاندیکز (وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا) وبرمتاعکه بیع اولنمامغندن قورقرسز (وَمَسَاكِنُ
تَرْضَوْنَهَا) وبرمنزللرکه انلری پسند ایدرسز (أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ)
سزه زیاده سوکلیدر خدادن وپیغمبرندن ویولنده جهاد ایتمکدن یعنی بومذکورلرک محبتی
خدانک ورسولنک وجهادک محبتی اوزره ترجیح ایدرسه کز لختیارلریکزله (فَتَرَبَّصُوا حَتَّى
يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ) منتظر اولک اولوقته دک که تکری تعالی عذابی کتوره (وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْفَاسِقِينَ) وحق جل وعلا حدودی تجاوز ایدن جماعته طوغری یولی کوسترمز بوآیت کریمه ده
عظیم تهدید وارغایتله نادانلر اول کیمسه دینی اشیاء حقیره اوزره ترجیح ایده (لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ
فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ) قسم اولسونکه خدا عز وجل سزه جنکلک چوق یرلرنده یاردم ایتدی
(وَيَوْمَ حُنَيْنٍ) دخی حنین نام مکانک وقعه سنده سزی منصور قیلدی (إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ)
قچن چوقلغکز سزه پسندیده کلدی بیلنمک کرک کیم حنین مکه ایله طائف اراسنده بردره درکه
سرور کائنات مکه فتحندنصکره اون ایکی بیک مردله ثقیف وهوازن قبیله سنک درت
بیک دلاوریله محاربه یه قصد ایتدی صفوف مقاتلین ایکی طرفدن مهیا اولیجق صحابه کرامک
برسی دیدی لن تغلب الیوم من قلة بوکون ازلقدن مغلوب اولمزز بعده جنکه شروع ایتدیلر
خیلی قتال واقع اولدقدنصکره اهل اسلامه عجیب شامتی واصل اولوب شکستلری واقع
اولدیغنه که حق سبحانه وتعالی بیوردی (فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا) پس دشمنک صولتندن سزدن
برازنسنه دفع ایتمدی (وَضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ) واوزریکزه زمین بوللغیله طار اولدی
(ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ) صکره بوزچویردیکز کیرویه دونمش اولدیغکز حالده کتوردیلرکه اودکلو
جمعیتدن ثابت اولانلر فقط سرور کائنات ایدی وعمجه سی حضرت عباس رضی الله عنه
حضرت صلی الله علیه وسلمک بندوکی قاطرک دیزکینه یاپشوب طورمش تاکه حضرت
کندوسن کفار ایچنده صالمیه وحضرت صلی الله علیه وسلمک عم زاده سی ابو سفیان
وبرقولده حضرت علی وحضرت عبد الله بن مسعود دخی حضرتک حضورندن ایرلمدیلر

وقلان صحابه کرام رضی الله عنهم جمله منهزم اولدیلر برمرتبه که بوزغونلرک بعضی کسنه لری مکه یه
ایرشدیلر بعده سید الکونین عمجه سی حضرت عباسه بیوردیکیم خلقی چغر حضرت عباس بلند
آوازایله خلقه ندا ایتدیکه یاعباد الله یا اصحاب الشجرة یا اصحاب سورة البقره درعقب صحابه
کرام رضی الله عنهم لبیک لبیک دیه رک دونوب جمع اولدیلر اول محل جناب رب العزتک فرشته لری
مدده ایتوب اهل اسلامله معا مشرکلرک قتالنه شروع ایتدیلر پس حضرت صلی الله علیه وسلم
بیوردی هذا حین حمی الوطیس یعنی جنکک قزغونلغی محلی بودر بعده برآوج طپراق کوب مشرکلره
طوغری اتوب دیدی انهزموا ورب الکعبة درعقب کیمسی طعمه شمشیر اولوب کیمسی قرار فراره
تبدیل ایلدی نته که حق سبحانه وتعالی بیوردی (ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ)
صکره حق سبحانه وتعالی پیغمبری اوزره ومؤمنلر اوزره رحمتنی ایندردی (وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا)
وبرلشکرلر ایندردیکه سز انلری کوزلریکزله کورمدیکز وانلر ملائکه کرام ایدیلر وعددلری بش
بیک یاسکز بیک یا اون التی بیک ایدی (وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا) وکفر ایدنلری معذب قیلدیکه نیجه سی
هلاک ونیجه سیکلری اسیر اولدی واموللرندن حسابسز اشیا آلندی (وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ)
واول ایش کفر ایدنلرک سزاسیدر (ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَلَى مَنْ يَشَاءُ) پس ایزد جل جلاله
اول جنکدنصکره ایستدوکی کسنه اوزره توبه ایله تفضل ایدر (وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ) وحق جل
وعلا چوق مغفرتلو درغایتله مرحمت ایدیجیدرکه انلرک کناهلرندن تجاوز ایدوب لطف وکرمندن
احسانله اوزرلرینه تفضل ایتدی منقولدرکه بو جنکدنصکره هوازن وثقیفدن برمقدار
خلق کلوب اسلامه داخل اولدیلر بعده دیدیلر یا رسول الله اموالمز واهلمز بو جنکده غازیلر
النده قالدی حضرت صلی الله علیه وسلم کندولره بیوردی اموالکزی واهلکزی اختیار ایدک
انلر اهللرک اختیار ایتدیلر پس حضرت صلوات الله علیه جمیع اولاد وانساب وعیاللرک
کندولره باغشلدی (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا) ای ایمانه کلان کسنه لر (إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ)
بوندن اوزکه یرسنه یوقدرکه مشرکلر مردارلقدرلر (فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ) پس محرم
اولان مسجده یقلشمسونلر یعنی حج وعمره ایتمسونلر (بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا) بو ییللرندنصکره که هجرتک
طقوزنجی سنه سیدر وبر قولده حجة الوداع سنه سیدر (وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً) واکر منعلرندن
اوتری فقری توقع ایدرسز یعنی اکر آنی کمان ایدرسزکه اهل شرکک مسجد الحرامدن کسلدکلرندنصکره
مکه یه کلان کیدن آز اولوب بازارلق وقزنج قالماز (فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِنْ شَاءَ) بلا شبهه

تکری تعالی کند وکرمندن سزی دولتمند ایدرایسترسه وفی الحقیقة بویله اولدیکه بوکونه دك
اطراف واکنافدن مکه ساکنلرینه کیدن خیرات برمکانه کیمز وانده اولان خرید وفروخت هیچ بریرده
اولماز (اِنَّ اللّٰهَ عَليمٌ حَكيمٌ) بی شبهه کیم حق جل وعلا قوللرینك احوالنه داناامالرك کماینبغی
تحقیق ایدیجیدر (قَاتِلُوا الَّذينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْاٰخِرِ) جنك ایدك ای اهل اسلام
شول کیمسه لرله که خدانك وحدانیتنه وروزجزانك وقوعنه تصدیق ایتمزلر (وَلَا يُحَرِّمُونَ
مَا حَرَّمَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ) وتحریم ایتمزلر شول شیئی که خدا وپیغمبری آنی تحریم ایتدیلر (وَلَا يَدينُونَ
دينَ الْحَقِّ) وطوغری اولان دینه تابع اولمازلر (مِنَ الَّذينَ اُوتُوا الْكِتَابَ) صدر آیتده اولان موصوله
بیاندر یعنی شول کیمسه لرکه صفات مزبوره ایله متصفدرلر کتاب سماوی مقوله سندن کندولره
ویریلن کیمسنه لردندر (حَتّٰى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ) آیتك ابتداسنده اولان فعله غایتدر یعنی اهل
کتابله جنك ایدك اول وقته دکین اوزرلرینه اولان مالی الّریله تسلیم ایدرلر (وَهُمْ صَاغِرُونَ)
اولحالده که کندولر خوار وحقیردرلر (وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللّٰهِ) ویهود طائفه سی دیدیلر حضرت
عزیر تکری نك اوغلیدر بو کلامی انلردن برکروه دیدی قچن اوزرلرینه بخت نصر مسلط اولوب جمله
احبارلرك قیردیکه آرالرنده توراتی حفظ ایدر برکیمسه قالمدی بعده که حق سبحانه وتعالی عزیری
احیا ایتدی تنه که سورهٔ بقره ده بیان اولندی توراتی بالتمام ازبرندن اوزرلرینه اوقودی بو حالدن
تعجب ایدوب دیدیلر بو تکری نك اوغلی اولمسیکه بو حال کندوسنده بولنمزدی (وَقَالَتِ النَّصَارٰى
الْمَسيحُ ابْنُ اللّٰهِ) وترسالر دیدیلر حضرت عیسی ایزد ذوالجلالك اوغلیدر بو سوزی انلرك برطائفه سی
دیدی اول وقتکه کوردیلر حضرت عیسی علیه السلام پدرسز تولد ایدوب اکمه وابرصی ابراء واولمشلری
احیا ایتدی (ذٰلِكَ قَوْلُهُمْ بِاَفْوَاهِهِمْ) مزبورلردن صادر اولان ناسزا سوزلر اغزلریله اولان
سوزلریدر یعنی اول سوز دلیل وبرهاندن عاری برمهمل لقردیدر
(يُضَاهِؤُنَ قَوْلَ الَّذينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ) سوزلرك مشابه قیلارلر شول کیمسه لرك سوزینه که
کندولردن اسبق کافر اولدیلر (قَاتَلَهُمُ اللّٰهُ) حق تعالی انلری نابود قیلسون (اَنّٰى يُؤْفَكُونَ)
نیجه حقدن باطله دونمش قیلنورلر (اِتَّخَذُوا اَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ اَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللّٰهِ) خدانك
پروردکارلغندن تجاوز ایدوب علمالرك وعبادلرك پروردکارلر ایدندیلر یعنی خدانك فرمانك
براقوب احبار ورهبان سوزینه اویدیلر (وَالْمَسيحَ ابْنَ مَرْيَمَ) دخی مریم اوغلی عیسایی خدا
ایدندیلرکه سویلدیلر اول تکری نك اوغلیدر (وَمَا اُمِرُوا اِلَّا لِيَعْبُدُوا اِلٰهًا وَاحِدًا) وحالبوکه

برمعبود

برمعبوددن اوزکه عبادت ایتمکه امر اولنمدیلر واول ایزد ذوالجلالدر (لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) اندن اوزکه بر
معبود یوقدر (سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ) ایتدکلری شرکدن ذات پاکی منزهدر (يُريدُونَ اَنْ يُطْفِؤُا نُورَ اللّٰهِ
بِاَفْوَاهِهِمْ) ایسترلرکه تکری نك ایشغنی اغزلریله سوندره لر یعنی خدانك وحدانیتی اوزره دلالت
ایدن حجت وبرهانی تکذیبلریله باطل قیلمق ایسترلر (وَيَاْبَى اللّٰهُ اِلَّا اَنْ يُتِمَّ نُورَهُ) وایزد جل وعلا
اعلاء توحیدله واعزاز اسلامله نورین اتمام اتممنجه راضی اولماز (وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ) واکر اهل
کفرانك اتمام اولمسین ایستمزلر (هُوَ الَّذي اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدينِ الْحَقِّ) کندودر اول پروردکارکه
پیغمبرینی طوغری یول کوسترمکله ودرست دینله یوللدی (لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدّينِ كُلِّهِ) تاکه آنی جمله دینلر
اوزره غالب قیلوب انلری نسخ ایلیه (وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ) واکر ارباب شرك آنك اوکونه اولمسین
ایستمزلر (يَا اَيُّهَا الَّذينَ اٰمَنُوا اِنَّ كَثيرًا مِنَ الْاَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ) ای ایمانه کلانلر تحقیقا که یهود
ونصارانك علما وزهادلرندن چوق کیمسه لر وارکه (لَيَاْكُلُونَ اَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ) خلقك
اموالن رشوتله یرلر (وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبيلِ اللّٰهِ) وخلقی خدانك یولنده سلوك ایتمکدن منع
ایدرلر (وَالَّذينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فى سَبيلِ اللّٰهِ) وشول کیمسه لرکه آلتون
وکوموشی صاقلیوب تکری نك یولنده اندن معین اولان زکوتی ویرمزلر (فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَليمٍ) انلری
مژده لندر بردردلی اشکنجه ایله (يَوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا فى نَارِ جَهَنَّمَ) ولکونده که دوزخ آتشنده
رشوتله الدقلری اموال اوزره قیزدریلور (فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ) پس انلرله
آلنلری ویانلری وارقه لرداغلنور وکندولره دینلور (هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ) بودر اول شیئکه
جانلریکزه آنی صاقلدکز (فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ) پس صاقلدیغکزك عذابك داد دك (اِنَّ عِدَّةَ
الشُّهُورِ عِنْدَ اللّٰهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا) تحقیقا که آیلرك صاییسی تکری تعالینك قتنده اون ایکی آیدر
(فى كِتَابِ اللّٰهِ) لوح محفوظده مثبتدر (يَوْمَ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ) اولکونده که کوکلر ویری یراتدی
(مِنْهَا اَرْبَعَةٌ حُرُمٌ) اول اون ایکی آیك دردی محرملردر وآنلر رجب وذی القعده وذی الحجه ومحرمدر
(ذٰلِكَ الدّينُ الْقَيِّمُ) بو آیلرك تحریم اولنمسی طوغری دیندر یعنی حضرت ابراهیم واسمعیل دینیدر
وطائفهٔ عرب آنی انلردن وراثت ایتدیلر (فَلَا تَظْلِمُوا فيهِنَّ اَنْفُسَكُمْ) پس بو محرم آیلرده کندوکزك
خدمتك هتك ایتمکله جانلریکزه ستم ایتمك جمهور علما بونك اوزره درلرکه اشهر حرمده جنکك
حرمتی منسوخ اولمشدر وایچلرنده منهی اولان ظلم معصیتك ارتکابیله تأویل ایتدیلر زیرا
اول آیلرده عصیان ایتمك غایتله برعظیم جرمدر (وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكينَ كَافَّةً) واهل شرکله

قوجنك ايلك (كما يقاتلونكم كافة) نته كه انلر سزكله قوجنك ايدرلر (واعلموا ان الله مع المتقين) وبيلك كم
على التحقيق خداء عز وجل پرهيزكار اولانلرله در كوردبلركه اعراب جاهليه بوايديكيم قچن جنكلرى اثناسنده
محرم اولان آى طوغردى آنك ايچنده جنكى استحلال ايدوب براوزكه آيى محرم قيلرلردى وبونى انلر ابداع
ايدن جنادة بن عوف كنانيدى هر ييلدركه موسم حجده دوه سى اوزره طوروب ندا ايدردى كه
اى معشر اعراب معبودلريكز سزه محرم آيى حلال ايتديلر پس سزدخى ايچنده جنكى حلال كورك اول
سنه منقضى اولنجق موسم حجده ينه دوه سى اوزره طوروب ديردى پوتلريكز سزه محرم ايلرى حرام ايتديلر
سزدخى انلرك حرمتك طوتك وبوايشه نسى ديرلردى پس حق جل وعلا آنك حكمنى بيان ايدوب
بيوردى (انما النسيء زيادة في الكفر) بوندن اوزكه بردنسنه يوقدركه محرم آيك حرمتنى براوزكه
آيه تأخير ايتمك كفرده بر ارتقلقدر زيرا بوايش خدانك تحريم ايتدوكنى تحليل وحلال ايتدوكن
تحريم ايتمكدر بوبربشقه كفردركه يانلرنده اولان كفرله آنى جمع ايتديلر (يضل به الذين كفروا)
كافر اولانلر انكله ازغون قيلنورلر (يحلونه عاما) بر ييل آنى حلال ايدرلر (ويحرمونه
عاما) وبرييل آنى حرام ايدرلر يعنى انى حرمتى اوزره ترك ايدرلر (ليواطئوا عدة ما حرم الله)
تاكه تكرى تحريم ايتدوكى شيئك صايى سينه موافق قيلرلر (فيحلوا ما حرم الله) پس تكرى
تعالى تحريم ايتدوكى نسنه يى حلال قيلرلر عددك ملاحظه سيله وقتى ملاحظه ايتمدن
(زين لهم سوء اعمالهم) كندولره بد ايشلرى آراسته قيلندى (والله لا يهدي القوم الكافرين)
وايزد جل جلاله بى دين اولان كروهه طوغرى يولى كوسترمز منقولدركه هجرتك طقوزنجى
سنه سنده حضرت صلى الله عليه وسلم غزوهٔ تبوكه عزيمت ايدوب صحابهٔ كرامه فرمان
ايتديكه عنان عزيمتى اولطرفه توجيه ايده لر هوانك شدت حرارتندن بعض كسنه لره بوسفر
آغر كلوب كيج حركت ايتديلر حق سبحانه وتعالى بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (يا ايها الذين آمنوا)
اى ايمانه كلان كسنه لر (ما لكم اذا قيل لكم انفروا في سبيل الله) سزه نه عارض اولديكه
قچن سزه ديلورتكرى تعالينك يولنده جهاد ايتمكه چيقك (اثاقلتم الى الارض) اغر حركت
ايلدوب برسمته ميل ايدرسز يعنى مكانكزده اقامت ايتمكه رغبت ايدرسز (ارضيتم بالحيوة
الدنيا من الآخرة) ايا يقين اولان صاغلغه خشنود اولدكز مى صوڭكى سراى يرينه (فما
متاع الحيوة الدنيا في الآخرة) پس قريب اولان صاغلغك كچمسى وبرجهانك كچمسى قتنده
برشيئه كلدر (الا قليل) الا براز كچمك كه عاقل اولانه اكا بروجهله الدنمز (الا تنفروا يعذبكم

عذابا اليما) اكر دعوت اولنديغكز جنكه چيقمزسكز بردرلو اشكنجه ايله سزى معذب قيلور ※
(ويستبدل قوما غيركم) وسزدن اوزكه بركروه بريكزه كتورر (ولا تضروه شيئا) وخدايه منسوب
اولان دينه بردنسنه ضرر ايتمزسز زيرا كندوسى هرشيئدن مستغنيدر (والله على كل شيء
قدير) وايزد جل جلاله هرنسنه اوزره تواناد ر (الا تنصروه فقد نصره الله) اكر اكا ياردم
ايتمزسز حق سبحانه وتعالى اكا ياردم ايدر نته كه كندويه ياردم ايتدى (اذ اخرجه الذين كفروا) قچن
كفر ايدنلر كندوين چيقرتديلر (ثاني اثنين) ايكينك ايكنجيسى اولديغى حالده (اذ هما في الغار) ولو وقتده كه
ايكيلرى مغاره ده ايديلر (اذ يقول لصاحبه لا تحزن) قچن يارينه يعنى حضرت ابى بكر رضى الله
تعالى عنه يه ديردى الم چكمه (ان الله معنا) كه بى شبهه ايزد جل جلاله بزمله در كوردبلركه
قچن سرور كائناته اذن اولديكيم مكه دن هجرت ايده غرهٔ ربيع الاولك پنجشنبه كيجه سنده
حضرت ابى بكر رضى الله عنهنك خانه سندن غار ثور نام مكانه حضرت صديقله توجه ايتدى
اهل شرك خبردار اولنجق طلبلرنده شتاب ايدوب هربلوكى برسمته كتدى انلرك بركروهى مكانى
معهوده واصل اولدقلرنده حق سبحانه وتعالى نك الهاميله عنكبوت اومغاره نك اغزى اوزره
خانه اوردى وكوكرچين آنده يومرته لدى پس كفار غارك قپوسنه نظر ايدنجه خلو مقامه دلالت
ايدن علامتى كوروب ايچروسنه تعرض ايتمديلر واول اثناده حضرت صديق رضى الله عنه
سرور كائنات صلى الله عليه وسلمه ديردى بو مشركلرك بريسى اياغى آلتنه بقرسه بى شبهه بزى
كورر حضرت صلى الله عليه وسلم اكا بيوردى ما ظنك باثنين الله ثالثهما همان اول حق
جل وعلا حضرت صديقه ثبات ويردى نته كه بيوردى (فانزل الله سكينته عليه) وبر
قولده ضمير حضرته راجعدر يعنى حق سبحانه وتعالى امنيتنى پيغمبرى اوزره ايندردى (وايده
بجنود لم تروها) واكا تقويت ويردى برلشكرله كه سز انلرى كورمديكز وانلر فرشته لردى
(وجعل كلمة الذين كفروا السفلى) وبى دين اولانلرك سوزك الچقراك قيلدى (وكلمة الله هي العليا)
وتكرينك سوزى يعنى توحيد كندودر يوجه لك اولان (والله عزيز حكيم) وايزد جل وعلا
ايشنده غالب تدبيرنده درست حكم ايديجيدر (انفروا خفافا وثقالا) غزايه چيقك يونكل وآغر
اولديغكز حالده يعنى غزايه چيقمقدن تخلف ايتمك اكر اكا توجهكز وار واكر يوق (وجاهدوا
باموالكم وانفسكم في سبيل الله) واموالكزله وجانلريكزله سعى ايدك تكرينك يولنده (ذلكم خير
لكم) بو سعى ايتمككز ايتمككزدن سزه يكركدر (ان كنتم تعلمون) اكر بيلوركيكز سعى ايتمككز سزه

خبر لودر ديلمك كركدكيم حضرت صلى الله عليه وسلم غزوهٔ تبوكه عازم اولنجق اهل اسلام
اوچ فرقه اولديلر بر فرقه لرى جان وكوكل ايله رغبت ايتديلر و بر فرقه لرى چيقمغه رغبتلرى يوق
ايكن انجق حضرتك فرمانه مخالفت ايتمكه جرأت ايتميوب چيقديلر و بر فرقه لرى منافق ايديلر كه
مدينه ده قالمغه رغبت ايدوب برالاى اعذار بارده ايله حضرتدن اذن الديلر حق جل وعلى بو فرقه نك
حقنده بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا) اهل دعوت اولندقلرى
شئ المسى بر قولاى نفع دينوى و براورته سفر اولسيدى (لَاتَّبَعُوكَ) البته سكا موافقت ايدرلردى
(وَلَكِنْ بَعُدَتْ عَلَيْهِمُ الشُّقَّةُ) وليكن مشقتله كسلن مسافه اوزرلرينه اوزاق اولدى (وَسَيَحْلِفُونَ
بِاللَّهِ) و يقينده خدايه اند ايچرلر كه (لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ) قدرت وامكانمز اولسيدى البته
سزكله چيقاردق (يُهْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ) بو يلان يمينله كندو جانلرينى نابود قيلورلر يعنى آنك سببيله
جانلرى بر عذابه مستحق ايدرلر (وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ) وايزد ذو الجلال بيلور كه انلر يلانجيلردر
زيرا غزايه چيقمغه كمال استطاعتلرى وار ايكن (عَفَا اللَّهُ عَنْكَ) تخلف ايدنلره اذن و يرمكك
خصوصنده ايديكك تقصيرى حق تعالى سندن تجاوز ايلدى (لِمَ أَذِنْتَ لَهُمْ) نيچون انلره اذن و يردك
كركديكه توقف ايده سن (حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا) تا كه عذرلرنده كرچك سويليانلر سكا
ظاهر اوله لر (وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ) و تا كه عذرلرنده يلان سويليانلرى بيله سن (لَا يَسْتَأْذِنُكَ
الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ) تكريك وحدانيتنه و روز
جزانك اولمسنه تصديق ايدنلر سندن اذن ايستمزلر كه امواللريله و جانلريله جهاد ايده لر
يعنى ايماننده اخلاص صاحبى اولانلر جهاده شتاب ايدوب اذنا وزره آنى موقوف قيلمزلر دكل انده
تخلف ايتمكه اذن استرلر (وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ) وخداى متعال پرهيزكار اولانلرك احوالنه دانادر
(إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) غزادن تخلف ايتمك ايچون سندن اذن المز
الا شول كيمسه لر كه خدانك وحدانيتنه و قيامت كوننه ايمان كتورمزلر (وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ)
وكوكللرى شكه دوشدى (فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ) پس انلر كندو شكلرنده متحير اولمشلر
(وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ) واكر غزا ايچون چيقمغى ايسته سيديلر (لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً) البته اول
چيقمق ايچون آلات مهيا ايدرلردى (وَلَكِنْ كَرِهَ اللَّهُ انْبِعَاثَهُمْ) وليكن حق جل وعلا چيقمالرينى
ايستمدى (فَثَبَّطَهُمْ) پس جبانت وكسل ايله كندولرينى غزادن اليقودى (وَقِيلَ اقْعُدُوا
مَعَ الْقَاعِدِينَ) وكندولره دينلدى اوتورنلر ايله اوتورك يعنى حضرت پيغمبر كندولره اذن و يردوكى

حمل انلره ديدكى مدينه ده قلان عورتلر و اوشاقلر و خسته لر ايله قالك (لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ
اراكزده چيقمش اولسيديلر (مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا) چيقمه لريله شر و فساددن اوزكه برشئ
سزه آرتورمزلردى (وَلَأَوْضَعُوا خِلَالَكُمْ) والبته سخن چينلك وافساد ايله اراكزده سعى
ايدرلردى (يَبْغُونَكُمُ الْفِتْنَةَ) اول حالده كه اراكزده خلاف صالمق ايله سزى مفتون ايتمك
استرلر (وَفِيكُمْ سَمَّاعُونَ لَهُمْ) و اراكزده انلر ايچون ايشيديجيلر واركه سوزيكزى ايشيدوب
انلره كتورورلر (وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ) و حق جل وعلا ستمكارلرك احوالنه دانادر پس
انلرك ضمائرنده اولان اشيايى بخشى بيلور (لَقَدِ ابْتَغَوُا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ) قسم اولسونكه بوندن
اسبق فتنه ايستديلر يعنى احد وقعه سنده ايشك بوزلمسنه و بولداشلرك آيرلمسنه
طالب اولديلر (وَقَلَّبُوا لَكَ الْأُمُورَ) و ايشلرى سنك ايچون دوندرديلر يعنى مكر حيله لر ايله ايشك
بوزلمسيچون تدبير ايدرلر (حَتَّى جَاءَ الْحَقُّ) اول وقته دك نصرت الهيه كلدى (وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ)
وخدانك دينى آشكارا اولدى (وَهُمْ كَارِهُونَ) و انلر آنك ظهورك ايستمزلر كتورديلر كه جد بن
القيس حضرته كلوب ديدى يا رسول الله انصاره معلومدر كه بن نسا طائفه سنه غايتله
مبتلا يم بنى بو سفرده كتورمه قورقرم روملك قاريلرينه ميل ايدوب مفتون اولورم كرم ايت
بنى كتوروب فتنه يه صالمه عالم السر والخفيات آنك حقنده بو آيتى منزل ايدوب بيوردى
(وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ ائْذَنْ لِي) و انلردن بر كيمسه وار كه سويلر بكا اذن وير (وَلَا تَفْتِنِّي) و بنى
مفتون قيلمه (أَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا) آكاه اولك كيم فتنه يه دوشديلر كه تخلفلرى ظاهر
اولدى (وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ) و تحقيقا كيم دوزخ كفارى ييغيجيدر قيامت كوننده
(إِنْ تُصِبْكَ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ) اكر بعض غزالرنده سكا برابولك حاصل اولورسه منافقلرى غمناك
قيلار (وَإِنْ تُصِبْكَ مُصِيبَةٌ) و اكر بعض سفرلرده سكا بر يمانلق دكر (يَقُولُوا قَدْ أَخَذْنَا أَمْرَنَا
مِنْ قَبْلُ) ديرلر ايشمزك احتياطنى الدق بوجنك واقع اولمدن اول يعنى كندو رايلرك بكنوب
ديرلر وهلهٔ اولاده ايشمزى يو ملاحظه ايدوب بو سفره كيتمدك (وَيَتَوَلَّوْا وَهُمْ فَرِحُونَ) و مجلسكدن
دونوب كيدرلر اول حالده كه كندولر سونمشلر (قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا) سويله
بزه هيچ بر نسنه دكمز الا اول شئ كه تكرى تعالى بزه آنى يازدى (هُوَ مَوْلَانَا) كندو در ايشمزى
اصلاح ايدوب ياردم ايدن (وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) و ايزد ذو الجلال اوزره اهل
ايمان اعتماد ايتسون اوزكه سنه اعتماد ايتمسونلر (قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا إِلَّا إِحْدَى الْحُسْنَيَيْنِ

سویله سز بزه انتظار ایتمزسز الا ایکی یولکك بریسین یعنی غزالرده ظفر و شهادتدن غیری
برشی بزه انتظار ایتمزسز (وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ) و بز سزه ایکی یمانلغك بریسین انتظار ایدرزکه
(اَنْ يُصِيبَكُمُ اللّٰهُ بِعَذَابٍ مِنْ عِنْدِهٖ) تکری تعالی سزی براشکنجه ایله دکه کندو قتندن
(اَوْ بِاَيْدِينَا) یا اللریمزله سزه برعذاب دکدیره که کفریکز سببیله سزی قتل ایده رز (فَتَرَبَّصُوا)
پس عاقبتمزا وله جق شیئه منتظر اولك (اِنَّا مَعَكُمْ مُتَرَبِّصُونَ) که بی شبهه بزعاقبتکز قنغی
شی اوله جغنه سزکله انتظار ایدیجیلرزمرویدرکه جد بن القیس مزبور غزادن قالمق ایچون
حضرتدن دستور ایستدیکنده دیدی یا رسول الله اکرچه فتنه قورقوسندن غزایه کیتمك ایستم
ولیکن عسکر اسلامه مالم ایله مدد ایده رم حق سبحانه و تعالی بو آیتی اکا جواب ولمعیچون ایندروب
بیوردی (قُلْ اَنْفِقُوا طَوْعًا اَوْ كَرْهًا) سویله یا محمد ارادتکزوار ایکن و یو غیکن مالکزی بذل ایدك
(لَنْ يُتَقَبَّلَ مِنْكُمْ) سزدن قبول اولمازیعنی بذل ایتدیککز مال حیز قبوله کچمز ایسترسه اول بذل
رضا حالتنده اولسون ایسترسه اکراه حالتنده (اِنَّكُمْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ) زیرا علی التحقیق سز
دائره ایماندن چیقمش برکروه ایدیکز (وَمَا مَنَعَهُمْ اَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ) و برشی آنلری منع ایتمدیکه
صدقه لری کندولردن قبول اولنه (اِلَّا اَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللّٰهِ وَبِرَسُولِهٖ) الا که بلاشك انلر خدایه
و پیغمبرینه تصدیق کتورمدیلر یعنی بذل ایتدکلری مالك قبول اولنمسین برشی منع ایتمدی
الا کفرلری (وَلَا يَأْتُونَ الصَّلٰوةَ اِلَّا وَهُمْ كُسَالٰى) و نمازك قیلمسنه کلمزلر الا و حالده که کندولر
آغرلنمشلردر (وَلَا يُنْفِقُونَ اِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ) و برنسنه فی سبیل الله صرف ایتمزلر الا و
حالبوکی کندولر آنك صرفا ولنمسین ایستمزلر زیرا نه آنك و یرمسنده ثواب توقع ایدرلر
ونه ترك اولنمسندن عذاب ملاحظه ایدرلر (فَلَا تُعْجِبْكَ اَمْوَالُهُمْ وَلَا اَوْلَادُهُمْ) پس انلرك
نه اموالی ونه اوشاقلری سکا خوش کلمسونلر (اِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ) بوندن اوزکه برنسنه یوقدر کیم
تکری تعالی ایسترکه (لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) آنلرك جمع و حفظیله کندولرك حیوة
دنیویه ده معذب ایلیه (وَتَزْهَقَ اَنْفُسُهُمْ) وارواحلری بدنلرندن صعوبتله چیقه (وَهُمْ
كَافِرُونَ) و حالبوکه کندولرکافردرلر یعنی کفراوزره میت اولوب اموال و اولادلری کندولره
منفعت ایتمزپس اول اموال و اولاد انلره استدراج اولور (وَيَحْلِفُونَ بِاللّٰهِ اِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ) دخی
اهل نفاق خدایه آند ایچرلرکیم علی التحقیق کندولر سزدندریعنی مسلمانلرك زمره سندندرلر
(وَمَا هُمْ مِنْكُمْ) و حالبوکه کندولر سزدن دکلدرلر (وَلٰكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ) ولیکن آنلر

برکوهد.

برکروهدرلرکه قورقرلر (لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَاً) اکر برصغنجق یر بولسیدیلرکه اکا التجا ایدرلر (اَوْ مَغَارَاتٍ)
یا برمغاره لرکه آنده قپانه لر (اَوْ مُدَّخَلًا) یا بر پرده بردلك که ایچنده اختفا ایده لر (لَوَلَّوْا اِلَيْهِ) البته
اکا توجه ایدرلردی (وَهُمْ يَجْمَحُونَ) و حالده که کندولر تیزلر بر تیزلمکه کندولرك برشیء دوندرمز کتوردیلرکه
حضرت صلی الله علیه و سلم صدقه نك قسمتنه فرمان ایلدی ابو الجواز منافق حضرتدن اوتری دیدی
دوستکزه بقمزمیسزکه صدقاتی قیون چوبانلری ارسنده قسمت ایدوب کمان ایدرکه کندوسی عدل
ایدیور حق سبحانه و تعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ) دخی منافقلردن
شول قسم وارکه صدقات قسمتنده سنی عیبه منسوب قیلر (فَاِنْ اُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا) پس اکر اندن
برشیء و یریلورلر خوشنود اولورلر (وَاِنْ لَمْ يُعْطَوْا مِنْهَا) و اکر اندن برنسنه و یرلمزلر (اِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ)
اول محل کندولر دارلیلورلر (وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوا مَا اٰتٰيهُمُ اللّٰهُ وَرَسُولُهٗ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللّٰهُ) و اکر انلر خدا و پیغمبری
کندولره و یردوکی شیء پسندیده ایدوب دیسیدیلر حق جل و علا بزه کافیدر (سَيُؤْتِينَا اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ)
بلاشبهه خدا عز و جل کندو کرمندن بزه براحسان ایدر (وَرَسُولُهٗ) و پیغمبری دخی براحسان ایدرکه
شمدی و یردوکی شیدن زیاده اوله (اِنَّا اِلَى اللّٰهِ رَاغِبُونَ) تحقیقا کیم بزایزد ذو الجلالك کرمی
سمتنه میل ایدیجیلرز بلاشك بو سوزلرك سویلمسی انلره خیرلو ایش اولوردی (اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ
لِلْفُقَرَاءِ) بوندن غیری برنسنه یوقکه زکوة مقوله سی درویشلره در (وَالْمَسَاكِينِ) و بوفسلره
حضرت امام اعظم قتنده فقیر شول کیمسه درکه کفایت ایتمیجك قدر مال و کسبی اوله و مسکین
شول کیمسه درکه نه مالی و نه کسبی اوله و امام شافعی قتنده عکسله در (وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا)
دخی زکوة اوزرینه عمل ایدنلره در یعنی مال زکوة دخی و یریلور شول کمسنه لره که آنك جمعنده
سعی ایدرلر (وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ) دخی زکوة کوکلری جمع اولنانلره در و انلر شول کیمسه لردرکه اسلامه
کلمشلردی لیکن اسلاملرنده ضعف ولمغله اسلاملری اوزره طورمق ایچون حضرت صلی الله علیه و سلم
کندولره زکوتدن و یردی و حضرتدن صکره حضرت ابی بکر رضی الله عنهك خلافتنده اجماعك
انعقادیله بونلرك سهمی ساقط اولدی (وَفِي الرِّقَابِ) دخی زکوة بیونلرك آزاد ایتمکه صرف اولنمق
ایچوندر یعنی مکاتب اولانی قول کردننی قورترمق ایچون اندن بر مقدار شیئله معاونت اولنور
(وَالْغَارِمِينَ) دخی زکوة ضرورت نفسلری ایچون بورج الوب ادا ایتمکه طاقتلری اولمیانلر مدد یا اصلاح
ذات البین ایچون بورجلی اولانلره در نه معصیت ایچون بورجلی اولانلره و یریلور (وَفِي سَبِيلِ اللّٰهِ)
دخی زکوة جهادده صرف اولنمق ایچوندر یعنی انکله غازیلره آت و سلاح و ذخیره النور (وَابْنِ السَّبِيلِ)

دخی زکوة شهرنده مالی اولوب غربتده زادی اولمیان کمسنه در (فريضة من الله) تکری تعالی قتنده ثابت اولمش بر فرض یعنی حق جل وعلا اصناف مزبوره یه صدقاتی تعیین ایلدی (والله عليم حكيم) وایزد ذو الجلال ارباب استحقاقی کما ینبغی بیلیجیدر هر نسنه‌یی محلنده وضع ایدیجیدر منقولدر که منافقلرک بر جمعی اوتوروب نفاقلرینه متعلق بعض کلام سویلیشورلردی انلرک بریسی دیدی بو سوزدن فراغت ایدک احتمال وار که محمد کلاممزی ایشیده و رسوالغمزه باعث اولوب اکا جواب ویره دیکر که محمد براویه مایل آدمدر ایسترسه دیدیکمز کلامی سویلرز ایشتدوکی تقدیرده واروب سوزی بن غیری قالبه قورز بزی تصدیق ایدر حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (ومنهم الذين يؤذون النبي) دخی منافقلردن شول کمسنه‌لر وار که ازار ایتشدیررلر (ويقولون هو اذن) ودیرلر کندوسی هر سویلنان سوزی ایشیدیجیدر (قل اذن خير لكم) سویله کندوسی سزه کوزل اولان سوزک ایشیدیجیسیدر بنه اول وجه اوزره که سز سویلرسز (يؤمن بالله) خدانک وحدانیتنه تصدیق کوردر (ويؤمن للمؤمنين) واهل ایمانی تصدیق ایدر زیرا انلرک اخلاصی کندویه معلوم اولمشدر (ورحمة للذين امنوا منكم) وسزدن ظاهرده ایمان کتورنلره بر رحمتدر یعنی بویله دکلدر که دیدیککز باطل سوزلر اوزرینه کچه انجق مرحمت ایدوب سزی خلق اراسنده رسوا ایتمز (والذين يؤذون رسول الله) وشول کمسنه‌لر که خدانک رسولنه آزار ایتشدیررلر (لهم عذاب اليم) انلره بر دردلی اشکنجه وار (يحلفون بالله لكم) اهل نفاق سزکچون ای مؤمنلر آند ایچرلر (ليرضوكم) تا که سزی خوشنود ایده‌لر (والله ورسوله احق ان يرضوه) وخدا وپیغمبری اولادرکه کندولری خوشنود قیله‌لر (ان كانوا مؤمنين) اکر اهل ایمان ایدیلر (الم يعلموا انه من يحادد الله ورسوله) ایا بیلمدیلر کیم شان بودر که هر کیم تکری یه ورسولنه خلاف ایدر (فان له نار جهنم) مقرردر کیم دوزخ آتشی اکا اولمیدر (خالدا فيها) اقامتی علی الدوام ایچنده تقدیر ایتمش (ذلك الخزي العظيم) جهنمده همیشه اقامت ایتمک اولو رسوالقدر اسباب النزولده کتوردیکه اهل نفاق استهزا طریقیله ارالرنده دیرلردی قورقرز بر سوره اینوب رازمزی کشف ایده حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يحذر المنافقون ان تنزل عليهم سورة) ارباب نفاق قورقرلر که اهل ایمان اوزره بر سوره اینوب (تنبئهم بما في قلوبهم) اهل ایمانه بیلدیره اول شیئ که منافقلرک کوکللرنده ایدی (قل استهزؤا) یا محمد سویله استهزا ایدک (ان الله مخرج ما تحذرون) که بی شبهه خدا عز وجل قورقدیغکز نسنه‌یی چیقاریجیدر مرویدرکیم غزوۀ تبوکده منافقلرک بر جمعیتی

سرور

سرور کائنات اوزره مرور ایدوب بر بربرینه دیمکه باشلدی بو کشی‌یی کوررمیسز کیم نه سودای خام دوشمشدر ایسترشام اقالیمنک قلعه‌لرک آچه بو ایش قتی مستبعددر حق جل وعلا حبیبنه اندن خبر ویردی پس حضرت صلى الله عليه وسلم انلری حضورینه احضار ایدوب بیوردی سز بوکونه سوز دیدیکز همان قسم ایدوب دیدیلر بز سنک واصحابکک احوالنه متعلق سوزمز یوقدی انجق یول کسمک ایچون بعض کفتکو ایدیوردق حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (ولئن سألتهم) دخی قسم اولسونکه انلردن سؤال ایدرسنکه نه سویلیشوردیکز (ليقولن انما كنا نخوض ونلعب) البته دیرلر بوندن اوزکه بر نسنه یوقدرکه بر سوزک هر نوعندن خوض ایدوب اوینار دق (قل أبالله وآياته ورسوله كنتم تستهزءون) انلره على طريق التوبيخ سویله ایا خدایه وسوزلرینه وپیغمبرینه استهزا ایدیوردیکز (لا تعتذروا) عذر کتورمک زیرا عذرلریکز صاف یلاندر (قد كفرتم بعد ايمانكم) بی شبهه کیم ایمانی اظهار ایتدیککزدن صکره کافر اولدیکز (ان نعف عن طائفة منكم) سزدن بر کروهدن وازکچرسک (نعذب طائفة) بر کروهه اشکنجه ایده‌رز (بانهم كانوا مجرمين) اول سببله که انلر نفاق اوزره اصرار ایتمکلرندن اوتری کنهکار ایدیلر (المنافقون والمنافقات بعضهم من بعض) منافق اولان کشیلر ومنافق اولان عورتلر برلری برلرندندر یعنی افعالده واعتقادده بری برینه مشابهدر (يأمرون بالمنكر) کفر ومعصیتله خلقه امر ایدرلر (وينهون عن المعروف) وایمان وطاعتدن خلقی منع ایدرلر (ويقبضون ايديهم) والرک طوترلر یعنی الرک خیر ایشلمسنه وصدقه ویرمسنه آچمزلر (نسوا الله) تکرینک فرمانک اونتدیلر (فنسيهم) پس حق جل وعلا کندولرک ترک ایتدی یعنی فضل وکرمندن کندولرک بی بهره قیلدی (ان المنافقين هم الفاسقون) بی شک کیم ارباب نفاق کندولردر خیر دائره‌سندن چیقانلر (وعد الله المنافقين والمنافقات والكفار نار جهنم) حق جل وعلا منافق اولان کشیلره ومنافق اولان عورتلره وایمان کتورمیانلره دوزخ آتشک وعده ایتدی (خالدين فيها) ایچنده على الدوام اقامتی تقدیر ایتمشلر (هي حسبهم) دوزخ آتشی کندولره کافیدر (ولعنهم الله) وایزد جل جلاله کندولرک رحمتندن دور قیلدی (ولهم عذاب مقيم) وکندولره بر کسلمه‌مش اشکنجه وار (كالذين من قبلكم) سزای اهل نفاق سزدن اسبق اولانلر کبی سز (كانوا اشد منكم قوة) زور جهتندن سزدن زیاده بیرک ایدیلر (واكثر اموالا واولادا) واموال واوشاقلر جهتندن سزدن غایتله چوق ایدیلر (فاستمتعوا

بخلاقهم) پس دنیانك لذتلرندن نصیبلریله بهره‌مند اولدیلر (فاستمتعتم بخلاقكم) پس سز دخی نصیبكزله بهره‌مند اولدیكز (كما استمتع الذين من قبلكم بخلاقهم) نته كه سزدن اسبق اولانلر نصیبلریله بهره‌مند اولدیلر (وخضتم كالذي خاضوا) دخی باطله كیردیكز بر كیرمك آنلرك كیرمسی كبی (اولئك حبطت اعمالهم) اولكروه اعماللری باطل اولدی (في الدنيا والآخرة) بو جهانده واو بر جهانده (واولئك هم الخاسرون) واولكروه كندولردر اوتوزنلر (ألم يأتهم نبأ الذين من قبلهم) آیا كندولردن اسبق اولانلرك خبری كندولره كلمدیمی (قوم نوح) حضرت نوحك طائفه‌سی كه طوفان ایله غرق اولدیلر (وعاد) وعاد قومی كه باد صرصر ایله نابود اولدیلر (وثمود) وثمود ایلی كه صیحه ایله هلاك اولدیلر (وقوم ابراهيم) وحضرت ابراهیمك كروهی كه انواع عذاب ایله مبتلا اولدیلر (واصحاب مدين) ومدین اهلی كه یوم الظله نك عذابنه كرفتار اولدیلر وانلر حضرت شعیبك جماعتیدر (والمؤتفكات) وكویلر خلقی كه زیر وزبر اولدیلر وانلر حضرت لوطك قومیدر (أتتهم رسلهم بالبينات) كندولره پیغمبرلری روشن دلیللر ایله كلدی (فما كان الله ليظلمهم) پس ایزد ذو الجلال اولمزدیكه كندولره ستم ایده یعنی حق جل وعلا انلری جرمسز معذب ایتمزدی (ولكن كانوا انفسهم يظلمون) ولیكن جانلرینه كندولر ستم ایدرلردیكه كفر ومعصیت ایله عقابه آنی مستحق قیلدیلر (والمؤمنون والمؤمنات) واهل ایمان اولان كشیلر واهل ایمان اولان عورتلر (بعضهم اولياء بعض) برلری برلرینك دوستلریدر یاردم ده وآرقه‌لشمه ده (يأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر) شرعا مستحسن اولان شیئ ایله امر ایدرلر وشرعا مستقبح اولان نسنه دن خلقی منع ایدرلر (ويقيمون الصلوة ويؤتون الزكوة) ونمازی شرائط وادابیله قیلورلر وفرض اولان مال زكوتنی ارباب استحقاقه ایصال ایدرلر (ويطيعون الله ورسوله) وخدایه وپیغمبرینه فرمانبرلك ایدرلر (اولئك سيرحمهم الله) اولكروه یقینده خدا عز وجل كندولره مرحمت ایدر (ان الله عزيز حكيم) بی‌شبهه كه خدا عز وجل هر ایستدوكی ایشه اوزره غالب اشیایی محلنده وضع ایتمكه دانادر (وعد الله المؤمنين والمؤمنات) حق جل وعلا مؤمن اولان كشیلره ومؤمن اولان خاتونلره وعد ایتدی (جنات تجري من تحتها الانهار) بر باغلر كه اشجاری آلتندن ایرمقلر آقر (خالدين فيها) ایچنده ما قامتی على الدوام تقدیر ایتمشلر (ومساكن طيبة في جنات عدن) دخی انلره وعد ایتدی بر پاكیزه منزللر عدن باغلرنده حضرت صلى الله علیه وسلمدن مرویدر كه بیوردی عدن خدایه منسوب بر مكاندر آنی بر كیمسنه كورمدی ونه تصویری بر انسانك خاطرینه خطور ایتدی اوچ قسمدن اوزكه بر كیمسه انده ساكن

اولماز وآنلر پیغمبرلر وصدیقلر وشهدادر حق جل وعلا آنك حقنده بیوردر طوبی لمن دخلك یعنی معیشتك كوزلی شول كشیه در كه سكا كیردی بوندن صكره حق سبحانه وتعالی اهل ایمانه اول نعمتلردن اعظم اولان شیئی وعده ایدوب بیوردی (ورضوان من الله اكبر) وتكریدن بر خوشنودلق بهشتك نعمتلرندن غایتله بیوكدر زیرا هر دولت وسعادتك منشائی اودر (ذلك الفوز العظيم) اول خوشنودلق كندودر اولو قورتلمق كه دنیا وما فیهانك فتنه‌سندن برامستحقردر (يا ايها النبي جاهد الكفار) ای خدادن خبر كتورن ذات پاك اهل كفره قلیج ایله جهاد ایت (والمنافقين) واهل نفاقه الزام حجت ایله واقامهٔ حدود ایله جهاد ایت (واغلظ عليهم) واوزرلرینه درشت اول یعنی جهادده اصلا كندولره محابا ایتمه (ومأويهم جهنم) وانلرك دونجك یری دوزخدر (وبئس المصير) ویمان دونجك مكاندر دوزخ مرویدر كه سرور كائنات غزوهٔ تبوكده ایكی آی مقداری اقامت ایلدكی اثناده ایكن اوزرینه وحی اینوب غزادن تخلف ایدن منافقلرك عیوبن سویلردی جلاس بن سوید دیدی اكر محمد جماعتمزك حقنده سویلدیكی سوزلر طوغریسه على التحقیق بز اشكلردن بترمز بو مقاله حضرت صلى الله علیه وسلمك سمع شریفنه ایرشیجه مزبوری احضار ایدوب دیدوكی سوزك وقوعنی كندوسندن استفسار ایلدی على الفور قسم ایتدیكه بو سوزی بن هركز صادر اولمدی حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (يحلفون بالله ما قالوا) خدایه آند ایچرلركه اول سوزی دیمدیلر (ولقد قالوا كلمة الكفر) وتحقیقا كیم كفره مؤدی اولان سوزی دیدیلر (وكفروا بعد اسلامهم) واسلامی اظهار ایتدكلرندن صكره كفری اظهار ایتدیلر (وهموا بما لم ينالوا) واول ایرشمدوكی شیئك فعلنه قصد ایتدیلر وانلرك مقصدی بو ایدیكی حضرتی واهل هجرتی مدینه‌دن اخراج ایده‌لر (وما نقموا الا ان اغنيهم الله ورسوله من فضله) ومنافقلرك اهل ایمان اوزره بر علت ایچون انكارلری واقع اولمدی الا اول علت ایچون كه ایزد جل جلاله كندو كرمندن وپیغمبری كندولرك بای قیلدی زیرا حضرت هجرت ایتمدن اول مدینه خلقنك چوغی فقیر ایدی اولدم كه حضرت صلى الله علیه وسلمك قدومی مدینه‌یه مشرف قیلدی آنلر غنائم سببیله دولتمند اولدیلر ومزبور جلاسك برآزادلو قوله‌سی قتل اولندی حضرت صلى الله علیه وسلم فرمان ایتدیكه اون ایكی بیك درهم آنك دیه‌سی جلاسه ویریله (فإن يتوبوا) پس اكر نفاقدن رجوع ایدوب پشیمان اولورلرسه (يك خيرا لهم) توبه ایتمك انلره بخششی اولور مرویدركیم چون بو آیت نازل اولدی جلاس دیدی یا رسول الله حق جل وعلا اوزریمه توبه عرض ایتدی حالا اعتراف ایدرم كه او كلام

بند نصادر اولدیکی شیمدی بلکه دیدوکم سوزه پشیمان اولوب توبه ایلدم و بو توبه اوزره استقامت
ایلدی (وَإِنْ يَتَوَلَّوْا) واکر توبه دن یوز چویروب نفاق اوزره اصرار ایدرلر (يُعَذِّبْهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا)
حق جل و علا کندولرك بردرلی اشکنجه ایله معذب ایدر (فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) بو جهانده و اوبر جهانده
(وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ) و یر یوزنده آنلره اصلا نه بر دوست و نه بر یاردمجی اولور
کوردیلرکه مدینه خلقندن ثعلبه بن حاطب عوف نام کمسنه حضرتك حضورینه کلوب دیدیکه یا رسول الله
حق سبحانه و تعالی حضرتلرندن ایسته که بنی دولتمند ایلیه حضرت صلی الله علیه و سلم اکا بیوردیکه ای ثعلبه
آز مالکه شکرك ایدرسن چوق مالدن یکدر که شکرك ادا ایتمکه طاقتك اولمیه بو سوزدنصکره خصوص
مزبورده حضرته مراجعت ایدوب دیدی شول پروردکار حقیچون که سنی حقله مرسل قیلدی اکر حق
سبحانه و تعالی بکا بر مال ایتّه و بر دهر حق صاحبنه حقك ادا ایدرم پس رسول اکرم صلی الله علیه و سلم
اکا دعا ایلدیکی حضرتك دعاسی آنك حقنده محل قبوله کچدی ثعلبه بر قوچ قیون ایدندیکه حق تعالی
اکا برکت صالدیکه کثرتندن مدینه ده اقامتی ممتنع اولوب مدینه اطرافنده بر دره ده ساکن
اولدی و بوایش کندو یه وقت نمازی جماعتله قیلمقدن مانع اولدی بعده نمازه کلمدیکندن
او نری حضرت آنی صوردیکی کیفیت احوال نه کونه اولدیغنی حضرته عرض اولندی پس بیوردیکه
یا ویح ثعلبه و اول اثناده حضرت صلی الله علیه و سلم مال زکوة جمع اولنمق ایچون ایکی کمسنه
یوللشدی نفاقا ثعلبه اولدیغی یره دوشدیلر اندن مال زکوتی ایستدیلر محبت مال کندو نی
بو سوز اوزره حمل ایتدیکه دیدیکی بو زکوة دیدیککز شیء جزیه در بر غیر نسنه دکلدر شیمدی بلکده
وارك کیدك تاکه بقه یم بو خبر حضرتك حضورینه عرض اولنیجق آندن متعجب اولدیلر ایزد جل
جلاله آنك حقنده بو آیتی منزل ایدوب بیوردیکی (وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهَ) و اهل نفاقدن بو مقوله
کیمسه وارکه تکریله عهد ایتدی (لَئِنْ آتَانَا مِنْ فَضْلِهِ) علی التحقیق حق جل و علا کندو کرمندن
بزه برشیء ویررسه (لَنَصَّدَّقَنَّ) البته صدقه ویروب مال زکوتی ادا ایدرز (وَلَنَكُونَنَّ
مِنَ الصَّالِحِينَ) و بی شبهه صلحادن مرسندن اولورز (فَلَمَّا آتَاهُمْ مِنْ فَضْلِهِ) پس اولوقتکه حق جل
و علا آنلره برشیء ویردیکی (بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا) خدا فرض قیلدیغی نسنه نك ویرمسنه بخل ایدوب
ایتدکلری عهد و پیماندن یوز چویردیلر (وَهُمْ مُعْرِضُونَ) و آنلر برکروه درلرکه عهد دن اعراض ایتمك
دابلریدر (فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِمْ) پس اول منع و اعراض کوکللرنده بر بد عقیده آنلره نتیجه
قیلدی (إِلَىٰ يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ) اولکونه دکه ایتدکلری ایشی کوررلر یعنی قیامت کوننه دك

عمللرینك مکافاتی کندولره ویریلور (بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ) و اول سببله که تکریه ویردکلری
وعده یه خلاف ایتدیلر (وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ) و اول سببله که سوزلرنده کذب ایدرلردی (أَلَمْ يَعْلَمُوا)
ایا وعده یه خلاف ایدنلر بیلمزلرمیکه (أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ) علی التحقیق خدا عز و جل
ضمیرلرنده نفاقدن کیزلی قیلدقلری شیء و آرالرنده دین اسلامه متعلق اولان طعن سوزلری
بیلور (وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ) و بیلمزلرمیدکیم ایزد ذو الجلال پوشیده اولان اموره کمال
اوزره دانادر مرویدرکه ثعلبه زکوتنی حضرت پیغمبره کتوردیکی پیغمبر صلی الله علیه و سلم
آنی قبول ایتمدی حضرت دار بقایه انتقال ایتدکدنصکره حضرت ابی بکره کتوردیکی اولدخی قبول
ایتمدی اندنصکره حضرت عمره کتوردی اودخی المسین ابا ایتدی صکره حضرت عثمان رضی الله
عنه زماننده مرد اولدی نعوذ بالله من غضب و لا حول و لا قوة الا بالله منقولدرکیم سرور کائنات
علیه افضل الصلوات غزوهٔ تبوکده خلق صدقه ویرمسنه تحریص ایتدیکی پس حضرت عبد الرحمن
بن عوف درت بیك درهم کتوروب دیدیکی یا رسول الله سکز بیك درهم مالکم درت بیکنی رب‌مه قرض
ویردم و درت بیکنی عیالم ایچون قودم حضرت اکا خیری دعا ایدوب بیوردیکی بارك الله لك فیما
اعطیت و فیما امسکت و بو دعانك تأثیریله حضرت عبد الرحمانك میراثندن ایکی خاتوننك
بریسی مستحق اولدیغی شیئك مقابله سنده سکسان بیك درهم ایله مصالحه اولندی
و عدی بن عاصم بر وصق خرما کتوردیکی بعده ابو عقیل انصاری بر صاع خرما کتوروب دیدیکه یا رسول الله
دون کیجه اخشامدن صباحه دك ایکی صاع خرما ایله صو چکدم بر بنی عیالم ایچون تأخیر
ایتدم بر بنی عسکر اسلامه مدد اولمق ایچون کتوردم حضرت صلی الله علیه و سلم بیوردیکی اهل
خیردن کلان خیراته اوزره بو دخی قویلسون اهل نفاق بو احوالی مشاهده ایدیجك بری بریله اشارتلشوب
دیدیلر عبد الرحمن و عدی بن عاصم بو شیء ویرمدیلر الا ریا ایتمك ایچون و حق سبحانه و تعالی
و پیغمبری ابو عقیلك بر صاعندن غنیدرلر پس حق سبحانه و تعالی بو آیتی منزل ایدوب
بیوردیکی (الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ) ممدوح اولمیان اوصاف شول
کیمسه لره اولسونکه صدقات ویرمسنده اهل ایماندن تطوع ایدنلره طعن ایدرلر
(وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ) دخی طعن ایدرلر شول کیمسه لره که طاقتلرنده اولان نسنه دن
اوزکه برشیء ویرمکه بوله مزلر (فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ) پس آنلره استهزا ایدرلر (سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ)
حق سبحانه و تعالی آنلره مکافاتلرك ویرر (وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) و دردلی اشکنجه آنلره در

كوردیلركه ارباب اخلاصدن اولان عبدالله بن ابی منافقك اوغلی بیدرینك خسته اولمغله حضرتدن طلب ایتدیكه پدرینه استغفار ایلیه حضرت صلی الله علیه وسلم جنابندن ذوالجلالدن مغفرت طلب ایدیجك بوآیت نازل اولدی (اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ) ارباب نفاق ایچون مغفرت طلب ایت یا انلر ایچون مغفرت طلب ایتمه یعنی استغفار وعدمی انلرك حقنده مساویدر زیرا هیچ بریسی انلره منفعت ایتمز (إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً) اكر انلر ایچون یتمش كره مغفرت طلب ایدرسن (فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ) البته حق جل وعلا انلره مغفرت ایتمز (ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ) اول استغفارك عدم قبولی انلره اول سببله اولدیكه علی التحقیق انلر تكرینك وحدانیتنه وپیغمبرینك رسالتنه تصدیق كتورمدیلر (وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ) وخدای ذوالجلال كفرده تمرد ایدن كروهه طوغری یول كوسترمز (فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ) غزادن قالان كمسنه لر سوندیلر پیغمبردن صكره اوتورمقلریله (وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ) وایستمدیلركهماللریله وجانلریله خدانك یولنده چالشه لر (وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ) وبری برینه دیدیلر اسیلكده غزایه چیقمكز (قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا) سویله دوزخك آتشی حرارتجهتندن بواسیلكدن زیاده بركدر (لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ) اكر بیلسیدیلر كیم غزایه كتمیه نك مقری دوزخدر اندن تخلف ایتمزلردی (فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا) پس انلر از كولسونلر وچوق اغلسونلر (جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) حق جل وعلا انلره برخوش مكافات ایدر قزاندقلری اشیا سببیله (فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ) پس اكر حق جل وعلا سنی دوندررسه (إِلَىٰ طَائِفَةٍ مِنْهُمْ) مدینه ده تخلف ایدن بومنافقلرك بركروهی سمتنه (فَاسْتَأْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ) پس بوغزادن اوزكه برغزایه دخی چیقمغه سندن اذن طلب ایدرلرسه (فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا) سویله هركز بنمله چیقمزسز (وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا) واصلا بنمله بردشمنله جنك ایتمزسز (إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ) زیرا علی التحقیق اوتورمغله راضی اولدیكز ایلك كز (فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ) پس قالمشلرله اوتورك یعنی غزایه لیاقتلری اولمیان اوشاقلرله وقاریلرله قالك مرویدركه عبدالله بن ابی منافق مرض موتنده حضرتی ایستدی حضرت صلی الله علیه وسلم اعادسنه واردی دیدی یا رسول الله سندن ایسترمكی بكا استغفار ایده سن وبدنكه ملاصق اولان مبارك كوملكله بنی كفنلتده سن واوزریمه نماز قیله سن قچنكیم هلاك اولدی حضرت صلی الله علیه وسلم مبارك كوملكنی تكفینچون بولدی واوزرینه نماز قیلمغه توجه ایتدی

حق تعالی بوآیتی منزل ایدوب بیوردی (وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا) دخی منافقلردن براولمش كسه اوزره هركز نماز قیلمه (وَلَا تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ) وانكا استغفار ایتمك ایچون قبری اوزره طورمه (إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ) زیرا انلر علی التحقیق خدایه ورسولنه كفر ایتدیلر (وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ) واولدیلر وحالبوكه كندولر ایماننك دائره سندن چقمشلردر (وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ) واموال‌لری واوشاقلری سكا خوش كلمسونلر (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا) بوندن غیری برنسنه یوقكیم تكری تعالی ایستركه اول اموال واولاد سببیله انلری معذب ایلیه بوجهانده (وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ) دخی ایستركه ارواحلری بدنلرندن صعوبتله چیقه (وَهُمْ كَافِرُونَ) اوشحالده‌كه كندولر ایمانسزدرلر (وَإِذَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ أَنْ آمِنُوا بِاللَّهِ) وقچنكیم قرآندن برسوره منزل اولور بومضمونله كه تكرینك وحدانیتنه تصدیق كتورك (وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ) وپیغمبریله جهاد ایدك (اسْتَأْذَنَكَ أُولُو الطَّوْلِ مِنْهُمْ) منافقلردن مالیت صاحبی اولانلر سندن دستور طلب ایدوب (وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ) ودیدیلر بزی قوی وپرخانه لرده اوتورنلرله اوله لم (رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ) راضی اولدیلركه غزایه لیاقتلری اولمیان قاریلرله اوله لر (وَطُبِعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ) وكوكللری اوزره مهر اورلدی (فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ) پس انلر فهم ایتمزلركه جهاد ایچنده نه دكلو سعادتلر وار (لَٰكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ) لیكن پیغمبر وكندوسیله تكرینك وحدانیتنه ایمان كتوردیلر (جَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ) ماللریله وجانلریله خدانك یولنده جهاد ایتدیلر (وَأُولَٰئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ) واولكروهكه صفات جلیله ایله موصوفدرلر ایكی جهانك ایولكلری كندولره در (وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ) واوجماعت كندولردر المدن قورتلوب مقصد اعلایه ایرشنلر (أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) حق جل وعلا آنلره اماده قیلدی برباغلركه اشجاری آلتندن ایرمقلر آقر (خَالِدِينَ فِيهَا) ایچنده اقامتی علی الدوام تقدیر ایتمشلر (ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) اول نعیمك اماده اولنمسی اولو قورتلقدركه مافوقی اولماز (وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ) وصحرانشینلردن عذر كتورنلر كلدی (لِيُؤْذَنَ لَهُمْ) تاكه غزایه كتمكه كندولره دستور وریله یعنی بادیه ساكنلرندن اسد وغطفان قبیله لری كلوب غزادن تخلف ایتمك ایچون حضرتدن اذن ایستدیلر بوعذرله كه قلت مال وكثرت عیالمز غزایه كتمكدن بزه مانعدرلر (وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ) وادعاء ایمانله خدایه ورسولنه یلان سویلیانلر اوتوردی مراد اعرابك اول منافقلریكه

نه غزایه کیدیلر ونه کلوب بر عذر دیلدیلر (سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) بلاشبهه انلردن
کفر ایدنلره بردردلی اشکنجه دکر (لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ) نه ضبونلر اوزره (وَلَا عَلَى الْمَرْضَى) ونه خسته‌لر
اوزره (وَلَا عَلَى الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ) ونه شول کیمسه‌لر اوزرکه نفقه ایده‌جك برنسنه
بولمزلر (حَرَجٌ) برکناه یعنی بونز بوراولان اوچ قسم غزایه کیتمسه‌لر اوزرلرینه برکناه مترتب اولماز
(إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ) فجن خدایه وپیغمبرینه ناصح اولورلر یعنی آنلره کیزلیده واشکاره ایمان
کتوررلر (مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ) بولك ایدنلر اوزره عتاب ایتمکه هیچ یول اولماز (وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَحِيمٌ) وایزد ذوالجلال غزادن عذرله تخلف ایدنلره مغفرت ایدیجیدر معذور
اولانلره رخصت ویرمکله غایتله مهربانلر (وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ) دخی کناه
یوقدر شول کیمسه‌لر اوزره که فجن سکا کلدیلرتا که کندولرك غزایه کیتمکه قالدره‌سز
(قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ) کندولره جواب ویروب دیدك بنك مقوله سندن سزی
اوزرینه قالدره‌جق برنسنه بولمم (تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ) دونوب کتدیلر
اوحالده که کوزلری یاشدن قینایوب دوکلور (حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ) قیغـو
جهتندن که برنفقه ایده‌جك شئ بوله مزلر وبونلر انصاردن یدی کیمسه ایدیلـر
فجن خلق غزوهٔ تبوکه دعوت اولندیلر حضرت صلی الله علیه وسلمك آستانهٔ سعادت
آشیانه کلوب دیدیلر یا رسول الله لطف واحساننددن ایسترزکیم بزه بینجك شئ ویره‌سین
تا که اهل ایمانله غزایه کیده‌لم حضرت آنلره جواب ویردیکه ایستدیککز شئ بنده یوقدر آغلیه‌رق
دونوب کتدیلر (إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ وَهُمْ أَغْنِيَاءُ) بوندن غیری برنسنه‌ده
یوقدرکه ملامت وعتاب شول کیمسه‌لر اوزره‌درکه سندن اذن طلب ایدرلر وحالبوکه
کندولر بایدرلر (رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ) خوشنود اولدیلرکه قاریلرله واوشاقلرله
اوتورمش اوله‌لر (وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ) وایزد ذوالجلال کوکللری اوزره مهر اوردی
(فَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) پس انلر بیلمزکه عاقبتلری نیه وارر (يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ)
سزه عذر کتوررلر فجن کندولره دونرسز بو سفردن (قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا) سویله یلان عذر
کتورمك (لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ) سزی هرکز تصدیق ایتمزز (قَدْ نَبَّأَنَا اللَّهُ مِنْ أَخْبَارِكُمْ) تحقیقا که
حق جل وعلا بزی احوالکزدن آگاه قیلدیکه نه مقصدله سز غزادن تخلف ایتدیکز
(وَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ) وبی شبهه تکری تعالی ایشکزی کورر (وَرَسُولُهُ) وپیغمبری دخی کوررکه

الجزء

نفاقدن توبه ایدرسز یا خود اوزرینه ثابت اولورسز (ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ)
صکره دونمش قیلنورسز کیزلی واشکاره اولان اشیانك بیلیجیسی فرمانه (فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ) پس ایشلدیککز ایشدن سزی آگاه ایدرسزه توبیخ وملامت ایتمکله (سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ
إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ) یقینده غزادن کندولره دوندیککزده سزکیچون خدایه اند ایچرلر تاکه کندولردن
یوزچویروب عتاب ایتمیه‌سکز (فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ) پس انلردن یوز چویروب عتاب ایتمك (إِنَّهُمْ رِجْسٌ)
علی التحقیق آنلر بر مردارلقدرلر توبیخ وعتاب جانلرینه کار ایتمز (وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ) وانلرك
قرارکاهی دوزخدر (جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) قزاندقلری نسنه‌یه مکافات اولمق ایچون
(يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ) منافقلر سزه اند ایچرلرتا که کندولردن خشنود اوله‌سز (فَإِنْ
تَرْضَوْا عَنْهُمْ) پس اکر انلردن خشنود اولورسز (فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ) زیرا
علی التحقیق ایزد ذوالجلال ارباب فسق اولان کروهدن خشنود اولماز بوآیتدن مراد بوکه مؤمنلر
منافقلرك عذرینه الدانوب انلردن راضی اولمیه‌لر (الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا) بادیه‌نشین
اولان عربك کفرونفاقی اهل حضرك کفرونفاقندن قتیدر (وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ
عَلَى رَسُولِهِ) دخی غیرلرندن زیاده لیاقتلودرلرکه بیلمیه‌لر خدای پیغمبری اوزره ایندردوکی
احکامی (وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) وخدای متعال بادیه‌نشینلرك واهل حضرك احوالنه دانادر
مسیئ ومحسنلرینه عقاب وثوابدن دکدردوکی شیده کما ینبغی حکم ایدیجیدر (وَمِنَ الْأَعْرَابِ
مَنْ يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا) دخی بادیه‌نشینلردن بعض کیمسه وارکه حق یولنده صرف قیلدیغی شیئ
اودلك صایر (وَيَتَرَبَّصُ بِكُمُ الدَّوَائِرَ) وروزکارك تقلباتنی سزه انتظار ایدر یعنی آنی بکلرکه
دولت اسلامیه والعیاذ بالله منقلب اوله تاکه صرف قیلدیغی شیئك انفاقندن خلاص بوله
(عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ) روزکارك یمان دونشی اوزرلرینه اولسون (وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) وحق جل وعلا
انفاق محلنده سویلدکلری سوزی درست ایشیدیجی ضمیرلرنده اولان نسنه‌یه دانادر (وَمِنَ
الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) دخی اعرابدن بعض کیمسه وارکه تکرینك وحدانیتنه وروز
جزانك وقوعنه تصدیق کتورر (وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرُبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ) وجهادده صرف قیلدیغی شیئ
یقینلکلر سببی عد ایدر خدانك قتنده (وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ) دخی نبی پیغمبرك دعالری سببی
عد ایدر (أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ) آگاه اولك کیم علی التحقیق صرف ایتدکلری شئ کندولره سبب تقرب
اولور (سَيُدْخِلُهُمُ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ) بلاشبهه حق جل وعلا انلری کندو رحمتنه داخل قیلادر

يعنی انلری بوكونه ایدركه وجودلرینه رحمتی احاطه ایتدردر (اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) تحقیقا كه
خدای عز وجل درگاه عزتنه تقرب ایستیانلره مغفرت ایدوب لطف وكرمیله كندولرك اسركر
(وَالسَّابِقُونَ الْاَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْاَنْصَارِ) دخی اهل هجرتدن ومدینه خلقندن ایلرو
كیدوب ایلك اولانلر یعنی بو ایكی كروهدن جمع اهل ایمان اوزره سبقت ایدنلر (وَالَّذِينَ
اتَّبَعُوهُمْ بِاِحْسَانٍ) وانلره ایمان وطاعتله متابعت ایدنلر (رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ) خدا عز وجل
انلردن خشنود اولدی یعنی طاعتلرك قبول ایتدی (وَرَضُوا عَنْهُ) ونعم دینیه یه ودنیویه یه
نائل اولمقلریله اندن خوشنود اولدیلر (وَاَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْاَنْهَارُ) وانلره اماده
قیلدی برباغلر كه قصوری التندن ایرمقلر اقر (خَالِدِينَ فِيهَا اَبَدًا) آنك ایچنده همیشه بی پایان
اقامتی تقدیر ایتدكلری حالده (ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) اول خوشنودلق وبهشتلر اولو مقصدك
حصولیدر (وَمِمَّنْ حَوْلَكُمْ مِنَ الْاَعْرَابِ مُنَافِقُونَ) دخی بادیه نشینلردن شهرلریكزك
چوره سنده اولان كسنه لردن اهل نفاق وار (وَمِنْ اَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ) ومدینه
ساكنلرندن منافقلق اوزره اصرار ایدن كیمسه لر وار (لَا تَعْلَمُهُمْ) سن انلری بیلمزسن
یعنی انلری عینلریله تشخص ایتمزسن زیرا ظاهرلری اودكلو اسلام ایله اراسته اولمشدركه
فراست وفطانتده كامل اولان كیمسه اوزره حاللری خفی اولور (نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ) بز انلری بیلورز
انكچونكه قلوب اوزره اطلاع ایتمك بزه مخصوصدر (سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ) یقینده انلری ایكی كره
معذب ایده رز قتل ایله ورسوالكله (ثُمَّ يُرَدُّونَ اِلٰى عَذَابٍ عَظِيمٍ) صكره بر اولو اشكنجه یه دونمش
قیلنورلر كتوردیلر كه اهل اسلامك مخلصلرندن اون كسنه غزوهٔ تبوكده بی عذر تخلف
ایتدیلر اولوقتكه تخلف ایدنلرك حقنده نازل اولان تهدیدات الهیه یی مشاهده ایتدیلر
یدیلری مسجد شریفك دیركلرینه كندولرك باغلیوب آنده ایچدیلر كه كندو نفسمزی بوندن آچمزیز
حضرت صلی الله وعلیه وسلم بزی آچینجه حضرت صلوات الله علیه غزادن دونیجك معتاد قدیمی اوزره
مسجده كلوب ایكی ركعت نماز قیلدی انلری او هیئت اوزره كوریجه كیفیت احواللرینك سببك صوردی
انلره حاضر اولانلر صورت حاللرك سمع شریفنه عرض ایتدیلر لسان شریفی اوزره بو جاری اولدیكه
بندخی قسم ایدرمكه كندولرك آچمغه فرمان اولمیجق ایز دغفار بو آیت كریمه منزل ایدوب
بیوردی (وَآخَرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ) دخی منافقلردن اوزكه بر كروهكه صوچلرینه اقرار
ایتدیلر (خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا) بر كوزل ایش بر یمان ایشه قارشدردیلر (عَسَى اللّٰهُ

اَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ) شاید خدای ذو الجلال اوزرلرینه مغفرتله دونه (اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) بی شبهه
خدای عز وجل توبه ایدنك كناهندن تجاوز ایدر آنك اوزره رحمتله تفضل ایدرمرویدركه
قچن بو آیت نازل اولدی سرور كائنات صلی الله علیه وسلم انلری اطلاق ایتدیلر پس
كلوب دیدیلر یا رسول الله بو اموالمزكه بزی غزادن الیقودی ایچنده تصدقایت وبزی بو كناهدن
پاك ایت حضرت صلی الله علیه وسلم بیوردیكه اموالكزدن برشی المغه امر اولنمدم حق سبحانه
وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (خُذْ مِنْ اَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً) انلر مالك اولدقلری اشیادن
برصدقه آل (تُطَهِّرُهُمْ) آنك سببیله كندولرك كناهدن پاك قیلرسن (وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا) وانكله
حسناتلرك آرتروب كندولرك اهل اخلاصدن قیلرسن (وَصَلِّ عَلَيْهِمْ) ودعا ایله واستغفار له
اوزرلرینه میل ایت (اِنَّ صَلٰوتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ) كه بی شبهه سنك دعا واستغفارك انلره بر
ارامدركه انكله جانلری وكوكللری مطمئن اولور وانكله اعتماد ایدرلركیم تكری تعالی توبه لرك
قبول ایتدی (وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ) وحق جل وعلا انلرك اعترافلرك ایشدیجی نیتلرك كما ینبغی
بیلیجیدر (اَلَمْ يَعْلَمُوا اَنَّ اللّٰهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ) یا بیلمزلرمیكیم تكری تعالی كندودر
توبه‌ٔ قبول ایدوب كناهلرندن تجاوز ایدر (وَيَاْخُذُ الصَّدَقَاتِ) وكندودر صدقه لرك قبول
ایدر یعنی اخلاص ایله فقرایه ویردكلری صدقاتی قبول ایدوب كندولره مكافات ایدر (وَاَنَّ اللّٰهَ
هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ) دخی بیلمزلرمیكیم ایزد متعال كندودر توبه‌ٔ غایتله قبول ایدوب فضل
وكرمیله توبه ایدنی اسركر (وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ) دخی سویله ایستدیككزی ایشلك
بی شبهه خدا عز وجل ایشكزی كورر (وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ) وپیغمبری واهل ایمانی دخی
(وَسَتُرَدُّونَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) ویقینده كیزلی واشكارا بیلیجینك طرفنه دونمش
قیلنورسز (فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) پس ایشلدیككز اشیادن سزی آكاه ایدوب انلره كوره سزه
مكافات ایدر بوندن غزادن تخلف ایدن اون مؤمنك یدیسنك احوالی ذكر اولندی اوچی كه
قالمشدی حضرت صلی الله علیه وسلم فرمان ایتدیكه صحابهٔ كرامدن بر كیمسه انلرله نه
سویلشه ونه سلام ویره اندن طبیعتلری صیقلمغله نیتلرك صاف ایدوب جناب ذو الجلاله
توجه ایتدیلر حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَآخَرُونَ مُرْجَوْنَ لِاَمْرِ اللّٰهِ) دخی تخلف
ایدنلردن بر بشقه كروه خدانك فرمانه تأخیر اولنمشلردر (اِمَّا يُعَذِّبُهُمْ) یا كندولرك تعذیب
ایدر ایتدكلری شیء اوزره اصرار ایدرلرسه (وَاِمَّا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ) ویاخود اوزرلرینه توبه

ایدرایدکلرندن پشیمان اولور ایسه (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) وحق جل وعلا احوال اللرینه دانا کندولره
ایشلدوکی شیئده کما ینبغی حکم ایدیجیدر مرویدرکیم عمرو بن عوف نسلندن اولان طائفه
قبا نام مکانده برمسجد یاپدیلر تمام اولیجق سرور کائنات صلی الله علیه وسلمدن استدعا
ایتدیلرکه آنك ایچنده نماز قیله حضرت صلی الله علیه وسلم واروب آنك ایچنده نماز قیلدی
عمزادهلری اولان منافقلرکه غنم بن عوفا وشاقلریدر انلره حسد ایدوب کندولر دخی برمسجد
یاپدیلر اول قصدلهکه حضرتك دشمنی اولان ابو عمرو راهب شامدن دوندیجك آنك
ایچنده کندولره امام اوله پس اتمامی واقع اولیجق سید الانامه کلوب دیدیلر یارسول الله
خسته وحاجت صاحبنه وبغمورلی کیجه یه برمسجد یاپدق ایسترز ایچنده نماز قیلهسن حضرت
صلی الله علیه وسلم رداسن آلوب انده نماز قیلمغه توجه ایتدی حق سبحانه وتعالی بو آیتی
منزل ایدوب بیوردی (وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا) دخی تخلف ایدنلردن شول کیمسهلرکه
برعبادتخانه ایدندیلر مؤمنلره ضرر ایتمك ایچون (وَكُفْرًا) ودین باطله تقویت ویرمك
ایچون (وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ) واهل ایمان آراسنده آیریلق صالمق ایچون (وَإِرْصَادًا لِمَنْ
حَارَبَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ) وانتظار ایتمك ایچون شول کسنهکه خدا ئله وپیغمبریله جنك
ایتدی بو مسجد بناسندن اسبق منقولدرکیم احد جنکنده سرور کائناته اول راهب خبیث دیدیکه هر کروه که
سنکله جنك ایدرلر البته بن انلرله بولنملیم وبو حال اوزره مستمر اولدیحکه حنین جنکنده
کفار شکست اولدقده هوازن قبیله سیله شامه فرار ایتدی بو آرزو ایلهکه قیصردن
لشکر کتوروب سرور کائنات ئله جنك ایده حق سبحانه وتعالی آنك مقصودینی خائب قیلوب قنسرین شهرنده
کندوینی هلاك قیلدی (وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ) واول مسجدی یاپانلر البته آند ایچوب
دیدیلر یا پیغمبر ده کوزل خصلتدن اوزکه برشیء ایستمدك (وَاللّٰهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ)
وایزد جل جلاله شهادت ایدرکیم علی التحقیق انلر یمینلرنده یلانجیلردر (لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا) نماز
ایچون ایچنده هرکز طورمه (لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ) قسم اولسونکه برنمازکاهکه
پرهیزکارلق اوزره بنا ی صالندی (مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ) ابتدا موجود اولدیغی کوندن واو قبا مسجدیدرکه
حضرت صلی الله علیه وسلم آنی تأسیس ایدوب مدتا قامتنده اثنین کوندن جمعه کوننه دك
ایچنده نماز قیلدی (أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ) لائق ومستحقدرکه ایچنده نماز ایچون طورهسین (فِيهِ
رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا) ایچنده برکیشیلر وارکه کندو نفسلرینك پاك اولمسین سورلر

(وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُطَّهِّرِينَ) وحق جل وعلا کندو نفسلرك پاك ایلنلری سورمرویدرکیم قچن بو آیت نازل
اولدی سرور کائنات اهل قبادن صوردیکه ایا ابدست محلنده واستنجا ایتدیککزده نه ایشلرسنکزکه
خداء عز وجل سزی پاکلکله مدح ایتدی جواب ویروب دیدیلر یارسول الله قضاء حاجت ایتدیککزدن
صکره اوچ طاشله سلنورز بعده صوایله طهارت ایدرز (أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللّٰهِ
وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ) پس ایا شول کیمسه که دینك یاپسین تکریدن برقورقو وبرخشنودلق اوزره
تأسیس ایلدی یکرکدر (أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرُفٍ هَارٍ) یا شول کیمسه که دینك یاپسین
براوچمغه یقلشمش یارك کناری اوزره تأسیس ایلدی (فَانْهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ) درعقب اول
بنا یاپجسیله دوزخك آتشنده دوشدی بو کلام تمثیلدر اول کیمسهلرك حالنه که دینلرك
امور باطله اوزره بنا ایدوب که مالی کندولرك دوزخده قیلدی (وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ)
وحق جل وعلا ستم ایدن کروهه طوغری یولی کوسترمز (لَا يَزَالُ بُنْيَانُهُمُ) یاپمشلری منفك
اولماز (الَّذِي بَنَوْا) شول بناکه کندولرانی یاپدیلر (رِيبَةً فِي قُلُوبِهِمْ) کوکللرنده برشك یعنی
یاپدقلری یاپی همیشه شك ایتملرینه سبب ونفاقلرینك آرتمسنه باعث اولور زیرا اول
بناکندولرك شك وازدیاد نفاق اوزره حمل ایتدی مرویدرکیم قچن حضرت اوزره بو آیتلر
نازل اولدی صحابهء کرام رضی الله عنهمك برکروهنه فرمان ایتدیکه واروب اول مسجدی یقوب
خراب ایدهلر واندن صکره فرمان ایتدیکه مدینه خلقنك مزبلهلری اول مکان اوله پس بو ایشدن
طبیعتلرنده برعقده بغلندیکه علی الاتصال نفاق وشکلری کوکللرنده ثابت اولدیکی هیچ
زائل اولماز قالدی (إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ) مکرکوکللری پاره پاره اولهکه برشیئك ادراك واضمارینه
لیاقتی اولمیه (وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) وخداء عز وجل نیتلرینه دانا ایتدکلری بنانك ییقسنه امر
ایتدوکنده کرکی کبی برایش ایشلمشدر (إِنَّ اللّٰهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ
لَهُمُ الْجَنَّةَ) تحقیقاکیم حق جل وعلا اهل ایماندن جانلرك وماللرك صاتون الدیکه مقابلهسنده
کندولره بهشت جاودان اوله (يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ) بو کلام بیعك
کیفیتنه بیاندر کویا برکیمسه سویلدیکه نه کیفیتله بیع نفوس ایدرلر اکا جواب ویریلدیکه
فی سبیل الله جنك ایدوب اولدررلر واولمش قیلنورلر (وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا) شرادن مستفاد اولان
وعله مؤکددر یعنی حق سبحانه وتعالی انلره بو بیع وشرا ده کندو اوزره بر درست وعد ایتدیکه
هیچ تخلف ایتمز (فِي التَّوْرَاةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ) بو کتابلرده مثبت اولمشدر یعنی نه که قرآنده

بو وعده ثابتدر توراتده وانجيلده دخى مثبت اولمشدر (وَمَنْ اَوْفى بِعَهْدِهِ مِنَ اللّٰهِ) وكيمدر
پيمانته وفا ايدرخدادن زياده يعنى وعده سنه هركز خلاف اولميان خدادر اوزكه سى دكل
(فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ) پس صاتمغكزله شادمان اولك (الَّذى بايَعْتُمْ بِهِ) شول صاتمق كه
انكله خريد وفروخت ايتديكز (وَذلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظيمُ) واول بيع ايتمك كندودر اولو قورتلو
(اَلتَّائِبُونَ) مدح اوزره مرفوعدر وما بعدنده مذكور اولان صفات دخى اول حكمده در يعنى
مذكور اولان اهل ايمان معاصيدن توبه ايدنلردر (اَلْعَابِدُونَ) خدايه اخلاصله قوللق
ايدنلر (اَلْحَامِدُونَ) هر لحظه وهر آن تكرينك نعمتلرينه معترف اولانلر (اَلسَّائِحُونَ) تحصيل
علم ايچون مكاندن مكانه انتقال ايدنلر (اَلرَّاكِعُونَ السَّاجِدُونَ) نمازده ركوع سجود ايدنلر
(اَلْآمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ) ايمان وطاعته خلقه فرمان ايدنلر (وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ) وبدافعالدن
خلقى منع ايدنلر (وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللّٰهِ) دخى تكرى تعالى تبيين وتعيين ايتديكى صنورلرى كوزه دوب
تجاوز ايتميانلر (وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنينَ) واهل ايمانه مژده ويريعنى بو خصال ايله موصوف اولان مؤمنلره
بهشت جاودانله وايزد ذو الجلالك رحمتيله مژده لندرمرويدركيم رسول اكرم صلى الله عليه
وسلم عمّيسى ابو طالب محتضر اولديغى محلده اكا ديديكه كلمهٔ توحيدى سويله تاكه يارك قيامتده
حق تعالينك حضورنده سنكچون انكله احتجاج ايده يم ابو طالب قائل اولمدى پس حضرت صلى الله
عليه وسلم بيوردى هميشه خدادن سكا مغفرت طلب ايدرم بكا اندن اوترى منع كلنجه بعده
ابو طالب اولدى حضرت صلى الله عليه وسلم اكا مغفرت طلب ايتمكه شروع ايلدى صحابهٔ كرام
رضى الله عنهم دخى كفر اوزره اولمش اقاربلرينه مغفرت طلب ايتمكه باشلديلر بو دليلله كه
محمد المصطفى خصمنه مغفرت طلب ايديور وبوندن اسبق حضرت ابراهيم پدرينه دخى
مغفرت طلب ايتدى حق جل وعلا بو آيتى منزل ايدوب بيوردى (مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذينَ اٰمَنُوا
اَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكينَ) پيغمبره واهل ايمانه جائز دكلديكه مشركلره مغفرت طلب ايده لر
(وَلَوْ كَانُوا اُولى قُرْبى) واكر مشركلر خصملق آيه سى ايديلر (مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحَابُ الْجَحيمِ)
كندولره نمايان اولدقدنصكره كيم على التحقيق انلر دوزخ اربابيدر (وَمَا كَانَ اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهيمَ
لِاَبيهِ) وحضرت ابراهيمك مغفرت طلب ايتمسى پدرنه برنسنه دكل ايدى (اِلَّا عَنْ مَوْعِدَةٍ وَعَدَهَا
اِيَّاهُ) الا بر وعده نك وفاسندن اوتريكه آنى كندويه وعده ايتمش ايدى (فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ اَنَّهُ عَدُوٌّ
لِلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ) پس اولوقتكه كندويه آشكارا اولديكيم پدرى خدايه دشمندر اندن بيزار اولدى

(اِنَّ اِبْرٰهيمَ لَاَوَّاهٌ) تحقيقا كيم حضرت ابراهيم چوق آه ايديجيدر يعنى رقت قلبى وكثرت رحمتى
غايتله زياده در (حَليمٌ) اذيت اوزره چوق صبر ايليجيدر كه پدرى كندويه دبردى كلا رجمنك كندوسى
اكا جواب ويردى سأستغفر لك چونكه مشركلره استغفار ايدنلرك خطاسن بيان
ايتدى بو آيتده اول فعللرى اوزره مؤاخذه اولنمدقلرك بيان ايدوب بيوردى (وَمَا كَانَ اللّٰهُ لِيُضِلَّ
قَوْمًا) واولمازديكه حق جل وعلا كمراهلرك مؤاخذه سى كبى بر كروهى مؤاخذه ايده (بَعْدَ اِذْ هَدٰيهُمْ)
كندولرك اسلامك يولنه يتشدردكدنصكره (حَتّى يُبَيِّنَ لَهُمْ مَا يَتَّقُونَ) كندولره بيان ايتمنجه
پرهيز ايده جكلرى شيئ (اِنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَليمٌ) بى شبهه كيم ايزد متعال هر نسنه يه دانادر پس
اوبحماعتك احوالنى بخشى بيلور (اِنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) تحقيقا كيم ايزد جل جلاله
كندويه مخصوصدركوكلر وير ك پادشاهلغى (يُحْيي وَيُميتُ) بى روح اولانلرى زنده قيلار وزنده
اولانلرى اولمش قيلار (وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصيرٍ) وتكريدن اوزكه سزه هيچ
بر دوست ونه بر يار ديجى وار (لَقَدْ تَابَ اللّٰهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرينَ وَالْاَنْصَارِ الَّذينَ اتَّبَعُوهُ فى سَاعَةِ
الْعُسْرَةِ) تحقيقا كه حق جل وعلا توبه ايتدى پيغمبر اوزره ومشقت محلنده كندويه اويان
مهاجرين وانصار اوزره دخى توبه ايتدى يعنى كناهلرك آثارندن كندولرك مبرا قيلدى وساعة
العسره غزوهٔ تبوكدر بو اسم ايله اول جهتدن تسميه اولنديكه ايچنده غازيلر عظيم مشقت
چكديلر بر مرتبه ده كه اون آدم بر بنكه مشترك اولدى وشدت عطشدن دوه اشكنبه سنك صوين
ايچديلر وايكى آدم بر كونده بر خرما ايله اكتفا ايتديلر وازبسكه مهاجرين وانصار بو مشقتلرى
چكديلر حق سبحانه وتعالى كندولرك بونكله مدح ايتديكه مشقت ساعتنده حضرت پيغمبره تابع
اولديلر (مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزيغُ قُلُوبُ فَريقٍ مِنْهُمْ) اول محلدنصكره كه يقلشديكيم انلردن بر كروهك
كوكللرى پيغمبرك متابعتندن دونه (ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ) صكره حق جل وعلا اوزلرينه مرحمتله
دونديكه پيغمبره متابعت ايتديلر (اِنَّهُ بِهِمْ رَؤُفٌ رَحيمٌ) بى شبهه كيم ايزد جل وعلا انلره مهربانلق
ايدوب كندولرك غايتله اسركر (وَعَلَى الثَّلٰثَةِ الَّذينَ خُلِّفُوا) دخى توبه ايتمدى شول اوچ كمسه
اوزره كه احواللرى تأخير اولندى (حَتّى اِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ) اولوقته دككه
خلقك اعراضندن اوترى زمين وسعتيله اوزلرينه طار اولدى (وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ اَنْفُسُهُمْ)
وشدت غم وقساوتدن جانلرى اوزلرينه طار اولدى (وَظَنُّوا اَنْ لَا مَلْجَاَ مِنَ اللّٰهِ اِلَّا اِلَيْهِ)
وبيلديلركيم تكرينك غضبندن برنسنه يه صغنمق اولمازمكر كندونك غفرانته (ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ

صکره حق جل وعلا اوزرلرینه مرحمتله دوندی (لیتوبوا) تاکه ایتدکلری ایشدن پشیمان اولوب
دونه لر (ان الله هو التواب الرحیم) بی شبهه کیم حق سبحانه وتعالی کندو ردن پشیمان اولانلرک توبه سن قبول
ایدوب اوزرلرینه مرحمتله تفضل ایدن (یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله) ای ایمانه کلان کمسنه لر
تکریدن خوف ایدک (وکونوا مع الصادقین) وایمان وعهدده راستکو اولانلرله اولک (ما کان
لاهل المدینة ومن حولهم من الاعراب) طیبه ده سکنی ایدنلره وصحرا نشینلردن اطرافلرنده اولان
کمسنه لره جائز دکلدرکه (ان یتخلفوا عن رسول الله) خدانک پیغمبری حضرتندن تخلف ایده لر
(ولا یرغبوا بانفسهم عن نفسه) وانلره لایق دکلدیکه جانلرک صاقنه لر اول سید نککندوسی
جانندن آندن صاقنمدی (ذلک بانهم) اول وجوب متابعت اول سببله درکیم علی التحقیق متابعت
ایدنلر (لا یصیبهم ظمأ) کندولره دکمز بر تشنه لک (ولا نصب) ونه بر یورلمق (ولا مخمصة) ونه
بر آجلق (فی سبیل الله) خدانک یولنده (ولا یطؤن موطئا) ونه بر بصله جق یره بصرلر (یغیظ
الکفار) که بصمغی کفاری اجغلندرر (ولا ینالون من عدو نیلا) وبر دشمندن بر آلش الزلر
قتل واسیر ونهب کبی (الا کتب لهم به عمل صالح) الا آنک سببیله کندولره بر کوزل ایش
یازیلور وحاصل کلام بوکه غزایه کیدن اهل ایمانه بو مشقتلرک هر بر فردی دکیجک انکله ثوابه
مستحق اولورلر (ان الله لا یضیع اجر المحسنین) تحقیقا که حق جل وعلا ایولک ایدن
جماعتک ثوابن ایترمز (ولا ینفقون نفقة صغیرة) دخی اهل ایمان تکری یولنده بر کوچک نفقه
بذل ایتمزلر (ولا کبیرة) ونه بر بیوک (ولا یقطعون وادیا) وکچمزلرنه بر یر کسمزلر (الا کتب لهم)
الا که کندولره یازیلور (لیجزیهم الله احسن ما کانوا یعملون) تاکه خدای ذو الجلال اول عملک
مقابله سنده اک کوزل ایشلرینک سزاسن کندولره یتشدر کوردلرکه قچن تخلف ایدنلرک
حقنده مزبور اولان آیتلر نازل اولدی اهل ایمان قمولری جهاد اتمکه نیت ایدوب مسائل فقهیه نک
تحصیلنی اهمال ایتدیلر حق سبحانه وتعالی کندولرک اندن منع ایدوب بیوردی (وما کان المؤمنون
لینفروا کافة) واهل ایمانه لایق دکل ایدیکه بردن غزایه چیقه لر (فلولا نفر من کل فرقة منهم طائفة)
پس کرک درکه هر قبیله دن بر کروه انلردن غزایه چیقوب بر کروه هلی قاله (لیتفقهوا فی الدین)
تاکه امور دینیه ده بیلکی پیدا ایده لر (ولینذروا قومهم اذا رجعوا الیهم) وتاکه غزایه کیدن
کروه هلی غزادن کندو وسمتلرینه دوندکلرنده تحصیل ایتدکلری علم ایله ارشاد ایدوب تکریدن
قورقنده لر (لعلهم یحذرون) تاکه انذار ایتدکلری سببله انلر نفسلرک یمان اشیادن حفظ

ایده لر (یا ایها الذین آمنوا) ای ایمانه کلانلر (قاتلوا الذین یلونکم من الکفار) کفاردن سزه یقین
اولانلرله جنک ایدک (ولیجدوا فیکم غلظة) وسزده درشتلک بولسونلر یعنی جنک ایچنده
سزده پرکلک وصبر مشاهده ایتسونلر (واعلموا ان الله مع المتقین) وبیلک کیم علی التحقیق حق
جل وعلا پرهیزاولانلرله درکه کندولرک حفظ وحراست ایدر (واذا ما انزلت سورة) واول
محلکه قرآن مجیددن بر مقدار سوز ایندیلور (فمنهم من یقول) منافقلردن شول کمسه وارکه
بولداشلرینه دیر (ایکم زادته هذه ایمانا) قنغکزدرکه بو سوره کندویه ایمان ارتردی (فاما الذین
آمنوا فزادتهم ایمانا) پس اما شول کمسه لرکه ایمان کتوردیلر انلره ایمان ارتردی (وهم یستبشرون)
وحال بوکه اول کلامک نزولی سببیله کندولر مژدلنورلر (واما الذین فی قلوبهم مرض) واما شول
کمسه لرکه کوکللرنده دردوار (فزادتهم رجسا الی رجسهم) انلره مرداراقلرینه بر مردارلق آرتردی
یعنی وجودلرنده اولان کفر اول سوره سببیله ارتدی (وماتوا وهم کافرون) واولدیلر
وحال بوکه کندولر ایمانسزدرلر (اولا یرون انهم یفتنون فی کل عام مرة او مرتین) آیا بو منافقلر
تأمل ایدوب کورمزلرمیکیم علی التحقیق کندولر هر ییلده بر کره یا ایکی کره مصیبتلرله مبتلا اولورلر
(ثم لا یتوبون) بوندنصکره نفاقدن توبه ایتمزلر (ولا هم یذکرون) ونه کندولر پند ونصیحت
اولورلر (واذا ما انزلت سورة) وقچن قرآندن بر سوره منزل اولور (نظر بعضهم الی بعض)
بری برینه اشارت ایدرک بقوب دیرلر (هل یراکم من احد) هیچ بر کمسه سزی کوررمی پیغمبرک
یانندن قالقمسه کز بعده بر کمسه کندولرک کورمزسه قالقوب کیدرلر واکر بر کمسه کندولرک
ملاحظه ایدرسه اوتورمش قالورلر (ثم انصرفوا) صکره رسولک قورقوسندن حضرتک
مجلسندن دونوب کیدرلر (صرف الله قلوبهم) حق سبحانه وتعالی کوکللرک دونمش قیلسون قرآنک
فهمندن (بانهم قوم لا یفقهون) اول سببله که بلا شبهه آنلر سوء عقیده لرندن بر شیء
تعقل ایدوب فهم ایتمزلر (لقد جاءکم رسول من انفسکم) قسم اولسونکه سزه کندو نوعکزدن
بر پیغمبر کلدی (عزیز علیه ما عنتم) دشوار در اوزرینه یورلمکز (حریص علیکم) ایمانه کلمکزه اوزرده
غایتله حریصدر (بالمؤمنین رؤف رحیم) اهل ایمانه غایتله مهربانلق ایدوب کندولرک چوق
اسرکر (فان تولوا فقل حسبی الله) پس اکر سکا ایمان کتورمکدن یوز چویررلرسه سویله تکری
تعالی بکا کافیدر (لا اله الا هو) کندوسندن اوزکه حقله بر معبود یوقدر
(علیه توکلت) آنک اوزره اعتماد ایتدم (وهو رب العرش العظیم) ❁

وكندودرجميع اجسامه محيط اولان جسمك ايه سى والله اعلم بالصواب

سورة يونس مكية وهى مائة وتسع ايات

بسم الله الرحمن الرحيم

(الر) معناسنده چوق اختلاف وارنه كه سبقت ايتدى وبر قولده دخى معناسى بوكه انا الله الرحمن
(تلك ايات الكتاب الحكيم) بو سوره حكم اوزره مشتمل اولان كتابك آيتلريدر (اكان للناس عجبا)
ايا خلقه بر امر غريبمى ايديكه (ان اوحينا الى رجل منهم) كندو جنسلرندن بركشيه فرشته
ايله خبر كوندردك كه (ان انذر الناس) بشر نوعك خدانك عذابندن قورقدر (وبشر الذين
امنوا) وايمانه كلانلرى انكله مژده لندر (ان لهم قدم صدق عند ربهم) كيم على التحقيق كندولره
پروردكارلرى قتنده عالم ازلده سبقت ايتمش بركوزل مرتبه وار (قال الكافرون ان هذا لساحر
مبين) بى دين اولانلر ديديلر تحقيقا شان بوكه محمد المصطفى براشكارا جادودر (ان ربكم الله)
بى شبهه كيم ربكز ايزد ذو الجلالدر (الذى خلق السموات والارض فى ستة ايام) شول يزد
ذو الجلال كه كوكلرى وير يالتى كون مدتنده ياراتدى (ثم استوى على العرش) صكره اعظم مخلوقات
اوزره مستولى اولدى (يدبر الامر) حكمتك مقتضاسى اوزره كائناتك ايشن تقدير ايدر (ما من
شفيع الا من بعد اذنه) عالمده هيچ بر ديلكجى يوقدر مكر كندو دستورندن صكره موجود اوله يعنى
انلركه زعم ايدرلركيم بوتلر كندولره شفاعت ايدرلر زعملرى باطلدر زيرا عالمده خدادن دستورسز
برشفاعتجى يوقدر وممكن دكلدركه پوتلره اذن ويريله شفاعت ايتمكه (ذلكم الله ربكم)
او لصفات جليله ايله متصف اولان اى مخاطب اولانلر خداعز وجل پروردكاريكزدر
(فاعبدوه) پس اكا قوللق ايدك (افلا تذكرون) بوندن صكره نيچون تفكر ايتمزسزكه بيله سز
عبادته مستحق اولان ذات پاكيدر انى التركزله يا پديغكز بتلر (اليه مرجعكم جميعا)
دونمككز قمو كندو حكمنه دو (وعد الله) خدانك وعدايتمسى (حقا) بردرست وعدكه
هيچ تخلفى قبول ايتمز (انه يبدؤ الخلق) بى شبهه كيم خداعز وجل عالمى ايجاد ايدر (ثم يعيده)
پس آنى نابود قيلدقدن صكره احيا ايدر (ليجزى الذين امنوا وعملوا الصالحات بالقسط)
تاكه ايمانه كلوب كوزل عمل ايشليانلره كندو عدليله مكافات ايله (والذين كفروا لهم شراب
من حميم) وكفر ايدنلر قينمش صودن كندولره ايچجك شئ وار (وعذاب اليم) ووردلى اشكنجه
دخى (بما كانوا يكفرون) ايتدكلرى كفر سببيله (هو الذى جعل الشمس ضياء) كندودر شول

قادر مختاركه كونشى ايشغ صاحبى قيلدى (والقمر نورا) واى دوشنلك ايه سى قيلدى بعض علما بوكا
ذاهب اولديكه بر شيئه روشنلك بحسب الذات ايسه اكا ضيا دينلور واكر بحسب العرض
ايسه آنك اوزره نور اطلاق اولنور (وقدره منازل) وايه قونلقلر تقدير ايتدى يعنى آيه
يكرمى سكز مكان تعيين ايتديكه هر بركون وبر كيجه بريسنده حلول ايدر (لتعلموا عدد
السنين والحساب) تاكه ييللرك صايى سن واوقاتك حسابن بيله سز (ما خلق الله ذلك
الا بالحق) مذكور اولان اشيايى تكرى تعالى يراتمدى الا طوغريلغله (يفصل الايات
لقوم يعلمون) دلائل قدرتى بيان ايدر بر كروهه كه بيلورلر يعنى انلره تفكر ايدوب برشئى فهم
ايدرلر (ان فى اختلاف الليل والنهار وما خلق الله فى السموات والارض) تحقيقا كيجه نك
وكوندزك نور وظلمتله مختلف اولملرنده وحق جل وعلا كوكلر ويرده ياراتديغى اشياده (لايات
لقوم يتقون) صانعك وجودينه دلالت ايدر نشانلر وار بر كروهه كه عواقبدن قورقرلر
(ان الذين لا يرجون لقاءنا) تحقيقا شول كيمسه لركه حشر ونشرى انكار ايتدكلرندن
اوترى بولشمغمزه اميد طوتمزلر (ورضوا بالحيوة الدنيا) وبو جهانده اولان صاغلغله
اكتفا ايتديلر (واطمأنوا بها) وانكله آرام بيدا ايتديلر (والذين هم عن اياتنا غافلون)
وشول كيمسه لركه كندولركا بمزك آيا تندن بيخبردرلر (اولئك) اول مذكور اولان كمسنه لر
(مأويهم النار بما كانوا يكسبون) قرارگاهلرى دوزخ آتشيدر قزاندقلرى يمان اعمال سببيله
(ان الذين امنوا وعملوا الصالحات يهديهم ربهم بايمانهم) تحقيقا شول كيمسه لركه ايمانه
كلوب كوزل عمللر ايشلديلر ايمانلرى سببيله پروردكارلرى كندولره بر يول كوسترركه انكله بهشت
جاودانه واصل اولورلر (تجرى من تحتهم الانهار) مسكنلرى التندن ايرمقلر آقر (فى جنات
النعيم) عيش وعشرته منسوب اولان باغلرده (دعويهم فيها) ايچنده اوقومقلرى (سبحانك
اللهم) اى خداوندمز ذاتكه لايق اولميان صفاتدن سنى منزه قيلارز (وتحيتهم فيها
سلام) وايچنده بربريله كورشدكده دعالرى سلامتدر (واخر دعويهم) وصوڭكى
دعالرى (ان الحمد لله رب العالمين) بى شبهه كيم قمو مدح وثنالر خلقك پروردكارى اولان
تكريه مخصوصدر (ولو يعجل الله للناس الشر) واكر حق سبحانه وتعالى خلق ايچون بدلكى تيز ايستدكى
(استعجالهم بالخير) نته كه ايولكى تيز ايله طلب ايدرلر يعنى حق جل وعلا خلقه شرى تعجيل
ايتسيدى نته خيرى كندولره تعجيل ايدر (لقضى اليهم اجلهم) البته كندو وطرفلرندن

اجلری سوریلوردی یعنی هلاک اولورلردی ولیکن انی تعجیل ایدوب کندولرن اهلاک ایتمز (فنذر الذین لا یرجون لقاءنا) پس کورمکمزه امید طوتمیانلری براقورز یعنی حق سبحانه وتعالی کندو لقاسنه امیدسز اولانکمسنه لری استدراج طریقیله براقور (فی طغیانهم یعمهون) کندو کمراهلقلرنده سرکردان کزرلر (واذا مس الانسان الضر) واولحال که آدم اوغلنه بدلك دكر (دعانا لجنبه) یانی اوزره یاتمش ایکن بزه دعا ایدر (او قاعدا) یا اوتورمش ایکن (او قائما) یا اایاق اوزره طورمش ایکن بو تردیددن مقصود تعمیمدر یعنی انسان قنقی حالده ایسه دفع مضرت ایچون بزه دعا ایدر (فلما کشفنا عنه ضره) پس اولوقتکه کندویه ایریشن بدلکی کندوسندن قالدردق (مر کأن لم یدعنا الی ضر مسه) اولدی یعنی کفر اوزره کیدر کویا که اوبزی کندویه دکن ضرولك قالدرمسنه چیغرمدی (کذلک زین للمسرفین ما کانوا یعملون) نته که اول ایش اربابنه اراسته قیلندی حدودی تجاوز ایدنلره دخی اراسته قیلندی اول ایشلرکه کندولر ایشلرلردی (ولقد اهلکنا القرون من قبلکم) دخی تحقیقا ای اهل مکه سزدن اسبق اولان اهل زمانه لری نابود قیلدق لما ظلموا) چون کفر ومعصیتله جانلرینه ستم ایتدیلر (وجاءتهم رسلهم بالبینات) وحالبوکه پیغمبرلری کندولره دلائل واضحه ایله کلدی (وما کانوا لیؤمنوا) واستعدادلری فاسد اولمغله ایمانه کلمکلری غیر مستقیم ایدی (کذلک نجزی القوم المجرمین) نته که انلره مکافات ایتدك اهل شرك اولان کروهه مکافات ایدرز (ثم جعلناکم خلائف فی الارض من بعدهم) صکره یریوزنده سزلری قائم مقام قیلدق انلری هلاک ایتدیکمزدن صکره (لننظر کیف تعملون) تاکه بقه لم نیجه ایشلرسز یعنی سزکله تجربه ایدننك معامله سی کبی بر معامله ایتدك تاکه عمللریکز هرکسه ظاهر اوله (واذا تتلی علیهم ایاتنا) واولوقتکه اوزلرینه ایاتمز اوقنور (بینات) واضح اولدقلری حالده قال الذین لا یرجون لقاءنا) کورمکمزی توقع ایتمیانلر کروه دیرلر (ائت بقران غیر هذا) بوندن اوزکه بر اوقنجق شی کتورکه ایچنده حشر ونشر وعذاب وبتلریمزك مذمتی اولمیه (او بدله) یا انی دکشدرکه عذابه مشعر اولان آیتلر برینه رحمت آیتلرك کتوره سن (قل ما یکون لی ان ابدله من تلقاء نفسی) سویله بکا روا اولمدیکه بن انی کندو نفسم جهتندن دکشدیره یم (ان اتبع الا ما یوحی الی) فرشته ایله بکا کوندریلن شیدن اوزکه برنسنه یه پیرولك ایتمم (انی اخاف ان عصیت ربی عذاب یوم عظیم) تحقیقا که بن قورقرم پروردکارمك فرمانه مخالفت ایدرسم براولو کونك اشکنجه سندن (قل لو شاء الله) سویله حق سبحانه وتعالی اندن اوزکه برشیء

ایستسیدی (ما تلوته علیکم) اوزریکزه انی اوقومزدم (ولا ادراکم به) ونه لسانم اوزره سزه انی بیلدردی (فقد لبثت فیکم عمرا من قبله) پس علی التحقیق اراکزده برخیلی مدت اقامت ایتدم بوقرآن بکا وحی اولنمدن اول نه انی اوقودم ونه بیلدم (افلا تعقلون) پس نیچون تفکر وتأمل ایتمزسزکیم بنم کبی برادمك بوکونه شیئك صدوری امر محال پایه سنده در (فمن اظلم ممن افتری علی الله کذبا) پس کیمدر چوق ستمکر شول کمسه دنکه ایزد ذوالجلال اوزره یلان بغلدی (او کذب بایاته) یا نشانلرینه تصدیق کتورمدی (انه لا یفلح المجرمون) بی شبهه کیم شان بودرکه کفر ایدنلر نجات بولمزلر (ویعبدون من دون الله ما لا یضرهم ولا ینفعهم) دخی تکریدن اوزکه عبادت ایدرلر شول شیئه که نه کندولره زیان ایتمکه قادردر ونه کندولره بر نفع حاصل قیلادر ویقولون هؤلاء شفعاؤنا عند الله) ودیرلر بونلر بزم دیلکجیلریمزدرلر تکری تعالی قتنده دنیوی واخروی مهم ایشلریمزی بتورورلر (قل اتنبئون الله بما لا یعلم فی السموات ولا فی الارض) سویله ایا تکری تعالایی خبردار ایدرمیسز اول نسنه دنکه نه کوکلرده ونه یرده انی بیلور یعنی سزکه دیرسز خدایه شریك وار وبونلرك شفاعتك اثبات ایدرسز خدا عز وجل که علی جمیع اشیایه محیطدر بودیدیککز شیء نه آسمانلرده ونه زمینده موجود اولدیغنی بیلور پس محقق ولدیکه سز افترا ایدرسز (سبحانه وتعالی عما یشرکون) ایزد ذوالجلال ایندکلری شرکدن منزه اولوب بوجه لندی (وما کان الناس الا امة واحدة) وجمیع خلق دکل ایدیلر الا بر کروه یعنی حضرت آدم عصرنده جمیع خلق حق اوزره متفق ایدیلر (فاختلفوا) پس حظوظ نفسانیه سببیله مختلف اولدیلر (ولولا کلمة سبقت من ربک) واکر برسوز پروردکارندن سبقت ایتمسیدی (لقضی بینهم فیما فیه یختلفون) البته ارالرنده علی العجله فصل خصومت اولنوردی اولشیده که ایچنده اختلاف ایدرلر یعنی بر عذاب کلوردیکه مبطل اولانلری نابود قیلاردی واهل حق اولانلری ابقا ایدردی (ویقولون لولا انزل علیه آیة من ربه) دخی کفار دیرلر نیچون ایستدیکمز معجزه لردن بر معجزه پروردکارندن اینده دلمدی (فقل انما الغیب لله) پس جوابلرنده سویله بوندن اوزکه برشیء یوقدرکه پوشیده اولان اشیانك بیلکیسی ایزد ذوالجلاله مخصوصدر پس محتملدرکه ایستدیککز ایاتك کلمسندن بر مفسده بیلوب انلری منزل ایتمز (فانتظروا انی معکم من المنتظرین) پس آرزو ایتدیککز ایاتك کلمسنه منتظر اولك که بن سزکله انتظار ایدنلردنم (واذا اذقنا الناس رحمة) واولحال که خلقه بر صحت وعافیت داندیررز (من بعد ضراء مستهم)

بردردوالمد نصکره که کند ولره دکدی (اذا لهم مکر في آياتنا) همان کندولره برحیله پیدا اولور
آیاتمزه طعن ایتمکله کتوردیلرکه مکه خلقی یدی ییل قحطه مبتلا اولدیلر بعده حق سبحانه وتعالی کندولره
یغمورله مرحمت ایتدی درعقب آیات قرآنیه یه طعن ایتمکه وپیغمبره انواع مکر ایله ایذا
ایتمکه باشلدیلر (قل الله اسرع مکرا) سویله حق جل وعلا ایتدیککز حیله یه سزه
غایتله تیز مکافات ایدر (ان رسلنا یکتبون ما تمکرون) تحقیقا کیم کوندرلمشلریمز یعنی
اوزریکزه نکهبان تعیین ایتدیکمز فرشته لر ایتدیککز حیله لری یازرلر (هو الذي يسيركم
في البر والبحر) کندودر او لقادر ذو الجلال که بیابانده ودریاده کزمکی سزه آسان قیلادر ❊
(حتى اذا كنتم في الفلك) اول وقته دکه کمی کیلرده اولورسز (وجرين بهم) وکمیلر کندولر
ایچنده اولورن جماعتله یوریکه (بريح طيبة) برملایم یل ایله (وفرحوا بها) واول ییلک اسمیله
سوندیلر (جاءتها ريح عاصف) برشدتلو ییل اول کمیلره کلدی (وجاءهم الموج من كل مكان)
وکندولره طالغه هریردن کلدی (وظنوا انهم احيط بهم) وبیلدیلرکیم على التحقیق کندولره جمیع
جوانبدن النديلر یعنی نفسلرینه هلاك ووقوعنی تحقیق ایتدیلر (دعوا الله مخلصين له الدين)
خدایه دعا ایله توجه ایتدیلر اول حالده که کندولرک کندویه اخلاص ایدوب دیرلر (لئن انجيتنا من
هذه لنكونن من الشاكرين) قسم اولسونکه اکر بزی بو ورطه هلاکدن قورتررسن البته
شکر ایدنلردن اولورز (فلما انجاهم) پس اول حالکه کندولری اول ورطه دن قورتردی ❊
(اذا هم يبغون في الارض بغير الحق) بی توقف کندولر یر یوزنده ناحق یره فساد ایدرلر
(يا ايها الناس انما بغيكم على انفسكم) ای آدم اوغللری بوندن غیری برنسنه یوقدرکه فساد
ایتمککز جانلریکزه اوزره درزیرا آنک وبالی کا راجع اولور (متاع الحيوة الدنيا) یقینا ولان
صاغلغک کچمسین کچینورسز (ثم الينا مرجعكم) صکره دونمککز بزم سمتمزه در (فننبئكم
بما كنتم تعملون) پس ایشلدیککز ایشلردن سزی آگاه ایدرز (انما مثل الحيوة الدنيا) بوندن
غیری برشی یوقدرکه یقین اولان زندکانلیکک صفتی تیز کچمکده ونعیمی نابود اولمقده
وانک خلقک الدتمسنده (كماء انزلناه من السماء) برصو صفتی کیبیدرکه آنی کوك سمتندن
ایندردك (فاختلط به نبات الارض مما يأكل الناس والانعام) درعقب آنک سببیله دمیلر
وطوارلرك مأکولاتندن اولان یرك اوتلغی بری برینه چاتلدی (حتى اذا اخذت الارض زخرفها)
اول وقته دکه یرزینتک آلدی (وازينت) وکوناکون میوه لرله وانواع محصولاتله وردانک

چیچکله بزندی (وظن اهلها انهم قادرون عليها) وصاحبلری کمان ایتدیلرکه کندولر آنک
بچسندن ودرمسندن متمکن درلر (اتاها امرنا ليلا او نهارا) غضبه متعلق اولان فرمانمز
آکا کلدی کیجه ده یاکوندزده (فجعلناها حصيدا) پس آنی دیبندن بچلمش اکین کبی قیلدق
(كأن لم تغن بالامس) کویاکه دونکی کون اکیلمش ایدی (كذلك) نته که بو تمثیلده دنیانک
احوالن بیان ایتدك (نفصل الآيات) دلائل قدرتی بیان ایدرز (لقوم يتفكرون) برکروهه که اشیاده
تأمل ایدوب انکله منتفع اولورلر (والله يدعوا الى دار السلام) وایزد ذو الجلال خلقی سلامت
سرایینه دعوت ایدر واول سرای بهشت جاودانیدر (ويهدي من يشاء الى صراط مستقيم)
وایستدوکی کمسنه نی توفیقله طوغری یول کوسترر (للذين احسنوا الحسنى وزيادة)
ایولك ایدنلره کوزل مکافات وارواندن آرتق (ولا يرهق وجوههم قتر ولا ذلة) ویوزلرک
طوتمز ونه خوارلق قیلار یعنی اهل جهنمك یوزین قیلدیغی آسا یوزلرك قیلمز (اولئك اصحاب
الجنة) اول کروه بهشت جاودانک ربابیدر (هم فيها خالدون) کندولر انک ایچنده على الدوام
اقامت ایتمشلردر (والذين كسبوا السيئات) وشول کیمسه لرکه یمان اشیا قزاندیلر (جزاء
سيئة بمثلها) هر یمان شیئک مکافاتی کندو ماندیله در (وترهقهم ذلة) وانلری
برخوارلق قیلار (ما لهم من الله من عاصم) انلره تکرینک غضبندن هیچ برصاقلیجی یوقدر
(كأنما اغشيت وجوههم قطعا من الليل) کویاکه یوزلری کیجه دن پاره لرله قپلندی (مظلما)
کیجه قرنلق اولدیغی حالده (اولئك اصحاب النار) انلر در جهنم ایه لری (هم فيها خالدون)
کندولر آنک ایچنده همیشه اقامت ایتمشلر (ويوم نحشرهم جميعا) ومذکور قیل اول کونی که
اهل ایمانی واهل کفری قوپیغرز (ثم نقول للذين اشركوا مكانكم) صکره شرك ایدنلره
دیرزیریکزده ملازم اولك (انتم وشركاؤكم) سز واورتاقلریکز یعنی بوتلریکز (فزيلنا
بينهم) پس کنارك وبتلرینك اراسن آیردق (وقال شركاؤهم) وبتلری دیدیلر (ما كنتم
ايانا تعبدون) سز بزه عبادت ایتمزدیکز یعنی نفس الامرده سز بزه عبادت ایتمزدیکز بلکه
هوای نفسکزه عبادت ایدردیکز (فكفى بالله شهيدا بيننا وبينكم) پس ارامزده وارکزده
کفایت ایدر تکرینك شهادتی بونکله کیم (ان كنا عن عبادتكم لغافلين) على التحقيق بزسزك
پرستشکزدن بیخبر ایدك (هنالك تبلوا كل نفس ما اسلفت) ول مقامده هرجان دار دنیاده
تحصیل ایندوکی شیئی بولورکه کندویه نفع ایدر یا ضرر (وردوا الى الله مولاهم

الحق) وحقیقت اوزره امورلرینه مستولی اولان تكرینك جزاسی سمتنه دوندرلدیلر
وضل عنهم ما كانوا یفترون) وافترا ایتدكلری شئ كندولردن كراه اولدی (قل من یرزقكم
من السماء والارض) سویله كیمدر سزه روزی ویردكوكدن ویردن (ام من یملك السمع
والابصار) یاخود سویله كیمدر كه قولاغی وكوزلری آفاتدن صاقلر (ومن یخرج الحی من المیت
ویخرج المیت من الحی) وكیمدر كه زنده یی اولمشدن چیقرر واولمشی زنده دن چیقرر
ومن یدبر الامر) وكیمدر كه عالمك ایشنك تدبیر ایدر (فسیقولون الله) پس بلا اشبهه
دیرلر انلره متصرف اولان تكری تعالی در (فقل افلا تتقون) بوندن صكره سویله پس
نیچون كندیكزی عقابندن صاقندرمزسز (فذلكم الله ربكم الحق) پس اول نعوتیله منعوت
اولان خدا عز وجل ربوبیتی ثابت اولان پروردكاركزدر (فماذا بعد الحق الا الضلال)
پس طوغری یولدن صكره آزغونلقدن اوزكه برشئ وارمی (فانی تصرفون) پس نیچون حقدن
باطله یوز دوندررسز (كذلك) نته كه ربوبیت تكری تعالیه سزا اولدی (حقت كلمة ربك
پروردكارك حكم وقضاسی درست ومحكم اولدی (على الذین فسقوا) شول كیمسه لره كه اوزره
حدود شرعیه یه تجاوز ایتدیلر (انهم لا یؤمنون) اندن اوتریكه على التحقیق انلر ایمانه كلمزلر
قل هل من شركائكم من یبدؤا الخلق ثم یعیده) سویله اورتاقلریكزدن یعنی پوتلركزدن بركیمسه
وارمیكه مخلوقاتی ابتدا ایجاد ایده وبعده هلاك اولدقلرندن صكره كندولرك زنده قیلار
قل الله یبدؤا الخلق ثم یعیده) سویله یا محمد ایزد ذو الجلال خلقی ابتدا ایجاد ایدر پس فنالرندن
صكره انلری احیا ایدر (فانی تؤفكون) پس نیچون طوغریدن دونرسز (قل هل من شركائكم
من یهدی الى الحق) سویله پوتلركزدن بركیمسه وارمیكه دلائل قورمسیله وپیغمبرلرك كوندرمسیله
طوغری یوله یول كوستره (قل الله یهدی للحق) سویله تكری تعالی نصب حججله وارسال رسلله
درست اولان امره یول كوسترر (افمن یهدی الى الحق احق ان یتبع) پس آیا شول كیمسه كه طوغری یوله
یول كوسترر سزاوارترمیدر اتباع اولنمغه (امن لا یهدی الا ان یهدى) یا شول كیمسه كه برحالده
كندوكندویه یول بوله مزمكر بركیمسه كندویه یول كوستره وبو حال تكریه اورتاق طوندقلری
كیمسه لرك اشرفنه درحضرت مسیح وعزیر علیهما السلام كبی (فما لكم) پس سزه نه اولدی
كیف تحكمون) نه كونه حكومت ایدرسز (وما یتبع اكثرهم الا ظنا) واعتقاد خصوصنده چوقلری
پیروی ایتمز الا خیالات فاسده یه مستند اولان كمانه (ان الظن لا یغنی من الحق شیئا) تحقیقا

كمان بركسنه درست اولان علم واعتقاددن بی نیاز ایتمز یعنی قابل دكلدر بركیمسه كمانله اكتفا ایده
انكله علم واعتقاددن مستغنی اوله (ان الله علیم بما یفعلون) بی شبهه كیم خدا عز وجل ایشلدكلری
شئه داناددر (وما كان هذا القرآن ان یفترى من دون الله) وصحیح وجائز دكلدر كه بو حجج باهره
وادله قاطعه یه مشتمل اولان قرآن عظیم الشان تكریدن اوزكه بركیمسه دن پیدا اولنمش اوله (ولكن
تصدیق الذی بین یدیه) ولیكن بو قرآن ایلروسنده اولان كتب سماویه یه تصدیق ایدیجی (وتفصیل
الكتاب) دخی عقائددن محقق ومثبت اولان اشیا بیان ایدیجی (لا ریب فیه) ایچنده اصلا شك
یوقدر (من رب العالمین) خلقك پروردكارندن حاصل اولمش (ام یقولون افتریه) بلكه لا تؤ
دكلدر كه دیرلر محمد المصطفى آنی كندو قاتندن دیدی (قل فأتوا بسورة مثله) سویله پس آنك
كبی بر سوره كتورك بلاغتده وفصاحتده (وادعوا من استطعتم من دون الله) واكا كتورمك
ایچون تكری تعالیدن اوزكه هر كیمی كه دعوت ایتمكه قادرسز چیغرك یاردم ایتمكه (ان كنتم صادقین
اكر سوزیكزده ارباب صدق ایدیكز (بل كذبوا بما لم یحیطوا بعلمه) بلكیم كفار بیلكیلری قبلمدیغی
شئه اینانمدیلر یعنی آنك حقیقتنه واصل اولمدقلرندن اول آنك تكذیبنه شتاب ایتدیلر
ولما یأتهم تأویله) وحالبوكه انك معناسی وفهم حقیقتی كندولره كلمدی (كذلك كذب الذین
من قبلهم) نته كه سنك زماننده اولان كفار خدایه منسوب اولان اموری تكذیب ایتدیلر
كندولردن اسبق اولانلر دخی انلری تكذیب ایتدیلر (فانظر كیف كان عاقبة الظالمین) پس
بق تكذیب سببیله ستمكار اولنلرك صوكی نیجه اولدی (ومنهم من یؤمن به) وكفاردن برقسم
واركه قرآنك درست اولدیغی كندو كوكلندن تصدیق ایدر ولیكن آنی اظهار ایتمز (ومنهم
من لا یؤمن به) وكفاردن برقسم دخی واركه نادانلكدن اونی قرآنك حق اولدیغی تصدیق
ایتمز (وربك اعلم بالمفسدین) وپروردكارك بدعمل اولنلرك احوالنه هركسدن داناتردر
وان كذبوك) واكر الزام اولدقلرندن صكره سنی یلانجی طوترلر (فقل لی عملی ولكم عملكم
سویله ایشمك سزاسی بكادر وایشكزك جزاسی سزه در (انتم بریئون مما اعمل) سز بنم ایشلدكم
ایشدن بیزارسز (وانا بریء مما تعملون) وبن سزك ایشلدیككزدن بیزارم یعنی نه سز بنم
عململه مؤاخذه اولورسز ونه بن سزك عملكزله مؤاخذه اولورم چونكه بو آیتدن نوع مافهم
اولنوركه كفار مقوله سی آینلریله تخلی اولمقلری جائزدر بعض علما دیدیكه بو آیت
آیت السیف له منسوخ اولمشدر (ومنهم من یستمع الیك) دخی كفاردن بركروه واركه قرآنی

اوقودیغك محل وشرایطی تعلیم ایتدیکنده سکا قولاق طوترلر ولیکن فهم ایتمکه توجه
ایتمزلرکه آنی ایشتمه‌ده صاغر کبیدرلر (أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ) پس سنمی صاغرلری ایشتدیردسن
(وَلَوْ كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ) واکر انلر برشی فهم ایتمزلردی یعنی هرکاه که صاغرلقلرینه نادانلق
منضم اوله انلره برشی ایشتدیرمك ممکن دکلدر (وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ) دخی انلردن
برکروه وار نبوتك دلائلنه بقارلر ولیکن تصدیق ایتمزلرکه کویا آنك کورمسندن کوردلر
(أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعُمْيَ) پس سنمی کورلره یول کوسترمکه قادرسن (وَلَوْ كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ) واکر
انلر بصیرت کوزیله برشی کورمزلردی یعنی کورلقلریله کوکل کورلکی منضم اولیجق انلره یول
کوسترمك برامر محالدر حاصل کلام بوکه کفر اوزره اصرار ایدن کفارنه برحق سوز ایشتمکه
قابلیتلو قولقلری وار ونه بقوب اعتبار ایتمکه برلیاقتلو کوزلری وار پس بو آیتك مضمونی
انلردن اعراض ایدوب حاللریله قومقلغی افاده ایدن آیت سابقه‌یه تعلیل پایه‌سنده در
(إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا) بی شبهه کیم خدای ذوالجلال خلقه برازنسنه ستم ایتمز
یعنی انلرك حواس وعقوللرك کندولردن سلب ایتمزکه کندولره ستم ایتمش اوله (وَلَٰكِنَّ النَّاسَ
أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) ولیکن خلق کندو جانلرینه ستم ایدرلرکه کندولره ویریلان حواس وعقولی
حقك بیلمسنه استعمال ایتمزلر (وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَنْ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ) ویاد ایت
اول کونکه انلری حق سبحانه وتعالی یغرکویاکه کوندزدن برازمدتدن اوزکه دار دنیاده اقامت
ایتمدیلر یعنی کوردکلری زحمتدن اوتری دار دنیاده اقامتلری کندولره کوتاه کورینور (يَتَعَارَفُونَ
بَيْنَهُمْ) آرالرنده بری برینه آشنالق ویرر یعنی بری بریله بویله برآشنالق ایدرلرکه کویا
آرالرنده براز فاصله اولمشدر (قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ) تحقیقا کیم اوتوزدی
شول کیمسه‌لرکه خدانك کورمسین تصدیق ایتمدیلر (وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ) وطوغری یولی بولنلر
دکل ایدیلر (وَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ) واکر سکا کوستررز انلره وعد ایتدوکمز عذابك
برمقدارك آنی مشاهده ایتمش اولورسن (أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ) یا اکرانك وقوعندن اسبق سنی
دار آخرته نقل ایدرز (فَإِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ) انلرك دونمسی بزم حکمزه‌در پس باشلرینه کلان
عقوبتی آخرتده سکا کوستررز (ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ) صکره تکری تعالی ایشلدکلری
ایش اوزره ظاهردر که انك مقابله‌سنده جزالرك ویرر (وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ) وهربر کچمش کروهه
برپیغمبر وارکه کندولرك طریق حقه دعوت ایتمك ایچون مرسل اولدی (فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ) پس

اولمحل که پیغمبرلری کندولره دلائل ایله کلوب کندونی تصدیق ایتمزلر (قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ)
آرالرنده عدل ایله حکومت اولنورکه تکذیب ایدنلر نابود اولوب پیغمبر نجات بولور (وَهُمْ
لَا يُظْلَمُونَ) وکفار ستم کورمش قیلنمزلر (وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ) وکفار مقوله‌سی
استبعاد واستهزا طریقیله دیرلر بو ایتدیککز وعده یعنی عذابك کلسی نه زمان اولور (إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ)
اکر ایتدیککز وعده‌ده صادقلر ایدیکز (قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا) سویله کندو نفسم
ایچون نه زیان ونه سود یتشدرمکه قادرم (إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ) مکر برشیئه مالك اوله بیلورمکه
خدا اکا مالك اولدیغنی ایستیه پس نیجه سزکچون ضررك جلب ایتمکه استعجال ایده بیلورم (لِكُلِّ
أُمَّةٍ أَجَلٌ) هربر کروهه برمعین مدت وارکه هلاك اولملرینه معین اولمشدر (إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ) اول
معین مدت حلول ایدیجك (فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ) نه برساعت کیرو قالورلر ونه برساعت ایلرو کیدرلر
پس سز دخی ای کفار مکه عذابك وقوعنه استعجال ایتمك که انك محلی کلیجك تقدم وتأخیر
اولماز (قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا) سویله بکا خبر ویرك اکر استعجال ایتدیککز خدانك
عذابی سزه یاتمق محلنده یا کوندزده کلور (مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ) شرك ایدنلر اندن
قنغی شیئی استعجال ایدرلر یعنی عذابك قموا انواعی مکروه وناملایمدر پس کفارك قنغیسنی
استعجال ایدرلر (أَثُمَّ إِذَا مَا وَقَعَ آمَنْتُمْ بِهِ) ایا عذابك استعجالك ایتدیککز دنصکره قچن دوشر
اکا تصدیق کتورورسز (آلْآنَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ) مزبورلره دینلور شمدی اکا ایمان کتوررسز
وحال بوکه استهزا وتکذیب یوزندن انك وقوعنی عجله ایله طلب ایدردیکز (ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا)
عذابك وقوعندن صکره ستم ایدنلره دینلور (ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ) جاودانك اشکنجه‌سن
دادك (هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ) برشیئله مکافات اولنمزسز الا اول شیئله که قزاندیکز
کوردیلرکه یهود مدینه‌دن حیی بن اخطب حضرتك هجرتندن اول مکه‌یه کلدی قچن حرمه واصل
اولدی سرور کائناتك مبعوث اولمسین ایشتدی حضرتك مجلس شریفنه کلوب دیدیکه یا محمد
اما دانت امها زل حق جل وعلا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَيَسْتَنْبِئُونَكَ أَحَقٌّ هُوَ) دخی سندن
خبر طلب ایدرلرکه نبوت خصوصنده ایتدیکك دعوی درستمیدر (قُلْ إِي وَرَبِّي إِنَّهُ لَحَقٌّ)
سویله بلی پروردکاریمه قسم کیم علی التحقیق ایتدوکم دعوی درستدر (وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ)
وسز خدای عذابکردن عاجز ایدیجی دکلسز (وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ) واکر
هرستم ایدن جانه یریوزنده اولان مال ومنال اولیدی (لَافْتَدَتْ بِهِ) البته آنی فدایه ویردی

تاكه جهنم عذابندن خلاص اوله (وَاَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ) ويشيمانلغى صاقلديلر قچن
اشكنجه‌ٔ كورديلر زيرا عذابى كوردكلرنده كندولرك برحيرتى الوركه سوز سويلمكه قدرتلرى
قالمز (وَقُضِىَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ) وظالملر ومظلوملر اراسنده عدل ايله حكومت اولندى
(وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ) وكندولر عقابك ارتمسيله وثوابك نقصانيله ستم اولنمزلر (اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ
مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) متنبه اولك كيم على التحقيق كوكلرو يرده اولان اشيا خدايه
مملوكدرلر (اَلَا اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ) اكاه اولك كيم بلا شبهه عقاب وثواب خصوصنده خدانك
وعده سى اولمليدر تخلف ايتمز (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) وليكن اهل كفرك چوغى بيلمزلركه خدانك
وعدنك خلافنى قبول ايتمز اولجهتدنكه دانشلرى دنيانك ارايشنه حصر ايدوب امور اخرويه معرفتنه
انى صرف ايتمزلر (هُوَ يُحْيِى وَيُمِيتُ) كندودر دنياده زنده قيلار وبدنى بى روح ايدر (وَاِلَيْهِ تُرْجَعُونَ)
واخرتده كندو حكمنه دونمش قيلنورسز (يَا اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ
لِمَا فِى الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ) اى آدم اوغللرى تحقيقا كه پروردكاركزدن سزه كلدى
بر پند وسينه لرده اولان شكوك واوهامك دردينه دوا واهل ايمانه حق سمتنه بر يول
كوسترمك ور مهربانلق (قُلْ بِفَضْلِ اللّٰهِ وَبِرَحْمَتِهِ) سويله خدانك آرتق كرميله ومهر
بانلغيله اول اوصافه جامع اولان كتاب سزه كلدى (فَبِذٰلِكَ فَلْيَفْرَحُوا) پس آنك كلمسيله
سونسونلر (هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ) كه اول دنياء دنيه‌نك حطامندن قزاند قلرى شيدن
يكركدر (قُلْ اَرَاَيْتُمْ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ) سويله بكا اندن خبر ويرك كه حق جل وعلا
سزه روزى مقوله سندن ايندرديكى شئ (فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا) پس سز اندن حرام
وحلال قيلدكز يعنى آنك بر مقدارك هواى نفسكز اقتضاسيله حرام قيلدكز بحيره وسائبه كبى
وبر مقدارك حلال ايدوب آنكله منتفع اولديكز (قُلْ آللّٰهُ اَذِنَ لَكُمْ) سويله ايا تكرى تعالى مى سزه
دستور ويردى بو ايدكيكز تحليل وتحريمه (اَمْ عَلَى اللّٰهِ تَفْتَرُونَ) ياخود تكرى تعالى اوزره
يلان بغلرسز كه ديرسز حق سبحانه وتعالى انك ايشلمسنه بزه فرمان ايلدى (وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ
عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ) دخى نه كمان ايدرلر روز جزاده شول كيمسه لركه تكرى تعالى
اوزره يلانى كندولردن بغلارلر يعنى اويله مى كمان ايدرلركه ايدكلرى افترادن صورلمزلر بو وعيدك
ابهامنده تهديد عظيم وار (اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ) تحقيقا كه ايزد جل جلاله خلق
اوزره چوق احسان صاحبيدر (وَلٰكِنَّ اَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ) وليكن چوقلرى خدانك

نعمته

نعمته اعتراف ايتميوب حمد وثنا سن ايتمزلر (وَمَا تَكُونُ فِى شَاْنٍ) وسن يا محمد بر ايشده اولمزسن
(وَمَا تَتْلُوا مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ) واول ايشدن اوترى هيچ بر قرآن اوقومزسن (وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ)
وسز اى آدميلر اصلا بر ايش ايشلمزسن (اِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا) الا كه بز اوزركزه ارباب اطلاع
ايدك (اِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ) قچن اول ايشده شروع ايدوب ايشلرسن (وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ) و پروردكارك
علمندن بر كوچك قرنجه دكلو شئ پوشيده اولماز (فِى الْاَرْضِ) يرده (وَلَا فِى السَّمَاءِ) ونه كوكده
(وَلَا اَصْغَرَ مِنْ ذٰلِكَ وَلَا اَكْبَرَ اِلَّا فِى كِتَابٍ مُبِينٍ) ونه اول مثقال ذره دن كوچك ونه اندن
بيوك بر شئ الا بر روشن يازلمش نسنه ده مثبتدر يعنى لوح محفوظده موجوددر حاصل كلام
بوكه وجود وامكانده هرنه دكلو افعال واقوال وجواهر واعراض وار قموسى ايزد ذو الجلالك
علمنه نمايا ندر آنلردن بر شئ اوزرينه خفى اولماز (اَلَا اِنَّ اَوْلِيَاءَ اللّٰهِ) بيلك كيم على التحقيق
خدانك دوستلرى (لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) نه اوزلرينه قورقو وارونه كندولر
غمناك اولورلر (الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ) شول كيمسه لركه ايمانه كلوب معاصيدن پرهيز
ايدرلردى (لَهُمُ الْبُشْرٰى فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) كندولره مژده يقين صاغلقده يعنى حق جل وعلا
پيغمبرك لسانى اوزره كندولره مژده ويردى بو جهانده (وَفِى الْآخِرَةِ) واو بر جهانده مژده
كندولره دركه آنده ملائكه‌ٔ كرام قارشولرينه واروب بهشت جاودانك نعمتلريله كندولره
مژده ويررلر (لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللّٰهِ) خدانك سوزلرينه دكشدرمك يوقدر يعنى ايتدوكى
وعده لردرستدر تخلفى قبول ايتمز (ذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ) ايكى جهانده مژده ويرلمسى كندودر
اولو قورتلمق كه آنك ما فوقى اولماز (وَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ) دخى كفارك سوزى سنى يا محمد غمناك
قيلمسون يعنى كفارسنك حقنده ديدكلرى سوزدن اوترى حزن چكمه (اِنَّ الْعِزَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا) زيرا
على التحقيق غلبه ايتمك قمو خدايه مخصوصدر (هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ) كندودر انلرك كلامك
كما هو حقه ايشيدن نيتلرنده اولان اشيانى نجشى بيلن (اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِى السَّمٰوَاتِ وَمَنْ
فِى الْاَرْضِ) اكاه اولك كه بى شبهه كوكلرده اولان فرشته لرو يرده اولان انس وجن خداى ذو الجلاله
مملوكدرلر (وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ شُرَكَاءَ) وبر امر محققه تبعيت ايتمز
شول كيمسه كه تكريدن اوزكه اورتاقلره عبادت ايدرلر (اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ) كماندن اوزكه بر شيه
تابع اولمازلر (وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ) وانلر بر شئ دكلدرلر الا يلان سويلرلر تكرينك ذات پاكنه
نسبت ايتدكلرى اشياده (هُوَ الَّذِى جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ) كندودر اول پروردكاركه

سز کچون کیجه یی قرانلق ایسو قیلدی تاکه ایچنده آرام ایده سز (والنهار مبصرا) وسز کچون
کوندزی روشنلك صاحبی قیلدی تاکه ایچنده امور واحوالکزی کوره سز (ان فی ذلك
لآیات لقوم یسمعون) تحقیقا که کیجه نك وکوندزی بو کونه قیلمه سنده اولو علامتلر وار
بر کورهه که سوزی ایشده وب ایچنده تفکر ایدرلر (قالوا اتخذ الله ولدا) کفارك بر کروهو
دیدیکه حق جل وعلا اوغول ایدندی (سبحانه) اوغول ایدنمکدن ذات پاکی منزهدر
(هو الغنی) کندو هر کسدن بی نیاز اولان (له ما فی السموات وما فی الارض) کوکلرده
اولنلر ویرده اولنلر فرمانا التنده در لر (ان عندکم من سلطان بهذا) اوغول ایدندیکنه
قتکزده اصلا بر دلیل یوقدر (اتقولون علی الله ما لا تعلمون) نیچون ایزد ذو الجلال اوزره
بیلمدیککز شیئی اطلاق ایدرسز (قل ان الذین یفترون علی الله الکذب لا یفلحون) سویله
یا محمد تحقیقا شول کیمسنه لر که ایزد ذو الجلال اوزره یلانی بغلرلر جهنمدن قورتلوب بهشت
جاودانه نائل اولمازلر (متاع فی الدنیا) ایتدکلری افتری بو جهانده بر آز منفعتدر و او کفرده
اولان ریاستلرینك رواجیدر (ثم الینا مرجعهم) صکره دونمکلری بزم فرمانمزه در
(ثم نذیقهم العذاب الشدید) بعده انلره قتی اشکنجه یی داتدورز (بما کانوا یکفرون)
قرآنه وپیغمبره ایتدکلری کفر سببیله (واتل علیهم نبأ نوح) دخی حضرت نوحك خبرینی اوزرلرینه
اوقی (اذ قال لقومه) چون عشیرتنه دیدی (یا قوم ان کان کبر علیکم مقامی وتذکیری
بآیات الله) ای بنم عشیرتم اکر اراکزده طورمغم وتکرینك آیاتیله سزه پند ویردوکم اوزرکزه
بیوك مستقتلو اولدی (فعلی الله توکلت) بن حق تعالی اوزره اعتماد ایدرم (فاجمعوا
امرکم وشرکاءکم) پس ایشکزی اوزره سزاورتاقلریکزله عزیمت ایدك (ثم لا یکن امرکم
علیکم غمة) صکره بنم خصوصمده اولان ایشکز اوزرکزه پوشیده اولمسون آنی آشکار ایدك
(ثم اقضوا الی) درعقب بکا قصد ایدیکز شیئی بنم طرفمه یتشدرك (ولا تنظرون) دخی
بکا مهلت ویرمك (فان تولیتم) پس اکر پند ونصیحتمدن یوز چویرر ایسه کز (فما سألتکم من اجر)
سزدن اصلا بر اجرت استمدمکه یوز چویرمککزه باعث اوله (ان اجری الا علی الله)
رسالتك اداسی مقابله سنده بنم اجرتم تکری تعالیدن اوزکه برکیمسه اوزره دکلدر (وامرت
ان اکون من المسلمین) دخی بکا فرمان اولندیکه ارباب انقیاد وطاعتدن اوله یم (فکذبوه)
پس حضرت نوحی کندو قومی یلانجی طوتوب انك اوزره مصر اولدیلر (فنجیناه ومن معه فی الفلك

تکذیب ایلرندنصکره حضرت نوحی وکیدکنی کندو وسیله اولان کسنه لری غرقدن قورتردق
(وجعلناهم خلائف) وانلری غرق اولنلرك برینه قائم مقاملر قیلدق (واغرقنا الذین کذبوا
بآیاتنا) وآیاتمزه تصدیق کتورمیان کسنه لری اغراق ایلدك (فانظر کیف کان عاقبة المنذرین)
پس بق نیجه اولدی مشرکلرك صوکی (ثم بعثنا من بعده رسلا) بعده حضرت نوحدنصکره
پیغمبرلر کوندردك (الی قومهم) کندو عشیرتلرینه (فجاؤهم بالبینات) پس انلره آشکارا
معجزه لرله کلدیلر (فما کانوا لیؤمنوا بما کذبوا به من قبل) صکره ایمانه کلمکلری اولمدی اول
نسنه سببیله که پیغمبرلرکلمدن اول آنی تکذیب ایدرلردی یعنی اول سببله که رسل کلمدن
اول حق اولان شیئك تکذیبین عادت ایدنوب اوزرینه تمرد ایتمشلردی (کذلك) نته که امم سالفه
تکذیب ایدنلرك کوکللری اوزره مهر اوردك (نطبع علی قلوب المعتدین) حددن کچیجی وزیادت
جماعتك کوکللری اوزره مهر اورورزکه ایمان کتورمکه موفق اولمازلر (ثم بعثنا من بعدهم) پس
مذکور اولان پیغمبرلردنصکره کوندردك (موسی وهرون الی فرعون وملائه بآیاتنا) حضرت
موسایی وبرادری حضرت هارونی مصر پادشاهنه وقومنك اشرافنه روشن معجزه لریمزله
(فاستکبروا وکانوا قوما مجرمین) پس انك قبولندن کردن کشلك ایتدیلر وانلر کناه ایشلمکه
معتاد بر کروه ایدیلر (فلما جاءهم الحق من عندنا) پس اول وقتکه قتمزدن انلره درست سوز
کلدی یعنی اول وقتکه حضرت موسی کندولره کلوب حق سوزی دیدی واشکارا اولان معجزه لری
بیان ایتدی افراط عناد وتمرد ایدوب (قالوا ان هذا لسحر مبین) دیدیلر تحقیقا که کوردیککز
اشیا بر آشکار جادولقدر (قال موسی اتقولون للحق) حضرت موسی انلره دیدیکه آیا طوغری
اولان شیئه اوتری سحردر دیرسز (لما جاءکم) چونکه سزه کلدی (اسحر هذا) نیجه بو کونه
شیء جادولق اولور (ولا یفلح الساحرون) وحال بوکه جادولق ایدنلر مقصده اعلایه
یتشمزلر (قالوا اجئتنا لتلفتنا عما وجدنا علیه آباءنا) کفره دیدیلر ای موسی یا سن بزه کلدك
تاکه بزی دوندره سن اول شیدن که پدرلریمزی اوزرینه بولدق (وتکون لکما الکبریاء فی الارض)
وتاکه سکا وبرادریکه پادشاهلق اوله روی زمینده (وما نحن لکما بمؤمنین) وبز سکا وقرنداشکه
ایمان کتوریجیلر دکلز (وقال فرعون ائتونی بکل ساحر علیم) دخی فرعون اتباعنه دیدیکه فن سحرده
هر استاد جادویی بکا کتورك تاکه موسا ایله معارضه ایده (فلما جاء السحرة قال لهم موسی
القوا ما انتم ملقون) پس اول وقتکه جادولر کلدیلر حضرت موسی انلره دیدی اول نسنه که

صالمق ایسترسز صالك (فَلَمَّا أَلْقَوْا) پس قچن كه صالدیلر (قَالَ مُوسَى مَا جِئْتُمْ بِهِ السِّحْرُ)
حضرت موسی دیدی شول شیٔ كه سز انكله كلدیكز كند ودرجادولق نه اول شیٔ كه فرعونك
سحر تسمیه ایتدی (إِنَّ اللَّهَ سَيُبْطِلُهُ) بی شبهه كه حق جل وعلا كنوردیككز سحری یقینده باطل
قیلا (إِنَّ اللَّهَ لَا يُصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ) تحقیقا كه ایزد ذو الجلال یرمازایشلیانلرك ایشنه
تقویه وثبات ویرمز (وَيُحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ) دخی تكری تعالی فرمانیله طوغرونی ثابت قیلار
(وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ) واكر اهل كفرانك ثابت اولمسین ایستمزلر (فَمَا آمَنَ لِمُوسَى إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِنْ قَوْمِهِ)
پس ابتدا امرده حضرت موسایه ایمان كتورمدیلر الا كند وعشیرتندن برمقدار اوشاقلر
واو بوكونه اولمشدیكه قچن حضرت موسی مدین شهرندن مصره كلدی بنی اسرائیلی طریق
حقه دعوت ایدوب اكابر واختیارلری دعوتنه اجابت ایتمدیلر انجق كنج یكتلردن برمقدار
یكتلر دعوتنه اجابت ایتدیلر (عَلَى خَوْفٍ مِنْ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمْ) باوجود اكه مصر پادشاهندن
وكند واكابرلرندن قورقولری وار ایدی (أَنْ يَفْتِنَهُمْ) كه كند ولره براشكنجه ایده (وَإِنَّ
فِرْعَوْنَ لَعَالٍ فِي الْأَرْضِ) وتحقیقا كه فرعون روی زمینده غلبه صاحبیدر (وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمُسْرِفِينَ)
وبی شبهه كیم اول خبیث تكبر وتجبرده حدوندن تجاوز ایدنلردندر برمرتبه ده كه ربوبیتی
دعوی ایتدی (وَقَالَ مُوسَى) دخی قچن حضرت موسی ایمانه كلانلرك فرعوندن خوفلرك
مشاهده ایتدی دیدی (يَا قَوْمِ إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا) ای بنم عشیرتم اكر خدانك
وحدانیتنه تصدیق كتوردیكز آنك اوزره اعتماد ایدك (إِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ) اكر خدانك
فرمانته مطیع ومنقادلر ایدیكز (فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا) پس قومی دیدیلر ایزد ذو الجلال اوزره
اعتماد ایتدك (رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ای بزی پرورده ایدن قادر مختار ستمكار
اولان كروهه بزی محل عذاب ایتمه یعنی انلری اوزریمزه مسلط ایتمه تاكه بزه اشكنجه ایتمیه لر
(وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ) وسكا مخصوص اولان مهربانلكله كفار كروهندن بزی
قورتر (وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى وَأَخِيهِ) دخی حضرت موسایه وبرادرینه فرشته ایله خبر صالدق كه
(أَنْ تَبَوَّآ لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بُيُوتًا) عشیرتكز ایچون مصر شهرنده خانه لر ایدنوك كه انلر ایچنده سكنی
ایدوب عبادت ایچون انلره رجوع ایده لر (وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً) وسن وبرادرك وعشیرتكز
ایدندیككز خانه لری كعبه سمتنه موجه قیلك (وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ) وانك ایچنده نمازی قیلك
تاكه كفار سزی كوروب ندا ایتمیه لر (وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ) واهل ایمانی اخرتده ودنیاده نصرتله واخرتده

جنله (وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) دخی حضرت موسی
دیدی ای خداوندیمز علی التحقیق سن فرعونه وتوابعنه اراسته لك الاتك ومالك انواعن ویردك
(رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِكَ) ای پروردكارمز انلره اول نعمتلری ویردك تاكه قوللریكی عبادتكك
طریقندن منع ایده لر (رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَى أَمْوَالِهِمْ) ای بزی پرورده ایدن ایزد متعال ماللری اوزرینه
محوی مسلط ایت تاكه هیچ اثری قالمیه (وَاشْدُدْ عَلَى قُلُوبِهِمْ) وقساوتی كوكللری اوزره
حواله قیل تاكه ایمانك قبولنه منشرح اولمیه لر (فَلَا يُؤْمِنُوا حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ)
كه انلر ایمانه كلمزلر دردناك اشكنجه یه مشاهده لری اولمینجه (قَالَ قَدْ أُجِيبَتْ دَعْوَتُكُمَا) حق جل
وعلا بیوردی تحقیقا كه ایكیكزك دعاسی حیز قبوله كچدی چون حضرت موسی دعا ایدوب
حضرت هرون آمین دیردی حق سبحانه وتعالی خطابی ایكسنه موجه قیلدی (فَاسْتَقِيمَا وَلَا
تَتَّبِعَانِّ سَبِيلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ) پس ولد یغكز حال اوزره ثابت اولك وارباب دانش اولمیانلرك
طریقنه تابع اولمك (وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ) ویعقوب اوشاقلرك دریایی كچمشلر
قیلدق بو اسلوب ایله كه دریادن اون ایكی قوری یول آچوب عبورلرنده كند ولرك حفظ
ایتدی تاكه دریانك قارشوسنه ایرشدیلر (فَأَتْبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغْيًا وَعَدْوًا)
پس فرعون ولشكری ستم وتعدی ایتمك ایچون انلره ایرشدی كتوردیلر كه حضرت موسی
بنی اسرائیلی بر غفلت محلنده مصر شهرندن چیقاردی فرعون اكاه اولیجق لشكریله آردلرینه
دوشوب كند ولره بر محلده ایرشدیكه دریانك اوبر طرفنه چقمشلر ایدی وكچدكلری یوللر
باقیدی در عقب فرعون ولشكری اول یوللرده سلوك ایتدیلر اول محله دك كه ایلروالانلر
چیقمق ایستدیلر وكیروده اولانلر دریایه كیردیلر ارحقله دریا كند ولرك قبلدی
(حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ) اول محله دك كه صوده بوغلق كند ویه لاحق اولدقده (قَالَ آمَنْتُ
أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنَتْ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ) دیدی ایمان كتوردم كیم علی التحقیق شان بودركه
وجودده عبادته مستحق بر معبود یوقدر الا اول معبود كه بنی اسرائیل اكا ایمان كتوردیلر
(وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ) وبن مطیع ومنقاد اولنلردنم بو كارمدن صكره طرف حقدن كند ویه
جواب ویرلدیكه (آلْآنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ) شمدیمی ایمانه كلورسن وحال بوكه بوندن اسبق
جمله عمرك كفر وعصیانله كچردك (وَكُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ) ویر یوزنده بدلك ایدنلردن ایدك
ازغونلق ایدك وخلقی دخی ایمانه كلمكدن منع ایدردك (فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ) پس بو كون

کوزه که مقاوت اولدیغنده سنی دریانك دیبندن چیقاروب صوینك یوزینه اوزره قیلورز (لِتَكُونَ لِمَنْ خَلْفَكَ آيَةً) تاکه سندن صکره قلانلره براولو علامت اوله سن وانلردن مراد بنی اسرائیلدر زیرا فرعونك عظمت وشوکتی طبیعتلرنده اولقدر تأثیر ایتمشدیکه هلاك اولمسین خیال ایتمزلردی برحده دککه حضرت موسی کندولره فرعونك هلاك کندن خبر ویردیکی تصدیق ایتمدیلر تاکه بولری اوزره صوینك کنارنده لشنی مشاهده ایتدیلر (وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ) وتحقیقا که خلقدن چوق کیمسه وارکه نشانلریمزدن بیخبردرلر اصلا ایچنده تفکر ایدوب اعتبار المزلر (وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي اِسْرَائِيلَ) وبی شبهه کیم اولاد یعقوبه مکان ویردك (مُبَوَّأَ صِدْقٍ) برکوزل یر واو شام شریفك ومصرك زمینیدر (وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) ولذتلو اشیادن کندولره روزی قیلدق (فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى جَاءَهُمُ الْعِلْمُ) پس امور دینیه ده اختلاف ایتمدیلر توراتی اوقیوب احکامنی بیلینجه (اِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ) تحقیقا کیم پروردکار ارالرنده حکومت ایدر روز قیامتده (فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ) اول نسنه ده که ایچنده اختلاف ایدرلردی (فَاِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِمَّا اَنْزَلْنَا اِلَيْكَ) پس اکر علی سبیل الفرض والتقدیر قصص واحکامدن سکا ایندردیکمز نسنه دن برکمانه دوشمش ایدك (فَاسْأَلِ الَّذِينَ يَقْرَؤُنَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ) پس صور شول کیمسه لره دنکه سندن اسبق کتابی اوقورلر (لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ) قسم اولسونکه سکا اشکارا درستلك کلدی پروردکارکدن (فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ) پس البته شك ایدنلردن اولمه اصح اقوال اوزره که بوکونا خطابلر صورتا سرور کائناته در ولیکن مراد امتدر حضرت صلی الله علیه وسلم کندویه منزل اولان نسنه ده شك ایتمکدن معصوم ومحفوظدر وبومقوله دندر دخی بوآیت (وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللّٰهِ) والبته خدانك آیاتنه تکذیب ایدنلردن اولمه (فَتَكُونَ مِنَ الْخَاسِرِينَ) که اوتوزنلردن اولورسن (اِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ) تحقیقا شول کیمسلرکه پروردکارکك سوزی اوزرلرینه ثابت اولدیکه کفر اوزره مرده اولوب عذابده مخلد اوله لر (لَا يُؤْمِنُونَ) انلر ایمانه کلمزلر (وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ) واکرکندولره هر آیت کلورسه (حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْاَلِيمَ) دردلی اشکنجه یه مشاهده لری اولنیجه (فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا اِيمَانُهَا) پس اولمدیکه برکوی خلقی عذابك علاماتنی مشاهده ایدیجك ایمانه کلوب کندولره ایمانلری برایه (اِلَّا قَوْمَ يُونُسَ) مکر حضرت یونس جماعتی (لَمَّا آمَنُوا) کیم عذابك علاماتنی مشاهده ایدوب ایمانه کلدکلرنده (كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا) کندولردن رسوالق اشکنجه سنی

قالدردق یقین اولان زنده کانلکده (وَمَتَّعْنَاهُمْ اِلَى حِينٍ) وانلری برمدته دك برخوردار ایتدك کوردیلرکه حق جل وعلا حضرت یونس علیه السلامی موصل زمیننده دوشن ینوی شهری خلقنه مرسل قیلوب کندولرك توحید واحکام شرعیه یه دعوت ایلدی سوزك قبول ایتمیوب تکذیب ایتدیلر حضرت یونس انلردن بوحالی مشاهده ایدیجك اوچکونه دك عذابك کلمسیله کندولرك موعود قیلوب شهرندن نخشره اولدی وقت موعود حلول ایدنجه براتشلو قره بولوت بیدا اولوب شهرلرینی قپلدی اندن برعظیم خوف چکوب حضرت یونسك صدقی کندولره نمایان اولدی پس آنی طلب ایتدیلر تاکه کندویه تصدیق کتوروب دعاسیله بوبلای آسمانی شهرلرندن دور اوله کندوبی بولمدیلر وبیشلری دیدکه ای قوم یونس غائب ایسه خداسی حاضردر همان باشلرینه بلالر صاچوب صحرایه کندولر واوشاقلریله طوارلریله چیقوب اخلاص ایله جناب ذوالجلاله دعایه توجه ایتدیلر حق جل وعلا کندولره رحم ایدوب اول عذابی قالدردی واو یوم عاشوراده جمعه کوننده واقع اولمشدی (وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مَنْ فِي الْاَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا) واکر پروردکارك استسیدی یریوزنده اولانلرجمله لری قفو ایمانه کلورلردی که هیچ انلردن برفرد تخلف ایدوب مخالفت اولمزدی (اَفَاَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ) پس سنمی خلقی اکراه ایده بیلورسن نکری تعالی استمدوکی نسنه یه (حَتَّى يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ) تاکه اهل ایمان اوله لر (وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ اَنْ تُؤْمِنَ اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ) وبرجانه ممکن دکل ایدیکه ایمان کتوره مکر خدانك ارادتیله (وَيَجْعَلُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ) وعذابی قیلور شول کیمسه لرا اوزره که ایات وبرهانیه تأمل ایتمزلر (قُلِ انْظُرُوا مَاذَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ) سویله تأمل ایدوب بقك کوکلرده ویرده نه کونا اشیا وعجائب مخلوقاتدن (وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ) وعلاماتك کورمسی وقورقوا فاده ایدن سوزك ایشتمسی برشی دفع ایتمز برکروهدنکه ایمانه کلمزلر (فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ اِلَّا مِثْلَ اَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ) پس بومشرکلر برشیئه منتظر دکلدرلر الا کندولردن اسبق اولانلرك وقعه لری کبی (قُلْ فَانْتَظِرُوا) سویله پس سزه ایرنجك عذابه منتظر اولك (اِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ) که بی شبهه بن سزکله انتظار ایدنلردنم (ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا) انلره عذاب نازل اولدقدنصکره پیغمبرلریمزه وایمانه کلانلره نجات ویرورز (كَذٰلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنْجِ الْمُؤْمِنِينَ) نته که رسل وانبیاعن قورتاردق چون اهل شرکی اهلاك ایدرز محمد المصطفایه واصحابنه البته نجات ویرورز (قُلْ يَا اَيُّهَا النَّاسُ) سویله ای مکه خلقی اولانکسه لر (اِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ دِينِي) اکر دینمك صحتندن برکمانه دوشمش ایسکز

فلا اعبد الذين تعبدون من دون الله) عبادت ايتمم سزول سزنسه لرکه تکريدن اوزکه کندولرك
عبادت ايدرسز (ولكن اعبد الله الذى يتوفيكم) وليكن جانلريکزی الان تکری يه عبادت ايدرم
(وامرت ان اكون من المؤمنين) وسويله اهل ايماندن اولمغه مامور اولدم (وان اقم وجهك للدين
حنيفا) دخی بکا فرمان اولديکه دين ايچون عمل خالص قيل حنيفا اديان باطله دن دين اسلامه مائل اولديغم
حالده (ولا تكونن من المشركين) دخی بکا امر اولنديکه خدايه اورتاق قيلانلردن اولميه سن
(ولا تدع من دون الله ما لا ينفعك ولا يضرك) وتکريدن اوزکه سکا نفع ايتميان و ضرر يتشدرميان
شيئه عبادت ايتمه (فان فعلت) که اکر عبادت ايدرسك (فانك اذا من الظالمين) بلاشبهه سن
اول محل ستمکارلردن اولورسن (وان يمسسك الله بضر) واکر حق سبحانه وتعالى سکا بر زيان
دکدررسه (فلا كاشف له الا هو) کندوسندن اوزکه بر کيمسه انی دفع ايديجی دکلدر (وان
يردك بخير) واکر سکا بر ايولك يتشدرمسين قصد ايدرسه (فلا راد لفضله) ويردوکی
احسانی منع ايديجی بولنمز (يصيب به من يشاء من عباده) انی ايصال ايدر ايستدوکی
کمسنه يه قوللرندن (وهو الغفور الرحيم) وکندو درغايتله کناهی ستر ايدر و بو انواع نعمله
قوللرك اسرکيان پس طاعتله رحمتك فيضنه تعرض ايدك ومعصيت سببيله مغفرتندن
نا اميد اولمك (قل يا ايها الناس قد جاءكم الحق من ربكم) سويله ای آدميلر تحقيقا که تکريدن
سزه درستلك يعنی قرآن عظيم الشان کلدی (فمن اهتدى فانما يهتدي لنفسه) پس هر
کيمسه ايمان وطاعتله يول بولدی بوندن اوزکه بر شیء يوقدرکه آنك نفعی کندو جاننه
اولور (ومن ضل فانما يضل عليها) وهر کيمسه کفر وتکذيب ايله ازدی آزمغك وبالی يالکز
نفسی اوزره يوکلندررر (وما انا عليكم بوكيل) وبن اوزريکزه نکهبان دکلم (واتبع ما يوحى
اليك) دخی فرشته ايله سکا کونديريلان شيئه پيرو اول (واصبر) وخلقی طريق حقه دعوت
ايتمکده اذيتلرك تحمل ايت (حتى يحكم الله) ايزد جل جلاله سکا ياردم اولنمغه حکم ايديجه (وهو
خير الحاكمين) وکندو درحکم ايدنلرك يکرکی زيرا حکمنده هرکز خطا متصور اولماز والله تعالى اعلم

سورة هود مكية وهي مائة وثلاث وعشرون اية
بسم الله الرحمن الرحيم

(الر) حق جل وعلا کندو مقصدنه اعلمدر (كتاب احكمت اياته) بو بر کتابدرکه آيات دلائل وحجتلريله
محکم اولدی (ثم فصلت) صکره اول آيات قوللر محتاج اولدقلری اشيا ايله مبين قيلندی

من لدن حكيم خبير) بر درست حکم ايديجی جميع احواله دانا قتندن (الا تعبدوا الا الله) تکرينك
عبادتندن اوزکه اولان عبادتی ترك ايدك (انني لكم منه نذير وبشير) تحقيقا که بن سزه
آنك طرفندن عقابله قورقوديجی يم وثوابله مژده ويريجی يم (وان استغفروا ربكم) دخی
پروردکارکزك مغفرتنی طلب ايتمکه سعی ايدك (ثم توبوا اليه) صکره معاصيدن فراغت
ايتمکله حضور عزتنه رجوع ايدك (يمتعكم) سزی برخوردار ايدر (متاعا حسنا) بر کوزل
برخوردارلق (الى اجل مسمى) بر معين مدته دك واو کندولره معين اولان مدت عمردر
(ويؤت كل ذي فضل فضله) وهر ايولك ايه سی اولانه ايولکنك ثوابنی ويرر (وان تولوا فاني
اخاف عليكم عذاب يوم كبير) واکر توحيددن يوز چويررسزی بی شبهه که بن بر اولو کونك
اشکنجه سندن اوزريکزه قورقرم (الى الله مرجعكم) دونمککز ايزد ذو الجلالك حکمنه دردر (وهو
على كل شيء قدير) وکندوسی هر نسنه اوزره توانادر پس سزی اسند عقوبتله تعذيب ايتمکه
قادردر کوردیلرکه مشرکلرك بر کروهی حضرتك عداوتنه کوکل بغلمشلردر و برای مصلحت
لسانلريله آنی آشکارا ايتمزلردی بر کون بری برينه ديديکه هر کامکه بز پرده لرمزی صالورز و کندومزی
طونلرله اورترز و سينه لرمزی محمدك عداوتی اوزره بغلرز محمد آنی بيلور حق سبحانه وتعالى
بو آيتی منزل ايدوب بيوردی (الا انهم يثنون صدورهم) آکاه اولك مشرکلر کفر اوزره و محمدك
عداوتی اوزره سينه لرين ميل ايتدررلر يعنی آنك عداوتنی سينه لرنده صاقلرلر (ليستخفوا
منه) تاکه خدادن سرلرينی کيزليوب پيغمبر و اهل ايمانی اندن آکاه ايتميه (الا حين يستغشون
ثيابهم) بيلك کيم اول محلکه طونلريله اورتنورلر (يعلم ما يسرون وما يعلنون) حق جل
وعلا سينه لرنده صاقلدقلری اسراری ولسانلريله آشکارا قيلدقلری سوزی بيلور (انه
عليم بذات الصدور) بی شبهه کيم ايزد جل وعلا سينه لر آيه سی اولان اسراره دانادر
(وما من دابة في الارض الا على الله رزقها) ويريوزی اوزره هيچ بر حيوان يوقدر الا که آنك
يجنجك نسنه سی تکری تعالى اوزره در (ويعلم مستقرها ومستودعها) وانك حيوتنده
قرارکاهك و بعد الممات انك مکافاتن بيلور (كل في كتاب مبين) جمله مذکور اولان دواب
وارزاق ومستقر ومستودع بر روشن کتابده مثبتدر و او لوح محفوظدر (وهو الذي خلق
السموات والارض) وکندودر شول پروردکارکه کوکلری ويری وانلرك ايچنده اولان اشيايی
ياراتدی (في ستة ايام) التی کون مقدارنده (وكان عرشه على الماء) وانلری ياراتمقدن اسبق

عرشی صویك یوزی اوزره قرار ایتمشدی (لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلًا) خلق لفظنه متعلقدر یعنی انلری
یراتدی تاکه معلوم اوله قنغکز یکرکدر عمل جهتندن (وَلَئِنْ قُلْتَ اِنَّكُمْ مَبْعُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ
قسم اولسونکه اگر انلره دیرسن علی التحقیق سز زنده قیلنوب کوندرلمش قیلنورسز اولومدنصکره
لَيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنْ هٰذَا اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ) البته کفر ایدنلر دیرلر بعث خصوصنده
سویلنان سوز کلدر الا آشکارا جادولق (وَلَئِنْ اَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ اِلٰى اُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ
وبی شبهه اگر موعود اولدقلری عذابی کندولردن تأخیر ایدرز اوقاتدن برصایلمش آز
جمعیته دك یعنی برمعلوم وقته دك (لَيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ) البته استهزا یوزندن دیرلر قنغی
شئ عذابك وقوعنی دفع ایدر (اَلَا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ) آگاه اول کیم اول کون عذاب کندولره
کلور (لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ) کندولردن دفع اولنماز (وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُنَ)
وکندولره محیط اولدی اول شیئك سزاسی که انکله استهزا ایدرلردی (وَلَئِنْ اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ
مِنَّا رَحْمَةً) دخی قسم اولسونکه اگر آدم اوغلنه بزدن برنعمتك چاشنیسین ویرسك (ثُمَّ نَزَعْنَاهَا
مِنْهُ) صکره آنی اندن سلب ایتسك (اِنَّهُ لَيَؤُسٌ كَفُورٌ) بی شبهه کیم اول وقت صبرندن غایتله
برنا امید چکمش نعمتلری قتی پوشیده قیلیجیدر (وَلَئِنْ اَذَقْنَاهُ نَعْمَاءَ) دخی علی التحقیق اگر اکا برابولك
لذتن داندررز (بَعْدَ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ) برزحمتدنصکره که کندویه دکمشدی (لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ
السَّيِّئَاتُ عَنِّي) البته دیر یمان اولان اشیا بندن کتدی (اِنَّهُ لَفَرِحٌ فَخُورٌ) بی شبهه کیم انسان
کندویه کلان نعمتله شادمان ومغرور اولوب خلق اوزره غایتله فخر ایدیجیدر که اول شادلق
وفخر سبیله اول نعمتك شکرین ادا ایتمکدن معطل اولور (اِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ)
لیکن شول کیمسه لردر که بلالر اوزره صبر ایدوب چکمش وکله جك نعمتلرین شکرین ادا ایتمك ایچون
کوزل اعمال ایشلدیلر (اُولٰئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَاَجْرٌ كَبِيرٌ) ولکروه که صبر وشکر صفتیله موصوفدرلر
کندولره درکناهلرك یارلغنسی واولو اجرت (فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحٰى اِلَيْكَ) پس منوقعدرکه
سن ترك ایدیجی سن سکا ارسال اولنان شیئك برمقدارین بیلدیرمکی کرك کیم متوقع اولان نسنه نك
حصولی لازم کلدرکه زیرا پیغمبرلر وحیی تبلیغ ایتمکده معصومدرلر (وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ
دخی کوکسك انکله طار اولمشدر اندن اوتریکه (اَنْ يَقُولُوا لَوْلَا اُنْزِلَ عَلَيْهِ كَنْزٌ) قورقرسن دیه لر
نیچون اوزرینه برکنج ایندیکه اندن انفاق ایدوب خلق آنك سببیله کندویه تابع اوله لر (اَوْ جَاءَ
مَعَهُ مَلَكٌ) یانیچون کندوسیله برفرشته کلمدیکه نبوتنه شاهد اوله (اِنَّمَا اَنْتَ نَذِيرٌ) بوندن

اوزکه برنسنه یوقدرکه سکا ارسال اولنان نسنه ایله سن قورقودیجی سن (وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ)
وحق جل وعلا هرنسنه اوزره نکهباندر پس سن اوزرینه اعتماد ایت که کندوسی انلرك احوالنی
بتمامی بیلور واقوال وافعاللرینه کوره انلره مکافات ایدر (اَمْ يَقُولُونَ افْتَرٰيهُ) بلکیم سکا وحی
اولنان شیئدن اوتری دیرلر آنی محمد المصطفی کندو نفسندن پیدا ایدوب سویلدی (قُلْ فَأْتُوا
بِعَشْرِ سُوَرٍ مِثْلِهِ مُفْتَرَيَاتٍ) پس کندو نفسکزدن پیدا اولنمش اون سوره کتورك (وَادْعُوا
مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ) وآنك ایجاد ایتمسی ایچون تکریدن اوزکه هرکیمك احضارینه قادرسز
چیغرك تاکه سزه یاردم ایده لر (اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ) اگر کرچك سویلیجیلردیکزکه بنم کتوردوکم
سوز افترادر (فَاِلَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ) پس اگر کندولر دعوت ایتدیککز شیئك کتورمسنه سزه
اجابت ایتمزلر (فَاعْلَمُوا اَنَّمَا اُنْزِلَ بِعِلْمِ اللّٰهِ) پس بیلك کیم قرآن ایندرلدی الله تعالینك بیلکیسنه
مقارن اولدیغی حالده (وَاَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ) دخی بیلك کیم علی التحقیق شان بودرکه وجودده
الله دن غیری بردرست معبود یوقدر (فَهَلْ اَنْتُمْ مُسْلِمُونَ) پس حجت قاطعه نمایان اولدقدن
صکره سز حقه مطیع ومنقاد اولورمیسز (مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا) هرکروه که یقین
زندکانیلکی وآنك رایشنی ایستردی (نُوَفِّ اِلَيْهِمْ اَعْمَالَهُمْ فِيهَا) اعماللرینك جزاسنی کندولره
ایصال ایدرز حیوة دنیویه ده یعنی برکروه که دار دنیاده صدقه وطاعت ایدوب آنك جزاسنی
دار دنیاده توقع ایدرلر انك جزاسی دار دنیاده کندولره ویریلور (وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ) وحالبوکه
انلر دار دنیاده اعماللری جزاسنه برنسنه نقصان اولنمزلر (اُولٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ اِلَّا
النَّارُ) انلر شول کیمسه لردرکه کندولره اوبرجهانده جهنم آتشندن اوزکه برنسنه یوقدر
(وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا) ودنیاده ایشلدکلری اشیا تباه اولدی اوجهتدنکه آخرتده براثری ظاهر اولمدی
(وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) وایشلدکلری نسنه نك اصلی یوقدر زیرا کوکی اوزره ایشلمدیلر (اَفَمَنْ كَانَ
عَلٰى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّهِ) یاپس برکیمسه که پروردکارندن صدور ایتمش بردلیل اوزره اولوب که
کندوینی حق اوزره دلالت ایدر آنك کبیدرکه دنیای دنیه نك متاعنه طالب اوله یعنی
اخرته طالب اولان دنیایه طالب اولان کبی می کلدر وبو بینه دن مراد دلیل عقلیدر (وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِنْهُ) واول
دلیل عقلینك عقبنجه تکریدن برطانق اوله که حق اوزره اولدیغنه شهادت ایدر وبو شاهددن
مراد قرآن عظیم الشاندر (وَمِنْ قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسٰى) دخی قرآندن اسبق حضرت موسانك کتابی
یعنی توریة دخی دلیل عقلینك عقبنجه درکه کندوینی تصدیق ایدر (اِمَامًا وَرَحْمَةً) امور دینیه ده

رهنما واوزلرینه منزل اولان کسنه لره رحمت اولدیغی حالده (اولئك) اولکروه که ارباب بینه
وشاهددرلر (یؤمنون به) قرآنه تصدیق کتورردلر (ومن یکفر به من الاحزاب) وهرکیم اکا کفر
ایلدی حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمك عداوتنه بیل باغلیان کروهلردن (فالنار موعده) انك محل وعده سی
دوزخدر یعنی لامحاله اکا داخل اولور (فلاتك فی مریة منه) پس بو وعده نك وقوعندن بر تردده کانده
اولمه کیم اوالبته اولمیلیدر (انه الحق من ربك) تحقیقا که قرآن عظیم الشان پروردکارکدن
اولان درستلکدر اندن اوزکه بر نسنه دکلدر (ولکن اکثر الناس لایؤمنون) ولیکن خلقك
چوغی فکرت تأمللرندن اوتری آنك حق اولدیغنی تصدیق ایتمزلر (ومن اظلم ممن افتری علی الله کذبا)
وکیمدر زیاده ستم صاحبی شول کیمسه دنکه تکری تعالی اوزره یلان باغلیه اینددرمدوکی شیئی
ذات باهر الصفاتنه اسناد ایلیه (اولئك یعرضون علی ربهم) اولکروه که مفتریدرلر قیامت کوننده
پروردکارلری اوزره عرض اولنورلر (ویقول الاشهاد) وفرشته لردن وپیغمبرلردن شاهد اولانلر
دیرلر (هؤلاء الذین کذبوا علی ربهم) بونلر شول کیمسه لردرکه خداوندلری اوزره یلان دیدیلر
(الا لعنة الله علی الظالمین) آکاه اولك کیم خدانك لعنتی ایتمسی ستم ایدنلر اوزره در (الذین یصدون
عن سبیل الله) شول ستم ایدنلرکه خدانك یولندن خلقی منع ایدرلر (ویبغونها عوجا) واکا اکریلك
طلب ایدرلر (وهم بالاخرة هم کافرون) وحالبوکه انلر اوبر جهانك موجود اولمسنه کندولر
کافردرلر (اولئك لم یکونوا معجزین فی الارض) انلرکه اخرتی انکار ایدرلر ممکن دکل ایدیکه یریوزنده
خدانك عذابلرندن عاجز ایدرلر (وما کان لهم من دون الله من اولیاء) واولمازدیکه انلره خدادن اوزکه
هیچ بر دوستلر اوله (یضاعف لهم العذاب) اشکنجه انلره ایکی قات اولور (ما کانوا یستطیعون
السمع) حق سوزدن کمال نفرتلری ولمغله ایشتمکه کوچلری یوق ایدی (وما کانوا یبصرون) وتکرینك
آیاتندن کورلك اظهار ایتدکلرندن اوتری عیانا مشاهد اولان آیاتی کورمزلردی (اولئك الذین
خسروا انفسهم) اولکروه که نه ایشیدرلر ونه کوررلر شول کیمسه لردرکه کندو جانلرینی اوتوزدیلر
(وضل عنهم ما کانوا یفترون) وبتلردن وشفاعتلردن افترا ایتدکلری اشیا کندولردن کراه
اولدی (لا جرم انهم فی الاخرة هم الاخسرون) بی شك وشبهه کیم علی التحقیق انلر اوبر سرایده کندولری
غایبله اوتوزنلردر (ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات) تحقیقا شول کیمسه لرکه ایمانه کلوب
کوزل عمللر ایشلدیلر (واخبتوا الی ربهم) وپروردکارلرینك یادیله اطمئنان ایدوب آرام ایتدیلر
(اولئك اصحاب الجنة) انلردر بهشتك ملازملری (هم فیها خالدون) کندولر دائما انده همیشه

اقامت ایدیجیلر (مثل الفریقین) ایکی کروهك یعنی مؤمن وکافرك مقوله سنك صفتی (کالاعمی والاصم
کوروصاغر کبی (والبصیر والسمیع) وکوزلری آچق وبخشی ایشیدیجی کبی (هل یستویان مثلا
بو ایکی کروه صفت جهتندن برابر اولورمی (افلا تذکرون) پس نیچون بو تشبیهلری تعقل ایدوب
اندن بر پند ونصیحت المزسز (ولقد ارسلنا نوحا الی قومه) دخی تحقیقا کیم حضرت نوحی کندو عشیرتنه
مرسل قیلدق (انی لکم نذیر) انلره دیدی علی التحقیق بن سزه بر قورقودیریجییم (مبین) سزه بیان
ایدیجییم آنی کیم (ان لا تعبدوا الا الله) تکریدن اوزکه بر کیمسنه طپمیه سز (انی اخاف علیکم عذاب
یوم الیم) بی شبهه کیم اوزریکزه قورقارم بر دردلو کونك اشکنجه سندن (فقال الملأ الذین کفروا من قومه)
پس عشیرتندن کفر ایدنلر اکابر دیدیلر (ما نریك الا بشرا مثلنا) سنی کورمزز الا بزم کبی بر انسان
(وما نریك اتبعك الا الذین هم اراذلنا) وسنی کورمزز که بر کیمسه سکا اتباع ایتدی مکر شول کیمسه لرکم
کندولر بزم الچقلرمزدرلر (بادی الرأی) ظاهر رأیله یعنی نفس الامرده واصل اولدقلرندن
اول بی تفکر وتأمل سکا تابع اولدیلر (وما نری لکم علینا من فضل) وسزه کورمزز اوزریمزه
هیچ برار تقلق (بل نظنکم کاذبین) بلکه سنی دعوای نبوتده وسکا تابع اولانلری سنی
تصدیق ایتملرنده یلانجیلر کمان ایدرز (قال یا قوم ارأیتم ان کنت علی بینة من ربی) حضرت
نوح دیدیکه ای بنم کروهم بکا خبر ویرك اکر پروردکارمدن بکا بر اشکار دلیل اوزره اولورسم (وآتانی
رحمة من عنده) وکندو قتندن بکا بر احسان ویردیسه (فعمیت علیکم) پس اول دلیل اوزریکزه
پوشیده قلندی (انلزمکموها) انك قبولنی سزه لازم قیلارمیوز (وانتم لها کارهون) وحالبوکه
سز انی اکراه ایتمش سز (ویا قوم لا اسئلکم علیه مالا) دخی ای بنم جماعتم رسالتك تبلیغی اوزره
سزدن بر اجرت ایستمم (ان اجری الا علی الله) بنم اجرتم بر کیمسه اوزره دکلدر الا تکری تعالی
اوزره کتوردیلرکه اکابر قوم نوح حضرت نوحه دیرلر دیکه فقرانی مجلسکدن دور قیل
تاکه سنکله اوتوروب قالقه لم حضرت نوح انلره بوکونه جواب ویردیکه حق تعالی بویوردی
(وما انا بطارد الذین آمنوا) وبن قاویجی دکلم ایمانه کلانلری (انهم ملاقوا ربهم) علی التحقیق
انلر پروردکارلریله ملاقات ایدیجیلردر (ولکنی اریکم قوما تجهلون) ولیکن بن سزی کوروم
بر کروه که دانشکز یوقدر (ویا قوم من ینصرنی من الله) وای بنم جماعتم خدانك خشمندن
بکا کیم حمایت ایدوب آنی بندن دفع ایدر (ان طردتهم) انلری قاورسم (افلا تذکرون) پس
نیچون پند ونصیحتی قبول ایتمزسز تاکه بیله سز آنلرك قارمسین التماس ایتمك بر معقول ایش دکلدر

(ولا اقول لكم عندي خزائن الله) دخی سزه سویلمم که قمده در خدانك خزینه لری تاکه سزه بوديك
دوشرکیم اوقدره یعنی نسنه لك بوفضلك یوقدر (ولا اعلم الغيب) دخی سزه سویلمم که پوشیده اولان
اشیانی بیلورم تاکه بیلمه یه بونلریکا یادی الرأیه متابعت ایتدیلر (ولا اقول اني ملك) دخی
سزه دیمم کیم على التحقيق بن فرشته یم که سزه اول سوزلاتی اوله کیم دیه سز بزسنی بشر مقوله سندن
بیلوردق (ولا اقول للذين تزدري اعينكم) دخی سویلمم شول کیمسه لردن اوتریکه کوزلریکز انلری حقیر
طوتر (لن يؤتيهم الله خيرا) حق جل وعلا انلره برایولك ویرمز (الله اعلم بما في انفسهم) ایزد جل
جلاله هرکسنك دانادر انلرك طبیعتلرینه واولان اشیایه واکر ذکر ایتدوکم اشیانك برینی ادعا
ایدرسم (اني اذا لمن الظالمين) تحقيقا كه بن او محل ستمكارلردن مستدن اولورم (قالوا يا نوح
قد جادلتنا) حضرت نوحك قومی کندویه جواب ویروب دیدیلر ای نوح تحقيقا که سن بزمله خصومت
ایتدك (فاكثرت جدالنا) پس خصومتمزی چوق ایتدك (فأتنا بما تعدنا) بوندن نصکره عذابدن
بزه وعده ویردوکك نسنه یی بزه کتور (ان كنت من الصادقين) اکر ارباب صدقدن ایدك (قال انما
يأتيكم به الله ان شاء) حضرت نوح دیدی بوندن غیری برنسنه یوقدرکه حق تعالی سزه آنی
کتوره اکر ایسترسه (وما انتم بمعجزين) وسز نکرو فی عاجز ایدیجی دکلسز سزه ایدجك شیدن
(ولا ينفعكم نصحي) وبنم پندم ویرمکم سزه فائده ویرمز (ان اردت ان انصح لكم) ایستدم ایسه کیم
سزه پند ویرهیم (ان كان الله يريد ان يغويكم) اکر ایزد ذو الجلال کمراه اولمغکزی ایسترایسه یعنی
حق سبحانه وتعالى آزغونلغکزی ایسترسه بن سزه نصیحت ایدرسم نصیحتم سزه فائده
ویرمز (هو ربكم) کندودر سزی ایجاد ایدن پس ایستدوکی کبی سزه تصرف ایدر (واليه
ترجعون) وکندو فرمانته دونمش قیلنورسز اندن نصکره ایدوکز ایشلر اوزره سزه مکافات
ایدر (ام يقولون افتراه) بلکه کفره دیرلرکیم حضرت نوح کندویه وحیك کلمسین کندو نفسندن
تخترع ایتدی (قل ان افتريته فعلي اجرامي) سویله اکر آنی افترا ایتدم ایسه کناهك وبالی اوزریمه در
(وانا بريء مما تجرمون) وبن ایدیکز کناهلردن بیزارم (واوحي الى نوح) دخی حضرت نوحه
وحی اولندیکه (انه لن يؤمن من قومك الا من قد آمن) على التحقيق شان بودرکه جماعتکدن
برکیمسه ایمانه کلمز الا اول کیمسه که سنی تصدیق ایتدی (فلا تبتئس بما كانوا يفعلون) پس
ایشلدکلری ایشدن اوتری غمناك اولمه (واصنع الفلك بأعيننا ووحينا) وکمی ایشله
بزم محافظتمزله وکیفیت ایشلمسنده وحی ایتمکمزه مقارن اولدیغی حالده (ولا تخاطبني في الذين

ظلموا) دخی ستم ایدنلرك خصوصنده بکا مراجعت ایدوب عذابلك دفعنی طلب ایتمه (انهم مغرقون)
کیم على التحقيق انلر صوده بوغلمش قیلنورلر (ويصنع الفلك) دخی حضرت نوح کمی یی ایشلردی (وكلما
مر عليه ملأ من قومه) وهرکاه که اوزرینه کندو جماعتندن برکروه اشراف کچردی (سخروا منه)
کمی ایشلدوکندن اوتری کندویه استهزا ایدوب دیرلردی پیغمبرلکدن نصکره نجار اولدك (قال ان
تسخروا منا) حضرت نوح انلره جواب ویروب دیردی اکر سز بزم ایشمزدن مسخره ایدرسز (فانا نسخر
منكم) بی شبهه کیم بز سزك احوالکزدن سخریت ایدرز ترجیحی دنیاده صوده بوغلورسز و آخرتده
آتشده یانورسز (كما تسخرون) نته که استهزا ایدرسز (فسوف تعلمون) پس یقینده بیلورسز (من يأتيه عذاب يخزيه)
شول کیمسه که کندویه برعذاب کلورکیم آنی رسوا ایدر (ويحل عليه عذاب مقيم) واوزرینه
بر دائم اشکنجه اینر واول جهنم عذابیدر (حتى اذا جاء امرنا) پس نچنکیم فرمانمز عذابلرینه کلدی
(وفار التنور) وصو تنوردن قینادی واول تنوردرکه حضرت حوا آنی طاشدن یاپمش ایدی اتمك
یاپمق ایچون نصکره حضرت نوحه میراثله دکدی وطوفانك صوبی اندن قینادی (قلنا احمل
فيها) حضرت نوحه دیدك کمی یی ایچنده کوتور (من كل زوجين اثنين) حیواناتك هر نوعندن ایکی
جفت ارکك ودیشی (واهلك) دخی سکا مخصوص اولان کیمسنه لری کوتور (الا من سبق عليه القول)
الا شول کیمسنه که اوزرینه حکم کچدیکه صوده بوغلمشلردن اوله و او حضرت نوحك اوغلی
کنعان وانك اناسی واغله درکه انلر کافر ایدیلر (ومن آمن) دخی کا دیدك که مؤمنلری کید
قالدر (وما آمن معه الا قليل) وحضرت نوحه موافقت ایدوب ایمان کتوردی الا آز کیمسنه بعض
روایتده بوکونه ثابت اولمشدرکه اکا ایمان کتورنلرك عددی یتمش طقوز ایدی ایمانه کلان قاریسی
واوچ اوغلی سام وحام ویافث وانلرك قاریلری ویتمش ایکی کشی وقاری کوزدیلرکه حضرت نوح
علیه السلام کمی یی ساج آغجندن یاپدی اوزونلغی اوچیوز ارشون ایدی وایینی اللی وهواده ارتفاعی اوتوز
وآنی اوچ طبقه قیلدی اشغه ده که طبقه ده دواب ووحوشی قودی واورته سنده آدمیلری
ویوقاروسنده قوشلری (وقال اركبوا فيها بسم الله مجريها ومرسيها) وحضرت نوح مؤمنلره
دیدیکه کمی یه سوار اولك اول حالده که آقجق وطوره جق وقتلرنده دیرسز بسم الله مرویدرکه چون
حضرت نوح کمینك آقمسین ایستردی بسم الله دیوب آقردی وچون طورمسین ایستردی بسم الله
سویلیوب طوردردی (ان ربي لغفور رحيم) بی شبهه کیم پروردکارم غایتله مغفرت ایدوب
قوللرین بخشیش اسرکرکه بزی وسزی طوفانك بلاسندن قورتردی بعده تسمیه ایدرك کمیه

بتدیلو (وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ) وحالبوکی اولکی طاغلر کبی برطالغه ارا سنده انلرله
اقر (وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ) وحضرت نوح کندو اوغلی کنعانی چیغردی (وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ) وحالبوکه
اوپدرندن وکیدن برطرفده ایدی (يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا) ای بنم اوغلم بزمله کیده بن (وَلَا تَكُنْ مَعَ
الْكَافِرِينَ) وکافرمز سیله اولمه (قَالَ سَآوِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ) کنعان دیدی
یقیننده برطاغه التجا ایدوب چیقرم او بنی صو یك اغراقندن صاقلر (قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ)
حضرت نوح دیدی بوکون خدانك قضاء محکمندن برصاقلیجی یوقدر (إِلَّا مَنْ رَحِمَ) مکر رحمت
صفتیله متصف اولان واول تکری تعالیدر (وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ) واوغول ایله پدر ارا سنده
موج مانع اولدی (فَكَانَ مِنَ الْمُغْرَقِينَ) درعقب صوده بوغلانلردن اولدی (وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي
مَاءَكِ) وفرمان اولندیکه ای زمین صو یکی یود (وَيَا سَمَاءُ أَقْلِعِي) وای کوك صو یکی اقیقدن طوت
(وَغِيضَ الْمَاءُ) وصو اکسك قیلندی (وَقُضِيَ الْأَمْرُ) وکفارك هلاکنه ومؤمنلرك نجاتنه
سبقت ایدن وعد انجاز اولندی (وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ) وکمی موصل زمیننده واقع اولان
جودی نام طاغ اوزره قرار طوتدی مرویدرکیم حضرت نوح ماه رجبك اونجی کوننده کمیه بندی
وماه محرمك اونجی کوننده اندن ایندی واول کونده شکر ایتمك ایچون اوروج طوتدی (وَقِيلَ
بُعْدًا لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) دخی دینلدی ستمکار اولان کروهه اوزاقلق وهلاك اولسون یعنی
ایزد قهار سویلدی ستمکار اولانلره هلاك اولسون (وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي
مِنْ أَهْلِي) دخی حضرت نوح کندو یی ایجاد ایدنه ندا ایدوب دیدی ای بنم پروردکارم تحقیقا که بنم
اوغلم بنم اهلمدندر (وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ) وبی شبهه کیم سنك وعدك درستدر اصلا تخلف
قبول ایتمز وحالبوکه سن بکا وعده ویرمشدك کیم اهلك نجات بولورلر پس نیچون بنم اوغلم
نجات بولمدی (وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ) وسن داورلق ایدنلرك احکمی سن (قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ
مِنْ أَهْلِكَ) ایزد ذوالجلال دیدی ای نوح علی التحقیق او سنك اهلکدن دکلدر (إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ)
زیرا بلا شبهه اوکوزل عمل ایه سی دکلدر (فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ) پس بندن صورمه
شول شیئی که سکا انکله بیلکی اولمیه (إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ) تحقیقا که بن سکا
پند ویرورم تا که نادانلردن اولمیه سن (قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ)
حضرت نوح دیدی ای خدا وندم علی التحقیق بن سکا صیغنورم اندن که سندن صوره یم
شول نسنه که بکا انکله بیلکی اولمیه (وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي) واکر بندن دوشن تقصیری

بکا غفران ایتمز سن ولطف واحسانله بنی سرکرز سن (أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ) اوتوزنلردن اولورم
(قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا) سویلندی یعنی حق جل وعلا بیوردی ای نوح کمیدن این بزدن صدقه
ایدن سلامته ملازم اولدیغك حالده (وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ) دخی وزریکه ایتمش نما و خیراته مصاحب
اولدیغك حالده که ذریتك اول قدر زیاده اوله کیم ایکینجی آدم اوله سن (وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِمَّنْ مَعَكَ) دخی
سنکله اولان کروهلر اوزره ایتمش برکاته مقارن اولدقلری حالده کیدن اینسونلر وانلردن
مراد کندو وسیله اولان جماعتك مؤمن اولادلریدر (وَأُمَمٌ سَنُمَتِّعُهُمْ) وانلرك اولادندن برکروهلر
وارکه انلری دار دنیاده برخوردار ایده رز (ثُمَّ يَمَسُّهُمْ مِنَّا عَذَابٌ أَلِيمٌ) صکره انلره بزدن دردلو اشکنجه یتردن
ذکر (تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ) مذکور اولان اخبار پوشیده اولان اشیانك خبرلرندندر (نُوحِيهَا إِلَيْكَ)
فرشته ایله سکا انلری کوندررز (مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ) سن انلری بیلمزدك ونه سنك
جماعتك انلری بیلوردی (مِنْ قَبْلِ هَٰذَا) بوندن اسبق (فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ) پس خلقك
اذیتی اوزره صبرایت نته که حضرت نوح آنك اوزره صبر ایتدی زیرا علی التحقیق کوزل عاقبت شرك
ومعصیتدن پرهیز ایدنلره در (وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا) دخی عاد قبیله سنه قرنداشلری حضرت
هودی مرسل قیلدق (قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ) انلره دیدی ای بنم عشیرتم خدایی توحید ایدك
(مَا لَكُمْ مِنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ) اندن اوزکه سزه هیچ بر درست معبود یوقدر (إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْتَرُونَ)
سز دکلسز الا برافترا ایدیجی جماعت که بتلری خدایه شریك ایتدیکز (يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ
أَجْرًا) ای بنم کروهم رسالتك تبلیغی اوزره سزدن اجرت طلب ایتمم (إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى الَّذِي
فَطَرَنِي) اجرتم برکیمسه اوزره دکل الا اول پروردکار اوزره که بنی عدمدن ایجاد ایتدی
(أَفَلَا تَعْقِلُونَ) پس نیچون عقولکزی اشیانك حقیقتنی فهم ایتمك ایچون استعمال ایتمز سز تاکه
محق مبطلدن سزه نمایان اوله (وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ) وای بنم جماعتم پروردکارکزدن
مغفرت طلب ایدك ایمان کتورمکله (ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ) صکره طرفنه رجوع ایدك ایتدیککز
اشیادن پشیمان اولمغله (يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا) یغموری حاجت قدر اوزریکزه
ایندررو متصل اولدیغی حالده (وَيَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَىٰ قُوَّتِكُمْ) وکوجکزه برکوج اضافت ایده یعنی
سزه اولاد ویره که انلرك مددیله اعدانك دفعنه قادر اوله سز (وَلَا تَتَوَلَّوْا مُجْرِمِينَ) وکناهلر
اوزره مصر اولدیغکزده یوز چویرمك (قَالُوا يَا هُودُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ) دیدیلر ای هود سن بزه
بر دلیل ایله کلمدك تاکه سنك نبوتکه دلالت ایده وبو سوز عنادلرندن وکتوردوکی معجزه لره

اعتنا ايتمدكلرى اجلدن كندولردن صادر اولدى (وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ) دخى ديديلر
معبودلرمزك عبادتن سوزكدن اوترى براقيجى دكلز (وَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ) وبز سكا ايمان
كتوريجيلر دكلز (إِنْ نَقُولُ إِلَّا اعْتَرَاكَ بَعْضُ آلِهَتِنَا بِسُوءٍ) حققده بو سوزدن اوزكه بر سوز
ديمزز الا كه بزم معبودلرمزك برى سنى بر جنونله دكدى (قَالَ إِنِّي أُشْهِدُ اللَّهَ وَاشْهَدُوا أَنِّي بَرِيءٌ
مِمَّا تُشْرِكُونَ مِنْ دُونِهِ) حضرت هود ديدى على التحقيق بن خدانى شاهد طوترم وسز دخى شاهد اولك كيم
بلا شبهه بن تكريدن اوزكه معبود قيلديغكز اشيادن بيزارم (فَكِيدُونِي جَمِيعًا ثُمَّ لَا تُنْظِرُونِ)
پس سز و بتلريكز قمونيز هلاكمه قصد ايدك اندن صكره بكا مهلت ويرمك بو سوز حضرت هودڭ
بر معجزه ايدى زيرا يالكز بر جان بوديكلو جبار بى بوكونه خطابله مخاطب ايتمدى الا كه انلرى تو كلندن
وانلرڭ قتلنه اقدام ايتمكلرى كلدكى الا حوجل وعلانڭ كا ايتدوكى عصمتدن وانكچون اول سوزى
بو كلامله تعقيب ايلدى نته كه حق سبحانه وتعالى بيوردى (إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ)
تحقيقا كه پروردكارم و پروردكاريكز اولان ايزد ذو الجلال اوزره اعتماد ايتدم (مَا مِنْ دَابَّةٍ
إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا) هيچ بر حركت ايديجى حيوان يوقدر الا كندوسى انى صاچندن المشدر
يعنى جمله حيواناته مالك و متصرفدر (إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) بى شك كيم خداوندم طريق
حق وعدل اوزره در (فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ) پس اكر سوزمدن اعراض
ايدرسڭز بى كمان بن سزه ايصال ايتدم اول شيئى كه سزه انكله كوندرلدم شمدن صكره نه بندن
قصور قالدى ونه سزه عذر وار (وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا غَيْرَكُمْ) و بنى تربيه ايدن خداى عز وجل
سزى نابود ايدوب سزدن اوزكه بر كروه مكانكزده قائممقام ايدر (وَلَا تَضُرُّونَهُ شَيْئًا) و اكا
بر نسنه زيان ايتمزسز اعراضكز سببيله (إِنَّ رَبِّي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ) تحقيقا كه پروردكارم
هر نسنه اوزره نكهباندر پس افعال و اقوالكزى مشاهده ايدوب انلره كوره سزه مكافات ايدر
(وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا) واول محلكه عذابڭ وقوعنه فرمانمز كلدى (نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ
مِنَّا) حضرت هودى وكندوسيله ايمان كتورنلرى بزدن صدور ايدن رحمت سببيله قورتردق
(وَنَجَّيْنَاهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ) وانلرى قورتردق بر درشت اشكنجه دن واو براستى يل ايديكه
كفارڭ بورنلرندن كيروب آشغه لرندن چيقوب وجودلرين پاره پاره قيلاردى (وَتِلْكَ عَادٌ)
واول آثاركه احقافده مشاهده ايديورسز عاد قبيله سنڭ آثاريدر (جَحَدُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ)
پروردكارلرينڭ اياتنه تصديق كتورمديلر (وَعَصَوْا رُسُلَهُ) و پيغمبرلرينه مطيع اولمديلر

(وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ) وهر بر سركش وعنادكارڭ فرماننه پيرولك ايتديلر يعنى كندولرين
طريق حقه دعوت ايده نڭ سوزينه مخالفت ايدوب كفره دعوت ايده نڭ سوزين قبول ايتديلر
(وَأُتْبِعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ) و بو جهانده وروز قيامتده لعنت كندولره تابع
قيلندى (أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ) آكاه اولڭ كيم على التحقيق قبيله عاد پروردكارلرين انكار
ايتديلر (أَلَا بُعْدًا لِعَادٍ) بيلڭ كيم اوزاقلق يعنى هلاك عاد قبيله سنه اولسون (قَوْمِ هُودٍ)
لفظ عاده عطف بيان ايدلمدى اولان عادڭ قبيله سندن تمييز اولنمقلريچون ذكر اولندى
(وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا) دخى ثمود قبيله سنه قرنداشلرى صالحى كوندردك (قَالَ يَا قَوْمِ
اعْبُدُوا اللَّهَ) انلره ديدى اى بنم كروهم ايزد ذو الجلاله پرستش ايدڭ (مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ)
اندن اوزكه سزه اصلا بر درست معبود يوقدر (هُوَ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ) كندوسى سزى يردن
ايجاد ايتدى (وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا) و ايچنده سزه زندكانيلك و بقا ويردى (فَاسْتَغْفِرُوهُ)
پس كندوسندن مغفرت طلب ايدڭ يعنى ايمانه كلڭ تا كه سزه مغفرت ايده (ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ)
صكره اوزكه لرڭ عبادتندن رجوع ايدوب كندو عبادتنه توجه ايدڭ (إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ)
بى شبهه كيم پروردكارم رحمت اميد ايدنه و انلره غايتله يقيندر دعالرينى على الفور اجابت
ايدر (قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا) اول كروه ديديلر اى صالح سن نبوتڭ
دعواسن ايتمدن اسبق ارامزده رجا اولنوردڭ يعنى سنده مشاهده اولان آثار رشد
سببيله سكا اميدمز وار ايديكه سوزڭ ارامزده مسموع اوله لكن بو ايتديكڭ دعوى
جهتندن سنڭ سوزكى قبول ايتمز قالدق (أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا) نيچون پدرلريمز
عبادت ايتدوكى اشيانڭ عبادتندن بزى منع ايدرسن (وَإِنَّنَا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ)
و بى شبهه بز تهمته صالبيجى بر كمانده و شمشوز شول شيدنكه سن بزى اكا دعوت ايديورسن
(قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي) حضرت صالح انلره ديدى اى بنم كروهم بكا
خبر ويرڭ كه اكر بن پروردكارمڭ طرفندن بر روشن حجت اوزره اولدم ايسه (وَآتَانِي مِنْهُ
رَحْمَةً) و كندو كرمندن بكا پيغمبرلك احسان ايتسه (فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ) پس كيمدر بكا
خدانڭ عذابندن نجات ويره (إِنْ عَصَيْتُهُ) اكا سركشلك ايدرسم (فَمَا تَزِيدُونَنِي غَيْرَ
تَخْسِيرٍ) پس اوتوزمقدن اوزكه بكا بر نسنه آرترمزسز (وَيَا قَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ) واى
بنم جماعتم بو تكرينڭ دوه سيدر (لَكُمْ آيَةً) سزڭچون بر معجزه (فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ)

بس آنی قویك خدانك زمیننده اوت ییسون (ولا تمسوها بسوء فیأخذكم عذاب قریب)
وانی برمازلقله دكك كه اكا دككز سببیله سزی بر یقین اشكنجه الور (فعقروها) بو وصیتدن
صكره دوه سكرلدیلر (فقال تمتعوا فی داركم ثلثة ایام) پس حضرت صالح انلره سویلدیكه
منزلكزده اوچكون باشكز (ذلك وعد غیر مكذوب) اول وعد بر وعددركه یلانی قبول ایتمز البتده
وجوده كلملیدر كتوردیلركه چهارشنبه كونی یوزلری صاری اولدی وپنجشنبه كونی قرمزی
وجمعه كونی قره وسبت كونی اوزلرینه عذاب نازل اولدی (فلما جاء امرنا) پس وقتاكه
عذابك وقوعنه فرمانمز كلدی (نجینا صالحا والذین امنوا معه برحمة منا) حضرت صالحی
وكندوسیله ایمان كتورنلری عذابدن قورتردق بزدن صدور وایدن فضل احسان سببیله
(ومن خزی یومئذ) واول كونك رسوالغندن دخی انلری قورتردق (ان ربك هو القوی العزیز)
تحقیقا كه پروردكارك كندودر مؤمنلره نجات ویرمكه كوجلو اولان دشمنلرك اهلاكنه
غلبه ایدن (واخذ الذین ظلموا الصیحة) وجانلرینه ستم ایدنلردن چیغرمق طوتدی یعنی
حضرت جبریلك چیغرمسی مزبور اولان كفاری هلاك ایتدی (فاصبحوا فی دیارهم جاثمین)
پس كندو مسكنلرنده مرده اولوب اصلا حركت ایتمز قالدیلر (كان لم یغنوا فیها) كویاكه انك
ایچنده هیچ اقامت ایتمدیلر (الا ان ثمود كفروا ربهم الا بعدا لثمود) نظیره سنك ترجمه سی
یقینده كچدی (ولقد جاءت رسلنا ابراهیم بالبشری) دخی تحقیقا كیم فرشته لردن كوندرمشلریمز
حضرت ابراهیمه مژده ایله كلدیلر (قالوا سلاما) دیدیلر اوزریكه سلامت اولسون (قال سلام)
حضرت ابراهیم دیدی جوابم سلامدر (فما لبث ان جاء بعجل حنیذ) پس حضرت ابراهیم اكلنمدیكه
قزمش طاش اوزره بریان اولمش بر بوزاغو ایله كلدی (فلما رای ایدیهم لا تصل الیه) صكره
اولمحلكه حضرت خلیل الله كوردیكیم انلرك الی اول بوزاغویه یتشمیور یعنی طعامه ال
اوزاتمیورلر (نكرهم واوجس منهم خیفة) اول فعلی انلردن انكار ایتدی وكوكلنده انلردن
بر قورقو پیدا ایدوب كمان ایتدیكه انلر اوغریلردر (قالوا لا تخف انا ارسلنا الی قوم لوط)
فرشته لر حضرت ابراهیمك خوفنی مشاهده ایدیجك كندویه دیدیلر قورقمه كیم علی التحقیق بز علناً بله
قوم لوطه كوندرلدك وازبس كه طعام یمك بزم ذاتمزده كلدر طعامه ال اوزاتمقدق (وامراته قائمة)
وحضرت ابراهیمك قاریسی پرده آردنده طوروب سوزلرین ایشیدیوردی (فضحكت) پس خوفك
كتمسندن سوینوب كولدی (فبشرناها باسحق) درعقب كندویه مژده ویردك اسحق نام بر اوغول الله

ومن وراء اسحق یعقوب) ویعقوبی اسحاقدن صكره اولدیغنده كندویه هبه ایلدك
بیلمك كركیكیم بشارت یالكز حضرت ابراهیمك قاریسی ساره خاتونه اول سببدن اولدیكه
اوبر عقیمه خاتون ایدی وبر اوشاغك كلمسنه غایتله تشنه ایدی (قالت یا ویلتی) دیدی ای عجبا
ءالد وانا عجوز) طوغررمیم وحال بوكه بن طقسان یاشنده بر قوجه قاری یم (وهذا بعلی شیخا)
وبونم قوجم یوز یكرمی یاشنده بر پیر (ان هذا لشیء عجیب) تحقیقا كه بو برامر عجیبدر یعنی ایكی
پیردن اوشاغك كلمسی بحسب العاده امر مستبعددر (قالوا اتعجبین من امر الله) فرشته لر اكا
دیدیلركه نیچون خدانك ایشندن عجب پیدا ایدرسین (رحمة الله وبركاته علیكم اهل البیت)
خدانك مهربانلغی وخیراتك زیاده لكی اوزریكزه اولسون ای خاندان نبوتك اربابی (انه حمید
مجید) تحقیقا كه ایزد ذوالجلال حمده موجب اولان ایشی ایشلیجیدر قوللرینه خیر واحسانی
چوقدر (فلما ذهب عن ابراهیم الروع وجاءته البشری) پس وقتاكه حضرت ابراهیمدن قورقو كیدوب
كندویه مژده كلدی (یجادلنا فی قوم لوط) قوم لوطك شاننده فرشته لرمزله مجادله ایدوب
دیدی ارالرنده حضرت لوط وارنیجه انلری هلاك ایدرسز (ان ابراهیم لحلیم) تحقیقا كیم حضرت
ابراهیم برمازلق ایدندن انتقام آلمغه عجول دكلدر (اواه) كناهلردن چوق تاوه ایدوب خلق
اوزره چوق تأسف ایدر (منیب) حق سبحانه وتعالی سمتنه غایتله دونیجیدر (یا ابراهیم اعرض
عن هذا) فرشته لر دیدیلر ای ابراهیم بو مجادله دن وازكچ (انه قد جاء امر ربك) تحقیقا شان
بوكه قضاء ازلینك اقتضاسیله پروردكارك فرمانی كلدی (وانهم اتیهم عذاب غیر مردود)
وبی شبهه كیم انلره بردونمز عذاب كندولركلیجیدر (ولما جاءت رسلنا لوطا) واول وقتكه بزم
فرشته لریمز حضرت لوطه كلدیلر (سیء بهم) انلرك سببیله غمناك اولدی (وضاق بهم ذرعا)
وانلردن اوتری تنك دل اولدی (وقال هذا یوم عصیب) ودیدی بوكون بر شدتلو كوندر وبو احوال
وبو سوزین سویلمسی حضرت لوطه اول سببدن عارض اولدیكی فرشته لر بر محبوب كنج بكتلر
صورتلریله كلدیلر پس حضرت لوط انلری آدمی مقوله سندن ظن ایدوب جماعتندن اوزلرینه
خوف ایتدی (وجاءه قومه) وحضرت لوط سمتنه جماعتی كلدی (یهرعون الیه) وحالده كه كندو
طرفنه شتاب ایدرلر كویاكه بری برین ایتیور (ومن قبل كانوا یعملون السیئات) وبوندن اسبق
یمان ایشلری ایشلرلردی یعنی انك فعلنه اوكلو معتاد اولمشلردیكه اوتمدن
انكار اكلوب حضرت لوطك مسافرلرینه برمازفعلی قصد ایتدیلر (قال یا قوم) حضرت لوط

دیدی ای بنم کروهم (هؤلاء بناتی) بونلر بنم قیزلرمدر ونکاحله کندولرین آلك (هن اطهر لکم) انلر سزه پاکیزه تردرلر (فاتقوا الله ولا تخزون فی ضیفی) پس تکریدن خوف ایدك مهمانلریمك شاننده بنی رسوا ایتمك ❀ (الیس منکم رجل رشید) سزدن رشد صاحبی بر کشی یوقمیدرکه طریق حقه مهتدی اولوب قبایحدن ممتنع اوله (قالوا لقد علمت ما لنا فی بناتك من حق) دیدیلر علی التحقیق سن بیلورسن که قیزلرکده بزم هیچ حاجتمز یوقدر (وانك لتعلم ما نرید) وبی شبهه سن بیلورسن کیم بز قنغی شیئی ایسترز (قال لو ان لی بکم قوة) حضرت لوط جوابلرنده دیدیکه کندو نفسمده بکا قوت اولسیدی سزی دفع ایتمك ایچون البته سزی دفع ایدردم (او آوی الی رکن شدید) یا بر قوی رکنه التجا ایدوب دوشنیدم یعنی بر عشیرتم اولسیدی انلرك معاونتیله سزی دفع ایدردم مرویدرکه حضرت لوط انلرك هجوملرك مشاهده ایدیجك قپوسن قپایوب آنك اکسه سندن کندولرله مجادله ایتمکه شروع ایلدی سوزینه قولاق طوتمیوب دیواری آشدیلر حضرت لوطه بو ایشدن خیلی اضطراب حاصل اولدی پس ملائکهٔ کرام آنی مشاهده ایدیجه (قالوا یا لوط انا رسل ربك) دیدیلر ای لوط بی شبهه بز پروردکارکك کوندرلمشلریوز (لن یصلوا الیك) قدرتلری یوقدرکه سکا ضرر یتشترهلر پس بزی قو انلره یتشورز بعده جبرائیل علیه السلام قنادیله کوزلرین اوروب قولری کور اولدیلر چیقوب دیمکه باشلدیلر حذر ایدك کیم لوطك مسافرلری ساحردرلر (فاسر باهلك بقطع من اللیل) پس سکا مخصوص اولان جماعتله کیجه دن بر مقدار یوری (ولا یلتفت منکم احد) وسزدن برکیمسه کیرویه بقمسون (الا امراتك) انجق عورتکی بیله کوتورمه (انه مصیبها ما اصابهم) کیم علی التحقیق شان بودرکه آنلره دکن عذاب اکا دکیجیدر (ان موعدهم الصبح) بی شبهه کیم وعدهلری صباح محلندهدر حضرت لوط بو کلامی انلردن ایشدیجك حضرت جبریله دیدی عذابلرینك وقوعی بوندن تیز ایسترم حضرت جبریل کندویه بویله جواب ویردی نته که حق سبحانه وتعالی بیوردی (الیس الصبح بقریب) ایا صباح وقتی قریب دکلمیدر (فلما جاء امرنا) پس اول وقتکه عذابك کلسنه فرمانمز کلدی (جعلنا عالیها سافلها) اوستنی آلتی قلدق (وامطرنا علیها حجارة من سجیل) وشهرلری اوزره چاموردن طاشلنمش بر طاش یاغدردق (منضود) یغمور قطراتی کبی پیاپی اندربی بولنمش (مسومة عند ربك) پروردکارکك خزائنندن عذاب ایچون نشانلنمش (وما هی من الظالمین ببعید) واول طاشلر ستمکارلردن ایراق دکلدر زیرا ظلملری سببیله اوکونه عذابه مستحقدرلر (والی مدین اخاهم شعیبا) وابراهیم اوغلی مدین اوشاقلرینه قرنداشلری شعیبی کوندردك (قال یا قوم اعبدوا الله

ما لکم من اله غیره) حضرت شعیب انلره دیدیکه ای بنم کروهم تکری یه قوللق ایدك کیم اندن اوزکه سزه بر معبود یوقدر (ولا تنقصوا المکیال والمیزان) واولچك آلتنی وطارتمق آلتنی اکسك ایتمك (انی اریکم بخیر) تحقیقا بن سزی بر دولت ونعمتده کوریورم که سزی محتاج ایتمز اولچیده وو زنده اکسکلك ایده سز (وانی اخاف علیکم عذاب یوم محیط) وبی شبهه کیم بن برقیلایجی کونك اشکنجه سندن اوزریکزه قورقرم (ویا قوم اوفوا المکیال والمیزان بالقسط) وای بنم عشیرتم کیله وترازوی عدل ایله تمام ایدك (ولا تبخسوا الناس اشیاءهم) وخلقه نسنه لرین اکسك ایتمك (ولا تعثوا فی الارض مفسدین) وبریوزنده مفسد اولدیغکز حالده یرمازلق ایله سعی ایتمك (بقیت الله خیر لکم) تکری تعالی سزه حلالدن قودیغی نسنه حرامدن جمع ایتدککز شیدن سزه یکرکدر (ان کنتم مؤمنین) اکر سوزیمه تصدیق ایدیجیلر دکز (وما انا علیکم بحفیظ) وبن اوزریکزه نکهبان دکلم که قبایحدن سزی صاقلیم (قالوا یا شعیب اصلوتك تامرك ان نترك ما یعبد اباؤنا) دیدیلر ای شعیب نمازکمی سکا فرمان ایدرکه بدرلریمز طپدیغی اشیائی بز ترك ایدهلم (او ان نفعل فی اموالنا ما نشاء) یا خود سکا فرمان ایدرکه اموالمزده ایستدوکمز شیئی ایشلمسین ترك ایدهلم (انك لانت الحلیم الرشید) بی شبهه کیم سن کندك زیاده حلم ایهسی ولاز غایتله رشد ایهسی اولانسن پس سندن بوکونه سوزك صدوری مستبعددر (قال یا قوم ارایتم ان کنت علی بینة من ربی) حضرت شعیب انلره دیدیکه ای بنم کروهم بکا خبر ویرك که بن پروردکارمك طرفندن بر بصیرت وحجت اوزره اولسم (ورزقنی منه رزقا حسنا) وکندو کرمندن بکا بر کوزل رزق روزی قیلسه بکا ال ویردی بو احساننده نصکره اکا خیانت ایدوب امر ونهینه مخالفت ایدهیم (وما ارید ان اخالفکم الی ما انهیکم عنه) وحال بوکه بن ایستمم که سزه مخالفت ایدوب میل ایدهیم شول شیئه که بن سزی اندن منع ایدیورم (ان ارید الا الاصلاح ما استطعت) اصلاحدن اوزکه بر نسنه ایستمم مادامکه اصلاح ایتمکه قدرتم وار (وما توفیقی الا بالله) واصلاح امورده بکا توفیق یوقدر مکر خدانك هدایت ومعونتیله (علیه توکلت) اوزرینه اعتماد ایتدم ❀ (والیه انیب) وآنك سمتنه دونرم (ویا قوم لا یجرمنکم شقاقی) وای بنم عشیرتم بکا عداوت ایتمککز سزه قزاندرمسین آنی که (ان یصیبکم مثل ما اصاب قوم نوح) سزه دکه حضرت نوحك قومنه دکن غرق کبی (او قوم هود) یا هودك کروهنه دکن باد صرصر کبی (او قوم صالح) یا حضرت صالحك جماعتنه دکن زلزله کبی (وما قوم لوط منکم ببعید) وحضرت لوطك جماعتی سزدن

اوزاق دکلدرلر پس انلردن اسبق ولانلردن عبرت المزسه‌کز بونلردن اعتبار آلك (واستغفروا ربکم
وپروردکارکزدن مغفرت طلب ایدك ایمان کتورمکله (ثم توبوا الیه) صکره اولدیغکز حالدن تجاوز
ایدوب طرفنه رجوع ایدك (ان ربی رحیم) بی شبهه بنی ایجاد ایدن توبه ایدنلره چوق مهربانلق ایدر
(ودود) محب محبوبنه ایتدوکی لطف احسان کبی توبه ایدنلره ایشلیجیدر (قالوا یا شعیب ما نفقه
کثیرا مما تقول) دیدیلر ای شعیب دیدوکك کلامدن چوق شی فهم ایتمزز (وانا لنریك فینا ضعیفا) دخی
علی التحقیق سنی آرامزده زبون کشی بیلورز که سکا بر یرمازلق قصد ایدرسك کوجك یوقدر که بزدن
کندوکی حمایت ایده‌سن (ولولا رهطك لرجمناك) واکر جماعتك اولمسیدی یقین انلر بزم آیینمزده اولوب
اوزریمزه عزیزدرلر سنی طاش آتمسیله اهلاك ایدردك (وما انت علینا بعزیز) وسن اوزریمزه
عزت صاحبی دکلسن که عزتك بزی رجمکدن منع ایدر (قال یا قوم ارهطی اعز علیکم من الله
حضرت شعیب انلره دیدی ای بنم عشیرتم ایا جماعتم اوزریکزه تکریدن زیاده عزیزدرلر (واتخذتموه
وراءکم ظهریا) وآنی ارقه‌کزده برافلوب ونودلمش نسنه کبی آرکه‌سه‌کزده قیلدیکز یعنی بنم جماعتمك
حقك کوزادوب خدانك فرماننی کوزاتمیوب ترك ایتدیکز (ان ربی بما تعملون محیط) تحقیقا کیم پروردکارم
ایشلدککز اشیا علی قابلشدر پس اکا کوره جزاکزی ویرر (ویا قوم اعملوا علی مکانتکم) وای بنم
کروهم متمکن اولدیغکز حال اوزره ایشلك (انی عامل) که بی شبهه بن ایشلیجییم مکانتم اوزره
(سوف تعلمون من یاتیه عذاب یخزیه) یقینده بیلورسز شول کیمسه‌یه که کندویه بر اشکنجه
کلور کیم کندوینی رسوا ایدر (ومن هو کاذب) ویقینده بیلورسز شول کیمسه‌یی که زعمکزجه کندوسی
یلانجیدر (وارتقبوا انی معکم رقیب) وسزه دیدوکم سوزك نتیجه‌سن انتظار ایدك که بن سزکله
انتظار ایدیجیم (ولما جاء امرنا نجینا شعیبا والذین آمنوا معه برحمة منا) وقچن عذابك وقوعنه
فرمانمز کلدی حضرت شعیبی وکندوسیله ایمان کتورنلری قورتردق بزدن صدور ایدن رحمتله
(واخذت الذین ظلموا الصیحة) وستم ایدنلری حضرت جبریلك چیغورمسی آلدی (فاصبحوا فی دیارهم
جاثمین) پس کندو منزللرنده مبتلا اولدیلر (کان لم یغنوا فیها) کویا که انلرك ایچنده اقامت ایتمدیلر
(الا بعدا لمدین) آکاه اولك کیم مدین قبیله‌سنه هلاك اولسون (کما بعدت ثمود) نته که ثمود قبیله‌سنه
اولدی (ولقد ارسلنا موسی بآیاتنا وسلطان مبین) دخی تحقیقا کیم حضرت موسایی کوندردك
معجز اولان نشانلریمزله واشکارا اولان برهانله (الی فرعون وملائه) مصر حاکمنه واعیان دولتنه
(فاتبعوا امر فرعون) پس فرعونك فرماننه مطیع ومنقاد اولدیلر (وما امر فرعون برشید) وفرعونك

فرمانی صواب اوزره دکلدر (یقدم قومه یوم القیامة) روز جزاده جهنمه کیدرکن جماعتنك ایلروسنده
کیدر نته که دنیاده انلرك ایلروسنده کیدردی (فاوردهم النار) پس انلری جهنمه داخل قیلدی
(وبئس الورد المورود) وکیردکلری یر غایتله یمان یردر (واتبعوا فی هذه لعنة ویوم القیامة) وبو جهانده
بر لعنته تابع قیلندیلر وروز جزاده دخی یعنی ایکی جهانده ملعون اولدیلر (بئس الرفد المرفود)
انلره ویریلن عطا غایتله یمان عطا ایدی (ذلك من انباء القری) اول اخبار اهلاك اولنان
کویلرك خبرلرندندر (نقصه علیك) آنی اوزریکه اوقورز (منها قائم) اول کویلرك بعضسی
طورمش اکین کبی باقیدر (وحصید) وکیمسی بچلمش اکین کبی اثری قالممشدر (وما ظلمناهم
وبز انلری اهلاك ایتمکله کندولره ستم ایتمدك (ولکن ظلموا انفسهم) ولیکن نامعقول ایشلره ارتکاب
ایتدکلرندن اوتری جانلرینه ستم ایتدیلر (فما اغنت عنهم آلهتهم التی یدعون من دون الله من شیء
پس تکریدن اوزکه چیغردقلری ناحق معبودلر کندولردن بر نسنه دفع ایتمدی (لما جاء امر ربك
قچن پروردکارکك عذابی کلدی (وما زادوهم غیر تتبیب) وهلاکدن اوزکه معبودلری کندولره برشی
آرتورمدیلر (وکذلك اخذ ربك) واول آلمق کبیدر پروردکارکك المسی (اذا اخذ القری) قچن کویلرك
خلقنی عذابله الدی (وهی ظالمة) وحالبوکه کندولر ستمکاردرلر (ان اخذه الیم شدید) بی شبهه کیم
خدانك المسی غایتله قتی دردناکدر انلردن قورتلمغه امید یوقدر (ان فی ذلك لآیة) تحقیقا که
هلاك اولانلره نزول ایدن احوالده بر عبرت وار (لمن خاف عذاب الآخرة) شول کیمسنه‌که اوبر جهانك
اشکنجه‌سن توقع ایتدی (ذلك یوم مجموع له الناس) قیامت کونی بر کوندرکه خلق انك ایچنده
جزالری ویرلمك ایچون بیغلورلر (وذلك یوم مشهود) واول کون بر کوندرکه کوکلرك ویرلرك خلقی
ایچنده حاضر اولورلر (وما نؤخره الا لاجل معدود) وآنی تأخیر ایتمزز الا بر صایلمش مدتك
انتهاسیچون (یوم یأت لا تکلم نفس الا باذنه) اول وقت که کلور نفع وشفاعت خصوصنده
برجان بر نسنه سویلمکه قادر اولماز مکر خدانك دستوریله (فمنهم شقی) پس اهل محشرك
ارباب شقاوت بر کروه وارکه مقتضای وعیدله جهنمه مستحق اولدیلر (وسعید) وانلردن
اهل سعادت بر قسم وارکه مقتضای وعدله بهشت جاودانه اهل اولدیلر (فاما الذین
شقوا ففی النار) پس اما شول کیمسه‌لرکه ارباب شقاوت اولوب دوزخده قرار ایتدیلر
(لهم فیها زفیر وشهیق) انلره دوزخده قتی چیغرمق وبغرمق وار اصل لغتده زفیر تلو صوتدر
واستعمالده اشکك ابتدا بغرمسنه اطلاق اولنور وشهیق ضعیف اولان صوتدر واستعمالده

آتشك صونكى صورتنه اطلاق اولنور واول بدبختلر بو ناله وافغانله (خَالِدِينَ فِيهَا) دوزخده
همیشه اقامت ایتمشلر (مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ) كوكلر و یر مكانلرنده طوردقجه چون بو كلمات
عرف عربده تأبيدا افاده ايدر جهنمده اقامتلرى بو الفاظله اداء اولندى والا انلرك دوزخده طورملرى
سموات وارضك وجوديله مربوط دكلدر اول سببدنكه نصوص قاطعه اكا دلالت ايلدى كه
كوكلر و يرك دوامى منقطع اولور وانلرك اقامتى دوزخده منقطع اولماز (اِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ)
مكر اول شيئ كه پروردكارك ايستديكه انلرى آتشك عذابندن زمهريرك عذابنه نقل اولنملرينه
فرمان ايده (اِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيدُ) تحقيقا كه سنى ايجاد ايدن خدا ايستدوكى نسنهٔ ايشليجيدر
(وَاَمَّا الَّذِينَ سُعِدُوا فَفِى الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا) واما شول كيمسه لركه اهل سعادت قلنديلر بهشتده اولورلر
اقامتى ايجنده على الدوام تقدير ايتدكلرى حالده (مَا دَامَتِ السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ) كوكلر و ير مكانلرنده
طوردقجه (اِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ) مكر اول وقتكه پروردكارك ايستديكه انلرى جنتدن ديدارك
مشاهدهسنه نقل ايده (عَطَاءً غَيْرَ مَجْذُوذٍ) بر ويركى كه كسلمش دكلدر (فَلَا تَكُ فِى مِرْيَةٍ مِمَّا
يَعْبُدُ هٰؤُلَاءِ) پس برشكده اولمه بو مشركلر عبادت ايتدكلرى شيئدن (مَا يَعْبُدُونَ اِلَّا كَمَا
يَعْبُدُ اٰبَاؤُهُمْ مِنْ قَبْلُ) بر طپوق طپمزلر الا كندولردن اسبق پدرلرينك طپمسى كبى وسكا خبر ايرشديكه
پدرلرينه نه كونه عذاب دكمشدر پس بونلره دخى اول كونه عذاب دكر (وَاِنَّا لَمُوَفُّوهُمْ نَصِيبَهُمْ) وبى
شبهه كيم بز انلره عذابدن بهرهلرين بالتمام يتشديرجيوز (غَيْرَ مَنْقُوصٍ) اكسك قلنمديغى حالده
(وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ) دخى تحقيقا كه حضرت موسايه توراتى ويردك (فَاخْتُلِفَ فِيهِ) پس
آنك ايچنده اختلاف اولنديكه بركروه اكا ايمان كتوردى بركروه كفر ايتدى نته كه قومكك اختلاف ايتدى
(وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ) واكر پروردكاركدن بر سوز سبقت ايتمسيديكه عذابلرينى قيامته
تأخير ايتدى (لَقُضِىَ بَيْنَهُمْ) البته انلرك آرالرنده حكومت اولنوردىكه اوزرلرينه عذاب اينوب مبطل
محقدن متميز اولوردى (وَاِنَّهُمْ لَفِى شَكٍّ مِنْهُ مُرِيبٍ) وبى شبهه كيم قومكك كفارى اندن اضطرابه
دوشريجى بر كمانده درلر (وَاِنَّ كُلًّا) وبى شك اختلاف ايدنلرك هر برى (لَمَّا لَيُوَفِّيَنَّهُمْ رَبُّكَ اَعْمَالَهُمْ)
شول كيمسهلردر كه پروردكارك اعماللرينك جزاسنى كندولره بالتمام ايصال ايدر (اِنَّهُ بِمَا
يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ) تحقيقا كه خداء عز وجل ايشلدكلرى اشيايه دانادر (فَاسْتَقِمْ كَمَا اُمِرْتَ) پس
فرمان اولنديغك كبى استقامت ايت (وَمَنْ تَابَ مَعَكَ) وسنكله توبه ايدنلر يعنى شركدن
وكفردن رجوع ايدنلر وسنكله ايمان كتورنلر دخى استقامت ايتسونلر (وَلَا تَطْغَوْا) دخى تكبر ايتمك

(اِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ) بى شبهه كيم ايزد ذو الجلال ايشلدككز نسنهلره بينادر (وَلَا تَرْكَنُوا اِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا)
دخى ستم ايدنلره هيچ ميل ايتمك (فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ) كه انلره ميل ايتمككله سزه آتش دكر (وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
مِنْ اَوْلِيَاءَ) وسزه تكريدن اوزكه دوستلر يوقدر (ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ) صكره ياردم اولماز سزه
(وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ) دخى نمازى شرائط وادابيله قيل (طَرَفَىِ النَّهَارِ) كوندزك ايكى طرفنده (وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ)
وكيجهدن كوندزه يقين ساعتلرده (اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ) تحقيقا كيم ايولكلر يمان
اولان اشيايى محو ايدر اسباب النزولده كتورديكه بركشى حضرتك حضورينه كلوب ديدى يا رسول الله
بر خاتوندن هر نسنه نائل اولدم انجق انكله جماع ايتمدم حالم نيجه اولور اول محل حق جل وعلا بو آيتى منزل
قيلدى بعده حضرت صلى الله عليه وسلم اكا سؤال ايتديكه اول حالده نصكره نمازى بنمله جماعتله
قيلدكمى ديدى بلى حضرت بيوردى نمازك اكا كفاره اولدى صحابهٔ كرام حضرتهسؤال ايتديلركه يا رسول الله
بو حال اكا يا الكزدر يا جميع اهل ايمانه حضرت بيورديكه جميع اهل ايمانهدر و بو روايتى حضرتك حديث
شريفى تأييد ايدركه بيوردى كبائر اجتناب اولنجه نماز نمازه دك كفاره اولوراراالرنده اولان كناهلره
(ذٰلِكَ ذِكْرٰى لِلذَّاكِرِينَ) بو وعدهٔ كريمه پند الانلره بر پنددر (وَاصْبِرْ فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ)
وطاعتك ايشلمسى اوزره ومعاصيدن پرهيز ايتمككله صبر ايت كه ايزد ذو الجلال صبرله ايولك
ايدنلرك ثوابنى ايترمز (فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ) پس نيچون سزدن اسبق اولان اهل
زمانهلردن اولمدى (اُولُوا بَقِيَّةٍ) ارباب عقل وفضل كه حزم جهتندن (يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ
فِى الْاَرْضِ) يريوزنده فساد ايتمكدن خلقى منع ايدرلر (اِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ اَنْجَيْنَا مِنْهُمْ) مكر انلردن
قورترديغمزدن آز كمسهلركه خلقى فساد ايتمكدن منع ايدرلردى (وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا اُتْرِفُوا فِيهِ)
وستم ايدنلر اويمش قيلنديلر شول شيئه كه ايچنده منعم اولنديلر يعنى نفسك آرزولرينه تابع
اولوب امور اخرويهدن بالكليه اعراض ايتديلر (وَكَانُوا مُجْرِمِينَ) وانلر كفار ايديلر (وَمَا كَانَ
رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرٰى بِظُلْمٍ) واولمازديكه پروردكارك كويلر خلقنى شرك سببيله نابود قيله
(وَاَهْلُهَا مُصْلِحُونَ) وحال بوكه اول كويلرك خلقى آرالرنده شعار اصلاحى ايتمش اوله لر يعنى
حق جل وعلا كويلر خلقنى يالكز شركلرى سببيله هلاك ايتمز ظلم وستملرى كا منضم اولمينجه
وبو كلامدن ديديلر الملك يبقى مع الكفر ولا مع الظلم (وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ اُمَّةً وَاحِدَةً)
واكر پروردكارك ايستسيدى البته جمله خلقى بركروه قيلاردى يعنى قوللرين بر دينده جمع ايدردى
(وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ) وهميشه اختلاف ايدیجى اولورلر بركروههى حق وزره وبركروه هى باطل

اوزره ﴿إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ﴾ مكر پروردكارك رحم ايتدوكى كروه كه حق اوزره اتفاق ايتديلر ﴿وَلِذَٰلِكَ
خَلَقَهُمْ﴾ و بو لخلاف ايتمك ايچون انلرى ياراتدى ﴿وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ﴾ و پروردكارك سوزى بر ينه
كلوب تمام اولدى يعنى ملائكه يه ديدوكى سوز و اول كلام بو ايديكه ﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ
وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ على التحقيق دوزخى طولدرورم ديولرين و آدميلرك عاصيلرندن قمو ﴿وَكُلًّا
نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ﴾ و اوزريكه پيغمبرلرك خبرندن هر خبرى اوقورز ﴿مَا نُثَبِّتُ
بِهِ فُؤَادَكَ﴾ شول شيئى اوزريكه اوقورزكه قلبكى انكله بكشتررز ﴿وَجَاءَكَ فِي هَٰذِهِ الْحَقُّ﴾
و بو سوره ده سكا درستلك كلدى ﴿وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ﴾ و برپند و نصيحت اهل ايمانه
كلدى ﴿وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ﴾ و ايمانه كلميان كمسنه لره سويله متمكن
اولديغكز حالت اوزره ايشلك ﴿إِنَّا عَامِلُونَ﴾ كه بى شبهه بز متمكن اولديغمز حالت اوزره ايشليجيلرز
﴿وَانْتَظِرُوا﴾ و بزه مصائبك كلمسين انتظار ايدك ﴿إِنَّا مُنْتَظِرُونَ﴾ كه بلا شك بز سزدن اسبق اولانلرك
مصيبتلرى كبى سزه بر مصيبتك كلمسنه منتظرز ﴿وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ و ايزد ذو الجلاله
مخصوصدر كوكلرده و يرده پوشيده اولان اشيانك بيلمسى ﴿وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ﴾ و ايشك
قموسى كند و حكمنه دونر ﴿فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ﴾ پس كا پرستش ايدوب اوزرينه اعتماد ايت
﴿وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ﴾ و پرودكارك ايشلدككز ايشلردن غفلت ايديجى دكلدر ❀

سورة يوسف مكية وهي مائة واحدى عشر آيات

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿الر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ بو سوره ده مذكور اولان آيات عظام اعجازى ظاهر اولان كتابك
آيتلريدر ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ﴾ تحقيقا بز بو كتابى ايندردك ﴿قُرْآنًا عَرَبِيًّا﴾ لسان عربه منسوب اوقنمش
اولديغى حالده ﴿لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ تاكه سز فهم ايدوب معنالرينه واصل اوله سز ﴿نَحْنُ نَقُصُّ
عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ﴾ بز خبر ويرمه نك اك كوزللى اوزريكه اوقيوب اخبار ايدرز ﴿بِمَا
أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَٰذَا الْقُرْآنَ﴾ سكا بو سورهٔ فرشته ايله كوندرمكمز واسطه سيله ﴿وَإِنْ كُنْتَ
مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ﴾ دن بلا شبهه بو سوره نك نزولندن اول اندن بى خبرلردن ايدك
﴿إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ﴾ مذكور قيل اول وقتيكه حضرت يوسف پدرينه ديدى ﴿يَا أَبَتِ إِنِّي رَأَيْتُ
أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ﴾ اى بنم پدرم على التحقيق بن عالم خوابده اون بر يلدز و كونشى
و آيى كوردم ﴿رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ﴾ انلرى بكا سجده ايديجيلر كوردم ﴿قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ

رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ﴾ حضرت يعقوب حضرت يوسفه ديدى اى بنم اوغلجغم كورديكك واقعه قرنداشلرك
اوزره اوقيوب نقل ايتمه ﴿فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا﴾ كه سنى اهلاك ايتمك ايچون بر عظيم حيله ايدرلر چون حضرت
يعقوب بو واقعه دن حضرت يوسفك علو مرتبه سن فهم ايتدى قورقديكه برادرلرى حسد جهتندن
اكا بر تعدى ايدرلر اكا سپارش ايلديكه رؤياسنى قرنداشلرندن صاقليه ﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ
عَدُوٌّ مُبِينٌ﴾ تحقيقا كه ابليس شقى آدم اوغلنه بر آشكارا دشمندر پس قرنداشلرى سكا ضرر
ايصال ايتمك ايچون اغوا ايتسه عجب دكلدر ﴿وَكَذَٰلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ﴾ و نته كه بو رؤيا ايله كورمسيله
منتخب اولدك پروردكارك سنى انتخاب ايدر ﴿وَيُعَلِّمُكَ مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ﴾ و رؤيالرك
تعبيرندن سكا تعليم ايدر ﴿وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ﴾ و احسانينى اوزريكه نبوتله اتمام ايدر ﴿وَعَلَىٰ
آلِ يَعْقُوبَ﴾ و يعقوبك اولادى اوزره دخى ﴿كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِنْ قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ﴾
نته كه بوندن اسبق ايكى پدرك ابراهيم و اسحق اوزره اتمام ايلدى ﴿إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ بى شبهه
خداوندك انتخابه مستحق اولانى نجه نسنى بيلور كما ينبغى ايشى ايشلر ﴿لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ
آيَاتٌ لِلسَّائِلِينَ﴾ تحقيقا كيم يوسف و قرنداشلرى اخبارنده سؤال ايدنلره دلائل قدرت وار ايدى
بيلمك كركه كيم حضرت يوسفك اون بر برادرى وار ايدى اونى پدرندن ايديلر و بريكه بنيامين دراناده
و باباده برادريدى ﴿إِذْ قَالُوا لَيُوسُفُ وَأَخُوهُ﴾ ياد ايت اول محلى كه يعقوبك اوشاقلرى ديديلر
بى شبهه كيم يوسف و قرنداشى يعنى بنيامين ﴿أَحَبُّ إِلَىٰ أَبِينَا مِنَّا﴾ پدريمزه زياده سوكليدرلر
بزدن ﴿وَنَحْنُ عُصْبَةٌ﴾ وحالبوكه بز بركوجلى كروهز ﴿إِنَّ أَبَانَا لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ بى كمان كه پدريمز
بر آشكارا ازغونلقده در صكره برى برينه بويله سويلديكه ﴿اقْتُلُوا يُوسُفَ أَوِ اطْرَحُوهُ أَرْضًا﴾ يوسفى
اولدرك يا آوره نلقده ن اوزاق اولمش بر يره آتى صالك ﴿يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ أَبِيكُمْ﴾ پدركزك يوزى
سزه خالى قالور يعنى يوسفه غائب اولجق پدركز جميع وجوديله اوزريكزه اقبال ايدر ﴿وَتَكُونُوا مِنْ
بَعْدِهِ قَوْمًا صَالِحِينَ﴾ واندنصكره برعذر كتورمكله پدركزله كوزل كروه اولورسز ﴿قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ﴾
انلردن بر سويليجى ديدى و آنك آدى يهودا ايدى ﴿لَا تَقْتُلُوا يُوسُفَ﴾ حضرت يوسفى قتل ايتمك زيرا
قتل بر اولو كناهدر ﴿وَأَلْقُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ﴾ و آنى بر قويينك دبينه صالك ﴿يَلْتَقِطْهُ بَعْضُ
السَّيَّارَةِ﴾ مسافرلرك بر كروهى آنى آلور ﴿إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ﴾ اكر سوزيمه عمل ايديجيلر ايسه كز بعده
بونك اوزره اتفاق ايدوب ﴿قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَىٰ يُوسُفَ﴾ ديديلر اى پدريمز سكا نه عارض
اولديكه يوسف اوزره بزى طوتمزسن ﴿وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ﴾ وحالبوكه على التحقيق بز آكا خير استيوز

اوزرینه شفقت ایدیجیلرز (أَرْسِلْهُ مَعَنَا غَدًا) کندوبی بزمله یارین صحرایه یولله (يَرْتَعْ وَيَلْعَبْ)
میوه لر یمسنده اتساع ایتسون و تیراندازلکله و دوه سکرتمسیله اوینسون (وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ)
وبی شبهه بز آنی صاقلیجیلرز برمازلق دکسندن (قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ) حضرت یعقوب
دیدی تحقیقا که بن کوتورمککز انی بنی اندوهناك قیلار (وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ) دخی قورقرمکه
انی قورد ییه (وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ) اوحالده که سز اندن بیخبر سز (قَالُوا لَئِنْ أَكَلَهُ الذِّئْبُ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ
حضرت یعقوبک اوشاقلری دیدیلر قسم اولسونکه اکر آنی قورد ییه و حال بوکه بز بر قوتلو کروهز
إِنَّا إِذًا لَخَاسِرُونَ) بی شبهه که بز اول محلده زیانکار جماعت اولورز (فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ) پس قچن یوسفی
پدرندن آیروب کوتوردیلر (وَأَجْمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي غَيَابَتِ الْجُبِّ) وعزم ایتدیلرکه انی قویینك
دیبنه قیله لر بعده مقصدلرندن تمکن اولدقلرنده اکا کوناکون اذیت ایدوب قویویه براقدیلر
منقولدرکه صحرایه چیقدقلری دم مبارك نورانی یوزینه طپانچه لر اورمغه شروع ایدوب انواع
شتمله کندوبی معذب ایتدیلر برحده دك که هلاکی یقلشدی یهوذا بو حالی مشاهده ایدیجك
انلره دیدی سز بنمله عهد ایتدکز میکه آنی اولدرمیوب قویویه صالورسز سوزینی قبول ایدوب قویویه
کوتوروب کندوبی آنك ایچنده صالقتدردیلر جانك حلاوتندن قویینك اطرافنه یاپشدی
پس الرین بغلیوب کوملکن صویدیلر تاکه آنی قانله آلوده ایدوب پدرلرینه حیله ایده لر حضرت
یوسف انلره دیدی ای برادرلرم بکا کوملکمی ویرك تاکه عورتمی انکله اورته یم کندویه دیدیلر اونبر
یلدزی و کونشی و آیی چیغرسکا کوملك کیدرسونلر و سنکله انسیت ایتسونلر بعده قویینك
یاریسنه ایرشنجه کندوبی براقدیلر هنوز صویه یتشمدن حضرت جبریل مقدس قنادلری اوزره
کوتوروب قویینك ایچنده برطاش اوزره اوتورتدی مرویدر کیم قچن حضرت ابراهیم علیه السلامی
نمرود آتشه اتمق ایستدی طونلرین صویدیلر حضرت جبریل علیه السلام جنتك حریرندن اکا برکوملك
کتوروب کیدردی اندنصکره حضرت ابراهیم اول کوملکی اوغلی حضرت اسحاقه ویردی صکره اسحق آنی
حضرت یعقوبه ویردی حضرت یعقوب انی بر بازوبند ایدوب حضرت یوسفك قولنه بغلمشدی قچن
باشنه بو احوال کلدی حضرت جبریل اول کوملکی چیقاروب کندویه کیدردی و جناب رب العزتدن
کندویه بشارت کتوردی شنکه حق سبحانه وتعالی بیوردی (وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ) و بز اکا فرشته ایله خبر صالدقکه
(لَتُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا) البته بو ایشلرندن برادرلریکی آگاه ایدرسن (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ) و کندولر
بیلمزلرکه سن یوسفسن علو مرتبه کدن اوتری (وَجَاءُوا أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ) و کوندزك اخرنده

اغلیه رق پدرلرینه کلدیلر (قَالُوا يَا أَبَانَا) دیدیلر ای پدریمز (إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ) تحقیقا که بز
یریمزدن ایلرو سکرمکه کتمش ایدك (وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا) و یوسفی اسبابمز وانقالمز
یاننده براقدق (فَأَكَلَهُ الذِّئْبُ) پس کندوبی قورد ییدی (وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا) و سن سوزیمزه
اینانیجی دکلسن (وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ) و اکر بز کرچك سویلیجیلر ایدك زیرا سنك بزه سوء ظنك واردر
و یوسفه غایتله محبتك وار (وَجَاءُوا عَلَى قَمِيصِهِ بِدَمٍ كَذِبٍ) و کوملکی اوزره بر یلان قانله کلدیلر
یعنی حضرت یوسفك کوملکنی یلاندن بر قانله آلوده ایدوب پدرلرینه کتوردیلر مرویدرکه
حضرت یعقوبه کوملك اول کیفیتله کلیجك فریاد ایدوب کوملکی یوزینه سوردی تاکه مبارك چهره سی
قانله بویاندی و دیدی بو قورد عجب قورد ایمش اوغلمی ییدی و کوملکنی پاره لمدی (قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ
لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا) حضرت یعقوب اوغللرینه دیدی ایش دیدیککز کبی دکلدر بلکه جانلریکز
سزه بر عظیم ایش قولای ایدوب اوزریکزه آنی آسان قیلدی (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ) پس کوزل صبر ایتمك
اوزکه سندن یکرکدر حدیث شریفده وارد اولمشدرکه صبر جمیل اولدرکه ایچنده خلقه
شکوی اولمیه (وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ) و یاردم طلب اولنه جق کسنه ایزد ذو الجلالدر
یوسفك هلاکندن وصف ایتدیککز شیء اوزره کتوردیلرکه اوچکون حضرت یوسف علیه السلام
اول قویینك مکث ایدوب دردنجی کونك صبحو حسنده کندویه نجات مژده سی کلدی (وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ
و مدین شهرندن مصره متوجه بر کاربان کلوب اول قویویه قریب بر مکانده قوندیلر (فَأَرْسَلُوا
وَارِدَهُمْ) پس کندولره صو ایچوب چیقرن کسنه یی یوللدیلر (فَأَدْلَى دَلْوَهُ) در عقب قویویه
قوغاسن طولدرمق ایچون ایندردی همان حضرت یوسف ایچنده اوتوردیغی طشره چیقیجق
حضرت یوسفی مشاهده ایتدی (قَالَ يَا بُشْرَى هَذَا غُلَامٌ) دیدی ای مژده حاضر اولکه بو براوغلاندر
(وَأَسَرُّوهُ) و صویه کلان کسنه یولداشلریله آنی کاربان خلقندن کیزلدیلر (بِضَاعَةً) تجارت
ایچون بر متاع (وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ) و خدای ذو الجلال ایشلدکلری شیئه داناردرکه کیزلمکلری
اوزرینه خفی اولماز (وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ) و بر آز بها ایله آنی صاتدیلر (دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ) ثمندن
بدلدر یعنی اول بها بر صایلمش اقچه ایدی بیلنمك کرککیم اول زمانه خلقنك معتادی بو ایدیکی
بر شیء صاتوب الدقلرنده بها قرق درهمدن آز ایسه صایرلردی و اکر قرق درهمدن زیاده ایسه وزن
ایدرلردی (وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ) و انلر حضرت یوسفه رغبت ایدنلردن دکلدیلر زیرا آنلر آنی
بولمشلردی و بر شیء بولان کسنه اکا چوقلق اعتنا ایتمز (وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ

واهل مصردن بانی صاتون الان کسنه قاریسی زلیخایه دیدی واو مصرك خزائنی اوزره موکل اولان عزیزدر (اکرمی مثویه)
بو غلامك محلنی مکرم قیل (عسی ان ینفعنا) شاید امور یمزده بزه یاریه (او نتخذه ولدا) یا آنی براوغول ایده لم
چون حضرت یوسفده اثار رشدی مشاهده ایتدی وکندوسی عقیم ایدی آنی اوغول ایدنمکه آرزو ایتدی وبوندن
دیدیلر خلقك زیاده فراستلوسی اوچ کیمسه در بری عزیز مصر وبری حضرت شعیبك قیزی قچن که دیدی حضرت
موسی حقنده دیدی یا ابت استاجره الآیه وبری حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه قچن حضرت
عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه یی یرینه خلیفه قیلدی (وکذلك مکنا لیوسف فی الارض) ونته که حضرت
یوسفك محبتی عزیزك قلبنده برقرار قیلدق یریوزنده کندویه مکانت ویردك تاکه ایچنده عدل ایله متصرف
اوله (ولنعلمه من تأویل الاحادیث) وتاکه کتب الهیه نك معنالرندن آکا تعلیم ایده لم (والله غالب علی امره)
وحق جل وعلا کندو ایشی اوزره غلبه ایلیجیدر بر نسنه انی دوندرمز (ولکن اکثر الناس لا یعلمون)
ولیکن خلقك چوغی بیلمزلر که جمیع امور تصرفنده در (ولما بلغ اشده) واول محل که حضرت یوسفك
قوتی نهایتنه ایرشدی یعنی اوتوزله قرق اراسنده اولان سنه ده واصل اولدی (آتیناه حکما وعلما)
عمله مؤیدا ولان علمی ورؤیا تعبیرینك دانشك آکا احسان ایتدك (وکذلك نجزی المحسنین) ونته که
حضرت یوسفه مکافات ایتدك ایولك ایدنلره مکافات ایدرز (وراودته التی هو فی بیتها عن نفسه)
واول خاتون که حضرت یوسف آنك خانه سنده ایدی جانندن اوتری کندوبی طلب ایتدی یعنی
عزیزك قاریسی زلیخا چوق طلب ایتدیکه حضرت یوسف کندوسیله مواقعه ایده (وغلقت
الابواب) وقپولری بغلدی (وقالت هیت لك) ودیدی بن سنکچون اماده اولمشم حضرت یوسف
بو حالی مشاهده ایلیجك (قال معاذ الله) دیدی خدایه صیغنمق صیغنورم (انه ربی احسن
مثوای) تحقیقا شان بودرکه بنی تربیه ایدن عزیز بنم محلمی کوزل قیلدی پس اهلنه خیانت ایتمکله آکا
مکافاتمی ایدرم بو امر هرکز وجوده کلمز (انه لا یفلح الظالمون) زیرا علی التحقیق حال بودرکه ایولك ایدنلره
کوتیلکله مکافات ایدن ستمکارلر قورتلمزلر (ولقد همت به وهم بها) وبی شبهه کیم زلیخا یوسفك
مخالطه سنه عزم ایتدی واقتضاء بشریت حسبیله یوسف دخی زلیخانك مخالطه سنه قصد
ایتدی (لولا ان رای برهان ربه) حضرت یوسف پروردکارینك دلیلنی کورمسیدی اصح اقوالده
اول دلیل نور عصمت الهی ولمعهٔ نبوت یوسفیه ایدی (کذلك) اول ثبات کبی کندویه برثبات
ویردك (لنصرف عنه السوء والفحشاء) تاکه کندوبی پرورده ایدنك خیانتنی وزنا فعلنی
کندوسندن دور قیله لم (انه من عبادنا المخلصین) زیرا بلا شبهه اول وجود شریف ارباب

اخلاص اولان قوللریمزدندر (واستبقا الباب) ویوسف وزلیخا اوطه نك قپوسندن برندن
ایلرو کیتمکه سعی ایتدی یعنی حضرت یوسف قپویه سکردیکه زلیخانك الندن قورتله وزلیخا
قپویه سکردیکه قپویی قپایوب یوسفی ایچروده قاله (وقدت قمیصه من دبر) وکندوسنه
حضرت یوسفی چکدکده کوملکن آرددن یرتدی (والفیا سیدها لدی الباب) وقپوبانندن
قوجه سنه صاتشدیلر (قالت ما جزاء من اراد باهلك سوءا) زلیخا قوجه سنه دیدی
اهلکه بدلك ایستیانك جزاسی برنسنه دکلدر (الا ان یسجن او عذاب الیم) الا حبس اولنمق
یا بر دردناك اشکنجه (قال هی راودتنی عن نفسی) حضرت یوسف دیدی کندوسی نفسمدن
اوتری بکا الحاح ایتدی (وشهد شاهد من اهلها) وزلیخانك خصملرندن برطانوق
طانقلق ایدوب دیدی (ان کان قمیصه قد من قبل) اکر یوسفك کوملکی اوکدن یرتلدی (فصدقت
وهو من الکاذبین) زلیخا سوزنده صدق ایتدی ویوسف یلانجیلردندر زیرا بو حالت آکا
دلالت ایدرکه زلیخا نفسندن یوسفی مدافعه ایتمکله کوملکی یرتلدی یا اردینه سکرمکله
اتکنه ایاغی ایلشوب کوملکی یرتلدی (وان کان قمیصه قد من دبر) واکر کوملکی آرددن یرتلدی (فکذبت
وهو من الصادقین) زلیخا یلان سویلمش اولدی وکندوسی صدق ایدیجیلر زمره سندندر
زیرا بو کیفیت آکا دلالت ایدرکه زلیخا یوسفك اردندن کندوبی چکمکله کوملکی یرتلدی
(فلما رای قمیصه قد من دبر) پس اولوقتکه عزیز حضرت یوسفك کوملکنی آرددن یرتلمش
کوردی (قال انه من کیدکن) دیدی علی التحقیق بو ایش حیله کزدندر (ان کیدکن عظیم) بی شبهه کیم
حیله کز غایتله اولودر یعنی حیله کز نفوسده بك تأثیر ایدر وکوکللره یاپشور (یوسف اعرض
عن هذا) ای یوسف بو ماجرانی صاقله برکیمسنه سویلمه (واستغفری لذنبك) وای زلیخا
ایتدیکك کناه ایچون مغفرت طلب ایت (انك کنت من الخاطئین) تحقیقا سن کناهکارلرك
کروهندن ایدك بو حالته اکرچه عزیز بوکونه بر تسکین ویردی اما نه زمان اولدیکه محبتك
داستانی خلق اوزره پوشیده اوله

نظم

نسازد عشق را کنج سلامت	خوشا رسوائی وکنج ملامت
غم عشق از ملامت تازه کردد	وازین سودا بلند آوازه کردد

(وقال نسوة فی المدینة) ومصر شهرنده قاریلر دیدیلر (امرأت العزیز تراود فتیها عن نفسه)
عزیزك خاتونی کندو غلامنی نفسندن اوتری طلب ایلدی یعنی ایستدیکه اندن کام اولوب کام ویره

قد شغفها حبا) سومك جهتندن كوكلنك غلافنى يارد‌ى (انا لنريها فى ضلال مبين) بى شبهه كيم
بز آنى براشكار آزغونلقده كورورز (فلما سمعت بمكرهن) پس اول وقت كه كيزلى سويلدكلرى
سوزى زليخا ايشتدى (ارسلت اليهن) دعوت ايتمك ايچون انلره خبر صالدى تاكه انلره عذرنى
بيان ايده وحضرت يوسفى وصالنه رام ايده لركنورديلركه قرق خاتونى ضيافته دعوت ايلدى
بشى پادشاهك خدمتنده اولان قپوجينك وساقينك واتمكجينك وزندانجينك وآخورجينك
قاريلريدى كه اول ملامت سوزلرن ارالرنده دوشمش ايدى وقلانلرى سائر اعيانك قاريلريدى
(واعتدت لهن متكأ) وانلره بر ياصدنجق شى اماده قيلدى تاكه اكا ياصدنه لر (وآتت كل واحدة
منهن سكينا) وقاريلرك هر بريسنه بر بچاق ويردى تاكه يملرينه مهيا قيلنان ميوه انلرله
صويوب پاره ليه لر (وقالت اخرج عليهن) وانلر بچاقلرله ميوه استعمال ايدرلركن حضرت يوسفه
ديدى اوزرلرينه چيق (فلما رأينه اكبرنه) پس اول وقت كه كندوينى كورديلر تعظيم ايدوب فائق
اولان حسنندن هيبت چكديلر سرور كائناتدن مرويدركه بيوردى معراج كيجه سنده حضرت
يوسفى كوردم چهره سى آى ايدى كيجه سى كبى ايدى (وقطعن ايديهن) وشدت دهشتدن اللرين
كسديلر (وقلن حاش لله) وديديلر حق سبحانه وتعالى يه صفات عجزدن تنزيه اولسون (ما هذا
بشرا) بو وجود نازنين نوع انساندن دكلدر زيرا بوكونه جمال نوع بشرده معهود اولمشدر ❊
(ان هذا الا ملك كريم) بو بر نسنه دكلدر الا خدانك قتنده بر مكرم فرشته (قالت فذلكن الذى
لمتننى فيه) زليخا انلره ديدى بو اول غلامدركه محبتى جهتندن بكا ملامت ايتديكز (ولقد
راودته عن نفسه) وبى شبهه كيم نفسندن اونى كندوينى طلب ايتدم (فاستعصم) پس
عصمته طالب ولوب خواهشمدن ممتنع اولدى (ولئن لم يفعل ما آمره) وعلى التحقيق ايشلمزسه
كندويه فرمان ايتدوكم شيئ (ليسجنن وليكونا من الصاغرين) البته حبس ولنوب خوار وذليللردن
اولور پس اول خاتونلر بالاتفاق حضرت يوسفه ديديلر خاتونك امرينه اطاعت ايله تاكه سكا
بر مذلت ايرشميه (قال رب السجن احب الى مما يدعوننى اليه) حضرت يوسف ديدى اى پروردكارم
حبس اولنمق بكا زياده سوكليدر شول نسنه دنكه بنى اكا ايسترلر (والا تصرف عنى كيدهن)
واكر مكر وحيله لرين بندن اوزاق قيلمزسن (اصب اليهن) انلرك طرفنه ميل ايده رم ❊
(واكن من الجاهلين) ونامعقول ايشى ارتكاب ايتمكله نادانلرك كروهندن اولورم (فاستجاب
له ربه) پس پروردكارى كندويه دعاسن مستجاب قيلوب (فصرف عنه كيدهن) كندوسندن

اول قاريلرين مكر وحيله لرين دور قيلدى (انه هو السميع العليم) تحقيقا كه خداى عز وجل كندو ودهر كسنك
دعاسن درست ايشيدن احواللرين كما ينبغى بيلن (ثم بدا لهم من بعد ما رأوا الآيات) پس حضرت
يوسفك براءتنى اوزره دلالت ايدن شواهدى كوردكلرندنصكره كندولره ظاهر اولديكه
(ليسجننه حتى حين) البته انى بر مدته دك حبس ايده لر بعده حضرت يوسفى زندانه كوتوروب
(ودخل معه السجن فتيان) وبحسب الاتفاق ايكى يكت پادشاهك شرابدارى واتمكجى سى
حضرت يوسفله زندانه كيرديلر (قال احدهما) اول ايكى يكتلردن برى يعنى شرابدار ديدى (انى
ارانى اعصر خمرا) على التحقيق كيم عالم خوابده بن كندومى كوردم كه سيجى صيقيوردم پس مآل
اعتبارله اوزم خمر ايله تسميه اولندى (وقال الآخر) واو بريسى ديدى (انى ارانى احمل فوق
رأسى خبزا) بلا شك بن كندومى كورورم كه باشمده وستنده بر اتمك كوتورورم (تأكل
الطير منه) كه قوشلر اندن يير (نبئنا بتأويله) عالم رؤياده كوردوكمز شيئك مآلندن بزه خبر
وير (انا نريك من المحسنين) بى شبهه بز سنى ايولكر كروهندن كورورز (قال لا يأتيكما طعام
ترزقانه) حضرت يوسف اول ايكى كيمسنه يه ديدى سزه يريجك كلمزكه اوسزه روزى قلنمش اوله
(الا نبأتكما بتأويله) الا كه آنك عاقبتندن سزه خبر ايدرم يعنى انك ماهيت وكيفيتنى سزه بيان
ايدرم (قبل ان يأتيكما) اوسزه كلمدن اول چون حضرت يوسفك مراد شريفى اولديكه انلرى ايمانه دعوت
ايليه رؤيالرينى تعبير ايتمدن اول كندولره بيان ايتديكه كندوسى علم غيب بيلمكله معجز مصاحبيدر
وبو بيلكى كهانت وتنجيم طريقيله توهم ايتمكلر ايچون آنلره بوكونه خطاب ايتدى نته كه حق سبحانه
وتعالى بيوردى (ذلكما مما علمنى ربى) بو غيب بيلمسى اى ايكى همنشينم بكا وحى ايله پروردكارم
حضرتلرينك اوكرتمسندندر (انى تركت ملة قوم لا يؤمنون بالله) زيرا على التحقيق خدانك
وحدانيتنه تصديق ايتميان كروهك آيينى ترك ايلدم (وهم بالآخرة هم كافرون) وانلر اوبر
جهانك موجود اولمسين كندولر انكار ايتمشلردر (واتبعت ملة آبائى ابراهيم واسحق ويعقوب
ومذكور اولان پدرلرمك طريقته پيرولك ايتدم (ما كان لنا ان نشرك بالله من شيء) بزه كه
انبيا قسميوز صحيح وجائز دكلدركه خدايه هيچ بر نسنه اورتاق قيله لم (ذلك من فضل الله
علينا) بو توحيد ايتمك خدانك محض كرمندن اوزريمزه اولمشدر (وعلى الناس) وسائر
خلق اوزره دخى كه پيغمبرلرك ارساليله اكا نائل اولديلر (ولكن اكثر الناس لا يشكرون)
وليكن خلقك چوغى خدانك فضل وكرمنه اعتراف ايتمزلر (يا صاحبى السجن) اى ايكى يارم زندانك

ءارباب متفرقون خير) پراكنده معبودلرمى يكركدر (ام الله الواحد القهار) ياخود ذاتنده متوحد
اولان هرنسنه اوزره غلبه ايدن ايزد ذوالجلال بلااشتراك آنك معبود اولسى محض خيريتدر
(ما تعبدون من دونه) اندن اوزكه برشيئه عبادت ايتمزسز (الا اسماء سميتموها انتم وآباؤكم)
الا براشيايه كه سز وپدرلريكز آنلر اوزره برنامناسب آدلر اطلاق ايدوب اول اطلاق اعتباريله انلره
عبادت ايديكز (ما انزل الله بها من سلطان) ايزد جل وعلا انلرك عبادتنه وتمللرينه اصلا بردليل
ايندرمدى (ان الحكم الا لله) عبادت خصوصنده فرمان ايزد ذوالجلاله مخصوصدر (امر الا تعبدوا
الا اياه) پيغمبرك لسانى اوزره فرمان ايتديكه كندوسندن اوزكه برشيئه عبادت ايتميه سز
(ذلك الدين القيم) اولدر درست ومعتدل اولان دين (ولكن اكثر الناس لا يعلمون) وليكن خلقك
چوغى آنى بيلموب باديه جهالتده سركردان قالمشلر (يا صاحبى السجن) اى ايكى يارم زندانده (اما احدكما
فيسقى ربه خمرا) البته بريكز يعنى شرابدار كندوپى پرورده ايدنه باده ايچرور نته كه بوندن
اسبق ايچرردى (واما الاخر فيصلب فتأكل الطير من رأسه) وبى شبهه اوبريكز اصلبو باشندن
قوش يير بعده بونلر ديديلر بز يلان سويلدك اصلا بو واقعه يى كورمدك حضرت يوسف
انلره جواب ويردى نته كه حق سبحانه وتعالى بيوردى (قضى الامر الذى فيه تستفتيان)
اول ايش كسلديكه خصوصنده بندن آنك عاقبتنك فهمنى طلب ايدرسز (وقال للذى ظن انه ناج
منهما) دخى حضرت يوسف سويلدى شول كمسنه يه كه كمان ايتديكيم على التحقيق اول ايكى يكتدن
اوقورتله جقدر (اذكرنى عند ربك) سنى پرورده ايدن پادشاهك قتنده احوالمى سويله تاكه
بنى زنداندن قورتره (فانساه الشيطان ذكر ربه) پس ابليس شقى شرابدارى اونوتدرديكه حضرت
يوسفك احوالنى مربيسى قتنده ذكر ايله (فلبث فى السجن بضع سنين) پس زندانده برقاچ ييل مكث
ايتدى لغت عربيه ده بضع اوچله طقوز اراسنده اولان عدد اوزره اطلاق اولنور
(وقال الملك انى ارى سبع بقرات سمان) ومصر پادشاهى ديدى عالم رؤياده بن يدى سمز
اينك كوردم (يأكلهن سبع عجاف) انلرى زبون يدى اينك يير (وسبع سنبلات خضر)
دخى كوردم يدى كوك خوشه (واخر يابسات) ويدى قورى خوشه لر كوك خوشه لره صاريلوب
انلر اوزره غلبه ايديلر (يا ايها الملأ افتونى فى رؤياى) اى رؤيايى تعبير ايدن كروه
اشراف واقعه مك تعبيرندن بكا جواب ويرك (ان كنتم للرؤيا تعبرون) اكر واقعه نى تعبير
ايدر ايديكز (قالوا اضغاث احلام) اهل تعبير ديديلر بو كورديكك رؤيا اويقولرك قارشقلريدر

(وما نحن بتأويل الاحلام بعالمين) وبز باطل اولان اويقولرك تعبيرينه دانالر دكلز (وقال الذى
نجا منهما) واول ايكى زندانيلردن قورتلان كسنه يعنى شرابدار ديدى (وادكر بعد امة) وبر
اوزون مدتدنصكره حضرت يوسفى ورؤياده اولان دانشنى ياد ايتدى (انا انبئكم بتأويله
فارسلون) بن سزه آنك تعبيرندن خبر ايدرم پس بنى زندانه كوندرك آنده بركمسنه وار علم تعبيرى
غايتله يخشى بيلور ملك على الفور فرمان ايتديكه زندانه واروب كندويه خبر كوره بعده زندانه كلوب
سويلدى نته كه حق سبحانه وتعالى بيوردى (يوسف ايها الصديق) اى يوسف اى صدقك غايتيله
متصف اولان ذات شريف (افتنا فى سبع بقرات سمان يأكلهن سبع عجاف وسبع سنبلات
خضر واخر يابسات) بو مذكور اولان اشيانك تعبيرنده بزه فتوى وير (لعلى ارجع الى الناس) تاكه
بن پادشاهه وياننده اولان كمسنه لرك طرفلرينه دونه يم (لعلهم يعلمون) شايد انلر سنك فضل
ومعرفتكى بيله لر (قال تزرعون سبع سنين دأبا) حضرت يوسف اول رؤيانك تعبيرنده ديديكه يدى ييل
اكوسز مستمر اولان عادتكز اوزره (فما حصدتم) پس هرنسنه كه بچرسز (فذروه فى سنبله) آنى
صالقملرى ايچنده قويك تاكه آفاتدن محفوظ اوله (الا قليلا مما تأكلون) مكر اول مقدار نسنه يى كه
برآز نسنه كه آنى دوكوب صماندن پاك ايدرسز (ثم يأتى من بعد ذلك سبع شداد) پس اول يديلدن
صكره يدى صعوبتلو ييللر كلور (يأكلن ما قدمتم لهن) انك اهاليسى ييرلر اول شيئى كه كندولر يچون
ادخار ايتمش ايديكز (الا قليلا مما تحصنون) مكر صاقلديغكز شيئدن برازكه آنى تخم ايچون بقور
آنلرى يدرميه سز (ثم يأتى من بعد ذلك عام) پس اول ييللردنصكره بر ييل كلوركه (فيه يغاث الناس)
يغمورك كثرتى سببيله ايچنده خلق مدد اولنورلر (وفيه يعصرون) وصيقلجق نسنه ايچنده
صيقرلر (وقال الملك ائتونى به) دخى حضرت يوسفك قتنده رؤيانك تعبيريچون كيدن كمسنه كلوب
تعبيرى نقل ايتدنصكره پادشاه ديديكه آنى بكا كتورك (فلما جاءه الرسول) پس اولوقتكه پادشاهك كوندردكى ايلچى
حضرت يوسفه كلديكه تاكه كندوپى زنداندن چيقاره (قال ارجع الى ربك فاسأله ما بال النسوة اللاتى
قطعن ايديهن) حضرت يوسف اكا ديديكه سنى پرورده ايلينك يمننه دون كندويه صوركه اللرين كسن قاريلرك
حالى نه ايدى يعنى كا سويله تفتيش وتفحص ايتسونكه زليخانك مجلسنده اللرين قطع ايدن خاتونلرك حالى
نه ايدى (ان ربى بكيدهن عليم) بى شبهه كيم بنى ايجاد ايدن خدا انلرك مكر وحيله سنه داناد رقچن بكا
ديديلر خاتونلرك فرمانه مطيع ومنقاد اول مخالفت ايتمه بعده ملك انلرى احضار ايدوب (قال ما خطبكن
اذ راودتن يوسف عن نفسه) ديديكه حالكز نه ايديكه يوسفى نفسندن اوترى طلب ايتديكز (قلن حاش لله

اولجا تو تلرو بدیلر کمال پاکلك خدای ذوالجلاله اولسونکه یوسفکبی بر عفتلو یکیتی خلق ایتدی
(ما عَلِمْنا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ) اوزرینه اصلا بر بدلك بیلمدك (قالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ)
عزیزك قادینی یعنی زلیخا دیدیکه شمدی حق طوغریلق ثبوت و قرار طوتدی (أَنَا رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ) بن انی
نفسمدن اوتری طلب ایلدم (وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ) و بی شبهه کندوسی کرچك سویلیانلردندر بعده
پادشاه حضرت یوسفه خبر صالدیکه قاریلر کناهلرینه معترف اولدیلر شمدی نصکره کل تاکه
حضورنده آنلره عقوبت ایده‌لم حضرت یوسف دیدیکه آنلرك عقوبتی مرادم دکلدر (ذَٰلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ
أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ) اول توفیق انکچون ایتدمکه بکا اکرام ایدن عزیز بیله کیم علی التحقیق بن اکا خیانت ایتدم
غائب اولدیغنده (وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ) و تاکه بیله کیم بلا شبهه حق جل و علا خیانت
ایدنلرك حیله‌سنی تنفیذ ایتمز (وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي) و بن کندو نفسمی ترکی ایتمم یعنی بن بو حرکتی ایتدم
تکرینك نعمتنی اظهار ایتمك ایچون نه کندو نفسمی مزکی قیلمق ایچون (إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ) تحقیقا که
نفس مقتضای جبلتله هر وقت بدلکله امر ایدر (إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي) مکر پروردکارمك اسرکسی وقتنده که
بدلك وقوعنی ایستمیه (إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ) بی شبهه کیم بنی پرورده ایدن خدا مثله کلمیان کناهی
مغفرت ایدوب ایستدوکی کسنه‌یی عصمتله رحم ایدر (وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصْهُ لِنَفْسِي)
دخی پادشاه دیدیکه حضرت یوسفی بکا کتورك بن آنی کندو جانمه مخصوص قیله‌یم (فَلَمَّا كَلَّمَهُ) پس
اول محلکه یوسف کلوب پادشاهله سویلشدی و انا ربحابتی کندویه ظاهر اولدقده (قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا
مَكِينٌ أَمِينٌ) پادشاه دیدیکه علی التحقیق سن بو کون یانمزده قدر و منزلت ایه‌سی سین هر شیئه اوزره
مؤتمن سن (قَالَ اجْعَلْنِي عَلَىٰ خَزَائِنِ الْأَرْضِ) حضرت یوسف پادشاهه دیدیکه بنی زمینك خزینه‌لری
اوزره قوی یعنی اقلیم مصرك زمیننده حاصل اولان اشیا اوزره بنی مستولی قیل (إِنِّي حَفِيظٌ)
زیرا علی التحقیق بن نکهبانم اندن بر شیء ضایع ایتمم (عَلِيمٌ) کیفیت تصرفی بخشی بیلورم (وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا
لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ) و نته‌که پادشاهی کندویه مهربان قیلدق حضرت یوسفه زمین مصرده
کمال تصرف احسان ایلدك که (يَتَبَوَّأُ مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ) اندن ایستدوکی مکانده نزل ایدر (نُصِيبُ
بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ) ایستدیکمزی ایکی جهانده رحمتمزله ذکرز (وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ) و ایولك
ایدنلرك ثوابنی ضایع قیلمزز (وَلَأَجْرُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ) و بی شبهه کیم ورجهان آخرتك
ثوابی ایمان کتوروب تقوی ایدنلره یکرکدر کتوردیلرکه قچن مصر پادشاهی حضرت یوسفی وزیر قیلدی
لواء عدل قالدروب اکینك ازدیادینه و غلالنك ضبطنه سعی تام ایدوب معمورنی خطه سیله داخل اولدی

بعده قحط مصر و شام اقلیملرینه عام اولوب ساکنلری ذخیره المق ایچون حضرت یوسفه توجه
ایتدیلر اول دفعه کومش و التونله صاتدی تاکه نقود مقوله‌سی یانلرنده قالمدقده بعده حلی
و جواهرله صکره طوارلرله آندن صکره عقار و املاکله بو اشیاکه خلاص اولدی هر کس
جانتی صاتوب مقابله‌سنده حبوبدن بر شیء الدی ایش بو قراره یتشنجه صورت حالی پادشاهه
عرض ایتدی پادشاه دیدی فرمان سنکدر نیجه که ایسترسن ایت پس حضرت یوسف علیه السلام
جمله‌لرین آزاد ایدوب کندولره مالارین رد ایتدی و بو اثناده زمین کنعانده ساکن اولانلره قحط
اصابت ایتدی حضرت یعقوب علیه السلام اولادلرینی ذخیره المق ایچون کوندروب اوغلی بنیامینی که حضرت
یوسفك شقیقیدی یاننده الیقودی (وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ) دخی حضرت یوسفك برادرلری ذخیره المغیچون
یاننه کلوب (فَدَخَلُوا عَلَيْهِ) اوزرینه کیردیلر (فَعَرَفَهُمْ) پس انلری بیلدی (وَهُمْ لَهُ مُنْكِرُونَ) و انلر
تقادم مدتدن و تغیر هیئتدن کندوسنی بیلمدیلر مرویدرکه قچن اوزرینه کیردیلر کندولره دیدیکه سز کیم
سز و ایشکز ندر شاید جاسوسلرسز دیدیلر معاذ الله بز بر پدرك اولادیوزکه او بر صدیق پیردر
و پیغمبرلردن بر پیغمبردر اسم شریفی یعقوبدر پس حضرت یوسف انلره دیدیکه سز قچ برادرسز دیدیلر
اون ایکی ایدك بریمز صحراده هلاك اولدی و بریمز پدریمزه هلاك اولان اوغلندن تسلیه ویرمك ایچون
یاننده قالدی و اول بزم بو مکانه کلدك حضرت یوسف انلره دیدیکه بو سوزه بر شاهد ایسترم دیدیلر
بو مکانده بزی بر کسنه بیلمز تاکه بزه شاهدلك ایده دیدی پس بریکزی یانمده رهن قویك و پدرکزك
یاننده قالان قرنداشکزی کتورك تاکه سوزکزی تصدیق ایدم بعده ارالرنده قرعه صالدیلر قرعه برادرلری
شمعون وزرده وشندکه (وَلَمَّا جَهَّزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ) و اول وقتکه حضرت یوسف برادرلرینك ایشن کوردی
(قَالَ ائْتُونِي بِأَخٍ لَكُمْ مِنْ أَبِيكُمْ) سویلدی سز پدریکزدن اولان قرنداشکزی بکا کتورك (أَلَا تَرَوْنَ أَنِّي
أُوفِي الْكَيْلَ) بقمز میسز که بن اولچکی تمام ویرورم (وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ) و بقمز میسز که بن مهمانلق ایدنلرك
یکرکیم (فَإِنْ لَمْ تَأْتُونِي بِهِ) پس اکر آنی بکا کتورمزسز (فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرَبُونِ) نه قمحه سزه
اولچك وار و نه اولدیغم یره یقلشورسز (قَالُوا سَنُرَاوِدُ عَنْهُ أَبَاهُ) دیدیلر البته اوندن اوتری پدرینه
مراجعت ایدوب آنی طلب ایدرز (وَإِنَّا لَفَاعِلُونَ) دخی علی التحقیق بز آنی ایشلیجیلرز اول خصوصده
تکاسل ایتمزز (وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَتَهُمْ فِي رِحَالِهِمْ) دخی کیالو خدمتنده اولان قوللرینه
دیدی بدلنه ذخیره ایچون کتوردکلری متاعی یوکلرنده قیلك ـــــ و او بر مقدار دری و اپاق قابلریدی
و بو ایشی اول مصلحت ایچون ایتدیکه محتملدرکه برادرلری اولدیغی اجلدن کلمیه‌لر و هم اجتناب ایتدیکه

وردوکی اشیانك بهاسن انلردن اله (لعلهم یعرفونها) تاکه انلر آنی بیله‌لر (اذا انقلبوا الی اهلهم
فجن کند وعیاللرینه دونوب یوکلرین آچرلر (لعلهم یرجعون) شاید آنی بیلملری سببیله دونه‌لر
(فلما رجعوا الی ابیهم) پس اول وقتکه پدرلری سمتنه دوندیلر (قالوا یا ابانا منع منا الکیل) دیدیلر
ای پدریمز بنیامین برادریمز بزمله کیتمزسه شمدنصکره بزدن طعامك ویچسی منع اولندی یعنی بزه ذخیره
ویرلمز اولدی (فارسل معنا اخانا نکتل) پس بزمله برادریمزی یولله تاکه اوچکك مانعك قالدروب
بزه لازم اوله جق شیئی اوچه‌لم (وانا له لحافظون) وبی شبهه بز آنی صاقلیجیلرز کندویه بدلك
دکمسندن (قال هل آمنکم علیه الا کما امنتکم علی اخیه من قبل) حضرت یعقوب دیدی سزی
اوزرینه امین طوتمم الا آنك کبیکه بوندن اسبق سزی برادری اوزره امین طوتدم وحالبوکه آنی
الدیغکز محل دیمش ایدیکز بلا شك بز اکا نگهبان اولق ایدرز (فالله خیر حافظا) پس حق جل وعلا نگهبانت
اولدقده جمله نگهبانلردن یکوکدر آنی اکا اصمرلرم (وهو ارحم الراحمین) وکندو دلسرکیانلرك
زیاده اسرکیجیسیدر (ولما فتحوا متاعهم وجدوا بضاعتهم ردت الیهم) واولوقتکه یوکلرین اچدیلر
کوردیلرکه غله المقایچون کوتوردکلری اشیا کندولره دونمش قیلنمش (قالوا یا ابانا ما نبغی) دیدیلر ای پدریمز
بوندن زیاده نه طلب ایده‌لم که (هذه بضاعتنا) ملك بزه ضیافت ایدوب ذخیره ویردکدنصکره بو بزم
بضاعتمزدرکه انکله غله صاتون الدق (ردت الینا) بزه دونمش قیلنمش پس بو بضاعتله قوتلنوب
ملکه رجوع ایدرز (ونمیر اهلنا) وبزه مخصوص اولانلر کسنه‌لره ذخیره کتوررز (ونحفظ اخانا)
وکیدشمزده وکلشمزده برادریمزی صاقلرز (ونزداد کیل بعیر) دخی برادریمزك کیتمسی سببیله بر دوه یوکی
زیاده الورز (ذلك کیل یسیر) اول دوه‌نك یوکی بر قولای اولجکدر ملك او قدر شیئله بزه مضایقه
ایدمجك دکلدر (قال لن ارسله معکم) حضرت یعقوب دیدیکه بنیامینی سزکله کوندرمم (حتی تؤتون
موثقا من الله) بکا سز بر یمان ویرمینجه تکری تعالی حضرتلرندن یعنی بکا بر عهد ویره‌سزکه خدانك
یادیله موکد اوله (لتأتننی به) که البته بکا آنی کتوره‌سز (الا ان یحاط بکم) مکر مغلوب اوله‌سزکه
آنك کتورلمسی سزه ممکن اولمیه (فلما اتوه موثقهم) پس اول وقتکه عهد وپیمانلرین حضرت یعقوبه
ویردیلر (قال الله علی ما نقول وکیل) حضرت یعقوب دیدیکه ایزد جل جلاله دیدوکمز شیء اوزره
نگهبان ومطلعدر (وقال یا بنی لا تدخلوا من باب واحد) دخی حضرت یعقوب شفقت یوزندن
دیدیکه ای اوغوللرم بر قپودن کیرمك زیرا محتملدرکه خلق سزی بو جمعیتله وبو جمال ایله کوریجك
کوزلویله سزی دکه‌لر (وادخلوا من ابواب متفرقة) ومتعدد قپولردن کیرك (وما اغنی عنکم

من الله من شیء) وبن تکرینك قضاسندن هیچ بر نسنه سزدن دفع ایتمم (ان الحکم الا لله) فرمان
بر کیمسه‌نه ثابت دکلدر الا تکری هر نه ایسترسه البته حصوله کلور (علیه توکلت) اوزرینه اعتماد
ایلدم (وعلیه فلیتوکل المتوکلون) وآنك اوزره ارباب توکل اولانلر اعتماد ایتسون (ولما دخلوا
من حیث امرهم ابوهم) واول محلکه کیردیلر اول مکاندنکه کندولره پدرلری فرمان ایتمشدی (ما کان
یغنی عنهم من الله من شیء) پدرلرینك فرمانی وآکا اتباع ایتمك خدانك قضاء محکمندن هیچ بر نسنه
انلردن دفع ایتمزدی (الا حاجة فی نفس یعقوب قضیها) انجق حضرت یعقوبك طبیعتنده بر شفقت
وار ایدیکه آنی اظهار ایدوب وصیت ایلمشدی (وانه لذو علم) وعلی التحقیق حضرت یعقوب دانش صاحبیدر
(لما علمناه) کندویه اوکرتدوکمز اجلدن (ولکن اکثر الناس لا یعلمون) ولیکن خلقك چوغی بیلمزلرکه
تقدیر تدبیر اوزره غلبه ایدر (ولما دخلوا علی یوسف) واول محلکه اولاد یعقوب کلوب حضرت
یوسفك اوزره کیردیلر (آوی الیه اخاه) سفره اوزره کندو قرنداشی سمتنه الدی مرویدرکه
فجن کلدیلر حضرت یوسف انلره ضیافت ایدوب فرمان ایتدیکیم هر ایکی قرداش بر سفره اوزره
اوتورسن پس بش سفره اوزره اوتوردیلر بنیامین یالکز قالمغله اغلیوب دیدیکه برادرم یوسف
صاغ اولسیدی کندو سیله بر سفره اوزره اوتوردم بعده حضرت یوسف ایدی چونکه بو یکته
برابر یوقدر کلسون بنمله سفره‌ده اوتورسون اندنصکره فرمان ایتدیکه هر ایکیسی بر اوده اقامت
ایتسونلر وبو یکت بنمله قالسون اول کیجه حضرت یوسف آنله بر یرده قالدی اثناء مصاحبتده کندویه
دیدیکه خطا ایدرمیسین که هلاك اولان برادرك یرینه بن سکا برادر اوله‌یم بنیامین ایتدیکه کیمك الله
سنك کبی بر برادری دوشر ولیکن سنی یعقوب ووالدم طوغرمدی (قال انی انا اخوك) حضرت یوسف
اکا دیدی علی التحقیق بن سنك قرنداشکم (فلا تبتئس بما کانوا یعملون) پس حقرده ایشلدکلری نسنه
سببیله غمناك اولمه (فلما جهزهم بجهازهم) پس اول وقتکه کندولره لازم اولان شیئی کندولره ویروب
یوکلرین طولدردی (جعل السقایة فی رحل اخیه) التوندن اولان مشربه قرنداشی بنیامینك یوکنده
قیلدی رضاسیله (ثم اذن مؤذن) صکره بر فریاد ایدیجی فریاد ایتدیکه (ایتها العیر) ای کاروان خلقی
(انکم لسارقون) علی التحقیق سز اوغرولرسز (قالوا واقبلوا علیهم) دیدیلر اولحالده که اوزرلرینه
اقبال ایتدیلر (ماذا تفقدون) نه اصل شیء معدوم ایدوب ارارسز (قالوا نفقد صواع الملك)
دیدیلر پادشاهك مشربه‌سن که انکله غله اولچردك ایتروب آرپورز (ولمن جاء به حمل بعیر)
وکندو نقسندن آنی کتورن کسنه‌یه بر دوه یوکی مقرر اولور (وانا به زعیم) وبن که فریاد ایدیجیم آکا کفیلم

(قالوا تالله لقد علمتم ما جئنا لنفسد في الأرض) دیدیلر خدایه قسم که علی التحقیق بیلدیکز کیم بز بو یرده
فساد ایتمك ایچون کلمدك (وما كنا سارقين) وبز اوغریلر دکل ایدك واو بزم کاریمز دکلدر (قالوا فما جزاؤه
إن كنتم كاذبين) مشربه ارانیلور دیدیلر پس آنی اوغرلیانك سزاسی ندر اکر یلانجیلر ایدیکز دعوای برائتده
(قالوا جزاؤه من وجد في رحله) دیدیلر آنك سزاسی یوکنده بولنان کسنه نك التمسیدر یعنی مشربه کیمك
یوکنده بولنورسه مقابله سنده اول کسنه الینوب قول اولور (فهو جزاؤه) که اودر سزاسی
(كذلك نجزي الظالمين) بو کونه سزا ستم ایدنلره اوغریلره سزا ویرورز بو کلامی اول سببدن اوتری
دیدیلر که حضرت یعقوب علیه السلامك شرعی بو ایدیکه بر کیمسه بر کیمسه‌نك برشیء اوغرلیوب النده
بولنسه مال صاحبی اوغریی قول ایدنور (فبدأ بأوعيتهم قبل وعاء أخيه) پس آنلری مصره دوندردوب
حضرت یوسفك شقیقی بنیامین حضرتلرینك یوکندن اول سائر برادرلرینك یوکلرین آراشدرمغه باشلدی
(ثم استخرجها من وعاء أخيه) صکره قرنداشی یوکندن آنی چیقارتدی (كذلك كدنا ليوسف) اول
کیدکبی حضرت یوسفه تعلیم ایتدك یعنی انکه برادرلرینك لسانی اوزره اول فتوای اجرا ایتدك که
اوغرینك سزاسی قول اولمقدر حضرت یوسفه مقصدینی تحصیل ایتمك ایچون صاعك صاقلمسنی
وسائر مقدماتی تعلیم ایلدك (ما كان ليأخذ أخاه في دين الملك) حضرت یوسفه بر وجهله صحیح
وجائز دکلدیکه قرنداشنی پادشاهك یننده اله زیرا سرقه خصوصنده پادشاهك حکمی بو ایدیکه
اوغریه کوتك چالنه وسرقه اولنان شیئك ضعفی اندن النه (إلا أن يشاء الله) مکر تکری تعالی
ایستیه که اول حکمی پادشاهك حکمی قیله (نرفع درجات من نشاء) ایستدوکمز کسنه‌یی پایه‌لر قالدرورز
(وفوق كل ذي علم عليم) وهر دانش ایسی اوستنده دانش صاحبی وار (قالوا إن يسرق) حضرت یعقوبك اولادی
دیدیلر اکر بنیامین اوغرلدی (فقد سرق أخ له من قبل) بی شبهه کیم کندو ویا نادن و آتادن اولان قرنداشی
اوغرلدی بوندن اسبق بو کلامدن مقصودلری حضرت یوسفدر تفسیر مدارکده کوردیلرکه حضرت
یوسفك خاله سی اونده بر طاوق وار ایدیکه قپولرینه بر سائل کلوب حضرت یوسفدن اوزکه انده بر کیمسه
بولنمدیغندن اول طاوغی اول سائله ویردی برادرلری بو فعل سببیله کندوسنی سرقه فعلنه نسبت
ایدرلر و بوندن غیری دخی بر قاچ وجه قول وار (فأسرها يوسف في نفسه) پس حضرت
یوسف اول سوزی کندو طبیعتنده صاقلدی (ولم يبدها لهم) وآنی آنلره اشکارا قیلمدی (قال
أنتم شر مكانا) حضرت یوسف برادرلرینه دیدیکه سز منزله جهتندن زیاده یمانسز (والله أعلم
بما تصفون) وایزد جل جلاله وصف ایتدیککز شیئه داناتردر بعده حضرت یوسف بنیامینی

خدامنه تسلیم ایدوب کوتوردیلر هرچندکه قرنداشلری خلاصنه سعی ایتدیلر قابل اولمدی پس حضرت
یعقوبك بیوك اوغلی روبیل غضبه کلوب دیدیکه ایها الملك قرنداشمزی ویررسن یوقسه بر چیغرمق
چیغرورمکه شهرده نه قدر حامله‌لر وار آنك هیبتندن حمللرین وضع ایدرلر بو سوزی دیدی و تویلری
بر مرتبه‌ده قالقدیکه کوملکندن طشره چیقدی حضرت یوسف کندو اوغلنه دیدیکه کسنه‌نك
وار الکی ارقه سنه دکدر بویله ایدنجه غضبی ساکن اولدی روبیل قرنداشلرینه ایتدیکه هیچ بریکز
بنم کدمی دیدیلر یوق پس دیدی بی شبهه که بو زمینده یعقوبك تخمندن بر تر وار بو کلامی انکچون دیدیکیم
دأبلری بو ایدی قچن بولری خشمه کلوب و برسی آنه دکنجه خشمی ساکن اولوردی بعده که کوردیلر زورله
بیننه اولمیور ریوا رمغه باشلدیلر نته که حق تعالی بیوردی (قالوا يا أيها العزيز إن له أبا شيخا
كبيرا) دیدیلر ای عزیز علی التحقیق کیم الدیغك یکنه بر پیر عظیم القدر پدری وار (فخذ أحدنا مكانه) پس بونك
برینه بزم بریمزی ال زیرا بونك قرنداشی نابود اولدقده نصکره اول پیر جلیل القدر بونکله الفت تحصیل ایتدی
(إنا نراك من المحسنين) تحقیقا بز سنی کوریورز ایولردن سن (قال معاذ الله أن نأخذ إلا من وجدنا متاعنا
عنده) حضرت یوسف دیدیکه معاذ الله خدایه صیغنورم صیغنورمکه بر کیمسه‌یی الم مکر اول کیمسه که قتنده شیئمزی
بولدق زیرا سوزیکزه کوره اندن اوزکه سنی المق ظلمدر پس بریکزی آلورسم (إنا إذا لظالمون)
بی شبهه کیم او محلده بز ستمکارلردن اولورز (فلما استيأسوا منه) پس اولوقتکه حضرت یوسفدن
نا امید اولدیلر یعنی قبولنه محقق اولدیکه بنیامینی کندولره ویرمز (خلصوا نجيا) بر کناره چکلدیلر
بری بریله آهسته سویلشدکلری حالده (قال كبيرهم) سنده باعقلده بیوکلری اولان دیدی
(ألم تعلموا أن أباكم قد أخذ عليكم موثقا من الله) بیلمزمیسز کیم پدریکز اوزریکزه تکریدن بر عهد الدی
یعنی اوزریکزه بر محکم پیمان بغلدیکه بنیامینه کمال محافظه ایده سز وشیمدی یلکده ایش بویله واقع
اولدی (ومن قبل ما فرطتم في يوسف) دخی بیلمزمیسز بوندن اسبق یوسفك شاننده ایتدیککز
تقصیری (فلن أبرح الأرض حتى يأذن لي أبي) پس مصر زمیننده حرکت ایتمم پدرم بکا دستور
ویرنجه (أو يحكم الله لي) یاخود ایزد ذو الجلال دونمکه یا قرنداشمك خلاصنه حکم ایده
(وهو خير الحاكمين) وکندو حکومت ایدنلرك یکدر زیرا حکمی مداهنه‌یی و محاباینی قبول ایتمز
(ارجعوا إلى أبيكم) پدریکزك طرفنه دونك (فقولوا يا أبانا إن ابنك سرق) پس سویلك ای پدریمز
بی شبهه کیم اوغلك اوغرلدی (وما شهدنا إلا بما علمنا) و بر شیئله شهادت ایتمدك الا بیلدیکمز
شیئله (وما كنا للغيب حافظين) و پوشیده اولان سننه یه ارباب اطلاع دکل ایدك یعنی صورت

ظاهرده سرقه ايتدوكى مشاهده ايتدك اما حقيقة الحال سرقه ايتدوكنى بيلمز زيرا احتمالدر كه اول
ايش كندويه تهمت اوله (وَاسْئَلِ الْقَرْيَةَ الَّتِى كُنَّا فِيهَا) دخى مصر اول كوى خلقندن كه بز ايچنده
ايدك (وَالْعِيرَ الَّتِى اَقْبَلْنَا فِيهَا) دخى صور اول كاروان اهلندن كه بز انلر ايله اولوب كندولر ايله كلدك
(وَاِنَّا لَصَادِقُونَ) وبى شبهه كه بز كرچك سويليجيلرز بعده حضرت يعقوبك اولادى پدرلرى سمتنه
توجه ايدوب برادرلرى سپارش ايتدوكى الفاظى پدرلرينك سمع شريفنه عرض ايتديلر (قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ
لَكُمْ اَنْفُسُكُمْ اَمْرًا) حضرت يعقوب ديدى ديدككز كبى دكلدر بلكه نفسكز سزه بر شيئى تزيين ايدوب
آسان قيلدى والا پادشاه قندن بيلديكه سارق آلديغى شيئك مقابله سنده آلنور (فَصَبْرٌ جَمِيلٌ)
پس بنم ايشم كوزل صبردر (عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَأْتِيَنِى بِهِمْ جَمِيعًا) شايد ايزد ذو الجلال يوسفى وبنيامينى وانده
توقف ايدن قرنداشلرينى جمله بكا كتوره (اِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ) بى شك كيم حق جل وعلا كندودر
احوالمه دانا اولان تدبيرنك بخششى حكيم ايدن (وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا اَسَفَى عَلَى يُوسُفَ) وانلردن يوز چويروب
ديدى اى يوسف اوزره اولان اندوه وحسرتم كل كه محلك بودر (وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ) وايكى
كوزى شدت المدن آق اولدى (فَهُوَ كَظِيمٌ) پس كندوسى اوغوللرى اوزره آچيغى نطولمش ايدى
(قَالُوا تَاللّٰهِ تَفْتَؤُا تَذْكُرُ يُوسُفَ) اوغوللرى كلدوب ديديلر خدايه قسم كه طورميوب يوسفى اكرسن
(حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا) اول وقته دكين كه خسته اوله سن (اَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ) يا اولمشلرك
زمره سندن اوله سن (قَالَ اِنَّمَا اَشْكُو بَثِّى وَحُزْنِى اِلَى اللّٰهِ) حضرت يعقوب انلره ديدى غم وغصه مى
خدادن اوزكه بركيمسنه شكوى ايتمم (وَاَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ) وخدانك رحمتى وصفندن
بيلديككز شيئى بن بيلورم (يَا بَنِىَّ اذْهَبُوا) اى اوغوللرم وارك (فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَاَخِيهِ)
در عقب يوسف وقرنداشلرى تفتيش وتفحص ايدك (وَلَا تَيْأَسُوا مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ) وخدانك
فرج وفضلندن نا اميد اولمك (اِنَّهُ لَا يَيْأَسُ مِنْ رَوْحِ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ) كه بى شبهه خدانك
فرج وفضلندن نا اميد اولمز الا اشول كروه كه خدانك ذات وصفاتنه كفر ايديلر چون حضرت
يعقوب اوغوللرينه بو كلامى ايراد ايتدى سوزين قبول ايدوب ما حضرلرى اولان متاعى آلوب بردخى
ديار مصره توجه ايديلر (فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ) پس وقتاكيم حضرت يوسف اوزره كيرديلر (قَالُوا
يَا اَيُّهَا الْعَزِيزُ) ديديلر اى عزيزلك عنوانيله موصوف اولان وجود شريف (مَسَّنَا وَاَهْلَنَا الضُّرُّ)
آچلق شدتى بزه وعيالمزه دكدى (وَجِئْنَا بِبِضَاعَةٍ مُزْجَاةٍ) وبر آز متاع ايله كلدك (فَاَوْفِ
لَنَا الْكَيْلَ) پس اولچكى بزه تمام قيل (وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا) واوزريمزه تصدق ايت برادريمزى

دوندرمكله (اِنَّ اللّٰهَ يَجْزِى الْمُتَصَدِّقِينَ) كه بى شبهه حق سبحانه وتعالى تصدق ايدنلره مكافات ايدر
(قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ) حضرت يوسف انلره ديدى يوسفه ايشلدككز ايشك قبحنى بيلدكزمى (وَاَخِيهِ)
وقرنداشنه ايتديككزى دخى كه ايشكزى ايشلدكدنصكره آنى اولقدر ذليل وحقير ايتدكز كه بريكز ايله
سويلشمكه طاقتى قالمدى (اِذْ اَنْتُمْ جَاهِلُونَ) اول محلده كه سز ايشلديككز فعلك قبحنى بيلمزديكز (قَالُوا اَئِنَّكَ
لَاَنْتَ يُوسُفُ) بو استفهام تقريريدر يعنى ديديلر على التحقيق والبته سن كندوك يوسفسن زيرا
بو كونه جمال وكمال غيرى كيمسه ده بولنمز (قَالَ اَنَا يُوسُفُ وَهٰذَا اَخِى) ديدى بنم يوسف وبو اتادن وانادن
برادرمدر (قَدْ مَنَّ اللّٰهُ عَلَيْنَا) بى شبهه كيم خدا عز وجل سلامت وكرامتله اوزريمزه تفضل ايتدى (اِنَّهُ
مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ) تحقيقا شان بودر كه هر كيم خدادن خوف ايدوب بلالر اوزره صبر ايدر اكا رحمت
اولنور (فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيعُ اَجْرَ الْمُحْسِنِينَ) زيرا على التحقيق ايزد متعال ايولك ايدنلرك مكافاتن
ابترمز (قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ آثَرَكَ اللّٰهُ عَلَيْنَا) ديديلر خدايه قسم كه حق جل وعلا سنى اوزريمزه بركزيده
قيلدى (وَاِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ) دخى بلا شبهه بز سنكله ايتديكمز ايشده كناهكارلر ايدك (قَالَ لَا تَثْرِيبَ
عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ) حضرت يوسف برادرلرينه ديدى اوزريكزه ملامت وسرزنش بوكون يوقدر (يَغْفِرُ اللّٰهُ
لَكُمْ) حق جل وعلا كناهلركزى سزكچون يارلغار (وَهُوَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ) وكندودر بخشنده لرك
غايتله بخشنده سى زيرا صغائر وكبائره مغفرت ايدوب توبه ايدنه احسان ايدر (اِذْهَبُوا بِقَمِيصِى هٰذَا)
بو كوملكمله وارك كيدك مكانكزه ايرشديككزده (فَاَلْقُوهُ عَلَى وَجْهِ اَبِى) انى پدرمك يوزى اوزره
صالك (يَأْتِ بَصِيرًا) آچق كوزلى اولور (وَاْتُونِى بِاَهْلِكُمْ اَجْمَعِينَ) وسزه مخصوص اولانلرى قمو
بكا كتورك (وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ) واول وقتكه اولاد يعقوبك قافله سى حدود مصردن آيرلدى
(قَالَ اَبُوهُمْ) پدرلرى يانده اولانلره ديدى (اِنِّى لَاَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ) على التحقيق بن يوسفك
قوقوسن بولورم (لَوْلَا اَنْ تُفَنِّدُونِ) پيرلكدن حاصل اولان نقصان عقله بنى منسوب
قيلمسيديكز بو سوزى بندن تصديق ايدرديكز (قَالُوا تَاللّٰهِ اِنَّكَ لَفِى ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ) حاضر
اولانلر كندويه ديديلر ايزد ذو الجلال حضرتلرينه قسم كه يوسفك محبتنده افراط ايتدككك خطاده
اسكى حيرتكده سن (فَلَمَّا اَنْ جَاءَ الْبَشِيرُ) پس اول محلكه مژده جى يعنى حضرت يعقوبك اوغلى يهودا
كوملكله كلدى مروى در كيم چون حضرت يوسف برادرلرينه كوملكى پدرينه كوتورمكه ويردى يهودا
ديدى نه كه بن قانله بولاشق اولان كوملكى كوتوروب پدرى محزون قيلدم بو كوملكى كوتورمكيله
كندويى مسرور ايده يم پس برادرلوندن آيريلوب شتاب ايدرك پدرى سمتنه كلدى (اَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ)

کوملکی حضرت یعقوبك یوزی اوزره صالدی (فَارْتَدَّ بَصِيرًا) درعقب آچق کوزلی ولدی (قَالَ أَلَمْ أَقُلْ
لَكُمْ) حضرت یعقوب انلره دیدی سزه دیمدمی کیم (إِنِّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ) علی التحقیق بن خدانك
فضل وکرمندن بیلورم اول شیئی که سز آنی بیلمزسز (قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا) حضرت
یعقوبك اوغللری دیدیلر ای پدریمز بزم ایچون کناهلریمزه مغفرت طلب ایت خدادن (إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ)
که بی شبهه بز کنهکارلر ایدك (قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي) حضرت یعقوب دیدی یقیندر سزایچون
پروردکارمدن مغفرت طلب ایدرم (إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) که بی شبهه خدا عز وجل کندودر
ارباب تقصیرك کناهن چوق عفو ایدن احسانله کناهلرین غایتله اسرکیان بیلنمك کرککیم حضرت
یعقوب حضرت یوسفدن استحلال ایتمك ایچون طلب مغفرتی تأخیر ایتدی ذیرا مظلومك عفوی مغفرتك
حصولنه شرطدر کوردیلرکیم حضرت یوسف برخیلی اموال وطوار یوللدیکه پدرکه جمیع اهل وعیالیله
مصر سمتنه توجه ایده بعده که مصره قریب یره کلدیلر حضرت یوسف پادشاهله وجمیع اعیان
دولتله استقباله چیقدی حضرت یعقوب علیه السلامك مبارك کوزی حضرت یوسف علیه السلامك
جمالن مشاهده ایدیجك السلام علیك یا مذهب الاحزان سویلیوب فرحدن اغلمغه باشلدی (نظم

چه خوش حالیست روی دوست دیدن	پس از عمری بیکدیگر رسیدن
ز دلبر حال عجز آغاز کردن	ز عاشق دفتر غم باز کردن

بعده شهرك طشره سنده مهیا اولان مکانه حضرت یوسف ایندی (فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ) پس اول
محلکه حضرت یوسف اوزره کیردیلر (آوَى إِلَيْهِ أَبَوَيْهِ) پدرینی وآناسی یرینه اولان خاله سنی
در آغوش ایدوب کندو یاننه آلدی (وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ) ودیدی مصر شهرینه کیرك نکوی
ایسترسه (آمِنِينَ) مکارهدن امین اولدیغکز حالده (وَرَفَعَ أَبَوَيْهِ عَلَى الْعَرْشِ) وپدر وخاله سن
تخت اوزره قالدردی (وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا) وپدر وخاله سی وبرادرلری یوزلری اوزره دوشدیلر
کندویه سجده ایدیجی حالده زیرا اول عصرده تحیه ایتمك سجده ایله اولوردی (وَقَالَ يَا أَبَتِ هَٰذَا
تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ) ودیدی ای پدرم بوندن اسبق کیجلك عصرنده کوردوکم واقعه نك
تعبیری بودر (قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا) بی شبهه کیم پروردکارم آنی درست قیلدی (وَقَدْ أَحْسَنَ بِي
إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ) وبکا ایولك ایتدی چنکه بنی زنداندن چقاردی (وَجَاءَ بِكُمْ مِنَ الْبَدْوِ) وسزی
صحرادن کتوردی زیرا حضرت یعقوب شام زمیننده دوشن فلسطین نام شهرك صحراسنده سکنی
ایتمش ایدی صکره حضرت یوسف کندوبی شهر مصره کتوردی (مِنْ بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ

إِخْوَتِي) اندنصکره ابلیس شقی آرامده وبرادرلرمك آراسنده فساد صالدی (إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِمَا يَشَاءُ)
بی شبهه کیم بنم ربم ایستدکی شیئی کوزل تدبیر ایدر (إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ) تحقیقا که خدا کندودر
مصالحك طریقن بخشش بیلن هر نسنه محلنده اجرا ایدن کتوردیلرکه حضرت یوسف پدرینه خزائنی
سیر ایتدردی اثنای سیرده بوللری کاغدخانه یه دوشدی حضرت یعقوب انده کاغدلك کثرتن مشاهده
ایدیجك دیدی ای نور دیدهم سنده بو دکلو کاغد اوله وبن سندن سکز قونالق مکانده اولهیم
بنی بر کاغدپاره سیله یاد ایتمزسین بودکلو نفاقه موجب ندر حضرت یوسف ایتدی
ای پدر بزرکوارم حضرت جبریل بکا فرمان ایتدیکه زنهار پدرکه بر مکتوب کوندرمه دیدی
سببنی اندن صورمزسین حضرت یوسف دیدی سن صورکه سن کا بندن یقین سین حضرت
یعقوب جبریل علیه السلام ایله کورشدکده آنی صوردی جبریل دیدی رب العزة بکا آنی سپارش ایلدی
اول سببدنکه کندونك خوفك ملاحظه ایتمیوب ولخافان یاکله الذئب دیدك (رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي
مِنَ الْمُلْكِ) ای بنم پروردکارم بی شك کیم مصر پادشاهلغندن بکا بر مقدار ویردك (وَعَلَّمْتَنِي
مِنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ) واویقولرك تعبیرندن بکا برحصه اوکرتدك (فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)
ای کوکلر ویری ابتدا ایجاد ایدن (أَنْتَ وَلِيِّي) سن بنم یاردمجم واوموریمه متولی اولان سن
(فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) بوجهانده واوبرجهانده (تَوَفَّنِي مُسْلِمًا) سکا مطیع ومنقاد اولدیغم حالده
روحمی قبض ایت (وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ) وایولر زمره سنده بنی تابع قیل (ذَٰلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ)
بو سورده اولان اخبار یوسفده اولان اشیانك خبرلرندندر (نُوحِيهِ إِلَيْكَ) آنی فرشته ایله سکا
یا محمد کوندررز (وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ) ویوسفك برادرلری یانلرنده دکل ایدك چونکه
کندورایلرین بیغدیلر (وَهُمْ يَمْكُرُونَ) اولحالده که انلر یوسف ویعقوبه حیله تدبیر ایدرلردی
(وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ) وخلقك چوغی ایمانه کلیجیلر دکل واکرایمانلری اوزره حریص
اولورسن (وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ) وقرآنك تبلیغی اوزره خلقدن اجرت طلب ایتمزسن
(إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ) قرآن دکلدر الا عامه خلقه برپند (وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)
وکوکلر ویرده نیجه نشان وحدت وار که (يَمُرُّونَ عَلَيْهَا) آنلر اوزره خلق کچرلر (وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ)
اولحالده که کندولر اندن یوز چویرمشلر (وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ) وخلقك چوغی خدایه ایمان
کتورمزلر (إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ) الا وحالبوکه کندولر عبادتلرنده تکریه اورتاق قیلادرلر (أَفَأَمِنُوا
أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِنْ عَذَابِ اللَّهِ) پس امین اولدیلرمیکه خدانك اشکنجه سندن بر قبلیجی عقوبت

کندولره کله (أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً) یا قیامت بغتةً علامتسز کندولره کله (وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ)
وحالبوکه آنك کلسیین کندولر بیلمزلر (قُلْ هٰذِهِ سَبِيلِي) سویله بو بنم یولمدر (أَدْعُوا إِلَى اللّٰهِ
عَلٰى بَصِيرَةٍ) بینا و حجت اوزره اولدیغم حالده خدانك توحیدینه بن خلقی دعوت ایدرم (أَنَا وَمَنِ
اتَّبَعَنِي) بن و بکا تابع اولان کسنه دخی (وَسُبْحَانَ اللّٰهِ) وایزد ذوالجلالی شوائب نقصدن
منزه قیلادرم (وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ) و بن ارباب شرك کروهندن دکلم (وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ
وسندن اسبق رسالت ایچون برکیمسه کوندرمدك (إِلَّا رِجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرٰى
الا برکیشیلر که کویلر خلقندن کندولره فرشته لر له خبر کوندررز حسن البصریدن منقولدرکه
بیوردی حق جل و علا پیغمبری مقوله سن اهل بادیه دن و قاریلردن و اجنه دن هرکز کوندرمدی
(أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ) پس کفره اولانلر یریوزنده کزوب یوریمدیلرمی (فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) که بقه لر کندولردن اسبق اولان کسنه لرك صوکی نیجه اولدی (وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ
لِلَّذِينَ اتَّقَوْا) والبته صوکی سرای پرهیزایدنلره یکرکدر (أَفَلَا تَعْقِلُونَ) پس نیچون عقولکزی
استعمال ایتمزسز تاکه خیر اولان شیئی بیله سز پس کرکدرکه زمانکده اولان معاندلر ایام حیاتلرینه
وکندو دولتلرینه مغرور اولمیه لر زیرا امم ماضیه حیات و دولتلریله ممتنع اولوب مهلت ویرلدیلر
(حَتّٰى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ) بر حده دککه تا قچن اول امتلره مرسل اولان پیغمبرلر انلر اوزره منصور اولمقدن
ناامید اولوب (وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُوا) وکمان ایتدیلرکه مکذوب اولدیلر یعنی نصرت خصوصنده
تقسیر کندولره یلان سویلدی (جَاءَهُمْ نَصْرُنَا) باردیمز انلره کلدی (فَنُجِّيَ مَنْ نَشَاءُ) پس ایستدوکمز
کسنه لر یعنی پیغمبر ومؤمنلر قورتلمش قیلندیلر (وَلَا يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ) وکفارك کروهندن
عذابمز دونمش قیلنمز قچن اوزرلرینه نازل اولور (لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ) تحقیقا کیم
انبیانك وامتلرینك اخبارنده ارباب عقول ایچون اعتبار وپند وار (مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرٰى) قرآن
عظیم الشان یالان بغلنمش سوز دکل ایدی (وَلٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ) ولکن ایلروسنده اولان
کتب الهیه یی تصدیق ایدیجیدر (وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ) وامور دینیه دن هر شیئه بیان ایدیجی (وَهُدًى
وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) وطوغری یوله یولداش وبرکروهه که خدانك وحدانیتنه تصدیق ایدرلر

سورة الرعد مکیة وهی ثلاث واربعون آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

(الٓمٓر) بر قولده معناسی انا الله اعلم واری (تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ) بو سوره ده مذکور اولان آیات عظام

صفات کماله جامع اولان کتابك آیتلریدر (وَالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ) وشول نسنه که
پروردکارکدن سکا ایندرلدی درستدر (وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ) ولیکن خلقك چوغی
تصدیق ایتمزلر آنك درست اولدیغنی (اللّٰهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمٰوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ) یزدان ذوالجلال شول
قادر علی الاطلاقدرکه کوکلری دیرکسز قالدردی (تَرَوْنَهَا) انلری کوزله مشاهده ایدرسز
(ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ) صکره عرش اوزره فرمانی مستولی اولدی (وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ) وکونشی
وآیی ایستدوکی شیئه رام قیلدی (كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُسَمًّى) هر بری بر معین مدته دك حرکت ایدر
(يُدَبِّرُ الْأَمْرَ) حق جل و علا عالم ملکوتك ایشنك تدبیر ایدر (يُفَصِّلُ الْآيَاتِ) آیات قرآنیه یی
تفصیل و بیان ایدر (لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ) تاکه سز پروردکارکزك لقاسنه ایناناسز
(وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ) وکندودر اول قادر مختارکه یری چکدی یعنی زمینك طول وعرضنی بسط
قیلدی تاکه اوزرینه حیواناتك کزمسی ممکن اوله (وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا) وانك ایچنده محکم
طاغلر و ایرمقلر قیلدی (وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ) ودوکلی میوه لردن بیاض وسیاه
وشیرین وترش کبی ایکی صنف آنك ایچنده قیلدی (يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ) کیجه ایله کوندزی قیلادر
یعنی کیجه نك قرانلغیله کوندزك روشنلکنی نابود قیلادر (إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ)
تحقیقا که مذکور اولان آثار قدرتده علامتلر وار برکروهه که اشیانك خلقتنده اندیشه ایدرلر
(وَفِي الْأَرْضِ قِطَعٌ مُتَجَاوِرَاتٌ) ویرده بری برینه پیوسته پاره لر وار که بعضیسی غایتله پاکیزه در
هر شیئی بتورر و بعضیسی شورلقدر برنسنه نك بتورمسنه قابلیتی یوقدر (وَجَنَّاتٌ مِنْ أَعْنَابٍ
دخی یرده اوزمدن باغلر وار (وَزَرْعٌ) وککین وار (وَنَخِيلٌ صِنْوَانٌ وَغَيْرُ صِنْوَانٍ) وبر دیبدن بتمش ومتعدد اصولدن
بتمش خرما اغجلری وار (يُسْقٰى بِمَاءٍ وَاحِدٍ) بو مذکور اولانلر بر صودن ایچمش قیلنورلر (وَنُفَضِّلُ بَعْضَهَا
عَلٰى بَعْضٍ فِي الْأُكُلِ) و برلرینی برلری اوزره ایلرو طوترز میوه ده یعنی بعضیلرینك میوه سنی ایری
وخوش بو وخوش رنك قیلارز و بعضیلرینك میوه سن اندن الچق قیلارز (إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ
لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ) بی شبهه کیم اول اشیاده اولو نشانلر وار برکروهه که عقوللرین تفکرله استعمال
ایدرلر یعنی تفکر ایدوب فهم ایدرلرکه بر درلو صودن بودکلو اشیاء مختلفه نك حصولی کمال قدرتندن
ناشی اولمشدر (وَإِنْ تَعْجَبْ) واکر یا محمد کفارك عدم ایمانلرندن عجبلنورسن (فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ) عجبه
لایق اولان انلرك سوزیدرکه دیرلر (أَإِذَا كُنَّا تُرَابًا) ایا قچن طپراق اولورز (أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ
برینکی بر اتمقده اولورمیوز یعنی اوزدیمزه عدم مستولی اولدقدنصکره ممکنمیدرکه بز دخی وجوده

خفی اولمازلر قولری کندویه نمایاندر (لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ) شول کیمسته که اقوال
وافعالنی کیزلی واشکارا قیلار ایلروسی سمتندن وآکسی طرفندن بربری اردنجه کلور فرشته لروار (يَحْفَظُونَهُ
مِنْ أَمْرِ اللَّهِ) خدانک فرمانی جهتندن آنک احوالنی ضبط ایدوب صاقلرلر (إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ)
تحقیقا کیم خدا عزوجل برکروهک ذاتنده قائم اولان نعمتلری دکشترمز (حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ)
طبیعتلرنده موجود اولان احوال جمله یه دکشترملری واقع اولمینجه (وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا)
واول محل که حق سبحانه وتعالی برکروهه بدلك ایستر (فَلَا مَرَدَّ لَهُ) اکا دونمك اولماز (وَمَا
لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَالٍ) وخدادن اوزکه انلره هیچ برمستولی یوقدرکه بدلکی کندولردن دفع
ایلیه (هُوَ الَّذِي يُرِيكُمُ الْبَرْقَ) کندودر اول قادر ذوالجلال که شمشکی سزه کوستررر (خَوْفًا
وَطَمَعًا) خشمندن قورقو ویرمککز ایچون ویغموره امید لنمککز ایچون
(وَيُنْشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ) ویغمورله اغرلنمش بولتی ایجاد ایدر (وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ)
وکوك کورلدیسی خدانک فضل ورحمتنه مقارن ایکن آنک کمال قدرتنه دلالت ایدر (وَالْمَلَائِكَةُ
مِنْ خِيفَتِهِ) وفرشته لر خدانک قورقوسندن تسبیح ایدرلر (وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ) ویلدرملری
بولر (فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ) پس انکله ایستدوکی کمسنه یه دکوب هلاك ایدر نته کم حضرتک قتلنه
قصد ایدن کمسنه انکله اهلاك ایتدی کوردیلرکه عامر بن الطفیل واربد بن الربیعه سرور
کائناتی اهلاك ایتمك ایچون مکانلرندن قالقوب مدینه یه توجه ایتدیلرچون حضرتک حضورنده
بولندیلر عامر حضرتله کفتکویه شروع ایدوب اربد حضرتك اکسه سنه دونوب قلیجله اورمق
ایستدی حضرت آنک فعلندن آگاه اولیجق دیدی اللهم اکفنیهما بما شئت همان اولحظه برصاعقه
کلوب اربدی اولدردی وعامر مدینه دن چیقنجه بریمان مرضه مبتلا اولوب بنی سلول طائفه سندن
برقارینک اونده روح خبیثی دوزخه قرار طوتدی (وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ) وحال بوکه آنلر تکرینک
شاننده مجادله ایدرلر یعنی پیغمبری تکذیب ایدرلر خدا یه اثبات ایتدوکی صفات کماله وجود ویرمزلر
(وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ) وخدا عزوجل دشمنلرینه قتی عقوبتلودر (لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ) درست
وثابت اولان کندویه مخصوصدر زیرا کندویه توجه ایدوب دعا ایدنک دعاسی مستجاب اولور
(وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ) وشول کیمسه لرکه اهل شرك خدانک دعاسندن تجاوز ایدوب انلره
دعا ایدرلر (لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ) انلره هیچ برنسنه اجابت ایتمزلر (إِلَّا كَبَاسِطِ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ)
مکر برکیمسنه نك اجابت اولنمسی کبی که صویه الرین اچمش (لِيَبْلُغَ فَاهُ) تاکه صوآغزینه ایریشه (وَمَا

کله لر بوسوزلری اول سببدن محل تعجب اولدیکه انلرك قتنده محقق اولمشدیکیم خدا عزوجل کوکلر
ویری ایجاد ایتدی وفکر ایتمزلرکه اوکونه شیئی ایجاده قادر اولان بزی دخی اعاده ایتمکه قادردر
(أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ) اولکروه شول کیمسه لردرکه پروردکارلرینک قدرتن انکار ایتدیلر
(وَأُولَئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ) وانلردرکه طوقلر کردنلرنده قویلور (وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ)
وآنلردر دوزخ ایه لری (هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ) کندولر دآنک ایچنده علی الدوام اقامت ایتمشلر ۞
(وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ) دخی سندن عجله ایله طلب ایدرلر عقوبتك کلمسین
عافیت کندولره کلمدن اول (وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثُلَاتُ) وحالبوکه کندولردن اسبق تکذیب
ایدنلرك عقوبتلری کچمشدر پس نیچون انلرك احوالنه تأمل اعتبار اولمزلر (وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِلنَّاسِ
عَلَى ظُلْمِهِمْ) وبی شبهه کیم پروردکارك خلق ایچون ستمکاراوزره عفوایه سیدر (وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ
الْعِقَابِ) دخی علی التحقیق سنی پرورده ایدن خدا کفاره قتی عقوبتلودر (وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ) دخی کفر ایدنلر دیرلر نیچون پروردکارندن اوزرینه برنشانه ایندرلمدی
(إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ) بوندن اوزکه برشیء یوقدرکه سن قورقو ویریجی سن یعنی سن خلقه قورقو
ویرمکه مبعوث اولمش سن ونبوتکی تصحیح ایتمك ایچون برمعجزه نك کتورمسی اوزریکه لازمدر
نه ایستدکلری معجزه کتورمك اوزریکه معین اولور (وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ) وهربرکروهه بریول کوستریجی
پیغمبر اولورکه ارالرنده استعمالی غلبه ایدن شیئك جنسندن کندولره برمعجزه کتوررر (اللَّهُ
يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى) ایزد جل جلاله بیلور هردیشی کوتوردوکی نسنه یی (وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ
وَمَا تَزْدَادُ) وارحام اکسك قیلدیغی شیء وارتدیغی نسنه یی دخی بیلور یعنی خاتونلرك رحمنده
اوشاغك هیئتی ومدت مکثی وعددینك اکسکلکنی وزیاده سنی حق جل وعلا بیلور غیری نسی
آنی بیلمز (وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ) وهرنسنه کندو قتنده براولچکله درکه زیاده ونقصانی
قبول ایتمز (عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ) کندودر حواسدن پوشیده اولان اشیانی وانلرله ادراك
اولنان نسنه لری بیلن (الْكَبِيرُ) هرنسنه علمندن غائب اولمیان (الْمُتَعَالِ) هرشیء اوزره قدرتیله
یوجه لنان (سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ) برابردرسزدن شول کیمسنه که نفسنده
سوزی صاقلدی وشول کیمسنه اوزکه سنه آنی اشکاره قیلدی (وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ
وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ) دخی برابردرسزدن شول کیمسنه که کندوسی کیجه صاقلنمش وشول کیمسه که
کوندزده ظهور ایتمشدر یعنی اقوال وافعالنک کیزلیسی واشکاراسی رب العزه نك علمندن اصلا

هُوَ بِبَالِغِهِ) واوغزینه ایرشیجی دکلدر زیرا صو جماددر دعاء فهم ایتمزکه کندویه دعا ایدنک مقصدینی
اعطا ایلیه ومشرکلرک معبودلری آنک کبیدرلر (وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ) وبی دین اولانلرک
دعاسی برنسنه دکلدر الا کمراهلقده وبطلانده (وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) وکوکلرده
ویرده اولانلر یالکز خدایه سجده کتوررلر (طَوْعًا وَكَرْهًا) ارادتلری اولدیغنده وارادتلری اولمدیغنده
یعنی تنلیندن اولان مؤمنلر وفرشته لر شدت وزحمت حالتنده خدایه سجده ایدرلر وکفار شدت
وضرورت وقتنده اکا سجود ایدرلر (وَظِلَالُهُمْ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ) دخی زمین وآسمان خلقتنک
سایه لری قوشلقده وایکندی وقتنده نصکره خدایه سجده ایدرلر یعنی علی الدوام اکا سجده کتوررلر
وازبسکه سایه نک نقصانی وازدیادی بو ایکی وقتده چوق ظاهر اولور ذکرله مخصوص اولدیلر
(قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ) سویله یا محمد کیمدر کوکلر ویرک خالقی (قُلِ اللَّهُ) انلرک طرفندن
جواب ویرکه انلرک خالقی تکری تعالیدر زیرا اندن اوزکه انلرک جوابی یوقدر (قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ
مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ) سویله پس نیچون اندن اوزکه امورکزه مستولیلر ایدندکز (لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ
نَفْعًا وَلَا ضَرًّا) که انلر کندو جانلرینه نه سود کتورمکه ونه زیان دفع ایتمکه قادر اولورلر (قُلْ هَلْ
يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ) سویله کور وبینا برابر اولورلرمی یعنی عبادتک حقیقتنی بیلمیان جاهل وآنی
بیلان عارف برپایه ده اولمازلر (أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ) یاخود قرانلقلر وایشغ برابر اولورلر
یعنی شرک وتوحید بردرجه ده اولملری ممکن دکلدر (أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ) یاخود کفار
خدایه براورتاقلر قیلدیلرمیکه بونلرمش کبی برشیئ یراتدیلر (فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ) پس یراتمق اوزرلرینه
مشتبه اولدی یعنی کفار تکری تعالی کبی برخالق کندویه اورتاقلر قیلمدیلر تاکه یراتمق اوزرلرینه
مشتبه اولوب دیه لر بونلر بعض اشیانی یراتدیلر نته که تکری تعالی یراتدی پس عبادته مستحق
اولدیلر نته که خدا اکا مستحق اولدی ولیکن انلر خدایه بویله برعاجز اورتاقلر قیلدیلرکه
مخلوقاتک قدرتنه اولان شیئ کندولرک قدرتنه دکلدر (قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ) سویله خدا
عزوجل هرنسنه نک ایجاد ایتمشدر اندن اوزکه برخالق یوقدر (وَهُوَ الْوَاحِدُ) وکندودر الوهیتده
منفرد اولان (الْقَهَّارُ) هرشیئ اوزره غالب اولان (أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) کوک سمتندن صو ایندردی
(فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا) درعقب اول صو بیله ایرمقلر لازم اوله جق قدر بیله اقتدی (فَاحْتَمَلَ
السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا) پس ایرمقلرده آقن صو برمرتفع کف قالدردی (وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ
واول شیئدنکه خلق اتشده آنک اوزره یاندررلر یعنی معدنی اولان اشیادن التون وکومش

وباقر وتیمور کبی (ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ) زینت آلاتی یا آلات حرب وزراعت وقاب وقجق طلب ایتمک ایچون
یعنی بومذکور اولان آلاتی طلب ایتمک ایچون اتشده اوزرینه یاندردیغکز نسنه دن (زَبَدٌ مِثْلُهُ)
صو یوزی اوزره کلان کف کبی حاصل اولور (كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْحَقَّ وَالْبَاطِلَ) اول مذکور اولان
مثال کبی خدا جل وعلا اصلی اولان شیئک واصلی اولمیان شیئک مثالنی ویرر زیرا حق اولان
شیئ عموم نفعده صوبی ومعدنی اشیایه مشابه قیلدی وباطلی عدم نفعده وسرعت زوالده
صوبک یوزی اوزره کلان کفه ومعدنی اشیادن حاصل اولان تلفه تشبیه قیلدی (فَأَمَّا الزَّبَدُ
فَيَذْهَبُ جُفَاءً) پس اما کف وغیش اتلمش اولدیغی حالده کیدر (وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ) واما اول
نسنه یعنی صافی صو ومعدنی اولان اشیانک سوزلمشی که خلقه یارار (فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ) یرده
باقی قالور (كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ) خدا جل وعلا امثالی بوکونه ویرر (لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ
شول کیمسه لرکه پروردکارلرینه اطاعت ایتدیلر (الْحُسْنَى) کوزل مکافات اولنورلر (وَالَّذِينَ
لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ) وشول کیمسه لرکه عناد ایدوب اکا اطاعت ایتمدیلر حاللری بوکه (لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ
جَمِيعًا) اکر زمینده اولان اشیا قمو کندولرک اولسه (وَمِثْلَهُ مَعَهُ) وانک بیله اولسه (لَافْتَدَوْا بِهِ)
البته آنی ویرمکله جانلرین عذابدن قورترمغه سعی ایدرلردی (أُولَئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ) اول کروهکه
اطاعت ایتمدیلر حسناتلری بیلانی کندولره اولورکه حسناتلری حیز قبوله کچیوب سیئاتلری عفو اولنماز
(وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ) وقرارکاهلری دوزخدر (وَبِئْسَ الْمِهَادُ) ویمان آرامکاهدر دوزخ (أَفَمَنْ يَعْلَمُ
أَنَّمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ) پس آیا شول کیمسه که بیلورکیم بلاشک پروردکارکدن سکا ایندیریلن
کلام درستدر پس اکا منقاد اولور (كَمَنْ هُوَ أَعْمَى) شول کیمسه کبیدرکه کندو کوردر تبصر
ایتمزکه اجابت ایده یعنی هرکز بو ایکی صفتله متصف اولان کسنه لر برابر اولمازلر (إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ)
پند ونصیحتی یاده کتورمزلر الا وهمک معارضه سندن صاف اولان عقولک اربابی (الَّذِينَ يُوفُونَ
بِعَهْدِ اللَّهِ) شول ارباب عقول که خدانک پیمانی یرینه کتوررلر یعنی روز الستده نفسلری اوزره
بغلدقلری عهد وپیمانه وفا ایدرلر (وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ) واراولنده تکری اراسنده وقوللر اراسنده
بغلدقلری آندی بوزمزلر (وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ) وشول ارباب عقول که تکری تعالی
اولاشدرمسنه فرمان ایتدوکی شیئی اولاشدررلر یعنی خصملرک رعایتلرنده واهل ایمانک حقوقنی
کوزتمک خصوصنده وارد اولان خدانک فرمانی یرینه کتوررلر (وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ) وکندولرین
تربیه ایدن مولانک وعیدندن خوف ایدرلر (وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ) ویمان محاسبه دن قورقرلر

وَالَّذِينَ صَبَرُوا دخی شول اولوا الالباب كه نفسلرینی اکراه ایتدوکی اشیا اوزره صبر ایدیلر (ابْتِغَاءَ
وَجْهِ رَبِّهِمْ) پروردكارلرینك رضاسن طلب ایتمك ایچون (وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ) وفرض اولان نمازی
قیلدیلر (وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ) وكندولره روزی قیلدیغمز نسنه دن اوزرلرینه واجب اولانی
فقرایه ویردیلر (سِرًّا) كیزلمك حالنده بو حالت مالدارلكله بیلنمیانلر كسنه ده در (وَعَلَانِيَةً) و
اشكارالكده و بو حالت مالدارلكله بیلنان كسنه یه در (وَيَدْرَءُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ) وایلكی
ایولكله دفع ایدرلر یعنی كندولره یرمازلق ایدنه ایولكله مكافات ایدرلر (أُولَٰئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ)
اول كروه كه بو صفات حمیده ایله موصوفدرلر دنیانك صوكی كندولره در یعنی حیوة دنیویه نك
نتیجه سی كه جنتدر انلره اولور (جَنَّاتُ عَدْنٍ) بدلدر عقبی الداردن یعنی دنیانك صوكی كه اقامت
منسوب اولان باغلردر انلره در (يَدْخُلُونَهَا) انلره كیررلر (وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ)
و پدرلرندن و قاریلرندن و اولادلرندن ایمان وطاعتله اراسته اولانلر دخی انلره كیررلر (وَالْمَلَائِكَةُ
يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ) دخی فرشته لر اوزرلرینه هر قپودن كیروب دیرلر (سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا
صَبَرْتُمْ) همیشه سلامت اوزریكزه اولسون قاتلنمغكز مقابله سنده (فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ) پس مهود
اولان سرایك صوكی غایتله كوزلدر (وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ) وشول كیمسه لركه
خدانك پیمانی بغلدقلرندنصكره بوزرلر (وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ) و خدا عز وجل
اولاشدرمسنه فرمان ایتدوكی شیئی كسرلر (وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ) و یریوزنده بدلك ایتمكه
سعی ایدرلر (أُولَٰئِكَ) بو كروه كه بو صفات قبیحه ایله متصفدرلر (لَهُمُ اللَّعْنَةُ) رحمتدن دور
اولمق كندولره در (وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ) و دنیانك یمان نتیجه سی كندولره در واو دوزخدر (اللَّهُ
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ) حق سبحانه وتعالی روزیی ایستدوكی كسنه یه متسع قیلار (وَيَقْدِرُ)
وایستدوكی كسنه یه آنی طار قیلار (وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا) و كفار مكه یقین اولان صاغلغله
سوندیلر (وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ) و یقین اولان صاغلق حیوة ابدیه نك یانشنده
دكلدر الا برازبر خوردارلق (وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ) دخی كفر ایدنلر دیرلر
نیچون ایستدوكمز وجه كوره پیغمبر اوزره ربندن برآیت ایندرلمدی (قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ)
سویله تحقیقا كیم خدا عز وجل معجزه لر ظهور ایتدكدنصكره آیاتك اقتراحی سببیله ایستدوكی
كسنه یی كمراه ایدر (وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَنَابَ) و كندو طرفنه رجوع ایدنه بر حجتی دلیل ایله طوغری
یولی كوسترر (الَّذِينَ آمَنُوا) مهدیا ولانلر شول كیمسه لردر كه خدانك وحدانیتنه تصدیق كتوردیلر

(وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ) و كوكللری خدانك یادیله آرام پیدا ایدر (أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ) آگاه
اولك كیم ایزد ذو الجلالك یادیله كوكللر سكون ایدوب اضطرابدن خلاص بولور (الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ) شول كیمسه لركه ایمانه كلوب كوزل ایشلر ایشلدیلر (طُوبَىٰ لَهُمْ) كوزل زندگانیلك
انلره در (وَحُسْنُ مَآبٍ) و دونجك یرك ایوسی انلره در (كَذَٰلِكَ) نته كه سندن اسبق رسللری
كوندردك (أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ) سنی مرسل قیلدق بر جماعته كه انلردن اسبق
چوق جماعتلر كچمشدی (لِتَتْلُوَ عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ) تاكه سكا وحی ایتدوكمز شیئی اوزرلرینه
اوقویه سن (وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَٰنِ) و الحالده كه چوق رحمتلو اولان خدانك وحدانیتنه تصدیق
كتورمزلر (قُلْ هُوَ رَبِّي) سویله چوق رحمتلو خدا بنم پروردكارمدر (لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ) اندن اوزكه
بر درست معبود یوقدر (عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ) جمیع امورده اوزرینه اعتماد ایتدم (وَإِلَيْهِ مَتَابِ)
و بنم دونمكم و سزك دونمككز كندو طرفنه در كفوردیلر كه قریشدن بر كروه كلوب حضرته دیدیلر
یا محمد اكر ایسترسن كه نبوتكه تصدیق كتوره لم مكه اطرافنده اولان طاغلری قالدرتاكه بزه یر متسع
اوله و زمینی یارتاكه چشمه لر و ایرمقلر بزماقه دخی آباء واجدادمزی احیا ایله تاكه نبوتكه شهادت
ایده لر حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَلَوْ أَنَّ قُرْآنًا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ) واكر بر كتاب اولسیدی كیم
آنك سببیله طاغلر مكانندن متحرك قیلنوردی (أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ) یا او قوندیغی محل هیبتندن
پاره پاره قیلنوب اندن پكارلر و ایرمقلر اقردی (أَوْ كُلِّمَ بِهِ الْمَوْتَىٰ) یا آنك سببیله اولیلر سویلشمش
قیلنوردی البته معاند كفره ایمانه كلمزلردی (بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا) بلكیم ایش قمو تكری تعالی یه دریس
ایستدكلری اشیانك ایجادینه قادردر ولكن انلره ارادتی تعلق ایتمكله آنلر وجوده كلمدی
(أَفَلَمْ يَيْأَسِ الَّذِينَ آمَنُوا) پس ایمانه كلانلر بیلمدیلرمیكیم (أَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهَدَى النَّاسَ جَمِيعًا) شان
بودركه تكری تعالی ایستسیدی قمو خلقه هدایت ایدردی (وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا) و بی دین اولانلر
منفك اولمازلر كه (تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ) ایشلدكلری ایش سببیله كندولره بر دوكیجی عذاب
دكو (أَوْ تَحُلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ) یا اولد قلری یره یقین بر یره اینه (حَتَّىٰ يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ) خدانك
وعده سی كه موت دریا قیامتدر كلنجیه دك (إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ) بی شبهه كیم خدا جل
وعلا وعده یه خلاف ایتمز (وَلَقَدِ اسْتُهْزِئَ بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِكَ) دخی علی التحقیق سندن اسبق
اولان پیغمبرلره استهزا اولندی (فَأَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا) پس كفر ایدنلره مهلت ویردم (ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ)
صكره كندولرین عقوبتله الدم (فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ) پس بنم عقوبتم انلره نیجه اولدی (أَفَمَنْ هُوَ

قائم على كل نفس بما كسبت) پس اياشول پروردكاركه كندوسى هر نفس اوزره مطلع اولوب
خير وشردن تحصيل اولنان شيئه مكافيدر شول كيمسه كبيدركه هيچ برنسنه دن آكاه دكلدر (وجعلوا
لله شركاء) وخدايه اورتاقلر قيلديلر (قل سموهم) سويله انلره اد قويك يعنى انلرى وصف ايدك
اندنصكره نظر ايدك هيچ انلرده بر وصف وارميكه آنك سببيله عبادته مستحق اولورلر (ام تنبؤنه
بما لا يعلم في الارض) ياخود تكريى يرده بيلمدوكى نسنه ايله بيلدررميسز وحالبوكه يرده وكوكده
اولان اشيا علمنه نمايانددر (ام بظاهر من القول) ياخود سوزدن بر نمايان ايله يعنى ياخود بتلره
شركا تسميه ايدرسز همان لفظى ملاحظه ايتمكله اصلا حقيقت ومعنائى اعتبار ايتمزسز وبونلرك
برسى واقع دكلدر (بل زين للذين كفروا مكرهم) بلكه كفر ايدنلره مكر وحيله لرى بزنمش قيلندى (وصدوا
عن السبيل) وطريق حقدن منع اولنديلر (ومن يضلل الله) وهركيمى كه تكرى تعالى ازغون
قيلار (فما له من هاد) اكا هيچ بول كوستريجى اولماز (لهم عذاب في الحيوة الدنيا) يقين اولان
صاغلقده انلره اشكنجه وار (ولعذاب الآخرة اشق) وبى شبهه كيم او برجهانك اشكنجه سى زياده
مشقتلودر (وما لهم من الله من واق) وخدانك عذابندن انلره برصاقلنجى يوقدر (مثل الجنة التي
وعد المتقون) پرهيزكارلره وعد اولنان بهشتك صفتى بوكه (تجري من تحتها الانهار) كوشكلر
التندن ارمقلر آقر (اكلها دائم) ميوه سى منقطع اولماز (وظلها) وسايه سى دخى (تلك عقبى الذين
اتقوا) اول موصوف اولان بهشت پرهيزاولانلرك عاقبتيدر (وعقبى الكافرين النار) وبى دين
اولانلرك عاقبتى دوزخدر (والذين آتيناهم الكتاب) وشول كيمسه لر كم كندولره كتابى ويردك يعنى اهل
كتابدن اسلامه كلان كيمسه لر (يفرحون بما انزل اليك) سكا ايندريلن شيئله سوينورلر (ومن
الاحزاب من ينكر بعضه) وحضرت صلى الله عليه وسلمك عداوتى اوزره جمعيت ايدنلردن يعنى اهل كتابك
كفره سندن بر كروه واركه قرآنك برمقدارين انكار ايدرلر (قل انما امرت ان اعبد الله ولا اشرك به)
سويله بوندن اوزكه برنسنه يوقدركيم بن فرمان اولندم كه خدايه قوللق ايدوب اكا اورتاق
قيلميم (اليه ادعوا) آنك حكمنه خلقى دعوت ايدرم (واليه مآب) وآنك طرفنه در دونمكم
وكذلك انزلناه) ونته كه كذشته اولان انبيا اوزره امتلرينك لسانه موافق كتب ايندردك
قرآنى دخى ايندردك (حكما) وقاعده اقتضا حكمتله حكم ايدر (عربيا) لسان عربيله مترجم نتكم
اكلمسى كندولره قولاى اوله (ولئن اتبعت اهواءهم) قسم اولسونكه اكر آرزولرينه پيروللك ايدرسن
بعد ما جاءك من العلم) سكا كلان دانشدن نصكره (ما لك من الله من ولي ولا واق) خدانك

عقابندن سكا هيچ نه دوست ونه ياردمجى بولنوركه سكا ياردم ايدوب آنى سندن منع ايليه (ولقد ارسلنا
رسلا من قبلك) وبى شبهه كيم سندن اسبق پيغمبرلر كوندردك (وجعلنا لهم ازواجا وذرية) وانلره عوريلر
واوشاقلر قيلدق نته كه سنك وار (وما كان لرسول ان يأتي بآية) وبر پيغمبره ممكن دكلدركه كندودن
طلب اولنان آيتى كتوره (الا باذن الله) مكر خدانك دستوريله (لكل اجل كتاب) هر وقت ايچون
قوللر اوزره برياز لمش حكم واركه ذكر محلى كلور البته ظهور ايدر (يمحوا الله ما يشاء) ايزد جل جلاله
حكمتنك اقتضاسنه كوره احكامدن ايستدوكى شيئى محو ايدر (ويثبت) وايستدوكى نسنه يى
برقرار ايدر (وعنده ام الكتاب) ويازلمشك اصلى قتنده در يعنى انچند جميع كائنات يازيلان لوح محفوظ
قتنده در (واما نرينك بعض الذي نعدهم او نتوفينك) واكر كفاره عذابدن وعد ويردوكمز شيئك
برمقدارين سكا كوسترورز ياندن اول روحكى قبض ايدرز (فانما عليك البلاغ وعلينا الحساب)
بوندن اوزكه برنسنه يوقدركه اوزريكه در احكامى تبليغ ايتمك وكفاره جزا ويرمك ايچون اوزريمزه در
حساب ايتمك نه اوزريكه در پس يوزچويرمكلرندن اوترى غمناك اولوب عذابلرينه استعجال ايتمه (اولم
يروا انا نأتي الارض) ايا معاندلر شك ايدوب بقمديلرميكيم على التحقيق بز كفارك زمينه حكم ايدرز يعنى
فرمانمز كلور (ننقصها من اطرافها) آنك كنارلرندن اكسك ايدرز يعنى تصرفلرندن اخراج ايدوب
اهل اسلامك حوزهٔ تصرفلرنده قيلارز (والله يحكم) وايزد جل جلاله حكم ايدر (لا معقب لحكمه)
حكمنه دونديريجى يوقدر (وهو سريع الحساب) وكندو درحسابى تيز كورن پس نياده قتل واجلا ايله
كندولرين معذب قيلد قدنصكره آخرتده حسابلرين سرعتله كوروب سزالرين ويرر (وقد مكر الذين
من قبلهم) وتحقيقا كه بوكفاردن اسبق اولان بى دينلر پيغمبرلرينه حيله لر ايتديلر (فلله المكر
جميعا) پس ايتدكلرى حيله لرك سزاسى قوخدايه مخصوصدر (يعلم ما تكسب كل نفس) بيلور
شول نسنه كه هر جان قزانور (وسيعلم الكفار لمن عقبى الدار) وبى شبهه كيم بيلور اولان
كسنه بيله جكدر لركيم بوجهانك محمود اولان عاقبتى كيمه اولور (ويقول الذين كفروا لست مرسلا)
واهل كفر اولانلر ديرلر سن كوندرلمش دكلسن (قل كفى بالله شهيدا بيني وبينكم) سويله خدانك شهادتى
ارامده وارا كزده در (ومن عنده علم الكتاب) وتوراتك دانشى قتنده اولان كسنه نك شهادتى دخى عبدالله بن سلام وامثالى اولان كسنه لرك

سورة ابرهيم مكية وهى اثنتان وخمسون آية
بسم الله الرحمن الرحيم

الر امثالى سبقت ايتدى (كتاب انزلناه اليك) بو بر كتابدركه كندوبى ايندردك (لتخرج الناس من الظلمات

الى النور) تاكه خلقى كفرك قرانلقلرندن هدايتك ايشغنه چيقارته سن (باذن ربهم) پروردكارلرينك توفيق وتيسيريله (الى صراط العزيز الحميد) بدلدر الى النوردن يعنى كتابى سكا اينديردك تاكه خلقى ظلماتدن هر شيئه اوزره غلبه ايدنك جميع ومكاره مستحق اولانك يولنه چيقاره سن (الله الذى له ما فى السموات وما فى الارض) لفظ عزيزه عطف بياندر يعنى عزيزا و الحمدا دركه كوكلرده اولان اشيا ويرده اولان اشيا كندويه مملوكدرلر (وويل للكافرين من عذاب شديد) ونور ايماندن چيقوب ضلالت قرانلقلرنده اولان بى دينلره قتى اشكنجه دن هلاك حاصل اولسون (الذين يستحبون الحيوة الدنيا على الاخرة) شول بى دينلركه او بر جهانك نعيمى اوزره بو جهانك زينتنى ترجيح ايدوب سورلر (ويصدون عن سبيل الله) وخدانك يولندن منع ايدرلر يعنى خلقى خدايه وپيغمبرينه ايمان كتورمكدن اليقورلر (ويبغونها عوجا) وخدانك يولنه اكريلك ايدرلر (اولئك) اولكروهكه بو اوصافله موصوفدرلر (فى ضلال مبين) براوزاق ازغونلقده‌درلر (وما ارسلنا من رسول الا بلسان قومه) وهيچ بر پيغمبر كوندرمدك الا كندو جماعتنك لسانيله يعنى هر كروهه كه بر پيغمبر مرسل قيلدق آنك لغتنى انلرك لغتنه موافق ايتدك (ليبين لهم) تاكه فرمان اولندقلرى شيئى كندولره بيان ايدوب آنلر آنى فهم ايده‌لر (فيضل الله من يشاء) اندنصكره حق سبحانه وتعالى ايستدوكى كمسنه‌يى ازغون ايدوب ايمان كتورمكه آنى موفق قيلماز (ويهدى من يشاء) وايستدوكى كمسنه‌يه طوغرى يول كوستروب ايمانه كلمكه آنى موفق قيلادر (وهو العزيز الحكيم) وكندودر هر شيئه اوزره غلبه ايدن حكمتنك مقتضاسيله خلقى ازغون ومهدى قيلان (ولقد ارسلنا موسى باياتنا) وتحقيقا كيم حضرت موسايى معجزه‌لريمزه مقارن اولدبغى حالده كوندردك انكله كه (ان اخرج قومك من الظلمات الى النور) كندو عشيرتكى انواع ضلالتك قرانلقلرندن هدايتك ايشغنه چيقارتدر (وذكرهم بايام الله) وامم سالفه‌يه اولان وقايعك عذابيله كندولره پند وير (ان فى ذلك لايات) بى شبهه كيم اول وقايعده خدانك قدرتنه دلالت ايدر علامتلر وار (لكل صبار شكور) هر كيمسه‌يه كه بلالر اوزره صبرى چوق ايدوب نعمتلرك شكرك بخشى ادا ايدر (واذ قال موسى لقومه) وياده كتور اول وقتى كه حضرت موسى كندو قبيله‌سنه ديدى (اذكروا نعمة الله عليكم اذ انجيكم من ال فرعون) اوزريكزه اولان خدانك احساننى خاطره كتورك چونكه فرعونك اتباعندن سزى قورتردى (يسومونكم سوء العذاب) اشكنجه‌نك يمانى سزه داندردقلرى حالده (ويذبحون ابناءكم) واركك اوشاقلركزى بوغازلدقلرنده

ويستحيون نساءكم) وديشلركزى صاغ قودقلرى دمده (وفى ذلكم) وسزه بو ايشده (بلاء من ربكم عظيم) پروردكاركزدن براولو ابتلادر (واذ تأذن ربكم) ومذكور قيلك اول وقتيكه ربكز اعلام ايتدى (لئن شكرتم) على التحقيق اكر سزه ويردوكم نعمتلره اعتراف ايدوب حمد وثنامى ايدرسز (لازيدنكم) بلاشبهه نعمتلرى سزه آرتوروم (ولئن كفرتم) واكر نعمتلرمى ستر ايدوب آنك حقوقن ادا ايتمزسز (ان عذابى لشديد) بى شك كه اشكنجم غايتله قتيدر (وقال موسى ان تكفروا انتم ومن فى الارض جميعا) دخى حضرت موسى ديدى اكر سزاى بنى اسرائيل ويرده اولان تمام انس وجن خدانك نعمتلرينه شكر ايتميوب انلرى انكار ايدرسز (فان الله لغنى) بى شبهه كيم تكرى تعالى شكركزدن بايدر (حميد) كندوذاتنده حمده مستحقدركه ذرات مخلوقات آنك حمد وثناسن ايدرلر (الم يأتكم نبؤا الذين من قبلكم) ايا سزدن اسبق اولانلرك خبرى سزه كلمديمى (قوم نوح وعاد وثمود) دخى حضرت نوحك عشيرتى وعادك قبيله‌سى وثمودك طائفه‌سى (والذين من بعدهم) واول عشائردنصكره اولان كمسنه‌لر (لا يعلمهم الا الله) تكريدن اوزكه انلرك عددينى كيمسه بيلمز (جاءتهم رسلهم بالبينات) پيغمبرلرى كندولره اشكار معجزه‌لرله كلديلر (فردوا ايديهم فى افواههم) پس الرين قالدروب اغزلرنده قوديلر يعنى رسل اوزره شدتلرى آجغلرندن اغزلريله اللرين اصرديلر (وقالوا انا كفرنا بما ارسلتم به) وديديلر على التحقيق بز كفر ايتدك اول شيئه كه سز انكله مرسل اولديكز (وانا لفى شك مما تدعوننا اليه مريب) وبى شبهه كيم بز بهشتنه صالبجى بر كمانده‌يز وشمشوز اول نسنه دنكه سز بزى آكا دعوت ايديورسز (قالت رسلهم) آنلره مرسل اولان پيغمبرلر ديديلر (افى الله شك فاطر السموات والارض) ايا كوكلر ويرى ايجاد ايدن خدانك وجودنده كمان اولورمى (يدعوكم ليغفر لكم من ذنوبكم) سزى ايمانه دعوت ايدر تاكه كناهلركزدن سزه مغفرت ايده يعنى ايمانه كلدككزدنصكره مظالمدن ماعدا كفر حالنده اولان كناهلركزى مغفرت ايده (ويؤخركم الى اجل مسمى) وبر معين مدته دك سزه مهلت ويره يعنى مدت عمريكز تمام اولنجه سزى تأخير ايدوب عذابه كرفتار ايتمز (قالوا ان انتم الا بشر مثلنا) ديديلر سز اى دعواى نبوت ايدنلر بر نسنه دكلسز الا بزم كبى بر انسان اوزريمزه بر فضلكز يوقدر يعنى ندن كلديكه سز ارامزدن نبوتله مخصوص اولورسز (تريدون ان تصدونا عما كان يعبد اباؤنا) بو دعوى ايله ايسترسز كيم بزى دونده‌ره‌سز اول شيدنكه پدرلريمز انلره طپرلردى (فأتونا بسلطان مبين) پس بزه بر اشكار دليل كتورك كه فضيلت واستحقاقكزا اوزره دلالت ايليه (قالت لهم رسلهم ان نحن الا بشر مثلكم) پيغمبرلر آنلره ديديلر بز بر نسنه دكلز الا سزك

كبى بر بشريعنى بز تسليم ايدرزكيم سزكله نوعده متفقوز (وَلٰكِنَّ اللّٰهَ يَمُنُّ عَلٰى مَنْ يَشَاۤءُ مِنْ عِبَادِهٖ)
وليكن حق جل وعلا قوللرندن ايستدوكى كمسنه اوزره نبوتك نعمتيله امتنان ايدر (وَمَا كَانَ
لَنَا اَنْ نَاْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ) وبزه صحيح وممكن دكلدركه كندو نفسمزدن سزه بر معجزه كتوره لم
(اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ) مكر خدانك دستور وخواهشيله (وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) وحق جل
وعلا اوزره اهل ايمان اعتماد ايتسونلر (وَمَا لَنَا اَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللّٰهِ) وبزه نه عارض اولديكه ايزد ذو الجلال
اوزره اعتماد ايتميه لم (وَقَدْ هَدٰينَا سُبُلَنَا) وحال بوكه يوللريمزى بزه كوستردى يعنى معرفتلرينه
ايصال ايدن طريقلره بزى مهتدى قيلدى (وَلَنَصْبِرَنَّ عَلٰى مَاۤ اٰذَيْتُمُونَا) دخى خدايه قسم كه البته بزه اولان
اينجتمككز اوزره قائلنورز (وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ) وانجق خداى ذو الجلال اوزره ارباب
توكل اولانلر اعتماد ايتسونلر (وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِنْ اَرْضِنَاۤ) دخى كفر ايدنلر
پيغمبرلرينه ديديلركه البته سزى يريمزدن چيقاررز (اَوْ لَتَعُودُنَّ فِى مِلَّتِنَا) يا البته بزم
آيينمزه دونرسز (فَاَوْحٰىۤ اِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ) پس پيغمبرلره پروردكارلرى فرشته ايله خبر صالديكه
(لَنُهْلِكَنَّ الظَّالِمِينَ) على التحقيق بز ستمكارلرى نابود قيلارز (وَلَنُسْكِنَنَّكُمُ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِهِمْ)
والبته انلردن صكره سزى زمينلرده ساكن قيلارز (ذٰلِكَ) اول وحى ايتمك واهل ايمانى كفره يرينه
اسكان ايتمك (لِمَنْ خَافَ مَقَامِى) شول كمسنه دركه روز قيامتده حكومتمه مخصوص اولان موقفدن
قورقوب ملاحظه ايتدى (وَخَافَ وَعِيدِ) وعذابله ويردوكم وعده دن قورقدى (وَاسْتَفْتَحُوا)
دخى پيغمبرلر طلب فتح ايتديلر يعنى دشمنلرى اوزره نصرتى ايستديلر بعده حق جل وعلا كندولره
نصرتى ويروب مقصدلرينه واصل اولديلر (وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ) وهر سركش عنادكار
بى بهره اولدى (مِنْ وَرَاۤئِهٖ جَهَنَّمُ) كيروسنده دوزخ در ايچنده بوله جغى بولور (وَيُسْقٰى مِنْ مَاۤءٍ
صَدِيدٍ) وايچمش قيلنور بر صودن كه ايرينلردر (يَتَجَرَّعُهُ) آنى تكلفله يودر (وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ)
وبدمزه لكندن ويرماز قوقوسندن يقلشوركه آنى يوده مز (وَيَاْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ)
واكا مركك اسباب والاملرى هر طرفدن كلور (وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ) وحال بوكه فى الحقيقه كندوسى اولمش
دكلدر (وَمِنْ وَرَاۤئِهٖ عَذَابٌ غَلِيظٌ) وايلروسندن بر شدتلو اشكنجه وار (مَثَلُ الَّذِينَ كَفَرُوا
بِرَبِّهِمْ) وزر يكه اوفنان شيئك پروردكارلرينه كفر ايدنلرك صفتى مذكوردر (اَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ
اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ) ايشلدكلرى ايشلر بر كول كبيدركه آنى يل كوتوروب قالدردى (فِى يَوْمٍ عَاصِفٍ)
يلى شدتلو بر كونده (لَا يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلٰى شَىْءٍ) قزاندقلرى شيدن بر نسنه اوزره كوجلرى

يتمشمز يعنى قوّ اعماللرى باطل اولوب آنك برذره سيله منتفع اولمديلر (ذٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ)
اول پنداللريكه بركوزل اعمال ايشلمشوز كندودر اوزاق ازغونلق (اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ
وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ) كورمزميسين كه تكرى تعالى حكمتله خلقه لائق اولان وجه اوزره كوكلرو يرى
براندى (اِنْ يَشَاْ يُذْهِبْكُمْ) ايسترسه سزى معدوم قيلار (وَيَاْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ) وبر يكى خلق
بر يكره ايجاد ايدوب كتورر (وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ) واعدام وايجاد ايتمك خداعز وجل اوزره متعذر
دكلدر (وَبَرَزُوا لِلّٰهِ جَمِيعًا) وقيامت كوننده خدانك فرماننه قوللرى قبوردن ظهور ايدرلر (فَقَالَ
الضُّعَفَاۤءُ) پس زبون اولانلر ديديلر (لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا) سرفرازلق ايدن رئيسلره (اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا)
تحقيقا پيغمبرلرى تكذيب ايتمكده سزه تابع ايدك (فَهَلْ اَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ مِنْ شَىْءٍ) پس
سز بزدن دفع ايده بيلورميسز خدانك اشكنجه سندن بر آز نسنه (قَالُوا لَوْ هَدٰينَا اللّٰهُ) استكبار
ايدنلر بونلره ديديلر تكرى تعالى بزه طريق نجاتى كوسترسيدى (لَهَدَيْنَاكُمْ) البته سزه آنى
كوستروردك وليكن نجاتك يولى بزدن مسدود اولمغله سزى عذابه اوغراتدردق (سَوَاۤءٌ عَلَيْنَاۤ
اَجَزِعْنَاۤ اَمْ صَبَرْنَا) بيتابلق ايتمكز وايتمه مكز اوزريمزه برابردر (مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ) عذابدن اصلا
بزه قورتلش يوقدر (وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِىَ الْاَمْرُ) وابليس لعين ديدى چونكه ايش محكم اولدى يعنى
اول محل كه خلقك حسابى دكوب اهل جنت جنته كيررو اهل جهنم جهنمه ابليس شقى تقليندن
اولان اشقيا اراسنده طوروب دير (اِنَّ اللّٰهَ وَعَدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ) تحقيقا كيم خداعز وجل درست
وعده سزه وعد ايتدى (وَوَعَدْتُكُمْ فَاَخْلَفْتُكُمْ) وبن سزه وعد ايدوب ايتدوكم وعده ده سزه خلاف
ايتدم (وَمَا كَانَ لِىَ عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ) واوزريكزه اصلا بكا بر تسلط يوق ايديكه سزى كفر ومعصيتلره
الجا ايدەيم (اِلَّاۤ اَنْ دَعَوْتُكُمْ) انجق وسوسه ايله سزه چاغرمغم اولدى (فَاسْتَجَبْتُمْ لِى) درعقب
بكا اطاعت ايدوب كفر ومعصيتى ارتكاب ايتديكز (فَلَا تَلُومُونِى) پس وسوسه سببيله بكا
ملامت ايتمك (وَلُومُوۤا اَنْفُسَكُمْ) وكندوجانلركزه ملامت ايدككه بكا اطاعت ايتديكز
(مَاۤ اَنَا بِمُصْرِخِكُمْ) بن سزه مدد ايدوب عذابدن قورتريجى دكلم (وَمَاۤ اَنْتُمْ بِمُصْرِخِىَّ) ونه سز بنم مدديمه
يتشوب بنى عذابدن قورتريجى سز (اِنِّى كَفَرْتُ بِمَاۤ اَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ) تحقيقا كه بن كفر ايتدم
بوندن اقدم دار دنياده بكا ايتديككز اشراكه يعنى بن بيزار اولوب انكار ايتمشم اول عبادتى كه
بنى انكله خدايه اورتاق قيلديكز (اِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ) بى شبهه كيم ستمكارلر كندولره
بردرد ناك اشكنجه اولور (وَاُدْخِلَ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ) وايماننه كلوب كوزل عمل ايشليانلر

کیرمش قیلنورلر (جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) بر باغلره که اشجاری آلتندن ایرمقلر آقر (خَالِدِينَ
فِيهَا) اول باغلرك ایچنده اقامتی علی الدوام تقدیر ایدرلر (بِإِذْنِ رَبِّهِمْ) پروردکارلرینك دستوریله
(تَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ) آنلر ایچنده ملائکه نك تحیتی انلره سلامتله دعا ایتمکدر (أَلَمْ تَرَ كَيْفَ
ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا) بلمزمیسن نیجه حق سبحانه وتعالی بر مثل اوروب قیلدی (كَلِمَةً طَيِّبَةً) بر پاك سوز
(كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ) بر پاك اغاج کبیدرکه (أَصْلُهَا ثَابِتٌ) اول اغاجك کوکی یرده پکشمشدر (وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ)
ودالری بوداغی کوکه سمتنده در (تُؤْتِي أُكُلَهَا كُلَّ حِينٍ) هر وقت که خدا یمش ویرمسین کندویه
تعیین ایلدی یمشین ویرر (بِإِذْنِ رَبِّهَا) کندوبی ایجاد ایدنك ارادتیله (وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ
لِلنَّاسِ) وحق سبحانه وتعالی مثللری ویرر خلق ایچون (لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ) تاکه خلق
پند ونصیحت الهلر زیرا ضرب امثالده زیاده اکلنمق وار ایچونکه مثللر معانی معقوله سین
محسوسات کبی قیلارلر (وَمَثَلُ كَلِمَةٍ خَبِيثَةٍ كَشَجَرَةٍ خَبِيثَةٍ) وبریمان سوزك وصفی بریمان آغج کبیدر
(اجْتُثَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ) زمینك یوقاروسندن کوره‌لندی یعنی کوکندن قوپاردلوب کوده سی
تمامیله النه‌دی (مَا لَهَا مِنْ قَرَارٍ) اکا هیچ استحکام وپکشمك یوقدر (يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا
بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ) ایزد جل جلاله ایمانه کلان کسنه لری پکشترر قتلرنده دلیلله ثابت اولوب
قلبلرنده تمکن ایدن کلامله (فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا) یقین اولان صاغلغده که بر فتنه یه مبتلا
اولورلرسه اعتقادلرنده برخلل حاصل اولماز (وَفِي الْآخِرَةِ) واو بر جهانده دخی اول ثابت اولان
کلامله آنلری پکشترر که قیامتك هوالی کندولرین شاشرمیوب وکیفیت اعتقادلری
کندولردن صورلدقده جواب ویرمکده توقف ایتمزلر (وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ) وایزد متعال
ستمکارلری کمراه قیلار (وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ) وحق جل وعلا ایستدوکی شیئی ایشلر بس
صورلمزکه نیچون بو کروهه هدایت ویردی ونیچون بو کروهی ضلالتده قودی (أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ
بَدَّلُوا نِعْمَتَ اللَّهِ كُفْرًا) بلمزمیسین شول کمسنه‌لری که خدانك احسانه اعتراف ایتمکی انکاره تبدیل ایتدیلر
یعنی آنك مقابله سنده شکر ایتملی ایکن کفر ایتدیلر (وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ) وکندو جماعتلرین یعنی کندولره
تابع اولانلری هلاك خانه سنه ایندردیلر (جَهَنَّمَ) عطف بیاندر یعنی دار البوار دوزخدر
(يَصْلَوْنَهَا) اکا کیروب حرارتن چکرلر (وَبِئْسَ الْقَرَارُ) بو غایتله یمان آرام ایده‌جك یردر دوزخ
(وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا) وخدای ذو الجلاله ماننده لر قیلدیلر یعنی نته که خدای ذو الجلاله
عبادت اولنور بتلره دخی اوکونه عبادت ایتدیلر (لِيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ) تاکه خلقی خدانك یولندن

آزدره لر (قُلْ تَمَتَّعُوا) سویله آرزولریکزله برقج کون برخوردار اولك (فَإِنَّ مَصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ) که بی شبهه
دونمککز دوزخ سمتنه در (قُلْ لِعِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا) سویله ایمان کتورن قوللریمه (يُقِيمُوا الصَّلَاةَ) نماز
قیلسونلر (وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ) وکندولره روزی قیلدیغمز نسنه دن فقرایه ویرسونلر
(سِرًّا وَعَلَانِيَةً) کیزلیده واشکاراده (مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمٌ) برکون کلمدن اولکه (لَا بَيْعٌ فِيهِ
نه ایچنده آلوب صاتمق وار که آنك سببیله نفسلرینه فدا اوله جق نسنه پیدا ایده بیلورلر
وَلَا خِلَالٌ) ونه ایچنده دوستلق وار که انکله طلب نفع ممکن اوله (اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ)
ایزد ذو الجلال شول پروردکارکه کوکلر ویری یراتدی (وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ
وکوك سمتندن صو ایندروب انکله چیقاردی میوه لردن (رِزْقًا لَكُمْ) سزه روزی تاکه انکله
اوقاتکزی کچیره سز (وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ) وکمی سزه رام قیلدی تاکه ایستدیککز
یره یوریه ارادتیله (وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ) وایرمقلری سزه رام قیلدی یعنی نفعکزه وتصرفکزه انلری
مهیا قیلدی (وَسَخَّرَ لَكُمُ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ) وکونشی وآیی سزه مسخر قیلدی اول حالده که هم
یورومکلرنده مستمردرلر (وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ) وکیجه‌یی وکوندزی سزه رام قیلدی تاکه
راحتکزه ومعیشتکزه سبب اوله لر (وَآتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَا سَأَلْتُمُوهُ) وسزه ویردی هر صوردیغکز
نسنه دن یعنی هر شیئی خلقك احتیاجندن اوتری مسؤلی اولمغه لیاقتی وار سزه اندن ویردی
(وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا) واکر خدانك نعمتنی صایوسز انواعن صایمغه قادر اولمازسز
(إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ) تحقیقا که آدم اوغلی نفسنه غایتله ستمکاردر نعمتلرك شکرین ادا ایتمدوکی
ایچلدن نفسنی انلردن محروم ایدر (كَفَّارٌ) نعمتلری انکار ایدوب صاقلر (وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ
هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا) ومذکور قیل اول وقتکیم ابراهیم علیه السلام مناجاتنده دیدی که ای پروردکارم بو شهری
یعنی مکه مکرمه‌یی برمأمن اولان اشیادن امنیت حاصل ایتمش بر شهر قیل (وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ)
وبنی واوغوللریمی بتلرك عبادتندن دور قیل (رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ) ای پروردکارم
علی التحقیق کیم بتلر خلقدن نچوق کمسه آزدردیلر یعنی انکچون بتلرك عبادتندن دورلکی سندن
طلب ایتدم زیرا بتلر سببیله شیاطین آدمیلردن نچوق کسنه کمراه ایتدیلر (فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي)
پس هر کیم خلقدن دینمده بکا اویدی بی شبهه او بندندر اصلا بندن منفك اولماز (وَمَنْ عَصَانِي
وهر کیم دینمده بکا تابع اولمدی (فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ) بی شبهه کیم سن غایتله غفران ایلیجی سن چوق
رحمت صاحبیسن بس قادرسن که آنی توبه یه موفق ایدوب کناهن مغفرت ایتمکله اکا مرحمت ایده سن

مرویدرکه حضرت خلیل اللهك قاریسی ساره خاتون هاجر نام جاریه سن قوجه سنه تملیك ایتدی
اکا نستری ایدیجه حضرت اسماعیلی کتوردی عرق غیرت ساره خاتون اوزره حرکت ایدوب حضرت ابراهیم
اوزره الحاح ایتدیکه هاجری اوغلیله یانندن دور قیل پس حضرت خلیل علیه السلام انلری مکه زمینه
کوتوروب جناب رب العزته بو دعالرله نیاز ایلدیکه حق جل وعلا بیوردی (ربنا انی اسکنت من ذریتی)
ای پروردکارمز علی التحقیق بن اولادمدن یعنی اسماعیلی واندن حاصل اولان اولادی اسکان ایتدم
(بواد غیر ذی زرع) بر دره ده که اکین آیه سی دکلدر (عند بیتك المحرم) متعدیلرك دست تطاولندن
محفوظ اولان خانه کك قتنده (ربنا لیقیموا الصلوة) ای خداوندمز انلری اول مکانده اسکان قیلدم
تاکه نمازی شرائط واداییله قیله لر (فاجعل افئدة من الناس) پس خلقك کوکللریندن بر مقدار
کوکللر قیل (تهوی الیهم) سرعتله سمتلرینه توجه ایده لر بیلمك کرکیم ایزد ذو الجلال حضرت
ابراهیمك دعاسن قبول ایتدیکه اسمعیل اناسندن منفك اولیجق محض قدرتیله زمزم صوینی
پیدا ایتدی بعده جرهم قبیله سندن بر کروه هلاك بولجا ولمکانه قریب واقع اولمغله قوشلرك
ورود وصدورلرین کوروب استدلال ایتدیلر که انده بر صو وار مکان معهوده کلدکلرنده کوردیلرکه
حضرت اسمعیل و والده سی انده اقامت ایتمشلر کندولر دخی انده اقامت ایتمکه میللری اولوب حضرت
هاجره دیدیلر ای خاتون صویکدن بزه بر حصه قیل بز دخی بیمکزدن سکا حصه قیلالم اکا راضی
اولدی (وارزقهم من الثمرات) وانلره میوه لردن روزی قیل (لعلهم یشکرون) شاید انلر اول
نعمتلره معترف اولوب حمد وثنا ایده لر بو دعاسنی دخی حق جل وعلا مستجاب قیلدیکه جمیع اطراف
واکنافدن اکا میوه جلب اولنور بر مرتبه ده که درت فصلك میوه سی ایچنده بر کونده بولنور (ربنا
انك تعلم ما نخفی وما نعلن) ای پروردکارمز تحقیقا که سن بیلورسن کیزلی قیلدیغمز شیئی
واشکار ایتدوکمز نسنه‌یی (وما یخفی علی الله من شیء فی الارض ولا فی السماء) و تکری تعالی اوزره
نه یرده ونه کوکده هیچ بر نسنه پوشیده اولماز (الحمد لله) جمیع اوککلر خدایه مخصوصدر (الذی
وهب لی علی الکبر اسمعیل واسحق) شول خدا که فضل وکرمندن بکا بیوکلك اوزره ایکی
اوغول ویردی مرویدرکیم حضرت ابراهیمك عمری طقسان طقوز سنه یه ایرشدکده کندویه
حضرت اسمعیل کلدی و یوز اون ایکیده حضرت اسحق علیه السلام (ان ربی لسمیع
الدعاء) تحقیقا که پروردکارم دعائی غایتله ایشیدر یعنی دعا ایده نك دعاسن مستجاب
قیلار (رب اجعلنی مقیم الصلوة) ای بنم خداوندم بنی نمازك اداسی اوزره مداومت

ایدیجی قیل (ومن ذریتی) واولادمدن یعنی بندن حاصل اولان ذریتك بر مقداری بنی نماز اوزره مواظب
قیل چون حضرت ابراهیم علیه السلام بیلدیکه عادة الله بویله جاری اولمدیکه بر شخصدن حاصل
اولان ذریت قمولری توحید وطاعت اوزره اولورلر تکریدن ایستدیکه ذریتندن بر مقداری
نمازك اداسنه مواظب اوله لر (ربنا وتقبل دعاء) ای پروردکارمز دخی ایت وکرم دعائی قبول ایت
(ربنا اغفر لی ولوالدی وللمؤمنین یوم یقوم الحساب) ای بزی پرورده ایدن قادر مختار بکا وانامه
وانامه واهل ایمانه کناهی بارلغنه اول کونده که اهل حساب ایاق اوزره قالقرلر (ولا تحسبن الله غافلا
عما یعمل الظالمون) دخی کمان ایتمه که تکری تعالی ستمکارلرك ایشلرندن بیخبردر (انما یؤخرهم لیوم
بوندن غیری بر نسنه یوقدرکیم انلری بر کون ایچون تأخیر ایدر (تشخص فیه الابصار) شدت
هولدن ایچنده کوزلر یوقارو قالقر (مهطعین) حضرت اسرافیلك دعوتنه سرعت ایتدکلری
حالده (مقنعی رؤسهم) باشلرین یوقارو قالدرمشلر (لا یرتد الیهم طرفهم) کوزلری کندو
سمتلرینه دونمز یعنی کوزلری خیره لنوب اچق قالور بر مرتبه ده که کندو نفسلرینه دونوب بقمزلر
(وافئدتهم هواء) وکوکللری خالیدر یعنی شدت هول وحیرتدن قلوبلری فهمدن خالی
اولمشدر (وانذر الناس) وخلقی قورقندر یا محمد (یوم یأتیهم العذاب) اول کوندنکه کندولره
عذاب کلور (فیقول الذین ظلموا) پس شرك وتکذیب ایله ستم ایدنلر دیر (ربنا اخرنا الی اجل قریب
ای خداوندمز بزی دنیایه دوندروب بر یقین مدته دك مهلت ویر (نجب دعوتك) دعوتکه
اجابت ایدرز (ونتبع الرسل) و پیغمبرلره پیرولك ایدرز (اولم تکونوا اقسمتم من قبل ما لکم من زوال
انلره جواب ویریلورکه بوندن اسبق سزه پیغمبرلر کلوب اند ایچدکزمیکه سزه دنیادن هیچ زوال
یوقدر یعنی موت سزه عارض اولمز پس انکچون محکم بنالر وطول امللر ایتدیکز (وسکنتم فی مساکن
الذین ظلموا انفسهم) وحالبوکه کفر ومعصیت ایله کندو نفسلرینه ستم ایدنلرك منزللرنده اقامت
ایتدیکز (وتبین لکم) وسزه ظاهر اولدی اول ملکانلرك اثارندن (کیف فعلنا بهم) نیجه انلره
ایشلدك (وضربنا لکم الامثال) واحوالرندن سزکچون مثللری اوردق یعنی سزه بیان ایتدکیم
سز کفرده واستحقاق عذابده انلرکبی سز (وقد مکروا مکرهم) وتحقیقا کیم حقی ابطال ایتمك
ایچون حیله لرین اجرا ایتمکه چوق سعی ایتدیلر (وعند الله مکرهم) وایتدکلری حیله نك
جزاسی تکری تعالی قتنده در (وان کان مکرهم) وعلی التحقیق شان بودرکه حیله لری اولدی (لتزول
منه الجبال) تاکه انك شدتندن طاغلر یرلرندن قالقیه یعنی انلر مکر ایتدیلر تاکه

طاغلركبي ثابت اولان شرائع واحكامي زائل قيله لر (فَلَا تَحْسَبَنَّ اللّٰهَ مُخْلِفَ وَعْدِهٖ رُسُلَهُۥ) پس كمان
ايتمه كيم حق جل وعلى پيغمبرلرينه وعده سن خلاف ايليجيدر (اِنَّ اللّٰهَ عَزِيزٌ) بي شبهه كيم ايزد ذو الجلال
هر كس اوزره غلبه ايديجيدر (ذُو انْتِقَامٍ) دشمنلرندن دوستلري ايچون كينه المغ ايه سيدر (يَوْمَ
تُبَدَّلُ الْاَرْضُ غَيْرَ الْاَرْضِ) اول كونده كه حالا اولان يربر اوزكه يره تبديل اولنور (وَالسَّمٰوَاتُ)
وحالا اولان كوكلر غيري كوكلره تبديل اولنور تيسيرده كتوردي كه زمينك تبديلي بوكه جبال
واشجار وانهار زائل اولوب يرهموار اولور وسمانك تبديلي بوكه كونش واي ويلدزلر قالقوب
صاف كوك قالور (وَبَرَزُوا لِلّٰهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ) ويكانه اولان قهرايدن خدانك جزا واحسان خلق
قبوردن ظاهر اولديلر (وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُقَرَّنِينَ فِي الْاَصْفَادِ) وكنهكار اولان مشركلري
اول كونده كورسن بوقاغولرده بري برينه قرين اولمشلر (سَرَابِيلُهُمْ مِنْ قَطِرَانٍ) كوملكلري قطراندندر
يعني اهل جهنم آتشده برخوش نوب كندولره ايذا حاصل اولمق ايچون بدنلري قطران ايله سورنوب
برمرتبه دكه اوستلرينه كوملك كبي نمايان اولور (وَتَغْشٰى وُجُوهَهُمُ النَّارُ) واتش يوزلريني قابلر
اول جهتدنكه انلر حق سمتنه توجه ايتمديلر (لِيَجْزِيَ اللّٰهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ) تاكه حق جل وعلا هر
جانه قزانديغي شيئي مكافات ايده يعني اول عذابي ايدرتاكه هر مجرم مكافاتني بوله (اِنَّ اللّٰهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ)
تحقيقا كه خداي ذو الجلال حسابي غايتله تيز ايدر زيرا بر فردك حسابي بر فردك حسابندن كندويي مشغول ايتمز
(هٰذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ) بو قرآن عظيم الشان خلق ايچون كفايتدر تاكه نصيحت اولنه لر (وَلِيُنْذَرُوا
بِهٖ) وتاكه انكله قورقيش قيلنه لر (وَلِيَعْلَمُوا اَنَّمَا هُوَ اِلٰهٌ وَاحِدٌ) وتاكه قرآنده اولان دليللره
نظر ايتمكله بيله لركيم بوندن اوزكه بو قدركه معبود بر معبوددر شركتي قبول ايتمز ٭
(وَلِيَذَّكَّرَ اُولُوا الْاَلْبَابِ) وتاكه ارباب عقول اولانلر پند ونصيحت اله لر ❁

سورة الحجر مكية تسع وتسعون آية

بسم الله الرحمن الرحيم

(الٓرٰ تِلْكَ اٰيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْاٰنٍ مُبِينٍ) بو سورده مذكور اوله جق آيات صفات كماله جامع
اولان كتابك وحق باطلدن آيريجي قرآن عظيم الشانك آيتيدر (رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا
مُسْلِمِينَ) كفرايدنكسنه لر محبتله چوق طلب ايدرلركه اهل اسلام اولسيديلر واو اولمحل
اولديكه اهل اسلامه اولان اعزاز واكرامي مشاهده ايديلر (ذَرْهُمْ يَاْكُلُوا) انلري قوي
دنياده يسونلر (وَيَتَمَتَّعُوا) واناك لذتيله اوقاتلرين كچرسونلر (وَيُلْهِهِمُ الْاَمَلُ) وموتك

نوقعندن امل كندولرين مشغول ايتسون (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) كه بي شبهه ايتدكلري شيئانك نتيجه سين
بيله جكدرلر (وَمَا اَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ) وهيچ بركوي خلقني نابود قيلمدق (اِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَعْلُومٌ)
الا كه انكا لوح محفوظده يازلمش بر مدت معلومه وار (مَا تَسْبِقُ مِنْ اُمَّةٍ اَجَلَهَا) اصلا بركروه مدت
هلاكندن ايلرو كيتمز يعني معين مدت هلاكلري حلول ايتميجه هلاك اولمازلر (وَمَا يَسْتَاْخِرُونَ)
ونه اندن كيرو قالورلر يعني اول مدت تمام اولدقدنصكره تاخير اولنمزلر (وَقَالُوا يَا اَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ
عَلَيْهِ الذِّكْرُ) وكفار استهزا طريقيله ديديلر اي شول كيمسه كه اوزرينه قرآن اينديرلدي (اِنَّكَ لَمَجْنُونٌ)
تحقيقا كه سن ديوانه سن (لَوْ مَا تَاْتِينَا بِالْمَلَائِكَةِ) نيچون بزه فرشته لري كتورمزسن تاكه سني
تصديق ايده لر وسكا معين وظهير اوله لر (اِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ) اكر ايتديكك دعواده صدق
ايدنلردن ايسك چون بوكونه الفاظ اول بي ادبلردن صادر اولدي حق جل وعلا جوابلرنده بيوردي
(مَا نُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ اِلَّا بِالْحَقِّ) فرشته لري ايندرمزز الا برايندرمك كه طوغريلغه مقارندر (وَمَا
كَانُوا اِذًا مُنْظَرِينَ) واكر فرشته لري ايندرر ز اول محل كفار مهلت ويرلمزلردي (اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ)
بي شبهه كيم بز قرآني ايندردك (وَاِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ) دخي على التحقيق بز آني تحريف وتبديلدن صاقليجيلرز
(وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شِيَعِ الْاَوَّلِينَ) وبي كمان كه سندن اسبق كچمشلرك فرقه لرنده
پيغمبرلر كوندردك (وَمَا يَاْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ اِلَّا كَانُوا بِهٖ يَسْتَهْزِؤُنَ) وانلره هيچ بر پيغمبر كلمزدي الا كه
استهزا ايدرلردي نته كه بو مشركلر سكا استهزا ايدرلر بو كلام جناب رب العزتدن حبيبي ايچون تسليه در
(كَذٰلِكَ نَسْلُكُهُ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ) نته كه اول استهزاني كچمشلرك قلوبنده داخل قيلدق عصركده
اولان اهل شركك كوكللرنده آني داخل قيلارز (لَا يُؤْمِنُونَ بِهٖ) قرآنه تصديق كتورمدكلري حالده (وَقَدْ
خَلَتْ سُنَّةُ الْاَوَّلِينَ) وايلك اولانلرك طريقي كچمشدي يعني امم سالفه ده تكريبك عادتي كچمشدركه
هر كيم آنلردن كفر اوزره مصر اولور آني اهلاك وتدمير ايدر (وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا
فِيهِ يَعْرُجُونَ) واكر بز بو معاندلر ايچون كوكدن قپو آچوب ايچنده طورميوب چيقسه يديلر (لَقَالُوا
اِنَّمَا سُكِّرَتْ اَبْصَارُنَا) البته ديرلردي بوندن اوزكه بر نسنه يوقدر كيم كوزلريمز بغلندي (بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ
مَسْحُورُونَ) بلكه بز سحر اولنمش بر كروهز يعني ديرلردي بو خصوصده محمد بزي مسحور ايتدي نته كه
سائر آياتي مشاهده ايتدكلرنده بو سوزي ايراد ايدرلردي (وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا) وتحقيقا
كوكده اون ايكي برج قيلدق كه هيئات وخواصده بري برينه مشابه دكلدر (وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ)
وكوكي بقنلر ايچون يلدزلرله آراسته قيلدق تاكه اكا عبرت ايله نظر ايدوب مبدعك قدرتنه

استدلال ایدەلر (وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ) وآنی هر سورلمش دیودن محفوظ قیلدق
تا که اکا چیقوب احواللرینه مطلع اولمیەلر (اِلَّا مَنِ اسْتَرَقَ السَّمْعَ) لیکن اول شیطان که ایشدیلن
سوزی اوغرلدی (فَاَتْبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ) در عقبنه ظهور ایتمش آتش پارەسی آنک ردینه دوشوب
یاندردی (وَالْاَرْضَ مَدَدْنَاهَا) و یری چکوب هموار قیلدق (وَاَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ) دخی ایچنده
ثابت اولمش طاغلر صالدق (وَاَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ) دخی ایچنده هر مستحسن و مناسب
نسنەدن بتردک (وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ) دخی ایچنده سزه مأکول و ملبوسدن کچینجک نسنەلر
قیلدق (وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ) دخی سزه قیلدق شول کیمسەنی که سز اکا روزی ویریجیلر
دکلسز و اندن مراد خدام و ممالیک و عیال و هر کیمسه که انسان زعم فاسدیله کمان ایدر که
کندوسی اکا روزی ویرر زیرا حقیقتده انلرک اوزرلرینه مستولی اولان کیمسەنک رزقنی
یتشترن خدای عز و جلدر (وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ) و اشیا مقولەسندن هیچ بر نسنه
یوقدر الا آنک خزینەلری قتمزدەدرلر یعنی کائناتده برشیء یوقدر الا آنک ایجادینه و آنک اضعاف
مضاعفەسنک ایجادینه قدرتمز وار (وَمَا نُنَزِّلُهُ اِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ) و آنی ایندرمزالا بربلنمش
اندازه ایله که اندن اکسک اولورسه لیاقتی اولمازونه اندن آرتق اولورسه کرک اولور (وَ
اَرْسَلْنَا الرِّيَاحَ لَوَاقِحَ) و یللری بولتلە یوکلنمش اولدقلری حالده کوندردک (فَاَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ
مَاءً) پس کوک سمتندن صو ایندردک (فَاَسْقَيْنَاكُمُوهُ) درعقب آنی سزه ایچلجک نسنه قیلدق
(وَمَا اَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ) و سز آنی کوزلرده و قیولرده صاقلیجیلر دکلسز (وَاِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ)
دخی علی التحقیق بز کندومز حیاتی بعض اجسامده ایجاد ایتمکله زنده قیلارز و آنی اندن ازاله
ایتمکله مرده قیلارز (وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ) و بز میراث صاحبی اولانلرز یعنی خلق فنایه وارد قلدقدنصکره
باقی قلانلر بزوز (وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ) و بی شبهه کیم سزدن ایلرو کیدنلری
بیلدک (وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ) و بی شک کیم کیرو قالانلری بیلدک یعنی اسلام و طاعتده
ایلرو کیدنلرک و کیرو قالانلرک احواللرندن برآدنی شیء اوزریمزه خفی اولماز (وَاِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ)
و تحقیقا که پروردکارک کندوسی جزا ویرمک ایچون انلری یغر (اِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ) بی کمان کیم تکوی
تعالی ایشلرین کما ینبغی ایشلیوب هر نسنەیه درست دانادر (وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنْ
صَلْصَالٍ) و تحقیقا کیم حیوان ناطقی بر قوری چامور دن براتدق (مِنْ حَمَاءٍ) لفظ صلصالک صفتیدر
یعنی اول قوری چامور بر چامور دن ایدیکه صوده چوق طورمقلدن متغیر اولوب قوقوسی ایتدی

مَسْنُونٍ) بینه صلصاله صفتدر یعنی اول صلصال مصوردر (وَالْجَانَّ) و پریلرک پدرینی
(خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَارِ السَّمُومِ) سنانی یراتمدن اول حرارتی شدید اولان آتشدن آنی براتدق
(وَاِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ) و یاد ایت اول وقتیکه پروردکارک فرشتەلره دیدی (اِنِّي خَالِقٌ
بَشَرًا) علی التحقیق بن بر انسان یرادیجیم (مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاءٍ مَسْنُونٍ فَاِذَا سَوَّيْتُهُ) پس قچنکیم
آنک هیئتنی دوزرم (وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي) و آنک ایچنده فرمایمدن صادر اولان جاندن
اوفوررم (فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ) یوزلرکز اوزره دوشک اکا سجده کنوردیکز حالده
(فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ اَجْمَعُونَ) حق جل و علا آنی ایجاد ایتدکدنصکره فرشتەلر قمو بر فردکیو
تخلف ایتمیوب سجده کنوردیلر (اِلَّا اِبْلِيسَ اَبَى اَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ) انجق ابلیس شقی
سجده کنورنلرک زمرەسیله اولمقدن ممتنع اولدی (قَالَ يَا اِبْلِيسُ مَا لَكَ اَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ)
حضرت باری جل جلاله دیدی ای ابلیس سکا نه عارض اولدیکه آدمه سجده کنورنلرله اولمدک
(قَالَ لَمْ اَكُنْ لِاَسْجُدَ لِبَشَرٍ) ابلیس دیدی حالمه مناسب دکلدیکه سجود ایدەیم بن که روحانی
فرشتەیم بر کثیف جسمانی شخصه (خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَاءٍ مَسْنُونٍ) که آنی بو صفاتله
موصوف اولان چامور دن براتدک (قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا) حق جل و علا دیدی پس ای ابلیس
کوکدن چیق (فَاِنَّكَ رَجِيمٌ) زیرا علی التحقیق سن خیر و کرامتدن دور اولمش سن (وَاِنَّ عَلَيْكَ
اللَّعْنَةَ اِلَى يَوْمِ الدِّينِ) و بو دور اولمقلق روز جزایه دک اوزرکه در (قَالَ رَبِّ فَاَنْظِرْنِي
اِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ) ابلیس خبیث دیدی ای رب پس بنی تأخیر ایله اولکونه دک که آدمک اولادی
مبعوث اولورلر (قَالَ فَاِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ) حق جل و علا دیدی پس بلاشبهه سن تأخیر اولانلردن سن
(اِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ) بلنمش اولان وقتک کونه دک و او نفخه اولی محلیدر (قَالَ رَبِّ بِمَا
اَغْوَيْتَنِي) شیطان شقی دیدی ای پروردکارم بکا ایتدکک آزغونلغه قسم اولسونکه (لَاُزَيِّنَنَّ
لَهُمْ فِي الْاَرْضِ) البته انلره روی زمینده معصیتلری آراسته قیلارم (وَلَاُغْوِيَنَّهُمْ اَجْمَعِينَ)
و هر وجهله انلری قوازدررم (اِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ) انجق انلردن عباد تکچون صاف
قیلنان قوللرکی ازدرەمم زیرا انلره مکر و حیلەلرم کار ایتمز (قَالَ هٰذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ)
خدای عز و جل دیدی بو یعنی ربا با اخلاصی قورترمق بر طوغری یولدر که محض کرمدن کوزتمسین
اوزریمه لازم کبی قیلدم (اِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ) تحقیقا که قوللرم اوزرلرینه
سکا تسلط و قوت یوقدر (اِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ) مکر کمراهلردن شول کیمسەلرکه

سکا و بدیلرکه آنلر اوزره مسلط اولورسن (وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ اَجْمَعِينَ) وتحقيقا که
دوزخ کمراهلره قومکان وعددر (لَهَا سَبْعَةُ اَبْوَابٍ) اکا یدی قپو وار (لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ)
هر برقپویه شیطانک اتباعندن برآیرلمش پاره وار یعنی جهنمک یدی طبقه سی که وار هر برینه
کمراهلردن برکروه قونراولکیسنه که جهنمدر اهل توحیدک عاصیلری اولور وایکنجیسنه که
لظادر یهود طائفه سی واوچنجیسنه که حطمه در نصارا کفره سی ودردنجیسنه که سعیردر
صابیلر اشقیاسی وبشنجیسنه که سقردر مجوس قسمی والتنجیسنه که جحیمدر مشرکلر
مقوله سی ویدنجیسنه که هاویه در ارباب نفاق اولانلر اللهم اعذنا من الجمیع (اِنَّ الْمُتَّقِينَ
فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ) تحقیقا که پرهیزکارلر باغلرده وپکارلرده اولورلر یعنی هر برینه برباغ وبرپکار
اولور (اُدْخُلُوهَا بِسَلَامٍ) فرشته لر آنلره دیرلر اول باغلره سلامتله قرین اولدیغکزده کیرك
اٰمِنِينَ) خوف زوالدن امین اولدیغکز حالده (وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ) وسینه لرنده
اولان کین وکدورت قسمندن اولان اشیایی طشره ایتدک (اِخْوَانًا) لفظ ادخلوهاده واقع اولان
ضمیر فاعلدن حالدر یعنی پرهیزاولانلر جنتلره کیردیلر قرنداشلر پایه سنده اولدقلری حالده
(عَلٰى سُرُرٍ) جواهرله مرصع تختلر اوزره اوتورمشلر (مُتَقَابِلِينَ) بری برینه یوزلرین دوندرمشلر
(لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ) انلره جنتده بر تعب ومشقت دکمز (وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ) وکندولر اندن
چیقمش قیلمازلر (نَبِّئْ عِبَادِي اَنِّي اَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ) قوللریمه آکاه ایت کیم علی التحقیق بن کندم بو ایکی
شریف صفتله متصفم ولان (وَاَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْاَلِيمُ) وبلاشبهه اشکنجه کندودر
دردلو اشکنجه اولان (وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ اِبْرَاهِيمَ) وانلره خبر ویر حضرت ابراهیمك قوناغی
احوالندن (اِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا) چون اوزرینه کیروب دیدیلر اوزریکه برایو سلام
ایدرز (قَالَ اِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ) حضرت ابراهیم دیدی تحقیقا که بز سزدن قورقمشلرز (قَالُوا
لَا تَوْجَلْ اِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ) قوناقلر دیدیلر قورقمه که بی شبهه بز سکا مژده ویررز
برداننش صاحبی وغلام ایله (قَالَ اَبَشَّرْتُمُونِي عَلٰى اَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ) حضرت ابراهیم تعجب طریقیله
دیدی پیرلک بکا دکدکدنصکره بنی مژده لندررمیسز (فَبِمَ تُبَشِّرُونَ) پس قنغی عجیب شی ایله
بنی مژده لندررسز (قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ) فرشته لر دیدیلر درستلکله سنی مژده لندردك
(فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ) پس آنك حصولندن بی امید اولانلرك کروهندن اولمه (قَالَ
وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ رَبِّهِ) حضرت ابراهیم دیدی قنغی کیمسه پروردکارینك رحمتندن امید کسر

یعنی هیچ برکیمسه اندن امید کسمز (اِلَّا الضَّالُّونَ) مکر آزغون اولانلر (قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ اَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ)
حضرت ابراهیم فرشته لره دیدی ایشکز ندر ای خدادن کوندرلمش اولانلر یعنی بشارتدن غیری
قنغی عظیم ایش ایچون کلدیکز (قَالُوا اِنَّا اُرْسِلْنَا اِلٰى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ) دیدیلر بلاشبهه بزکنهکار
کروهه مرسل قلندق یعنی حق سبحانه وتعالی بزی قوم لوطك اهلاکنه کوندردیکه زیرا
قوللری کنهکار اولمشلر (اِلَّا اٰلَ لُوطٍ) انجق حضرت لوطك خاندانندن اولانلرکه آنلر جرم ایله
متصف اولمدیلر (اِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ اَجْمَعِينَ) تحقیقا که بز آنلری قورتریجیلرز (اِلَّا امْرَاَتَهُ) مکر
حضرت لوطك قاریسی (قَدَّرْنَا اِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ) حکم ایتدک کیم علی التحقیق اول قاری مکانلرنده
قالانلردندر تاکه انلرله هلاك اوله (فَلَمَّا جَاءَ اٰلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ) پس اول وقتکه کوندرلانلر حضرت
لوطك خاندانندن اولانلره کلدیلر (قَالَ اِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ) حضرت لوط انلره دیدی بلاشبهه
سز بربیکانه کروهسز یعنی سز برقومسز که طبعم سزدن نفرت ایدیور اول اجلدنکه قورقرم
بکا بربدلك یتشدره سز (قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ) فرشته لر آکا دیدیلر ملاحظه
ایتدککك شی ایچون کلمدك بلکه سکا اول نسنه ایله کلدك که قومك آنك وقوعنده شك ایدرلردی یعنی سنی فرحناك
ایدن شیئله کلدك واول عذابدرکه جماعتکه سن آنی وعد ایدردك آنلر آنك اولمسنده و وقوعنده
شك ایدرلردی (وَاَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ) وسکا عذابلرندن محقق ومتیقن اولان شیئله کلدك
(وَاِنَّا لَصَادِقُونَ) وعلی التحقیق بو اخبارده بزکوچك سویلیجیلرز (فَاَسْرِ بِاَهْلِكَ) پس کندو
اهلکله کیجه ده یوری (بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ) کیجه دن برمقدار ایله (وَاتَّبِعْ اَدْبَارَهُمْ) وسن انلرك
اکسه لرنده تابع اول تاکه یورومکده انلری سوره سن (وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ اَحَدٌ) وسزدن برکیمسه
کیرویه بقمسون (وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ) وکیدك فرمان اولندیغکز یره حضرت عبدالله ابن عباس
رضی الله عنهما بیوردیکه اول یرشامدر (وَقَضَيْنَا اِلَيْهِ ذٰلِكَ الْاَمْرَ) واول ایشی حکم
اولنمش ایکن فرشته لرله کوندردك که (اَنَّ دَابِرَ هٰؤُلَاءِ مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ) بی شبهه که
بونلرك کوکی کسلمشدر صباح وقتنه داخل اولدقلرنده (وَجَاءَ اَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ)
وسدوم شهرینك خلقی کلوب حضرت لوطك قوناقلری سببیله بری برینه مژده ویرر
(قَالَ اِنَّ هٰؤُلَاءِ ضَيْفِي) حضرت لوط انلره دیدی بلاشك بونلر بنم قوناقلرمدر (فَلَا تَفْضَحُونِ)
پس بنی رسوا ایتمك انلره تعرض ایتمکله (وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَلَا تُخْزُونِ) وفاحشه ارتکابن ایتمکده
خدانك خوفك ملاحظه ایدوب بنی رسوا ایتمك (قَالُوا اَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ) دیدیلر آیا بز سنی

خلقك حمايتندن زجر ومنع ايتمدكمى زيرا انلر هر كلان وكيدنه تعرض ايدرلردى وحضرت لوط انلرى منع ايدردى وانلر آنى بو ايشدن منع ايدرلردى (قَالَ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي) ديدى بونلر يعنى سزلرك قاريلريكز بنم قيزلرمدر چونكه هر پيغمبر امتنه پدر مثابه سنده در حضرت لوط عليه السلام قومنك قاريلرندن اوترو ديدى بونلر بنم قيزلرمدر (إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ) اكر قضاء وطر ايدجيلر سز (لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ) زندكانيلككه قسم يا محمد كه على التحقيق انلر كراهلقلرنده سركردان ومتحيردرلر (فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ) پس مهلك اولان چيغرمق آنلرى آلدى آفتابك طلوعى وقتنه داخل اولدقلرى حالده (فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا) پس اول شهرلرك اوستنى التنى قيلدق (وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ) واوزرلرينه طاشلنمش چاموردن بر طاش ياغدردق (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ) تحقيقا كه قوم لوطك هلاكنده ارباب فكر وفراسته اولو نشانلر وار (وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ) وبى شبهه كيم قوم لوطك شهرلرى بر ثابت يولده در كه آنك ايچنده خلق كيدوب انلرك آثارين مشاهده ايدرلر (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ) تحقيقا كيم بو مذكور اولان اشياده خدايه ورسولنه ايمان كتورنلره بر اولو علامت وار (وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَظَالِمِينَ) وبى شك كيم ايكه نام مكانك ايه لرى ستمكار ايديلر وانلر حضرت شعيبك جماعتيدر اصل لغتده چوق دالسو اغجه ايكه ديرلر ومزبورلرك مكاننده اوكونه آغج بولنمغله انكله تعبير اولندى (فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ) پس ايكه خلقندن اهلاك ايله انتقام الدق (وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُبِينٍ) وتحقيقا كه قوم لوطك وقوم شعيبك مكانلرى بر آشكارا يولده در (وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ) وبى شبهه كيم حجر نام موضعك ايه لرى پيغمبرلرين يلانجى طوتديلر يعنى قوم ثمود حضرت صالحى تكذيب ايتديلر چونكه بر پيغمبرى تكذيب ايدن جميع پيغمبرلرى تكذيب ايدنلرك پايه سنده اولور لفظ مرسلين صيغهٔ جمعله ايراد اولندى (وَآتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا) وپيغمبرلر اوزره ايندريلان كتابلر آياتنى كندولره ويردك (فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ) پس انلردن يوز چويرمشلردى (وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا) وطاغلردن اولر اويرلردى (آمِنِينَ) خراب اولمقدن واوغريلرك سلطنندن آمين اولدقلرى حالده (فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ) پس صباح وقتنه داخل اولدقلرى دم عذاب چيغرمسى كندولرين آلدى (فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) پس كره قزاندقلرى نسنه كندولردن برشى دفع ايتمدى (وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا) وكوكلرى وبرى وارالرنده اولان اشياىى بر ايتمدق

(إِلَّا بِالْحَقِّ) الا طوغريلغه مقارن بر يراتمق كه اصلا فساد دوامنه ملايم دكلدر وبو سببدن ارباب فسادى اهلاك اولنوب زمين آنلرك وجودندن مطهر اولور (وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ) والبته قيامت كلجكدر كه تكذيب ايدنلردن انده انتقام النور (فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ) پس كوزل وازكچمك وازكچ يعنى انلردن انتقام المغه عجله ايتمه (إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ) بى شبهه پروردكارك كندودر سنى وانلرى عدمدن ايجاد ايدن (الْعَلِيمُ) حالكى وحاللرى بخشى بيلن پس اموركى اكا تفويض ايت (وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي) وتحقيقا كه سكا مثانيدن يدى آيت ويردك وانلر سورهٔ فاتحه در چونكه قرآن عظيم الشاننده قصص ومواعظ مكرر ذكر اولنمغله مثانى عنوانيله موصوف اولدى (وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ) وغايتله اولو اولان قرآنى سكا ويردك (لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ) كوزكى اوزاتمه شول شيئك طرفنه كه كفاردن بر قچ كروهى انكله برخوردار قيلدق زيرا سكا ويريلن اشيا نسبتده دنيانك الا يشى بر امر مستحقردر (وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ) وايمانه كلمدكلرندن اوترى اندوهناك اولمه (وَاخْفِضْ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ) واهل ايمان ايچون تواضع ايت (وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ) وسويله على التحقيق بن كندم خدانك عذابندن سزه قورقودورن (الْمُبِينُ) عذابك حلولنى سزه بيان ايدن يعنى بن بيان ودليلله سزى انذار ايدرم كه ايمانه كلمزسه كز خدانك عذابى اوزريكزه نازل اولور (كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ) نته كه اولمشلر اوزره عذابى ايندردك وآنلر اون ايكى كسنه ايديلر موسم كونلرنده مكه نك كيره جك يرلرين اقسام ايدوب طشره دن كلان كسنه لرى سيدالكونيندن تنفير ايدرلردى (الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ) انلر شول كيمسه لردر كه قرآنى پاره پاره قيلديلر يعنى آنى نيچه اوصافه نسبت ايتديلر كه كاه سحر وكاه شعر وكاه افترا در ديديلر (فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ) پس پروردكارك قسم كه آنلرى قمو ايشلدكلرى ايشدن اوترى صوروب مكافاتلرين ويرورز (فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ) پس فرمان اولنديغك شيئله جهر ايت (وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ) واهل شركدن يوز چوير سوزلرينه ملتفت اولمه كور ديلركه رؤساء قريشدن بش كسنه وليد بن المغيره وعاص بن وائل وحارث بن قيس واسود بن عبد يغوث واسود بن المطلب حضرت صلى الله عليه وسلمه چوق استهزا ايدرلردى بر كون حضرت جبرائيل عليه السلام كلوب ديدى حضرت رب جليل بكا فرمان ايتديكيم بو بش كسنه نك شرين سندن دفع ايده يم پس وليدك بالدرينه اشارت ايتدى اول اثناده كذركاهى براوقچى دكانى

اوزره واقع اولوب او قلوك برسى انكنه ايلشدى عظمت وتجبرندن اكلوب چيقارتمدى فى الحال
اوق بالدرين مجروح ايدوب انكله هلاك اولدى وعاص بن وائلك دبانه اشارت ايلدى كابر تكان
باتوب انكله مرد اولدى وحارث بن قيسك بورننه ايما ايلدكى آندن ايرن آقوب روحى دوزخه
كتدى واسود بن يغوثه براغج التنده اوتورمش ايكن اشارت ايلدى اول اغجه باشنى اوره
اوره نفس خبيثه سن سقره بوللدى واسود بن المطلبك ايكى كوزينه ايما ايلدى فى الحال
اعمى اولدى (إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ) تحقيقا كه بز سكا استهزا ايدنلرك شرين سندن
دفع ايتدك (الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ) شول مستهزيلر كه ايزد ذو الجلال ايله بر معبو
دخى قيلارلر (فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ) پس بلا شبهه كيم باشلرينه كلان عقوبتلرى بيلجكدرلر
(وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ) وبى شبهه بز بيلورز كيم على التحقيق
سن عيدكلرى سوزدن او ترى كوكسك طار اولور (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ) پس پروردكارككك حمدينه
مقارن تسبيح ايت (وَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ) وتماز قيلانلردن اول (وَاعْبُدْ رَبَّكَ) دخى خداوندكه
عبادت ايله (حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ) هركسك قتنده محقق ومتيقن اولان موت سكا كلنجه والله اعلم

سورة النحل مدنية وهى مائة وثمان وعشرون اية

بسم الله الرحمن الرحيم

(أَتَىٰ أَمْرُ اللَّهِ) خدانك فرمانى كلدى يعنى موعود اولان قيامت كلجكدر چون قيامتك كلمسى بو امر
محققدر نظم كريمده صيغهٔ ماضيله تعبير اولندى (فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ) پس آنك وقوعنى عجله ايله طلب
ايتمك كتوردبلركه قريش كندولره وعد اولنان عذابك وقوعنى استهزا طريقيله عجله ايله ايستيو
دبرلردى آنك وقوعى صحيح ايسه پتلربزى قورتورر حق جل وعلا اول آيتى منزل ايلدى (سُبْحَانَهُ وَ
تَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ) حق سبحانه وتعالى كندويه اشراك ايتدكلرى اشيادن پاك اولوب بوجه لتلكك
(يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ) فرشته لرى فرماننددن صادر اولان وحى ايله ايندرر (عَلَىٰ
مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ) قوللريندن ايستدوكى كسنه اوزره يعنى انلردن پيغمبرلر ارسال ايدر
بونكله كه (أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنَا) خلقه بيلدرك كيم على التحقيق شان بودركه بندن
اوزكه بردرست معبود يوقدر (فَاتَّقُونِ) پس بندن خوف ايدك اى قوللرم (خَلَقَ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ) ايزد متعال كوكلرو يرى درست حكم ايله براتدى (تَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ)
كندويه اورتاق قيلدقلرى اشيادن بوجه لتلوب منزه اولدى (خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ

ابتدا وعلاقتى برصاف صودن براتديكه اول صو برجماددر نه حس وحركتى وار وبر اقيجى نسنه دركه تصويرى
قبول ايتمز (فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ) وجوده كلوب قابل خطاب اولدقده نصكره كندو وسى برقتى جدال
ايديجيدر (مُبِينٌ) تلقين اولنديغى حجتى اظهار ايديجيدر (وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا لَكُمْ) ودوه
وصغرى وقيونى وكچى نى سزكچون بونلرى براتدى (فِيهَا دِفْءٌ) انلرده قزدرمق وار يعنى
انلردن برلباس حاصل اولوركه انسان آنى كيدكده قيزر (وَمَنَافِعُ) وانلرده منفعتلر وار يعنى
آنلردن حاصل اولان ذريت وسود سزه فائده در (وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ) دخى انلردن مأكول اولجق
شيئى يرسز (وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ) دخى سزكچون انلرده زينت وار (حِينَ تُرِيحُونَ) اولوقتكه
اوتلاقدن انلرى دوندروب مكانلرنده قورسز (وَحِينَ تَسْرَحُونَ) واولوقتكه انلرى
اوتلاغه چيقاررسز يعنى اخشام وصباح وقتنده دوه لرين كلوب كيتمسندن مكانلركز
زينتلو اولور (وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ) واغر يوكلركزى قالدرر برشهره دكه (لَمْ تَكُونُوا بَالِغِيهِ
إِلَّا بِشِقِّ الْأَنْفُسِ) اكا يتشيجلو دكلديكز الا بدنلريكزه ايرشن مشقت وكلفت ايله (إِنَّ رَبَّكُمْ
لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ) بى كمان كيم پروردكاركز بو ايكى صفتك غايتيله متصفدركه بوكونه شيئى سزكچون
براتدى (وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ) واتلرى وقاطرلرى واشكلرى سزكچون براتدى (لِتَرْكَبُوهَا
وَزِينَةً) تاكه انلره بنه سز وتاكه انلرله بر بزنمك بزنه سز (وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ) دخى
بيلمدككز اشيائى برادر يعنى مذكور اولان اشيادن ماعدا نيچه بيلمديككز اشيايى براتدى
(وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ) وتكرى تعالى اوزره دوغرى يولك بيانى يعنى حق جل وعلا
كندو فضل وكرمندن حقه ايصال ايدن طريقك بيانتى اوزرينه لازم كبى قيلدى
وازبسكه سبيلدن مراد جنسدر قصد اكا مضاف اولدى واو بر قسمنى على طريق التبعيه
ذكر ايلدى بيوردى (وَمِنْهَا جَائِرٌ) واول سبيلك بعضى منحرفدر يعنى مقصده ايصال
ايتمز (وَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ) واكر تكرى تعالى ايستسيدى سزه قوطوغرو يولى كوسترردى
(هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً) كندودر اول قادر مختار كه كوك سمتندن صو ايندردى (لَكُمْ
مِنْهُ شَرَابٌ) اندن سزكچون ايچلجك نسنه وار (وَمِنْهُ شَجَرٌ) واندن براغج حاصل
اولوركه (فِيهِ تُسِيمُونَ) ايچنده طوارلركزى اوتلاتدررسز (يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ) حق تعالى
سزكچون انكله اكين بتورر (وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ) وزيتونى وخرمالرى واوزملرى
دخى (وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) ودوكلى ميوه لرين برمقداريني دخى چونكه اتحد امكانده اولان ميوه لر

زمینده بتمشدر من تبعیض اوزره حمل اولنه (إِنَّ فِي ذَلِكَ) تحقیقا که حبوب واشجارک بتمسنده
لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) خدانک وحدانیتی اوزره دلالت ایدر بربیوک علامت وار برکروهه که
تفکر وتأمل ایدرلر زیرا برکیمسنه بر دانه یه تأمل ایدوب کورر که اوزمینه دوشر واکا بر نمالق
ایرشوب ایچنده نفوذ ایدر پس بو قارشیسی یاریلوب اندن شجرک ساقی حاصل اولور واشغه سی
چیقوب آندن کوکی پیدا اولور بعده نمو ایدوب یپراقلری حصوله کلوب اند نصکره چچکلنوب
میوه سی وجوده کلور وکورر هر براغی انواع واشکال مختلفه اوزره مشتملدر با وجود که انلرک
مواد سلفیه سی وتأثیرات فلکیه سی متحددرلر پس بالضروره حکم ایدر که بوکونا اشیانک
ایجادی ایدن بر فاعل مختاردر که ضد وشریکدن منزهدر (وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ
وَالْقَمَرَ) وسزک ایچون بو اشیائی رام قیلدی یعنی سزه منفعت حاصل اولمق ایچون انلری اماده
قیلدی (وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ) ویلدزلر کندو فرمانیله رام اولمشلردر (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ
يَعْقِلُونَ) تحقیقا که بو مذکور اولان اشیاده کمال قدرتنا اوزره دلیللر وار برکروهه که اشیانک
احوالنی تعقل ایدوب فهم ایدرلر (وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ) دخی زمینده حیوانات ونباتاتدن سزک ایچون
براتدیغی شیئی سزه رام قیلدی (مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ) انلرک هیئات واشکال ورنکلری مختلفا یکن
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ) بی شبهه کیم بو اشیانک اختلافنده بربیوک علامت وار برکروهه که
پند آلورلر (وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ) وکندودر اول پروردکار که دریایی سزه مسخر قیلدی (لِتَأْكُلُوا
مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا) تا که آندن بر تازه ات ییه سز (وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حِلْيَةً) وتا که آندن انجو ومرجان
کبی بزک آلاتی چیقاره سز (تَلْبَسُونَهَا) انی کیه سز (وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاخِرَ فِيهِ) وکیلری آنک
ایچنده یوریمش کوررسین (وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ) دخی دریایی سزه رام قیلدی تا که کیلره تجارت
ایچون بنوب خدانک کرمندن سعت رزقه طالب اوله سز (وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ) وتا که خدانک
نعمتلرینه معترف اولوب حقوقنه قیام ایده سز (وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ) ویرده
محکم طاغلر صالدی تا که سزکله میل واضطرابا یتمیه اخبارده کلمشدر که چون حق سبحانه وتعالی
زمینی صو اوزره خلق ایتدی حرکت ایتمکه باشلدی ملائکهٔ کرام دیدیلر بو بر کیمسنه قرارکاه
اولماز حق سبحانه وتعالی قدرت کامله سیله اوزرینه طاغلری براتدی پس انلرله قرار
طوتدی (وَأَنْهَارًا) دخی زمینده ایرمقلر خلق ایتدی (وَسُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ) دخی ایچنده یوللر
براتدی تا که سز مقاصدکزه واصل اوله سز (وَعَلَامَاتٍ) دخی زمین ایچنده نشانلر خلق

ایتدی تا که مسافرلر انلرله یولی بوله لر (وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ) ویلدزله کندولر کیجه ده یولی
بولورلر صاحب الانوار دیر محتملدر که ضمیر قریشه راجع اوله زیرا انلر چوق سفرلو جماعت ایدیلر وسفرلرنده
یلدزله یولی بولمده مشهور ایدیلر (أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَا يَخْلُقُ) پس ایا بر کیمسنه مذکور اولان اشیایی
قوپراتدی شول کیمسنه کبیدر که اصلا بر کیمسنه یراتمز (أَفَلَا تَذَكَّرُونَ) پس نیچون پند آلوب تأمل
ایتمزسز که اوکونه تشبیهک قبحن بیله سز (وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا) واکر خدانک
نعمتلرین صایرسز آنک عددینی ضبط ایتمکه قادر اولمزسز (إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ) بی شبهه کیم ایزد
متعال غایتله مغفرت ایلیجیدر که نعمتلرینک شکرینی داسنده ایتدککز تقصیراتی عفو ایدر
رَحِيمٌ) زیاده سیله سزی اسرکر که اول تقصیرلر سببیله نعمتلرین سزدن منع ایتمز (وَاللَّهُ يَعْلَمُ
مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ) وحق جل وعلا عقائدکزدن واعمالکزدن کیزلی قیلدیغکز نسنه یی
واشکارا ایتدککز شیئی بیلور (وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ) وشول باطل معبودلر که تکرینک
عبادتندن وازکچوب انلره عبادت ایدرسز (لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا) بر نسنه یراتمزلر (وَهُمْ يُخْلَقُونَ)
وکندولر خلق اولنورلر (أَمْوَاتٌ) انلر مرده لردر (غَيْرُ أَحْيَاءٍ) بحسب الذات حیاتلری یوقدر ❀
وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ) وبیلمزلر که کندولره عبادت ایدنلر قنغی وقت قبوردن احیا اولنوب
کوندرلمش قیلنورلر (إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ) معبودکز بر معبوددر که شرکتی قبول ایتمز (فَالَّذِينَ
لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ) پس آخرتک وجودینه تصدیق کتورمیانلر (قُلُوبُهُمْ مُنْكِرَةٌ) کوکللری
حقی انکار ایدوب قبول ایتمزلر (وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ) وانلر پیغمبرک متابعتندن سرکشلک ایدرلر
لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ) حقا که تکری تعالی کیزلی واشکارا قیلدقلری نسنه یی
بیلور (إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ) تحقیقا که ایزد ذو الجلال تکبر ایدنلری سومز (وَإِذَا قِيلَ
لَهُمْ مَاذَا أَنْزَلَ رَبُّكُمْ) دخی قچن کندولره دینلور ربکز قنغی شیئی ایندردی یعنی پیغمبرینه علی طریق
الاستهزاء بو کلامی سویلدکلرنده (قَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ) دیرلر اولکیلرک افسانه سیدر
لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ) تا که روز قیامتده کناهلرینی بالتمام قالدره لر (وَمِنْ
أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ) دخی کمراه قیلدقلری کیمسه لردن بر مقدار قالدره لر (بِغَيْرِ عِلْمٍ
اولحالده که کمراه اولانلر بیداسندرلر (أَلَا سَاءَ مَا يَزِرُونَ) اکاه اولک کیم کوتوردکلری
اشیا غایتله مذمومدر (قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) تحقیقا کیم اهل مکه دن اسبق اولانلر
پیغمبرلرک اهلاکی ایچون منصوبه لر دوزدیلر (فَأَتَى اللَّهُ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ) پس حق جل وعلا

فرمانی یا بد قلری اشیا ایتملرندن کلدی (فَخَرَّ عَلَيْهِمُ السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ) پس اوستلرندن طام
اوزرلرینه دوشدی یعنی دیوارلر اوزرلرینه دوشمدن اول طام دوشدی (وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ
مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ) وکندولره اشکنجه بیلمدکلری یردن کلدی (ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ)
صکره حق جل وعلا قیامت کوننده کندولرین رسوا وذلیل ایدر (وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ) وآنلره
استهزا ایدوب سویلر قنده در بنم اورتاقلرم (الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشَاقُّونَ فِيهِمْ) شول اورتاقلرکه
انلرك شاننده اهل ایمانه عداوت ایدر ایدیکز (قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ) دیدی شول کیمسه لرکه
کندولره دانش ویرلدی (إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ) بی شبهه کیم بوکون ذلت وعذاب
کفر ایدنلر اوزره در (الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ) شول کفرهکه فرشته لر روحلرین
قبض ایدرلر اول حالده که کندو نفسلرینه ستم ایتمشلر عذابه موجب اولان اشیا ارتکاب ایتمکله م
(فَأَلْقَوُا السَّلَمَ) موتی مشاهده ایتدکلرندن صکره صلحی اختیار ایدوب وحدانیته مقر اولوب دیرلر
(مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ) هیچ بر یمانلق ایشلمه مش ایدك پس ملائکه کندولره جواب ویررلرکه (بَلَىٰ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) کفر ومعصیتی ایشلدیکز زیرا علی التحقیق یزدجل جلاله ایشلدککز اشیایه
دانادر (فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ) پس دوزخك قپولرینه کیرك یعنی هر صنف کندویه مهیا اولان
قپودن کیرسون (خَالِدِينَ فِيهَا) بجنده اقامتی علی الدوام تقدیر ایتدکلری حالده (فَلَبِئْسَ مَثْوَى
الْمُتَكَبِّرِينَ) پس غایتله بددر اهل تکبرك مکانی (وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا) دخی پرهیز اولنلره دینلدی (مَاذَا
أَنْزَلَ رَبُّكُمْ) قنغی شیئی ربکز ایندردی (قَالُوا خَيْرًا) دیدیلر ایولکه جامع اولان شیئی ایندردی (لِلَّذِينَ
أَحْسَنُوا فِي هَٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ) ایولك ایدنلره بوجهانده برکوزل مکافات وار (وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ)
وبی شبهه کاو برجهانده ثوابلری بوجهانك ثوابندن یکرکدر (وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ) وزیاده کوزلدر
پرهیزکارلرك مکانی (جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا) متقیلرك سرایی اقامت باغلریدرکه اول باغلره
داخل اولورلر (تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) اشجاری آلتندن ایرمقلر آقر (لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ)
کندولره انواع مشتهیاتدن استدکلری شی ایچنده وار (كَذَٰلِكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ) بو مکافات
کبی تکری تعالی پرهیزکارلره مکافات ایدر (الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ) شول پرهیزکارلرکه فرشته لر
روحلرین قبض ایدرلر (طَيِّبِينَ) کفر ومعصیتدن پاك اولدقلری حالده (يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمُ
ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) تعظیم طریقیله فرشته لر کندولره دیرلر سلامت اوزریکزه اولسون
ایشلدککز خیرات وحسنات مقابله سنده بهشته کیرك (هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ)

کفار برنسنه یه بقمزلر الا که فرشته لر کندولره کله لر تاکه اروحلرین قبض ایدرلر (أَوْ يَأْتِيَ أَمْرُ رَبِّكَ)
یا خدانك فرمانی کندولره کله یعنی دیبدن قوران عذاب کندولره کله (كَذَٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ)
بوشرك وتکذیب کبی کندولردن اسبقده اولانلر ایشلدیلر (وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ) وانلره تکری تعالی ستم
ایتمدی (وَلَٰكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ) ولیکن کندو نفسلرینه کفر ومعصیتله ستم ایدرلردی
(فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا) پس ایشلدکلری ایشلرك مکافاتی کندولره دکدی (وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا
بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ) وکندولرین قابلدی اول شیئك سزاسی که آنکله استهزا ایدرلردی (وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا
لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا) دخی کفر ایدنلر دیدیلر تکری تعالی ایستسیدی
کندو سندن اوزکه بز هیچ برنسنه یه عبادت ایتمزدك نه بز ونه پدرلریمز (وَلَا حَرَّمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ)
دخی خدانك حکمن تجاوز ایدوب کندو حرمندن اصلا برنسنه تحریم ایتمزدك اهل شرك بو کلامی استهزا طریقیله
دیرلردی نه انکه عقیده لری بوایدی حسین بن فضل الله دن منقولدرکه دیدی اگر کفار بوسوزی تعظیم
واجلال ومعرفت طریقندن دیرلردی حق سبحانه وتعالی انلره بوسوز سببیله عیب ایتمزدی
(كَذَٰلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) بونلرك ایشی کبی بونلردن اول اولانلر ایشلدیلر (فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ
إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) پس پیغمبرلر اوزره حق اشکارا ایشترمکدن اوزکه برنسنه وارمی یعنی اندن
غیری اوزرلرینه برشی یوقدر (وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا) دخی بی شك کیم هر برکروهاره سنده
بر پیغمبر کوندردك که آنلره امر ایدم (أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ) که خدایه عبادت ایدك
وتکریدن ماعدا اولان معبودلرك عبادتندن کندوکزی صاقندرك (فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ) پس
انلردن برقسم وارکه ایزد ذو الجلال آنی ایمان کتورمکه موفق قیلدی (وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ
الضَّلَالَةُ) وانلردن بربلوك وارکه کمراهلق اوزرینه لازم اولدی (فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانْظُرُوا
كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ) پس ای معشر قریش یریوزنده کزوب کورك پیغمبرلری یلانه نسبت ایدنلرك
صوکی نیجه اولدی (إِنْ تَحْرِصْ عَلَىٰ هُدَاهُمْ) اکر هدایتلری اوزره زیاده چالشورسن آنلر
طریق حقه کلمزلر (فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ) زیرا علی التحقیق تکری تعالی هدایت ایتمز
شول کیمسه که آنی کمراه ایتمك ایستدی (وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ) وانلره هیچ یاردمجیلر اولمزکه
طوغری یولی کندولره کوستره لر (وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ) دخی خدایه اند ایچدیلر اندلرین تحقیق
ایتمکه غایتله سعی ایتدیلر لکن بونك اوزره که (لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَنْ يَمُوتُ) تکری تعالی زنده
قیلوب کوندرمز شول کیمسه که میت اولور (بَلَىٰ) نفید نصکره دوشن کلامه ایجابدر

تاکه امر ونهیندن خلقه اظهار ایده سن شول شیئی که کندولره ایندرلدی (ولعلهم یتفکرون) وتاکه
آنلر آنك ایچنده تأمل ایدوب حقائق اشیائی فهم ایده لر (أفأمن الذین مکروا السیئات) پس امین
اولدیمی شول کیمسه لر که انبیایه برماز لقلر ندبیر ایتدیلر که (أن یخسف الله بهم الأرض) حق سبحانه
وتعالی یره کندولرله چوکتره (أو یأتیهم العذاب من حیث لا یشعرون) یا بیلمدکلری یردن کندولره
عذاب کله (أو یأخذهم فی تقلبهم) یا تجارت ایچون سفرده قونوب کوچدکلرنده عذابله کندولرینی
اله (فما هم بمعجزین) که آنلر خدانك عقوبتلرندن تعجیز ایدیجی دکلدرلر (أو یأخذهم علی تخوف)
یاخود امین اولدیلرمی اندنکه تکری تعالی کندولرین قورقو اوزره اولدقلرنده اله یعنی حق
سبحانه وتعالی کندولردن اسبق برجماعتی هلاك ایدوب کندولر آنك هلاکندن برخوف حاصل
ایدوب اول خوف اوزره هلاك اولنه لر (فإن ربکم لرؤف رحیم) پس بلا شبهه که پروردکارکز
بوایکی صفتك غایتیله متصفدر که کفارك عقوبتنده عجله ایتمز (أولم یروا إلی ما خلق الله)
آکا تفکر ایدوب بقمزلرمی شول شیئه که تکری تعالی آنی یراتدی (من شیء) هر نسنه مقوله سندن
(یتفیؤا ظلاله) سایه لری رجوع ایدر (عن الیمین والشمائل) صاغدن وصوللردن (سجدا لله)
خدایه سجود ایتمشلر ایکن (وهم داخرون) وحالبوکه انلر مطیع ومنقاددرلر (ولله یسجد
ما فی السموات وما فی الأرض) وخدای ذو الجلاله سجده کتورر شول اشیا که کوکلرده در وشول
نسنه لرکه زمینده در (من دابة) حرکت ایدیجی قسمندن (والملائکة) وفرشته لر دخی سجده
کتوررلر (وهم لا یستکبرون) وحالبوکه ملائکه خدانك عبادتندن سرکشلك ایتمزلر
(یخافون ربهم من فوقهم) پروردکارلرندن قورقرلرکه اوستلرندن برعذاب یوللر (ویفعلون
ما یؤمرون) وطاعتدن فرمان اولدیغی نسنه یی ایشلرلر (وقال الله لا تتخذوا إلهین اثنین)
دخی حق جل وعلا دیدیکه ایکی معبود ایدنمکز (إنما هو إله واحد) بوندن غیری بر نسنه یوقدرکه
معبود بر معبوددر (فإیای فارهبون) پس بندن خوف ایدك غیری کیمسه دن خوف ایتمك
(وله ما فی السموات والأرض) وکوکلرده ویرده اولان اشیا اول خدای یکتایه مخلوق ومملوکدر
(وله الدین) وطاعت وانقیاد کندویه مخصوصدر (واصبا) لازم وثابت اولدیغی حالده
(أفغیر الله تتقون) پس نیچون خدادن اوزکه اولان شیئدن قورقرسز وحالبوکه نافع وضار
کندودر (وما بکم من نعمة فمن الله) ونعمت مقوله سندن هرنه که سزه متصل اولدی
خدانك فضل وکرمندندر (ثم إذا مسکم الضر فإلیه تجأرون) صکره که سزه بر بدلك

یعنی حق سبحانه وتعالی میتلری دیرلتدیکوندرر (وعدا) ول کوندرمك خصوصنده اولان وعده
(علیه) آنك اوزرینه حق سبحانه وتعالی اوزره لازم کبیدر (حقا) بردرست وعده که تخلفی قبول ایتمز
(ولکن أکثر الناس لا یعلمون) ولیکن خلقك چوغی بیلمزلرکه کندولر مبعوث اولورلر (لیبین
لهم) ایزد جل جلاله آنلری مبعوث قیلار تاکه کندولره بیان ایده (الذی یختلفون فیه) شول
شیئی که ایچنده اختلاف ایدرلردی (ولیعلم الذین کفروا أنهم کانوا کاذبین) وتاکه کفر ایدنلر بیله لرکیم
علی التحقیق کندولر یلانجیلر ایدیلر اول شیئده که کندولر دیرلردیکیم حشر ونشر یوقدر (إنما قولنا
لشیء) بوندن غیری برشیء یوقدرکه دیمکز بر نسنه یه (إذا أردناه) قچن آنك اولمسینی ایسترز
(أن نقول له کن فیکون) کیم آکا دیرز وجوده کل درعقب او وجوده کلور خلاصۀ کلام بوکه خدانك
قدرتی قتنده اشیانك تکوینی مدد ومادیه متوقف دکلدر پس برقادر مختارکه اشیایی بی ماده ومدد
ابتدا ایجاد ایدر انلرك اعادسنه ارادتی تعلق ایدیجك کندویه ممکن وآساندر (والذین هاجروا
فی الله) دخی شول کیمسه لرکه خدانك رضاسنه اوطانلرین ترك ایتدیلر (من بعد ما ظلموا) ستم
کورمش قیلندقلرندنصکره وآنلر پیغمبر وصحابۀ کرامدرلرکه کفار مکه کندولرین چوق اینجتدیلر
(لنبوئنهم فی الدنیا حسنة) البته انلره بوجهانده برکوزل برمکان قیلارز واو مدینۀ منوره در
(ولأجر الآخرة أکبر) وبی شبهه کیم اوبرجهانك ثوابی بوجهانك ثوابندن چوق بیوکدر (لو کانوا
یعلمون) بیلورا ولسیدیلر یعنی کفار بیلسیدیلرکه حق جل وعلا ایکی جهانك ثوابنی اهل هجرته
ویرر البته انلره موافقت ایدرلردی (الذین صبروا وعلی ربهم یتوکلون) اهل هجرت شول کیمسه لردرکه کفارك
اذیتی اوزره صبر ایدوب پروردکارلری اوزره اعتماد ایدوب امورلرینی آکا تفویض ایدرلر چون کفرۀ
قریش کندو زعملریله دیرلردیکه تکری تعالی بشر مقوله سندن پیغمبر کوندرمکدن منزهدر
حق سبحانه وتعالی اوزرلرینه بوکلامی رد ایدوب بیوردیکه (وما أرسلنا من قبلك إلا رجالا نوحی
إلیهم) دخی سندن اسبق خلقك دعوتنه کوندرمدك الا برکشیلرکه فرشته لرله کندولره
خبر کوندرردك یعنی عادت الهیه بونك اوزره جاری اولدیکه حق جل وعلا خلقك دعوتنه
بشردن اوزکه برکیمسه کوندرمز واکر بوکلامه شك ایدرسز (فاسألوا أهل الذکر) اهل کتابدن یعنی انلرك
علماسندن صورك (إن کنتم لا تعلمون) اکر سز آنی بیلمزسز (بالبینات والزبر) صدر آیتده
مذکور اولان لفظ رجاله صفتدر یعنی سندن اسبق مرسل قیلمدق الا برکشیلرکه معجزاته
وکتبه مقارندرلر (وأنزلنا إلیك الذکر) دخی سکا قرآنی ایندردك (لتبین للناس ما نزل إلیهم)

دیکجك کندو طرفنه تضرع وزارلق ایدرسز غیرکیمسه یه ایتمزسز (ثم اذا کشف الضر عنکم انده صکره
سزدن اول بدلکی قالدردیغنده (اذا فریق منکم بربهم یشرکون) اول وقت سزدن برکروه
پروردکارلرینه اورتاق قیلارلر (لیکفروا بما آتیناهم) تاکه کندولره ویردیکمز نشنه یه کفر
ایده لر یعنی انلردن دفع ایتدوکمز بلا مقابله سنده شکر ایده جك یرده کفر ایدرلر (فتمتعوا
فسوف تعلمون) پس بو جهانده برخ کون کچینك که یقین اولان احوالکزك نتیجه سن بیلورسکز
(ویجعلون لما لا یعلمون نصیبا) دخی بیلکلری ولیا انلره یعنی بتلره بر بهره قیلارلر (مما رزقناهم)
کندولره روزی قیلدیغمز نسنه دن (تالله لتسئلن عما کنتم تفترون) خدایه
قسم که البته بغلدیغکز بلالردن اوتری صوریلورسز (ویجعلون لله البنات) دخی خدا
عزوجله قیزلری قیلارلر بنی خزاعه وکنانه طائفه لری دیرلردی ملائکه تکرینك قیزلریدر
(سبحانه) خدانك ذات پاکی بو کونه اشیادن منزهدر (ولهم ما یشتهون) وآرزو ایتدکلری نشئی
یعنی اوغوللری کندولر مخصوص قیلارلر (واذا بشر احدهم بالانثی) وقچن برلرینه دیشینك کلمسیله
مژده لنور (ظل وجهه مسودا) یوزی قره اولور یعنی حزن وغم چهره سنده نمایان اولور
(وهو کظیم) وکندوسی آجغله طولمشدر (یتواری من القوم من سوء ما بشر به) مژده لندوکی
نسنه نك بدلکندن دوست وخصمندن صقلنوب فکر ایدر (ایمسکه علی هون) یا اول
طوغمشی خوارلق اوزره طوتوب صاقلر (ام یدسه فی التراب) یاخود آنی صاغ ایکن طپراغه
کومر (الا ساء ما یحکمون) آکاه اولك کیم مشرکلرك حکمی غایتله بد حکمدر (للذین لا یؤمنون
بالآخرة مثل السوء) بد صفت یعنی ارکك ولده محتاج اولوب قیزلردن کراهت ایتمك عقبایه
ایمان کتورمیانلره در (ولله المثل الاعلی) وهر نسنه اوزره یوجه لنمش صفت وجوب ذاتی
وغناء مطلق ایله متصف اولان خدای ذوالجلاله در (وهو العزیز الحکیم) وکندو در
هر نسنه اوزره غلبه ایدن اشیائی کما ینبغی ایشلیان (ولو یؤاخذ الله الناس بظلمهم)
واکر ایزد عزوجل خلقی کفر ومعصیتلری سببیله مؤاخذه ایتسیدی (ما ترك علیها من دابة) کفرلك
شأمتندن یرك یوزی اوزره بر متحرك قومزدی (ولکن یؤخرهم الی اجل مسمی) ولیکن انلری بر تعیین
اولنمش مدته دك کیرو قور یعنی عمرلری ایچون تسمیه اولنان مدته دك انلری تأخیر ایدر تاکه توالد ایده لر
(فاذا جاء اجلهم لا یستأخرون ساعة ولا یستقدمون) پس اول محلکه حیوتلرینه معین اولان وقت
کلوب منقضی اولورنه بر ساعت کیرو قاله بیلورلر ونه بر ساعت ایلرو کیده بیلورلر همان اول محل هلاك اولورلر

(فیجعلون لله ما یکرهون) وکندو نفسلرینه ایستمدکلری شیئی خدایه قیلارلر (وتصف السنتهم
الکذب) وبا وجود که بو کونه افترا ایدرلرکن دللری یلانی وصف ایدر یعنی دیرلرکه (ان لهم
الحسنی) علی التحقیق بهشت انلرک اولوردی کندولره در چونکه کفار دیرلردی علی سبیل الفرض والتقدیر
آخرته رجوعمز اولورسه کوزل مرتبه لره نائل اولورز حق سبحانه وتعالی بو سوزلرین اوزرلرینه
رد ایدوب نقیضنی کندولره اثبات ایلدوب بیوردی (لا جرم ان لهم النار) بی شك وشبهه انلره در دوزخ
(وانهم مفرطون) دخی علی التحقیق انلر جهنمه ایلرو کوندرلمش قیلنورلر (تالله لقد ارسلنا الی امم
من قبلك) خدایه قسم که سندن اسبق اولان کروهلره پیغمبرلر کوندردك (فزین لهم الشیطان اعمالهم
پس ابلیس شقی ایشلرین کندولره آراسته ایدوب انلر اوزره مصر اولدیلر (فهو ولیهم الیوم) پس
بو کون یعنی دنیاده شیطان دوستلریدر (ولهم عذاب الیم) وآنلره دردلو اشکنجه (وما انزلنا علیك
الکتاب الا لتبین لهم الذی اختلفوا فیه) وبز اوزریکه قرآنی ایندرمدك الا که خلقه بیان ایدهسن
شول شیئی که ایچنده اختلاف ایتدیلر یعنی آنی اول مصلحت ایچون منزل قیلدق تاکه توحید وحشر ونشر
وقضا وقدر واحکامده اولان اختلافلرینی بیان ایلیوب طریق حقی آنلره کوستره سن (وهدی ورحمة
لقوم یؤمنون) دخی قرآنی اوزریکه ایندرمدك الا که طوغری یولی کوستره ورحمت اوله بر کروهه که
خدانك وحدانیتنه تصدیق کتوررلر (والله انزل من السماء ماء فاحیا به الارض بعد موتها
وایزد ذوالجلال کوك طرفندن صو ایندروب انکله زمینی زنده قیلدی زمین اولدکدن صکره یعنی
زمین قورودقدن صکره کوك سمتندن ایندردکی صو ایله انواع نباتاتی ایچنده پیدا ایتدی (ان
فی ذلك لآیة لقوم یسمعون) تحقیقا که بو مذکور اولان نسنه ده براولو علامت واربر جماعته
تدبر وانصاف ایشتمه سن ایشیدرلر (وان لکم فی الانعام لعبرة) وبی شبهه سزکچون طوارلر
مقوله سنده بر بیوك دلالت وارکه آنك سببیله جهلدن علمه عبور ایدرسز (نسقیکم مما
فی بطونه) قارنلرنده اولان نشئه دن سزه ایچورورز (من بین فرث ودم لبنا) بر سود که سرکین
وقان آراسنده پیدا اولمش (خالصا) قانك رنکندن وسرکینك رائحه سندن پاك اولمش
(سائغا للشاربین) ایچنلره قانلمش (ومن ثمرات النخیل والاعناب) وخرمالرك واوزملرك
میوه لرندن (تتخذون منه سکرا) اول میوه دن مست ایده جك نسنه ایدنورسز بو آیت
خمر حرام اولمدن اول نازل اولدی یا سکردن مراد نبیذدر (ورزقا حسنا) دخی بر کوزل روزی
ایدنورسز قوری اوزم وخرما وبکمز وسرکه کبی (ان فی ذلك لآیة لقوم یعقلون) تحقیقا

انده بر بیوك نشان وار بر كروهه كه عقوللرين ايا تده نظر وتأمل ايتمكه استعمال ايدرلر (وَأَوْحَى رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ) دخی پروردكارك بال اروسنه الهام ايديكه (أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا) طاغلرك بعضيسنی اوده لر ايدنوك (وَمِنَ الشَّجَرِ) واغج مقوله سنك برمقدارين دخی (وَمِمَّا يَعْرِشُونَ) وخلق بنا ايدوكی قالدردقلری اشيانك بعضيلرين دخی (ثُمَّ كُلِي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ) صكره دوكلی ميوه لردن تناول ايدك يعنی هر اشتها ايتدكك ميوه نك چچكندن (فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ) پس خداوندكك يوللرنده يوری يعنی بال عملنده خدا سكا الهام ايتدوكی يوللرده يوری (ذُلُلًا) مطيع ومنقاد اولديغك حالده (يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا) قارنلرندن چيقار (شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ) رنكلری كوناكون بر ايچلجك نسنه يعنی بربال كه سن وفصل حسبيله بياض وصاری وقزل وسياهدر (فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ) ايچنده خلق ايچون دردلردن شفا واركندو ذاتيله نته كه امراض بلغميه نك دفعنده استعمال اولنور يا كند وسيله براوزكه دوانك قارشمه سيله نته كه سائر امراضك مداواسيچون تناول اولنور زيرا اغلب معاجينك جزء اعظمی بالدر وآز برمعجون اوله كه ايچنده بال اولميه (إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) تحقيقا كه بال زنبوره نك كيفيت عملنده برعظيم علامت وار بركروهه كه تأمل ايدرلر زيرا بوكيمسنه كه اول افعال غريبه ده واعمال دقيقه ده زنبورك اختصاصنی مشاهده ايتدی جزم ايدركه البته بر قادر حكيم واركه كندولره بوشيئی الهام ايدبور (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ) وحق جل وعلا سزی عدمدن وجوده كتوردی (ثُمَّ يَتَوَفَّاكُمْ) صكره آجال مختلفه ايله اروا حكزی قبض ايدر (وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ) وسزدن برقسم واركه ياشك الحق‌ركنه دونمش قيلنور (لِكَيْ لَا يَعْلَمَ بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئًا) تاكه دانشدن صكره برنسنه بلميه يعنی تاكه طفوليت حالنده كند ويه اولان قلت فهم وكثرت نسيان پيرلك عصرنده اوله (إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ قَدِيرٌ) بی شبهه كيم خدا عزوجل عمرلرك مقادير ينه داناهر نسنه اوزره كوچلودركه نشاط صاحبی اولان كنجك جاننی آلور پيرناتوانی ابقا ايدر (وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ) وحق جل وعلا برمقداركزی برمقدار اوزره ايلرو طوتدی روزی خصوصنده كه كيمكزی بای وكيمكزی يوقسل قيلدی وكيمكزی خادم وكيمكزی مخدوم قيلدی (فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَادِّي رِزْقِهِمْ) پس شول كيمسه لركه رزقده اوزكه لری اوزره تفضيل اولنديلر كندولره اولان روزی دوندريجيلر دكللر (عَلَى مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ) صاغ اللری مالك اولديغی كسنه لر اوزره زيرا قوللره ويردكلری روزی خدادن معيندر ولان قوللرك رزقيدركه تكری تعالی آنی انلر

ايچون اغالری الی اوزره اجرا ايتمشدر (فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ) پس خدانك رزقنده مالك اولانلر ومملوك اولانلر برابردرلر (أَفَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ) پس نيچون خدانك نعمتنه انكار كتورورلركه بودليللرك ايضاحی كندولره انعام ايتدكدن صكره آنی انكار ايدرلر (وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا) وحق جل وعلا جنسكزدن سزه قاريلر قيلدی تاكه انلرله انسيت ايده سز (وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً) وقاريلركزدن سزه اوغوللر وقيزلر قيلدی چون قيزلرك خدمتی خانه لرده زياده در حفده عنوانيله ذكر اولنديلر زيرا لغت عربيه ده خدمتده شتاب ايدن كسنه يه حافد ديرلر جمعی حفده كلور (وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) وپاكيزه ولذيذ اولان اشيادن سزه روزی قيلدی (أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ) پس نيچون اهل شرك اصلی اولميان شيئه تصديق كتورورلر (وَبِنِعْمَتِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ) وخدانك نعمتنی كندولر انكار ايدرلر (وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا) دخی خدانك عبادتندن واز كچوب عبادت ايدرلر شول شيئه كه كوكلرويردن كندولر ايچون برآز نسنه روزيلك قيلمغه مالك اولميه (وَلَا يَسْتَطِيعُونَ) ونه اكا مالك اولمغه قادر اولورلر (فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ) پس خدا ايچون مثللر اورمك يعنی بتلری اكا قياس ايدوب آنلری اكا اورتاق قيلمك (إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ) بی شبهه كيم حق جل وعلا سوزيكزك فسادينی بيلور (وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ) وسز آنی بيلمزسز (ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا) خدای ذوالجلال برمثال پيدا ايدوب اوردیكه (عَبْدًا مَمْلُوكًا) برازادسز كوله (لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ) برنسنه اوزره قدرتی اولميه (وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا) وبركيمسه كه بز نده صدور ايتمش بركوزل روزی كندويه روزی قيلدق (فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا) پس اول كسنه رزقدن كيزلی واشكاره صرف ايدر (هَلْ يَسْتَوُونَ) بوايكی قسم برابر اولسونلرمی يعنی بنده ٔ بی اختيار خواجه ٔ صاحب اقتدار له برابر اولمازلر پس اعجز مخلوقات بتلر نيجه قادر على الاطلاقه اورتاق اوله بيلورلر

نظم

راه تو بنور لايزالی	از شرك وشريك هردو خالی
آن بنده كه عاجزست ومحتاج	كی راه برد بصاحب تاج

(الْحَمْدُ لِلَّهِ) جميع مدح وثنالر خدايه مخصوصدر زيرا قوتعمتلر كندو كرمندن صادر اولدی (بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ) بلكه مشركلرك چوغی بيلمزلركه جمله نعم تكريدندر پس وبجهتدن اوزكه لرينه انلره نسبت ايدرلر (وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ) دخی ايزد جل جلاله برمثل اوردی ايكی كشی (أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ) انلرك بری دلسز طوغدی نه ايشيدرو نه سويلر (لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ) ايش مقوله سندن

برسنه اوزره كوجى يوقدر (وهو كلٌّ على مولاه) وحالبوكه كندوسى امورينه متولى اولان كمسنه
اوزره آغردر (اينما يوجهه) اغاسى اولان كمسنه آنى قنقى يره كوندرسه (لا يأت بخير) برايولك
ايله كلمز يعنى بر مكانه ارسال وايجوق كارسازلق ايتمز (هل يستوى هو ومن يأمر بالعدل
برابر اولسونمى اول ابكم كشى شول كمسنه ايله كه لسانى فصيح ايله مكارم اخلاقه جامع اولان
عدالك ايشلمسيله خلقه فرمان ايدر (وهو على صراط مستقيم) وحالبوكه اول شخص طوغرو
يول اوزره در قنقى مقصده توجه ايدرسه ازسعى ايله اكا ايرشور ديمشدركه بوكونه ابكم كمسنه
مساوى اولمز بى شبهه كه بى اعتبار اولان بتلر قواشيانك موجدينه قادر اولانله برابر وشريك
اولمزلر (ولله غيب السموات والارض) وكوكلر ويرك پوشيده اولان اشيالرينك بيلمسى
خداى ذو الجلاله مخصوصدر (وما امر الساعة الا كلمح البصر) وقيامتك ايشى تيزلكده برنسنه
دكلدر الا كوز دوندرمسى كبى (او هو اقرب) بلكه اوآندن يقينركدر زيرا لمح بصر ايكى فعلدر
كوز قپاغنك قالقسى واينمسى وقيامتك اقامتى بر فعلده اولور (ان الله على كل شئ قدير) تحقيقا
خداى عز وجل هر نسنه اوزره توانادر پس قادردركه دفعهٔ واحده ده جميع خلقى احيا ايده نته كيم على طريق
التدريج كندولرين ايجاد ايتدى پس اندن خبر ويروب بيوردى (والله اخرجكم من بطون امهاتكم) حق
جل وعلى سزى انالريكزك قارنلرندن چقاردى (لا تعلمون شيئا) برنسنه بيلمديككز حالده (وجعل
لكم السمع والابصار والافئدة) وسزكچون قولاقلرى وكوزلرى وكوكللرى قيلدى يعنى سزه
بو اشيايى بر آلات قيلديكه انلرله معارفى تحصيل ايده سز (لعلكم تشكرون) تاكه سز
ويردوكى نعمتلر اوزره كندويه شكر ايده سز (الم يروا الى الطير مسخرات فى جو السماء) ايا
قوش قسمنه باقمزلرمى اولحالده كه كوك ايله يرك اراسنده اوچمغه رام اولمشلر (ما يمسكهن الا الله)
تكريدن اوزكه بركيمسه آنده آنلرى طوتمز زيرا بدنلرينك اغرلغى دوشمكى اقتضا ايدر (ان فى ذلك
لآيات لقوم يؤمنون) تحقيقا كه قوشلرك هواده اوچمسنده قدرت كامله اوزره دلالت ايديجى
نشانلر وار بر كروهه كه ايمان كتوررلر (والله جعل لكم من بيوتكم سكنا) وخداى ذو الجلال
خانه لركزدن سزكچون آرامكاه ايده جك مكان قيلدى (وجعل لكم من جلود الانعام بيوتا)
وطوارلرك دريلرندن سزكچون خانه لر قيلدى (تستخفونها يوم ظعنكم) كوچ ايتديككز كون آنلرى
يونكل بولورسز (ويوم اقامتكم) واوتراغ اولديغكز كونده دخى (ومن اصوافها واوبارها
واشعارها اثاثا) دخى طوارلرك يونكلرندن وتويلرندن وقيللرندن كيلجك ودوشنجك

نسنه لر سزه قيلدى (ومتاعا الى حين) وخرده فروختلرندن سزه بر منفعت قيلدى بر مدته دك
(والله جعل لكم مما خلق ظلالا) وايزد جل جلاله يرانديغى شجر وبنادن سزكچون كولكه لر قيلدى
تاكه آنده سكون ايده سز (وجعل لكم من الجبال اكنانا) دخى سزكچون طاغلردن مكانلر قيلديكه
انلرده سكنا ايده سز (وجعل لكم سرابيل تقيكم الحر) دخى سزكچون پنبه وكتان وحريردن
وغيرلرندن طونلر قيلديكه اسيلكدن سزى حفظ ايدر چون عربك ياننده حرارتدن
صاقنمق اهم ايدى يالكز ذكر حر ايله اكتفا اولندى (وسرابيل تقيكم بأسكم) دخى تموردن جبه
وجوشن كبى كيلجك نسنه لر سزكچون قيلدى تاكه جنك محلنده بربريكزدن بربريكزه ايرشن زخملردن
سزى صاقليه (كذلك يتم نعمته عليكم) نته كه بو نعمتلرى اوزريكزه اتمام ايدر (لعلكم تسلمون)
تاكه سز فرمانه مطيع ومنقاد اوله سز (فان تولوا فانما عليك البلاغ المبين) پس اكر سوزكه
عمل ايتميوب اعراض ايدرلر احكامى يتشدرمكدن غيرى اوزريكه برنسنه يوقدر (يعرفون نعمة الله)
خدانك احسانى بيلورلر يعنى اهل شرك معدود اولان نعمتلرى بيلورلركه خدانك كرمندن صادر
اولمشدر (ثم ينكرونها) صكره آنلرى انكار ايدرلركه خدادن اوزكه يه عبادت ايدرلر (واكثرهم
الكافرون) وچوقلرى عناد يوزندن انكار ايدنلردر (ويوم نبعث من كل امة شهيدا) وياد ايت
اول كونى كه هر بر كروهدن بر طانق كوندررزكه ايمان وطاعت كتوردكلرينه كندولره شهادت
ايدر وكفر ومعصيت ايتدكلرينه اوزرلرينه شهادت ايدر (ثم لا يؤذن للذين كفروا) صكره
كفر ايدنلره عذر كتورمكه دستور ويرلمز (ولا هم يستعتبون) ونه آنلر رضائله طلب اولنورلر يعنى
انلره دينلمز كوزل اعمال ايشلمكله تكريكزى سزدن خشنود ايدك زيرا آخرت دار تكليف دكلدر
(واذا رأى الذين ظلموا العذاب) دخى مذكور قيل اول وقتيكه ستم ايدنلر جهنم اشكنجه سن
مشاهده ايدرلر (فلا يخفف عنهم) پس انلردن عذاب يونكللنمز (ولا هم ينظرون) ونه آنلره مهلت
ويريلورلر (واذا رأى الذين اشركوا شركاءهم) وقچن شرك ايدنلر اورتاقلرين كوررلر يعنى عبادتده
خدايه شريك قيلدقلرى بتلرى كوردكلرنده (قالوا ربنا هؤلاء شركاؤنا) ديرلر اى خداوندمز بونلر
اورتاقلرمزدرلر (الذين كنا ندعوا من دونك) شول اورتاقلركه سنك عبادتكدن تجاوز ايدوب
كندولره عبادت ايدردك (فالقوا اليهم القول) پس بتلر آنلرك اوستنه سوزى صالورلر يعنى حق سبحانه
وتعالى بتلره قوت ناطقه ويرركه انلره ديرلر (انكم لكاذبون) على التحقيق سز يالانجيلرسز
هركز بزه عبادت ايتمز اولدكز ايتديككز عبادت قمو هوا ونفسكزه ايدى (والقوا الى الله يومئذ السلم

واولكونكه انواع عذابی مشاهده ایدرلردنیاده ایتدكلری تكبردن صكرمابزد ذوالجلالك حكمنه
انقیاده حاضردیلر (وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ) وافترا ایتدكلری اشیاء كندولردن ضایع اولدی
(اَلَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) شول كیمسه لركه كفر ایدوب خدانك یولندن خلقی منع
ایدیلر (زِدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ) كفرسببیله مستحق اولدقلری عذابدن یوقاری برعذاب
كندولره ارتردق (بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ) اول سببله كه خلقی طریق حقدن منع ایدوب یرمازلق
ایشلرلردی (وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ اَنْفُسِهِمْ) ویاده كتوراول كونی كه هر بركوه هند
كندونفسلرندن اوزلرینه برشاهد كتورز یعنی هر برامته پیغمبرلرینی اوزلرینه شهادت
اتمكه احضار ایدرز (وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلٰى هٰؤُلَاءِ) وبونلر اوزره یعنی امتك اوزره سنی
كواه كتوردك تاكه سنی تصدیق ایدنلروسنی تكذیب ایدنلر اوزره شهادت ایده سن (وَنَزَّلْنَا
عَلَيْكَ الْكِتَابَ) وقرآن عظیم الشانی اوزریكه ایندردك (تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ) امور شرعیه دن
هر نسنه یه مبالغه ایله بیان ایتمك (وَهُدًى وَرَحْمَةً) وجمله خلقه طوغرو یول كوسترمك واسركمك
واول كیمسه كه آنك هدایتندن ورحمتندن محروم اولدی ایندوكی تقصیر جهتندن محروم اولدی
(وَبُشْرٰى لِلْمُسْلِمِينَ) واهل اسلامه بهشت جاودانله مژده ایتمك (اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ)
بی‌شبهه كیم حق جل وعلا خلقه جمیع اشیاده توسط ایتمكه وایولك ایتمكه فرمان ایدر ⁂
(وَاِيتَاءِ ذِي الْقُرْبٰى) وخصملوق یه‌سی اولان كسنه‌یه احسان ایتسرمكه دخی امر ایدر (وَيَنْهٰى عَنِ
الْفَحْشَاءِ) دخی زنا ولواطه كبی یمان فعلدن خلقی منع ایدر (وَالْمُنْكَرِ) دخی بر فعلدن خلقی نهی
ایدركه آكا مباشرت ایدن اوزره انكار اولنور واوقوت غضبیه‌یی محلسز اجرا ایتمكدر قتل
نفس وغصب اموال كبی (وَالْبَغْيِ) دخی خلق اوزره استعلا وتجبر ایتمكدن نهی ایدر واوقوت
وهمیه‌نك مقتضاسندن ناشی اولان شیطنتدر وانسان قسمنده نه قدر كوتیلك بولنور
بواوچ صفتده مندرجدر وانكچون حضرت عبدالله بن مسعود بیوردی قرآن عظیم الشانده
خیر وشر بیاننده بوآیتدن جامع برآیت یوقدر (يَعِظُكُمْ) بوامر ونهیله عمل ایتمكه وخیر وشر
اراسنده تمییز ایتمك سزه پند ویرر (لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ) تاكه سز پند ونصیحته دونه سز
(وَاَوْفُوا بِعَهْدِ اللّٰهِ) دخی خدانك پیمانی یرینه كتورك یعنی حضرت پیغمبرله اسلام اوزره بغلدیغكز
عهد وپیمانه وفا ایدك (اِذَا عَاهَدْتُمْ) چون عهد بغلرسز (وَلَا تَنْقُضُوا الْاَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا)
وآنلری خدانك نامیله بغلندقدنصكره بوزمك (وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللّٰهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا) وحالبوكه

تكری تعالی‌یی اول عهدده اوزریكزه شاهد ونكهبان قیلدیكز (اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ) بی‌شبهه كیم
ایزد جل جلاله بیلور اول شیئی كه ایشلرسز عهدی بوزمقدن وآكا وفا ایتمكدن كتوردیلركه عربده
ریطه نام بر بی‌عقل قاری وار ایدی صباحدن اوبلیه دك قرواشلریله ایپلكی بوردردی اندنصكره
اخشامه دك بوردیغنی بوزردی حق جل وعلا عهدلرین بوزن كسنه‌لری آكا مشابه قیلدی پس
قوللرینی او كونه فعلدن نهی ایدوب بیوردی (وَلَا تَكُونُوا كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ اَنْكَاثًا)
دخی اولمك شول قاری كبی كه ایپلكنی برك بوردقدنصكره بورمغن بوزلمش رشته‌لر قیلدی
(تَتَّخِذُونَ اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ) وبحالده كه آندلركزی آراكزده مفسده ایدنورسز (اَنْ تَكُونَ
اُمَّةٌ هِيَ اَرْبٰى مِنْ اُمَّةٍ) اول سببله كه برجماعت كندوسی مال ورجال جهتندن برجماعتدن زیاده
اوله یعنی چوقلغكز سببیله برجماعتله قلتلرندن اوتری آراكزده اولان عهدی بوزمك (اِنَّمَا
يَبْلُوكُمُ اللّٰهُ بِهِ) بوندن اوزكه برنسنه یوقدركه حق جل وعلا بوكثرت وقلتكز سببیله تجربه
ایدنك معامله‌سی كبی سزكله معامله ایدر (وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ)
والبته سزكچون قیامت كوننده بیان ایدر اول شیئی كه سز آنده اختلاف ایدردیكز تچون ثواب
وخیر ایله سزه مكافات ایدر (وَلَوْ شَاءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً) واكر تكری تعالی ایستیدی
سزی دین اسلام اوزره متفق برامت قیلاردی (وَلٰكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ) ولیكن ایستدوكنی
ضلالتده قویر وایستدوكنی توفیقله طوغرو یول كوستركه مقصد اعلایه نائل اوله
(وَلَتُسْئَلُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ) والبته قیامت كوننده ایشلدككزدن صوریلورسز (وَلَا تَتَّخِذُوا
اَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ) وآندلركزی آراكزده غدر وخیانت ایدنمكز (فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا)
كه بر دبان ایماننده احكام پیدا ایتدككدنصكره سورچر (وَتَذُوقُوا السُّوٓءَ) دخی عذابه یتوبی
دادرسز (بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ) اول سببله كه وفاء عهد اولان خدانك طریقندن
اعراض ایدیكز (وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) وآخرتده سزكچون برا اولو اشكنجه اولور (وَلَا تَشْتَرُوا
بِعَهْدِ اللّٰهِ ثَمَنًا قَلِيلًا) وتكرینك عهدین وپیغمبرك بیعتن براز عوض دنیویه یه تبدیل ایتمك
(اِنَّمَا عِنْدَ اللّٰهِ) تحقیقا كیم تكری تعالی قتنده اولان نعیم (هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ) كندوسی سزه خیرلودر
قریش سزه وعد ایتدكلری اشیادن (اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ) اكر ارباب علم وتمییزدن ایسه‌ڭز ایدیكز
(مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ) قتكزده اولان شیء دوكنوب فانی اولور (وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ بَاقٍ) وتكری تعالی قتنده
اولان شیء همیشه موجوددر اصلا فانی اولماز (وَلَنَجْزِيَنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا اَجْرَهُمْ) والبته

كفارك اذيتنه اوزره صبر ايدنلره اجرلريني ويرورز (باحسن ما كانوا يعملون) ايشلدكلري ايشك
يكركي ايله (من عمل صالحا من ذكر او انثى) هركيم اركك قسمندن يا ديشي مقوله سندن بر كوزل
ايش ايشلدي (وهو مؤمن) وحال بوكه اول كسنه ايمانه كلمشدر (فلنحيينه حيوة طيبة)
البته آني بر پاكيزه ياشمق ياشادرز زيرا او كونه كسنه باي ايسه احوالي معلومدر واكر فقير در
بى شبهه كيم قسمتنه قناعت ايدوب آنك سببيله اوقاتي حلاوت عيش ايله كذران ايدر (ولنجزينهم
اجرهم) والبته انلره اجرلريني ويرورز (باحسن ما كانوا يعملون) ايشلدكلري ايشك يكركي
ايله يعني اك كوزل عمللري ملاحظه اولنوب جزاسي ويريلور اندن كره قلان اعمالك جزاسي
اكا كوره ويريلور (فاذا قرأت القرآن) پس اول وقتكه قرآن عظيم الشانك تلاوتني ايتمك ايسترسن
(فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم) جناب ذو الجلاله التجا ايتمكه طالب اول دركاه عزتدن
سورلمش ابليس خبيثك شرندن (انه ليس له سلطان) تحقيقا كه شيطان كندويه بر تسلط
يوقدر (على الذين آمنوا وعلى ربهم يتوكلون) شول كيمسه لر اوزره كه ايمان كتوروب پروردكارلري
اوزره اعتماد ايدرلر (انما سلطانه على الذين يتولونه) على التحقيق كيم ابليسك تسلطي بر كيمسه
اوزره يوقدر مكر شول كيمسه لر اوزره تسلط ايدركه كندويه محبت ايدوب طاعت ايدرلر
(والذين هم به مشركون) وشول كيمسه لره اوزره كه ابليس سببيله كندولر خدايه اورتاق قيلجيلردر
(واذا بدلنا آية مكان آية) دخى قچن بر آيت قرآنيه يي نسخ ايدوب يرينه بر آيت قرآنيه كتورورز
(والله اعلم بما ينزل) وحق جل وعلا ايندردوكي شيئه دانا تردر (قالوا انما انت مفتر) كفار
ديرلر بوندن غيري بر نسنه يوقدر كه سن يا محمد يالان تغليجى سن (بل اكثرهم لا يعلمون) ديدكلري
كبي دكلدر بلكه چوقلري احكامك حكمتني بيلميوب صوابي خطادن فرق ايتمزلر (قل نزله روح القدس
من ربك بالحق) سويله قرآن عظيم الشاني حضرت جبريل ربكدن طوغريلغله ايندردي (ليثبت
الذين آمنوا) تاكه ايمانه كلانلري اعتقادلري اوزره ثابت قيله (وهدى وبشرى للمسلمين) دخى
طريق مستقيمي كوسترمك ايچون واهل اسلامه مژده اولمق ايچون قرآني ايندردي كتوردي بلكه
ابو كليهه نام عجمي كسنه حضرتك حضورينه قرآني اوكرنمك ايچون كيجه لرده كلوردي قريش بو حاله
آكاه اولنجق ديديلر محمد المصطفى ابو كليهه دن سوز اوكرنوب بزه خدادن منزل قرآندر ديو ادعا ايدر حق
سبحانه وتعالى بو آيتي منزل ايدوب بيوردي (ولقد نعلم انهم يقولون انما يعلمه بشر) دخى تحقيقا
بز بيلورزكه كفار ديرلر محمد المصطفايه قرآني بشردن غيري بر كيمسه اوكرتمز (لسان الذي يلحدون

اليه اعجمي) شول كسنه نك ديلي كه سوزلريني استقامتدن منحرف قيلوب آنك طرفنه دوندررلر
عربي لسان دكلدر (وهذا لسان عربي مبين) وكندولره اوقوديغي كلام بيان وفصاحت صاحبي
بر عربي لساندر بو ايكي جمله كفارك ايتدوكي افترايي ابطالدر بو وجهله كه محمد المصطفى حقنده
ديدكلري سوزه كوره مزبور اولان كسنه دن اوكرندوكي سوز بر عجمي سوزدر نه سزونه كندوسي آني اكلر
وقرآن عظيم الشان بر عربي سوزدركه آني تأمل ايله آني فهم ايدرسز پس نيجه بو سوزي اندن اوكرنمش
اولور (ان الذين لا يؤمنون بآيات الله) تحقيقا شول كيمسه لركه خدانك آيتنه ايمان كتورمزلر
(لا يهديهم الله) تكري تعالى انلره طوغري يولي كوسترمز (ولهم عذاب اليم) وآنلره بر دردلو اشكنجه
وار (انما يفتري الكذب الذين لا يؤمنون بآيات الله) خدانك آيتنه ايمان كتورميانلردن اوزكه
بر كيمسه يلاني كندو نفسندن پيدا ايتمز (واولئك هم الكاذبون) واول كروه كندولردر كذب
ايدنلر اوزكه لري دكل كتورديلركه كفار قريش حضرت عماري واناسني كفر ايتمك اوزره
اكراه ايتديلر بعده باباسني واناسني قتل ايتديلر حضرت عمار ايستدكلري سوزي لساني اوزره
اكراهله اجرا ايتدي حضرتك حضورينه عرض ايتديلركه عمار مرتد اولدي حضرت صلى الله عليه وسلم
بيورديكه هركز عماردن بو كونه شئ صادر اولماز او بر كيمسه دركه تپه سندن طرناغنه دك ايمانله طولمشدر
بعده حضرت عمار اغلیه رق حضرتك دركاه معلاسنه كلدي حضرت صلى الله عليه وسلم كوزينك ياشني
سيلوب ديدي سكا نه اولدي اكر كفار سني اكراه ايتمكه دونرلرسه سن دخي ديدوكك سوزه دون بعده
حق جل وعلا بو آيتي منزل ايدوب بيوردي (من كفر بالله من بعد ايمانه) هر كيمكه كندو ايماندن صكره
خدانك وحدانيتني انكار ايلدي عذابه مستحق اولدي (الا من اكره وقلبه مطمئن بالايمان) مكر شول
كيمسه كه كفر اوزره اكراه اولنه وحال بوكه كوكلي ايمانله آرام پيدا ايتمشدر يعني عقيده سي اصلا
متغير اولميوب تصديقي اوزره ثابت اولمشدر (ولكن من شرح بالكفر صدرا) ولكن شول
قسم كه كفرله سينه سني كشاده قيلدي يعني آني اعتقاد ايدوب انكله خوشحال اولدي (فعليهم غضب
من الله) آنلر اوزره خدادن بر خشم وار (ولهم عذاب عظيم) وانلره بر اولو اشكنجه اولور زيرا
آنلك جرمندن عظيم بر جرم يوقدر (ذلك بانهم استحبوا الحيوة الدنيا على الآخرة) اول خشم وعذاب
اول سببيله دركه آنلر بلا شبهه حيوة دنيويه يي نعيم ابديه اوزره ترجيح ايتديلر (وان الله لا يهدي
القوم الكافرين) دخى اول سببيله دركه على التحقيق ايزد جل جلاله كفر ايدن كروهه طوغري
يول كوسترمز (اولئك الذين طبع الله على قلوبهم وسمعهم وابصارهم) اولكروه شول كيمسه لردركه

تكرى تعالىنك كوكللرى وقوللرى وكوزلرى اوزره مهر اوردى پس حقى درك ايتمكدن وايچنده تأمل
ايتمكدن ابا ايتديلر (واولئك هم الغافلون) واولكروه كندولردر غايت غفلتده كامل اولانلر
(لا جرم انهم في الآخرة هم الخاسرون) حقا كه بى شبهه انلر اوبر جهانده كندولردر اوتوزانلر
(ثم ان ربك للذين هاجروا من بعد ما فتنوا) صكره على التحقيق كيم پروردكارك شول كمسنه لركه
كفار ايله معذب اولدقلرندن صكره وطنلرين ترك ايتديلر (ثم جاهدوا وصبروا) صكره
فى سبيل الله چالشوب چالشمقلرى اوزره صبر ايتديلر (ان ربك من بعدها) بى شبهه كه
پروردكارك اول ايتدكلرى هجرت وجهاد وصبردن صكره (لغفور) كچمشده واقع اولان تقصيرلرى
عفو ايدوب (رحيم) ايشلدكلرى اعمال سببيله كلجكده كندولرين ايو اسركر (يوم تأتي كل
نفس تجادل عن نفسها) مذكور قيل اول وقتكه هر جان انجق كندو ذاتندن اوترى خصومت
ايدوب خلاصنه سعى ايدر (وتوفى كل نفس ما عملت) وهر جان ايشلدوكى شيئك سزاسى
كندويه ويريلور (وهم لا يظلمون) وكندولر نقصان اجر سببيله ستم كورمش قيلنمازلر
(وضرب الله مثلا قرية) دخى تكرى تعالى بر كويى مثل قيلدى يعنى آنى مثل قيلدى بر كروهه كه تكرى
تعالى اوزرلرينه نعمتلر انعام ايدوب نعمتلر كندولرين بطران قيلوب كفر ايتديلر بعده حق
سبحانه وتعالى اوزرلرينه بلايى مسلط ايتدى پس اول مثل اولهجق كويك وصفنى بيان
ايدوب بيوردى (كانت آمنة مطمئنة) اول كوى ايچنده ساكن اولانلر ارباب شقاوتدن امين آرام
ايدرلردى (يأتيها رزقها رغدا من كل مكان) انلره كچنجك نسنه لرى هر يردن مستوفى كلور
(فكفرت بأنعم الله) پس ايزد ذو الجلالك نعمتلرين شكر ايتميوب انكار ايتديلر (فأذاقها الله
لباس الجوع والخوف) صكره حق جل وعلا اول كوى خلقنه كيلجك نسنه كبى كندولرين قبليان
آجلغك وقورقونك ضررينى يتشردى (بما كانوا يصنعون) ايشلدكلرى اشيا سببيله (ولقد
جاءهم رسول منهم) قسم اولسونكه مكه خلقنه كندو عشيرتلرندن اولان محمد المصطفى
خدادن رسالتله كلدى (فكذبوه) پس آنى تكذيب ايتديلر (فأخذهم العذاب) درعقب
كندولرين اشكنجه الدى (وهم ظالمون) اول حالده كه كندولر ستمكاردرلر (فكلوا مما رزقكم الله)
پس حق جل وعلا سزه روزى قيلديغى اشيادن ييكز (حلالا طيبا) پاكيزه حرامله قارشمامش اولديغى
حالده (واشكروا نعمت الله) وخدانك نعمتنه معترف اولوب ذات باهر الصفاتنه حمد وثنا ايدك
(ان كنتم اياه تعبدون) اكر كندويه يالكز عبادت ايدرايسكز (انما حرم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير)

بوندن اوزكه بر نسنه يوقدركه حق جل وعلا اوزريكزه حرام قيلدى بوغازلنميوب اولمشى وقانى
وطوكوزانى (وما اهل لغير الله به) دخى اوزريكزه حرام اولدى شول نسنه كه بوغازلنديغى
محل تكرينك نامندن اوزكه بر نام ذكر اولنه (فمن اضطر غير باغ ولا عاد) پس بر كمسنه كه
بو محرماتك بريسين ييمكه محتاج اولدى اول حالده كه نه طالب لذات اوله ونه حاجتندن ارتوق
ييمش اوله (فان الله غفور رحيم) بى شبهه كه تكرى تعالى مضطر اولانك كناهن عفو ايدوب اول
خصوصده رخصت ويرمكله اكا مهربانلق ايتمشدر (ولا تقولوا لما تصف ألسنتكم الكذب)
وديللريكز وصف ايتدوكى يلاندن اوترى ديمكز (هذا حلال) بو حلالدر يعنى بحيره وسائبه
قارنلرنده اولان يوريلر ايركشيلريمزه حلالدر (وهذا حرام) وبو حرامدر يعنى بو يورلرك
قارنلرنده اولانلر ديشيلريمز اوزره حرامدر حاصل كلام بوكه لسانكز اوزره جارى اولان
سوزله دليلسز بر شيئى تحريم وتحليل ايتمك (لتفتروا على الله الكذب) تا كه تكرى تعالى
اوزره يلانى بغليه سز (ان الذين يفترون على الله الكذب لا يفلحون) تحقيقا كه تكرى
تعالى اوزره يلانى بغليانلر قورتلمزلر (متاع قليل) ايتدكلرى تحليل وتحريم براز منفعتدر
(ولهم عذاب اليم) وكندولره بر دردلو اشكنجه اولور (وعلى الذين هادوا) دخى يهوديله تدين
ايدن كمسنه لر اوزره (حرمنا ما قصصنا عليك من قبل) حرام قيلدق شول نسنه كه
بو سوره نازل اولمدن اول سوره انعامده اوزريكه اوقوديغمز اشيايى حرام قيلدق (وما
ظلمناهم) واول اشيايى اوزرلرينه تحريم ايتمكزده انلره ستم ايتمدك (ولكن كانوا انفسهم
يظلمون) ولكن كندولر جانلرينه ستم ايدرلرديكه نامعقول ايشلر ارتكاب ايدوب اول
اشيانك تحريم اولنمسيله معاقب اولديلر (ثم ان ربك للذين عملوا السوء بجهالة) پس
بى شبهه كه پروردكارك شول كمسنه لركه نادانلق سببيله بدلكى ايشلديلر (ثم تابوا من بعد
ذلك واصلحوا) درعقب اول بدلكدن صكره توبه ايدوب ايولك ايتديلر (ان ربك من بعدها)
على التحقيق پروردكارك توبه ايتدكلرندن صكره (لغفور رحيم) البته اول بدلكى مغفرت
ايدوب توبه ايدنلرى احسانله اسركر (ان ابراهيم كان امة) تحقيقا كيم حضرت ابراهيم خليل بر امت
ايدى يعنى جميع كمالاته جامع بر ذات شريف ايدى (قانتا لله) خدانك فرمانه مطيع ومنقاد ايدى
(حنيفا) جميع اديان باطله دن يوز چويرمشدى (ولم يك من المشركين) وارباب شركدن
دكل ايدى نته كه قريش انلردن اولديغن زعم ايدرلردى (شاكرا لانعمه) حق سبحانه وتعالينك نعمتلرينه شكر

ایله بجیکی (اجتباه) پیغمبرلکه آنی منتخب قیلدی (وهداه الی صراط مستقیم) ومقصد اعلایه ایلتدی
(وآتیناه فی الدنیا حسنة) وبو جهانده اکا بر ایولك ویردك که جمیع خلقه کندینی سودردی
بو رتبه ده که قمو اهل ملل اکا انتساب ایدوب مدح وثناسن ایدرلر وکوزل اولاد وعمر طویل کالحسانیدی
(وانه فی الآخرة لمن الصالحین) وبی شبهه کیم حضرت ابراهیم اوبر جهانده اهل جنتدندر (ثم
اوحینا الیك) صکره یا محمد فرشته ایله سکا خبر کوندردك که (ان اتبع ملة ابراهیم) توحید
خصوصنده واکا دعوت ایتمده حضرت ابراهیمك ملتنه پیرو اول (حنیفا) حضرت ابراهیم ادیان
باطله دن حقه میل ایتمش (وما کان من المشرکین) واهل شرکدن دکل ایدی بلکه اهل توحیدك
مقتداسیدی (انما جعل السبت علی الذین اختلفوا فیه) بوندن اوزکه برنسنه یوقدر که شنبه نك
تعظیمی لازم قیلندی شول کیمسنه لره اوزرکه شانلرنده پیغمبرلری اوزره اختلاف ایتدیلر وآنلر یهود
طائفه سیدر که حضرت موسی کندولره دیدی جمعه کوننك تعظیم ایدك سوزین قبول ایتمیوب
دیدیلر سبت کوننك تعظیمك ایسترز زیرا او بر کوندر که ایچنده حق جل وعلا کوکك ویرك
یراتمسندن فارغ اولدی پس حق سبحانه وتعالی شنبه کوننك تعظیمن کندولره لازم ایدوب
تعظیمنده اوزرلرینه چوق تشدید ایتدی (وان ربك لیحکم بینهم یوم القیمة) وبی شبهه کیم
پروردکارك آرالرنده حکومت ایدر روز جزاده (فیما کانوا فیه یختلفون) اول نسنه ده که ایچنده
اختلاف ایدرلردی (ادع الی سبیل ربك) پروردکارك یولنه یعنی دین اسلامه خلقی دعوت
ایت (بالحکمة) حقی آشکار ایدن وشبهه لرك قالدرن دلیللر ایله (والموعظة الحسنة) وکوزل
اولان پندلر واوخطابات مقنعه وحکایات نافعه در (وجادلهم بالتی هی احسن) ومعاندلر له
غایتله مستحسن اولان مجادله ایله مباحثه ایت (ان ربك هو اعلم بمن ضل عن سبیله)
تحقیقا که پروردکارك کندوسی ایو بیلور رسول کیمسنه که طریق حقدن کمراه اولدی (وهو
اعلم بالمهتدین) وکندو دوغری یوله بولانلری داناتردر هر کیمسنه نه (وان عاقبتم) واکر بر کیمسنه
عقوبت ایدرسز (فعاقبوا بمثل ما عوقبتم به) عقوبت اولندیغکز کبی برعقوبت ایدك
(ولئن صبرتم) قسم اولسونکه اکر صبر ایدوب عقوبتلرندن واز کچرسز (لهو خیر للصابرین)
بی شبهه که صبر ایتمك ارباب صبره انتقام المقدن یکرکدر (واصبر وما صبرك الا بالله)
وقاتللرکه قاتللنمغك بر کیمسنه همتیله دکلدر الا تکرینك توفیق وارادتیله (ولا تحزن علیهم)
واهل کفر اوزره ایماندن یوز چویردکلرندن اوتری غمناك اولمه (ولا تك فی ضیق مما یمکرون)

وایتدکلری حیله لرجهتندن طارلقده اولمه (ان الله مع الذین اتقوا والذین هم محسنون) بی شبهه کیم خدا جل وعلا
پرهیز ایدنلر ایله درکه انلره نصرت ومعونت ایدر وشول کیمسنه لر ایله درکه کندولر
احسان صاحبلریدر یعنی انلر همیشه احسان ایدر

سورة الاسراء مکیة وهی مائة واحدی عشر آیة

بسم الله الرحمن الرحیم

(سبحان الذی اسری بعبده لیلا) شوایب نقصدن تنزیه ایدرم شول پروردکاریکه کندو قولنی
یعنی محمد المصطفایی کیجه نك برآز مقدارنده کوتوردی (من المسجد الحرام) مکه مکرمه نك محترم
مسجدندن (الی المسجد الاقصی) مکه دن اوزاق اولان مسجده دك یعنی بیت المقدسه دك
(الذی بارکنا حوله) شول بیت مقدسکه دینك ودنیانك برکاتنی چوره سنده قیلدق زیرا
اول بقعه مبارکه حضرت موسی عصرندن پیغمبرلرك عبادتخانه سی اولدی واطرافنده اولان اشجار
وانهار حسابه کلمز (لنریه من آیاتنا) تاکه قدرتمزك نشانلرندن برمقدار کندویه کوستره لم
(انه هو السمیع) تحقیقا کیم حق جل وعلا کندو در محمدك اقوالنی ایو ایشیدن (البصیر) آنك
افعالنی کما ینبغی کورن پس انلره کوره کندویه اکرام ایدوب مقرب قیلادر روایتدرکیم حضرت صلی الله
علیه وسلم یاتسو وقتندنصکره ام هانی خانه سنده یاتر ایکن جناب رب العزتدن حضرت
جبریل کلوب کندوبی خوابدن قالدروب براقه اوزره بندردی بعده طرفة العینده مسجد
اقصایه واردی اندنصکره سمواته عروج ایدوب رب العزتی کوزیله مشاهده ایلدی وکندویه
نیجه خطابلر ایتدی نته که کتب احادیث وسیرده مسطوردر وبودکلو مکانلری کشت وکذار
ایتدکدنصکره مکاننه رجوع ایلدی وهنوز دوشکی صووومدی وبو قدر مسافه براز مدتله قطع
ایتمك استبعاد اولنمامق کرکدر زیرا قدرتك میدانی واسعدر بوندن زیاده یه تحمل وار
وبو حالی اهل رسوخ شمسك سیرندن تحقیق ایتدیلر آنك جرمی یوز التمش کره کره ارض کبی
کلور واو دقیقه نك اقل قلیلنده جرمی قدر مسافه قطع ایدر پس سرور کائنات عنایت
ربانیه ایله طرفة العینده سیاحت سموات ومافیهایی ایتسه محل ریب دکلدر بعده
صباح وقتی اولدقده حضرت صلی الله علیه وسلم بو احوالی قریشه نقل ایلدیکی چون فهملرینه کوره
بو ایش بر امر محال کوردیلر عجبلندیلر وایمانه کلمشلردن بعض کیمسنه مرتد اولدی وبعضیلری
ابی بکره واروب دیدیلر دوستك بویله سوز سویلیور حضرت ابی بکر رضی الله عنه انلره توجه

اوزره جواب ویردیکه بو کلامی دیدیکی ایسه سوزنده مصدق قدر دیدیلر سن بو کونه سوزده اکا تصدیق یوق کوررسن بیوردیکی اندن اوزاق اولان شیئده الی تصدیق ایدرم و اولکوندن صدیق ایله تلقیب اولندی و بعض کسنه لر بیت المقدسك وصفك صوردیلر همان بیت المقدس کندویه نمایان اولوب وصف ایتدی آنك وصفنی ایشیدنلر نه دیدیلر وصفده خطا ایتمدیکی پس دیدیلر بزه اول سمتدن کلان دوه کاربانمزدن برخبر ویر حضرت صلی الله علیه وسلم اول دوه لرك صاحبیسندن واحوالندن خبر ویروب دیدیکه فلان کون کونشك طلوعی محلنده مکه یه واصل اولورلر قافله نك ایلروسنده سیاهچال براق دوه بورر محل معهوده کلیجك قریش یول باشنه چیقوب کوردیلر حضرت صلی الله علیه وسلم وصف ایتدوکی منوال اوزره دوه لر کلدی بو احوالی مشاهده ایتدیلر و بر بیسی ایمانه کلمدی بیلمك کرککیم معراج حضرتك روحیله یا بدنیله اولدیغنده اختلاف واقع اولمشدر اکثر علما بونك اوزره درلرکه بدنله واقع اولدی و بو محلك تفصیلی کتب احادیث و سیرده مذکوردر (وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ) دخی حضرت موسی یه توراتی ویردك (وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِبَنِي إِسْرَائِيلَ) و آنی یعقوبك اولادینه رهنمالق قیلدق تاکه (أَلَّا تَتَّخِذُوا مِنْ دُونِي وَكِيلًا) بندن اوزکه بر اعتماد ایدیجك معبود ایدنمیه ك (ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ) ندا اوزره منصوبدر یعنی ای حضرت نوحله کمیده قالدردیغمز کسنه لرك اولادی بکا اعتماد ایدك (إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا) تحقیقا که حضرت نوح خدانك نعمتلرینه معترف چوق حمد وثنا ایدیجی بر بنده ایدی (وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ) و یعقوب اوشاقلرینه بر مقضی حکم توراتده کوندردك (لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ) کیم البته بر یوزنده ایکی کره فساد ایدرسز اولکیسی توراتك احکامنه مخالفت ایتملری و حضرت شعیانی اولدرملری و ایکنجیسی حضرت یحیانی قتل ایتملری و حضرت عیسانك صلبنه ایتدکلری قصد ایدی (وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا) والبته بر بیوك یوجه لنمك یوجه لنورسز یعنی طاعتدن سرکشلك ایدوب حدودی تجاوز ایدرسز (فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا) پس ایلکلرینك وعده سی کلدکده (بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا) بزه مخصوص بر قوللری اوزریکزه مسلط قیلدق کوندردك بو مخصوصلك خلقت مخصوصلغیدر زیرا انلردن مراد بابل اوزره بهراسفك عاملی بخت نصر و توابعیدر که (أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ) جنك خصوصنده قتی زور ایه لری (فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ) پس قتل و اسیر و غارت ایتمکلك طلبنه اوطه لرك اورته سنه تردد ایتدیلر (وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا) و عقابلری بر ایشلنملی وعد ایدی مرویدر کیم قچن بخت نصر اوزلرینه غلبه ایدوب علمالرین

و بیوکلرین قیردی و توراتی یاندردی و بیت المقدسی ویرانه ایتدی و یتمش بیك نفس اسیر ایتدی (ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكَرَّةَ عَلَيْهِمْ) صکره سزه دولت و غلبه یی دوندردك اول کیمسنه لره اوزره که کندولرین اوزریکزه مسلط قیلمشدق واول ایله اولمشدیکه اسفندیارك اوغلی بهمن که دده سی بهراسفدن ملکه وارث اولدقده بنی اسرائیلك جمیع اوشاقلرینه شفقت ایدوب شام شریفه دوندردی و اوزرلرینه حضرت دانیالی پادشاه دکدی پس شام زمیننده قلان بخت نصرك توابعی اوزره مسلط اولدیلر (وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ) و اموال و اوغلانلرله سزه مدد ایتدك یعنی ایکیسنده بر برکت صالدقکه چوق اولدیلر (وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا) و جنکه کیدوب جمع اولانلرك جهتندن اولکی جمعیتکزدن زیاده سزی قیلدق (إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ) اکر ایولك ایدرسز کندو جانلریکزه ایولك ایدرسز (وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا) و اکر بدلك ایدرسز کندوکزه ایدرسز (فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ) پس قچنکیم صوکنکی عقابك وعده سی کلور (لِيَسُوءُوا وُجُوهَكُمْ) معهود قوللریمزی کوندررز تاکه یوزلرکزی یمان ایده لر یعنی تاکه آثار غم و قساوت اوزلرینه ظاهر اوله (وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ) و تاکه بیت المقدسك مسجدینه کیره لر (كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ) نته که ایلك کره اکا کیردیلر (وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيرًا) و تاکه غلبه ایتدکلری شیئی بر خوش هلاك ایده لر و بو قصه ده ارباب تاریخك چوق اختلافی وار اشهر اقوال بوکه حق سبحانه و تعالی فرس طائفه سن بردخی اوزلرینه مسلط قیلدیکه اکثرلرینی طعمه شمشیر ایتدیلر کوردیلرکه قچن اوزلرینه کمال غلبه لری اولدی سردار اولان کسنه قربانلرك اهلرینه کیردیکی آنده بر قینار قان کوردی انلردن تصور دیکه بو قان نیچون قینور دیدیلر بو بزم قربانلرك قانیدرکه بزدن مقبول اولمدی دیدی بکا خبرك صحیحنی سویلکز دیدیلر صحیحی دیدوکمز سوزدر بو جوابله اکتفا ایتمیوب کندولردن نیچه بیك آدم قتل ایتدی واول قان سکون ایتمدی بعده کندولره دیدی خبرك صحیحنی بکا اعلام ایدك یوقسه سزی قیررم بو خبری ایشیدنلر دیدیلرکه کرچکی بودرکه بو قان حضرت یحیانك قانیدرکه کندوبی ناحق یره اولدردك کندولره دیدی پس بوکونه ایشدن اوتری حق سبحانه و تعالی سزدن انتقام الور بعده دیدی ای یحیی پروردکارکه و پروردکاریمه معلومدر اولدیکه سنك یوزندن عشیرتك نیچکدی خدانك اذنیله ساکن اول یوقسه جمله لرین قیررم بو کلامدن صکره باذن الله ساکن اولدی (عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ) شاید صوکنکی وقعه دن صکره حق جل و علا سزی اسیرکه (وَإِنْ عُدْتُمْ عُدْنَا) و اکر ایکنجی وقعه دن صکره فسق و فجوره دونرسز بز دخی عقوبتکزه دونرز (وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا) و ارباب کفر ایچون دوزخی زندان قیلدق

وبوندنصكره بنی اسرائيل فسقه دوندیلرکه محمد المصطفانك تكذيب ايتديلر پس حق جل وعلا كندولری
اوزرلرینه مسلط ایتدیكه قتل ایله وجلاء وطن ایله وجزیه الیمسیله كندولرین معاقب قیلدی
(ان هذا القرآن يهدي للتي هي اقوم) تحقيقا كه قرآن عظيم الشان طوغری يول كوستر رسول حالنه كه
كندوسی جميع حالاتك اعدليدر (ويبشر المؤمنين الذين يعملون الصالحات) وكوزل اعمال
ایشلیان اهل ایمانه مژده لندردر (ان لهم اجرا كبيرا) على التحقيق كندولره براولو اجرت مقرردر
(وان الذين لا يؤمنون بالآخرة) دخی اهل ایمانی مژده لندرركيم صونكی سرایه ایمان كتورمیانلر
(اعتدنا لهم عذابا اليما) كندولره بردردناك شكنجه اماده قیلدق (ويدع الانسان بالشر)
وادم اوغلی غضبی محلنده نفسی ومالی اوزره برمازلكله دعا ایدر (دعاءه بالخير) ایولكله دعا
ایتدوكی كبی (وكان الانسان عجولا) وآدم اوغلی شتابا یدیجی ایدی خاطرینه خطور ایدن شیئك
وقوعنه تيزليوب عاقبته تأمل ايتمز (وجعلنا الليل والنهار آيتين) وكیجه وكوندزی ایكی
نشان قیلدقكه بری بری اردنده كلوب برقرارده سیرلری اولمغله قادر مختارك وجودینه
دلالت ایدر (فمحونا آية الليل) پس كیجه اولان آیتی ایشغله محو ایتدك (وجعلنا آية النهار
مبصرة) وكوندز اولان آیتی ایشغله قیلدق (لتبتغوا فضلا من ربكم) تاكه كوندزك ایشغنده
پروردكاركزدن صدور ایتمش اسباب معیشتی طلب ایده سز (ولتعلموا عدد السنين والحساب)
وتاكه يللرك صايسی ووعده لرك حسابيله سز (وكل شيء) وامور دينيه ودنيويه دن
محتاج اولديغكز هر نسنه (فصلناه تفصيلا) انی برخوش بیان ایتدك كه هیچ التباسی
قبول ایتمز (وكل انسان الزمناه طائره في عنقه) وهر آدمه عملنی وكندويه مقدر اولان شیئی
بوينده طوق كبی كندويه ملازم قیلدقكه اصلا كندوسندن منفك اولماز (ونخرج له
يوم القيامة كتابا) وروز قیامتده كندويه اعمالی ایچنده یازلمش برصحیفه چیقارورز (يلقاه
منشورا) جميع اعمالی كندويه نمایان اولمق ایچون انی آچلمش كورر پس كندويه دینلور (اقرأ كتابك)
صحيفهٔ اعمالكی اوقی (كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا) بوكون كندو جانك اوزریكه حسابا
جهتندن كافيدر (من اهتدى) هركیم طوغری یولی بولوب ایچنده كیدرسه (فانما يهتدي
لنفسه) بوندن اوزكه برشی یوقدركه كندو جانه یول بولمش اولدی (ومن ضل فانما يضل
عليها) وهركیم ازغون اولدیسه فقط كندو جانی اوزره ازغون اولور (ولا تزر وازرة وزر
اخرى) وبریوك چكیجی جان بریوك چكیجی جانك یوكنی چكمز (وما كنا معذبين حتى نبعث رسولا)

وبرطائفه تعذيب ايديجك كل ايدك كندولره بر پيغمبر كوندرمينجه (واذا اردنا ان نهلك قرية) دخی چون
ارادهٔ عليه مز بركوی خلقنك هلاكته تعلق ايدر (امرنا مترفيها) اول كويك ارباب تنعمنه فرمان
ايلدك يعنی انلره مرسل اولان پيغمبرك لسانی اوزره طاعت ايتمكه كندولره فرمان ايلدك
(ففسقوا فيها) پس فرمانه مخالفت ايتملری اجلدن ايچنده حدودی تجاوز ايتديلر (فحق عليها
القول) پس حكم ازليده سبقت ايدن كلمهٔ عذابك اولسی اوزرلرینه واجب اولدی (فدمرناها تدميرا)
درعقب اول كويك خلقنی اهلاك ايتمكله كندوبی دیبدن ويرانه قیلدق (وكم اهلكنا من القرون
من بعد نوح) دخی حضرت نوحدن صكره زمانه لرخلقندن نیجه كسنه لری نابود قیلدق (وكفى
بربك بذنوب عباده خبيرا بصيرا) پس پروردكارك قوللرینك كناهلرینه دانالق وبینالق جهتندن
كافیدركه پنهان واشكارا اولنمش كناهلر كندويه نمایاندر (من كان يريد العاجلة) هركیم سريع الزوال
دنیانك لذاتنی ایستر (عجلنا له فيها ما نشاء) اكا دنیاده نعمتلردن ایستدوكمز شیئی تیزلرز
(لمن نريد) له لفظندن بدل بعضدر یعنی ایستدوكمز كسنه یه آنی تعجیل ايدرز (ثم جعلنا له
جهنم) صكره دوزخی اكا اماده قیلدق (يصلاها) اكا كیرر (مذموما) مدح اولنمامش (مدحورا)
خدانك رحمتندن سورلمش (ومن اراد الآخرة وسعى لها سعيها) وهركیم اخرتی طلب ایدوب تحصیل
ایتمك ایچون اكا لائق اولان چالشمغی چالشدی (وهو مؤمن) وحال بوكه اول كیمسه خدانك
وحدانیتنه وپيغمبرك رسالتنه تصدیق ایتمشدر (فاولئك كان سعيهم مشكورا) پس اولكروهك
آخرتك طلبنه وایمانه جامع اولدیلر حق تعالی قتنده چالشمقلری مقبول ایدی (كلا نمد) مذكور اولان
ایكی كروهك هربرینه مدد ایدوب عطا ایدرز (هؤلاء وهؤلاء) كلا لفظندن بدلدر یعنی اول
كروهه كفایتلری قدر واول كروهه همتلری قدر مدد ایدرز (من عطاء ربك) پروردكارك
احسانندن (وما كان عطاء ربك محظورا) دخی پروردكارك ویركیسی منع اولنمش دكلدی
یعنی كندو عطاسن دنیاده تفضل طریقیله هرمؤمن وكافردن منع ایتمز (انظر كيف فضلنا
بعضهم على بعض) بق نیجه خلقك برمقداریني برمقدارلری اوزره ایلرو طوندق رزق خصوصنده
(وللآخرة اكبر درجات) وبی شبهه كیم اوبرجهانك پایه لری بیوككدر (واكبر تفضيلا) وایلرو
طوتمق جهتندن غایتله اولودر یعنی آخرتده اولان تفاوت دنیانك تفاوتندن غایتله چوقدر
زیرا انده اولان تفاوت جنتله وپایه لریله در وجهنمله وطبقه لریله در (لا تجعل مع الله
الها آخر) ایزد ذو الجلال ایله برآخر معبود قیلمه (فتقعد مذموما مخذولا) كه اكر آنی ایشلرسن

جمیع خصال ذمیمه جامع خدانك طرفندن جمله خیراتدن محروم اولورسن یعنی نفسك اوزره
جمع ایتمه ملائکه نك ومؤمنلرك ذمنی وخدانك عدم توفیقنی (وَقَضَى رَبُّكَ) دخی پروردکارك
برقطعی حکم ایتدیکه (أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ) کندوسندن اوزکه برکیمسه‌یه عبادت ایتمیه‌سز
(وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا) واتایه وانایه بریخشی ایولك ایده‌سز (إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا
أَوْ كِلَاهُمَا) اکر یانکده بریسی یا ایکیسی پیرلکه ایرشور (فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ) خدمتلرنده اغرلنوب
تضجر افهام ایدن سوزی انلره ایراد ایتمه (وَلَا تَنْهَرْهُمَا) واوزرلرینه چیغرمه (وَقُلْ لَهُمَا
قَوْلًا كَرِيمًا) واوف دیه‌جك یرده انلره برکوزل سوز سویله (وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ) وآنلره
تذلل وتواضعك قنادینی الچق قیل (مِنَ الرَّحْمَةِ) اوزرلرینه زیاده ایتدیکك شفقتدن یعنی
انلره شفقت یوزندن زیاده تواضع ایله زیراسکا محتاج اولمشلردر وحالبوکه سن قوغلقده‌ن
زیاده کندولره محتاج ایدك (وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا) دخی سویله ای پروردکارم انلری اسرکه (كَمَا
رَبَّيَانِي صَغِيرًا) کوچکلکمده بنی بسلیوب شفقت ایتدکلری کبی (رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ)
پروردکارکز طبیعتلرکزده والدینك اکرام وعقوقلرندن اولان سننه یه داناتردر (إِنْ تَكُونُوا
صَالِحِينَ) پدر ومادرك خدمتندن کوزل اعمال قصدنده اولورسکز (فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ
غَفُورًا) بی‌شبهه کیم خدای متعال والدینك خدمتلرنده قصور ایتمکدن توبه ایدنلره غایتله
مغفرت ایدیجیدر (وَآتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ) دخی سنکله قرابت صاحبی ولانه اوزریکه لازم اولیجق
نسبتیله یتشتر صله‌ٔ احسان وکوزل عشرت کبی حضرت ابوحنیفه رحمه الله بیوردیکه قرابت
صاحبی فقیر ومحرم اولیجق حق بوکه اوزرینه انفاق اولنه وبعض علما دیدیکه ذوالقربادن
مراد حضرتك اقاربیدر (وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ) دخی یوقسله ویاننده مالی اولمیان مسافره
حقنی ویر (وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا) دخی مال مقوله‌سن لازم اولمیان یره صرف ایتمه (إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ
كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ) تحقیقا که مسرف اولانلر شیطانلرك برادرلریدر یعنی شرده انلره مشابهدرلر
(وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا) وشیطان قسمی پروردکارینك نعمتنه منکر ایدی (وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمُ)
واکر ذی القربی ومساکین وابن السبیلدن اوتنوب یوزچویررسن (ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ)
پروردکارکدن بررزق طلب ایتدیکك حالده (تَرْجُوهَا) که اولدروزی کلمسنه امید بغلمشسن
تاکه ایجلندك انلره ویره‌سن (فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا) پس انلره برملایم سوز سویله تاکه انکله
کوکللرینه برخوشلق حاصل اوله حضرت جابردن مرویدرکه برکون سرور کائنات علیه افضل

الصلوات اوتورمش ایدی براوغلان کلوب دیدی یارسول الله انام سندن برکیملك کوملك ایستر حضرتك
یاننده برزاد بولنمامغله اکا بیوردی برساعتدن برساعته دك صبر ایت صکره بزه دون اوغلان
اناسنه کیدنجه اکا سویلدی وار حضرت صلی الله علیه وسلمه سویله انام آرقکده اولان
کوملکی سندن ایستر اوغلان کلوب حضرته بوسوزی سویلینجه حضرت بلاتوقف خانه سنه کیروب
ارقه سنده اولان کوملکی اوغلانه ویروب اوده عریان اوتوردی نماز وقتی اولنجه حضرت بلال اذان
ویردی خلق حضرتك نمازه چیقمسنه منتظر اولدیلر عریانلق سببندن نمازه چیقمدی حق سبحانه
وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَى عُنُقِكَ) والکی بوینکه بغلنمش
قیلمه (وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ) وآنی دوکلی آچمق آچمه بوایکی جمله بخلك واسرافك منعنه
تمثیلدر یعنی بخلك صفتیله متصف اولمه وعنوان اسرافله منعوت اولمه (فَتَقْعُدَ مَلُومًا
که تکری تعالی قتنده وخلق یاننده اسراف وتبذیر سببیله ملامت اولنمش اولورسن (مَحْسُورًا)
درمانده ومحتاج که اصلا برزادك اولمیه (إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ) تحقیقا که پروردکارك
ایستدوکی کسنه یه رزقی واسع قیلار (وَيَقْدِرُ) وایستدوکی کسنه‌یه طار قیلار (إِنَّهُ كَانَ
بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا) بی‌شبهه کیم حق جل وعلا کندو قوللرینك احوالنه دانا درست کوریجیدر
پس حکمتی اقتضا ایتدوکی شیئی آنلره ایصال ایدر (وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ) دخی
اوشاقلرکزی فقرك قورقوسندن اولدرمك (نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ) بز آنلره وسزه روزی
ویررز (إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا) تحقیقا که قتل اولنملری بربیوك کناه ایدی (وَلَا تَقْرَبُوا
الزِّنَا) دخی زنا فعلنه قصد ایتمك (إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً) که بی‌شبهه زنا فعلی بربدایش ایدی
(وَسَاءَ سَبِيلًا) وغایتله بریمان یول ایدی انك یولی (وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ) دخی جانی اولدرمك
(الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ) شول جانی که تکری تعالی آنك اولدرمسین حرام قیلدی (إِلَّا بِالْحَقِّ) مکر طوغریلغله
یعنی آنك قتله موجب برایش ایشلر قتل اولنمسی مباح اولور (وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا) وهرکیم ناحق
یره قتل اولندی (فَقَدْ جَعَلْنَا لِوَلِيِّهِ سُلْطَانًا) بی‌شبهه که آنك امورینه متولی اولوب وارث اولانه
برتسلط قیلدق قاتل اوزره (فَلَا يُسْرِفْ فِي الْقَتْلِ) پس اولدرمکده اسراف ایتمسون یعنی قاتلدن
اوزکه برکیمسه‌یی اولدرمسون (إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا) تحقیقا کیم ولی مقتول خدانك فرمانیله
وحکامك معاونتیله یاردم اولنمش ایدی (وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ) دخی اوکسزك
مالنه بروجهله یقلشمك مکر برطریقله که کندوسی غایتله کوزلدر یعنی یتیمك مالنه سزه وجه

معقول ایله تصرف ایتمك جائزدر (حَتّٰى يَبْلُغَ اَشُدَّهُ) اولوقته دك كه او كسنه قوتنه ایرشور یعنی بالغ
اولنجه دك (وَاَوْفُوا بِالْعَهْدِ) دخی حق جل وعلا سزكله بغلدیغی پیمانی یرینه كتورك (اِنَّ الْعَهْدَ
كَانَ مَسْؤُلًا) تحقیقا كه پیمان بر مطلوب امر ایدیكه كندویی بغلیاندن ایفاسی طلب اولنور
(وَاَوْفُوا الْكَيْلَ اِذَا كِلْتُمْ) دخی اول محلكه بر نسنه اولچرسز اولچكی تمام ایدك (وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ
الْمُسْتَقِيمِ) دخی برابر اولان ترازو ایله چكك (ذٰلِكَ خَيْرٌ) اولچكی تمام ایتمك و درست ترازوده
چكمك یكركدر (وَاَحْسَنُ تَاْوِيلًا) دخی عاقبت جهتندن غایتله كوزلدر (وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ
لَكَ بِهِ عِلْمٌ) دخی تابع اولمه شول شیئه كه سكا انكله بربیلكی اولمیه (اِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ
وَالْفُؤَادَ) تحقیقا كه قولاق و كوز و كوكل (كُلُّ اُولٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْؤُلًا) بو اوچ عضوك
هر بری كندو نفسندن و تری صورلملیدر یعنی اندن صورولر كه صاحبك قنغی ایش ایله م
سنی استعمال ایدردی (وَلَا تَمْشِ فِى الْاَرْضِ مَرَحًا) دخی یر یوزنده تكبر یوریشی یوریمه (اِنَّكَ
لَنْ تَخْرِقَ الْاَرْضَ) كه بی شبهه سن یرك باصمغكله یری دله جك دكلسن (وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ
طُولًا) و باشكی یوقارو قالدرمغله اوزنلق جهتندن طاغلره ایرشیجك دكلسن (كُلُّ ذٰلِكَ
بو مقامده مذكور اولان یكرمی بش خصلت (كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا) بونلرك منهیاتی
مقوله سی پروردكارك قتنده بربد ایش ایدی (ذٰلِكَ مِمَّا اَوْحٰى اِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ) بو مذكور
اولان احكام پروردكارك فرشته ایله سكا كوندردوكی احكامدندر (وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهًا
اٰخَرَ) و ایزد ذو الجلال ایله بر آخر معبود قیلمه (فَتُلْقٰى فِى جَهَنَّمَ) كه دوزخده صالنورسن
مَلُومًا مَدْحُورًا) ملامت اولنمش خدانك رحمتندن سورلمش اولدیغك حالده (اَفَاَصْفٰيكُمْ رَبُّكُمْ
بِالْبَنِينَ وَاتَّخَذَ مِنَ الْمَلٰئِكَةِ اِنَاثًا) استفهام بو مقامده انكار ایچوندر یعنی لایق و روامیدر كه
حق سبحانه و تعالی سزی اركككلر ایله مخصوص قیله و كندو فرشته لردن قیزلر ایدنه بو ایش غایتله
مستبعددر (اِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا) بی شبهه سز اولو سوز سویلرسز (وَلَقَدْ صَرَّفْنَا
فِى هٰذَا الْقُرْاٰنِ) و تحقیقا كیم بو قرآنده وجوه متعدده ایله بر معنایی ایراد ایتدك (لِيَذَّكَّرُوا) تا كه
نصیحت پذیر اوله لر (وَمَا يَزِيدُهُمْ اِلَّا نُفُورًا) و معاند اولان كافرلره ارتمز الا حقدن اوركمك
(قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ اٰلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ) سویله اكر خدا ایله متعدد معبودلر اولسیدی نته كه
اهل شرك دیرلر (اِذًا لَابْتَغَوْا اِلٰى ذِى الْعَرْشِ سَبِيلًا) البته اول وقت عرش ایه سنه
بر یول ایدنورلردی كه آنك ازاله سنه سعی ایدرلردی نته كیم ملوك بری بریله ایشلر

سُبْحَانَهُ) حق جل وعلا ذاتنه لایق اولمیان صفاتدن منزه اولدی (وَتَعَالٰى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا
دخی كفارك دیدوكی سوزدن بر اولو یوجه لنمك یوجه لندی (تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوَاتُ السَّبْعُ وَالْاَرْضُ
وَمَنْ فِيهِنَّ) و كندویه یدی كوك و زمین و ایچلرنده اولانلر تنزیه كتوردلر (وَاِنْ مِنْ شَيْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ
بِحَمْدِهِ) و هیچ بر نسنه یوقدر الا خدانك مدح و ثناسنه مقارن اولدیغی حالده تنزیه ایدر (وَلٰكِنْ
لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ) ولیكن سز آنلرك تسبیحلرینی فهم ایتمزسز (اِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا) بی شبهه كه
حق جل وعلا حلیم ایدیكه عقوبتكزی تعجیل ایتمدی (غَفُورًا) سزدن توبه ایدنه چوق غفران ایدیجیدر
(وَاِذَا قَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ) و اولوقتكه قرآنی اوقورسن (جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْاٰخِرَةِ
حِجَابًا مَسْتُورًا) آراكده و روز جزایه تصدیق ایتمیانلرك اراسنده بر كورنمز پرده قیلارز
چون قرآن عظیم الشان لفظ و معنا جهتندن معجز ایدی انی انكار ایدنلره اثبات ایتدی شول شیئه كه
كندولرین منع ایدر معناسی فهمندن و لفظنی ادراك ایتمكدن نسن بوردی (وَجَعَلْنَا عَلٰى قُلُوبِهِمْ
اَكِنَّةً اَنْ يَفْقَهُوهُ) و كوكللری اوزره پرده لر قیلدق تا كه قرآنی فهم ایتمیه لر (وَفِى اٰذَانِهِمْ وَقْرًا
و قولقلرنده بر آغرلق قیلدق تا كه انی ایشتمیه لر (وَاِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِى الْقُرْاٰنِ وَحْدَهُ) و قچن قرآنده
پروردكاركی یالكز اكوب انكله كفارك معبودلرین ذكر ایتمزسن (وَلَّوْا عَلٰى اَدْبَارِهِمْ نُفُورًا) حق
سوزی ایشتمكدن كسه لر اوزره قچرق دونرلر (نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ) بز داناترز شول شیئه كه
آنك سببیله استماع ایدرلر (اِذْ يَسْتَمِعُونَ اِلَيْكَ) قچن سنك سمتكه قولاق طوترلر (وَاِذْ هُمْ نَجْوٰى
و قچن كندولر راز سویلشورلر یعنی بز آنلرك مقصدلرینی بیلورز اولوقتكه سنك سمتكه
قولاق طوترلر و اولوقتكه بری بریله كیزلی سوز سویلشورلر (اِذْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ اِنْ تَتَّبِعُونَ
اِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا) مذكور قیل اول وقتی یا محمد كه ستمكار اولان مشركلر ضحاكواره دیرلر سز اویمزسز
الا بر سحر اولنمش كشیه (اُنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْاَمْثَالَ) بق نیجه سكا مثللری اوردیلركه سنی ساحر
و شاعر و مجنونه تشبیه ایتدیلر (فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا) پس طریق حقدن كمراه
اولوب طوغری یول بولمغه قدرتلری اولمدی (وَقَالُوا ءَاِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا) دخی كفار دیدیلر
ایا اولوقتكه بز كمكلر و اوفاق طپراق اولورز (ءَاِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا) على التحقيق
بز كوندرلمش قیلنورمیوز یرینكی یاردلمقده (قُلْ كُونُوا حِجَارَةً اَوْ حَدِيدًا) سویله طاش یا دمیر اولك
(اَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِى صُدُورِكُمْ) یا سینه لركزده بیوك طوتدیغكز نسنه دن بر یاردلمش اولك
البته بعد الموت زنده قیلنورسز (فَسَيَقُولُونَ مَنْ يُعِيدُنَا) پس بلا شبهه كیم دیرلر

اولدوغمزدن صکره بزی کیم زنده قیلار (قل الذی فطرکم اول مرة) سویله سزی اعاده ایدر شول پروردکارکه
ایلك کره طپراقدن سزی ایجاد ایلدی (فسینغضون الیك رؤسهم) بو کلامدن صکره تعجب واستهزا
یوزندن باشلرین سمتکه دپره درلر (ویقولون متی هو) ودیرلر بو بعث ونشرنه زمان اولور (قل
عسی ان یکون قریبا) سویله شاید آنك اولمسی یقین اوله (یوم یدعوکم فتستجیبون بحمده) اول کونکه
حق سبحانه وتعالی حضرت پیغمبرینی مدح وثناسیله ملتبس اولدیغکز حالده اجابت ایدرسز اخبار ده
کلمشدرکه خلق قبوردن چیقدقلرنده باشلرندن طپراغی سلکوب دیرلر سبحانك اللهم وبحمدك
(وتظنون ان لبثتم الا قلیلا) وقیامتك زحمتندن کمان ایدرسزکیم دنیاده اقامت ایتمدیکز الا
براز مدت (وقل لعبادی یقولوا التی هی احسن) دخی مؤمن اولان قوللریمه سویله کفاره دیسونلر
شول سوزیکه کندوسی غایتله کوزلدر (ان الشیطان ینزغ بینهم) زیرا علی التحقیق کیم ابلیس
شقی ارالرنده شر وعنادی تهییج ایدر (ان الشیطان کان للانسان عدوا مبینا) تحقیقا که ابلیس
شقی آدم اوغلنه عداوتی آشکارا بر دشمندر (ربکم اعلم بکم ان یشأ یرحمکم او ان یشأ یعذبکم)
بو کلام التی هی احسن کلمه سنه تفسیردر وما بینلرنده واقع اولان جملهٔ معترضه در پس معنی بویله
اولورکه قوللریمه سویله کفاره دیسونلرکیم تکریکز حالکزه اعلمدر ایسترسه سزی اسیرکر ایسترسه
سزی معذب قیلار (وما ارسلناك علیهم وکیلا) وسنی اوزرلرینه نکهبان کوندرمدك تاکه
ایمان اوزره کندولرین جبر ایده سن انجق سنی بشیر ونذیر کوندردك پس آنلره مدارا ایله واصحابکه
فرمان ایت آنلرله بحثی کچسونلر کنوردیلرکه قبیلهٔ قریش استبعاد ایدیلرکه ابوطالب اوکسزی
پیغمبر اوله وآچ وچپلاق اولان کسنه‌لر اصحابی اوله لر حق سبحانه وتعالی آنلرك کلامنی رد ایدوب
بیوردی (وربك اعلم بمن فی السموات والارض) دخی پروردکارك کوکلرده ویرده اولان کسنه‌لری
هر کسدن داناتردر پس نبوت وولایته ایستدوکنی انتخاب ایدر (ولقد فضلنا بعض النبیین علی بعض)
وبی شبهه کیم پیغمبرلرك برمقدارینی برمقدارلری اوزره ایلروطوتدق فضائل نفسانیه ایله غایتله متحلی اولدقلری
اجلدن وعلائق جسمانیه دن زیاده متبری اولدقلرندن اوتری نه کثرت اموال واتباع ایله آنلرك برمقدارینی
برمقدارلری اوزره تفضیل ایتدك (وآتینا داود زبورا) وحضرت داوده زبور کتابنی ویردك پس آنك
شرفی اول کتابله ایدی نه کندویه ویریلن پادشاهلقله ایدی (قل ادعوا الذین زعمتم من دونه) سویله
دعا ایدك شول کیمسنه‌لره کیم تکریدن اوزکه آنلری معبودلر کمان ایدردکز (فلا یملکون کشف الضر عنکم)
که فقر وقحط وخسته لك کبی بدلکی سزدن قالدرمغه قدرتلری یوقدر (ولا تحویلا) ونه اول

بدلکی سزدن قالدروب اوزکه یره صالمغه لیاقتلری وار (اولئك الذین یدعون) رسل
وملائکه دن اولکروه که کفار کندولره عبادت ایدرلر (یبتغون الی ربهم الوسیلة)
پروردکارلرینه طاعتله تقرب ایتمك ایسترلر (ایهم اقرب) بدل بعضدر یبتغون
لفظندن یعنی انلردن یقینرك اولان کسنه تکری تعالی یه طاعتله تقرب ایتمك
ایستر پس زیاده قربی اولمیان بالطریق الاولی تقرب ایتمك ایستر (ویرجون رحمته
ویخافون عذابه) دخی خدانك رحمتنه امید طوتمشلر وعذابندن قورقرلر پس نیجه
سز آنلری معبودلر کمان ایدرسز (ان عذاب ربك کان محذورا) بی شبهه کیم
پروردکارك اشکنجه سی صاقنیلمغه سزاواردرکه هرکس اندن صاقنه رسل
وملائکه یه وارنجه (وان من قریة الا نحن مهلکوها) وهیچ بر کوی یوقدر الاکه
بز آنك اهلنی موتله یا قیرمغله نابود قیلیجیلرز (قبل یوم القیمة) روز قیامت واقع
اولمدن اول (او معذبوها عذابا شدیدا) یا انی بر قتی اشکنجه ایله تعذیب ایدیجیلرز
(کان ذلك فی الکتاب مسطورا) بو خراب اولمقلری لوح محفوظده یازلمش ایدی
حدیث شریفده وارد اولمشدرکه کویلردن اك صکره ویرانه اولان مدینهٔ منوره‌در
(وما منعنا ان نرسل بالآیات) دخی قریش اقتراح ایتدکلری آیاتك کوندرمسندن
بزی برنسنه منع ایتمدی (الا ان کذب بها الاولون) الا عاد وثمود کبی کچمشلرك
تکذیب ایتمکلری اقتراح ایتدکلری آیاتی (وآتینا ثمود الناقة) وقبیلهٔ ثموده دوه‌یی
ویردك طلبلریله (مبصرة) کورمك آیه سی بربینه اولدیغی حالده (فظلموا بها)
پس آنی سکرلمکله کندو جانلرینه ستم ایتدیلر (وما نرسل بالآیات الا تخویفا)
ومقترح اولان آیاتی کوندرمزز الا استیصال ایدن عذابك اینمسندن کندولرین
قورقتمق ایچون پس اول آیات کلدکدن صکره ایمانه کلمزلرسه اوزرلرینه عذاب
نازل اولور (واذ قلنا لك) ویاده کتور اول وقتیکه سکا دیدك (ان ربك احاط
بالناس) بی شبهه کیم پروردکارك قریشی هلاك ایتدی بو کلام بدرك وقعه‌سنه
مژده در واز بس که برامر محقق الوقوعدر لفظ ماضیله تعبیر اولندی (وما جعلنا
الرؤیا التی اریناك الا فتنة) وعام حدیبیه ده سکا کوستردوکمز واقعه‌یی برنسنه
قیلمدق الا خلق ایچون برفتنه رؤیادکیم حضرت صلی الله علیه وسلم عام حدیبیه‌ده

كوردیکه کندوسی مکه یه کیروب افعال عمره یرینه کتوردی پس اول سنه مکه یه
توجه ایتدی مشرکلر کندوبی مکه یه کیرمکه قویمدیلر اهل نفاق بو حالی کوردکلرنده
اطالهٔ لسان ایدوب دیدیلر واقعه سوء رست چیقمدی وبیلمدیلرکیم حکم الهی
بونك اوزره واقع اولدیکه بو واقعه نك تعبیری سنهٔ آتیه اوله جقدر (والشجرة
الملعونة فی القرآن) دخی قرآن عظیم الشانده یعنی مذکور اولان اغجی قیلمدق الا برفتنه
واغجك ملعون اولمسندن مراد آنی اکل ایدنلرك ملعون اولملریدرکه چونکه اهل شرك دوزخ
ایچنده شجرهٔ زقومك بیتمسنی ایشتدیلر متعجب اولوب دیدیلر محمد ادعا ایدرکه
دوزخ طاشی یاندرر صکره دونوب دیر ایچنده آغج بتر بو برامر غریبدر ولکن
بیلمدیلرکه سمندلك تویینی آتشده یاندرمیان وه وه قوشی کوزی و قیزمش تمور ری
بوتد یغنده بغرسقلرین یاندرمیان پروردکار قادردرکه دوزخده برآغج بیدا
ایله کیم آتش آنی یاندرمیه (ونخوفهم) وانواع تخویفله کفاری قورقتدررز
(فما یزیدهم الا طغیانا کبیرا) پس اول تخویف آنلره براولو سرکشلکدن اوزکه
برنسنه آرترمز (واذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم) ویاده کتور چونکه فرشته لره دیدك
حضرت آدمه تعظیم یوزندن سجود ایدك (فسجدوا الا ابلیس) درعقب قولری
سجده یه واردیلر انجق ابلیس سجده ایتمدی واولحل که سجود ایتمدوکندن
اوتری حق جل وعلا کندوبی توبیخ ایتدی (قال ءاسجد لمن خلقت طینا) دیدی چامورد
براندیغك کیمسه یه سجده ایدرمی یم (قال أرأیتك هذا الذی کرمت علی) بردخی
ابلیس دیدی بکا خبر ویر بو کیمسه دنکه بنم اوزریمه آنی مفضل قیلدك
بنه کندوسن تفضیل ایتدك (لئن اخرتن الی یوم القیمة) جناب عزتکه قسم اکوبنی قیامت
کوننه دك صاغ قویرسن (لاحتنکن ذریته الا قلیلا) البته آزدرمغله اوشاقلرینه مستولی
اولورم مکرانلردن ازکیمسه لرکه آنلره مقاومت ایتمکه قدرتم یوقدر (قال اذهب
حق جل وعلا ابلیسه دیدی طلب ایتدکك شیئه وار یعنی حضور عزتمدن دور اول ایستدوکك
ایشه کیت (فمن تبعك منهم) پس حضرت آدمك اولادندن هرکیم سکا اویر (فان جهنم
جزاؤکم جزاء موفورا) بی شبهه کیم دوزخ سزاکزدر برسزاکه اصلا اکسکلکی
اولماز (واستفزز من استطعت منهم بصوتك) وانلردن بوینکلتمکه قادر اولدیغك

کیمسنه یی بوینکلتدر فساده دعوت ایتمکلکله (واجلب علیهم بخیلك ورجلك) وآنلر
اوزره آتلی ویایان اولان اتباع وانصارکله چیغر (وشارکهم فی الاموال والاولاد)
واموال واوشاقلرده انلره اورتاق اول یعنی انلره باعث اول که اموالی حرام
یردن قزانوب لازم اولمیان یره صرف ایده لر واوشاقلری دخی اسباب محرمه
ایله تحصیل ایده لر (وعدهم) وانلره باطل وعده لر ویر (وما یعدهم الشیطان الا غرورا)
وابلیس شقی الدتمقدن اوزکه انلره برشیء وعد ایتمز (ان عبادی لیس لك علیهم سلطان) تحقیقا کیم
مخلص اولان قوللرم سکا اوزرلرینه تسلط یوقدر (وکفی بربك وکیلا) وابلیسك شرندن
محفوظ اولمغه پروردکارك اعتماد ایتمك جهتندن کافیدر (ربکم الذی یزجی لکم الفلك فی البحر)
پروردکارکز اول قادر مختاردرکه کمی ی سزکچون دریاده یوریدر (لتبتغوا من فضله) تاکه
سزده اولمیان امتعه وقزانجی کندوکرمندن ایسته یه سز (انه کان بکم رحیما) بی شبهه کیم
ایزد جل جلاله سزی چوق اسیرکوایدیکه سزه اولمیان اشیانك اسبابنی سزه مهیا قیلدی تاکه
انلری آسانلکله تحصیل ایده سز (واذا مسکم الضر فی البحر) واول وقتکه دریاده غرقك خوفی
سزه دکه (ضل من تدعون) خاطرکزدن کیدر هرکیمسه که امور وحوادثکزده کندوبی چیغررسز
(الا ایاه) انجق ایزد ذوالجلال حضرتلریکه اولحل کندوسی خاطرکزه کلور غیریسی کلمز (فلما
نجیکم الی البر) پس اولوقتکه غرقدن بیابان طرفنه سزی قورتردی (اعرضتم) توحیدن
یوزچویروب بتلرك عبادتنه توجه ایتدکز (وکان الانسان کفورا) وبشر مقوله سی
نعمتلری انکار ایدیجیدر (أفأمنتم أن یخسف بکم جانب البر) غرقدن خلاص اولدیغکزدن
صکره امین اولدکزمیکه خدا عز وجل بیابان طرفنی سزکله چوکتره (او یرسل علیکم
حاصبا) یاخود امین اولدکزمیکه اوزریکزه برطاشلی روزکار یوللیه (ثم لا تجدوا لکم وکیلا)
صکره سزه برمعتمد کیمسه بولمزسزکه سزی اول بلادن صاقلیه (أم أمنتم أن یعیدکم فیه تارة
اخری) یاخود امین اولدیکزمیکه بردخی سزی دریاده دوندره (فیرسل علیکم قاصفا من الریح)
پس یلدن برقیزیجی نسنه اوزریکزه یولليه (فیغرقکم بما کفرتم) پس ایتدککز کفر سببیله
سزی صوده بوغه (ثم لا تجدوا لکم علینا) صکره سزه اوزریمزه بوله مزسز (به تبیعا)
آنك سببیله آردمزه دوشر برمطالبه ایدیجی (ولقد کرمنا بنی آدم) وتحقیقا کیم آدم
اوغوللرین حسن صورتله واعتدال مزاجله وعقل ایله وبنجه خصال ایله مکرم قیلدق

(وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ) دخی آنلری بیابانده بنلجك طوارلرله و دریاده کمیلرله قالدردق (وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ) دخی پاکیزه اولان طعاملردن آنلره روزی ایلدق (وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا) دخی براندیغمز اشیادن چوق نسنه اوزره آنلری شرف وکرامتله برابو تفضیل ایلدك (يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ أُنَاسٍ بِإِمَامِهِمْ) مذکور قیل اول کونیکه هرکروهی مقتدالری اولان شیئك نامیله چیغوررز یعنی هر امت پیغمبرلری آدیله ندا اولنورلر یا امت محمد یا امت عیسی کبی یلخود کتابلری آدیله یا اهل القرآن یا اهل الانجیل کبی یادین باینده برمقدم کسنه نك نامیله یا حنفی یا شافعی کبی (فَمَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ) پس اول کیمسه که نامهٔ اعمالی صاغ الیله ویریلور (فَأُولَئِكَ يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ) اولکروه نامهٔ اعماللرین اوقورلر (وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا) و برآدنی شئ ستم کورمش قیلنمازلر (وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ أَعْمَى) و هرکیم بو جهانده طوغری یی کورمکدن کور ایدی (فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَى) اول کیمسه او برجهانده دخی طریق نجاتی کورمکدن کوردر (وَأَضَلُّ سَبِيلًا) و یول بولمق جهتندن کوردن آزغوندر اول سببدنکه کورمکك استعدادی کندوسندن بالکلیه زائل اولدی کتوردیلرکه قبیلهٔ ثقیف سرور کائناته دیدیلر سکا ایمان کتوررز بو شرطله کم بزی بت پرستلك اوزره بر ییل قویه سن و نمازده رکوع و سجود ایتمیه لم و نه دکلو اوزریمزه ربا بورجی واربزدن ساقط اوله ونه قدرکه ربالو مالمز وار بزه اوله وطائف اولان مکانمزی مکهٔ مکرمه نك حرمی کبی محرم ایده سن واکر سندن خلق صوررلرکه نیچون بونلره بویله ایتدك سویله تکری تعالی بونکله فرمان ایتدی تاکه بو خصائصله عرب اوزره افتخار ایده لم پس حق جل و علا بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُونَكَ عَنِ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ) و تحقیقا کیم طائفهٔ ثقیف یقلشدیلرکه سکا کوندردوکمز احکامدن سنی دوندروب فتنه یه صاله لر (لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ) تاکه سکا وحی ایتدوکمز نسنه دن اوزکه اوزریمزه برشیء افترا ایده سن (وَإِذًا لَاتَّخَذُوكَ خَلِيلًا) واکر خواهشلرینه تبعیت ایدردك اول وقت سنی دوست ایدنورلردی (وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ) واکر مددیمزله سنی بکشترمسیدك (لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا) علی التحقیق یقلشدك کانلرك خواهشلرینه بر آز نسنه میل ایده سن (إِذًا لَأَذَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ) اولوقتکه آنلرك مرادینه میل ایتسیدك بو جهانده ایکی قات اشکنجه و آخرتده ایکی قات اشکنجه سکا ایدردك یعنی بو کونه ایشی سندن اوزکه برکیمسه ایتسیدی دنیاده و آخرتده کندویه برعذاب ایدردك اما سنك کبی برکامل الوجود عزیزدن صدور ایتسیدی ایکی جهانك عذابنی ایکیشر قات کندویه

ایدردك (ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا) صکره سکا اوزریمزه بر یاردمجی بوله مزسن که سنی عذابمزدن قورتره کتوردیلرکه کفار مکه حضرتی مکه دن اخراج ایتمکه مشاورت ایتدیلر وایلری بونك اوزره مستقر اولدیکه عداوتنی غایتله اظهار ایده لر تاکه ناچار قالوب مکه دن رحلت ایده حق سبحانه وتعالی بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (وَإِنْ كَادُوا لَيَسْتَفِزُّونَكَ مِنَ الْأَرْضِ) و بی شبهه یقلشدیلرکیم مکه خلقی دشمنلکله مکه زمیننده ن سنی ازعاج ایده لر (لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا) تاکه سنی آندن چیقارتده لر (وَإِذًا لَا يَلْبَثُونَ خِلَافَكَ) و اول وقتاویله ایدرلر سندنصکره اقامت ایتمزلر (إِلَّا قَلِيلًا) مکر بر آز مدت وفی الحقیقه بویله اولدیکه حضرت مکه دن چیقدقدنصکره آز مدت کچمدن بدر وقعه سنده رؤسالری هلاك اولدی (سُنَّةَ مَنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا) سندن اسبق پیغمبرلریمزدن کوندردوکمز کسنه لرك یولی یعنی حق سبحانه و تعالی طریقی بو کونه برقورمق قوردیکیم هر جماعتکه پیغمبرلرك تکذیب ایدوب اوراندن چیقاررلر البته آنلر هلاك اولنورلر (وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا) وهیچ طریقتمزه بر تبدیل و تغییر بوله مزسن (أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ) نمازی قیل کونشك قبهٔ فلکدن مغرب سمتنه میل ایتدوکی محل (إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ) کیجه نك قرانلغی یغلنجیه دك یعنی زوالدنصکره یاتسو وقتنه دك اویله و ایکندی و مغرب و یاتسو نمازلرین ادا ایت (وَقُرْآنَ الْفَجْرِ) حتی صباح نمازینی قیل (إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا) که بی شبهه فجر نمازی بر کورلمش نماز ایدی یعنی کیجه و کوندز فرشته لری آنی مشاهده ایدرلر (وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ) و کیجه نك بر مقداریتی نماز ایچون قالقوب ایچنده اویقویی ترك ایت (نَافِلَةً لَكَ) فرض اولان نمازلر اوزره سکا مخصوص بر ارتق فرض (عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا) شاید پروردکارك سنی بر پسندیده اولنمش مکانه کوندره و اول مقام شفاعت عظمی مقامیدرکه حضرت صلی الله علیه وسلم انك سببیله جمیع مخلوقات اوزره مشرف اولور (وَقُلْ رَبِّ أَدْخِلْنِي مُدْخَلَ صِدْقٍ) و سویله ای پروردکارم قبرده بنی برکوزل کیورتمك کیورت (وَأَخْرِجْنِي مُخْرَجَ صِدْقٍ) واندن بنی بر بکنیشی چیقارمق چیقار (وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا) دخی بکا سنك قتکدن بر ایو یاردم ایدیجی حجت قیل تاکه بکا مخالفت ایدن اوزره بنی منصور قیله (وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ) دخی سویله اسلام کلدی و کفر نابود اولدی (إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا) و تحقیقا که باطل بر مضمحل نسنه ایدی (وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ) دخی قرآن عظیم الشاندن ایندررز (مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ) شول نسنه که کندوسی اهل ایمانه امراض جهلدن شفا و اسرککدر (وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا) و ستمکار

اولانلره ویاندن اوزکه برشی آرترمز (واذا انعمنا على الانسان) وچون آدم اوغلی اوزره صحت ودولتکبو
اشیئی احسان ایدرز (اعرض ونا بجانبه) خدای یاد ایتمکدن یوزچوروب کند ونفسنی دور
قیلار (واذا مسه الشر) وچون فقر وخسته لك کبی بدلك کند ویه دکر (كان يؤسا) خدانك
لطف وکرمندن نا امید اولور (قل كل يعمل على شاكلته) سویله هدایت وضلالنده هرکس
کندو حالنه مشابه اولان طریق اوزره عمل ایدر (فربكم اعلم بمن هو اهدى سبيلا) پس پروردکارکز
کندوسی داناتردر سوك کیمسه نك حالنه که او طریق بولمق جهتندن نجیشی یول بولمشدر (ويسئلونك
عن الروح) دخی انسانك بدننه حیات ویرن شینك حقیقتنی سنك حضورده سورولر (قل الروح من امر ربي)
سویله روح دیدکلری نسنه پروردکارمك فرماننددر یعنی اول ماده واصلدن تولد ایتمش
برشی دکلدر انجق لفظ کن ایله وجوده کلمش خدانك مبدعاتندن برنسنه در (وما اوتيتم من العلم
الا قليلا) ودانشدن برنسنه ویرلمدیکز الا برآز شیء (ولئن شئنا لنذهبن بالذي اوحينا اليك)
وبی شبهه اکر ایسترز وحی ایله سکا کوندردوکمز نسنه یی قالدررز یعنی ایسترسك قرآنی صحیفه لردن
وسینه لردن محو ایدوب قالدررز (ثم لا تجد لك) صکره سنکچون بولمزسن (به علينا وكيلا)
انکله اوزریمزه بر نکهبان که آنی سکا دوندره (الا رحمة من ربك) لیکن پروردکارك طرفندن
بر اسیرکمك آنی سکا باقی قیلدی (ان فضله كان عليك كبيرا) بی شبهه کیم خدانك احسانی
اوزریکه بر اولو احسان ایدیکه سنی مرسل قیلوب اوزریکه کتابی ایندردوب آنی محفوظ قیلدی
(قل لئن اجتمعت الانس والجن على ان يأتوا بمثل هذا القرآن) سویله اکر آدمیلر وپریلر آنك اوزره
ییغلوب که بو قرآن کبی کتوره لر (لا يأتون بمثله) آنك کبی کتورمکه قدرتلری اولماز باوجودکه ارباب
فصاحت اولان عرب عرباءدرلر (ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا) واکر بری برینه ارقه لشمش
اولسه یدیلر (ولقد صرفنا للناس في هذا القرآن من كل مثل) دخی تحقیقا که بو قرآنده خلق ایچون
غرابتده مثل پایه سنده اولان هر معنایی بیان ایتدك (فابى اكثر الناس الا كفورا) پس خلقك چوغی
انکاردن اوزکه برنسنه قبول ایتمدی (وقالوا لن نؤمن لك) دخی اهل شرك جمله الزام اولندقلرندن
صکره دیدیلر سکا تصدیق کتورمزز (حتى تفجر لنا من الارض ينبوعا) مکه زمیننددن سن بزه
برکسلمز بکار چیقار منبعه (او تكون لك جنة من نخيل وعنب) یاخود سکا خرمادن واوزمدن
بر باغ اولوب (فتفجر الانهار خلالها تفجيرا) بر مقلری اراسندن آقیتدقمق اقتدار سن (او تسقط
السماء كما زعمت علينا كسفا) یاخود کمان ایتدیکك کبی کوکی اوزریمزه پاره پاره صالورسن (او تأتي

بالله والملائكة قبيلا) یاخود تکری وفرشته لری ایتدیکك دعوایه شاهد کتوره سن (او
يكون لك بيت من زخرف) یاخود سکا التوندن برخانه اوله (او ترقى في السماء) یاخود
کوکه نردبان ایله چیقه سن (ولن نؤمن لرقيك) ویالکز چیقمغکه تصدیق کتورمزز
(حتى تنزل علينا كتابا) اوزریمزه بر یازلمش نسنه ایندرمینجه (نقرؤه) که ایچنده تصدیقك
اولوب آنی بز اوقورز (قل سبحان ربي) سویله پروردکارم منزهدر که اوزرینه تحکم اولنه
(هل كنت الا بشرا رسولا) بن بر نسنه دکلم الا برکوندرلمش آدمی سائر رسل کبیکه کندولری
ویریلان شیدن اوزکه جماعتلرینه برشی کتورمزلردی نه آنکه آیاتك حکمی کندولره مفوض
اولوب تکری تعالی اوزره ایستدکلرینی تحکم ایدرلردی تاکه سز بنم اوزریمه بوکونه اشیایی
تحکم ایده سز (وما منع الناس ان يؤمنوا اذ جاءهم الهدى الا ان قالوا) وخلقی ایمان
کتورمکدن برنسنه منع ایتمدی هدایت کندولره کلدکده الا دیمه لری (ابعث الله بشرا
رسولا) تکری تعالی انسان مقوله سندن پیغمبر کوندردیمی یعنی محمد المصطفایه وقرآن
شریفه ایمان کتورمکدن برشبهه قالمدیکه کندولرین منع ایده مکر بشر مقوله سندن
پیغمبر کلسنك استبعادی (قل لو كان في الارض ملائكة يمشون) سویله اکر یریوزنده یورر
فرشته لر اولسیدی نته که آدم اوغللری انده یوردلر (مطمئنين) ایچنده سکنی ایتمشلر
(لنزلنا عليهم من السماء ملكا رسولا) البته کوکدن اوزرلرینه برکوندرلمش
فرشته ایندررردك یعنی کندو جنسلرندن بر فرشته اوزرلرینه منزل قیلاردق تاکه
انکله بولشوب تلقین العنه لیاقتلری اوله زیرا تعلیم وتعلمده تجانس مشروطدر (قل كفى
بالله شهيدا بيني وبينكم) سویله ارامده واراکزده شهادت ایتمك جهتندن تکری تعالی بسدر
(انه كان بعباده خبيرا بصيرا) بی شبهه حق سبحانه وتعالی قوللرینك اقوال واحوالرینه درست
داناکوریجیدر پس انلره کوره کندولرین مکافات ایدر (ومن يهد الله فهو المهتد) وهرکیمه
تکری تعالی طوغری یول کوستره مقصد اعلایه واصل اولان اودر (ومن يضلل فلن تجد لهم
اولياء من دونه) وهرکیمی که آزغون قیلار انلره حقدن اوزکه دوستلر بولمزسن که کندولرین
هدایت ایدرلر (ونحشرهم يوم القيمة على وجوههم) وروز قیامتده آنلری یوزلری اوزره
یوریمش اولدقلری حالده جمع ایدرز (عميا) کورلرکه کندولرین خوش حال ایده جك نسنه
کورمسونلر (وبكما) ولالرکه کندولرین مقبول اوله جق سوز سویلمیه لر (وصما

وضاغر آکه برمفرح سوز ایشتمیه لر (مأویهم جهنم) قرار کاهلری دوزخدر (کلما خبت) هرکاه که
شعله سی ساکن اولور (زدناهم سعیرا) انلره بریاندرمق ارترزکه اتلرین و دریلرین
دکشتروب آنکله دوزخك شعله سی تازه لنور (ذلك جزاؤهم) بو اشکنجه سزالریدر
(بانهم کفروا بایاتنا) اول سببله که آنلر آیاتمزه کفر ایتدیلر (وقالوا ائذا کنا عظاما ورفاتا)
و دیدیلر آیا اول وقت که بز کوك واوفاق طپراق اولورز (ائنا لمبعوثون خلقا جدیدا) علی التحقیق
بز برینکی یارادلمش اولدیغمزده کوندرلمش اولورمیوز چون بنکیدن برامتی انکار ایتدیلر حق
سبحانه وتعالی عذابلرین اوکونه ایتدیکه وجودلری هربارکه عذابله نابود اولورینه تازه لنوب
معذب اولورلر (اولم یروا ان الله الذی خلق السموات والارض قادر) آیا تفکر ایدوب بیلمدیلرمیکه
کوکلری و یری ایجاد ایدن ایزد ذو الجلال توانادر (علی ان یخلق مثلهم) آنك اوزره که کندولر
کبی اشخاص ایجاد ایده (وجعل لهم اجلا) و آنلرك فناسنه بر معین مدت قیلدیکه (لاریب فیه)
ایچنده شك یوقدر (فابی الظالمون الا کفورا) پس حق شکارا ایکن ستمکار اولانلر حقی انکار
ایتمکدن اوزکه برنسنه قبول ایتمدیلر (قل لو انتم تملکون خزائن رحمة ربی) سویله دیمك
رزقی خزینه لرینه مالك اولسیدیکز (اذا لامسکتم خشیة الانفاق) البته اول وقت دوکمك
قورقوسندن بخل ایلردیکز (وکان الانسان قتورا) و آدم اوغلی بخیل ایدی (ولقد آتینا موسی
تسع آیات بینات) دخی تحقیقا که حضرت موسایه طقوز اشکارا معجزه لر و یردك و آنلر دکنك
ویدبیضا وآل فرعون اوزره مسلط اولان چکرکه واوفاق چکرکه وقوربغه لر وقان
وبنی اسرائیل تیه صحراسنده اولدقلرنده کندولر ایچون طاشدن صو بیك چشمه سی و آنلر ایچون
دریانك یارلمسی واوستلرینه طاغك قالدرلمسی (فسئل بنی اسرائیل) پس یا محمد مشرکلره
صدقك ظاهر اولمق ایچون بنی اسرائیلك علماسندن حضرت موسی ایله فرعون بیعونك ماجراسی
صورانلره خبر ویررلر (اذ جاءهم) یعنی حضرت موسی کندولره رسل اولدیغی (فقال له
فرعون) پس حضرت موسی فرعونه کلوب بعض آیاتی کندویه اظهار ایتدکدنصکره فرعون کندویه دیدی
(انی لاظنك یا موسی مسحورا) تحقیقا که بن سنی ای موسی کمان ایدرم که جادو اولنمش سن که
عقلکی قارشدریورسن (قال لقد علمت ما انزل هؤلاء الا رب السموات والارض)
حضرت موسی دیدیکه خدا به قسم که ای فرعون علی التحقیق سن بیلدککیم بو آیتلری ایندرمدی
الا کوکلر و یرلك پروردکاری (بصائر) نبوتمه اشکارا دلیللر اولدقلری حالده (وانی لاظنك

یا فرعون مثبورا) و بن شبهه بن سنی ای فرعون خیردن دونمش شر اوزره مجبول برکیمسه کمان ایدرم
(فاراد ان یستفزهم من الارض) پس فرعون ایستدیکه حضرت موسایی و جماعتنی زمین
مصردن ازعاج ایدوب دورقیله (فاغرقناه ومن معه جمیعا) پس کندویی و بیلسنیجه اولانلری
قلزم دریاسنده بوغدق (وقلنا من بعده لبنی اسرائیل اسکنوا الارض) و یعقوبك اولادینه
دیدك فرعونك اغراقندنصکره زمین مصرده سکنی ایدك (فاذا جاء وعد الاخرة) پس
قیامتك وعده سی کلدککده (جئنا بکم لفیفا) سزی وانلری قارشمش اولدیغکز حالده کتورورز
(وبالحق انزلناه وبالحق نزل) و قرآن عظیم الشانی طوغریلغه مقارن ایندردك و کندوسی طوغریلغه
مقارن ایندی (وما ارسلناك الا مبشرا ونذیرا) دخی سنی کوندرمدك الا مطیعه ثوابله مژده
ویریجی و عاصیه عقابله قورقدیریجی (وقرآنا فرقناه) و قرآن عظیم الشانی بر مقدار ایندردك
(لتقرأه علی الناس علی مکث) تاکه آنی خلق اوزره مهل ایتمش ایکن اوقویه سن زیرا مهل ایله
اوقومق از برلکه قولای فهم ایتمکه معیندر (ونزلناه تنزیلا) و حوادث حسبیله آنی بر بخشی
ایندرمك ایندردك (قل آمنوا به اولا تؤمنوا) اهل شرکه سویله قرآنه ایمان کتورمکمز
و کتورممکز برابردر مساویدر زیرا ایمانکز آکا کمال آرتورمز و عدم ایمانکز آکا نقصان کتورمز (ان الذین
اوتوا العلم من قبله) تحقیقا کیم قرآنك نزولندن اسبق دانشی ویریلن کسنه لر یعنی کتب
سماویه یی اوقیان و وحیك حقیقتنی و نبوتك علامتنی بیلن علمای عاملین عبد الله بن سلام
واصحابی و نجاشی واتباعی کبی کیمسنه لر (اذا یتلی علیهم) یعنی قرآن اوزرلرینه اوقنور (یخرون
للاذقان سجدا) خدانك فرمانینی تعظیم ایتمك ایچون چکه لرینه یعنی یوزلری اوزره قاپنورلر
سجده ایتدکلری حالده (ویقولون سبحان ربنا) دخی دیرلر پروردکارمز کفارك سوزندن
منزهدر (ان کان وعد ربنا لمفعولا) تحقیقا که تکرینك وعده سی البته اولملیدر (ویخرون
للاذقان یبکون) و سجودده یوزلری اوزره قاپنورلر اغلدقلری حالده (ویزیدهم خشوعا) و قرآن
عظیم الشانك دکلمه سی کندولره تواضع و تضرع ارتررنته که علم و یقین کندولره آرترر
روایتدر کیم یعنی اهل شرك ایشتدیلرکه سرور کائنات یا الله یا رحمن دیر سویلدیلر محمد
المصطفی بزی ایکی معبوده عبادت ایتمکدن نهی ایدر و کندوسی خدادن اوزکه بر معبود دخی
ندا ایدیور خدا عز وجل بو آیتی منزل ایدوب بیوردی (قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن) سویله
ایزد ذو الجلالی لفظ جلاله ایله تسمیه ایدك یا لفظ رحمن ایله که ایکیسی واجب الوجودك

ذاتی اوزره اطلاق اولنمسی مستحسندر (أَيًّا مَا تَدْعُوا) بو ایکی اسمك فقسیله کند وینی
تسمیه ایدرسنز کوزلدر (فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى) که کوزل آدلر کندو ذاتنه مخصوصدر
(وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ) ونمازکك قرائتنی آشکار قیلمه برحدّه دککه مشرکلر آنی ایشیده لر
زیرا انلرك ایشتمسی سکا استهزا ایتملرینه باعث اولور (وَلَا تُخَافِتْ بِهَا) وآنی خفیتده
برمرتبه یه دککه آردکده نمازی قیلان مؤمنلر قرائتکی ایشتمیه لر (وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ)
وجهر ایله مخافته ارسنده برطریق قصد ایت (وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ) دخی سویله . جمیع
مدح وثنا خدانك ذاتنه مخصوصدر (الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا) شول خداکه اوغول ایدنمدی
(وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ) والوهیتده آکا براورتاق اولمدی (وَلَمْ يَكُنْ لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذُّلِّ)
وخوارلقدن جهتندن آکا بردوست یوق ایدیکه آنك سببیله معزز اوله (وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا)
وآنی درست تعظیم ایله وبعضیسی دیدی کبّره تکبیرا نك معناسی

الله اکبر سویله مرویدرکیم سرور کائناتك
دأب شریفی بو ایدیکه بنی عبد المطّلبدن براوغلانك
دیلی آچلدقده بو سوره نك صوکنکی آیتنی آکا تعلیم ایدردی

قد تمّ طبع الجزء الاوّل ویتلوه
الثانی ان شاء الله
تعالی